ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ · ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م" ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيدوبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱԵՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 99 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 14 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1965 ՀԱՏԸ ԶԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. ١٩٦٥ عدد رقم ٩٩ — الخميس ١٤ اكتوبر

ՓԱՌՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՃԸՆԻ ԽԱՉԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

«Հայ ժողովուրդ ինչե՜ր տեսար… Աշխարհ ամէն վրադ թափուեցին. մարդ չմնաց, որ չխոցէր քեզ, ատամ չմնաց, որ չկրծէր քեզ և գարշապար՝ որ չկոխէր քեզ…։ Աշխարհ լինէր քո տեղը՝ կը փլուէր, ովկեան լինէր՝ կը ցամքէր, երկինք լինէր՝ կը մարէր իր արեւներով և աստղերով…»։

ԱԻԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Հայութիւնը գիտէ՛ կռուիլ։

Արմէնները գիտցած են մարտնչիլ բոլոր ժամանակներուն, բոլոր անարդարութեանց դէմ։

Մեր օրերուն՝

Վկա՛յ Վանի հերոսամարտը։

Վկա՛յ Եդեսիոյ (Ուրֆայի) հերոսամարտը։

Վկա՛յ Շապին-Գարահիսարի հերոսամարտը։

Վկա՛յ Այնթապի հերսամարտը։

Վկա՛յ Գում-Գույուի, Տէնտիլի և Ագ-Տաղի հերոսամարտերը։

Վկա՛յ Մուսա-Տաղի 40 օրերը։

Վկա՛յ Արարան։

Վկա՛յ Սարտապատը, Ղարաքիլիսէն և Բաշ-Աբարանը։

Վկա՛յ Հաճընի դիւցազնամարտը։

Այս վերջին մարտին 45րդ տարելիցն է այսօր։

Առաջին ընդհ. պատերազմէն ետք դաշնակիցները աւարը իրենց միջեւ բաժնելու սակարկութեան մէջ ձախողեցան։ Եւ պարտուած ու սմքած Թուրքը շունչ առաւ։ Դաշնակիցները իրարու դաւելու մտադրութեամբ սկսան օգնել Թուրքին՝ զէնքով և դրամով։

Հայութիւնը որ մահազդու հարուածով կիսովին բնաջնջուած էր Թշնամիներէն ամենէն հրէշային ու վատին կողմէ, տուժեց դաշնակիցներու այս ընթացքէն։

Կիլիկիա Ֆրանսայի բաժին ինկած էր։ Հայու բեկորներ հաւաքուեցան հոն 1919-1920ին, վառ յոյսերով նոր Կիլիկիա կերտելու համար։ Ֆրանսացիները ժամանակ մը հայերը շոյեցին, իսկ յետոյ Թուրքերը սիրաշահելու ջանացին։

Մարաշի աղէտը տեղի ունեցաւ։

Հաճըն պաշարուեցաւ 8000 հայ ժողովուրդով 1920 Փետրուարի կէսերուն, Քէմալական 25 հազար կանոնաւոր և անկանոն զօրքով։ Ատանայի մէջ դիմումներ կատարուեցան Ֆրանսական բարձր Գոմիսէր Պրէմոնին, որ զինուորական օգնութիւն հասցնէ Հաճըն։

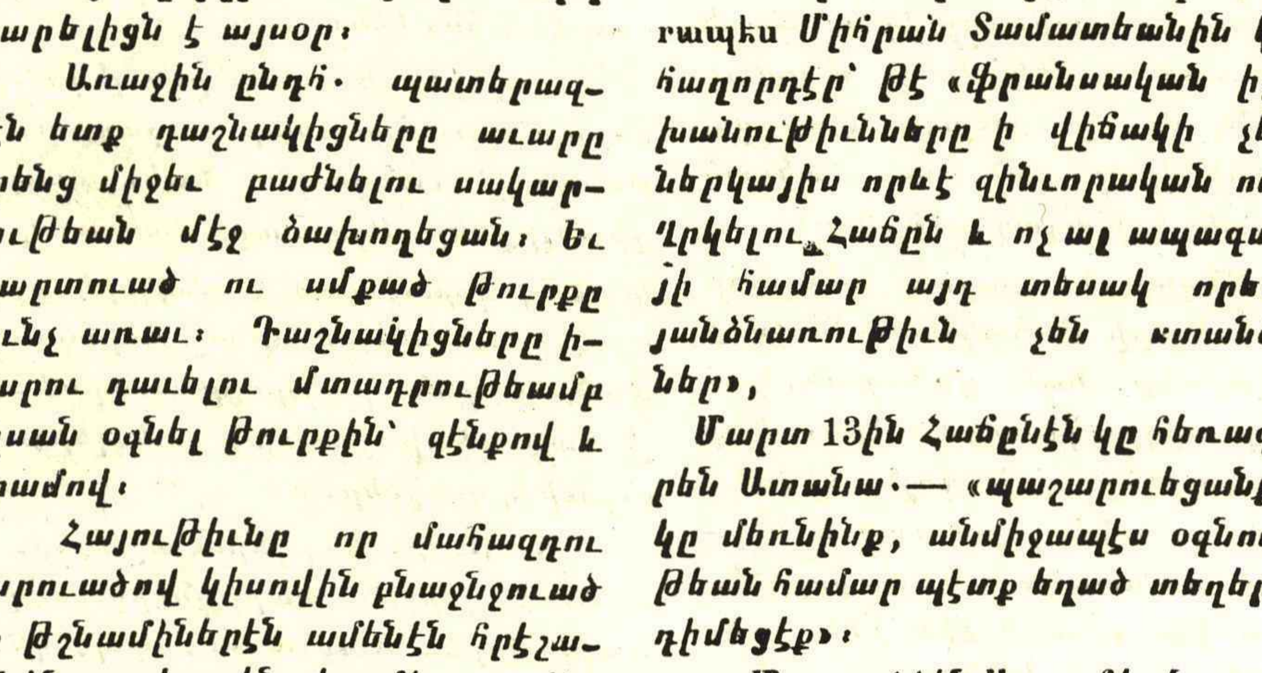
Հաճընի զէնքի ընդունակ երիտասարդներն էին — 355 Հընչակեան, 35 Դաշնակցական և 150 անկախներ։ Մօտ 600 հոգի բայց… շատեր զէնք չունէին։ Հրամանատար Սարգիս Ճէպէճեան, տեղակալներ՝ Ջանիէլ Թոբուսեան, Արամ Կայծակ, Արշակ Սահակեան, և Ղարա-Ճէհէննէմ։

Ի խնդիր պայծառութեան և ամբողջական ընծայելու համար գրութիւնս, հետեւեալ հեռագիրներն ու կոչը ճշգրիտ ու խոր պատկերացումը կուտան կացութեան։

Մարտ 11ին Պրէմոն գրաւոր պէս Միհրան Տամատեանին կը հաղորդէր՝ թէ «ֆրանսական իշխանութիւնները ի վիճակի չեն ներկայիս որեւէ զինուորական ուժ ղրկելու Հաճըն և ոչ ալ ապագային համար այդ տեսակ որեւէ յանձնառութիւն չեն ստանձներ»,

Մարտ 13ին Հաճընէն կը հեռագրեն Ատանա.— «պաշարուեցանք, կը մեռնինք, անմիջապէս օգնութեան համար պէտք եղած տեղերը դիմեցէք»։

Մարտ 14ին Սարաճեան սըրբազան Ատանայէն կը հեռագրէ.

Հաճընի բերդի. տեսարանը

«Հաճընցի զաւակներս,

… Այս վերջին հեռագիրն է որ կուտամ. կը ցաւիմ որ մեր բոլոր դիմումները ապարդիւն մնացին. որեւէ մէկ աղբիւրէ յոյս չի նշմարուիր. … Ուստի, կեանքերնիդ ազատելու համար ժամ առաջ Սիս հասնելու աշխատեցէք։ Աստուած պահապան ըլլայ միշտ ձեզի»։

Սարաճեանէն 10 ժամ ետք Մ. Տամատեան կը հեռագրէ.—

«… Սարաճեանի ստորագրութիւնով եկած հեռագրին կարեւորութիւն մի տաք։ Կորովնիդ բարձր պահեցէք։ Հաճըն ղրկուելիք բաւական ուժեր պատրաստուած են, անհոգ եղէք։ Վստահ եղէք թէ ամէն պարագայի տակ դուք էք և դուք պիտի ըլլաք յաղթողը»։

Հաճընի օգնութեան մարմինը Ատանաբնակ հայերուն հետեւեալ կոչը կ'ուղղէ.— «Մեր Հաճընցի եղբայրները, քոյրերը և մայրերը աներեւակայելի ճգնաժամի մէջ կը գտնուին։ Ո՛վ որ իր երակներուն մէջ հայութեան, եղբայրութեան արիւն և ոգի կը կրէ, մեր հրահանգներուն և հրամաններուն կազմ ու պատրաստ գտնուի»։

Հերոսատիպ 500 խիզախ կտրիճներ, պողպատէ հայ մարդեր, կը պատասխանեն կոչին։ Եւ նուիրեալներէն իւրաքանչիւրը վրէժի, ցասման հրով բորբոքուած էր։ Մի քանի շաբաթէն մեծ քանակութեամբ զինուորական պիտոյքներ կ'ունենան։ 100ի չափ ձիեր, կառքեր և ամէն ինչ, որոնք Ախարճա գիւղը կը կեդրոնացուին։

Հոս ալ անցողակի և առանց թմբկահարումի պէտք է յիշել՝ թէ այս արշաւախումբին մեծամասնութիւնը կը բաղկանար Հընչակեաններէ, 30ի չափ Ռամկավարներէ և անոնցմէ նուազ թիւով Դաշնակցականներէ։ Սարգիս Արմաղանեան սիրով յանձն կ'առնէ ընդհանուր հրամանատարութիւնը, իրեն օգնական ունենալով հրամանատարներ Ճիմ Զանգալեանը, Պօղոս Թուր-Սարգիսեանը

(Շար. տեսնել էջ 6)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՀՄՈՒՏ ՌԻԱՏԻ ԽՕՍՔԸ՝ ՄԱԿ-ԻՆ

Անցեալ Հինգշաբթի, ՄԱԿի ընդհ. ժողովին առջեւ, ԱՄՀի արտաքին գործոց Նախարար Մահմուտ Ռիատ պարզեց երկրին դիրքը Ատէնի կացութեան մասին՝ պախարակելով Անգլիոյ ձեռք առած բռնական միջոցները։ Կոչ ուղղեց կազմակերպութեան, որ դիմագրաւուին սպառնալիքը և գալիք աղէտները։

Նոյն պահանջը դրաւ Օմանի համար։

Արտայայտուեցաւ նաեւ Հարաւ. Ռոտեզիոյ մասին, դատապարտելով գաղութարարներու բռնի ոյժ գործածելու սովորութիւնը։ Ասոնք եւ Վիեթնամի մէջ շարունակուող կռիւները վտանգաւոր երեւոյթներ են։ ՄԱԿը պէտք է գործէ վերջ դնելու այս կացութեանց։

ԻՆՏՈՆԵԶԻՈՅ ՄԷՋ

Սեպտեմբեր 30ի շարժման ձախողութենէն ետք, անոր ղեկավարը՝ գնդապետ Ունթոնկ օգտանուով կեղր. Ճաւա փախած է, ոչ ոք գիտէ ճշգրտօրէն թէ ո՛ւր է ան։ Մինչ Նախագահ Սուքարնօ, ձախողած պետական հարուածէն ետք աւելի զօրացած կը յայտարարէ իր իշխանութիւնը՝ մաքրագործումով համայնավար ըմբոստներուն։ Կեդր. Ճաւայի մէջ սակայն՝ երկուստեք սպանութիւններ տեղի կ'ունենան։ Ճաքարթայի ձայնասփիւռը հաղորդեց, որ քաղաքին զինւ. հրամանատարին և իր օգնականին ընտանիքները սպանուած են ըմբոստներէն։ Բանակը անշարժացուցած է համայնավար երիտասարդներու կազմակերպութենէն 2000 հոգի։

Սուքարնոյի զգուշաւորութեան և միութեան կոչերը ընդունելութիւն գտած են համայնավար կուսակցութենէն, մինչ զինուորական և կրօնական (իսլամ) կազմակերպութիւններ կը շարունակեն հալածել համայնավարները։

Վեց զօրավարներու սպանութեան մէջ համայնավար կանանց կուսակցութեան անդամներուն պատասխանատուութիւնը ճշդուելէ ետք՝ պայքարը սաստկացած է համայնավարներուն դէմ։ Ամենուրեք կը հալածուին ըմբոստները։

ՏԵՂԱԿԱՆ ՈՒՐԻՇ ԼՈՒՐԵՐ

Նախագահ Նասէր Հոկտեմբեր 30ին պիտի մեկնի Ագրա՝ ափրիկեան Գերագոյն գ. ժողովին, տալով նաեւ պաշտօնական այց Ղանայի, Մալիի և Կուինայի։ Յետոյ պիտի անցնի Ալժէ՝ Նոյեմբեր 5ի Ափրոասիական համաժողովին։

Մարաջախտ Ամէր հինգ օրուան այցելութիւն մը պիտի տայ Ֆրանսա։ Պիտի տեսակցի Զօր. տը Կօլի, վարչապետ Փոմփիտուի, արտ. նախ. տը Միւրվիլի և այլ մեծերու հետ։ Տոքթ. Մահմուտ Ֆաուզի եւս պիտի տեսակցի տը Միւրվիլի հետ։

Հոկտ. 20ին՝ ԱՄՀի նախարարաց խորհուրդի նիստին, որ գումարուեցաւ վարչապետ Զ. Մոհիէտտինի նախագահութեամբ, փոխ-վարչապետ Տոքթ. Հաթէմ յայտարարեց թէ քննուած է մէկ տարուան մէջ 23 հազար նոր բնակարան շինելու ծրագիրը։ Բնակարն. նախարար Տոքթ. Սալամա հեռատեսիլի մէջ տուաւ մանրամասնութիւններ աս մասին։

Ս. ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑԸ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Սրբոց Թարգմանչաց Տօնի հանդէսը Հայկ. Ընթերցասրահին մէջ տեղի ունեցաւ Ուրբաթ, 8 Հոկտեմբեր 1965ի երեկոյեան, նախագահութեամբ Արժ. Տ. Արշամ քհնյ. Պօղոյեանի՝ կոկիկ բազմութեան մը ներկայութեան։ Բացման խօսքը արտասանեց Տէր Հայրը՝ երկու բառով Ե. դարու մեծ մատենագիրներուն գործը վեր առնելով ու զայն կապելով մեր ժամանակաշրջանին ու Վեհ. Վազգէն Ա.ի լուսաւորչական գործին։ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Գահակալութեան 10րդ տարեդարձի մօտալուտ տօնակատարութիւնը յիշելով՝ առաջարկեց յոտնկայս ծափահարութիւն, արեւշատութիւն ժողովրդանուէր Հայրապետին։

Օր. Հերմինէ Պալաեան արտասանեց Վաղարշակ Նորենցի «Մեսրոպ Մաշտոց»ը և ընկեր Գրիգոր Նիկողոսեան կարդաց Սիամանթոյի «Գիւտին Փառքը», որմէ ետք բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը՝ պ. Նուպար Քիւփէլեան (ուսուցիչ և գրող)։ Պ. Քիւփէլեան երեք քառորդ ժամուան գեղեցիկ դասախօսութեամբ մը պարզեց Սահակի, Մեսրոպի և Վռամշապուհի ու առաջին Թարգմանիչ-մատենագիրներու գործին մեծութիւնը, տալով ժամանակաշրջանի մտայնութիւնները, քաղաքական պայմանները և մեր պայքարին խորքը։ Ս. Թարգմանիչները յարութիւն տուին մեր ազգին, որ վտանգաւոր շրջան մը կ'ապրէր Ե. դարուն։ Ու խաւարին մէջէն՝ ծնցուցին Ոսկեդարը։ Այս դասախօսութիւնը արժանացաւ բոլորի գնահատանքին։

Նախագահ Տէր Հայրը վեր առնելով պ. Քիւփէլեանի դասախօսութիւնն ու դաստիարակի հանգամանքը, ըսաւ՝ «երանի թէ մեր բոլոր ուսուցիչները՝ անոր նման՝ չսակարկէին իրենց մասնակցութիւնը մեր ընկերային-մշակութային կեանքին»։ Տէր Հայրը՝ հանդէսը փակեց սա խօսքերով.—

«Խաւար էր հայոց Ե. դարը և լոյս ծագեցաւ Վաղարշապատէն, ու ստեղծուեցաւ Ոսկեդարը, ու լոյսով ողողուեցաւ հայոց աշխարհը։ Խաւարը պատած էր նաև Ի. դարու սկիզբի հայոց օրերը, բայց Հայաստանի Արեւելքը ազատագրուեցաւ ու լուսաւորուեցաւ։ Հայաստանի Արեւմուտքը հիմա գերի է և խաւարի մէջ. մենք կը հաւատանք՝ որ դարձեալ Արեւելքէն, Վաղարշապատէն (Ս. Էջմիածինէն) պիտի ծագի լոյսը ու պիտի ողողէ Արեւմտեան հայկական խաւարը»։

Այս յատկանշական խօսքերը բուռն ծափահարութեանց արժանացան։

Հանդէսին վերջին մասը յատկացուած էր շարժանկարային ցուցադրութեան։ Ցրուեցաւ «Մեսրոպ Մաշթոց» խօսուն (հայերէն) ֆիլմը՝ 1600ամեակի առթիւ պատրաստուած Հայ Կինոյի կողմէ (Երեւան)։

Հանդէսը վերջացաւ վարչութեան անդամ ընկ. Ն. Պալաեանի կարգ մը յայտարարութիւններովը՝ ի մասին յառաջիկայ ձեռնարկներուն։

Ն. Մ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՖՐԱՆՍԱ

ՀԱՅՐԵՆԻ ՀԻՒՐԵՐՈՒ ՇՐՋԱՊՏՈՅՏԸ

Ինչպէս հաղորդած էինք, հիւրաբար Փարիզ գտնուող Հայաստանի Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային Կապի Կոմիտէի նախագահ Վարդգէս Համազասպեան, Գրողներու Միութեան քարտուղար Եդուարդ Թոփչեան և տաղանդաւոր արձակագիր Սերօ Խանզատեան Չորեքշաբթի 15 Սեպտ.ին մեկնեցան Փարիզէն, սկսելու համար շրջապտոյտ մը Ֆրանսայի մէջ։ Իրենց այցելած առաջին մեծ քաղաքը եղաւ Լիոն։ Լուրը հազիւ տարածուած, Լիոնահայ անձնաւորութիւններ, այլեւայլ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ փութացած էին։ Մտերմիկ հանդիպումներէ ետք, հիւրերը, Լիոնի բոլոր շրջանակներէն սիրուած ու յարգուած Պրն. Նափոլէոն Պիւլլիւքեանի ընկերակցութեամբ ընդունուեցան Լիոնի քաղաքապետ Պրն. Փրատելի կողմէ, որ խօսեցաւ ֆրանքօ-սովետ և ֆրանքօ-հայ բարեկամութեան մասին։ Հիւրերը շնորհակալութիւն յայտնեցին և մաղթեցին որ աւելի սերտանան մշակութային ու բարեկամական կապերը։

Փոխ-քաղաքապետ Պրն. Մուլթէ պատասխանելով՝ գովեց Տեսինաբնակ հայերը։ «Մենք շատ կը սիրենք հայերը, կը յարգենք անոնց՝ կրած տառապանքները և պատրաստ ենք օժանդակելու անոնց մեր բոլոր հնարաւոր միջոցներով»։

Նոյն իրիկունը հիւրերը հրաւիրուեցան Տեսինի սրահը հանդիպելու հայ գաղութին։

Հետզհետէ խօսք առին Վ. Համազասպեան, Եդուարդ Թոփչեան և Սերօ Խանզատեան։

Մեր հիւրերը շնորհակալութիւն յայտնեցին ֆրանսացի ազնիւ ժողովուրդին ու կառավարութեան, որ մեր ժողովուրդին ապաստան տուին։

Պրն. Պայընտրեան խօսք տըւաւ ներկաներէն շատերուն։ Գործադրուեցաւ գեղարուեստական յայտագիր մը՝ մասնակցութեամբ օր. Արօ Կարապետեանի, օր. Տապաղեանի և օր. Անժէլ Կարապետեանի։

Հանդէսի ընթացքին խօսք առաւ նաև Տեսինի փոխ-քաղաքապետը։ Դրուատեց հայ ժողովուրդին առաքինութիւնները և ըսաւ իր կարգին, որ բոլոր ֆրանսացի հայերը ենթակայ են իրենց խնամքին և իրենք զանոնք կը նկատեն իրենց եղբայրները։

Սերօ Խանզատեան հիւրերու անունով նուիրեց Երեւանի տեսարժան վայրերը ներկայացնող ալպոմ մը, իր ստորագրութեամբ, որ շատ մեծ հաճոյք, պատճառեց քաղաքապետի ներկայացուցիչ Պրն. Մուլթէի։ Հարցումներ ուղղուեցան ամէն կողմէ, որոնց մեր հիւրերը պատասխանեցին մեծ հաճոյքով։ «Աշխարհ»

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Սեպտեմբեր 14ին՝ հայաստանցի մեծ հիւրերը ժամանած են Մարսէյլ և դիմաւորուած են հայ կազմակերպութեանց վարիչներէն։ Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան և Ֆրանսահայ Երիտ. Ընկերակցութեան Մարսէյլի վարչութիւնները կազմակերպած են ընդունելութիւնը։ Բարի գալուստի խօսքն ըրած է Ենովք Արմէնը։ Խօսած են՝ Տէր Խաչատուրեան, Սահաթճեան, Զարոյեան և Չըրբաչեան, որոնց պատասխանած է Ե. Թոփչեան։

Հրապարակային ընդունելութիւն մը սարքուած է «Սփլանտիտ»ի սրահին մէջ. Ներկայ եղած են 600 հայեր։ Բացումը կատարած է Պ. Զարոյեան, խօսած են Վ. Համազասպեան, Ե. Թոփչեան և Սերօ Խանզատեան, երկար, միշտ հայրենիքի մասին։ Մայր եկեղեցի վարչութիւնն ալ սեղան մը տուած է յաջորդ օրը՝ ի պատիւ հիւրերուն, «Փանորամիք» մեծ պանդոկի սրահին մէջ։ Սեղանապետն էր Ե. Արմէն, որ ուղերձեց։ Բաժակներ պարպուեցան Վեհ. Վազգէն Ա.ի, հայ պետութեան ղեկավարներու, և հայ ժողովուրդին կենացը։ Խօսեցան Չըրբաչեան, խմբագիր Ա. Ալեքսանեան։ Ընդունելութիւն մը տուաւ նաև Հ. Բ. Ը. Մ.ը։

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՉ ԳԱԼԸՆԵԱՆԻ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Կիրակի, 10 Հոկտեմբեր 1965, կ. ե. ժամը 4ին, «Էլ-Կէզէիր» նաւով, Պէյրութ մեկնեցաւ ընկեր Հրաչ Գալընեան (հեղինակ «Մեծ Ջուլումի Ցիսնամեակը» գիրքին և աշխատակից «Ջահակիր»ի)։

Ընկեր Գալընեան Լիբանանէն պիտի անցնի Մոսկուա, երթալու համար Ս. Հայաստան՝ այցի։ Այս ճամբորդութեան ընթացքին՝ ընկեր Գալընեան ստանձնած է Թերթիս պատուակալ Թղթակիցի պաշտօնը. ան մեր յատուկ ներկայացուցիչն է Ս. Էջմիածնի մէջ՝ Վեհ. Վազգէն Ա.ի Գահակալութեան Տասնամեակի հանդիսութեանց։

* * *

Անցեալ շաբթու Երեւան մեկնած էր ընկեր Հրաչ Գալընեանի երրորդ որդին՝ երիտասարդ Ֆրիկ Գալընեանը, Հայաստանի Համալսարանին մէջ ամբողջացնելու համար իր մասնագիտութիւնը։

Այս առթիւ տեղեկացանք, որ Երեւանի մէջ իրենց ուսումը կատարելագործել ուզող եգիպտահայ ուսանողներուն կը տրուին մեծ դիւրութիւններ։

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Մօտ քսան օրեր հիւրաբար Պէյրութ մնալով խանդավառ ժամեր ապրելէ ետք, Չորեքշաբթի, 29 Սեպտեմբերին օդային գծով Մ. Նահանգներ վերադարձան Նոյն շրջանի ղեկավար ընկերներէն Տէր և Տիկին Սեդրակ Շահէն և Տէր և Տիկին Մարտիրոս Թարաեան։

Ցարգելի ընկեր և ընկերուհիներուն ողջերթ մաղթելու համար օդանաւակայան փութացած էին բազմաթիւ ընկերներ և ընկերուհիներ, կը գրէ «Արարատ»։

ԵՂԱՆԱԿԻ ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 10 Հոկտեմբեր, տեղի ունեցաւ Հայկական Ընթերցասրահի եղանակի բացման հանդէսը՝ հոծ հանդիսականներու առջեւ։

Բացումը կատարեց ընկեր Գրիգոր Նիկողոսեան՝ հակիրճ տեղեկատուութիւն մը ընելով Ընթերցասրահի անցեալ տարուան գործունէութեան մասին։ Ան պարզեց Նոր շրջանի ծրագիրը և կոչ ըրաւ երիտասարդութեան՝ մասնակցիլ ազգային-ընկերային կեանքին, որ խիստ կարեւոր է ազգապահպանման տեսակէտէն։

Փոքրիկն Նուպար Պահատըրեան արտասանեց «Հայու հոգին»։ Ընկերուհի Մարօ Պալաեան երգեց «Ասա ինչո՞ւ դու լուռ ես»։ Ընկերուհի Ռոզիկ Թիւրապեան դասական մենապար մը կատարեց, «Գնդակի պար»ը։ Ներկայացուեցաւ «Ես մեռայ» բարոյալից կատակերգութիւնը, մէկ արար, խաղարկութեամբ Օր. Լէզիան Մընըշեանի, ընկերներ Միհրան Մընըշեանի, Դաւիթ Թոգաթլեանի, Զօհրապ Գմգմեանի և Թագւոր Արապեանի։ Ցարաբերաբար՝ շատ յաջող էր այս թատրերգութիւնը։

Երեկոյթին մնացեալ մասը, մինչև ուշ գիշեր, շարունակուեցաւ իբրև պարահանդէս-խրախճահանդէս՝ առաջնորդութեամբ «Սէմիրամիս» պանդոկի «Նայլ Պանտ» առաջնակարգ նուագախումբին, որուն մաս կը կազմեն երիտասարդներ Գէորգ Գէորգեան (մեներգիչ և թմբկահար), Նուպար Քէօզլեան (կիթառիսթ և մեներգիչ), Երուանդ Գուլոյեան (երգիչ և թմբկահար), Նապիլ և Ժորժ (դաշնակահարներ և երգիչներ)։

Սեղաններու շուրջ բոլորուած մեր հայրենակիցները խիստ հաճելի երեկոյթ մը անցուցին։

Յ. Ց.

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ՎԵՐԵԼՔ ՊՕՂՈՍԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Չորեքշաբթի 6 Հոկտեմբերին եգիպտահայ մամուլի Թղթակիցները հրաւիրուած էին Պօղոսեան վարժարան։ Հրաւէրին պատասխանած էին երեք լրագրողներ։

Վարժարանի հոգաբարձութեան յարգելի ատենապետ Պր. Վահան Ալեքսանեան և տնօրէնուհի Օր. Պերճուհի Սարգիսեան, նախ մեզ առաջնորդեցին մանկապարտէզ։

Շէնքին արտաքին մասը նորոգուած է. պարտէզը երկու մասի բաժնուած է. մէկ մասը մարգագետին, միւսը՝ աւազ։ Մարգագետնին վրայ կան 5–6 տեսակ մանկական խաղագործիքներ։

Մեզի ընկերացաւ տեսչուհի տիկին Մարի Սահակեան։ Տեսանք տեսչարանը, նաեւ դասարանները՝ որոնք արդիականացած էին. Նոր վարագոյրներ, գոյնզգոյն սեղաններ և աթոռներ, յղկուած և ներկըւած տախտակամած։ Փոքրիկներու աշխեւ դրուած էին ճոխ հաւաքածոյ խաղալիկներու, որոնցմով կլանուած ու առինքնուած՝ ա. դասարանի (3–4 տարեկան) երեխաները, մեր խմբական մուտքին գրեթէ ուշադրութիւն անգամ չըրին։ Երանելի՜ տարիք, երանելի՜ տղաք։ Ձեր ի՜նչ փոյթն է ատենապետի, տնօրէնուհիի, տեսչուհիի և երեք Թղթակիցներու այցելութիւնը։ Միթէ՞ ձեր անմեղ ժամանցը չխանգարեցինք։ Բ. դասարանի (4–5 տարեկան) տղաքը մեծ հետաքրքրութեամբ և լրջութեամբ մեզ կը դիտէին։ Մէկ դասարանէն միւսը այնքա՜ն տարբերութիւն. դիտուելու տեղ, դիտե՜լ....

Մելքոնեան սրահը հիմնովին նորոգուած և բարեզարդուած է։

Անհանգստացող տղոց համար յատկացուած է մասնաւոր սենեակ մը։ Մանկապարտէզը գեղեցկացած է կարծես մոգական գաւազանի հարուածով և դարձած հաճելի ու ցանկալի վայր՝ հայորդիներուն։

Դիտեցինք նաև՝ Պօղոսեան վարժարանի գրադարանի, գիտական փորձերու, գծագրութեան, նուագի յատուկ սենեակները և դասարանները՝ ուր կ'ուսանին երկու սեռէ աշակերտները։ Ատենապետը և Տնօրէնուհին միշտ մեզի լուսաբանութիւններ և տեղեկութիւններ կուտային կատարուած աշխատանքին և ծրագրուածներուն համար եւս։

Ներքին դարմանատուն մը բացուած էր իր մնայուն հիւանդապահուհիով և օժտուած անհրաժեշտ բոլոր սարքաւորումներով։ Բաւական նորոգումներ կատարուած էին հոս եւս։

Հայերէն և Արաբերէն լեզուները միշտ հաւասար ուշադրութեամբ կ'աւանդուին. նաեւ՝ այլ գիտելիքներ։ Այս տարի մասնաւոր կերպով զօրացուած է անգլերէնը, նկատի ունենալով որ աշակերտութեան մէկ մասը դպրոցը աւարտելէ ետք պիտի յաճախէ անգլերէն լեզուի դպրոցներ։

Ա. Բ. Գ. կարգերու աշակերտութեան միջին տարիքները մէկ տարիով յառաջացած են, որպէսզի համապատասխանեն օտար դպրոցներու աշակերտներու տարիքներուն. այս փոփոխութիւնը պիտի բաժնուի երկու տարիներու։ Բացուած է 3րդ Իտատիյէի դասարանը և դասարաններու թիւը բարձրացած է 9ի։ Շրջանաւարտ տղաքը ուղղակի պիտի կրնան մտնել երկրորդական վարժարան։ Շատ օգտակար և արդիւնաւոր որոշում մըն է ասիկա։

Որոշուած է նաև՝ Կիրակի օրերը տղաքը եկեղեցի տանիլ (կէս ժամ) և 3 պահ դաս տալ մինչեւ կէս օր։ Այս եւս գովելի գաղափար է, կրկնակ տեսակէտով։ Նախ տղաքը կը վարժուին եկեղեցի յաճախել փոքր տարիքէն և յետոյ մի քանի դասով կ'օգտուին, քանի որ Ուրբաթը պարտաւորիչ արձակուրդի օր է։

Եռանդուն, ազգասիրական և իմաստուն ոգիով ղեկավարուած է Պօղոսեան Ազգային վարժարանը։ Կը շնորհաւորենք հոգաբարձութիւնը, տնօրէնութիւնը և ուսուցչական կազմը։

(Շար. տես էջ 5)

ՆԻԲՐ ԻՍՔԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

(Ի ՊԱՏԻՒ ՊՐ. ԼԵՒՈՆ ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ)

Անցեալ Շաբաթ օր, 9 Հոկտեմբեր 1965 երեկոյեան, Նիբր Իսք Հայկական Ակումբի Վարչութիւնը իր սրահին մէջ ընդունելութիւն մը կազմակերպած էր՝ ի պատիւ ակումբի մարզական վարիչ պ. Լեւոն Տէր Յակոբեանի, անոր միջազգային իրաւարարի աստիճանի բարձրացման ուրախ առթիւ։

Ներկայ էին Գահիրէի մարզական միութեան ներկայացուցիչները, նոյն միութենէն կարգ մը մարզիկներ, «Ջահակիր»ի ներկայացուցիչը եւ զանազան հիւրեր։

Բացման խօսքն ըրաւ ակումբի վարչութեան անդամներէն պ. Ժիրայր Ճեպելեան, որ հակիրճ կերպով ներկայացուց օրուան պատւոյ հիւրին մարզական կեանքը։

Լեւոն Տէր Յակոբեան նախ քան իրաւարար ըլլալը, որպէս մարզիկ մաս կազմած է Գալուստեան Ազգ. վարժարանի, ապա Նիբր Իսքի մարզական խումբերուն։

Աշակերտութեան շրջանին անդամակցած է Գալ. Ազգ. վարժարանի վոլի-պոլի եւ փինկ-փոնկի զտեալ խումբերուն եւ մասնակցած է միջ-դպրոցական մրցաշարքերուն։

Եգիպտահայ ապլէթիք մրցումներուն ընթացքին մաս կազմած է Նիբր-Իսքի խումբին, որուն մարզիկը եղած է հետագային։

Տարիներ շարունակ, ակումբի փինկ-փոնկի երեք լաւագոյն խաղացողներէն մէկը եղած է. ապա դարձած՝ խմբապետ եւ մարզիչ։

Լեւոն Տէր Յակոբեան

1945-53ին մաս կազմած է պասքէթ-պոլի խումբին, երբեմն ալ խմբապետ եղած է։

Երկար տարիներ մարզած է ակումբին պասքէթիսթները։ Անոնցմէ երեք անուանի մարզիկներ հետագային մաս կազմած են Եգիպտոսի ազգային խումբին. Սեպուհ Գըրմանեան, Սեփան եւ Զարեհ Միքիլեան եղբայրներ.

Կարճ ժամանակի համար եղած է Ա. խումբի մարզիչը.

1949ին նետուած է քաղաքս գտնուող ամերիկացի պասքէթ պոլի մարզիչի մը դասընթացքներուն եւ քննութեան մէջ յաջողելով՝ ստացած է մարզիչի վկայականը։

1954ին եգիպտական Ֆետերասիոնի կողմէ պասքէթ-պոլի իրաւարարի աստիճանը ստացած է. եւ հետզհետէ Գ. Բ. եւ Ա. դասակարգերու խաղերը իրաւարարելէ ետք, քանի մը տարի առաջ միջարաբական մարզական խաղերու ընթացքին՝ 13 պետութիւններու հետ քննութեան մասնակցած է։ Յաջողած են չորս հոգիներ, որոնցմէ մէկը եղած Լեւոն Տ. Յակոբեան (կրտսերագոյնը), եւ բարձրացած է միջազգային իրաւարարի աստիճանին։

Ներկայիս, Լեւոն Տ. Յակոբեան Նիբր Իսքի մարզական ընդհ. պատասխանատուն է։ Անցեալ տարուընէ սկսեալ Գալ. Ազգ. վարժ.ի պասքէթ-պոլի (երկսեռ) խումբը կը մարզէ։ Իսկ այս տարի՝ Նուպարեան Ազգ. Վարժարանի մէջ պաշտօնի կոչուած է որպէս մարզանքի ուսուցիչ։

Այս տեղեկութիւններէն ետք, պ. Ժ. Ճեպելեան հետզհետէ խօսք տուաւ պպ. Տիգրան Պապիկեանի, Նուպար Քիւփէլեանի, Գրիգոր Գըլնեանի, Հրանդ Գուրգենեանի, Բիւզանդ Կոճամանեանի, Նազարէթ Գալուստեանի եւ Յովակիմ Սիրքէճեանի։ Արտասանեց Պ. Հայկազ Գալուստեան։

Այս առթիւ, Հ.Մ.Ը.Մ. Նուպարի վարչութիւնը ծաղկեփունջ

(Շար. տեսնել էջ 5)

ԽՈՒԼ ՊԱՅՔԱՐ

ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐ

Մօտ օրէն այս տարուան հայրենադարձ Կարաւանը ճամբայ կ'ելլէ դէպի Մայր Հայրենիք: Ցետոյ ուրիշներ պիտի հետեւին ատոր՝ միանալու համար հայութեան այն խիտ և միակ զանգուածին՝ որ պիտի գոյատեւէ հարազատ հողի վրայ։

Հայութեան ուրիշ մէկ հատուածին համար, համազգային գերագոյն շահերը դժբախտաբար կուգան երկրորդական գիծի վրայ կամ ցաւալիօրէն գոյութիւն չունին այսօր։

Ասիկա ճիշդ է մանաւանդ արդի ըմբռնումով քիչ շատ զարգացած բայց Հայրենիքի ու հայ ժողովուրդին Պատմութեան ու անոնց փառքը կազմող արժէքներուն անհաղորդ մնացած երիտասարդութեան մօտ այն երիտասարդութեան՝ որուն համար «հայրենիք»ը տոլար և սթերլին է, ինքաշարժ և սառցարան է, իսկ բուն հայրենասիրութիւնը «Հին գլուխ մարդոց յատուկ ժամանակավրէպ բան մը»․․․։

Ազգահաւաքի վսեմ ու գերազանցապէս հայրենասիրական շարժումը ԿՐՆԱՐ ԵՒ ՊԷՏՔ ԷՐ գրաւէր սիրտը հայու անուն և արիւն ունեցող ամէն մէկ հայրենակցի, ՊԷՏՔ ԷՐ ստեղծեր լայն խանդավառութիւն՝ որպէսզի վարակիչ ըլլար ատիկա մեր երիտասարդութեան, որ իր կարգին պիտի խանդավառուէր հայրենադարձութիւնով, երազէր ու որոշէր հայրենիք վերադառնալ, սորվէր թէ որքա՜ն ազնիւ ու վսեմ բան է դէմքը դարձնել դէպի Մասիսը և քայլերն ուղղել դէպի Հայաստան։

Այդպէս չեղաւ, այդպէս չէ դժբախտաբար։

Նոր սերունդէն մաս մը անտարբեր կը դիտէ ազգահաւաքը, չի հետաքրքրուիր հայրենադարձութիւնով, որովհետեւ կամ կը պատրաստուի արդէն մեկնիլ օտար երկիր, կամ մտադիր է մեկնիլ ապագային։

Իրականութիւն է ասիկա, հաւատանք կամ չհաւատանք, սիրենք կամ չսիրենք, ուզենք կամ մերժենք ընդունիլ։ Այս այսպէս է։

Թէ ինչո՞ւ այսպէս եղաւ, տարբեր հարց։ Բայց եղաւ։

Անոնք որ առաջնորդ պիտի ըլլային մեր ծաղկող երիտասարդութեան, անոնք որ հայ ապրելու կրակը պիտի վառէին մատաղ հոգիներէն ու սիրտերէն ներս, չէզոքացուեցան ինչ ինչ նկատումներով, չկրցան լրիւ կատարել իրենց պարտքը, թերացան իրենց պարտականութեան մէջ կամ թոյլ և անտարբեր գտնուեցան երիտասարդութեան հոգեկան պահանջքներուն հանդէպ, չկրցան հայ հոգիով դաստիարակել, Հայութեան ու Հայրենիքի սէրը լեցնել անոր հոգիին մէջ, մտահոգուեցան միայն օրուան անմիջական և շուկայիկ հարցերով, ըրին կարկտան կարգադրութիւններ և ոչ մէկ հեռահաս ծրագիրի վրայ հիմնըւած եւ կազմակերպուած աշխատանք կատարեցին, ՉՏԵՍԱ՜Ն որպէսզի իրենց կարգին ցոյց տային պատմական այն շքեղ շարժումին՝ Հայրենադարձութեան հեռահաս ու փրկարար նպատակները, կոյր մնացին ՈՒ ԿԸ ՄՆԱՆ ՏԱԿԱՒԻՆ։ Անճրկեցան ու խուճապահար եղան ու փախուստի դիմեցին եւ երիտասարդն ալ հետեւեցաւ իրենց օրինակին։

Ու հետեւանքը կը տեսնենք այսօր մեր շուրջը։

Չէր բաւեր ասիկա, չէր բաւեր երիտասարդ ուժերու մեկնումը երկրէն ամէն օր՝ դէպի օտարութեան գիրկը, ճիգ կը թափուի ներկայիս՝ մութ ուժերու կողմէ, որպէսզի ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼ ՈՒԶՈ՛ՂՆ ԱՆԳԱՄ ՉԵՐԹԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, փոխէ իր միտքն ու ճամբան, հաստատուի ՈՒՐԻՇ երկիր․․․։

Այո՛. լուռ, անպիտան, ծածուկ պայքար՝ որ հայը ՉԵՐԹԱՑ Հայաստան։

Անկէ առաջ պայքարը բացէ ի բաց էր, բեմերէն եւ մամուլի միջոցաւ:

Այսօր ԼՈՒՌ է մղուածը՝ անձայն, անշշուկ։ Ահա թէ ինչպէս։

«Բարի՛ք» գործելու միջոցով և ծանօթներու, ծանօթ ազգայիններու տիկիններուն միջոցաւ կը արուին «խորհուրդ»ներ՝ հայրենադարձութեան արձանագրուածներուն, որպէսզի «Լաւ մտածեն այդ անխոհեմ քայլը առնելէ առաջ»․ կը պատմուին «ստոյգ աղբիւրներէ քաղուած ճշմարտութիւններ», որոնք ասկէ անկէ լըսւած և չարափոխուած դէպքեր են պարզապէս։

Ոչ ոք թէև կը համարձակի «Ազատ» Արեւմուտքին գովքն հիւսելու, սակայն զրպարտիչները կը պղտորեն միտքերը՝ հայրենիքի նկատմամբ։

Եւ մի՛ ոմն չեն այս կարգի ժահր սրսկողները։ Ցարգ ու պատիւ վայելող, միշտ հայրենիքն ու հայրենադարձը գովերգող ազգայիններ, անգա՛մ իբր ղեկավար ճանչցուած դէմքեր ԵՒ ԻՐԵՆՑ ՏԻԿԻՆՆԵՐԸ։

Այս երանելիները կը խօսին սրահի մը անկիւնը, պանդոկի մը ծխարանին մէջ, կամ, հիւրասենեակի մը չորս պատերուն միջեւ՝ փսփսալով, բանբասելով, միշտ հայրենիքը «սիրելով հանդերձ», ուշադիր իրենց շուրջը զննելով, վախնալով որ «մէկը կը լսէ» զիրենք, կը խնդրեն որ «մարդու չըսուի, մարդ չիմանայ» իրենց ըսածը։

Բայց կը ճառեն հայրենադարձութենէ ու հայուն դարաւոր երազներէն հրապարակաւ․․․։ Կը դատապարտե՛ն ալ օտար երկիր մեկնողները կամ մեկնիլ ուզողները ու կը յորդորեն, արցունքը իրենց աչքին, որ հայը պէտք է վերադառնայ հայրենիք՝ մեր կեանքի ու երազի երկիրը․․․։

Ու երիտասարդը «իր ապագային սիրոյն...», կը նետուի այն յորձանուտին մէջ՝ որ զինք կը տանի ապահով դէպի կորուստ։ Իրմէ «շատ աւելի խելացի մարդիկ գացեր են այն ինչ երկիրը, բան մը գիտեն հարկաւ...»։ Ուրեմն պէտք է ինքն ալ երթայ – որեւէ տեղ – բացի հայրենիքէն։

Ի՜նչպէս չհաւատայ երեւելի և աներեւոյթ մարդոց ըսածին, չհետեւի անոնց տուած խորհուրդին։ Ու կ'երթայ։

Բարեբախտաբար, կայ Մասիսակարօտ զանգուած մը, որ ԳԻՏԷ ընելիքը, կը մնայ անխախտ իր հաւատքին ու սիրոյն վրայ, եւ անսասան՝ հայրենիք վերադառնալու իր որոշումին վրայ, կը սպասէ որ գայ իր հերթը մեկնելու։

Պէ՛տք է հսկենք, որպէսզի ձախողի գէթ՝ հայրենադարձներ տարհամոզելու համար մղուած լուռ պայքարը:

Նոյնիսկ մէկ հատիկ երիտասարդ խլել հայութենէն՝ օտարին հաշւոյն, ՈՃԻՐ է ԴԱՐՁԵԱԼ:

Ու պէտք է լռեն այլեւս սմսեղուկ պայքարի անփառունակ ասպետները։ Դիմակազերծ ընենք բոլոր անոնք որ իրենց տգիտութեամբ և մեր պատմութեան դասէն ոչինչ սորված՝ կը մեղանչեն Արարատին ու բուրգերուն չափ լեռնացած մեր մարտիրոսներու ոսկորներուն։

Հայրենասէր մամուլը պէտք չէ հիւրընկալէ բոլորայն գրիչները որ կը ճառեն հայ ժողովուրդին կենսական շահերէն ու պատմական իրաւունքներէն, կը ներբողեն հայրենիքն ու այնտեղ կատարուած հոյակապ նուաճումները, հայրենադարձութիւնը միակ լուծումը կը դաւանին փշուր փշուր եղած արտաշխարհին, և սակայն ոչ իրենց զաւակները կը ղրկեն հայրենիք, ոչ ալ իրենք կ'երթան Հայաստան․ «Մեր տեղը չէ, մեզի յարմար չէ, մեր այս տարիքէն ետք ի՞նչ ընենք հոն...» անհեթեթ պատճառաբանութիւնը տալով հանդիպողին։

Ուրիշներ ալ՝ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱ՜Ն թռիչք կուտան իրենց խօսքին, երբ իրենց զաւակներով տուն տեղ եղեր են արդէն՝ ՕՏԱՐ երկրի մը մէջ եւ, իբր թէ հեռաւոր սուրբին զօրաւոր ձայնով կը կը պատգամեն մեզի ՄՆԱԼ արտասահմանի մէջ, այսինքն՝ պարզ խօսքով ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՉԵՐԹԱԼ․․․։

Մարդիկ, տարիներով մեզ խաբելէ վերջ դուրս տուին իրենց գոյնը, երբ Արեւմուտքի «դրախտ»ին իբր ընծայ ճամբեցին իրենց զաւակներն ու թոռները, միացան անոնց կամ պիտի միանան մօտերս։ Իրենց իրաւունքն է ազատօրէն մոռնալու և ազատօրէն մեռցնել տալու հայրենասիրական ամէն զգացում իրենց իսկ սերունդին մէջ։

Բայց թող երբեք, երբե՛ք չզբաղին հայրենադարձութիւնով։ Հայրենիքի դէմ իրենց տարած լուռ պայքարը ո՛չ գաղտնիք է, ոչ ալ հէքեաթ։

Իրենց ու իրենց նմաններուն կը մնայ ընելիք մէկ բան միայն. ԼՌԵԼ։

Հայրենադարձութեան շարժումը կը շահի՛ այս ձեւով. հաւատացէ՛ք։

ՊԱՏՄԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՀՆՉԱԿԵԱՆՈՒԹԵԱՆ ՍԿԻԶԲԸ ՀԱՃԸՆԻ ՄԷՋ

Գրեց ՏՈՔԹ Ց. Գ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

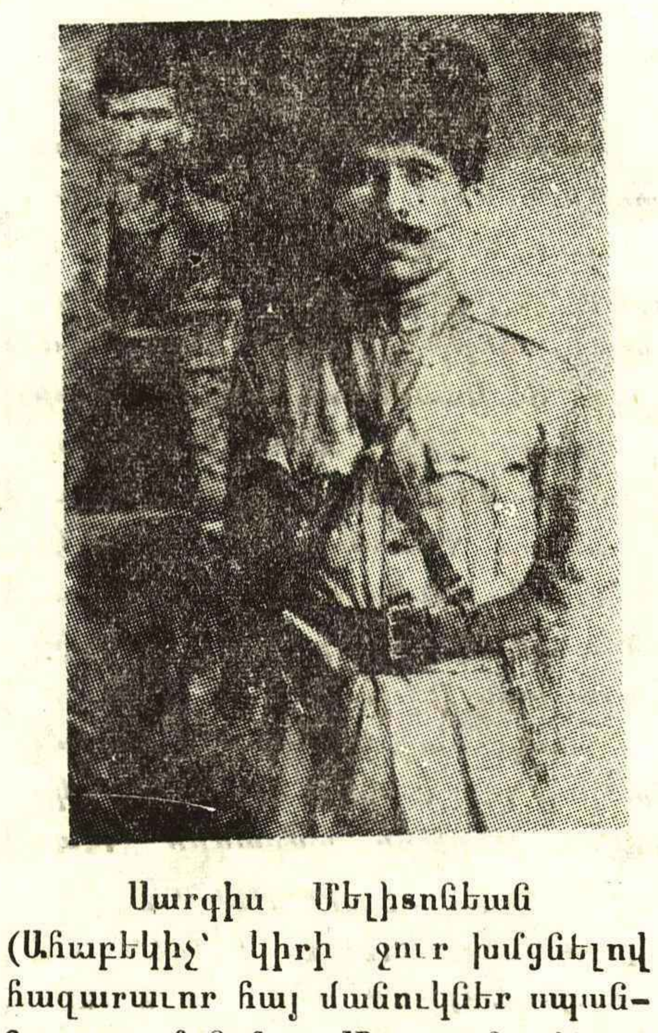
Գողանեաններու Թուրքերէ նուաճումէն քիչ առաջ՝ Պոլսէն Միհրան Սեթեան և Եղիա Տնտեսեան Հաճըն կուգան և Զէյթուն ալ կ'երթան։ Հաճնոյ Նորաբաց Վարդանեան վարժարանի Հայրենասէր տնօրէն Միհրան Սվաճեանէն և անոր յաջորդ Մելքոն Մանուկեանէն (ապա Տէր Վահան) ետք՝ կուգայ Հնչակեան գործիչ Ժիրայրը (Մարտիրոս Պօյաճեան), որ համախոհներ կը հաւաքէ իր շուրջ և զանոնք երդումով կը կապէ յեղափոխական գաղափարին՝ հետեւեալ երդմնագիրով.

«Ազգիս փրկութեան համար կամաւոր
զինուոր գրուեցայ եւ ի հարկին կեանքս
զոհելու պարտական եմ։»

Ապա, անոնց փոքրերը և ալ աւելի չափահասները գործի լծելով կը կազմակերպէ և խումբերու կը բաժնէ։ Բաժնուած իւրաքանչիւր խումբի անդամ առանց միւս խումբերու գոյութիւնը գիտնալու կը ջանայ հաւատարիմ մնալ իր երդումին։ Ժիրայր իր առած ստորագրութիւնները կը պահէր իր մօտ։

1890ին, երբ Ժիրայրին եղբայրը՝ Մուրատ (համբարձում Պօյաճեան), ուսանող Պոլսոյ բժշկական համալսարանի, Գում Գափուի Դէպքին մասնակցած ըլլալուն համար կառավարութենէն կը հետապնդուի և դէպքը թերթերու մէջ կը հրատարակուի, Ատանայի կուսակալ Ֆաքիր փաշա հրաման կուտայ Հաճնոյ գայմագամին Ժիրայրի ձերբակալութեան համար՝ իբրեւ Մուրատի եղբայրը և անոր գործակիցը։

Գայմագամը երկու ոստիկան կը ղրկէ զայն ձերբակալելու: Հաճնոյ Առաջնորդ Յովհաննէս Եպիսկ. Գազանճեան կ'օգնէ Ժիրայրին, որ փախուստ տայ։ Երեք ամիս կը պահուըտի Ժիրայր՝ հայրենակիցներու մօտ։ Կառավարութիւնը որոչած է եղեր պաշարել իր Թաքստոցը, երբ Ժիրայր, գիշեր ատեն, Հաճնոյ հարսի տարազ հագած, պեխն ու մօրուքը ածիլած, ծպտեալ կը փախչի Զէյթունի պարտէզները։ Ուրիշ անգամ մըն ալ կ'ազատի, ջուր կրող կնոջ հագուստ հագնելով։

Սարգիս Մելիքսեթեան
(Անաբեկիչ՝ կիրի ջուր խմցնելով հազարաւոր հայ մանուկներ սպանող բուրժ Տոքթ. Մուբաթայի)։

Վեց ամիս ետք Ժիրայր կը հեռանայ Հաճընէն և կ'երթայ Եվէրէկի և Կեսարիոյ շրջանները, ուր Մօրուք Գալուստ ծածկանունի տակ՝ յեղափոխական խումբեր կը կազմէ։ Կեսարիոյ մէջ կը ձերբակալուի, բայց կը փախչի, և կ'երթայ Եոզկաթի ու Բինկեանի շրջանները ու հոն ալ կը տանի յեղափոխական աշխատանք Վասակունի անունով։

1892ի վերջերը կը հրատարակուին Հնչակեան Կուսակցութեան պատրաստած Թրքերէն լեզուով երկու եաֆթաներ (Նազար բէկի կողմէ)։Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կը կատարուին Կեսարիա, Մարզուան, Եոզկաթ, Սեբաստիա, Էնկիւրիւ, Գաղատիա, Ամասիա, Եւդոկիա ևն. Ժիրայր կը ձերբակալուի և կախաղան կը բարձրացուի Եոզկաթի մէջ 1894ին (Յունուար 21):

Ժիրայրի Հաճընէն փախչելէն ետք, կառավարութիւնը խուզարկել կուտայ իր տունը և կը գրաւէ անոր գիրքերն ու թուղթերը։ Թարգմանել կուտայ Հաճնոյ հայ կաթոլիկ վարդապետ Մատթէոս Գարակէօզեանի և նախկին ուսուցիչ Պոլսեցի Նազարէթ Տէպէճեանի: Կը խուզարկէ նաեւ Տէր Վահան Մանուկեանի և Յովսէփ Նալպանտեանի տուները և կը գրաւէ գիրքեր և նամակներ։ Նալպանտեանի թուղթերուն մէջէն կ'ելլէ Ուսումնասիրաց Ընկերութեան կանոնագիրը, որուն մէջ՝ ընկերութեան նպատակ «ուսանիլ և ուսուցանել» բառերը կը թարգմանեն «էրմէնիլէրին զեհինլէրինի թենվիր էթմէք» (հայոց միտքերը լուսաւորել) ու անոր քաղաքական գոյն տալով՝ կը կատարեն բազմաթիւ ձերբակալութիւններ ու կը տանին Ատանա (23 հոգի)։

Իբրեւ կասկածելի կը ձերբակալուին ուրիշ 30 անձեր՝ Հաճընի յայտնի ընտանիքներէն և կը ղըրկուին Ատանա։

1891 Մարտ 18էն մինչև Մայիս 22, Պոլսոյ Եղեռնական Ատեանի առջեւ տեղի կ'ունենայ դատավարութիւնը։ Հաճնոյ երեւելիներու պաշտպանութիւնը կը ստանձնէ Ատանայի կարող փաստաբաններէն Նազարէթ Պալիկեան Խաչէր և Ուզուն-Աշըգեան Ստեփան։ Ժիրայր Պօյաճեան՝ ի բացակայութեան կը դատապարտուի 15 տարի բերդարգելութեան, Համբարձում Պօյաճեան, դարձեալ ի բացակայութեան, 10 տարի։ Միւսները 5էն մէկ տարի բանտարկութեան։

1891 Մայիս 29ին, Պոլսոյ Վճռաբեկ Ատեանին առջեւ այս դատերը Վերաքննուեցան և շնորհիւ Վեհապետեան Եպիսկ.ի և Աշըգեան Պատրիարքի ջանքերուն, բացի ի բացակայութեան դատապարտուող վեց հոգիներէն, բոլորին ներում շնորհուեցաւ և անոնք վերադարձան Հաճըն։

(Շարունակութիւնը յաջորդ թիւով)

Զրոյց մայրերու հետ

Սիրելի Անահիտ,

Անցեալ օր կէս զարմացած կէս զուարթ շեշտով մը կը հարցընէր տիկին մը իր խօսակիցներուն.

—Կը հաւատա՞ք որ մեր տըղաքը աւելի հասակ կը նետեն եղեր ամառը քան ձմեռը. աճի՞լն ալ եղանակի կապուած է․․․։

Այո՛, սիրելի տիկին, ըսուածը ճիշդ է։ Նկատած չէ՞ք երբեք որ երեք ամիս արձակուրդէ ետք հարկ տեսնէք ձեր զաւկին գոգնոցին հասակը երկարել, բայց ոչ մէկ նըման փորձ կ'ընէք դպրոցական տարեշրջանին։

Դպրոցական շրջանին տղաք կաշկանդուած են դասերով, յաճախ մտահոգ են գալիք ստուգումին կամ քննութեան համար. շատ քիչ ժամանակ ալ ունին բացօթեայ մարզանքի տրամադրելու. ասոնց փոխարէն՝ տղաք անհոգ կ'ապրին ամրան ամիսներուն, աւելի լաւ կ'ուտեն, երկար կը քնանան, շարունակ շարժման մէջ են, հետեւաբար և բնականաբար մարմինն ալ արագ աճելու առիթ ունի։

Ամրան արձակուրդը շատ կարեւոր է ուրեմն տղոց համար և հարկ է մենք լաւ ըմբռնենք որ աճման մէջ եղող մեր զաւակները հացին չափ պահանջքը ունին նաև արեւին, մաքուր օդին և մարզանքին։ Տո՛ւք անոնց առիթ ցատկելու, վազելու, հեծիկ նստելու, լողալու, թէնիս կամ պասքէթ խաղալու։

Առողջ զաւակը հարստութիւն է, անոր աճումը տեսնելը մեծագոյն հաճոյքն է ծնողքին համար։

Սիրով՝
ԱՍՏՂԻԿ

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

«ԱՐԱՐԱՏ»Ի ԲԱՑԱՌԻԿԸ

ԳՐԻԳՈՐ ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

(Շարունակութիւն Նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Այս մասին բազմաթիւ փաստեր կան Հնչակեան Կուսակցութեան հին թերթերուն և մասնաճիւղերուն հրատարակած կոչերուն մէջ։

Տարօնիի գրութիւնը այս նիւթին շուրջն է։ Ան կը յիշատակէ կուսակցութեան 6-րդ (1910ին Պոլիս) և 7-րդ (Քէօսթէնճէ, 1913) Պատգամաւորական Ժողովի որոշումները, կու տայ Փարիզի և գաւառներու մասնաճիւղերու կոչերէն հատուածներ։ Երկարօրէն կը խօսի Իթթիհատականներու հակառակորդ Իթիլաֆականներու հետ Հնչակեաններու գործունէութեան մասին ու կը կեդրոնանայ մասնաւորապէս Քասաններու ձերբակալութեան ու դատապարտութեան շուրջ։ Վերջաւորութեան ան տրուած է Քասաններու դէմ պետութեան արձակած վճռագիրը։ Այս գրութիւնը ամփոփ պատկերացումն է կուսակցութեան 1908–1915ի գործունէութեան։

Դամասկոսի Առաջնորդ Շաւարշ Եպս. Գույումճեան «Նամակ» մը ունի, ուղղուած իր զարմիկներուն (էջ 44), որմէ ետք կու գայ Մ. Ուրարտուի գրութիւնը (էջ 47–48), նուիրուած Հայկական Հնչակեան Կուսակցութեան գործունէութեան։

Վեթերան Սեդրակ Շահէն իր գրութեան նիւթ ընտրած է Վեհ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի՝ Եղեռնի առթիւ հրատարակած կոնդակը. ու իր կարծիքը կը յայտնէ և բաղդատութեան կը դնէ Ցիսնամեակի առթիւ Լիբանանի մէջ կազմուած «Համահայկական Կեդրոնական Յանձնաժողով»ը և 1946ին Ամերիկայի մէջ կազմուած Ազգային Խորհուրդը (էջ 49)։

«Թրքահայաստանի տնտեսաընկերային պահանջները» յօդուած մը ունի Ս. Վանատուր, ուր ան կը պատկերացնէ Թուրքիոյ մէջ հայոց վրայ գործադրուած ճնշումները և մոլեռանդ մտայնութեամբ կազմուած օրէնքներու պարտադրութիւնները (էջ 50-52)։

Ցիսնամեակը խորհրդածութեան նիւթ ըրած են Յովհաննէս Երէցեան («Ապրիլ 24», էջ 52), յայտնի հրապարակագիր Սիրվարդ («Յետադարձ ակնարկ մը», էջ 53), Երուսաղէմի միաբան Ցարութիւն Վրդ. Մուշեան («Խոհեր Ցիսնամեակի առթիւ», էջ 54), Կարապետ Ա. Քհնյ. Գալֆայեան («Հայ Եղեռնի Ցիսնամեակը», էջ 56), եգիպտահայ Հրաչ Գալընեան («Հայկ. մեծ ջարդերը ...» էջ 58), նոյնպէս եգիպտահայ հանրածանօթ գրագէտ Ստեփան Շահպազ («Ապրիլ 24ի Ցիսնամեակի խորհուրդը,» էջ 68-71), Վ. Ա. Աբրահամեան («Կտակս սուրբ և արդար», էջ 71), ինչպէս նաև թերթին վարչական խմբագիր՝ Օննիկ Ճամպուլեան («Աշխարհի խղճին վրայ ծանրացած ոճիրը», էջ 78)։

Ասոնց կողքին կան շարք մը հետաքրքրական յուշեր։ Այսպէս Բ. Վ. Ամատունի կու տայ յուշերը իր հօրը գործունէութեան մասին, որ Պոլիս, Հաճըն և այլուր վարած է տեսչական պաշտօններ և որ կախաղան բարձրացած է Կեսարիոյ մէջ, 1915 Օգոստոսին (էջ 56–57)։ Արա Սարգսեան, Երեւանէն ղրկած է աքսորանքի իր յուշերը (էջ 59–61)։ Զէյթունի հերոսակաւոր չորս իշխաններէն Եինտիւնեայ Քերդասատանի շարաւիղներէն Լ. Ն. Նորաշխարհեան յուշապատումի ձեւով նկարագրած է արծիւներու բոյն եղող Զէյթունի մէջ պատահած դէպքերը, նախ քան տեղահանումը (էջ 61-62)։ Թոմարզացի Յովհաննէս Սարկաւագ Թորոսեան, որ միաբան եղած է Կեսարիոյ հռչակաւոր Ս. Կարապետ վանքին՝ կը նկարագրէ վանքէն՝ վանահօր հետ (Սմբատ Ծ. Վ. Սալպաշեան) իր աքսորանքի պատմութիւնը (էջ 63–67)։

Երգահան Աշոտ Պատմագրեան կու տայ անգլուհիի մը հետ Լոնտոնի մէջ իր ունեցած մէկ տեսակցութիւնը։ Այս անգլուհին, մօտաւորապէս վաթսուն տարիներ առաջ գտնուած է Պրուսայի և Մարզուանի մէջ. ան չփուռ ունեցած է հայոց հետ։

Ասոնցմէ ետք կու գան քսան կախաղաններու դատավարութեան և դատապարտութեան մանրամասնութիւնները։ Այս առթիւ արտատպուած են Վահան Թէքէեանի և Նշան Պէշիկթաշլեանի բանաստեղծութիւնները, ինչպէս նաև Թէոդիկի, Տ. Կամսարականի, հայրենի պատմաբաններ՝ Զ. Կիրակոսեանի և Ա. Ն. Մնացականեանի գրութիւնները՝ Քսաններու մասին (էջ 72–77)։ Քսաններու նուիրուած բանաստեղծութիւն մը ունի Գառնիկ Ադդարեան (էջ 77)։

Ասկէ ետք կը սկսի գրական բաժինը (էջ 79–96)։ Այս մասը կը բացուի թերթին խմբագիր Պեպօ Սիմոնեանի մէկ գրութիւնով՝ նուիրուած հայ գրագէտներուն (էջ 79–81)։ Հայաստանեան Ժողովրդական բանաստեղծ Յովհաննէս Շիրազի մէկ բանաստեղծութեան քլիշէն դրուած է, որմէ ետք արտատպումներ կան Գեղամ Սարեանէ, Վահրամ Փափազեանէ, Վաղարշակ Նորենցէ. Ս. Տարօնցիէ, Շահէն Կիւրճեանէ և Վահէ Հայկէ։ Տրուած են նաև բազմաթիւ գրական կտորներ նահատակ հայ գրագէտներէ (Գրիգոր Զօհրապ, Սիամանթօ, Գ. Բարսեղեան, Դանիէլ Վարուժան ևայլն)։

Իր գրութիւններով եգիպտահայոց ծանօթ Հմայեակ Գրանեան ունի նորավէպ մը, Ա. Գօփուշեան և Արմէն Սարօ՝ բանաստեղծութիւններ։ Հատորը կը փակուի արձակագիր Ցարութիւն Զատկիի մէկ նորավէպով։

Հատորին մէջ իրենց լուսանկարներով տեղ գրաւած են նահատակ մտաւորականներ, Քսաններէն ոմանք, հայութեան դահճապետներէն մէկ քանին, և հայու վրիժառու բազուկներէն՝ Թեհլիրեան, Թորլաքեան, Ա. Շիրակեան և Ա. Երկանեան։

Բնական է անուններով և թուականներով լեցուն այս հատորին մէջ սպրդած են քանի մը սխալներ։ Այսպէս, Կեսարիոյ նահատակ առաջնորդը յիշուած է Խորէն Եպիսկ. Պէստիկեան (էջ 63) որ պիտի ըլլայ՝ Պէհրիկեան։ Նոյնպէս, Տիրան Արքեպս. Ներսոյեանը յիշուած է Ներսէս Ներսոյեան (էջ 9), իսկ Զաւէն Արքեպսկ. Տէր Եղիայեանը եղած է Յովակիմեան (էջ 8)։

Երկու գրութիւններուն մէջ տրուած է Քսաններու ձերբակալութեան մանրամասնութիւնները և դատապարտութեան մահավճիռը։ Կարելի էր մէկ հատով գոհանալ և տեղ շահիլ։

Տրուած յուշերուն մէջ թուրք անձերու արտայայտութիւնները յաճախ տրուած են իրենց մայրենի լեզուով, լման մէկ երկու նախադասութիւններ քով քովի՝ տաճկերէն լեզուով։ Աւելի լաւ ու գործնական պիտի ըլլար այդ նախադասութեանց հայերէնները տալը։ Ապրիլ 24ի նուիրուած հատորի մը մէջ երբեք պատշաճ չէ այս անտեսումը։

Ուրիշ կէտ մըն ալ. հատորին մէջ տեղ գտած ուսումնասիրութիւններուն մէջ եղած են բազմաթիւ մէջբերումներ և դաշնագիրներու և կուսակցական ժողովներու որոշումներ, որոնց աղբիւրները յաճախ չեն յիշուած։ Այս գրութիւնները աւելի օգտակար ու վստահելի պիտի ըլլային՝ եթէ յիշատակուած ըլլային օգտագործուած աղբիւրները։

Անուշադրութեամբ սպրդած վրիպումներէն ու մէկ երկու թերացումներէն զատ՝ աչքառու ու յիշատակուելիք սխալներ չկան։

Ցիսնամեակի առթիւ հրատարակուած բազմաթիւ բացառիկներու շարքին մէջ «Արարատ»ի այս հատորը իր արժանաւոր տեղը ունի։ 1885–1915ի հայ յեղափոխական շարժումով հետաքրքրուողները նորութիւններ պիտի գտնեն անոր մէջ։

Այս հատորը կ'արդարացնէ իր ձեռնարկին նպատակը, որով՝ խմբագիրներն ու հրատարակիչները շնորհաւորելի են իրենց տարած այս աշխատանքին համար։

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Նամակ առ Յակոբ Այվազ)

ԽՈՐԷՆ ՏԷՏԷԵԱՆ

Ճամբորդական յուշագրութիւնը շատ հաճոյքով կը կարդացուի արեւմտեան ժողովուրդներուն մէջ։ Մենք եւս սկսած ենք հաճոյքով կարդալ այդ գրականութիւնը։ Տարբերութիւնը այն է որ գրողը այնուհետեւ բաց ու գոց նամակներ կը ստանայ աջէն ձախէն։

Նորութիւն չէ. ժամանակին Ե. Օտեանին հետ Գահիրէի մէջ Փարիզիանա կը ճաշէինք ճիշդ այն անկիւնը, ուր հետոյ ճաշեցինք վերջին գալուդ։ Ցանկարծ յոյն սպասեակը եկաւ և յայտնեց Օտեանին թէ, հեռաձայնով մէկը տեսնըւիլ կ'ուզէ հետը։ Օտեան գնաց և անմիջապէս վերադարձաւ։ «Խեր ըլլայ» ըսելուս պատասխանեց.

— Եղբայր, գիտէի թէ հայոց կողմէ չգործածուած բառ մը կայ մեր բառարաններուն մէջ, բայց անոր այնուզլու պույնուզլու տեսակն ալ ըլլալը հիմա սորվեցայ։ Թէլէֆոնին մէջէն մէկը ըսաւ. «Այդ քէփազէութիւնները գրողը դո՞ւն ես, ծօ այնուզլու պույնուզլու ա...»։

Ես կռապաշտութեան վրայ երդում ըրած եմ այսուհետեւ ճամբորդական յուշագրութիւններուս մէջ ազգային հարցերու վրայ չանդրադառնալ։ Պատճառը՝ Ս. Ընթերցողներուս մեծամասնութիւնը, գրածներս բէրս կողմէն կը հասկնայ։ Բ. Ընթերցողը առհասարակ կ'ուզէ որ իր ուզածին պէս արտայայտուիս, առանց անդրադառնալու, թէ կրնայ ըլլալ որ իր նախասիրութիւնը իսկական պատկեր մը կ'եղծանէ։ Ցակոբ Պարոնեանի ժամանակ ալ պատկերը նոյնը եղած է։ Ազգային Ջոջերուն մէջ, այդ ջոջերը կ'ուզէին որ այնպէս մը ներկայացուէին ինչպէս որ չէին։ Եւ սակայն եթէ Պարոնեան ընթացք տար փափաքներուն, թերեւս գրպանը լեցուէր. և սակայն պատմութիւնը կ'եղծանուէր։ Գ. շատ բնական է թէ ազգին մասին արտայայտուելու համար, հարկ է այդ ազգին մէջ ապրիլ. մինչդեռ ես շըրջեցայ այնպիսի երկիրներ, ուր ազգս հազիւ կը տեսնէի։ Եկեղեցի՛ն հայկական, պիտի ըսես, պարիսպն ազգին։ Սուտ չէ։ Այդ եկեղեցիներուն շրջափակին մէջ մեր ազգայինները ժամանակին իրար կը զարնէին, վասն ազգայինին։ Այսօր շրջած երկիրներուս հայկական եկեղեցիներուն շրջափակին մէջ, ուխտունինոց Անատոլցի մամիկներնիս իրարու կ'ըսեն.

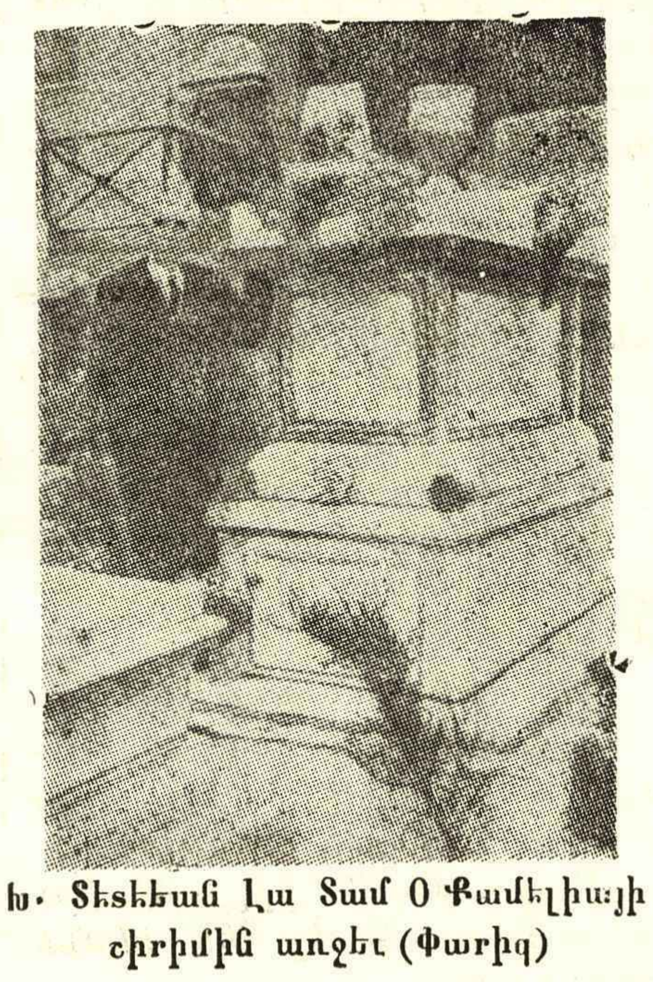
— Հաւու առ եաւ, Հոռոփհանըմ... (Թող զմանկտիս)։

Կոճակ ըրէ։

Սկսինք ուրեմն մեր ոդիսականը։

Ցունիս 5, ժամին 1965ին հասանք Մոնրէալ (Գանատա)։ Ասուծոյ համար գանատական պետական պաշտօնէութիւնը շատ բարեացակամ և ազնիւ վերաբերում ունեցաւ ինծի նկատմամբ, «բարի եկաք հազար բարի»ներով։ Գալով ազգային բարեկամներէս ոմանց, որոնք արկածով հանդիպեցան ինծի, կարծես թէ նուրխերնին բռնուած էր...։

Յաջորդ օրը հարիւր քսան հոգինոց սաւառնակ մը Մոնրէալի մօտերը ջախջախուեցաւ...

Խ. Տէտէեան Լա Տամ Օ Քամէլիայի շիրիմին առջեւ (Փարիզ)

Երեք օր ետքը Մոնրէալի օթոպիւսները գործադուլ հռչակեցին։ Երկու միլիոն համրող Մոնրէալի բնակչութիւնը սկսաւ տառապիլ։ Նման գործադուլ մը հազիւ թէ ճանչցած ըլլար Գանատան, կ'ըսէին ոմանք, ինչպէ՞ս գործի երթալ։

Սովորութիւն մը կայ եղեր։ Պիտի կանգնիս պողոտայի մը մայթին վրայ և անձնող անձնական ինքնաշարժներուն տիրոջը նշան մը պիտի ընես բթամատովդ երթալիք կողմդ ցոյց տալով։ Եւ ուրովհետեւ շատ մը կրեսոններ կառեւորութիւն չէին տար բթամատիս, թերեւս նախընտրութիւն տալով հոլանի թեւի մը մաս կազմող բթամատի մը... ճամբորդութեանս այլ ուղղութիւն տալ ըստիպուեցայ։ Սկսայ, ալա Աղքատ Ղազարոս պողոտային կարմիր կանաչ ուղեցոյց ելեկտրական ազդանշան լոյսերուն քովը կանգ առնել, ուր կանգ կ'առնեն ինքնաշարժները։ Քննեցի կանգ առնող ինքնաշարժներու տէրերը։ Իները որոնք ինքնաշարժ կը վարեն այրերուն չափ բազմաթիւ են, բայց պէտք է խուսափիլ անոնցմէ։ Այրերուն մէջ ալ հարկ է ընտրութիւն մը ընել։ Փառաշուք ինքնաշարժի մը մէջ բազմած վեհերի արտին ցորենէն կարելի չէ խեր սպասել։ Պէտք է վարերը իջնել։ Այս կողմերն ալ աղքատախնամ ինքնաշարժ չկայ։

Վերջապէս ահա մէկը, որուն երեսին վրայ կը կարդամ համեստութիւն։ Կը մօտենամ։ Ագդաբար կարմիր լոյսը կանգնեցուցած է ինքնաշարժը, կը խօսիմ ֆրանսերէն։

— Կը հաճի՞ք զիս մինչեւ այս պողոտային վերջաւորութիւնը տանիլ։ Չի հասկնար։ Պէտք է անգլերէն խօսիլ։

— Փլի՛զ ճէնթըլմէն... փլի՛ս։

Կ'ըսէ թէ պողոտային կէսէն պիտի աջ դառնայ։ Հոգ չէ, այնուհետեւ տաքսի մը կ'առնեմ, կը մտածեմ։ Եւ այս պատկերը տեւեց 15 օր։ Վրայէն Նաւամատոյցի պաշտօնէութիւնը հետեւեցաւ օթոպիւսի գործադուլին։ Օթոպիւսը սկսաւ աշխատիլ, բայց այս անգամ ալ գործադուլ հռչակեց Փոստը։

Աշխարհէն կտրուեցանք։

Բարեկամ մը այդ օրերը ըսաւ ինծի։

— Ինչո՞ւ եկեղեցի եկած չունիս, դուն որ տիրացու ես վեթերան տեսակէն։

Պատասխանեցի.

— Գործադուլ հռչակած եմ։

Գիշեր մըն ալ լեզապատառ արթնցանք։ Կը կործանի՞նք կոր ինչ է, մտածեցի։ Զարշելը Արթին աղայի նման գիշերանոցով մօտեցայ պատուհանին։ Քովի տունը կրակ կայ...։

Բնակած փողոցիս վրայ մէկ ամսուան ընթացքին չորս տուներ կրակ առեր են։ Տանտիրուհին օր մը խնդրեց ինձմէ։

— Եղբայր, սա վճարած տան վարձքդ ես քեզի վճարեմ, այս կողմերէն հեռացիր, ուրիշ մահալլէ մը գնա բնակէ։

30.7.1965ի առաւօտուն, գանատական ձայնասփիւռը յայտնեց թէ Գանատայի պատմութեան մէջ չտեսնուած և չլսուած երեւոյթ մը պարզուած է։ Այս ամրան խոնաւութեան և յարափոփոխ կլիմային պատճառաւ, զարհուրելի և առատայորդ մժեղներ սկսած են գոյանալ երկրին մէջ։

Ճամբորդ մը կը վկայէր, անշուշտ չափազանցելով, թէ այդ մժեղներուն տասը հատը մարդ մը կրնայ վերցնել կամ տեղափոխել...։

2–8–1965ի գիշերը մեր բնակած տան վերնայարկէն կործանաբար դղրդիւն մը իմացուեցաւ։ Ցանկարծ մեր գլխուն վերեւ ձեղունը պատռեցաւ և վերնայարկի լոգարանը իր ջուրով և այդ ջուրին մէջ լոգանք առնող Եւայովը մեր ննջարանին մէջ թաւալեցաւ։

Թապլօ...

Վերջապէս իրաց այս կացութեան մէջ ազգակից մը ըսաւ ինծի.

— Աղբարս, տոմսակիդ փարան ինձմէ թող ըլլայ, տեղդ վերադարձիր, մեր գլխուն ջրհեղեղ մը չբերած։

Մինչ այդ, մէկ միլիոն տոլարի ապահովագրեալ բեռնատար շոգենաւ մը կը փնտռուի զիս տեղափոխելու համար Արեւելք...

Մոնրէալ

«ՔՈՒԼԻՍ»

ԿԱՐԵՒՈՐ ՃՇԴՈՒՄ

Մեր նախորդ թիւով հրատարակուած՝ «ԱՐՄԵՆԱԿԸ» յօդուածին մէջ (Ա. Պատմագրեանի) գրուած էր Արմենակ Ալաճաճեանի հօր մահուան պարագաներուն մասին։ Հանգուցեալին եղբայրը՝ Պր. Գրիգոր Ալաճաճեան ճշդում ուղղած է մեզի և կը յայտնէ որ Արմենակի հայրը ԱՐԿԱԾԱՄԱՀ եղած է Աղեքսանդրիոյ մէջ։

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

Աշխարհի մէջ ոչ ոք աւելի ցնորամիտ ու վտանգաւոր է, որքան իշխանութեան գլուխ բարձրացած միջակ մարդը։

ՏԻԶՐԱԷԼԻ

Պատմութեան գլխաւոր դերակատարները հաւատքի հերոսներ եղած են միշտ։

ՄԱՔՈՒԼԷՑ

Կինը պէտք է հանճար ունենայ՝ լաւ ամուսին մը ստեղծելու համար։

ՊԱԼԶԱՔ

ԸՆԿ. Գ. ՄՈԼՈՅԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿ. ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ

Լիբանանեան պատուիրակութեան հետ միասին մենք օդանաւ առնելով հասանք Մոսկուա: Դիմաւորուելով տեղւոյն կազմակերպութիւններուն կողմէ, առաջնորդուեցանք մեծագոյն պանդոկը եւ այնուհետեւ սկսանք աշխատանքներու (ժողովի), որոնք տեղի կ'ունենային միութիւններու սիւնազարդ Տան սրահներուն մէջ:

Լիբանանեան պատուիրակութիւնը երեկոները, առանձին ժողովներու ընթացքին զանազան թելադրանքներ կը ստանար այլ երկրի պատուիրակներուն կողմէ, եւ կրցաւ շատ գործնական առաջարկներ բերել, այդ ժողովի օրակարգին. միասնականութիւն որդեգրուեցաւ արաբական երկիրներու հետ, թէ՛ Իսրայէլի եւ թէ արաբական երկիրներու զանազան հարցերուն նկատմամբ, եւ արաբական երկիրներու այլ պատուիրակութիւններուն ուղղութիւն տուաւ Լիբանանեան պատուիրակութիւնը եւ իր աշխոյժ գործունէութեամբ գնահատուեցաւ ոչ միայն արաբական քոյր երկիրներու պատուիրակութեանց կողմէ, այլ նաեւ շատ ուշադրութեան եւ գնահատանքի արժանացաւ այլ պատուիրակներու կողմէ: Որպէս հայ ժողովուրդի պատուիրակ, մեր կարելին ըրինք որ տարբեր ժողովուրդներու ներկայացուցիչներուն ծանօթացնենք հայ ժողովուրդը. մարդիկ կային որ երբեք գաղափար չունէին թէ ի՛նչ է հայ ժողովուրդը, եւ անոր յառաջադէմ կազմակերպութիւնը եղող Սոց. Դեմ. Հնչակեան Կուսակցութիւնը:

Ուրուկուէյցին կամ Գոսթարիքացին, Պաքիստանցին կամ Ճապոնցին կամ Պիրմացին՝ սկսան մօտէն հետաքրքրուիլ հայ ժողովուրդի պատմութեամբ եւ հայ ժողովուրդի անցեալով, եւ մենք մեր ազատ ժամերը գրեթէ այդպիսի շահեկան փոխադարձ ծանօթացումով կ'անցընէինք: Շատ յուզուեցայ երբ տեսայ որ պատուիրակներ կային տառապող երկիրներէ: Անոնցմէ մէկը Տոմինիքեան Հանրապետութեան պատուիրակութիւնն էր: Ցուցիչ էր հանդիպումս Պաքիստանցի պատուիրակին հետ. ան մերժեց իր հասցէն տալ ինծի՝ ըսելով որ կը վտանգուի եթէ երբեք ուրիշ տեղերէ նամակ ստանայ: Արդ, տառապող երկիրներու պատուիրակներն ալ կը գնահատէին մեր կազմակերպութեան գործունէութիւնը:

Հայաստանի պատուիրակին հետ խօսելով՝ փափաք յայտնեցի որ Հայաստան այցելութիւնս հնարաւոր դառնայ. եւ ինքը անձամբ յաջորդ օրը հեռախօսով կապուեցաւ Երեւանի հետ ու դիւրացուց իմ այցելութիւնս Երեւան:

Քառասուն հոգինոց մշակութային պատուիրակութեան մը հետ, ես եւ Ֆրանսահայ անձ մը՝ գացինք մեր հայրենիքը: Հեռուէն երբ օդանաւի պատուհանէն տեսայ՝ ասիկա իմ կեանքիս ամենաերջանիկ պահերէն մէկը եղաւ:

Հայաստանի Երիտասարդական կազմակերպութիւնը մեծ ուրախութիւն կը զգար որ Մոսկուայի Միջազգային Հաւաքին մէջ կային նաեւ երկու հայ ներկայացուցիչներ, մէկը Լիբանանէն եւ միւսը Ֆրանսայէն:

Մենք մեր թելադրանքները ըրինք նաեւ Հայաստանի երիտասարդական կազմակերպութեանց, որպէսզի աւելի մեծ թիւով հայ երիտասարդներ հրաւիրուէին սփիւռքահայ զանազան գաղութներէն, փոխադարձ շփումները սերտացնելու համար:

Ես մեծ հիացումով դիտեցի մեր Հայրենիքի նուաճումները: Գաղափար ունէի. մօտէն հետեւած էի Հայրենիքի նուաճումներուն, ապրելով Լիբանանի մէջ, եւ սակայն թղթատելով հայրենիքէն եկած թերթերը. բայց մօտէն տեսնելով եւ մէջը գտնուելով իսկապէս որ բոլորովին տարբեր գաղափար կը կազմէք:

Օրինակ մը միայն կ'ուզեմ տալ.—

Լսած էի որ Հայաստանի մէջ կ'արտադրուի ելեկտրական քապլեր, ելեկտրական թելեր. կը կարծէի որ սա թելին պէս ելեկտրական թել մըն է որ այդ գործարանը կ'արտադրէ եւ ունի մօտ 15000 աշխատաւոր: Երբոր այցելեցի այդ գործարանի աշխատաւորներու ակումբը ուր իրենց պարահանդէսներ, դասախօսութիւններ, հաւաքոյթներ եւ համերգներ կ'ունենան, եւ ունին իրենց Երգի-Պարի Անսամպլը, հոն առանձին սենեակին մէջ ծանօթացայ նաեւ այդ Ֆապրիքի արտադրութիւններուն եւ տեսայ որ անոնք ոչ միայն այս ձեւի ելեկտրական թելեր կ'արտադրեն, այլ 38 տեսակ տարբեր չափի ելեկտրական թելեր. կան հանրակառքերու համար հաստ թելեր կամ գետնի տակէն մեծ քաղաքներուն լայն պողոտաներուն համար բարձր ելեկտրական հոսանք ունեցող հաստ թելեր եւ հսկայական նախարակներով, եւայլն. եւ ասիկա ինծի մեծ ուրախութիւն պատճառեց:

Այցելեցի Երեւանի մնայուն երկրագործական Ցուցահանդէսը. այդտեղ իսկապէս անհուն հպարտութիւն մը ունեցայ տեսնելով որ եղած բոլոր արտադրութիւնները զուտ հայկական են, ըլլայ արուեստական մետաքս եւ ըլլայ այս սեղաններուն մեծութեամբ եւ աւելի մեծ հսկայական ոյժ արտադրող մեքենաները, ժենէրաթէօրները, թրանսֆորմաթէօրները եւ այլ տեսակի արտադրանք, ելեկտրական նըշգրիտ չափիչ գործիքներ, որոնցմէ թերեւս որեւէ մէկը չի կրնար տակաւին արտադրել մեր Լիբանանը եւ որոնք կը ղրկուին մինչեւ հեռաւոր Քորէա, Վիէթնամ եւ Ափրիկեան ու Եւրոպական զանազան երկիրներ: Այսպիսի հարուստ արդիւնաբերութիւն ունեցող երկիր մը շատ վստահ եմ որ մօտ ապագային պիտի ունենայ այնպիսի մեծ յառաջդիմութիւն եւ ժողովրդային կեանքի բարգաւաճում, որուն նմանը չէ տեսնուած մեր երկրի ամբողջ պատմութեան մէջ: Ես տեսայ մեր բանուորներու աշխատանքի մակարդակը, որ օր ըստ օրէ ա՛լ աւելի կը բարձրանայ. եւ մանուկներուն կենցաղին առօրեան եւ անոնց հանդէպ ցոյց տրուած իսկապէս զուրգուրալի վերաբերմունքը, որպէս ուսուցիչ ինծի համար մեծ երեւոյթ մըն էր:

Ինծի համար յուզիչ առիթ մըն էր նաեւ Լիբանանահայ պատուիրակութեան պատասխանատու ներկայութիւնը՝ հայ երիտասարդութիւնը ներկայացնելով Ֆինլանտայի մէջ տեղի ունեցած համաշխարհային երիտասարդութեան եւ ուսանողութեան մեծ Ֆեսթիվալին: Արդարեւ Լիբանանեան պատուիրակութիւնը կը բաղկանար 240 հոգիներէ եւ 40ը հայեր էին եւ այդ հայերուն պատասխանատուներէն մէկն ալ ես էի, որպէս ՀՄՄի պատուիրակութեան պատասխանատուն: Հոնտեղ մենք ներկայացուցինք մեր երիտասարդութիւնը ամբողջ աշխարհի պատուիրակութեանց մաս կազմող 10 պետութիւններու ներկայացուցիչներուն եւ անոնք հիացումով ու մեծ հետաքրքրութեամբ տեղեկութիւններ կ'առնէին հայ ժողովուրդին մասին, թէ քանի՛ միլիոն ենք, թէ մեր հայրենիքը ի՛նչ վիճակի մէջ է եւ թէ արտասահմանեան կազմակերպութիւնները որո՛նք են: Այս պահուս կը յիշեմ Իտալիոյ Սոցիալիսթ Կուսակցութեան պատուիրակը, որ ըսաւ մեծ հպարտութեամբ, թէ իր կուսակցութիւնը ունի երեք միլիոն անդամ. ձեր կուսակցութիւնը քանի՞ անդամ ունի: Ես ալ խօսեցայ մեր կուսակցութեան աշխատանքներուն մասին, թէ անիկա ինչպիսի աշխատանքներ կատարած է Լիբանանեան Հայրենիքին մէջ, ինչպէս եւ արտասահմանեան այլ գաղութներու մէջ. մարդը հիացաւ ըսելով թէ «իսկապէս փոքր թիւ մըն էք եւ սակայն շատ գնահատելի աշխատանք մըն է որ կը կատարէք ձեր պատկանած երկիրներուն մէջ:»

(Շար. 3)

ՊԱՀՈՒԱԾ ԱՐԺԷՔՆԵՐ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՏՈՔԹ. Ա. ՆԻԿՈԼԵԱՆԻ ՀԵՏ

Անցեալ ամիս Ֆայումի մէջ անակնկալ հանդիպում մը ունեցայ Տոքթ. Անթուան Ժոզէֆ Նիկոլեանի հետ, որ իր սուղ ժամերէն ինծի տրամադրեց քանի մը վայրկեաններ՝ պատասխանելու համար հարցումներուս.—

Հ.— Ե՞րբ շրջանաւարտ եղած էք իբրեւ բժիշկ:

Պ.— Յունիս 1955ին՝ «Այն Շամս»ի բժշկական Համալսարանէն, «լաւ» յիշատակութեան տիտղոսով:

Հ.— Ինչո՞ւ դիմեցիք կառավարական պաշտօնեայ ըլլալու:

Պ.— Նախ, 1955ին բժիշկներուն համար պարտաւորիչ չէր գիւղերը ծառայելը. երկրորդ, ուզեցի աւելի փորձառութիւն ձեռք ձգել իմ արհեստիս մէջ՝ գիւղերու ժողովուրդին ծառայելով. այնտեղ մարդ գրեթէ ամէն տեսակ հիւանդութեանց առջեւ կրնայ գտնուիլ: Մտադրած էի քանի մը տարիներ յետոյ անձնական դարմանատուն բանալ:

Հ.— Ձեր տասը տարուան երկար պաշտօնավարութեան շրջանին՝ Եգիպտոսի ո՞ր շրջանները գտնուած ու ծառայած էք:

Պ.— Էլ-Արիշ, Ուատի Նաթրուն, Ովասիսները, Քաֆր Էլ Շէյխ, Զագազիկ եւ ապա Ֆայում:

Հ.— Ներկայիս ձեր աստիճանն ու ճշգրիտ գործը ի՞նչ են:

Պ.— Ներկայիս Ֆայում Նահանգի «Թամիա» քաղաքին բժշկապետն եմ եւ առողջապահական ընդհանուր քննիչը Թամիա շրջանին՝ իր գիւղերովն ու գաւառներովը, որոնք ունին մօտ 100.000 բնակչութիւն:

Հ.— Իբրեւ Հայ բժիշկ ու բժշկապետ ի՞նչ է ձեր գաղափարը գիւղական առողջապահական մակարդակին մասին:

Պ.— Առողջապահական Նախարարութիւնը ջանք կ'ընէ՝ որպէսզի իւրաքանչիւր գիւղ, գաւառ, գիւղակ օժտուի բժիշկներով, հիւանդանոցներով եւ հիւանդապահ-հիւանդապահուհիներով: Ջրի բժշկական քննութեան կողքին, այլազան դեղեր ալ կը հայթայթուին ձրիաբար: Առողջապահական դասախօսութիւններ, թերթիկներ եւ ժապաւէններ ալ կը տրուին գիւղացիներուն՝ պարբերաբար:

Հ.— Ձեր տասը տարուան աշխատութեան շրջանին, Գահիրէէն հեռու, չէ՞ք զգացած որեւէ առանձնութիւն կամ հայկական շրջանակի ու մթնոլորտի կարօտը:

Պ.— Շաբաթը անգամ մը Գահիրէ գալով ընտանիքիս ու ծնողքիս մօտ անցընելը (ուրբաթ օրը) ի հարկէ բաւ չի սեպուիր, որպէսզի մէկը ունենայ բազմաթիւ ընկերներ ու մշակէ բարեկամութիւններ: Հայկական մթնոլորտի պակասը զգալի է հոս, Ֆայումի մէջ: Սակայն կարծէք Աստուած ինծի հրեշտակ մը ղրկեց, երբ բախտը ունեցայ ընդունելու իմ պաշտօնավարած քաղաքիս մէջ երիտասարդ ատամնաբոյժ Տոքթ. Կարպիս Լեւոն Մերճանեանը: Չմոռնամ ըսելու, որ Տոքթ. Մերճանեանին հետ միատեղ կը բնակիմ ու միատեղ ալ դարմանատուն բացած ենք:

Հ.— Որո՞նք են ամենէն շատ տարածուած հիւանդութիւնները գիւղերուն մէջ:

Պ.— Առաջին տեղը կը գրաւեն որդային հիւանդութիւնները, որոնցմէ նշանաւոր է «Պիլհարսիա»ն, զոր գիւղացիներուն 90առ հարիւրին մօտ կարելի է գտնել: Երկրորդ գիծի վրայ կու գան նոյն հիւանդութեան պատճառած զանազան բարդութիւնները, ինչպէս միզափամփուշտի քրոնիկ բորբոքումը, խլիրդ եւ լեարդատապ: Երրորդ գիծի վրայ կու գան արեան գերճնշումը եւ միզային անցքերու բորբոքումները, ու քարերու կազմութիւնը: Մանուկներու մահուան մեծ մասը սննդական անհաւասարակշռութեան եւ աղիքներու բորբման պատճառաւ տեղի կ'ունենայ: Բազմայղութեան պատճառաւ կիներու մօտ յաճախակի է տեսնել արգանդային տագնապներ:

Հ.— Ի՞նչ են ձեր ապագայ ծրագիրները:

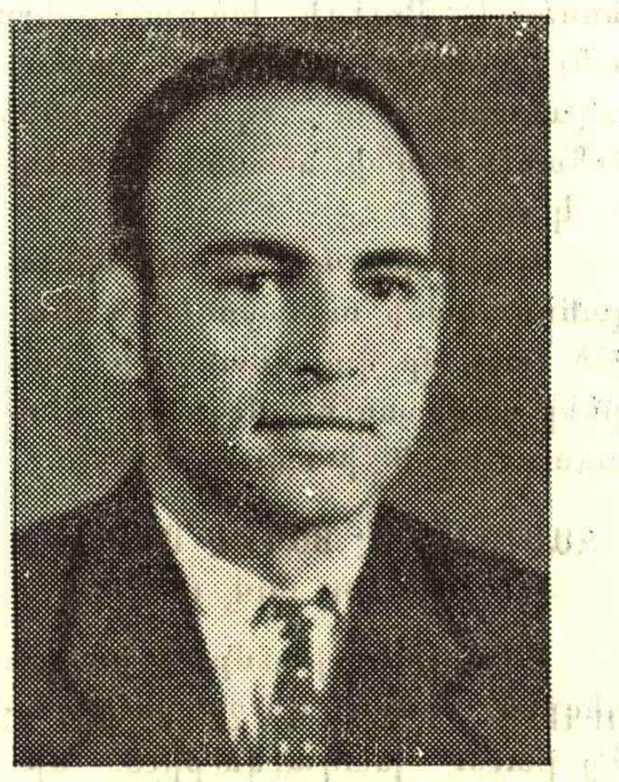
Պ.— Ներկայիս «Մանկանց Հիւանդութեանց» վկայականին համար կ'աշխատիմ՝ մասնագիտութիւն ձեռք ձգելով: Գալ տարի մտադիր եմ հետեւելու որդային հիւանդութեանց բարձրագոյն դասընթացքներուն: Գալով ներկայ պաշտօնիս, մեծ յոյս ունիմ, որ մօտերս ներքին բժիշկ նշանակուիմ Գահիրէի հիւանդանոցներէն մէկուն մէջ, ուր ըլլալով մօտը ընտանիքիս ու ծնողքիս, կը յուսամ թէ իմ խոնարհ աջակցութիւնս պիտի կրնամ բերել հայ գաղութին ի պաս:

(Տեսնելով թէ յաճախորդները հետզհետէ կը շատնան Տոքթորի դարմանատան առջեւ, իսկոյն հրաժեշտ առնելէ առաջ՝ կ'ուղղեմ նաեւ սա հարցումը).

Հ.— Ի՞նչ է, Տոքթոր, այն յարգի պատգամը, զոր կրնաք տալ Նոր շրջանաւարտ մեր հայ բժիշկներուն:

Պ.— Նախ համալսարանը աւարտելով՝ ամէն հայ երիտասարդ բժիշկ պէտք է լաւ գիտնայ, որ միայն գիտական տեսական հիմերով զինուած է, որոնց վրայ պէտք է բարձրացնէ իր փորձառական ապագան՝ խղճմտութեամբ, անկեղծութեամբ եւ յարատեւ ինքնաշխատութեամբ: Պէտք է գիտնայ զգալ հիւանդին ցաւը, կարեկցի անոր. իր մարդասիրական խիղճն ու մատները շարժէ ախտաճանաչելու եւ ապա բուժելու համար: Բժիշկ մը իր գոհունակութիւնն ու երջանկութիւնը նախ պէտք է փնտռէ հիւանդին բուժման մէջ... եւ ոչ թէ հիւանդին գրպանին մէջ:

ԱՆՑՈՐԴ

Տոքթ Ա. Նիկոլեան

ՎԵՐԵԼՔ ՊՕՂՈՍԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

(Շար. Բ. էջէն)

Արաբ աշակերտները հայերէն կը հասկնան, իսկ ոմանք կը խօսին ալ. առիթը եւ հրճուանքը ունեցանք անոնցմէ մին լսելու: Աշակերտներէն յիշենք Տիկին Սիրան Շիշմանեանը, Պր. Մոհամէտ Մանսուր եւ Օր. Հայկանոյշ Միասեռեանը:

Այժմ մանկապարտէզի փոքրիկներու թիւն է 37, իսկ նախակրթարանը՝ 154: Քիչ մը նուազ՝ անցեալ տարիէն. սակայն հաւանական է, որ դեռ նորեր արձանագրուին մանկապարտէզ:

Հոգաբարձութեան անդամներուն զաւակները Պօղոսեան վարժարան կը յաճախեն, բարի օրինակ հանդիսանալով վարանողներուն եւ թերահաւատներուն: Բարի օրինակը աւելի կ'արժէ, քան հազար խրատը, կ'ըսէ ժողովրդական առածը.....

Հայ ծնողքը պարտի իր զաւակները հայ դպրոց ղրկել: Այժմ որեւէ պատճառ կամ պատրուակ չկայ որ չղրկեն: Ամէն բան մանրազննին կերպով հաշուուած է եւ հայ դպրոց յաճախողը որեւէ պակաս չունենալէ զատ՝ առաւելութիւններ ալ կ'ունենայ: Լաւ հայ եւ լաւ մարդ կը դառնայ: Արաբական լաւ քաղաքացի կը դառնայ: Ան Իպթիտաիէի վկայականով՝ որեւէ երկրորդական վարժարան կրնայ մտնել:

Կը հաստատենք որ մեր այս հին գաղութը կը վերակազմակերպուի: Բոլորս ալ միասին պարտինք մեր բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը բերել, որպէսզի շէն մնայ Հայաստանեայց Եկեղեցին, վառ մնայ հայ դպրոցը, կենդանի եւ մշտարթուն մնայ պատուական եգիպտահայութիւնը: Բոլո՛ր ճիգերը, բոլո՛ր ջանքերը ուղղենք հոսանքն ի վեր:

Չկարենալով այստեղ ըստ արժանւոյն գովել եւ գնահատել Հոգաբարձութեան իւրաքանչիւր անդամը եւ չվիրաւորելու համար իրենց համեստութիւնը, կը բաւականանամ տալով իրենց անուանացանկը միայն.

Տիար Վահան Ալեքսանեան (Ատենապետ)
» Հայկ Բիրազեան
» Բիւզանդ Բրուտեան (Ատենադպիր)
» Տիրան Պասմաճեան
» Անդրանիկ Զատրճեան
» Երուանդ Զուլֆեան
» Արթօ Համբարձումեան

Յաջողութի՛ւն, իրենց ազգօգուտ գործունէութեան:

ՄԿՐՏԻՉ

ՆԻԸՐ ԻՍԹԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. Բ. էջէն)

մը ղրկած էր, իսկ մարզական զանազան միութիւններ շնորհաւորական հեռագիրներ յղած էին:

Ընդունելութեան ընթացքին ներկաներուն հրամցուեցան ըմպելի ակումբի տիկիններուն կողմէ պատրաստուած ճաշ:

Վերջին խօսողը եղաւ օրուան պատուոյ հիւրը: Ան շնորհակալութիւն յայտնեց եւ ջատագովեց մարզական եւ հայ կազմակերպութիւններու մարզական ոգին:

Կը շնորհաւորենք նոր Սերունդի արժանաւոր ներկայացուցիչ Լեւոն Տէր Յակոբեանը եւ նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք անոր:

Շնորհաւորելի է նաեւ Նիըր-Իսթի վարչութիւնը, իր կազմակերպած այս յաջող ընդունելութեան համար: Ն.

ՃԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
14 ՆՈՅԵ. 1965

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՖՈՒԹՊՈԼ

Ֆութպոլի լիկի մրցումները երկու շաբաթէ ի վեր սկսած են՝ լի անակնկալներով։

ՄԱՀԱԼԼԱ ՅԱՂԹԵՑ ԶԱՄԱԼԷՔԻ՝ 3–ՈՎ 1

Մահալլայի խումբը պարտութեան մատնեց Զամալէքի զօրաւոր խումբը՝ 3ով 1։

Մրցումը սկսելուն պէս՝ Մահալլայի խումբը սկսաւ յարձակողականի եւ 4րդ վայրկեանին Սէյֆի մէկ լաւ փասովը Պոպոյին՝ յաջողեցաւ նշանակել Մահալլայի Ա. կէտը. ճիշդ մէկ վայրկեան ետք Ազուզ նշանակեց Բ. կէտը։ Այս երկրորդ կէտը Զամալէքի խաղացողներուն վրայ ազդեց եւ սկսան հակայարձակողականի ու 22րդ վայրկեանին Էֆֆաթի գորնըրի–օվըրին վրայ՝ Նապիլ Նուէր գլխու զօրաւոր հարուածով մը նշանակեց Զամալէքի առաջին եւ միակ կէտը։

Բ. կիսախաղին Զամալէք շարունակեց իր յարձակողականները, բայց ի զուր. մինչ Մահալլայի յետսապահները աւելի զօրացուցին՝ իրենց կողմին ապահովելու յաղթանակը եւ 44րդ վայրկեանին Ասէլ Ահմէտ յաջողեցաւ գնդակով ու ճեղքելով Զամալէքի պաշտպանողականը՝ մօտեցաւ բերդին. այս տեսնելով՝ Սամիր Մոհամէտ Ալի դուրս եկաւ բերդէն շուարեցնելու Ասէլը, բայց ի զուր տեղը, ու դիւրութեամբ նշանակեց Մահալլայի Գ. կէտը։

ԱՀԼԻԻ ԽՈՒՄԲԸ ՅԱՂԹԵՑ ԻԹԹԻՀԱՏ ՍՈՒԷԶԻ 4ով 3

Մրցումը սկսելուն պէս Ահլիի խումբը սկսաւ յարձակողականի ու 15րդ վայրկեանին Ապտէլ Ղալիի մէկ փասովը Թահա յաջողեցաւ նշանակել Ահլիի Ա. կէտը, 3 վայրկեան յետոյ նոյնինքն նշանակեց Բ. կէտը ու կէս ժամ խաղարկութենէ ետք Թարէք Սէլիմի մէկ գեղեցիկ փասը Թահային շահեցուց Գ. կէտը՝ ի նպաստ Ահլիին։ Քանի մը վայրկեան յետոյ Հասան Կապր զետեղեց գնդակը օդանաւորդութեան բերդը ու Ա. կիսախաղը վերջացաւ 4–0ով ի նպաստ Ահլիի. Բ. կիսախաղին Սուէզի խումբը սկսաւ յարձակողականի ու 5րդ վայրկեանին Մոհամէտ Հասան անցնելով Ֆէյսալէն ու Սալէհ Ապուլ Նուրէն նշանակեց Ա. կէտը. երկու վայրկեան յետոյ Սալիհ Ապուլ Նուրի մէկ սխալով՝ Մոհամէտ Հասան նշանակեց Սուէզի Բ. կէտը։ Ահլիի խաղացողները շուարած էին ու ամէն մէկը իր գլուխը առած սկսաւ անհատական խաղարկութեան. այս տեսնելով՝ Սուէզի խաղացողները աւելի զօրացուցին իրենց յարձակողականները ու 37րդ վայրկեանին Մոհամէտ Թէվֆիք նշանակեց Սուէզի Գ. կէտը։

Ահլիի խումբը անցաւ պաշտպանողականի ու յաջողեցաւ մնացած քանի մը վայրկեանները անցընել անվնաս ու մրցումը վերջացաւ 4ով 3՝ ի նպաստ Ահլիի։

ԶԱՄԱԼԷՔ ԿԸ ՅԱՂԹԷ ՄԱՍՐԻԻ ԽՈՒՄԲԸ 6ՈՎ 0

Զամալէքի խումբը խաղին սկիզբէն մինչեւ վերջը՝ ցուցաբերեց բարձր խաղարկութիւն մը. մինչ Մասրիի խումբը չցուցաւ իրմէ սպասուած խաղարկութիւնը։

Զամալէք անմիջապէս անցաւ յարձակողականի ու ետ քշեց Մասրիի յետսապահները բայց 26րդ վայրկեանին՝ Նապիլ Նուէրի խելացի եւ պատրաստուած փասը Կոհարիին, որ ուժգնօրէն կը հարուածէ եւ կը նշանակէ Զամալէքի Ա. կէտը. 4 վայրկեան ետք Համտա Իմամ կը նշանակէ Բ. կէտը։

43րդ վայրկեանին Զամալէքի յառաջապահ Ֆարուք կը նշանակէ Գ. կէտը ու Ա. կիսախաղը կը վերջանայ 3ով 0՝ ի նպաստ Զամալէքի։

Բ. կիսախաղին Զամալէքի խաղարկութիւնը աւելի դանդաղ էր եւ նուազ լաւ. 15րդ վայրկեանին յաջող էր Ֆարուքի մէկ նշգրիտ փասը՝ Նապիլին, որով իրականացաւ Զամալէքի Դ. կէտը։ 20րդ վայրկեանին Ծագան յառաջացած էր եւ տեղ առած ու Նապիլի մէկ չափուած՝ գնդակը զետեղեց Մասրիի ֆիլէներուն մէջ, նշանակելով 5րդ կէտը. 30րդ վայրկեանին Ֆարուք նշանակեց 6րդ կէտը։ Այս միակողմանի մրցումը վերջացաւ 6ով 0՝ ի նպաստ Զամալէքին։

Մնացեալ մրցումներուն արդիւնքները հետեւեալներն են. —

Էլ Մասրի եւ Օղուժի խումբը 1–1։

Սէքքա հատիտ յաղթեց Իսմայիլիի՝ 1–0։

Գանալ եւ Մահալա՝ 1–1։

Իթթիհատ (Աղեքս) յաղթեց Թերսանայի՝ 2–0։

Սէքքա Հատիտ եւ Օլիմպիք՝ 1–1։

Ահլի եւ Օղուժ՝ 0–0։

ՄԻՋ-ԱՐԱԲԱԿԱՆ 4ՐԴ ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆԸ

Ծանրութիւն վերցնել. —

Աքաղաղ ծանրութիւն. —

1. Մոհմուտ Հորֆար – ԱՄՀ – ոսկեայ մետայլ։
2. Ապտել Ռահման Թէպէ – Լիբանան – արծաթեայ մետայլ։
3. Մոհամէտ Խայրի Համատի – Սուրիա – պրոնզեայ մետայլ։

Փետուր ծանրութիւն

1. Հոսնի Ապպաս – ԱՄՀ – ոսկեայ մետայլ։
2. Մոհամէտ Լաթիֆ – Իրաք – Արծաթեայ մետայլ։
3. Ուակիհ Ապպուսի – Յորդանան– պրոնզեայ մետայլ։

Թեթեւ ծանրութիւն

1. Սալէհ Հիւսէյն – ԱՄՀ – ոսկեայ մետայլ։

Սալէհ Մահդի – Իրաք – արծաթեայ մետայլ։

3. Մոհամէտ Էլ Գաշ – Լիբանան– պրոնզեայ մետայլ։

Միջակ ծանրութիւն

1. Նազիմ Մոհամէտ – Իրաք – Ոսկեայ մետայլ։
2. Ղասան Իպն Մոհամէտ – Սուրիա – արծաթեայ մետայլ։
3. Ղազի Ակամի – Լիբանան– պրոնզեայ մետայլ։

Ծանր ծանրութիւն

1. Մոհամէտ Մահմուտ Իպրահիմ – ԱՄՀ – ոսկեայ մետայլ։
2. Գէորգ Համբարձում Լեհիմճեան – Լիբանան – արծաթեայ մետայլ։
3. Ալի Ապպաս – Իրաք – պրոնզեայ մետայլ։

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

(ՎԵՐՋ)

ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Մեր աշխատակից՝ Հովիւ եղեմի - Աւժ. Տ. Կարապետ Աւագ Քհնյ. Գալճայեանի նոր հասցէն է՝

HOTEL FRESNO
FRESNO, CALIFORNIA
(U·S·A·)

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Ընկերուհի Սրբուհի Պեպիկեան իր վերադարձին ուրախ առթիւ 500 ե. դ. կը նուիրէ սրահիս մշակութային ֆոնտին։

ՀԱՃԸՆԻ ԽԱՉԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. Ա. էջէն)

Ենովք Տարտաղանեանը և Վարդեվար Ճէրճեանը։ Եւ դէմքե՛ր դէմքե՛ր հարիւրաւոր, մէկը միւսէն լուսաւոր ու պայծառ. յիշենք խմբապետ Սարգիս Մելիտոնեանը (այժմ Աղեքսանդրիա) և զինուոր կամաւոր Յակոբ Պէրպէրեանը (այժմ Գահիրէ)։

Յետոյ ընդհ. հրամանատարութիւնը կը տրուի Մուշի Գէորգ Զավուշին...։

500 անվեհեր Արմէններ կ'ուզեն փութալ, սլանալ իրենց եղբայրներուն օգնութեան։

Բա՜յց... բա՜յց...

Երբ արշաւախումբը կը պատրաստուի մեկնիլ դէպի Հաճըն, հետեւեալ օր, առաւօտեան, անոնք կը պաշարուին Ֆրանսական զինուորներէն։ *Բոլոր կամաւորները նախ զինաթափ կ'ըլլեն. կառքերը, ձիերը և զինամթերքը կը գրաւեն. ետքն ալ բոլորը ձեռբակալելով կ'աքսորեն Թունուզ, Ալճերիա, Մարօք և այլն։ Դժուար չէ ըմբռնել ամբողջ տարողութիւնը այս քրէական արարքին։ Ոճիրի գեր-ընկերակցութիւն է ասիկա։ Դահիճին ձեռքը ազատ ձգել, մղել ու քաջալերել է պարզապէս։*

Այլեւս Հաճընցիները իրենց ճակատագրին լքուած, մահուան դատապարտուած էին։ Վերստին դէպի մահ, դաժա՜ն ճակատագիր հայոց։ Մի՞թէ ասիկա վարձատրութիւնն էր Արարայի ճակատը ճեղքող կրակ ու բոց կամաւորներուն։

Հերոս ժողովուրդի մը ազատութեան համար մղած պայքարն ու գերմարդկային ճիգը կը... ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԻ, կը դաւաճանուի բացայայտօրէն «ասպետական» Ֆրանսայի կողմէ։ *Ան հոգատարի պարտականութիւնը և պատասխանատուութիւնը չի՛ կատարեր և չ'օգներ։ Ա՛լ աւելին. պատրաստակամ հարիւրաւոր կամաւորներ կը զինաթափէ և կ'արգիլէ (կ'աքսորէ՜..., վա՜յ անորակելիութիւն) որ, իրենց արիւնակից հարազատներուն օգնութեան հասնին։ Ապշեցնող, սիրտ ծակող, սահմռկեցուցիչ և ցնցիչ արարք մըն է ասիկա։ Դահիճը և զոհը միասին ձգել և... հեռուէն դիտել ու հրճուիլ գայթակղեցուցիչ, անմարդկային և անորակելի է։ Ո՛վ Թշուառ աշխարհի Թշուառակա՜ն մարդիկ, քարերն անգամ պիտի աղաղակէին, ժայռերն անգամ պիտի ճաթէին...։*

«Դէ՛ կ, վարդապետ, ու մի՛ խենդենայ»։

Չէ կարելի չխենդենալ, անզօր բայց սրբազան զայրոյթէ։

Ահա՛ հայ մարդ ըլլալու տուայտանքին անհունութիւնը...։ Այժմ տեղին չէ՞ կրկնել և աղաղակել բանաստեղծին խօսքը. — «ՈՎ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆ, ԵՍ ԿԸ ԹՔՆԵՄ ՔՈՒ ՃԱԿՏԻՆ...»։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ

ԳԱՀԻՐԷ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԱՐՄԻՆ

Հինգշաբթի, 21 Հոկտեմբեր 1965, կ. ե. ժամը 9ին

ԱՍՄՈՒՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ

Փոքրիկ ՆՈՒՊԱՐ ՊԱՀԱՏՐԵԱՆԻ կողմէ

Ծանօթ. — Ա) ժամը 8.30էն 9 թեթեւ ճաշի սպասարկութիւն եւ, հայկական նոր սկաւառակներու ունկնդրութիւն։

Բ) Ժամը 9.30էն 10ը շարժանկարի ներկայացում.

Գ) Ժամը 10էն սկսեալ ընկերական խաղեր եւ պար.

Սիրալիր հրաւէր բոլորին

ՆԻԸՐ ԻՍԹ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՒՏ ԽԱՉԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ ԴԷՊԻ ԶԱԿԱԶԻԿԻ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Կիրակի, 24 Հոկտեմբեր 1965

Մեկնում ակումբէս, առաւօտեան ժամը ճիշդ 6.30ին

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ առջեւէն ժամը 6.45ին

Հելիոպոլիս՝ «Փալմիրա»ի առջեւէն՝ ժամը 7ին։

«Միսր Թրեվըլ»ի հանգստաւէտ լինֆաշարժներով

Եկեղեցական արարողութիւններէն ետք՝ Ապրիլեան Եղեռնի յիշատակին առթիւ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի մեր բիւրաւոր նահատակներուն յիշատակին։

Կէսօրուան ճաշ, ընտանեկան խրախճանք եւ պար, տեղի կ'ունենայ Աղեքսանդրիոյ ճամբուն վրայ՝ «Պորկ էլ Մինուֆիէ»ի գեղատեսիլ պարտէզներուն մէջ։ Ճաշ եւ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով։ Ամէն ոք կրնայ ճաշը միասին բերել. ըմպելի բերելը արգիլուած է։

Արձանագրութիւն՝ տեղւոյն վրայ։ Ճաշերը եւ Նիըր Իսթի համեղ քեպապը ապահովելու համար դիմել՝ ընկերներ Գասպար Կիրակոսեանի, հեռ. 58605, Խաչիկ Գամպերեանի, հեռ. 53216 եւ Հելիոպոլիս՝ Նշարավանդ Լորիսի՝ հեռ. 860892։ Երթեւեկի սակ 85 ե. դ.՝ վճարելի արձանագրութեան պահուն։

Հայրենակիցնե՛ր, մի՛ զրկուիք հաճելի օր մը ապրելու եւ կազդուրուելու այս գեղեցիկ առիթէն։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Առանց այս խորհրդածութեան, մեկնաբանութեան և վերլուծումին չէի կրնար շարունակել իմ գիրը և դժուարաւ վերջակէտ կը դնեմ։ Ես սակայն գիտեմ, թէ ասիկա բզզիւն մըն է մարդկութեան խո՛ւլ ականջին և քա՛ր խղճին համար։ Աւելի՛ն, նոյնիսկ բզզիւն չէ...։

Յունիս 29ին Միացեալ Նահանգներու Հաճընցիները, Մ. Նահանգներու պետական Քարտուղարութեան աղերսագիր կը ներկայացնեն անմիջական օգնութիւն հայցելով։ Եւ օգնութեան աղերսագրեր կը հեռագրեն նաև Աւստրիական, Ֆրանսական և Անգլիական պետութեանց միաժամանակ։ Բոլոր ջանքերը ապարդիւն կը մնան, քաղաքակի՜րթ կոչուած աշխարհը (Այժըմ՝... «Ազա՜տ աշխարհ») մատն անգամ չի շարժեր թրքական ջարդարար վոհմակներուն բնազդը զսպելու համար։

Իսկ պաշարուած քաջերուն հրամանատար Ս. Ճէպէճեան կ'ըսէ իր մարտիկներուն. «կատարեալ վստահ եմ, թէ սա պզտիկ բանակովս պիտի յաղթեմ, ամէն պարագայի տակ, Հաճընի սպառնացող որեւէ ուժի»։

Տեղակալ Զալեանի խօսքերն ալ յատկանշական են. — «Զոհել և զոհուիլ գիտցող հայրենակիցներս, դո՛ւք, դուք իմ սիրելի ու քաջարի զինուորներս, վստահ եմ՝ թէ դուք ձեր ձեռքով պիտի կարողանաք ձեր վրէժը լուծել, իջեցնելով կեանքին մէջ չտեսած հարուածը՝ ձեր դարաւոր թշնամիներուն։ Կեցցե՛ն քաջերը. մահ վախկոտներուն»։

Այսպիսի անընկճելի ոգիով ամեհիօրէն կը կռուին 8 ամիսներ շարունակ, տասնապատիկ կամ քսանապատիկ գերազանց թշնամիին դէմ. միայնակ, անօգնական և դաւաճանուած։

3 Հոկտեմբերին Հաճնոյ ինքնապաշտպանութեան կոմիտէն կը գրէ Ատանա. — «Ո՞ւր է ուժ արդեօք մեզի թշնամութի՞ւն ունիք թէ ոչ բարեկամութիւն... խոստումներ կ'ընէք ու չէք կատարեր։ Մեր կեանքին հետ կը խաղաք։ Մենք Թուրքին թնդանօթէն չենք վախնար։ Մեր ստամոքսը թափուր է. ասիկա է որ մեզ կ'ահաբեկէ։ Ինչո՞ւ այս գորշ մարդուն (ֆրանսայի) մարդասիրութիւնն ու կարեկցութիւնը վերջ գտաւ։ Մեզ մոռնելո՞ւ դատապարտած էք։ Հազարաւոր անմեղ մեծերուն և ութ տարիս մարտնչող կտրիճներուն մեղքն ու արիւնը ձեր վիզն է։ Մեր ուրուականը ձեր անկողիններուն մէջ ձեզ պիտի չքնացնէ։ Մնացորդներն ենք մենք հայ մեծ ազգին. բա՛ց է մեր ճակատը մինչև մահ...։ Ուրիշ ըսելիք չունինք։ Մնաք բարեա՜ւ»։

Մնաք բարեա՜ւ...։

Էլի՛, էլի՛, լամա՞ սաբաքթանի՛։

(Աստուա՜ծ իմ, Աստուած իմ ինչո՞ւ թողուցիր զիս)։

Սպասուած փրկարար օգնութիւնը չի գար...։ Միշտ անհաւասար ուժերով, բայց յաղթապանծ կը մարտնչին մինչեւ ողջակիզումի օրը, 15 Հոկտեմբեր 1920։ Եւ դասական ազնիւ հայ ժողովուրդին 8000 զաւակները անխնայ կը ջարդուին, դասական ոճրագործ և բոլոր ժամանակներու թիւ մէկ ազգասպան Թուրքին կողմէ։

Մօտ 400 մոլեգնած հայ առիւծներ, առաջնորդութեամբ Արամ Կայծակին, կը ճեղքեն թըշնամի շղթան և ճամբան կռուելով շարունակ՝ 10 օրէն կը հասնին Ատանա։

Եւ սեւ վարագոյրը կ'իջնէ մարդկային այս դիւցազնա-ողբերգութեան վրայ։

Երկու կաթիլ արցունքով եզրակացնենք այժմ։

Հրաշալի տոկունութեամբ օրհնեալ ժողովուրդ է հայութիւնը։

Ի՜նչ խորհրդաւոր գաղտնիք է այս։ Կրնանք հաւատալ մեր ցեղին մեծութեան։ Մեծութիւն և գեղեցկութիւն՝ ստացուած անհուն տառապանքով։

Չէյթունի եղբայրը Հաճըն՝ չինկա՜ւ...։

Հաճըն անմահացա՛ւ իր աննման առիւծներով։

ՄԿՐՏԻՉ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م" ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 100 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1965 ՀԱՏԸ ՋԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.

عدد رقم ١٠٠ — الخميس ٢١ اكتوبر ١٩٦٥

ՓԱՌՔ ՔԵԶ, ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ԴՈՒ ՄԵՐ ՈՍԿԵՂԷՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՀԱՅՈՑ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՁԱՅՆ

1965 · № 1

Արտասահմանեան Հայ Բնակչութեան Հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէի Շաբաթաթերթ

„Айреники дзайн" — Еженедельник армянского комитета по культурным связям с соотечественниками за рубежом. «HAYRENIKY DZAYN»

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Առաջ շարժուելու համար հարկաւոր է առաջ նայիլ ու նայիլ շուրջը։ Այն ժողովուրդը, որուն հայեացքը միայն դէպի ետ է դարձած, որ միայն իր պատմութեամբ ու անցեալի ստուերներով կ'ապրի, չի կրնար մեծ ապագայ ունենալ։

Ներկային մէջ, շարժումին մէջ է որ կը կերտուի ապագան, կը կերտուի կենդանի, աշխարհաշէն գործով, կը ձեւաւորուի նորակերտ քաղաքներու տեսքով, նորատունկ այգիներու ծաղկաւորումով, արուեստի նոր հրաշալիքներու գեղեցկութեամբ, գիտութեան նոր խիզախումներով։

Բայց և միեւնոյն ատեն ոչ մէկ ժողովուրդ կրնայ և իրաւունք ունի մոռնալու իր պատմութիւնը, իր կենսագրութիւնը. պատմութիւնն է, որ կուգայ իմաստաւորելու ներկան, իր լաւագոյն աւանդները կը բերէ հարստացնելու ժողովուրդին հոգին, իր դարաւոր փորձով կ'օգնէ ճիշտ կողմնորոշուելու ապագայի ճամբաներուն մէջ։

Հայ ժողովուրդը առաւել եւս իրաւունք չունի մոռնալու իր պատմութիւնը, որ բազմադարեան է, ծանր, հերոսական ու ողբերգական։ Այդ պատմութիւնն է, որ կուգայ շեշտելու հայ ժողովուրդի ներկայի մեծութիւնը, ապագայի գեղեցկութիւնը, ընդգծելու պատմական այն վերածնունդը՝ որ կատարուեցաւ քառասունհինգ տարի առաջ։

Եւ կայ մէկ այլ պատճառ, որ հայ ժողովուրդը կը ստիպէ աւելի քան լաւ յիշելու իր պատմութիւնը, դասեր առնելու անոր դարաւոր փորձառութենէն։ Դժնդակ ճակատագիրը մեր ժողովուրդը միշտ տեղահան ըրած է իր բնօրրանէն և ցրուած աշխարհի ամէն կողմը։ Եւ ժողովուրդին այն հատուածները, որոնք հոգեպէս կտրուած են հայրենիքէն, անոր աւանդներէն, պատմութենէն, մշակոյթէն, կուլ գացեր են ուծացումին։

Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներուն կատարուեցաւ սարսափելին. հայ ժողովուրդի մէկ խոշորագոյն հատուածը տեղահանուեցաւ և ցրուեցաւ ամբողջ աշխարհի մէջ։ Այժմ, մեր ժողովուրդին մօտ կէսը իր բնաշխարհէն հեռու կ'ապրի։ Մայրենի լեզուի, մշակոյթի, հայրենի երկրի անմարելի սիրոյն հետ հարազատ ժողովուրդին պատմութիւնը եւս պիտի գայ՝ սատար ըլլալու հայութեան ստուարագոյն բեկորներուն։ Այդ պատմութիւնը պէտք է յուշէ անոնց, թէ իրենք զաւակնե՛րն են ժողովուրդի մը, որ դեռ մարդկութեան լուսաբացին է սկսած իր ճանապարհը, այդ ճանապարհն անցած է գեղեցիկ ոգորումներով և ընդվզումներով և ստեղծած՝ հոգեւոր մեծ հարստութիւններ։

Այդ պատմութիւնն իր հերոսական դրուագներով, իր իմացեալ նուիրումներուն ու զոհաբերութեանց գեղեցկութեամբ պիտի գայ ազգային հպարտութեամբ և արժանապատուութեամբ տոգորելու աստանդական հայութիւնը, վահան դառնալու ուծացումի վտանգին դէմ։

«Հայրենիքի Ձայն» թերթը կը սկսի, այսօրուընէ, պատմական գրոյցներու շարքի մը՝ «Պատմութեան քառուղիներում» ընդհանուր խորագրի տակ։ Այդ գրոյցները կը վարեն մեր հմուտ պատմաբանները՝ ընթերցողներուն պատմելով այն հերոսական ու դաժան ճանապարհի մասին, ուրկէ անցած է հայ ժողովուրդը, յարատեւած ու հասած է իր վերածնութեան այգաբացին։

Թո՛ղ նորէն՝ դարերու խորքէն՝ յայտնուի իմաստուն քերթողահայր Խորենացին և ի սփիւռս աշխարհի ցրուած հայութեանն ի լուր բարբառի, որ՝ «թէպէտ մենք փոքր ածու ենք և թիւով շատ սահմանափակ... բայց և այնպէս մեր երկրին մէջ ալ գրուելու և յիշատակուելու արժանի շատ սխրագործութիւններ են կատարուած»...

Եւ թո՛ղ նորէն յայտնուի մեր ոսկերամ Եղիշէն եւ նորէն վիպերգէ այն հերոսական գործերը, զոր կատարեցին մեր նախնիք՝ յանուն հայրենի հողի։ Թո՛ղ ան նորէն յուշէ այն արժանավայել պատասխանը, զոր մեր նախնիք տուին բռնակալին, որ կուգար ջնջելու հայ գիրն ու լեզուն։ Ու թո՛ղ նորէն յիշեն հայոց հողի տարագիր զաւակները, թէ «ո՛չ հրեշտակները և ո՛չ մարդիկ, ո՛չ սուրը և ո՛չ հուրը, ոչ ջուրը և ո՛չ էլ այլ դառն հարուած» ի վիճակի չեղան ստիպելու մեր նախնիքները, որ ուրանան իրենց հայրենիքն ու մայրենին, «ո՛չ այժմ և ո՛չ յետոյ, ո՛չ յաւիտեանս և ո՛չ ալ յաւիտենից յաւիտեանս»։

Պատմական դրուագները, Վարդանանց հերոսական ժամանակները թող նորէն հայութեան տարագիր բեկորներուն յուշեն, որ հայրենիքին նուիրուածութեամբ ու միասնութեամբ է, որ կը զօրանայ ժողովուրդը։

(Շար. տեսնել էջ 2)

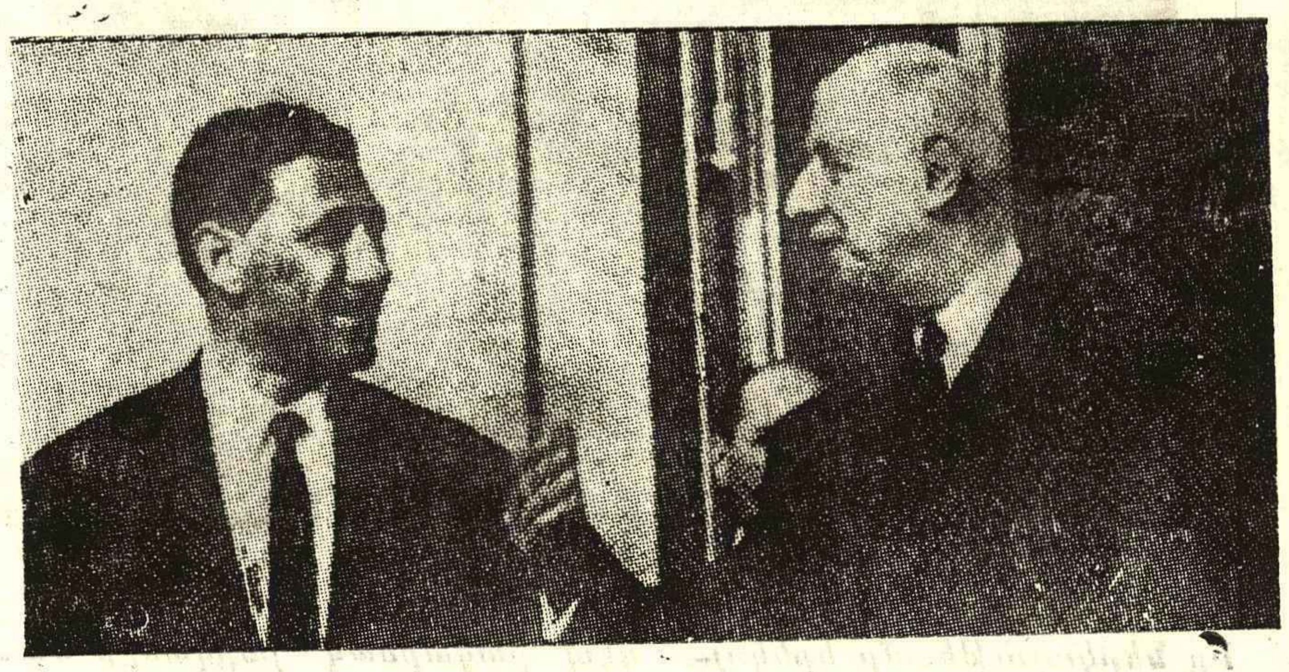
ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁԵՐԸ

ԱՄՆ-ՖՐԱՆՍԱ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆ

ԱՄՀի Ա. Փոխ Նախագահ և զինեալ ուժերու գերագոյն Փոխ Հրամանատար մարաջախտ Ապտէլ Հաքիմ Ամէր Փարիզ մեկնեցաւ 15 Հոկտեմբեր 1965ին, հինգ օրուան պաշտօնական այցով։ Ան, Օրլիի օդանաւակայանին մէջ ընդունուեցաւ մեծ պատիւներով՝ Ֆրանսայի վարչապետ Ժորժ Փոմփիտուի, արտաքին գործոց նախարար Մօրիս Գուվ տը Միւրվիլի և այլ մեծ դէմքերու կողմէ։ Մարաջախտին կ'ընկերանային ԱՄՀի արտաքին գործոց նախարար Տոքթ. Մահմուտ Ֆաուզի, արտաքին յարաբերութեանց դիւանի պետ Տոքթ. Սարուաթ Օքաշա, փոխ նախագահ Հասան էլ Ֆիքի, որոնց միացած է Փարիզի դեսպան Ապտէլ Մոնէմ էլ Նակկար։

Ֆրանսայի մամուլին մէջ մեծ կարեւորութիւն տրուեցաւ այս այցելութեան և հրատարակուեցաւ յայտագիրը այն խօսակցութեանց, որ պիտի անցնէին երկու կողմերու միջև։

Տեղի ունեցան, իրարու ետեւէ, շատ մը հանդիպումներ, տեսակցութիւններ, ճաշկերոյթներ,

Մարաջախտ Ամէր եւ Նախագահ Տը Կօլ կը տեսակցին

որոնց ընթացքին վարչապետ Փոմփիտու և արտաքին գործոց նախարար Տը Միւրվիլ խիստ ջերմութեամբ արտայայտուեցան ի նպաստ ԱՄՀի, այդ ճառերուն և յայտարարութիւններուն պատասխանեցին Մարաջախտ Ամէր և իր ընկերակիցները։ Այս այցելութեան նպատակն էր «վերարծարծումը հին բարեկամութեան մը ջահին, զոր ժամանակաւոր փոթորիկ մը շիջեցուցած էր»։

Ի պատիւ իրեն տրուած ճաշկերոյթի մը ընթացքին, Մարաջախտ Ամէր յայտարարեց որ արդէն կազմուած է ԱՄՀ-Ֆրանսա Ընկերակցութիւնը, Նախագահութեամբ Տոքթ. Սարուաթ Օքաշայի, գործունէութեան լայն ծրագիրով մը։

Գահիրէի մէջ՝ Նախագահ Նասէր ներում շնորհեց 1962ին լրտեսական գործով ամբաստանուած ֆրանսացի դիւանագէտներուն։

ՈՒՐԱԽԱԼԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Հինգշաբթի, 15 Հոկտեմբեր 1965, Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի Մանշիէթ-էլ-Պաքրիի բնակարանին մէջ մեծ շուքով կատարուեցաւ հարսնիքը անոր երկրորդ աղջկան՝ Մոնա Ապտէլ Նասէրի և քիմիագէտ Տեղակալ Աշրաֆ Մարաւանիի. Ներկայ էին փոխ-Նախագահները, վարչապետը, փոխ-վարչապետները ու արաբ և օտար բարձրաստիճան հիւրեր։ Հեռատեսիլէն ցուցադրուեցաւ հարսնիքը և ժողովուրդը ուրախացաւ շատ։

ԳՈՆԿՕՅԻ ՆԱԽ. ՏԱՊՆԱՊԸ

Չորեքշաբթի, 13 Հոկտեմբեր 1965, Գոնկօյի Նախագահ Ժոզեֆ Գազավուպու պաշտօնանկ ըրաւ Մոյիզ Չոմպէի փոխանցման դահլիճը։ Լէոփոլտվիլի ձայնասփիւռը յայտնեց որ նոր դահլիճը պիտի կազմէ Էվարիսթ Քիմպա։ Բայց կը կարծուի, թէ Չոմպէ պիտի մերժէ ճանչնալ Գազավուպուի Նախագահական հանգամանքը։

ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ

— Սովետական 60ամեայ վիպասան Միխայիլ Շոլոխով ստացաւ Նոպէլի գրականութեան մրցանակը՝ 19.430 սթերլին։

— Նախագահ Սուքարնօ նոր կոչ ուղղեց, որ ըմբոստները դադրեցնեն իրենց շարժումները։

ԵՐԵՍՆԱՄԵԱԿ ՄԱՀՈՒԱՆ՝ ՀԱՆՃԱՐԵՂ ՀԱՅՈՐԴԻՈՅՆ

ԿՈՄԻՏԱՍ

Ծ. Խ.— Անտիպ էջ մը՝ Գահիրէի Ազգ. Վարժարաններու երաժշտութեան երբեմնի ուսուցիչ և երգչախումբերու ղեկավար ողբ. ընկ. Տրդատ Հապէշեանէն։ Գրի առնուած է հայ մեծ երգահան-երաժշտի մահուան լուրի առաջին տպաւորութեան տակ։ Կուտանք զայն՝ Կոմիտասի մահուան (21 Հոկտ. 1935) 30ամեակին առթիւ։

Մեռա՜ւ....

— Բայց Կոմիտաս չէր արդէն։

— Այո՛, դարմանատան մէկ անկիւնը ծուարած հիւանդը որդեկորոյս ծնող մըն էր։ Իսկական Կոմիտասը, այն մեծ ու անզուգական վարպետը հայ երգին, այն պաշտելի հանճարը՝ որուն նմանը երկար դարերու պատմութեան իսկ դժուար կը վիճակուի արձանագրել, վերջապէս հարազատ զաւակը այս տառապող Կոմիտասին՝ շատոնց հեռացած էր անունի մը նոյնութեան հետ, հին փառաւոր օրերու իբր վարձք, ուրիշներու գութին արժանի ըլլալու իրաւունքը միայն թողլով ասոր։ Ան գացեր էր սաւառնիլ ամէն հայու հոգիին վրայ ու դարձեր էր ներշնչարանը Սպիրիտոններու, Ռոմանոսներու, Սպենդիարեաններու և Ֆերեւս այս հիւանդկախ անձը կը տառապէր անկէ մանաւանդ որ՝ մերթ ցասումով կը կարծէր երեսին տալ իր իսկ ծոցին մէջ սնած, ուռճացած ու այժմ անգթօրէն զինք լքող այդ հանճարին — այն միւս Կոմիտասին — իր ապերախտ ուրացումը, ու մերթ՝ քաղցրօրէն կանչել զայն. «Եկու՛ր, անո՜յշ իմ

հանճար, եկու՛ր գտիր զիս նորէն, յիշէ՛ որ դ'ու կիսաւարտ շատ աշխատանք կը սպասեն մեզ. եկո՛ւր, եկո՛ւր ու մի թողուր որ առանց քեզ աչքերս փակեմ անմխիթար»։

(Շար. տեսնել էջ 2)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԼԻԲԱՆԱՆ

Ս. Դ. Հ. Կ. ԺԻՐԱՅՐ-ՄՈՒՐԱՏ Մ. ՃԻՒՂԻ ՊՏՂԱՍԵՂԱՆԸ

21 Սեպտեմբեր 1965ի երեքշաբթի երեկոյեան, Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Հաճըն Թաղի ԺԻՐԱՅՐ-ՄՈՒՐԱՏ Մասնաճիւղը փարթամ պտղասեղանով մը պատուեց հաճելի զուգադիպութեամբ մը Պէյրութ գտնուող զանազան երկիրներու Հնչակեան ղեկավարներ՝ Սեդրակ Շահէնը, Մարտիրոս Թարայեանը (Հիւս. Ամերիկայէն), Նազարէթ Ճերեճեանը (Հար. Ամերիկայէն), Արամայիս Միրզոյեանը (Ֆրանսայէն), Խորէն Իսկէնեանը (Եգիպտոսէն) և Աւետիս Էքմէքճեանը (Հալէպէն):

Պատուասիրութենէն տեսարան մը

Իր ներկայութեամբ երեկոյթը կը պատուէր Գերշ. Գնէլ Եպիսկ. Ճերեճեան:

Այս հաւաքոյթին հրաւիրուած և իրենց լրիւ կազմերով ներկայ էին Հնչակեան Կուսակցութեան Լիբանանի Շրջանի Վարիչ Մարմինը, Կուսակցութեան Պէյրութի և Պուրճ-Համուտի բոլոր Մասնաճիւղերու Վարչութիւնները, Կուսակցութեան զոյգ օրկաններու Խմբագրութիւններն ու Տնօրէնութիւնը, Հ. Մ. Մ.ի Պէյրութի Շրջանի տեղական Վարչութիւնը, Լեռնալիբանանի «ՀՄՄ-ՄԱՍԻՍ»ի Վարչութիւնը, Նոր Հաճնոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյն Թաղականութիւնը և այլ ընկերներ ու համակիրներ։

Կուսակցութեան Լիբանանի Շրջանի Ընդհ. Քարտուղար Ընկ. Յ. Կուժանի մի առ մի հիւրերուն կը ծանօթացնէ բոլոր ներկաները, ապա ԺԻՐԱՅՐ-ՄՈՒՐԱՏ Մասնաճիւղի Ատենապետ ընկ. Սարգիս Ճունտուրեան, Մասնաճիւղի բոլոր ընկերներուն և ներկաներուն կողմէ բարի գալուստ կը մաղթէ հիւր ղեկավար ընկերներուն։ Իր հակիրճ խօսքին մէջ ան կը շեշտէ Մասնաճիւղին հաւատարմութիւնը հանդէպ Մայր Կուսակցութեան 78ամեայ ուղիին և զայն շարունակող ներկայ Ղեկավարութեան։

Անցնելով յայտագիրին՝ ընկ. Ս. Ճունտուրեան կը հրաւիրէ յատկապէս կանչուած հայկական նուագախումբը, որ քանի մը եղանակներով բացումը կատարէ գեղարուեստական բաժնին։

Յաջորդաբար խօսք կը տրուի ընկերներ Ա. Էքմէքճեանին, Ա. Միրզոյեանին, Ն. Ճերեճեանին, որոնց խանդավառ ելոյթները կ'ոգեւորեն ու աւելի եւս կը ջերմացնեն ներկաներուն սրտերը՝ հանդէպ Մայր Կուսակցութեան առաքելութեան, որ կը շարունակուի անշեղօրէն։

Ընկեր Ա. Կիտուրի առաջնորդութեամբ և նուագախումբի թրթռուն հնչիւններուն տակ, ներկայ երկսեռ ընկերներն ու ընկերուհիները կը բռնեն հայկական շուրջ պար, և արդէն իսկ խանդավառ մթնոլորտը կը հասցնեն իր գագաթնակէտին։

Օր. Զարուհի Կտիկեան կ'արտասանէ Յ. Շիրազի «Սայաթ-Նովա»ն։

Խօսքը կը տրուի Հ.Մ.Մ.ի քարտուղար և հայրենիքէն նոր վերադարձած ընկ. Գէորգ Տարօնիին, որուն խանդավառիչ և կուռ ելոյթը կ'արժանանայ ներկաներու բուռն ծափահարութեանց:

Խիստ յատկանշական ելոյթ մը ունեցաւ Սահակեան Լիսէի Տնօրէն ընկ Բ. Ժամկոչեան, խօսելով կարգապահութեան հանդէպ բացարձակ յարգանքի մասին, որ անհրաժեշտ է որեւէ կազմակերպութեան անդամներուն համար։ Ընկեր Ենովք Տարտաղանեան եւս խօսք առնելով շեշտը դրաւ վստահութեան վրայ՝ հանդէպ Կուսակցութեան Ղեկավարութեան։

Կը կատարուին մեներգներ՝ ընկեր Յովհ. Ճերեճեանի և ընկեր Աւետիս Պետիկեանի կողմէ։ Նուագախումբը կը նուագէ քանի մը հայկական խանդավառ պարեղանակներ, որուն անմիջապէս կը միանայ պարախումբը։

Ասկէ ետք խօսք կ'առնէ ընկ. Մ. Թարայեան։ Յեղափոխաշունչ շեշտով ան վեր կ'առնէ Հնչակեան Կուսակցութեան փառապանծ անցեալն ու ներկան, շեշտելով որ իր գործնէութեան 78րդ տարւան մէջ Հնչակեան Կուսակցութիւնը կը մնայ հաւատարիմ իր պատմական առաքելութեան, իր Ծրագրին, և աննահանջօրէն կը ծառայէ հայ ժողովուրդի ազգային իտէալներու իրականացման։ Ան կը նշէ, որ իր ժողովրդանուէր ու հայրենանուէր գործունէութեան մէջ Հնչակեան Կուսակցութիւնը կրցած է փճացնել արտաքին և ներքին ցեցերը, և հետեւողական մնալով իր կոչումին, յաջողած է բարձր պահել Նազարբէկներու և Փարամազներու սկզբունքային անշեղութեան դրօշը։

Խօսքը՝ մեր օրերու Հնչակեան առաքեալին է։ Փարամազներու ութսունամեայ այս ալեհեր շառաւիղը, ընկեր Սեդրակ Շահէն, որ հակառակ իր յառաջացած տարիքին կայտառ իր Կուսակցութեան նման, իր հռետորական շունչով և անբասիր Հընչակեանի ոգիով խօսած խօսքերով կը մագնիսացնէ ներկաները ու կը վերահաստատէ և աւելի եւս կը զօրացնէ հաւատքը ունկնդիրներուն մօտ՝ հանդէպ Հընչակեան Գաղափարաբանութեան յաղթանակին, և հայ ժողովուրդի վերամիաւորման գաղափարին՝ վերածնած Հայրենիքին մէջ։

Ընկեր Ս. Շահէնի ելոյթը կը խլէ որոտընդոստ ու երկարատեւ ծափեր։

Ընկ. Ս. Շահէնէն ետք խօսք կ'առնէ Հնչակեան Կուսակցութեան Լիբանանի Շրջանի Ընդհ. Քարտուղար Ընկ. Յ. Կուժունի։ Ան, հակիրճ խօսքով վեր կ'առնէ Հնչակեան Կուսակցութեան դերը Արտասահմանի մէջ և կը շեշտէ կարեւորութիւնը անոր գոյութեան՝ սփիւռքահայ իրականութենէն ներս։

Երեկոյթին փակումը կը կատարէ Գերշ. Գնէլ Եպիսկ. Ճերեճեան, խիստ իմաստալից երկու խօսքով։ Ան Հնչակեան ԿՈՉՆԱԿԸ կը նմանցնէ եկեղեցւոյ զանգակին որ կը հնչէ և կը կանչէ տարասփիւռ հայութիւնը:

Հաւաքոյթին պաշտօնական փակումէն ետք, շարժապատկերի պաստառի մը վրայ ներկաներուն կը ցուցադրուի գունաւոր տեսարաններ՝ Հ. Մ. Մ.ի 37րդ միջ-մասնաճիւղային հանդիպումներէն և ողբ. ընկ. Միհրան Սէֆէրեանի յուղարկաւորութենէն։

ԺԻՐԱՅՐ-ՄՈՒՐԱՏԱԿԱՆ

ՊՐ. ՊԵՐՃ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ
ՕՐ. ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՄԵԼԻՏՈՆԵԱՆ
նշանուած

Գահիրէ 16-10-65

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նշանուած զոյգին եւ իրենց ընտանիքներուն:

ԿՈՄԻՏԱՍ
(Տար. Ա. Էջէն)

Դժբախտ հիւանդը փակեց իր աչքերը անմխիթար, ու մինչեւ ետք ան չկրցաւ ըմբռնել՝ թէ իր հանճարը կորսուած չէր, այլ՝ մեր հայրենի երգին սրբազան տաճարին մէջ, ինչպէս ճշմարիտ Մեսիա, իր վեհ կոչումին պատգամը կ'աւետէր։ Թէ ան արդէն կիսաստուա՛ծ մըն էր և անմա՛հ։

Ա՜խ, սիրտս ինչպէ՜ս կ'արիւնի, տանջուած հոգի, երբ կը մտաբերեմ երբեմնի քսան տարիներու վաղանցուկ փառքդ։ Յաջորդող քսան ուրիշ անհատնում տարիներու սարսափելի չարչարանքդ։

Հազիւ տասնամեայ Սողոմոնն էիր, երբ երջանիկ օր մը, մէջդ զգացիր ապագայ հանճարիդ սաղմերը, ու տարապայման տըքնութիւններու ինչ գինով մեծցուցիր զայն։ և երբ ան ալ մեծցած պարծանքդ էր եղած, ի՜նչ յոյսերով առլցուն պտտցուցիր զայն ոստանէ ոստան։

Օր մըն ալ յանկարծ, օ՛ր մը սև, կորսնցուցիր զայն։ Կուրցեր էիր։ խարխափելով փնտռեցիր շուրջդ, բայց աւա՜ղ, ալ ան չկար։ Ա՛լ գարունը ծիւն էր արել ու հանճարդ քեզնից սառել... Ա՛լ ի զուր աղերսեցիր՝ «Հա, տուէք յետ տուէք, Սարե'ր հովն ընկաւ Սրտիս խնդում ծովն ընկաւ...»
Ոչ ոք տարտերուդ դարման արաւ. սիրտդ դարձել էր էն փլած տներ, կոտրեր գերաններ ու խախտեր սներ, բուն էին դրեր մէջ վայրի հաւքեր...։

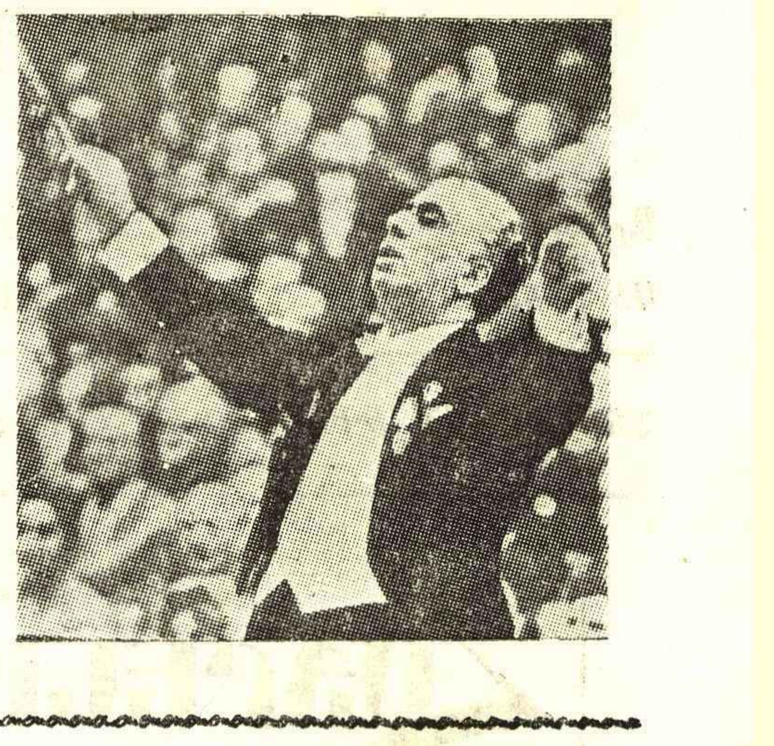
Քսան տարի լացինք, ու լալով յուսացինք սակայն, որ մեր գիտութեան մոգերը պիտի կրնային բուժել քեզ բայց աւա՜ղ, անոնք ալ անզօր էին անողոք ճակատագրիդ դէմ մաքառելու։ Եւ մահդ մեր արիւնոտ սրտին այս յոյսի նշոյլն ալ կը մարէր վերջնականապէս։

Յարգա՜նք Սրբազան հողակոյտիդ ու փա՜ռք անօրինակ հանճարիդ:

1935 ՏՐԴԱՏ ՀԱՊԷՇԵԱՆ

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ ԿԵԱՆՔԸ ՎՏԱՆԳԷ ԴՈՒՐՍ Է

Հռչակաւոր երգահան Արամ Խաչատրեան, որ Հոկտեմբեր 2ին, Ժընեւի մէջ սրտի տագնապ մը անցուցած էր, Հոկտեմբեր 14էն ելած է Ժընեւի գլխաւոր հիւանդանոցէն, ուր կը դարմանուէր։ Հայ երաժշտագէտը Խ. Միութիւն կը վերադառնայ այս շաբթուան վերջաւորութեան։ Բժշկական պատասխանատու շրջանակները կը յայտնեն, թէ Արամ Խաչատրեանի վիճակը բարելաւուած է ու ամէն վտանգ անհետացած։ Խաչատրեան Ժընեւ եկած էր մաս կազմելու համար երաժշտական միջազգային մրցումի մը դատական կազմին, ձեռնարկը կազմակերպողներուն հրաւէրով, կը գրէ «Արարատ»։

ԹՈՒՐՔԻԱ

250 ՀԱՅԵՐ ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄԷՋ

Ներկայիս Սեբաստիոյ մէջ կ'ապրին հազիւ 250 հայեր, ոսկերիչներ, սափրիչներ, դերձակներ, դարբիններ, երկրագործներ, առեւտրականներ և օրավարձով աշխատողներ։ Դեռատի, երկսեռ հայ պատանիներ ցրուած են գիւղական շրջանակներու մէջ։ Ոչ միայն Սեբաստիոյ, այլեւ Անատոլուի մնացեալ քաղաքներուն մէջ կան բազմահարիւր Հայեր, որոնք բոլորովին մեկուսացած կ'ապրին։ Տեղեակ չեն թէ իրենց ազգակիցները ինչպէս կ'ապրին նոյնիսկ Կ. Պոլսոյ մէջ։ Երկար ատեն դիմադրելէ ետք ազգափոխութեան և կրօնափոխութեան յորձանքներուն, ի վերջոյ շատեր տեղի տուած են Սեբաստիոյ նման Մալաթիոյ, Մարաշի, Այնթապի, Ուրֆայի եւ Թոքատի մէջ։

Սեբաստիոյ հայերը տակաւին հայերէն կը խօսին, գրեթէ բոլորն ալ, բայց հայերէն գրել կարդալ չեն գիտեր։ Ոչ դպրոց ունին, ոչ եկեղեցի։ Շատեր չեն մկրտուած։ Եկող-գացող ազգակիցներ ալ չկան։ Հոգեւոր մխիթարութիւն բերող հոգեւորականներ ալ կը պակսին։

Հայերէն ոմանք տիրացած են իրենց կալուածներուն։ Ազգապատկան կալուածները գրաւուած են։

ՆՈՐ ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹ

Ս. Միութեան Փոստ-Հեռագրական Նախարարութիւնը հրապարակեց նոր դրոշմաթուղթ մը հայ լեզուաբան եւ գրականագէտ Մանուկ Աբեղեանի ծննդեան 100ամեակին առթիւ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Պր Ե. Մ.ին, Աղեքս.— Մեր աշխատակիցը ձեր ձեռնարկի հրաւէրին պատասխանած է անձամբ գալով, բայց հրաւիրատոմսը իր արժեւորումը գտած չէ. մեր աշխատակիցը նստեցուած է մամուլին յատկացուած բաժինէն հեռու, ժողովուրդին մէջ։ Բնական էր՝ որ մեր աշխատակիցը մեկնէր սրահէն՝ կէս ձգելով հանդէսը։ Այս պատճառով էր որ ոչինչ գրեցինք այդ մասին։ Ասոր նման երեւոյթ մըն ալ հոս՝ Հելիոպոլիս պարզուեցաւ, դժբախտաբար։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ (Տար. Ա. Էջէն)

յուշեն, որ անոնք՝ որոնք հայրենիքէն կը պառակտեն անոր զաւակները, ինչ ծածկոյթի և ինչ քաղաքականութեան տակ ալ թաքցուած ըլլան, կը գործեն հայրենիքին դէմ։ Պատմութեան դրուագներն իրենց անհերքելի տրամաբանութեամբ կուգան ցոյց տալու, որ կեդրոնախոյս ուժերն են միշտ հայ ժողովուրդի պատմական անկումներուն ու անոր միասնութեան խարխլումին պատճառը եղած։

Թո՛ղ դարերու մշուշէն նորէն բարձրանայ Անին և իր զօրաւոր պարիսպներով, իր հոյակապ, Ներդաշնակ կոթողներով պատմէ հայ ժողովուրդի շինարարական հանճարին ու անոր աշխարհաշէն գործերուն մասին։

Ու թո՛ղ Նոր ժամանակներու լուսաւոր մարգարէն՝ Խաչատուր Աբովեանը նորէն կրակուած բարբառի, թէ՝ «Քանի բերանումս լեզու կայ, փորումս սիրտ, ես լեզապատառ ձէն կը տամ. «Էդ ո՞ւմ վրայ էք թուր հանել. հայոց մեծ ազգին չէ՞ք ճանաչում»։

Իմաստուն է պատմութիւնը և ուսանելի։ Այդ պատմութիւնը կուգայ ցոյց տալու, թէ որքա՜ն արդարացի էին Աբովեանը, Թումանեանն ու հայ ժողովուրդի միւս իմաստուն զաւակները, երբ հայ ժողովուրդի փրկութիւնը կը կապէին Ռուսաստանի հետ։ «Էն օրուանից, որ իր յոյսը դրել է Ռուսաստանի վրայ —կը գրէ Թումանեան— ու նրա հետ վեր է կացել, էն օրուանից մինչև այսօր հայ ժողովուրդը ամբողջութեամբ առանց վարանումի ու անշեղ գնում է իր պատմական ճանապարհը։ Եւ իբրև հաւաստիք իր ազգային զգացմունքների, տուել է «Վէրք Հայաստանի»ն, որ ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ՝ հայ ժողովուրդի վէրքի մրմուռի հետ միասին, մի հզօր ջատագովութիւն ու օրհներգ ռուս ազգին ու իր ուժին...»:

Ու թո՛ղ հայ ժողովուրդի վերջին քառասունհինգ տարիներու պատմութիւնը տարագիր հայութեան սիրտին մէջ օրինական հպարտութիւն ծնցնէ իր մայր հայրենիքի նկատմամբ և անոր հայեացքը աշխարհի տարբեր ծայրերէն բեւեռուի Հայաստան, ուր կը շարունակուի պատմութիւնն հայոց, որ վերածնունդի, ազգային մեծ զարթօնքի ու ազգահաւաքի պատմութիւն է հիմա:

ՍԻՐԵԼԻ ՎԱԽԹԱՆԳ ԱՆԱՆԵԱՆԻՆ

ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

1

Հազար անգամ ասում եմ ես՝
Երանի՜ քեզ, երանի,
Բանաստեղծ ես հռչակաւոր,
Եւ որսորդ ես անուանի,
Թող համբաւդ ինչքան գնա,
Աշխարհով մէկ տարածուի.
Միայն խնդրում-աղերսում եմ՝
Եղնիկ դու մի՛ սպանի:

2

Այնպէս պարզ ես ու հասարակ,
Որ վայել է հանճարի,
Երբեք, երբեք դու սնափառ,
Բարձրաբարբառ չես ճառի:
Քո գործերում մեր հայկական
Բառ ու բանի բոյրը կայ,
Եւ մի խոյակ՝ մեր աւերակ,
Հնադարեան տաճարի։

3

Կեանքդ անցաւ մեր սարերում,
Մեր ձորերում, ծերպերում,
Կախարդական մեր դպրութեան
Դու նոր բուրմունք ես բերում:
Մեր հայկական լեռնաշխարհում
Քեզ ծանօթ են ամէն սար,
Ամէն աղբիւր, ամէն առու,
Ամէն ծաղիկ, ամէն ծառ։

4

Նրանց լեզուով, նրանց նման,
Ասում-խօսում ես վճիտ,
Դրա համար, քո տողերում
Բաբախում է մի տաք սիրտ,
Որ իր լոյսով, անհուն լոյսով,
Աշխարհներին ու մարդուն՝
Մեր նայիրեան բազմադարեան
«Բարի լոյս»ն է աւետում։

ՍԱՐՄԷՆ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԲՆԱՇԽԱՐՀԻ ՍԻՐԱՀԱՐԸ

(ՎԱԽԹԱՆԳ ԱՆԱՆԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԸ)

ԳՐԵՑ՝ Ա. ԱՐԻՍՏԱԿԷՍԵԱՆ

Իւրաքանչիւր գրող իր աշխարհն ունի։ Սովետահայ անուանի արձակագիր Վախթանգ Անանեանի աշխարհը՝ հայրենի բնութիւնն է, որին նա սիրահարուած է պաշտամունքի հասնող նուիրուածութեամբ։ Գրական-ստեղծագործական երկար ուղի է անցել Վ. Անանեանը։ Իր տաղանդը նա փորձել է արձակի գրեթէ բոլոր ժանրերում՝ ակնարկ, պատմուածք, արձակ բանաստեղծութիւն, ճանապարհորդական նօթեր, վէպ ու վիպակ։ Նրան, իբրև արձակագրի, զբաղեցրել են տարբեր թեմաներ, կեանքի բազմազան հարցեր ու խնդիրներ։ Սակայն նրա նախասիրութիւնների սկիզբն ու վերջը, ստեղծագործական ներշնչանքի աղբիւրը մշտապէս եղել ու մնացել է հայրենի բնաշխարհը՝ իր ժայռեղէն գեղեցկութիւններով, գաղտնիքներով ու հարստութեամբ։ Եւ դրանով էլ Վ. Անանեանը հասել է համընդհանուր ճանաչման ինչպէս իր բնաշխարհում, այնպէս էլ նրա սահմաններից շատ հեռու։

Վախթանգ Անանեան

Հայաստանում սովետական կարգերի հաստատումով կեանքի նոր ուղի է սկսւում Վ. Անանեանի համար։ Կոմերիտական աշխատանքին հետևում է ուսումը պարտիական դպրոցում, գիւղթղթակցի, ապա և խմբագրի գործունէութիւնը. 1926 թ. սկսում է գրել առաջին ակնարկներն ու պատմուածքները, որոնք նոր կեանքի զանազան երևոյթների արձագանգն էին և լոյս են տեսնում՝ «Երիտասարդ Բոլշևիկ», «Կոմունիստ» և այլ պարբերականներում։ Գրական-գեղարուեստական առումով այդ գործերը առանձին արժէք չունեն, բայց արդէն նրանցում զգացւում են հեղինակի անկեղծութիւնն ու անմիջականութիւնը, յատկանիշներ, որոնք դարձան ապագայ գրողի ստեղծագործութեան հիմնաքարը։

1930ական թուականներին իրար ետևից լոյս են տեսնում Անանեանի «Կրակէ օղակի մէջ», «Պատանի որսորդի յուշատետրից», «Բամբակի ֆրոնտը պայքարի ֆրոնտ», «Պատկերներ կոլխոզային դաշտերից», «Որսը», «Մանիշակագոյն բարձունքներում», «Քարանձաւի բնակիչները», գրքոյկներն ու ժողովածուները։ Սրանցից յատկապէս առանձնանում են «Որսը» և «Քարանձաւի բնակիչները», որոնց մէջ որոշակիօրէն նկատելի են արձակագրի նախասիրութիւնները, կեանքի այս կամ այն պահը հարազատօրէն ներկայացնելու, առօրէական փաստին գեղարուեստական շունչ հաղորդելու ձգտումը։

Հայրենական տարիներին, լինելով ռազմաճակատում, Վ. Անանեանը գրում է մի շարք ակնարկներ ու պատմուածքներ, որոնք ամփոփւում են 1946 թ. հրատարակուած «Մարտի դաշտերում» խորագիրը կրող ժողովածուի մէջ։ Այդ տարիներին արձակագիրը աւարտում է նաև «Դժոխքի դրան գաղտնիքը» արկածային վիպակը։

Պատերազմից յետոյ չափազանց արգասաւոր ստեղծագործական որոնումներով լի մի նոր շրջան է սկսւում Վ. Անանեանի գրական կեանքում։ Ընթերցողները ստանում են «Որսորդական պատմուածքներ և ակնարկներ», «Պատերազմից յետոյ», «Մանկութիւնը լեռներում» ժողովածուները, «Որսորդական պատմուածքների» մի քանի պրակները, «Սևանի ափին», «Ֆերմայի մարդիկ», «Ցովազածորի գերիները» վիպական կտաւները և այլ գործեր, որոնցից շատերը թարգմանւում ու հրատարակւում են նաև ՍՍՌՄ-ի ու արտասահմանեան ժողովուրդների բազմաթիւ լեզուներով։ Այսօր արդէն Վ. Անանեանի ստեղծագործութիւնների ընդհանուր տպաքանակը հասնում է մօտ երեք միլիոնի։

Վ. Անանեանը մեր գրականութեան ինքնատիպ դէմքերից է, այն գրողներից, որոնք գրականութեան են բերում ժողովրդի կենդանի խօսքը, աւանդութիւնները։

Սովետահայ գրականութեան մէջ առանձնայատուկ տեղ են գրաւում Վ. Անանեանի որսորդական պատմուածքները, որոնց նկատմամբ հեղինակի մեծ հակումը գալիս է բնապաշտութիւնից։ Հեշտ է ասել «Որսորդական պատմուածքների» մի քանի պրակներ։ Բայց գրողը ինչպիսի դիտողականութիւն ու ճանաչում պէտք է ունենայ, ի՜նչ աստիճանի պէտք է սիրահարուած լինի բնութեան ու կենդանական աշխարհին, որ մշտապէս կարողանայ նոր նկարագրեր գտնել, բնութեան նոր գծեր բացայայտել այդ աշխարհում, ստեղծել մէկը միւսից հետաքրքիր, գրաւիչ պատմուածքներ՝ չկրկնելով իրեն:

Ստեղծագործական այս «գաղտնիքը» ճանաչողութիւնից ու դիտողականութիւնից դուրս, նաև պատմելու մէջ է։ Վ. Անանեանը վարպետ պատմող է և դրա շնորհիւ անհաւանական թուացող դէպքն իսկ նրա գրչի տակ հաւաստիութիւն է ձեռք բերում, հեղինակի հետ ընթերցողն էլ է հաւատում և հետևում դէպքերի ընթացքին։ Անանեանը բնութեան կենդանական աշխարհի մասին իւրովի ըմբռնում ունի, յաճախ նա անհաւանականութեան չափ «մարդկայնացնում» է կենդանիներին, և այդ բոլորի պատճառը

(Շար. տես էջ 5)

Վախթանգ Անանեանը ուրախ է, որ հանդիպած է իր առաջին ուսուցչուհիին՝ Մարիա Մելնեանին:

ԿՌՈՒՆԿԻ ՎԱՐՔ ՈՒ ԲԱՐՔԸ

ՎԱԽԹԱՆԳ ԱՆԱՆԵԱՆ

Կռունկը, ինչպէս և ամէն մի թռչուն, ունի իր «վարք ու բարքը»։ Խօսենք նրա մի հիանալի սովորութեան մասին:

Մենք արդէն իմացանք, որ դեռևս չորրորդ դարում հայ փիլիսոփայ Բարսեղ Կեսարացին գրել է, թէ կռունկները պահակներ ունեն։ Քաջունին և անցեալ դարում գրում էր, որ նրանք «ունեն պահանորդս ի հանգչելն ուրէք և ի քուն մտանել»։ Անցեալ դարի մի այլ հայ գիտնական կռունկների մասին գրում էր. «Երբ յոգնին կը սկսին քնանալ, բայց քնած ժամանակ մէկ-մէկ պահնորդներ կը դնեն, ուրկէ որ վտանգ մը կամ թշնամին մօտենալու ատեն իրարու լուր տան»:(1)

Այդ երևոյթը ես նկարագրել եմ իմ մի ակնարկում, որը և ուզում եմ մէջ բերել ամբողջութեամբ, քանի որ նրանում նկարագրուած են այդ թռչունների չուի հետ կապուած մանրամասնութիւններ։

«Գարունը հարաւից դէպի ցուրտ երկիրներն էր գնում՝ իր աւետաբեր ծիծեռնակների ու կռունկների երամներով, իր լալազարով ու ձնծաղիկով, աշխարհ վերածնող իր կենսաբար ու ջերմ արևով։

Գարունը մեզ մօտ էլ հասաւ։ Նախ Արաքսի հովիտը մտաւ ու Արարատեան դաշտին ձմռան թմբրութիւնից սթափեցնելով, դանդաղ դէպի լեռները գնաց։ Կռունկները, որ նրա չքախմբից էին ու մի տեսակ սուրհանդակի նման՝ գարնան առաջից էին ընթանում, Շիրակի դաշտը հասան ու ծառւեցին դէպի Ղարախաչի բարձունքները։ Այդտեղ դեռ ցուրտ էր, ու նոսր մառախուղի միջից ձեան չոր հատիկներ էին թափւում։ Կռունկները տագնապով արագացրին իրենց թռիչքը, որ Ջաջուռի լեռներն անցնեն և իջնեն Լոռու սարահարթի ճահիճներում:

Բայց գիժ Ղարախաչը ձիւնախառն քամի փչեց Շիրակի դաշտի վրայ, սառցակալուեցին թռչունների խոնաւ թևերը և նրանց ղեկավարը յուսահատ կռինչով շրջան գործեց, սուրաց դէպի ետ ու երամն իջեցրեց Ախուրեանի ափին, մի փոքրիկ բլրի վրայ:

Քամիներից անպաշտպան էր այդ բլուրը, և թռչունները դողում էին ցրտից։ Ներքևում, Ախուրեանի ձորում, քարափների տակ մեղմ էր, և գարունը կուչ էր եկել ու ծուարել այնտեղ։ Անփորձ ու երիտասարդ թռչուններից մի քանիսը թևերը թափահարեցին, որ ձորն իջնեն, տաքանան, բայց երամի ղեկավարն իր հուժկու կըտուցի հարուածներով սաստեց նրանց։

Նա գիտէր, որ ձորը վտանգաւոր է։ Ձորից շրջապատը չի երևում։ Որսորդը կը մօտենայ ձորի պռունկին ու կրակ կը բացի երամի մէջ։ Քարափի ծերպերում գայլ ու աղուէս, գառնանգղ ու արծիւ թաք կացած, ժանիք ու մագիլ սրած, արեան ծարաւի՝ որսի են սպասում։

Ահա ինչու փորձուած առաջնորդը երբեք ձորում չի իջնում, իր երամը նա միշտ բլրի վրայ է իջեցնում, որտեղից կարելի լինի հսկել շրջապատին։ Եթէ բլրին մօտ քանդուած տնակ կայ, թուփ կամ քար կայ, որի յետևը թշնամին դարան կարող է մտնել, ծեր առաջնորդն իսկոյն իրեն հետևելու հրաման է տալիս և երամն աւելի ապահով տեղ տեղափոխում։ Ու միշտ մառախլապատ օրերին է նա ցած իջնելու հրաման տալիս, որովհետև մառախուղի ժամանակ և՛ ճանապարհը գտնելը դժուար է, և՛ թշնամին նրանց չի նկատի բլրի վրայ։

Այս անգամ ևս նրա ընտրած տեղն ապահով էր։ Կռունկներն իրար սեղմուեցին, կտուցները դրին թևերի տակ ու սկսեցին ննջել։ Նրանցից մէկը, առաջնորդի հրամանով, կանգնել էր բլրի գագաթին, մի սալ քարի վրայ և վիզը ձգած, ուշադիր ու զգաստ դիտում էր շրջակայքը։

Նա գիտէր, որ ներքևում երամն իր յոյսով է հանգիստ ննջում, դրա համար էլ, չնայած սաստիկ յոգնածութեանը, անձնուէր կերպով հսկում էր երամին։

Ձիւնախառն քամին մտնում էր նրա փետուրների մէջ ու մինչև ոսկորներն անցնում, բայց նա կուչ չէր գալիս՝ փետուրները խըռտացնելու և մարմինը պաշտպանելու համար։ Այդպէս նա կը կարճանար և հեռուն նայել չէր կարող։

Բայց ամենազօր յոգնածութիւնը յաղթում է նրան. ինչքա՜ն ճանապարհ է կտրել այսօր... Թևերը կարծես փշրուած լինեն, իսկ ոտքերի մկանները տնքում են, այնքան լարուած է պահել նա թռչելիս։

Հետզհետէ կուչ եկաւ ու թըմբրեց. այսպէս աւելի լաւ է, աւելի տաք, էլ քամին փետուրների արանքը չի մտնում... Երանի թողնէին մի փոքր, մի ակնթարթ քնի... Ի՜նչ քաղցր է քունը երկար ճանապարհ կտրելուց յետոյ...

Կէս-քուն, կէս-արթուն նրան թուաց, թէ հարաւի տաք ու որսառատ ճահիճներում է, երբ յանկարծ մի ծանր հարուած ստացաւ

(Շար. տես էջ 5)

(1) Հ. Սիմոն Երեմեան, Նոր կենդանաբանութիւն, Վենետիկ, 1896, էջ 188։

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԵՏ

« ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵՆԴԱՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ »

(ՎԱԽԹԱՆԳ ԱՆԱՆԵԱՆԻ)

Ստեղծագործելու ընդունակութիւն ունեցող ժողովուրդին երբ կը տրուին խաղաղութիւն եւ նպաստաւորութիւններ (ինչ որ եղած է հայութեան արեւելեան հատուածին՝ ստեղծումովը Սովետական Հայաստանին), ան կը ճախրէ բարձունքէ բարձունք եւ կը հասնի նախանձելի փառքի:

Այդ ճախրանքներէն մէկն է Վախթանգ Անանեանի իրականութիւնը։ Այս տարի տօնուեցաւ անոր ծննդեան վաթսունամեակը եւ ինք պարգեւատրուեցաւ պետութեան կողմէ՝ իր կատարած գրական հսկայ աշխատանքին համար:

Ուղղակի կարելի է ըսել, որ Վախթանգ Անանեանի քառասունէ աւելի երկերը թարգմանուած են ամենէն տարբեր լեզուներու։ Թերեւս ոչ մէկ գրագէտ, հին, դասական կամ արդիական, այսքան տիեզերական ժողովրդականութեան արժանացած է։

Եւ ասիկա՝ որովհետեւ Անանեանի գրականութիւնը ինքնատիպ, յատկանշական եւ ժողովրդանպաստ բացառիկ խորք ու ձեւ ունի: Իր մարզը առանձնայատուկ մարզ մըն է, ուրուն միակ վարպետն ալ ինքն է ներկայիս՝ Միշըլէի, Քիփլինկի, Ճէք Լոնտոնի կարգին եւ անոնցմէ աւելի լայն ծիրի համար։

Անանեանի «Որսորդական պատմուածքներ»ուն ծանօթ էինք։ Ժողովրդական գրականութեան յուզիչ ոգիին հետ՝ գիտական բովանդակութիւն ալ կը գտնէինք այնտեղ ու կ'ուրախանայինք՝ հմտանալով անոնցմէ։ Ահա, սակայն, հեղինակին ազնիւ դուստրը, անձամբ մեզի կը բերէ գիրք մըն ալ, «Հայաստանի Կենդանական Աշխարհը», որ մեր առջեւ դրած, թղթատելէ եւ քիչ մը կարդալէ ետք, ապշումով

(Շար. տես էջ 6)

ԸՆԿ. Գ. ՄՈԼՈՅԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿ. ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ

Ֆինլանտայէն ետքը, ինծի Լիբանանեան պատուիրակութեան նախագահութեան կողմէ հրաւէր տրուեցաւ եւ ըսուեցաւ թէ Վարշաւիոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ Միջազգային Դեմոկրատ Երիտասարդական Կազմակերպութիւններու ընդհանուր Համաժողովը, եւ թէ զիս նկատի ունեցած են որպէս Լիբանանեան տարբեր կազմակերպութիւններու կողմէ միակ հայ ներկայացուցիչը. Լիբանանեան այլ կազմակերպութեանց ուրեմն եօթը հոգիով պիտի երթայինք Վարշաւիա:

Հրաժեշտ առնելով Լիբանանեան Երիտասարդական տարբեր կազմակերպութիւններու անդամներէն, Լիբանանեան փոքր ներկայացուցչական պատուիրակութեան հետ մեկնեցայ շոգենաւով: Այստեղ ծանօթացանք այլ բազմաթիւ ժողովուրդներու, զատ զատ, որոնք չէին եկած Ֆինլանտա, եւ ուղղակի եկած էին Վարշաւիա: Վարշաւիոյ մէջ զանազան երիտասարդական պատուիրակութիւնները խօսեցան իրենց նուաճումներուն մասին եւ մենք մեծ հպարտութեամբ այդտեղ լսեցինք երբեմն ալ գնահատեցինք՝ որ կարգ մը պատուիրակութիւններ կը գտնուին խիստ ռէժիմի տակ, գաղութատիրութեան ներքեւ են. եւ սակայն այդ մարդիկը գիտակցութիւնը ունին պայքարելու իրենց ներքին անկախութեան տիրանալու համար:

Վարշաւիոյ Դեմոկրատ Երիտասարդութեան Համաժողովին մէջ, ես կը ներկայացնէի Միջին Արեւելքի Հայութիւնը ձեւով մը, եւ ատիկա պատիւ մըն էր հայութեան համար, քանի որ ուրիշ հայ պատուիրակ մը չկար Արաբական Աշխարհէն:

Այդտեղ, Յանձնաժողովներէն մէկուն մէջ, որ Ասիական Յանձնաժողովն էր, շատ մը պատուիրակներ ելոյթ ունեցան. եւ ես ալ ուզեցի դարձեալ ելոյթ ունենալ, առարկելու համար Չինաստանի Պատուիրակին մէկ ելոյթին, որ չափէն աւելի ազգայնամոլ շունչով էր, եւ իրեն համար կարծես թէ կար ու չկար միայն Ամերիկա մը կար Ասիոյ որպէս գլխաւոր թշնամին:

Օրուան նախագահը ըսաւ, թէ մենք հիմա խօսքը կու տանք Լիբանանի Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան պատուիրակ Գաբրիէլ Մոլոյեանին, որպէսզի իր խօսքը ընէ: Նախապէս մօտ մէկ էջնոց ելոյթ մը պատրաստած էի արաբերէն լեզուով. քովի բարեկամս՝ երբ ես կը խօսէի, ինքը անմիջապէս Ֆրանսերէնի կը թարգմանէր եւ ուրիշ թարգմանիչներ միեւնոյն պահուն տարբեր միջազգային լեզուներու կը թարգմանէին, որպէսզի բոլոր պատուիրակները լսէին:

Եւ այդտեղ ըսի, որ մենք համաձայն ենք Չինաստանի պատուիրակին. պէտք է պայքար մղուի Ամերիկեան գաղութարարներու դէմ, որպէսզի Ասիոյ մէջ տակաւին իրենց անկախութիւնը կորսնցուցած երկիրները շուտով անկախութեան տիրանան. սակայն, ըսի, չի բաւեր միայն պայքարիլ ամերիկեան գաղութարարութեան դէմ. մեր Չինացի պատուիրակը կը սխալի, միայն Ամերիկեան գաղութարարութիւնը գոյութիւն ունի Ասիոյ մէջ, պէտք է տեսնել թէ կան այլ գաղութարարներ եւս, կայ Հոլանտական գաղութարարութիւնը, կան Փորթուկալեան եւ Անգլիական գաղութարարութիւնը, որոնք իրենց ճանկերը դրած են կարգ մը երկիրներու վրայ եւ կը շահագործեն այդ երկիրները, անոնց անկախութիւնը վտանգուած վիճակի մէջ պահելով:

Իմ ելոյթս շատ գնահատանքով ընդունուեցաւ Սովետական պատուիրակութեան կողմէ: Երբեք չէի ակնկալեր: Նաեւ այլ պատուիրակութիւններու կողմէ: Եւ ըսին՝ թէ, այո, Չինացի պատուիրակը շատ միակողմանի կերպով մօտեցած է հարցին, սակայն դուք շատ աւելի ուղիղ կերպով խօսեցաք, եւ ըսիք, թէ ինչ է իրականութիւնը Ասիոյ մէջ, եւ ինչպիսի գաղութարարութեան դէմ է որ պէտք է մարդիկ իրենց պայքարը մղեն:

Եւ իբրեւ հայ ժողովուրդին՝ պէտք է ըսեմ. երբոր մենք Վարշաւիայէն կը վերադառնայինք դէպի Լիբանան, Լիբանանական պատուիրակութեան պատասխանատու արաբ մըն էր, Պէյրութէն. ան չափէն աւելի անհոգ գտնուեցաւ պատուիրակութեան վերաբերեալ առօրեայ հարցերուն նկատմամբ: Ես որպէս ոչ պատասխանատու անձ մը Լիբանանեան պատուիրակութեան, այլ միայն հայ ժողովուրդի ներկայացուցիչ մը, կրցայ որոշ աշխատանքներ տանիլ եւ առօրեայ ընթացիկ հարցերը կարգադրել: Պատուիրակութեան վերաբերեալ դժուարութիւններ կային ճանապարհորդութեան ընթացքին, բոլորին համար պէտք եղածը ըրի, որպէսզի մեր ընկերները, Լիբանանցի, հանգիստ ճամբորդեն: Պատուիրակութեան միւս անդամները, կէս ճամբուն, առանձին ժողով մը գումարեցին եւ որոշում առին (վերջը ինծի յայտնեցին) որ մեր պատուիրակութեան պատասխանատուն փոխանակ այսինչը ըլլալու, Գաբրիէլ Մոլոյեանը ըլլայ՝ մինչեւ Լիբանանեան Մայրաքաղաքը: Բնական է ինծի համար ատիկա դժուարին պարտականութիւն մը չէր, եւ արդէն ժողովուրդին ծառայելը նպատակ է, եւ ես սիրով այդ պաշտօնը կատարեցի, եւ վերադարձին Լիբանանցի արաբ պատասխանատու անձեր շնորհակալական խօսքեր ուղղեցին մեր կազմակերպութեան եւ անոր ներկայացուցիչին:

Պէյրութի երիտասարդական գլխաւոր կազմակերպութիւններէն մէկն է ՏԽՐՈՒՆԻ Ուսանողական Միութիւնը, որուն անդամները թե-

(Շար. տեսնել էջ 5)

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Անցեալ ամիս Փեքինի մէջ՝ սրտի մասնագէտ երկու չինացի բժիշկներ, կարողացած են 50ամեայ կնոջ մը փճացած սրտի բլթակներէն մէկը փոխարինել արուեստական «փլասթիք» բլթակով մը:

— Երկար ուսումնասիրութիւններէ ետք՝ հաստատուեցաւ, որ մէջքի երկարատեւ ցաւը և «սիաթիք»ը փոխ-յարաբերական ախտանշաններն են ողնայարի ոսկորներուն միջեւ գտնուող «տիսք»ին օրկանական փճացման, և ոչ թէ մկանային կամ ջղային բորբոքման, ինչպէս կը կարծուէր նախապէս:

— Վերջին վիճակագրութեան մը համաձայն, տարեկան թոքի խլիրդէ մահացողներուն թիւը 50.000 է Անգլիոյ մէջ, 120.000 Միացեալ Նահանգներուն և 40.000 Ֆրանսայի մէջ: Ուրիշ վիճակագրութեան մը համաձայն, Հոլանտա և Աւստրիա, համեմատաբար իրենց բնակչութեանց, ամենաբարձր թիւը ցոյց կու տան զանազան խլիրդաբեր պարագաներու:

— Ամերիկացի և գերմանացի երկու յայտնի բժիշկներ, ուղեղային խանգարումներէ տառապող 500 երախաներու վրայ կատարած են մանրազննին քննութիւն մը, և դատապարտած են հեռատեսիլը իբրեւ գլխաւոր պատճառներէն մէկը այն խանգարումներուն: Անոնք կը յաւակնին նախատեսել՝ թէ երկար ժամերով հեռատեսիլի պաստառին դիմաց նստիլն ու դիտելը ծնունդ պիտի տայ նոր ցեղի մը, որուն աչքերը խոշոր պիտի ըլլան և ուղեղը փոքր:

— Ներկայիս Լոնտոնի մէջ կը փորձեն ելեկտրական կազմած մը, որ մեծապէս կը դիւրացնէ ծննդաբերութիւնը: Ապագայ մօր որովայնին երկու կողմերը կը դընեն ելեկտրաձողիկներ(էլեքթրոտ): Ելեկտրական հոսանքը անցնելով սահմանագծուած որոշ շրջաններէ՝ երախան շուտով աշխարհ կու գայ առանց տառապեցնելու իր մայրը:

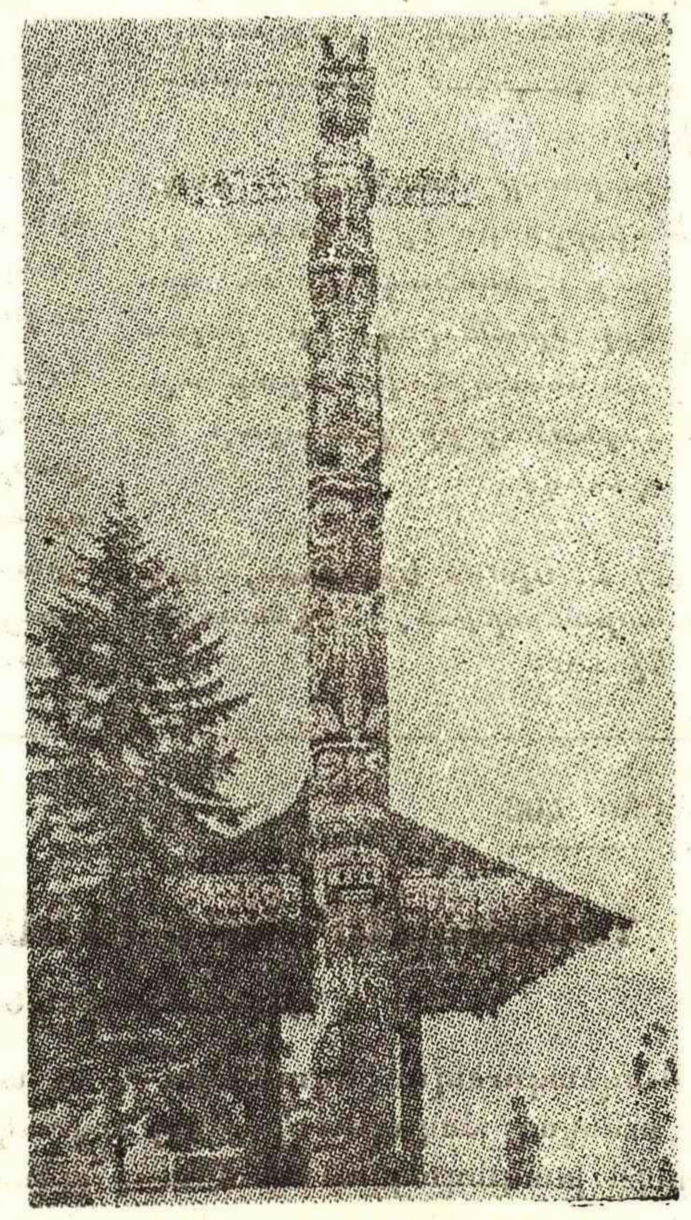
— Գերմանացի Տոքթ. Փասս կրցած է կեռասին միջուկէն առանձնացնել նիւթ մը, որ մեծապէս կը նպաստէ բնական և առողջ քունի մը: Սոյն բժիշկը անքնութենէ տառապողներուն՝ անկողին մտնելէ առաջ, կը յանձնարարէ բուռ մը հասուն կեռաս ուտել, մանաւանդ սեւ գոյնի կեռասները:

— Մեղրին օգուտներուն մասին շատ խօսուած ու գրուած է: Բայց վերջերս ռուս գիտնականներ մեղուին թոյնը յաջողութեամբ կը գործածեն յօդացաւի դարմանման համար գործածուած օծանելիքներուն մէջ: Փաստուած է, որ մեղուին թոյնը կը լայնցնէ արեան մազերակները, դէմ է արեան թանձրացման: Ցաւը կը մեղմացնէ, կը գրգռէ սրտի մկանները, ախորժակը կ'աւելցնէ և բնական ու առողջ քուն կը պարգեւէ:

— Ամերիկացի Տոքթ. Շանթըլպըն իր անգլիացի և ճափոնցի երկու գործակիցներուն հետ կարողացած է տարրալուծական սրուակի մը մէջ բաղադրել բջջային ներգործող ցանց մը, գործածելով մեռած բջիջներ: Սոյն ցանցին բջիջները բազմապատկուելով՝ ցոյց տուած են բնախօսական կարգ մը գործողութիւններ, ինչպէս շնչառութիւն և արտաքսում: Տոքթ. Շանթըլպըն յայտարարած է, որ «մեր նպատակը «մարդ էակ» ստեղծելը չէ, այլ առաջ բերել է բջջային ներգործող բջիջներ, որոնց խողովակով մօտէն պիտի ուսումնասիրենք ժառանգականութեան գաղտնիքները և բջջային աճման ձեւերը, որոնց միջոցաւ թերեւս ազդու դարմաններ ալ գտնենք կարգ մը անյաղթահարելի հիւանդութեանց, որոնցմէ խլիրդը»:

ՏՈՔԹ. ԿԱՐՊԻՍ Լ. ՄԵՐՃԱՆԵԱՆ

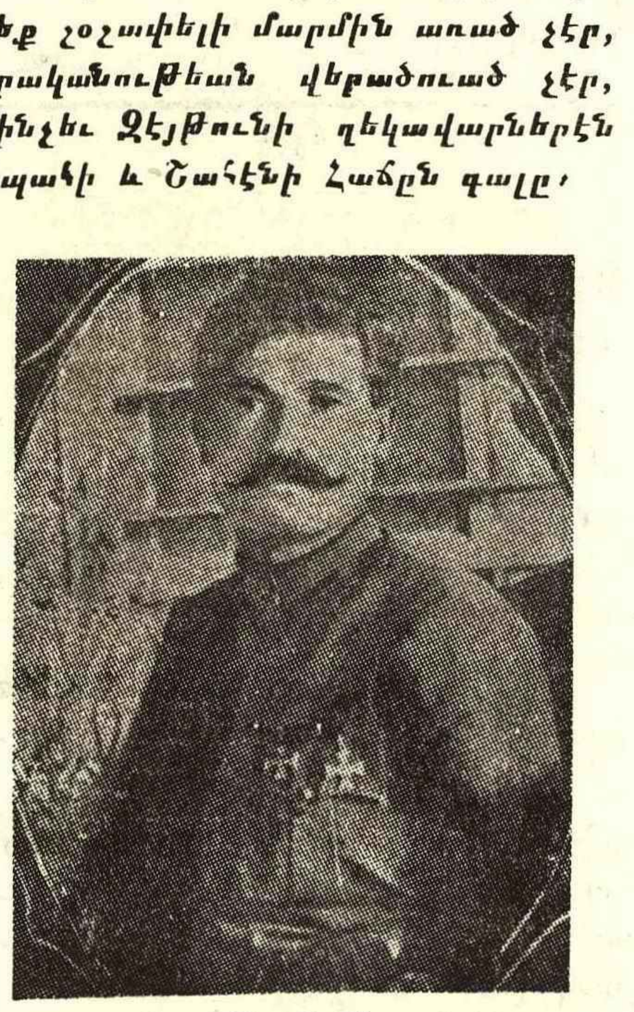
ՊԱՏՄԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՀՆՉԱԿԵԱՆՈՒԹԵԱՆ ՍԿԻԶԲԸ ՀԱՃԸՆԻ ՄԷՋ

Գրեց ՏՈՔԹ Ց. Գ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

(Շարունակութիւն նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Հնչակեան կուսակցութեան ոգին, այսպէս, թէև առաջին անգամ Հաճըն ներմուծուած էր Ժիրայրի միջոցաւ, 1889–90 թուականներուն, սակայն անիկա երբեք շօշափելի մարմին առած չէր, իրականութեան վերածուած չէր, մինչեւ Զէյթունի ղեկավարներէն Ապահի և Շահէնի Հաճըն գալը։

Սարգիս Ճէպէճեան (Հրամանատար)

Թէ՛ ասոնց գալը և երիտասարդութիւնը ազատութեան գաղափարներով տոգորելը, և թէ՛ Հայկական Նահանգներուն մէջ տեղի ունեցող անհելի ջարդերն ու հալածանքները՝ մղում տուին որ 1894ին Հաճնոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ քահանաներէն Տէր Թորոս Սաթամեանի ղեկավարութեամբ կազմուի կուսակցական մարմին մը զուտ ինքնապաշտպանութեան համար։

Կուսակցական այս առաջին մարմնոյն կ'անդամակցէին երիտասարդներէն հետեւեալ անձնաւորութիւնք, ինչպէս, Միհրան Գայեան, Խաչեր Թաշճեան, Եսայի Մանկրեան, Միհրան Սէքսէնեան, Տիգրան Ծիլէրճեան, Սիմոն Պալեան, Յովհ. Ուզունեան, Նազարէթ Ենի-Տիւնեաեան, Հաճի Մանուկ Պէքէրէճեան, Կար. Սվըընեան, Անանիկ Դագէսեան, Նիկողոս և Աստուր Թուր-Սարգիսեան, Եղիա և Կար. Գալայեան, Միսաք Շգըրտըմեան, Աւ. Իզմիրլեան, Միսաք Րէճէպեան, Աւ. Կէրթմէնեան, Աւագ Պալապանեան, Կար. և Եփրեմ Աչըրեան, Համ. Սարաճեան, Աւ. Սողնալեան, Սահակ Սողնալեան, Սարգիս Հանէս Քեհիայեան և Վարդեվառ Ռըզեան։

Ասոնց առաջին գործը եղաւ նախ հին զէնքերը նորոգել և զանոնք գործածելի վիճակի մէջ դնել, իսկ յետոյ ալ աշխատեցան շինել մասնաւոր պայթուցիկներ և ուժանակներ (տինամիթ)։ Առ այս, Սէքսէնեան Ստեփանի տունը կատարուեցան կարգ մը խորհրդակցութիւններ։ Գործին ղեկավարներն էին՝ Ահարոն Գրգեաչարեան, Տիգ. Ծիլէրճեան, Միհ. Սէքսէնեան, Համ. Փիլիպպոսեան կամ Սարաճեան։ Ուժանակ շինող վարպետները՝ Եղիա Գալայեան և Տէօքմէճի Լեւոն։

Շինութեան փորձերը՝ խիստ գաղտնի՝ կը կատարուէին Աթ Օլուխի լերան մը քարայրին մէջ։

Հազիւ 15 օր անցած, Հաճընցի Գրիգոր Փօլատեան անուն անձի մը լրտեսութեամբ և մատնութիւնով՝ Թուրք կառավարութիւնը լուր կ'ունենայ։ Գայմագամը՝ հազարապետ Ալի էֆէնտիին հետ խորհրդակցելով՝ անկէ 100ի չափ զինուորներ բերել կուտայ և ոստիկանապետին ղեկավարութեամբ զանոնք կը ղրկէ ուժանակ շինուած վայրը, շինողները ձերբակալելու համար։

Ուժանակ շինողները մասնաւոր դիտող մը ունէին. հեռուէն զինուորներուն գալը նշմարելով լուր կուտայ իր ընկերներուն, որոնք ամէն ինչ տոպրակի մէջ դնելով՝ լեռն ի վեր կը փախչին։ Տոպրակը տեղ մը կը պահեն և իրենք հովիւի մը մօտ կը պատըսպարուին։

Կառավարութիւնը սակայն կը գտնէ գործիքները և ուժանակի տոպրակը և զայն, մօտերը բնակող Սարգիս Մալեան անուն խեղճ հայու մը վերագրելով, տոպրակը անոր ուսը կը բռնցնեն և կը բերեն կառավարչատուն։

Հաճնոյ Տեղակալ Իսմայիլ Պէյ, ֆրանսական կրթութիւն ստացած անձ մը, քաղաքը ապստամբութեան չմղելու մտահոգութեամբ քննութիւն կը բանայ զգուշաւորութեամբ. գործիքները ցոյց կուտայ շատերուն և կը պահանջէ որ խումբը պետութեան յանձնուի, ներման խոստումով։ Քաղաքին երեւելիները, մեծ աղէտի առաջքը առնելու մտքով խումբին անդամ-

Ասատուր Սաչեան (Հերոս)
Հաճնոյ մարտիկներէն

ները կը յանձնեն կառավարութեան։ Անոնք կը ղրկուին Ատանայ և Պոլիս, կը դատապարտուին 15 տարի բանտարկութեան, բայց կայսերական ներման արժանանալով՝ քանի մը ամիսէն կը դառնան Հաճըն։

Հնչակեան կուսակցութիւնը, սակայն, կը վճռէ սպաննել մատնիչ Գրիգոր Փօլատեանը։ Վիճակ կ'իյնայ Հաճընցի Համբարձում Սարաճեանին (կամ Փիլիպպոսեան), որ երեկոյ մը, մատնիչին տունէն գաղտնաբար ներս սողոսկելով, ընտանեօք ճաշի նստած պահուն, կը խոյանայ անոր վրայ և կը սպաննէ զայն իր ընտանիքին և ութ տարեկան մանչ զաւակին ներկայութեան, ու կը փախչի։ Տան դուռը բաց ձգողն էր Հնչակեան կուսակցութեան անդամ Արշակ Պալեանը, որ Փօլատեանի աներձագն էր։

Կառավարութիւնը ձերբակալեց Արշակը և ուրիշ երկու անձեր։ Երեւելիներէն ալ երկու հոգի՝ իբրեւ մեղսակից։ Ահ սպեկիչը չգըտնուեցաւ։ Ձերբակալեալները ղըրկուեցան Հալէպ, Եղեռնագատ Ատեան, բայց ազատ արձակուեցան՝ շնորհիւ Տոքթ. Ստեփան Թերզեանի։ Ոմանք դատապարտուեցան քանի մը տարուան բանտարկութեան և շատ չանցած՝ կայսերական ներման արժանացան ու վերադարձան Հաճըն։

Կիլիկիոյ Հնչակեան ղեկավարութենէն մաս մը

ՀԱՅՐԵՆԻ ԲՆԱՇԽԱՐՀԻ ՍԻՐԱՀԱՐԸ

(Շար. 3րդ էջէն)

նորից բնութեան սէրն է, որը գրողից փոխանցւում է նաեւ ընթերցողին:

Սովետահայ մանկական գրականութեան լաւագոյն նմուշներից են «Սեւանի ափին» և «Ցովազածորի գերիները» վէպերը, որոնք Վ. Անանեանի ինքնատիպ խառնուածքի, այլ կողմերի բնորոշ արտայայտութիւնը լինելով հանդերձ, դարձեալ սովորեցնում են սիրել բնութիւնը, սիրել մարդուն։

Բեղմնաւոր է եղել Վ. Անանեանի գրիչը։ Նրա գրական վաստակի լաւագոյն մասը սովետահայ գրականութեան արժէքաւոր ու մնայուն էջերից են։ Բայց ինչպէս ամէն մի գրողի, Վախթանգ Անանեանին էլ միշտ չէ, որ հետեւել են յաջողութիւնները։ Իր ստեղծագործական երկար ճանապարհին եղաւ մի ժամանակ, որ նա «դաւաճանեց» սիրելի բնութեանը։ Եւ ինչպէս ամէն մի այդպիսի արարք, գրական նախասիրութեան անհաւատարմութիւնն էլ իր «պատիժն» ունի, որն այս դէպքում կոչւում է գրական անյաջողութիւն։ Այդպիսի էին «Ձերմայի մարդիկ» և «Հարց զինուորի որդուն» վիպակները, որոնց մէջ Վ. Անանեանը տուրք տուեց ժամանակի ոչ ճիշդ մտայնութեանը այսպէս կոչուած, «անկոնֆլիկտայնութեան տեսութեանը»։ Սակայն «յափշտակութիւնը» շուտ անցաւ և Վ. Անանեանը օտար ափերից դարձաւ նորից դէպի «Սեւանի ափին»ը, «Լեռներ հայրենի»-ին որսորդական պատմուածքները իր նախասիրութիւնների աշխարհը: Աւելին, գրողի խօսքը միացրեց բնախօյզ գիտնականի իմացութեանը և գրեց «Հայաստանի կենդանական աշխարհը» գիրքը, արժէքաւոր մի աշխատութիւն, որտեղ դարձեալ երեւում է հայրենի երկրի բնութեան հարստութիւններին ու գեղեցկութիւններին սիրահարուած, դրանց պաշտպանութեան գործով տոգորուած մարդը, հայրենասէր գրողը։

Վախթանգ Անանեանը բոլորեց իր կեանքի 60 տարին։ Անուանի արձակագիրը այսօր էլ լեցուն է ստեղծագործական նոր մտայղացումներով, նոր ծրագրերով։

«Ջահակիր»ի Աղեքսանդրիոյ ներկայացուցիչն է Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ, Հէլիոպոլիս փողոց թիւ 18, Ռամլէ, Քան Տը Սեզար:

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐՆ ՈՒ ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԸ

Անոնց, որ կը թերանան

Երբեմն, մարմիններ կամ անհատ ազգայիններ, «Ջահակիր»ի մէջ ազգային բոլոր շարժումներուն արձագանգը կարդալու բաղձանքով, կ'ըսեն մեզի. «Ա.ի հանդէսին մասին չէիք գրած», «Բ.ի թէյասեղանին մասին բան մը չկարդացինք», «ինչո՞ւ չէք խրախուսեր մեր դերակատարները, իրենց ներկայացման մասին քանի մը տող գրելով»...

Կու տանք պատասխանը, ուղղակի, ու անոնք մեզ իրաւացի կը գտնեն: Այսօր կ'ուզենք մեր այդ պատասխանը հրապարակաւ ալ ըսել:

Երբ պետական մարմիններ եւ ընկերակցութիւններ կը յարգեն երկրին մէջ հրատարակուող որեւէ թերթ կամ «Ջահակիր»ը, մեր ազգային իշխանութենէն եւ միութիւններուն վայել չէ անտեսել հայկական որեւէ թերթ ու մանաւանդ «Ջահակիր»ը. Նմանապէս յարգող որեւէ իշխանաւոր կամ կազմակերպիչ, որ խղճամիտ է, պարտաւոր է հրաւիրագիր ղրկել թերթերուն եւ անոնց կարգին «Ջահակիր»ին: Այնկա սակայն, յարգանք աւելի բան մըն է. ձեռնարկին շահը կը պահանջէ որ լրագրողներ ներկայ ըլլան ձեռնարկին ու խօսին այդ մասին:

Երբ հրաւիրագիր չի ղրկուիր, բնական է թղթակից մը ներկայ չ'ըլլար ձեռնարկին ու ոչինչ կը գրուի թերթին մէջ՝ այդ մասին. Կրնայ ըլլալ որ հրաւիրագիրը ուշ կը հասնի (հաշուի առնելու է այս պարագան եւ կանուխէն ղրկելու է), կրնայ ըլլալ որ թղթակիցը հիւանդ ըլլայ, զբաղած ըլլայ եւ չկարենայ ներկայ գտնուիլ. սակայն պէտք չէ իրաւունք տայ ձեռնարկին տիրոջ՝ յաջորդ անգամ զանց առնելու հրաւէրին առաքումը.

Կրնայ ըլլալ նաեւ որ թղթակիցը ներկայ ըլլայ ձեռնարկին, բայց յարմար կը տեսնէ բան մը չգրել այդ մասին (ձեռնարկին շահուն համար իսկ)...: Մէկ կամ երկու անգամ չգրելը՝ թղթակիցը չի կրնար իր իրաւունքներէն զրկել:

Լրացնելու համար այս յուշածումը, կ'արտագրենք այստեղ մեր մէկ անձնուէր թղթակցին նամակէն հատուած մը.— «Ձեր յիշած միութենէն (կամ այլ տեղէ... բացի Մօ. Խ. է) ցարդ հրաւէր չէ եկած ու չի գար ինծի՝ «Ջահակիր»ի աշխատակցի հանգամանքովս. Նոյնիսկ գրողի հանգամանքս հազիւ թէ կը յիշուի հազուադէպօրէն (միայն բանաստեղծ Բ. ի ընդունելութեան առթիւ հրաւէր ստացած եմ): Բայց, ես նկատի չեմ առներ այս անտեսումները, իմ յարմար դատած հանդիսութիւններուն կ'երթամ իբրեւ ժողովուրդի սովորական, համեստ զաւակ, վճարելով ալ. Ո՛չ աւելի եւ ո՛չ ալ պակաս...: Թերեւս այսպէս աւելի լաւ է, ազատութիւնս կը պահեմ, բան մը գրելու կամ չգրելու...»:

Աւելորդ չըլլայ նշել, որ նոյն իսկ շատ լուրջ արժող (թող ըլլայ առաջին կարգի օթեակ մը) հրաւիրատոմս մը՝ թղթակիցը որեւէ պարտաւորութեան տակ չ'առներ եւ անոր ազատութենէն ոչինչ կը զեղչէ...

Թերթերու թղթակիցներուն գիտակցաբար հրաւէր չղրկողը արժանի չէ միութեան կամ ձեռնարկի պետ մնալու, իսկ անգիտակցաբար մոռցողը կարելի է ասենք անգամ մը ցնցել, անձամբ կամ հրապարակով:

Իսկ խմբագրութեան անդամներէն որեւէ մէկուն անունով (անոնց թերթին անունը յիշելու) ղրկուած հրաւիրագիր մը՝ թերթին ուղղուած չի նկատուիր: խմբագրութիւնը անանուն է.

ԽՄԲ.

ԿՌՈՒՆԿԻ ՎԱՐՔ ՈՒ ԲԱՐՔԸ

(Շար. Գ. էջէն)

գլխին: Վեր թռաւ և տեսաւ երամի առաջնորդին իր դիմաց կանգնած: Նրա աչքերից զայրոյթ էր ցայտում:

Պահակը մեղաւորի նման մի խղճալի ձայն արձակեց և ձիգ կանգնելով, սկսեց շրջակայքը հետազօտել: Առաջնորդը բարկութիւնից իրեն-իրեն փնփնթալով ցած իջաւ և խառնուեց երամին:

Նորից լռութիւն տիրեց: Ներքեւում երամն է հանգիստ ննջում, Ախուրեանը քնարեր ու միալար վշշում է, և քունը, ամենազօր քունը նորից է ծանրացնում նրա գլուխը, կոպերը, ականջները, հետզհետէ թմրեցնում բոլոր նեարդները և քաղցր թմբիրով համակում ողջ մարմինը...

Պահակ կռունկն ինչ-որ խըշշըրտոցից վեր թռաւ. ո՜վ սարսափ, ուրեմն նորի՞ց էր քնել: Իսկ եթէ որսորդը գաղտագողի մօտենա՞ր... իսկ եթէ գայլը փորսող տար բլրի տակո՞վ... ի՜նչ սարսափելի աղէտ կը լինէր իր ընկերների համար: Եւ ի՞նչ երեսով կ'երեւար նրանց աչքին, մի՞թէ իր կեանքը նրանք այդպէս անփոյթ են պաշտպանել: Բայց քունը յաղթում է: Ի՞նչ անել: Եւ ահա նա յիշեց իր իմաստուն մօրը, յիշեց, թէ ինչպէս էր նա պահպանում երամը և հազար ու մի փորձութիւնների միջից հասցընում ովկիանոսի ափերը: Հնարը գտնուած է, նա էլ մօր պէս կ'անի: Մի ձուի մեծութեամբ քար վերցրեց իր ճանկերով ու մի ոտի վրայ կանգնեց: Երկար կանգնեց նա քարը ճանկերի մէջ պահած: Քունը դարձեալ յաղթեց նրան. ճանկերը թուլացան և քարը ցած ընկաւ, զարնուեց սալին և նրա չրխկոցից կռունկը զարթնեց ու նորից քարը վերցրեց: Քունն այլեւս նրա համար սարսափելի չէ. ամէն անգամ ննջելիս քարը ցած էր ընկնում սալի վրայ և արթընացնում իրեն: (1)

Մի անգամ էլ երբ քարի չըխկոցից զարթնեց, մառախուղի մէջ կուզէկուզ առաջ եկող մի ուրուական նկատեց: Պահակը ճչաց տագնապով, և մինչև մարդն իր մահաբեր գործիքը կը մեկնէր՝ երամը թռաւ-անհետացաւ մառախուղի մէջ...»:

(1) Ճանկերով քար պահելու այս սովորութեան մասին խօսք չկայ գիտական գրականութեան մէջ. այն վերցուած է ժողովրդից:

ԸՆԿԵՐ Գ. ՄՈԼՈՅԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

(Շար. Դ. էջէն)

ռեւս աշխատաւորներ են, բայց շաբաթը որոշ օրեր կուգան ժողովի ու կը սորվին գաղափարական առողջ դաստիարակութիւն եւ կը կոփուին կեանքին մէջ ու կը դառնան իսկական, ծառայասէր եւ գաղափարական անձեր, որոնք պատրաստ են ամէն վայրկեան զոհուելու եւ նուիրուելու մեր կազմակերպութեան, ինչպէս նաեւ հայ եւ արաբ ժողովուրդներուն:

Մշակութային մարզին անցնելով, պէտք է ըսեմ որ մեր կազմակերպութիւնը առաւելաբար եղած է քաղաքական գործունէութիւն ունեցող կազմակերպութիւն: Իր հիմնադրութենէն՝ 1887 թուականէն ի վեր, անիկա տուած է քաղաքական նշանաւոր գործիչներ, որոնք թէ՛ բուն Հայրենիքի եւ թէ արտասահմանի մէջ իրենց հրապարակային եւ ընկերային գործունէութեամբ, շատ օգտակար ծառայութիւններ մատուցած են հայ ժողովուրդին, անոր փրկութեան վերաբերեալ մարզերուն մէջ: Սակայն մշակութային մասը եղած է ամենէն տկարներէն մէկը եւ ճիշդ ատոր համար 1954 թուականին, խումբ մը երիտասարդներ հիմնեցինք ՆՈՐ-ՍԵՐՈՒՆԴ Մշակութային Միութիւնը:

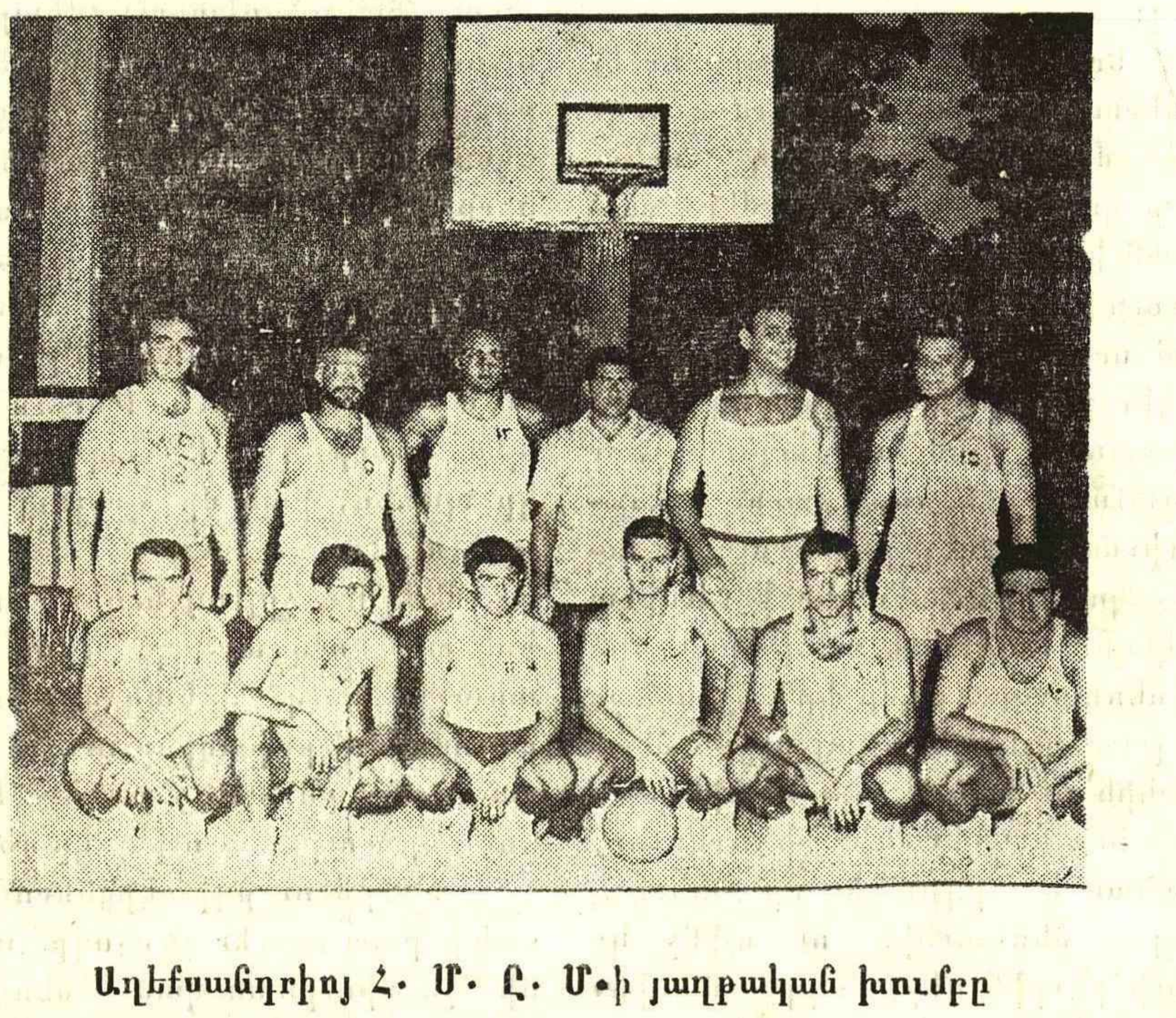
(Շար. 4)

ՋԱՀԱԿԻՐ
21 ՆՈՅՏ. 1965
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՊԱՍՔԵԹ-ՊՈԼ

ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ 5ՐԴ ՄՐՑԱՇԱՐՔԻ ԲԱԺԱԿԸ ՇԱՀԵՑԱՒ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ Հ.Մ.Ը.Մ. Ը

Աղեքսանդրիոյ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթական խումբը

Կիրակի 17 Հոկտեմբերին տեղի ունեցաւ համահայկական հինգերորդ մրցաշարքի աւարտական մրցումը՝ Հ.Մ.Ը.Մ. Աղեքսանդրիոյ և Հ.Մ.Ը.Մ.Նուպար խումբերու միջեւ, ի ներկայութեան Գերշ. Տ. Մամբրէ Ս. Արք. Սիրունեանի. Եգիպտական Ֆետերասիոնի ներկայացուցիչ Ապտէլ Մոնէյմ Ուահպիի և հանդիսատեսներու։

Քանի մը վայրկեան խաղարկութենէ ետք՝ ցուցատախտակը կը ցուցնէր թեթեւ առաւելութիւն մը ի նպաստ Հ.Մ.Ը.Մ. Աղեքսանդրիոյ, որ յաջողեցաւ այդ առաւելութիւնը պահել մինչեւ Ա. կիսախաղին վերջաւորութեան, 34-28ով։

Բ. կիսախաղին՝ խաղին ընոյթը փոխուեցաւ և Աղեքսանդրիոյ խումբին խաղացողները հետզհետէ նշանակեցին քանի մը կէտեր ու տարբերութիւնը մեծցաւ։

Այս տեսնելով՝ Գահիրէի խումբին խաղացողները ամէն ջանք ի գործ դրին տարբերութիւնը պակսեցնելու, բայց ի զուր։

Մրցումին վերջաւորութեան 14 վայրկեան մնացած Գահիրէի խումբէն Տիգրան Յարութիւնեան նշանակեց քանի մը կէտեր ու տարբերութիւնը պակսեցաւ. 9 վայրկեան մնացած՝ Աղեքսանդրիոյ խումբը արագացուց ու շնորհիւ Պերճի ու Բարսեղի ճշգրիտ փասերուն Պետիկ յաջողեցաւ նշանակել 6 կէտեր ու տարբերութիւնը բարձրացաւ 10 կէտի։

Գահիրէի խումբը աւելի արագացուց խաղը՝ այս տարբերութիւնը պակսեցնելու համար և շնորհիւ Հրայրի ու Զաւէնի, որոնք հետզհետէ նշանակեցին կէտեր, մրցումը վերջացաւ Հ.Մ.Ը.Մ. Աղեքսանդրիոյ յաղթութեամբ։

71-67 արդիւնքով, ու տիրացաւ Նասիպ և Թորգոմ Կարիպեան եղբարց կողմէ նուիրուած բաժակին։ Բոլոր խաղացողները ստացան Մարտիկ Թաթիկեանի նուիրած մետալները:

Ապրին Հ.Մ.Ը.Մ. Աղեքսանդրիոյ խումբին խաղացողները և իրենց ղեկավարները:

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻ ՊԱՍՔԵԹ-ՊՈԼԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԴԱՄԱՍԿՈՍ ԵՒ ՊԷՅՐՈՒԹ

14 Հոկտեմբեր 1965, օդային գծով Դամասկոս հասաւ Հայաստանի պասքեթ-պոլի մանչերու խառն խումբը, գլխաւորութեամբ՝ հայրենի սփորի գերագոյն խորհուրդի փոխ-նախագահ՝ Կոստանդին Ստեփան Մալխասեանի։

Այս մարզական պատուիրակութիւնը կը բաղկանայ 16 անդամներէ։

Դամասկոսի օդակայանին մէջ բարի գալուստ մաղթեցին Հ. Մ. Մ.ի Դամասկոսի և Հալէպի Շրջաններու ներկայացուցիչները, Պէյրութի «Գլիպ Սփորթիվ»ի ղեկավարները և Հ. Ե. Ը.ի Շրջանային պատասխանատուները, երկսեռ մարզիկներու և բարեկամներու ստուար բազմութեան մը ներկայութեան։

Պատուիրակութիւնը մօտաւորապէս մէկ ժամ հանգստանալէ ետք, փոքր ինքնաշարժներով առաջնորդուեցաւ Պէյրութ։

Պանդոկ «Թրիոմֆ»ի գլխաւոր սրահին մէջ Ս. Մալխասեան մամուլի ասուլիս մը տուաւ Լիբանանի մարզական լրագրողներուն. ան խօսեցաւ պատուիրակութեան շրջապտոյտին ու Հայաստանի սփորի այսօրուան դրութեան մասին։

Լիբանանեան մայրաքաղաքին մէջ, շաբթուան սկզբնաւորութենէն առաջին, Լիբանանի պասքէթ-պոլի ֆետերասիոնը, տեղական կազմերու հետ համագործակցաբար, պատրաստած են հայաստանեան պատուիրակութեան ընդունելութեան ու շրջապտոյտին յայտագիրը։ Պէյրութի արաբատառ, ֆրանսատառ ու հայատառ մամուլը, իր մարզական էջերուն մէջ լայնօրէն կ'անդրադառնայ Հայաստանի պասքեթպոլիստ մանչերուն ժամանման ու անոնց խաղերուն մասին։

Ուրախութեամբ կը յայտնենք նաև թէ 1965-1966 մարզական նոր եղանակի պասքեթ-պոլի բաժանմունքին բացումը պաշտօնապէս կը կատարուի Հայաստանի խառն խումբին մասնակցութեամբ։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իրենց սիրեցեալ հօր՝ ողբ. Հրանդ Թերզիպաշեանի մահուան քառասունքին առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին Տէր և Տիկին Նուպար Թերզիպաշեան կը նուիրեն՝

Հայկ. Ընթերցասրահին 500 ե. դ.
«Ջահակիր»ին 500 ե. դ.

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Իր սիրելի ամուսնոյն ողբ. Սոկրատ Սարրաֆեանի մահուան քառասունքին առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին Այրի Տիկին Փայլիկ Սարրաֆեան կը նուիրէ 200 ե. դ.

Իրենց անդրանիկ զաւկին՝ Վրէժի G.C.E.ի քննութեանց մէջ բացառիկ յաջողութեան առիթով, Տէր և Տիկին Կարապետ Թերզեան (Աղեքս.) կը նուիրեն 100 ե. դ.

Տէր և Տիկին Գէորգ Գալայճեան 50 ե. դ. կը նուիրեն փոքրիկն Արտակ Թաշգաբուլեանի մկրտութեան ուրախ առթիւ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Պր. Պերճ Քիւփէլեանի ընդ Օր. Վարդուհի Մելիտոնեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ վասն խնդակցութեան կը նուիրեն.

Տէր և Տիկին Խորէն Իսկէնեան
Տէր և Տիկին Եզնիկ Վեցիկեան
Տէր և Տիկին Մակար Գումրուեան
Մս. և Տիկին Եդուարդ Յակոբեան
Տէր և Տիկին Նուպար Պալաեան
Տէր և Տիկին Զաւէն Պալաեան
50ական ե. դ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ ԳԱՀԻՐԷ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԱՐՄԻՆ

Հինգշաբթի, 21 Նոյեմբեր 1965, կ. ե. ժամը 9ին

ԱՍՄՈՒՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ

Փոքրիկն ՆՈՒՊԱՐ ՊԱՀԱՏՐԵԱՆԻ կողմէ

Ծանօթ.— Ա) Ժամը 8.30էն 9 թէյի ճաշի սպասարկութիւն եւ հայկական նոր սկաւառակներու ունկնդրութիւն։

Բ) Ժամը 9.30էն 10ը շարժանկարի ներկայացում.

Գ) Ժամը 10էն սկսեալ ընկերական խաղեր եւ պար.

Սիրալիր հրաւէր բոլորին

ՆԻՐՐ ԽՍԹ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՒՏ ԽԱՉԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ ԴԷՊԻ ԶԱԿԱԶԻԿԻ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Կիրակի, 24 Նոյեմբեր 1965

Մեկնում ակումբէն, առաւօտեան ժամը ճիշդ 6.30ին
Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ առջեւէն ժամը 6.45ին
Հելիոպոլիս՝ «Փալմիրա»ի առջեւէն՝ ժամը 7ին։
«Միսր Թրեվըլ»ի հանգստաւէտ ինքնաշարժներով

Եկեղեցական արարողութիւններէն ետք՝ Ապրիլեան Եղեռնի յիսնամեակին առթիւ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի մեր բիւրաւոր նահատակներուն յիշատակին:

Կէսօրուան ճաշ, ընտանեկան խրախճանք եւ պար, տեղի կ'ունենայ Աղեքսանդրիոյ ճամբուն վրայ՝ «Պորկ էլ Միննուֆիէ»ի գեղատեսիլ պարտէզներուն մէջ։ Ճաշ եւ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով։ Ամէն ոք կրնայ ճաշը միասին բերել. ըմպելի բերելը արգիլուած է:

Արձանագրութիւն՝ տեղւոյն վրայ: Ճաշերը եւ Նիլր Իսթի համեղ քեպապը ապահովելու համար դիմել՝ ընկերներ Գասպար Կրտոտեան հեռ. 58605, Խաչիկ Գամպերեանի, հեռ. 53216 եւ Հելիոպոլիս՝ Նպարավաճառ Լորիսի՝ հեռ. 860892: Երթեւեկի սակ 85 ե. դ.՝ վճարելի արձանագրութեան պահուն:

Հայրենակիցնե՛ր, մի՛ զրկուիք հաճելի օր մը ապրելու եւ կազդուրուելու այս գեղեցիկ առիթէն։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԵՏ

(Շար. Գ. էջէն)

կը հաստատենք թէ անիկա չարքին երրորդ հատորն է։ Պահ մը կը տարինք։ Ո՞ւր են նախորդ երկու հատորները, ո՞ւրկէ գտնել զանոնք՝ հասկնալու համար թէ ի՞նչ բովանդակութիւն ունին:

Կ'ուզէինք մեր տրտմութիւնը լուծել, սակայն, մեզի հասածին բերած ուրախութեան մէջ։ Տեսէք, 480 մեծադիր էջերով այս հատորը ինչե՜ր կը պարունակէ։

«Գիտական» բառը գործածեցի վերը եւ անիկա պատահական չէր։ Վախթանգ Անանեան՝ ուրքան գրագէտ է լեզուով, ոճով, հիւմուրով, նոյնքան եւ գիտական է հմտութեամբ: Հետազօտող միտք՝ կարդացեր է հայ եւ միջազգային հին մատենագրութիւնը ամբողջութեամբ գրեթէ, եւ նոր առեր է —գէթ այդ կ'ապացուցանէ այս հատորը— բոլոր թռչուններուն մասին։

Նախամարդը, որ զուրկ էր քաղաքակրթական հետզհետէ աճած միջոցներէն, անձկութեամբ կը սպասէր, որ ձմեռը անցնէր եւ ինք կարենար գոչել (ինչպէս Կոստանդին Երզնկացի մատենագիրը)՝

Զինչ որ կայ արարած,
Ու անհոգի մեռած կային,
Ահա կենդանացան
Յարեգականի մեծ լուսոյն։

Անանեան կ'ուսումնասիրէ այս նախամարդը եւ անոր միթիք տրամադրութիւնները՝ հանդէպ բնութեան գեղեցկութիւններուն եւ անոնց մէջ, այստեղ, հանդէպ գեղատեսիլ եւ ժանտատեսիլ թռչնազգիներուն ու անոնց բերած օգուտին (սնունդէն) առ մարդ արարած:

Հեղինակը ակնարկ մը նետելէ ետք թոթեմեան իրականութեանց, հպանցիկ ակնարկ մըն ալ կը նետէ համաշխարհի թռչուններուն վրայ՝ անմիջապէս դառնալու եւ կեդրոնանալու համար հայոց աշխարհի թռչուններուն վրայ։

Կը բռնուիս ընթերցանութեան եւ ա՛լ չես կրնար ձգել գիրքը ձեռքէդ: Ու կը սորվիս որ հնուց ի վեր մեր հայրենի երկրին մէջ ապրեր են եւ այսօր ալ կ'ապրին կտցար, կռունկ, բազէ, աղաւնառու, ճաղաս արծիւ, սուզանաւ, բադի երկու տեսակ, ձկնկուլ, ճայ, զառնանգղ, արագիլ, ծիծեռնակ, ճրնճղուկ, ալաւնի, անգղ, բու, արորիկ, հոպոպ, կկու, տատրակ, կաչաղակ, սարեակ, ագռաւ, կաքաւ եւ իրոկեզեան այլ թռչուններ:

Անանեան՝ այս թռչունները մեզի կը ներկայացնէ Աստուածաշունչի, հայ հին մատենագիրներու, Կոստանդին Երզնկացիի, Յովհան Օձնեցիի, Պրոֆ. Աւետիս Տէր Պօղոսեանի, Պրոֆ. Խաչիկ Սամուէլեանի վկայութիւններով:

Մենք կը տեսնենք, որ հին հայերը այնքան սիրած են հայրենի երկրի թռչունները, որ սկսած են իրենց զաւակները անոնց անուններովը մկրտել։ Այսպէս. Աղաւնի, Շահէն, (որ կը նշանակէ բազէ), Արտոյտ, Արծիւ, Արծուիկ, Արծուի, Ծիծեռնակ, Հաւուկ, Արծրունի, Սոխակ, Հաւնունի, Անգեղեանք։ Նաեւ՝ Դեղձանիկ, Սարիկ, Սիրամարգ:

Բերդեր, դղեակներ, պալատներ, վանքեր եւ եկեղեցիներ եւս անուանակոչուած են թռչուններու անունով։ Այսպէս՝ Անգեղակոթ, Ծիծառնակաբերդ, Աղաւնաձոր, Ծիծեռնակավանք, Աղաւնու վանք, Ընգեղի (անգղի) մասուռ։

Հեղինակը ուսումնասիրած է Բ. Պիոտրովսկին, Օփենհայմը, Նառումովը, Ուրարտուն, Թոփրաք-Գալէն, Թել-Հալաֆը, Թէյշէպաինը, Ռուսենը, գուսանական տաղերը, մանրանկարչութիւնները եւ կազմեր է հին Հայաստանի թռչուններուն լիակատար պատմութիւնը, առանց մոռնալու, որ մեր երկրի մայրերը «երախաներին համոզում են, թէ նրանք ծնուել են իրենց տոտեմ նախահայրերից», ինչ որ արիութիւն եւ անոր ձգտումը կ'ենթադրէ.

Զքեզ եղն ի սարին բերեր,
Ու չահին բազան սնուցեր...

(Միջնադարեան այս ժողովրդային տաղը ըսել կ'ուզէ՝ «Քեզ եղնիկն է սարէն բերած, քեզ շահէն բազէն է սնուցած»). (Մ. Աբեղեան):

Վախթանգ Անանեան ուսումնասիրած է նաեւ (ինչպէս իր յիշատակումները կը փաստեն) Քսենոֆոնը, Փարպեցին, Խորենացին, Հայր Վ. Հացունին, Ն. Եմիասցին, Դաւիթ Անյաղթը, Յովհաննէս Սարկաւագը, Մետրոթորոսը, Փիլոն Աղեքսանդրիացին, Թրեվլըրը, Բարսեղ Կեսարացին, Եմեսիոսը, Վ. Այգեկցին, Գրիգոր Մագիստրոսը, Մ. Գօշը, Կողբացին, Ագաթանգեղոսը, Ներսէս Շնորհալին, Հայր Ղ. Ալիշանը, Ս. Երեմեանը, Որոտնեցին, Տաթեւացին, օտար ճանապարհորդները եւայլն: Եւ հաստատած է որ Հայաստանի մէջ կ'ապրէին ու կ'ապրին, բացի վերոյիշեալ թռչուններէն, նաեւ թուրաջ, փասիան, քարադր (դաշտակտցար), ջրակտցար, արոսը, վարդագոյն սարեակ, սեւափորիկ դաշտանաւ, երկբրծանի արտոյտ, ասպետանաւ, սագ, հնդկահաւ, ճոտակ, հաւալուսն, տարեղ, փայտփորիկ, սերմնագռաւ, ազնուասարեկ, մայրեհաւ, գեշարոս, մրտիմ, սուզաբադ, տուրպան, լոր, ուրուր, քարարծիւ, փարփար, հողամաղեկ, խայտաբադ, քաջահաւ, բուէն, եղջերաբու, կարապ, ցախաքլոր, տատրակ, սերինոս, երաշտահաւ, կարմրակատարիկ, մանգաղաթեւիկ, դոլոն, կռնեխ, արքայարծիւ, պալապան, դարաղուշ, (զառնակեր արծիւ), սոխակ, ղասաղադաուխ, աբեղաձագ, տարմահաւ, պիթնուս, սիմուրք, ջայլամ, հավփալ, ճայէկ, մանգաղաթեւ, մեղւաքաղ, եւայլն:

Ուսումնասիրական (պատմական) այս բաժինէն ետք՝ Անանեան կը պատմէ հաճելի դրուագներով համեմուած, իր ուղղակի շփումները հաւազգիներու, աղաւնիներու, դաշտային դոլոնի, արոսազգիներու, սագակերպներու, զազարներու, կարմրաթեւիկներու, թիառտանիներու, կռունկներու, բարձրաւրունքներու հետ: Պատմուածքաձեւ այս ներկայացումները իսկական վայելք են ընթերցողին՝ համայնագիտական ծանօթութիւններ ըլլալով մէկտեղ։ Հապա պատկերազարդումնե՞րը, որոնք այնքան գրաւիչ են։ Եւ ըսել, որ վարժարաններուն համար գերազանց օգտակարութիւն ունեցող այս հատորը պիտի ունենայ իր շարունակութիւնը, միւս թռչուններու մասին, ուրիշ հատորի մը մէջ։

Այս շահեկան երկասիրութիւն տպուած է Մ. Ադամեանի մասնագիտական խմբագրութեամբ: Փակելու համար այս համառօտ տեսութիւնը, ուրիշ բան չեմ կրնար ըսել, բացի յայտնելէ — յանուն ընթերցող ծարաւի հասարակութեան— երախտագիտական զգացումներ, ջերմ ողջոյններ եւ արեւշատութեան մաղթանքներ՝ Վախթանգ Անանեան անձնան գրագէտին։

Հ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م" - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان (بالاباين)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél.915013
Adresse Télégraphique : TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef ; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 101 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1965 ՀԱՏԸ ՋԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.

عدد رقم ١٠١ - الخميس ٢٨ اكتوبر ١٩٦٥

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆԸ

Հաւաքականութիւն մը, ազգ, համայնք կամ միութիւն, եթէ չյառաջդիմէ, եթէ տեղքայլ ընէ, արդէն սկսա՛ կ'ըլլայ ապրիլ իր անկման շրջանը, այսինքն՝ կը յետադիմէ։ Ամէ յետադիմութեան վախճանը կործանում ու ջնջում է։

Հետեւաբար, ուէ հաւաքականութիւն, չկործանելու և չջնջուելու համար, պարտի ուշադիր ըլլալ որ յետդիմութեան անձնատուր չըլլայ, տեղքայլ չընէ, այլ իր վաստկածը պահելէն զատ, նո՛ր վաստակ ապահովէ. իր նուաճածը պահանելէն ետք՝ նո՛ր նուաճումներ կատարէ, յառաջդիմէ։

Կեանքին իմաստը ստեղծագործութի՛ւ է և յառաջդիմութիւն։ Հոն ուր յառաջդիմութիւն չկայ, կեանք ալ չկայ։

Աշխարհ կը յառաջդիմէ։ Ժողովուրդներ կը զարթնուն, կը կազմակերպուին, կը տիրանան իրենց ազատութեան և անկախութեան, նոր բաղակցութիւններ կը գոյացնեն. կը յառաջդիմեն, կը զօրանան միշտ յառաջդիմելու համար։

Փոքրիկ Հայաստանը, շնորհիւ 1917ի Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան, մահուան սեմին գտնուելէ ետք, ահա՛ այսօր, կէս դարու մէջ, վերածուեցաւ հրաշք-պետութեան մ, ու դեռ կը սուրայ...։ Եգիպտոս, չորրորդական երկիր մը, ճորտ պետութիւն մը երբեմն, վերածուեցաւ ԱՄՀի ու դարձաւ միջազգային առաջին կարգի պետութիւն, ու ձայն ունի տիեզերական հարցրու մէջ։ Նոյն պատկերը աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ, բացի՛ էրամատիրական յետադէմ պետութիւններէն, որոնք օրէ օր գետին կ կորսնցնեն իրենց ընկերային միջուկին իսկ հետեւանքով։

Կեանքէ զրկուած էր Արեւմտահայութիւնը, որ 1920ին, իր երկու երրորդը դաժական ջարդարարին զոհ տալէ ետք, վերածուեցաւ Սփիւռքահայութեան։ Կեանքէ զրկուած էր ան՝ այդ թուականին։ Բայց շնորհիւ հայկական շինարար ոգիի և անկուն կամքին՝ մենք վերականգնեցանք ամենուրեք, կազմելով արգաւաճ գաղութներ։ Հարուստ գաղութներ նոյնիսկ, նախանձելի կարգուսարքով, փառաւոր եկեղեցիներով, ակումբներով, թերթերով և ականաւոր մասնագէտներով, արուեստագէտներով, առեւտրականներով ու ճարտարարուեստագէտներով։ Գաղութահայերէն շատեր համաշխարհային հռչակ հանեցին. սփիւռքահայ համայնքներէն շատեր՝ տիպար օրինակ ծառայեցին պետութեան օժանդակութիւնը վայելող կազմակերպութիւններու։

Եկան սակայն աննպաստ օրեր և ստեղծուեցան աննպաստ պայմաններ։ Ընկերվարական աշխարհի (Արեւելք) աննախընթաց և անհամեմատելի յառաջդիմութեան դէմ, հետեւաբար՝ ատոր կարգին Սովետական Հայաստանի ուռճացումին իրողութեան դիմաց՝ հակազդեցութիւն մը կամ հակագործութիւն մը (ռէաքսիոն) սկսաւ դրամատիրական աշխարհակալ ճակատին (Արեւմուտք) կողմէ։ Արեւմուտքը կատաղի մրցակցութեան ելաւ Արեւելքի դէմ. ամենուրեք գոյութիւն առաւ պաղ պատերազմը, ապա նաև կրակի պատերազմը՝ տեղ տեղ։

Արգիլելու համար ընկերվարական աշխարհի առաւել յառաջդիմութիւնը, բազմաթիւ ուրիշ հնարքներու կարգին, դրամատիրութիւնը ուզեց ծախողեցնել նաև հայ ատանդալան զանգուածներու հաւա... իր մայր հողին վրայ։ Կապիտալիզմը իրեն համար վնաս կը ...էր հայոց մուտքը սովետական սահմանէն ներս և երկրին ուռ...մը։ Կապիտալիզմը իր հայանուն գործակալներն ալ գործի ... ԿԷՍ ԴԱՐԷ Ի ՎԵՐ ՀԱՅՈՑ (որոնք ամենուրեք «համայնավար» ...ատուէին) ՀԱՄԱ՝ ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ (Աւստրալիա, Հարաւ. Ափրիկէ, Գանատա և Հարաւ. Ամերիկա) ՍԻՐԱՅՕԺԱՐ ԲԱՑԻՆ ԻՐԵՆՑ ԴՌՆԵՐԸ՝ կուլ տալու համար մեր ընտրելագոյն զաւակները։ Ի զուր հարցուցինք, որ եթէ այդքան «մարդասէր» էին, ինչո՞ւ արեւմտահայ հալածականներու առջեւ գոցեցին իրենց դռները անոնց ճգնաժամի օրերուն։ Սովետները իրենք զիրենք կազմակերպելէն ետք երբ սկսան արդար ու մարդասիրական գործի՝ հայոց հայրենադարձութեան, զայն ծախողեցնելու համար՝ արեւմտեաններն ալ բացին իրենց դռները։ Դաւը շատ յստակ էր և յստակ է այսօր բոլորի աչքին ու մտքին առաջ։ Բայց չյաջողեցաւ այդ դաւը ու պիտի չյաջողի։ Ո՛ւր ալ երթայ, սփիւռքահայը վաղ թէ ուշ, օր մը, պիտի վերադառնայ իր մայր երկիրը, եթէ պահած է իր հայու իսկութիւնը։

Հակառակ անոր որ հայրենադարձ հայերու և այլ երկիրներ արտագաղթող հայերու համեմատութիւնը — նաեւ մեր գաղութին մէջ — փոքր էր, տեսակ մը պանական (փանիք), խուճապ, փուճ վախ ստեղծուեցաւ դրամատիրութեան գործակալներուն ջանքերովը, և ԿԱՐԾՈՒԵՑԱՒ որ համայնքն ալ «կազմալուծուած» է...։ Անգիտակից «ղեկավարներ» հայրենասէր կոչուած ճակատէն ևս, կապիտալիզմի գործակալներուն հետապնդած ծրագրին անուղղակի օժանդակելով, սկսան յայտնել միտքեր՝ այս «կազմալուծում»ի առասպելին ի նպաստ։

Այս կոյր ու խուլ աւերումին դէմ ծառացան իսկապէս հայրենասէր եգիպտահայութիւնը (որ ԱՄՀի մէջ որոշած է ապրիլ՝ մինչեւ Հայաստան մեկնելու օրը, ապագային) և յատկապէս Հնչակեան շրջանակները։

Գործակալները և անոնց անգիտակից զոհերը, առասպելը ճամբայ հանելէն ետք, ԻՐԵՆՑ ՂԵԿԱՎԱՐԱԾ ազգային գործերուն աղքատութիւնը և անկանոնութիւնը արդարացնելու համար, կ'ըսէին. «Գաղութին մէջ մարդ չմնաց...», որպէսզի ընտրութիւններու ձեռնարկելու և նոր ժողովներ կազմելու «տաղտուկ»էն զերծ ըլլան, ու իրենք մնա՛ն աթոռներուն վրայ։

Հայրենասէր եգիպտահայերը և Հնչակեան շրջանակները կրցան այդ փուճ պատճառաբանութեան ալ հակազդել։ Ստիպեցինք, որ մեր համայնքին իշխանաւորները նոր ընտրութիւններ յայտարարեն։ Առաջնորդ Ս. Հայրը ամենէն աւելի կողմնակից էր նոր ընտրութիւններու ձեռնարկելու, քանի որ անոնց ժամանակը երկու տարիի տեւողութեամբ մը երկարաձգուած էր, ի հեճուկս Կազմական Կանոնագրի տրամադրութեան։

Ժողովուրդը ուրախացաւ ընտրական յայտարարութիւնը կարդալով։ Ժողովուրդը խորհեցաւ՝ որ — ինչպէս դիտել տուած էինք մեր նախորդ խմբագրականներով — ի մօտոյ դարման պիտի տարուի համայնքի թերի գործերուն՝ կալուածական, եկեղեցական, կրթական, քահանայական, ուսուցչական, դարմանատան, գերեզմանատան, շինուելիք եկեղեցիներու, նիւթական մատակարարութեանց տագնապի ենթարկուած մարզերէն ներս։

Արդարեւ, այսօր անգամ մը ևս կը հաստատենք, որ վերոյիշեալ տագնապները աւելի սուր բնոյթ ստացած են վերջին ամիսներուն։ Ու զուր կ'անցնին մեր վաստակաբեկ Առաջնորդ Ս. Հօր, նաեւ քանի մը սրտցաւ ժողովականներու ու մե՛ր կոչերը, խնդրանքները։ Թերացողները, որոնք ծրի փաստաբաններ ալ ունին «ղեկավար» շրջանակներու մէջ, առ ոչինչ կը համարեն մեր թելադրանքները, նոյնիսկ մեր քննադատութիւնները։ Ընդհակառակն զիրենք

(Շար. տես էջ 2)

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ԳԱԳԱԹԻ Գ. ԺՈՂՈՎԸ

Ափրիկեան Գագաթի Գ. Ժողովը բացուեցաւ Աքրայի մէջ Հինգշաբթի, 21 Հոկտեմբերին, նախագահութեամբ Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի և ներկայութեամբ ափրիկեցի վեհապետներու, նախագահներու, վարչապետներու, նախարարներու և այլ բարձրաստիճան անձերու։ Կը մասնակցէին 18 նախագահներ, վեց վարչապետներ և չորս նախարարներ։ Բացման նիստին՝ Նախագահ Նասէր նախագահութիւնը փոխանցեց Ղանայի Նախագահ Տոքթ. Նքրումային։ Կարդացուեցաւ ՄԱԿի ընդհ. քարտուղար Ու Թանթի շնորհաւորական և գնահատական հեռագիրը։ Կարդացուեցան պատգամները Իրաքի Նախագահ Արէֆի, Ս. Միութեան վարչապետ Քոսիկինի, Եուկոսլաւիոյ Մարաջախտ Թիթոյի, Արեւելեան Գերմանիոյ Նախագահ Ուալթեր Ուլպրիխթի։

Նախագահ Ապտէլ Նասէր եւ ԱՄՀի պատուիրակութիւնը

Օրակարգի 22 հարցերէն ամենակարեւորներն էին Ռոտեզիոյ հարցը, որուն մասին վճռական միջոցներ պիտի առնուին. պիտի կազմուի ազատարար միացեալ բանակ՝ Տար էլ Սալամի մէջ։ Կոչ պիտի ըլլայ եւրոպական միւս տէրութեանց, որ ոյժ չտան Անգլիոյ։

Օրակարգի վրայ էին նաև Գոնկոյի, Հնդկաստան-Փաքիստանի և Վիեթնամի հարցերը։

Ժողովը յաջորդական նիստեր ունեցաւ։ Կիրակի 24 Հոկտեմբերին՝ ափրիկեան ղեկավարները յայտարարեցին, որ իրենք Նախագահ Նասէրին վստահած են ափրիկեան 400.000 գաղթականներու հարցը լուծելու հոգը։ Խորհրդաժողովը իր այդ օրուան նիստին մէջ քննեց Տոքթ. Նքրումայի առաջարկը՝ Ափրիկեան Կեդրոնական Կառավարութիւն մը կազմելու մասին, ինչ որ նկատուեցաւ կանխահաս։ Ափրիկեան երկիրները՝ իրարու դէմ լեզուապայքար և գրչապայքար պիտի չմղեն։

Ժողովը անդրադարձաւ Ափրիկեան այլազան երկիրներու մէջ կատարուած խափանարարութեանց և մնասարարութեանց։ Որոշուեցաւ պայքարիլ ատոնք կազմակերպող արեւմտեաններուն և սիոնիստներուն դէմ։ Կազմուեցաւ «Ազատութեան Մարտիկներու Յանձնախումբ»ը, որ պիտի համակարգէ ազատագրական պայքարները։

Երկուշաբթի 25 Հոկտեմբերին տեղի ունեցաւ եզրափակիչ նիստը և խմբագրուեցաւ հասարակաց միացեալ հաղորդագրութիւն։

ԴԷՊԻ ԷՋՄԻԱԾԻՆ, ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ

Մեր խմբագրին տուած իր անձնական տեսակցութեան մէջ, թեմիս Առաջնորդ Տ. Մամբրէ Ս. Արքեպս. Սիրունեան յայտարարեց, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի գահակալութեան Տասնամեակի հանդիսութեանց ներկայ ըլլալու համար ինք էջմիածին կը մեկնի Չորեքշաբթի, 27 Հոկտ., առաւօտեան ժամը 9ին՝ «Աէրոֆլոտ»ի օդանաւով, Մոսկուայի վրայով։ Սրբազան Հօր կ'ընկերանայ Աղեքսանդրիոյ Առաջն. Փոխանորդ Տ. Զաւէն Ծ. վրդ. Չինչինեան։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՃԱՄԲՈՐԴԵԼԸ ԴԻՒՐԱՑԱԾ

ԱՄՀի Վարչապետ Զաքարիա Մոհիէտտին յայտարարեց, որ որոշուած է հետեւեալը.

—Պիտի դիւրացուին եգիպտացիներու ճամբորդութիւնները՝ արտասահման, աշխատելու համար այնտեղ (պայմանագրութեամբ) կամ այցելելու՝ առանց սուղ դրամանիշ վերցնելու երկրէն, կամ կատարելագործուելու ուսմանց կամ մասնագիտութեանց մէջ, կամ պետական գործեր և արտածումներ իրագործելու։ Կարելի է նաև պատասխանել ունեւոր անձի մը երաշխաւորութեամբ հրաւէրին՝ մեկնիլ կարենալու համար։ Ճամբորդութեան արտօնութեան հարցը չհաւատարքի խնդիրներուն պիտի չկապուի այսուհետև։ Արտասահմանի մէջ աշխատելու արտօնագիրը պիտի յանձնուի մէկ շաբաթէն։

ՆԵՐԱԾՈՒԱԾ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒՆ ԳԻՆԵՐԸ

Առեւտուրի Նախարար Նուր էլ Տին Քարրա հրամանագրեց ջնջումը ներածուած ապրանքներու սակագիններու։ Շահերը ըստ հին նախատեսութեանց պիտի նշանակուին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԲՆԱԿԵԼԻ ՆՈՐ ՇԵՆՔԵՐ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Տոքթ. եւ Տիկին Երուանդ Ճիտէճեաններ իրենց բնակարանին մէջ ընդունելով «Ջահակիր»ի խմբագիրը, ունեցած են խիստ հետաքրքրական զրոյց՝ ազգային եւ մշակութային զանազան հարցերու մասին։ Այս առթիւ յարգելի տոքթորը ըրած է հետեւեալ կարեւոր յայտարարութիւնը.—

«Մօտ ատենէն Պէյրութի Պաուրճ-Համուտէն անդին) 18000 քառ. մեթր տարածութեան մը վրայ պիտի կառուցուին բնակելի հարիւրաւոր շէնքեր, տրամադրուելու համար այն ընտանիքներուն, որոնք մինչեւ այսօր կը բնակին Զարչափուքի թիթեղեայ տուներուն մէջ։

«Այս բնակարանները պիտի վաճառուին իրենց արժած գնով եւ պիտի հատուցուին մասնակի վճարումներով, որոնք պիտի բաժնըւին 25 տարեվճարներու եւ առանց տոկոսի։

«Կը նախատեսուի ձրի բնակարաններ յատկացնել չքաւոր ընտանիքներուն։

«Այս հողամասի իւրաքանչիւր քառ. մեթրին վճարուած է 22 Լիբ. լիրա։

«Հողամասի գնման եւ շինութեանց համար կանխատեսուած է 150.000 անգլ. սթերլինի գումար մը, որուն 50.000ը տրամադրած է Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը, իսկ մնացեալ 100.000ը բարերարութիւնն է Տիկին Լէյլա Գարակէօզեանին։

«Լիբանանեան կառավարութիւնը այս օգտակար ձեռնարկը զերծ պիտի պահէ քաղաքապետական որեւէ տուրքէ, իսկ շինութեանց նիւթերու եւ պիտոյքներու ներածման պարագային մաքսային որեւէ տուրք պիտի չգանձուի»։

«Ջահակիր» կատարեալ յաջողութիւն կը մաղթէ այս ազգաշէն ձեռնարկին, շնորհաւորելով բարերարներն ու բոլոր անոնք, որոնք կ՚օժանդակեն այս օգտակար գործին։

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԳԷՈՐԳ ՉԱԹԱԼՊԱՇԵԱՆ ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐՆԵՐ

«Ջահակիր»ի խմբագրին շնորհած իր մասնաւոր ունկնդրութեան ընթացքին՝ Կիլիկիոյ Շնորհազարդ Կաթողիկոս Տ.Տ. Խորէն Ա. ուրախութեամբ յայտարարեց, որ Լիբանանահայ ծանօթ ազգային՝ Տիար Գէորգ Չաթալպաշեան յանձն առած է շինութիւնը Անթիլիասի Կաթողիկոսարանի նոր Վեհարանին եւ Տպարանին, որուն համար նախատեսուած է 330.000 Լիբ. Ոսկի։

Այս առթիւ «Ջահակիր»ի խմբագիրը այցելած է նաեւ Տիար Գէորգ Չաթալպաշեանի ու շնորհաւորած է զինք իր այս ազգաշէն մեծ բարերարութեան համար։

Տիար Գէորգ Չաթալպաշեան շատ ծանօթ անձնաւորութիւն մըն է Լիբանանի մէջ եւ բնաւ չի զլանար իր նիւթական թէ բարոյական օժանդակութիւնը հայկական բոլոր օգտակար ձեռնարկներուն։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ (ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ Ա. ԷՋԷՆ)

(դեռ աննուղղակի) քննադատած ըլլալու մեր «յանցանք»ը կ՚ուզեն իրենց կողմէ առաւել թերացումով «պատժել»...։

Թերացողները ծրի փաստաբաններ ունին ըսինք։ Այո՛։ Եւ անոնք՝ միշտ առաջ կը քշեն սա յանկերգը. «Եթէ հանենք զայն իր պաշտօնէն, ո՞վ պիտի բերենք իր տեղը. մարդ չկա՛յ...»։

Ուրեմն ազգային պաշտօնեան ո՛վ ալ ըլլայ ան, անկանոն հաշիւներ պիտի բռնէ, մեղրի կարաս պիտի լզէ, ժողովներուն որոշումները պիտի չգործադրէ, ազգայիններուն հետ ըստ կամս պիտի վարուի, զանոնք պիտի զզուեցնէ, աշակերտներուն դժուարութիւններ պիտի տայ, պաշտօնէն պիտի բացակայի, ամէն զանցառութիւն պիտի ընէ, ՈՒ ՈՉ ՈՔ ՊԻՏԻ ԿԱՐԵՆԱՅ զինք զգաստութեան բերել... որովհետեւ «եթէ հանենք, ո՞վ պիտի բերենք տեղը. մարդ չկա՛յ...»

Ո՛չ։ Աւելի լաւ է որ «որակեալ» թերացողը ձգէ իր չկատարած պաշտօնը եւ երթայ ու տեղը բերենք շապկագործ Յարութիւնը, որ խիղճ ունի վստահաբար եւ իրեն տրուած պաշտօնը կը կատարէ լրիւ կամ գրեթէ լրիւ։ Պայման չէ, որ ժողովականները ունեւորի համբաւ ունենան լաւ կատարելու համար իրենց վստահուած գործը։ Պայման չէ, որ գործողները (պաշտօնեայ, ուսուցիչ են) անխտիր պաշտպանեալներն եղած ըլլան այս կամ այն շրջանակին կամ ազդեցիկ մարդուն։ Աւելի լաւ է ունենալ համեստ աշխատողներ, որոնք գործ կ՚արտադրեն, քան թէ փայլուն անուններ, որոնք անուն միայն կը մնան ու յետադիմութիւն, կազմալուծում կը բերեն։

Ըսին եւ ըսինք, որ այս բոլորին դարմանը՝ համայնքը նոր իշխանութեամբ մը օժտելուն մէջ կը գտնուի։ Պէտք է առողջացնել, թարմացնել մեր Ազգ. իշխանութիւնը։ Եւ այդ թարմացումը կը սպասէինք թեմական նոր ընտրութիւններէն։

Սակայն կը տեղեկանանք, որ ընտրական յայտարարութիւնը հրապարակելէն ԱՄԻՍՆԵՐ ԵՏՔ, դեռ Ընտրական Յանձնախումբ չէ ընտրուած եւ դեռ չեն կազմուած ընտրողներու ցանկերը, ցուցադրելու համար Ազգ. Առաջնորդարանին մէջ։ Ինչո՞ւ այս թուլութիւնը, ինչո՞ւ այս ձգձգումը, տնտնացումը։ Ո՞վ շահ ունի թեմական ընտրութիւններու յետաձգումին մէջ։

Որոշուած էր այս տարի Նոյեմբերին կատարել նոր ընտրութիւններ։ Եկաւ Նոյեմբերը եւ ոչինչ պատրաստ է։ Շատ բարի, թող հայրենադարձութեան կարաւանն ալ մեկնի բարիով. ապա՝ անյապաղ ձեռնարկելու է ցանկերու պատրաստութեան, որպէսզի Թեմական Ընտրութիւնները տեղի ունենան յառաջիկայ գարնան ԱՆՊԱՅՄԱՆ, տեղի չտալու համար ոչ մէկ դժգոհանքի թէ՛ ներսը՝ համայնքին մէջ եւ թէ դուրսը՝ յաչս ԱՄՀի կառավարութեան։

Կ՚ուզենք չյետադիմել այլեւս. այլ յառաջդիմել։ Եւ յառաջդիմութեան պայմանն է՝ գործե՛լ։

ԱՄԵՐԻԿԱ

ՄԵԾ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Ամերիկայի Առաջնորդ Տ. Սիոն Արք. Մանուկեան Հայաստան մեկնած է 200 ամերիկահայ ուխտաւորներու գլուխն անցած, Վեհ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Գահակալութեան 10րդ տարեդարձին առթիւ։

Երեւանի պանդոկները արդէն լեցուած ըլլալով, այս խումբին բնակութեան համար այլ տեղ ապահովուած է։

ՊԱՏՐ. Շ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ ԱՅՑԸ

Ամերիկայի Արեւմտեան թեմի Առաջնորդ Տ. Թորգոմ Եպիսկոպոս Մանուկեանի հրաւէրով կազմուած է յանձնախումբ՝ պատւով ընդունելու Տ. Շնորհք Պատրիարք Գալուստեանը (Թրքահայոց): 10 օրուան ընդունելութեանց յայտագիր մը կազմուած է. Լոս Անճելըսի՝ չորս եկեղեցիներուն մէջ, հետզհետէ Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի։ Ճաշկերոյթներ պիտի սարքուին:

ՓԱՐԻԶ

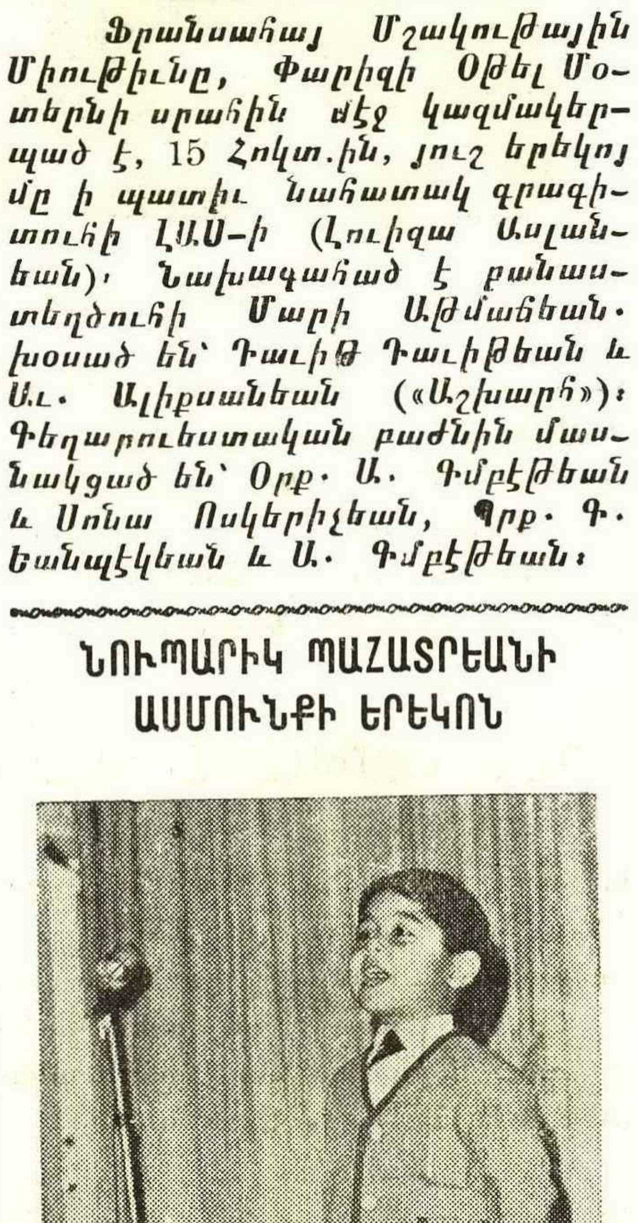
ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆԻ ՆՈՐ ՍԿԱՒԱՌԱԿԸ

Փարիզի մէջ, հրապարակ ելած է Ֆրանսահայ հռչակաւոր երգչուհի Ռոզի Արմէնի նոր սկաւառակը՝ «Փոլիտոր» թիւ 27204 եւ կը վաճառուի։ ԱՄՀ. Ֆրանսա Բարեկամական Միութեան ջանքերով այս սկաւառակը եւս պիտի վաճառուի Եգիպտոսի մէջ։

ԼԱՍ-Ի ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ֆրանսահայ Մշակութային Միութիւնը, Փարիզի Օթել Մոտեռնի սրահին մէջ կազմակերպած է, 15 Հոկտ.ին, յուշ երեկոյ մը ի պատիւ նահատակ գրագիտուհի ԼԱՍ-ի (Լուիզա Ասլանեան)։ Նախագահած է բանաստեղծուհի Մարի Աթմաճեան. խօսած են՝ Դաւիթ Դաւիթեան եւ Աւ. Ալիքսանեան («Աշխարհ»)։ Գեղարուեստական բաժնին մասնակցած են՝ Օրք. Ա. Գմբէթեան եւ Սոնա Ոսկերիչեան, Պրք. Գ. Եանդալեան եւ Ա. Գմբէթեան։

ՆՈՒՊԱՐԻԿ ՊԱՀԱՐԵԱՆԻ ԱՍՄՈՒՆՔԻ ԵՐԵԿՈՆ

Տեղի ունեցաւ՝ Հայկ. Ընթերցասրահին մէջ՝ Հինգշաբթի, 21 Հոկտ. 1965 երեկոյեան, մեծ բազմութեան ներկայութեան:

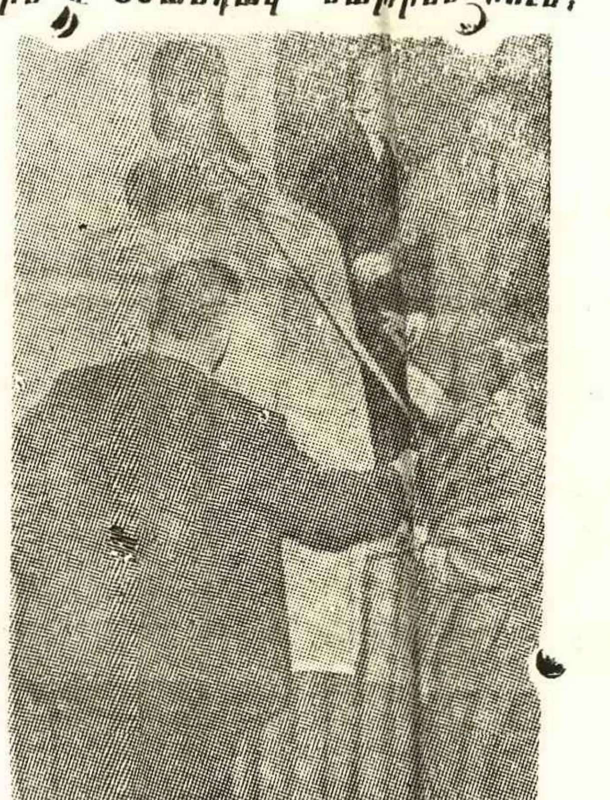
Վարչութեան կողմէ ընկեր Նուպար Պալաեանի բացման խօսքէն ետք՝ եօթնամեայ մեր Նուպարիկը գրեթէ երեք քառորդ ժամ արտասանութիւններ ըրաւ Շիրազէն, Սարմէնէն, Կապուտիկեանէն, Ղարաբէկեանէն, Եր. Բագէն, Օ. Բանիկեանէն, Յովհ. Յովհաննէսեանէն, անսայթաք սահունութեամբ եւ տպաւորիչ հասկացողութեամբ (առանց յուշարարի):

Ստեղծուած խանդավառութիւնը աննախընթաց էր: Վարչութիւնը Նուպարիկը վարձատրեց յիշատակի քուէով մը: Աւելորդ չէ յիշել որ Նուպարիկը ընտանեօք կը պատրաստուի հայրենադարձութեան:

ՔՍԱՆՆԵՐՈՒ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ ՈՒՐՈՒԿՈՒԷՅԻ ՄԷՋ

Բացառիկ շուքով տօնուեցաւ Քսան Հնչակեան Մեծերու Նահատակութեան յիսնամեակը Ուրուկուէյի Ս. Դ. Հ. կեդրոնին մէջ՝ մասնակցութեամբ Արժանթինի մասնաճիւղին, որուն 50 հոգիէ բաղկացած պատուիրակութիւնը՝ Պուէնոս Այրէսէն եկած էր երկու օր առաջ, Մոնթեվիտէօ մայրաքաղաքը։

Հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ Յուլիս 3ին՝ մասնակցութեամբ վարչական արող կազմին եւ օժանդակ մարմիններուն։

Ընկեր Երուանդ եւ Էլլա Միւրէքեաններ Փարամազի արձանը բանալու պահուն

Հրաւիրուած էին Ուրուկուահայ Ազգ. Կեդր. Վարչ. Խորհուրդը, Հ. Բ. Ը. Մ.ը, Հայ Դպրոնը, Հայուհեաց Բարեսիրաց Ընկերութիւնը, տեղացի գաներ, «Էփոքա» ընկերվ. օրաթերթը, Պուէնոս Այրէսի «Համազգային» կիսամսեան, «Շարժում» շաբաթաթերթը, եւն.։ Ներկա էին նաեւ Ռատիօ Կայանի ներկայացուցիչները, Հայ Մշակութային Կաճառի, Հայաստանի Արձագանգի, Հնչակեան «Հայ Ձայն»ի, Հայեւուրուկուայեան բարեկամ. շարժման, Դաշնակցական Կոմիտաս Կաճառ»ի վարիչները Հոն էր գաղութին հոգ. հովիւ Տ. Շնորհք Վրդ. Գասպարեան

Մեծ կարգախօսով եւ դրօշներով զարդարուած բեմին վրայ էր, Հնչակեան դրօշի կողքին, Մեծն Փարամազի արձանը՝ որուն բացումը պիտի կատարուէր այն օրը։ Նախագահութիւնը տրուած էր ընկերուհի Աղաւնի Պագչէճեանի։ Հանդէսը բացաւ Ատենապետ ընկ. Ասատուր Չէքմէնեան։ «Արարատ» Նուագախումբը նուագեց «Հեռաւոր Երկիր»ը։

Գործադրուեցաւ գեղարուեստական յայտագիր մը, որուն կը մասնակցէին փոքրիկն Մինուշ Դպիրեան, ութամեայ Ժանէթ Կասըմեան, ընկհ. Ազնիւ Պագչէճեան, ընկհ. Ատրինէ Ֆերմանեան, ընկ. Երուանդ Կանիմեան, ընկհ. Օրջանեան։ Ուղերձ կարդաց ընկհ. Ատրինէ Պագչէճեան։ Ուղերձ մըն ալ կարդաց Սիմոնիկ Չէքմէնեան։

Մոնթեվիտէոյի Հնչ. Վարչութեան անդամ, վեթերան ընկ. Յակոբ Յակոբեան խօսեցաւ պատրաստուած արձանին մասին եւ Պուէնոս Այրէսի յայտնի ազգայիններէն Երուանդ եւ Էլլա Միւրէքեանները հրաւիրեց իբրեւ կնքահայր՝ կատարելու բացումը։ Ընկհ. Վեհանոյշ Ֆերմանեան, Տ. Բաբկէն Ապատեան Սրբազանի Հայաստանէն բերած ափ մը հողը ցանեց ծաղիկներուն վրայ եւ մնացեալը տուաւ Միւրէքեաններին։

Ապա հրաւիրուեցաւ արձանը շինող ընկերուհի Անժէլ Գահվէճեան, որուն նուիրուեցաւ գեղեցիկ ծաղկեփունջ մը։ Գահվէճեան, Ուրուկուէյի արուեստից վրժ.ի մնայուն դասախօս է։

Եղան նուիրատուութիւններ։ Կնքահայրը տուաւ 50 հազար արժանթինեան փեսօ։ Գոյացաւ 150 հազար արժ. փեսօ։

Ընկ. Վարդան Չէքմէնեան կարդաց սպաներէն բանաստեղծութիւն մը՝ իրմէ։ Ու խօսեցաւ Հնչակեանութեան անցեալին ու ներկային մասին։ Վերարծարծեց հայ դատը եւ ազատագրելի հողերուն խնդիրը։ Ընկ. Նազարէթ Թէքիրեան կարդաց ատենախօսութիւն մը։

Օրուան գլխաւոր բանախօսն էր վեթերան ընկեր Գառնիկ Տէր Գրիգորեան, որ շուրջ կէս ժամ խօսեցաւ Հնչակեանութեան, անոր գործերուն եւ անոր հերոսներուն

Ընկհի. Անժէլ Գահվէճեան

մասին։ Շարունակուեցաւ գեղ. յաժինը՝ մասնակցութեամբ ընկհ. Մարիա Գահվէճեանի, ընկ. Համբ. Կանիմեանի, օր. Վիք. Չաքըրեանի, Տիկ. Սոլերա Կեցոյեանի, ընկ. Լտ. Յակոբեանի եւ ընկ. Յովհ. Էմիրխանեանի։

Շնորհաւորական նամակներ եւ հեռագիրներ կարդացուեցան, եկած աշխարհի ամէն կողմերու մարմիններէն եւ միութիւններէ, ինչպէս նաեւ անհատ ընկերներէ։ «Արարատ» նուագախումբի «Տալուրիկ»ով, «Հեռաւոր Երկիր»ով եւ Գասպարեան վրդ.ի պահպանիչով վերջ գտաւ այս փառաշուք յուշասօնը։

(Յապաղած) Հ. Ա. Շ.

ԸՆԿԵՐ ԱԲՐԱՀԱՄ ԱՐԱՊԵԱՆ ՈՂԲԵՒՍ Է

Խոր կսկիծով ստացանք բօթը՝ «Ազատ Հերոսամարտը» գիրքին հեղինակ եւ այդ հերոսամարտի մասնակից, բազմամեայ կրթական մշակ եւ հասարակական գործիչ մեր վեթերան Ընկերներէն՝

ԱԲՐԱՀԱՄ ԱՐԱՊԵԱՆԻ

մահուան, որ տեղի ունեցած է 13 Հոկտեմբեր 1965ին Ֆրանսայի Վիէն քաղաքին մէջ։

Ողբացեալ Ընկերը երկար տարիներէ ի վեր հաստատուած էր Ֆրանսայի Մարսէյլ քաղաքը. եղած է Հնչակեան Կուսակցութեան հաւատաւոր մտաւորականներէն, ծառայած է մեր ժողովուրդին եւ աննահանջ պայքար մղած հայ ժողովուրդի բոլոր ձեւի թշնամիներուն դէմ։ Ան աշխատակիցը եւ պատուակալ գործակալն էր «Ջահակիր»ի։ Ունէր շէնշող եւ ծառայասէր բնաւորութիւն։

Այս տխուր առիթով մեր ցաւակցութիւնները իր միակ աղջկան եւ փեսային, Ֆրանսայի շրջանի մեր ընկերներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն:

ՄԱՂԱԴԱՆՈՍԻ ԲՈՍՏԱՆԸ

ՆՈՐԱՎԷՊ

ՈՒԻԼԻԱՄ ՍԱՐՈՅԵԱՆ

Օգոստոս ամիսն էր։ Էյլը քայլում էր փողոցով, գրպանում ոչ մի փեննի չունէր։ Ցանկարծ մի փոքրիկ մուրճ տեսաւ գետնին, ուշադիր նայեց չորս կողմը, վերցրեց ու թաքցրեց իր բաճկոնի գրպանում։ Հէնց այդպիսի մի մուրճ ինքը ուզում էր ունենալ՝ իր մանկական միապաղաղ առօրեայում որոշ փոփոխութիւն մտցնելու համար։ Նա կարող էր որևէ բան պատրաստել դրանով։ Էյլը բաւականին փայլուն մեխեր էր հաւաքել «Ֆուլլի փաթեթաւորման գրասենեակի» մօտակայքից, որտեղ արկղ պատրաստող բանւորներն էին աշխատել և անփութօրէն գետին գցել աւելի քան յիսուն սենթ արժողութեամբ փայլուն մեխեր։ Նա հաւաքել էր դրանք, լաւ հասկանալով, որ մեխը դէն գցելու բան չէ, պահել էր թղթէ տոպրակի մէջ ու դրել խնձորի փայտից պատրաստուած արկղում, որի մէջ հաւաքում ու դարսում էր տան մէջ իրեն պատկանող մանր-մունր իրերը։

Այժմ նա հաւատացած էր, որ տասը սենթ արժողութեամբ այս մուրճով կարող է որևէ բան պատրաստել արկղի տախտակներով ու մեխերով, բայց՝ թէ ինչ, ինքն էլ չգիտէր։ Թերևս մի սեղան կամ մի փոքրիկ նստարան։

Այնուամենայնիւ նա մեծ յուզմունքով վերցրեց մուրճը։ Հէնց այդ րոպէին մէկը, առանց որևէ խօսքի, ամուր բռնեց նրա թևից և շէնքի ետևի մուտքից ներս տանելով նրան, հրեց մի փոքրիկ գրասենեակի դռնից ներս։ Մի ուրիշ մարդ նստած էր գրասեղանի ետևում և գրում էր։ Երիտասարդը ասաց.

— Ահա նրանցից մէկը ես...

Գրասեղանի մօտ նստածը ոտքի կանգնեց ու վերից վար Էյլին չափելով հարցրեց.

— Նա ի՞նչ է գողացել։

— Մո՛ւրճ, պատասխանեց երիտասարդը չարութեամբ, նայելով փոքրիկին։ «Տո՛ւր տեսնեմ», ասաց նա։

Տղան գրպանից հանեց մուրճը և մեկնեց երիտասարդին։

— Ես այս մուրճով քո գլուխը պիտի փշրեմ, ահա թէ ինչ եմ մտադիր անելու, ասաց վերջինս։

Նա շրջուեց դէպի տարեցը, որը «Ֆուլլի փաթեթաւորման ընկերութիւն» գրասենեակի կառավարիչն էր՝ ասաց.

— Ինչպէ՞ս կ'ուզէք որ վարւեմ նրա հետ։

— Թողէք նրան ինձ մօտ,— ասաց նա։

Երիտասարդը դուրս եկաւ սենեակից, իսկ կառավարիչը նստեց իր տեղը և շարունակեց իր կիսատ գործը։ Էյլը տասնհինգ րոպէ անխօս կանգնեց կառավարիչի դէմ դիմաց։ Վերջապէս նա աւարտեց իր գործը, բարձրացրեց գլուխը և ասաց.

— Հը, ի՞նչպէս վարուեմ քեզ հետ։

Էյլը չգիտէր ինչ պատասխանել։ Մարդը այժմ իրեն չէր նայում, նրա հայեացքը դրան կողմն էր։

Վերջապէս Էյլը ասաց.— Ես չէի ուզում գողանալ... ես դրա կարիքը զգում էի դեռ վաղուց... Բայց... բայց փող չունէի...

— Փող չունենալը քեզ բոլորովին էլ իրաւունք չի տալիս գողութիւն անել, այդպէս չէ՞։

— Ո՛չ, սըր...

— Բայց թէ ի՞նչպէս վարուեմ քեզ հետ. յանձնել ոստիկանների ձե՞ռքը։

Էյլը ոչինչ չպատասխանեց, բայց ներքուստ ինքն էլ համաձայն չէր նրանց ձեռքն ընկնել։ Նա սկսեց ատել այդ մարդուն, միաժամանակ հասկանում էր, որ մի ուրիշը աւելի դաժան կը լինէր իր հանդէպ։

— Եթէ ես ազատ թողնեմ քեզ, դու կը խոստանա՞ս այլևս ոչինչ չգողանալ այս խանութից։

— Այո՛, սըր...

— Շատ լաւ, դէ այժմ գնա և քանի փող չես ունեցել գրպանումդ, այս կողմերում չերևաս։

Էյլը բացեց միջանցք տանող դուռը ու անմիջապէս դուրս եկաւ շէնքից՝ թեթևացած հոգով։ Նա ուզեց ծիծաղել, բայց յանկարծ սթափուեց, նա իրեն անչափ ստորացած ու վիրաւորուած զգաց։ Ինքը գող չէր, իրեն չպատկանող իրերին երբեք ձեռք չէր տալիս։ Նա ատում էր այդ երիտասարդին, որը յանցանքի վայրում բռնել էր իրեն, ատում էր կառավարիչին, որն ստիպեց իրեն կանգնել գրասենեակում երկար ժամանակ, նրան բոլորովին դուր չեկաւ երիտասարդի մտադրութիւնը՝ մուրճով հարուածել իր գլխին։

Էյլը շատ էր ուզում նրա աչքերին ուղիղ նայելու քաջութիւնն ունենալ և ասել. «Այ թէ ինչ. ուզում էք գլո՞ւխս ջախջախել, դէ փորձէք»...

Այնուամենայնիւ նա գողացել էր այդ մուրճը և բռնուել։ Բայց նա մտածում էր այսպէս. արժէ՞ր արդեօք իրեն այդքան վիրաւորել ու ստորացնել, այն էլ մի փոքրիկ մուրճի համար։ Մի քանի փողոց քայլելուց յետոյ նա որոշեց տուն չգնալ, տրամադրութիւն չունէր տանը մնալու։ Նա շուռ եկաւ ու քայլեց դէպի քաղաք։ Նա գրեթէ հաւատացած էր, որ վերադառնում է այդ ընկերութեան գրասենեակը մի քանի ծանր խօսք ասելու իրեն բռնող երիտասարդին, բայց ոչ նորից գողանալու ու նորից բռնուելու, որից այնքան խորշում էր։

Հէնց մօտեցաւ գրասենեակի շէնքին, Էյլը կորցրեց իր համարձակութիւնը և վախեցաւ ներս մտնել։ Նա կանգնեց փողոցում և սկսեց դիտել խանութը մէկ րոպէ, երկու րոպէ, երեք, չորս, հինգ... տասը րոպէ, ապա սաստիկ ամաչեց իրենից՝ նախ՝ որ գողացել էր, երկրորդ՝ որ բռնուել էր, երրորդ՝ որ ստորացուած էր զգում իրեն և վերջապէս, որ քաջութիւն չէր ունեցել գոնէ մուրճը մէկընդմիշտ գողանալ՝ առանց բռնուելու։ Նա վերադարձաւ տուն։ Միտքն այնքան էր զբաղուած այդ չարաբաստիկ մուրճով, որ իր ընկերոջն էլ չբարևեց ու տուն մտաւ։ Այնքան էր վրդովուած, որ նոյնիսկ, հակառակ իր սովորութեան, չմօտեցաւ իր արկղին։ Իջաւ բակը ու աղբիւրի ծորակին յենուելով մի կուշտ ջուր խմեց։ Այդ ծորակը մայրն էր օգտագործում իր պարտէզում աճեցրած կանաչեղէնը ջրելու, որ ինքն էր տնկում ամէն տարի պոմիդոր, վարունգ, սոխ, սխտոր և մաղադանոս։ Մայրն իր այդ փոքրիկ տնտեսութեանը մաղադանոսի բոստան էր անուանում։ Ամրան երեկոներին մայրը յաճախ սենեակից աթոռ էր բերում ու շարում պարտէզի սեղանի շուրջը, որ հարևանն էր պատրաստել 50 սենթով։ Նստում էր այնտեղ ու վայելում պարտէզի զովութիւնն ու իր աճեցրած կանաչեղէնի հաճելի բուրմունքը։

Երբեմն մայրը թարմ կանաչեղէնից սալաթ էր պատրաստում ու զարդարում ընթրիքի սեղանը, որը բաղկացած էր լինում գիւղական կոշտ հացից ու մանրացրած պանրից միայն։ Մայր ու տղայ միշտ այստեղ էին ընթրում։ Ամէն ընթրիքից յետոյ մայրը ռետինէ խողովակը միացնում էր ծորակին ու ջրում պարտէզը։ Օդը կարծես մաքրւում էր, թարմ օդի հոսանք էր խուժում պարտէզ՝ զովացնելով ու չորս կողմ տարածելով կանաչեղէնի հաճելի հոտը։

Ծարաւը յագեցնելուց յետոյ Էյլը նստեց գետնին, մաղադանոսի մարգի մօտ և մի փունջ պոկելով սկսեց դանդաղօրէն ծամել։ Յետոյ նա տուն մտաւ ու պատմեց մօրը ամէն ինչ, նոյնիսկ պատմեց իր մտադրութիւնը նորից գնալու ու գողանալու փոքրիկ մուրճը։

— Ես չեմ ուզում որ դու գողութիւն անես, ասաց մայրը։ Ահա քեզ 10 սենթ, վերադարձիր այդ մարդու մօտ ու գնիր մուրճը։

— Ո՛չ, ասաց Էյլը, չեմ վերցնի քո փողը, ես դրա կարիքը չեմ զգում։ Ուզում էի միայն մի մուրճ ունենալ՝ որևէ բան պատրաստելու համար։ Իմ արկղի մէջ բաւական մեխեր եմ պահել ու տախտակներ հաւաքել այդ նպատակի համար, ինձ պակասում էր միայն մուրճը։

— Որ այդպէս է, գնա և գնիր, ասաց մայրը։

— Ո՛չ, պնդեց որդին։

— Ի՞նչ, պատասխանեց մայրը, չորանաս դու։

Մայրն այս բառը օգտագործում էր այն դէպքում, երբ չգիտէր այլևս ինչ ասել։

Էյլը դուրս եկաւ ու նստեց քարէ աստիճաններին։ Նուաստացումը գնալով լեռնանում էր նրա հոգում ու կրծում նրա մանուկ սիրտը։ Նա յանկարծ որոշեց գնալ «Ֆուլլի փաթեթաւորման ընկերութեան» գրասենեակ։

Այստեղ նա տեսաւ Ճոննի Գէյլին, որն արկղներ էր մեխում։ Վերջինս այնպէս էր տարուած իր աշխատանքով, որ չնկատեց Էյլին։ Ասում են, որ Գէյլը Ֆրեզնոյում յայտնի է որպէս ամենաարագ արկղ պատրաստող, նա իր աշխատանքով մեքենային չի զիջում։ Ֆուլլի գրասենեակը հպարտանում էր, որ այդ մարդ-մեքենան իրեն է պատկանում։

Էյլը գլխիկոր տուն վերադարձաւ։ Ճանապարհին մի բան կորցրածի նման գետին էր նայում անընդհատ՝ մի քանի սենթ գտնելու սին յոյսերով տարուած, բայց ինչ աչքին էր ընկնում կամ սովորական ապակու կտորներ էին լինում, կամ էլ ժանգոտուած մեխեր, որոնք այնքան անխղճօրէն ծակոտում ու արիւնոտում էին իր բոպիկ ոտները ամրան շոգ օրերին։

Երբ տուն հասաւ, մայրն արդէն սալաթ էր պատրաստել ու

(Շար. տես էջ 5)

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

«ՀԱՅՈՒ ԲԵԿՈՐՆԵՐ»

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ ՎԱՀՐԱՄ ՄԱՎԵԱՆ

(Տպ. Ս. Յակոբեանց, Երուսաղէմ, էջ 238)

Վահրամ Մավեան ճանչցուած անուն մըն է արդէն սփիւռքահայ գրականութեան մէջ։ Գրեթէ տասնամեակ մը առաջ «Ցամեցող Վերադարձ»ով տալէ ետք վկայութիւնը զգայուն ու ներշնչեալ բանաստեղծի իր խառնուածքին, ան այսօր «Հայու Բեկորներ»ով կը ներկայանայ մեզի որպէս յաջող ու նոյնքան շնորհալի արձակագիր։

Հատորին աւելի քան 200 էջերը լեցնող պատմուածքները, թիւով 20, գիրի ինկած տարբեր ժամանակներու և տարբեր երկիրներու մէջ, հատորի մը մէջ ամփոփելէ առաջ մեծ մասամբ լոյս տեսած են «Նայիրի» շաբաթաթերթին մէջ, ի Պէյրութ, արժանանալով ընթերցողներու ջերմ հետաքրքրութեան ու գնահատանքին։

Հեղինակը, հակառակ իր երիտասարդ տարիքին, իր պաշտօնին և այլ պարագաներու բերումով շրջած է բազմաթիւ երկիրներ, ծանօթ ու հայահոծ գաղութներու կարգին ու մանաւանդ առիթը ունենալով այցելելու մանր ու մոռցուած գաղութներ, ուրկէ քաղած է ատաղձը, նախանիւթը իր պատմուածքներուն։

Պարզ ու անսեթևեթ ոճին հետ միատեղ, պատմելու իր հաճելի ու սահուն ձևը, իր պատկերներուն գունագեղութիւնն ու ինքնատպութիւնը և իր զգացումներուն ջերմութիւնն ու հաղորդականութիւնը իր արձակին կու տան փայլ մը ու երանգ մը՝ ինչ որ ամենէն աւելի փնտռուած յատկանիշներն են ընթերցող զանգուածէն։

Զուտ արուեստի մտահոգութենէն առաջնորդուած գեղագէտ-քննադատ մը, խորաթափանց վերլուծումով, գուցէ յաջողէր գտնել թերիներ՝ պատմուածքներէն ոմանց գեղարուեստական կառուցուածքին մէջ։ Սակայն անվերապահօրէն կրնանք յայտարարել թէ նիւթերու ընտրութեան և մշակման տեսանկիւնէն դիտուած՝ «Հայու Բեկորներ»ը կը ներկայանայ մեզի շատ մը առաւելութիւններով։ Կը բաւէ միայն յիշել թէ հատորը հայելիացումն է սպանդէն ճողոպրած ու տարագրութեան սարսափներէն անցած վերջամնաց, օր աւուր պակսող սերունդին ներաշխարհին, անոր բարքերուն ու մտայնութեան, ձգտումներուն ու իտէալներուն, ցեղային ու առհաւական առողջ թէև միամիտ բնազդին։

Մերթ իր մայրենի երկրին կարօտովը տապկւող, տրտում ու անձկայրեաց, պանդուխտ է ան, որուն համար արտերկրի կեանքը աննպատակ հատնում մըն է, մաշում մը, օրերու տաղտկալի ու անիմաստ շարան մը միայն։

Մերթ ալ սրբազան, դրական ու շինարար վրէժխնդրութեան հուրը իր սրտին խորը անթեղած, իր փառաւոր այլ արիւնոտ անցեալին խոր գիտակցութեամբը ու Նոր Հայրենիքին նուաճումներով հպարտ ու գօտեպինդ հայորդին է ան, սփիւռքի քաւարանեան պայմանները յօժարութեամբ տանելու ընդունակ։

(Շար. տես էջ 4)

ԱՆՅԱՅՏ ԶԻՆՈՒՈՐԻՆ ՇԻՐԻՄԸ

Սիրելի Թաթուլի յիշատակին

(Թաթուլ Հուրեան, որ զոհուեցաւ հայրենական պատերազմին)

Այսքա՜ն լեռներ կան մեր հողում,
Այսքա՜ն քարեր, այսքա՜ն մարմար։
Իսկ քո անյայտ սուրբ շիրիմին
Չկայ թէկուզ անշուք մի քար։
Անշուք մի քար՝ մամռապատ,
Քո անունը ու երկու բառ,—
Որ՝ զոհուեցիր
Հայրենիքի համար։

*
* *

Ա՜խ, քար չունիս...
Իսկ քո երկրում՝ այսքա՜ն մարմար։

ԱՐՇԱՒԻՐ ԴԱՐԲՆԻ

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԴՊՐՈՑՍ ԷՐ ՈՐ ԿՈՒԼԱՐ...

Ցանձնառութիւն մը կատարելու համար առջի օր գացի ֆրանսական (կոլէժ) հին դպրոցը, ուր երեսուն տարի առաջ ես ալ յաճախած էի։ Ինծի հանդիպող ուսուցիչը իմ գործս աւարտելու ժամանակ, ես ակամայ կը դիտէի շուրջս և ունեցայ սրտի սեղմում մը։

Գեղեցիկ էր դպրոցին պարտէզը առտնօք։ Հիմա կտրեր էին բոլոր ծառերը և անապատ էր դարձեր տղոց զբօսավայրը։ Մարզական ձողերը և աւազի աւազանը անճանաչելի դարձեր էին։ Ծաղկանոցները աղբով լեցուած էին և թաղարները հոս հոն նետուած։

Մտայ դասարաններէն ներս։ Գրասեղանները բոլորը վնասուած էին և ամէն կողմ աղտոտութիւն կը տիրէր, հակառակ վերամուտի օրեր ըլլալուն։ Պատի մը վրայ Նախագահ Տը Կոլի նկարը, խաւաքարտի կտորի մը վրայ փակցուած (անարուեստ կերպով), ծուռ դիրքով ինծի կը նայէր։ Անոր քով, միւս պատին վրայ, Փոլ Գլոտէլին նկարը միայն։ Երկրորդ դասարանն ալ նոյնն էր և Գլոտէլ։ Ֆրանսական ազգը կաթողիկէ այս գրագէ՞տը միայն ունի...։

Բիչ ետք զանգակը զարնուեցաւ։ Աշակերտները չարժտկելէն կուգային կարգ կազմելու։ Ուսուցիչները դեռ նստեր էին տեղ մը, նստարաններու վրայ, և բաներ մը կը խմէին։ Ընդհանուր հսկիչը ի զուր կը հնչեցնէր իր զոռ սուլիչը...։

Ուսուցիչները, վերջապէս, բարեհաճեցան շարժիլ, երբ ուսուցչուհիներ արդէն աւելի քան տասը վայրկեան է ի վեր՝ մխրճուեր էին դասաւանդութեան մէջ։

Կը սպասէի պատշգամին վրայ, առանց կռթնելու բազրիքին։ Վերերեցաւ իմ գործին նայող ուսուցիչը (որովհետև տնօրէն և քարտուղար բացակայ էին)։ Կամացուկ մը իրեն ցոյց տուի ամենուրեք վխտացող սարդի ոստայնները։ Ան ըսաւ ինծի.

—Կը ցաւիմ. ձեր ուզած փաստաթուղթը պիտի չկրնանք տալ, որովհետև 1927էն առաջուան բոլոր տոմարները և թղթածրարները փճացուած են...։

Ես մեկնեցայ ետևս նայելով։ Տեսայ, դպրոցս էր որ կուլար։

ՄՕՐԻՍ ՏՐԻՖՐԷ

«Գոմպա»

Թրգմ. Ա.Ն.

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

Հանճարը՝ ազատութեան մթնոլորտի մէջ միայն կրնայ շնչել։

ՃՈՆ ՍԹԻՒԱՐԹ ՄԻԼ

Հաւասարութեան իսկական առաքեալները զարգացած մարդիկն են։

Մ. ԱՐՆՈԼՏ

ԸՆԿ. Գ. ՄՈՂՈՅԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿ. ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ

Այս ՆՈՐ-ՍԵՐՈՒՆԴ Մշակութային Միութեան շուրջ համախմբուեցան խումբ մը երիտասարդ-երիտասարդուհիներ, եւ ամէն շաբաթ մենք կրցանք կազմակերպել մեր գրական եւ մշակութային ներքական կանոնաւոր դասախօսութիւնները, որոնց կը հրաւիրուէին անուանի մտաւորականներ եւ երբեմն ալ մեր երիտասարդները՝ իրենք զիրենք խրախուսելու համար դասախօսութիւններ կը սարքէին։ Յետոյ մենք անմիջապէս հիմնեցինք մեր Գրական Օրկանը, «ԱՐԱՐԱՏ ԳՐԱԿԱՆ», որուն շուրջ համախմբուեցան բազմաթիւ նոր ոյժեր. մեր երիտասարդ ընկերները, որոնք բանաստեղծութիւններ գրելու շնորհ ունէին, քաջալերեցինք, ուրիշներ արձակ պատմուածքներ գրելու շնորհ ունէին, քաջալերեցինք, եւ անոնք շուտով, երբեմն քննադատելով, երբեմն հարկ եղած դիտողութիւնները, խրախուսանքները տալով, շատ աւելի փայլուն դիրքերու վրայ կը գտնուին ներկայիս, շնորհիւ Նոր-Սերունդ Մշակութային միութեան եւ անոր Օրկանին, «Արարատ Գրականին»։

Մեծ Եղեռնի Յիսնամեակին առիթով, ՆՈՐ-ՍԵՐՈՒՆԴ, Մշակութային Միութեան Օրկան «Արարատ Գրականը», առաջին գրական թերթն էր Լիբանանի մէջ, որ 100 էջնոց բացառիկ թիւ մը լոյս ընծայեց եւ առաջնութիւնը գրաւեց իր շատ նոխ բովանդակութեամբ։ Այդ թիւը երկու շաբաթ առաջ լոյս տեսաւ Պէյրութի մէջ։

«Արարատ գրականը» ունի նաեւ շատ երիտասարդ խմբագիր մը, Ընկեր Պետօ Սիմոնեանը, որ մեծ զոհողութեամբ կը նուիրուի այդ աշխատանքին։ Կարծեմ ան Եգիպտոս ալ այցելած է։

Իսկ Նոր-Սերունդ Մշակութային Միութեան Ատենապետութիւնն ալ կը վարէ երիտասարդ բժիշկ ընկեր մը, Տքթ. Արշակ Գազանճեան։

Ուրեմն կը տեսնէք, որ մեր կազմակերպութեան մէջ երիտասարդութիւնը շատ մեծ տեղ գրաւած է եւ անիկա շատ աշխոյժ կերպով իր ժողովները կը գումարէ, որպէսզի օգտակար դառնայ ժողովուրդին։ Մենք վերջին շրջանին, կազմակերպեցինք նաեւ Սայաթ-Նովայի նըւիրուած մեծ հանդիսութիւն մը, Լիբանանի մեծագոյն սրահներէն, ԳԱԶԻՆՕ ՏԻՒ ԼԻԲԱՆի մէջ։ Հակառակ անոր որ սրահը քիլոմեթրներով հեռու ըլլալով քաղաքէն, ժողովուրդը սիրայօժար կերպով եկաւ եւ սրահը ծայրէ ծայր լեցուած էր, Սայաթ-Նովայի տօնակատարութեան ներկայ գտնուելու համար։

ՆՈՐ-ՍԵՐՈՒՆԴ Մշակութային Միութիւնը յետոյ ունեցաւ իր մասնաճիւղը Հալէպի մէջ, ամբողջովին երիտասարդ ընկերներէ եւ ընկերուհիներէ բաղկացած։ Անոնք ալ ունեցան մեծ ձեռնարկներ, որմէ մէկն էր Հայաստանէն հրաւիրել Երգի-Պարի Վաստակաւոր Անսամպլը, որ երկրորդ անգամ ըլլալով ելոյթներ ունեցաւ Հալէպի մէջ։ Նոյն Նոր-Սերունդ Մշակութային Միութեան կողմէ նոյն Անսամպլը եկաւ Պէյրութ եւ ունեցաւ ելոյթներ։

Անցնելով մարզական բաժնին, ըսեմ, որ ՀՄՄեան մեր կազմակերպութիւնը վերջերս օժտուեցաւ նոր ակումբով։

Անոր բացումին առիթով՝ աւելի՛ եռանդ ու աշխուժութիւն կը կը տիրէ մեր ՀՄՄեան կազմակերպութեան մէջ։ Այս օրերուս, ՀՄՄեան կազմակերպութեան Ֆութպոլի խումբը, արդէն կը գտնուի Մայր-Հայրենիք՝ Սովետական Հայաստանի մէջ, հրաւէր ստացած ըլլալով Հայաստանի Մարզական կազմակերպութիւններէն։ Միեւնոյն ժամանակ Հալէպի ՀՄՄը նոյն նաւով մեկնած է Հայաստան, որպէսզի Սովետական Միութեան տարբեր քաղաքներուն մէջ Ֆութպոլի մրցումներ ունենայ։

Պէտք է ըսել, ի պատիւ մեր ՀՄՄեան կազմակերպութեան, որ անիկա քանիցս ախոյեան հանդիսացած է Լիբանանի Ֆութպոլի Ֆետերասիոնին կողմէ կազմակերպուած ախոյեանութեան մրցաշարքին եւ տարիներ անդադար ախոյեանութեան մեծ բաժակը մնացած է ՀՄՄի սրահին մէջ։

ՀՄՄը ոչ միայն տեղական մարզին մէջ յաջողութիւններ արձանագրած է, այլ կրցած է արտասահմանեան խումբեր հրաւիրել։ Արտասահմանեան բազմաթիւ մեծ խումբերու դէմ մրցումներ ունեցած է։ Նոյնիսկ կազմակերպած է Հայաստանէն խումբեր հրաւիրելու գործը. յաջողութեամբ պսակուած է այդ աշխատանքը, եւ շնորհիւ ՀՄՄեան կազմակերպութեան նախաձեռնութեան՝ առաջին անգամ ըլլալով Հայաստանի Սպարտակ Ֆութպոլի խումբը ոտք կոխեց Լիբանան եւ մարզական մեծ աւանը իր կեանքին մէջ չտեսած բազմութիւն մը տեսաւ՝ ՀՄՄի կազմակերպած միջազգային մեծ մրցումին, ուր իրարու դէմ բարեկամական մրցանքի ելած էին Հայաստանի Սպարտակը եւ Լիբանանի ՀՄՄը, եւ առաջին անգամ ըլլալով Լիբանանի երկնակամարին ներքեւ եւ այդ մեծ մարզադաշտին վրայ ծածանեցաւ Սովետական Հայաստանի Պետական դրօշակը Լիբանանեան դրօշակին կողքին, մեծ յուզում պատճառելով հայ հասարակութեան, քանի որ բոլորը մէկ, մէկ մարդու պէս, բոլոր կազմակերպութեան անդամները, մօտաւորապէս 70000 հայութիւն ոտքի վրայ ունկնդրեց Հայաստանի Պետական Հիմնի նուագումը եւ դրօշակի ծածանումը՝ միաժամանակ։

Նոյն այդ ՀՄՄեան կազմակերպութիւնը, խրախուսուած այս երեւոյթէն հրաւիրեց Հայաստանի Շիրակ Ֆութպոլի խումբը, եւ անցեալ տարի ալ հրաւիրեց Հայաստանի Արարատ Ֆութպոլի խումբը, այս անգամ նոր անուն ստացած։

(Շար. 5)

« ՀԱՅՈՒ ԲԵԿՈՐՆԵՐ »

(Շար. Գ. էջէն)

Տեղ մը իր հայրենի աւանդութիւններուն կառչած, հին ու երազ օրերու կախարդական մըթնոլորտին մէջ ապրող ու անկէ իրբեւ հայ գոյատեւելու պայքարին համար կամք ու կորով ընդունող պանդուխտն է ան, ցեղադրոշմ առաքինութեանց լուսապսակը ճակտին։

Ուրիշ տեղ մը, իր հասուն տարիքին ու խարխլած առողջութեան հակառակ, մինչեւ իր վերջին շունչը իր «ազիզ» ազգին ծառայելու անտեղիտալի վճռականութեամբը հայկական վարժարանի մը դարպասին ափ առնող աղբրարկու ու բարեհամբոյր Ներժդեհն է ան («Կապուելիք խենթը»), գերազանց արժեւորումովը տոհմիկ կրթութեան, լուսաւոր ու անընկճելի հաւատքով մը իր ցեղի ապագային նկատմամբ։

Վերջապէս, մեր աչքին առջեւ ամէն օր պատկերացող այլազան տիպարները սփիւռքահայուն, բայց մանաւանդ «հին սերնդական»ներուն, իրենց ներաշխարհին լրիւ հայելիացումովն ու իրենց նկարագրին ցայտուն — ու մանաւանդ գրական — գիծերուն ճարտար արտահանումով, կը տողանցեն գրքին մէկ ծայրէն միւսը, գունագեղ այլ երբեք միօրինակ ու տաղտկաբեր ժապաւէնի մը նման։

Տարբեր երկինքներու տակ ինկած, տարբեր մշակոյթներու մաշող ազդեցութեանց ենթակայ, բայց հոգեկան հասարակաց ապրումներով ու Հայրենիքի պայծառ իրականութեան հանդէպ տածուած հպարտանքի ու խանդավառութեան առինքնող զգացումին մէջ միացած հայորդիներ են «Հայու Բեկորներ»ուն գրեթէ բոլոր հերոսները։ Հայ իրականութեան հետ ամրօրէն կապուած կամ կապւելու կարիքէն տոչորող հայեր, օտար հողերու ծոցը գերեզմանուելու մտածումին հետ հաշտուելու երբեք տրամադիր։

* * *

Բ. Աշխարհամարտէն ետք, սփիւռքահայ կեանքին մէջ պատահեցան կարգ մը տեղաշարժեր։ Մեր ժողովուրդի գաղթական զանգուածը քիչ մը աւելի տարտղնուեցաւ։ Հին գաղութներ կազմալուծուեցան ու քայքայուեցան, ծնունդ տալով նորերու։ Այդ շարժումին զուգընթաց կարիքը զգացուեցաւ մեր գաղութները իրար ծանօթացնելու, զանոնք իրարու հետ շփման մէջ պահելու։ Միւս կողմէ, մեր բնաշխարհէն ջոկուած սերունդէն շատերու անդենականի սահմաններէն ներս մուտքը յառաջ բերաւ երիտասարդ ու միջին սերունդի մեր գրողներուն մօտ «Մնացորդաց»ով զբաղելու, անոնց հայեցի ու հասարակաց ապրումները դրսեւորելու առաջադրութիւններով զարգացնող գրականութիւն մը, ինչ որ իր յաջողութիւնը գտաւ գերազանցօրէն պատմուածքի կալուածէն ներս։

Ահա այս սեռին պատկանող գործերու շարքին ուշագրաւ տեղ մը գրաւելու կոչուած է Վ. Մավեանի այս հատորը, ինքզինք բացատրող շատ ուշագրաւ ու յատկանշական իր խորագրով։

Վ. Մավեան «Հայու Բեկորներ»ով կու տայ մեզի ապացոյցը պատմողի իր անվիճելի տաղանդին։ Կու տայ նաեւ մեզի իրաւունք՝ ակնկալելու իրմէ սփիւռքի հայու ներաշխարհին ու հոգեբանութեան ուրիշ երեսները, դեռ մութին մէջ մնացած ծալքերը ներկայացնող հրատարակութիւններ։

ԳԷՈՐԳ Ս. ՃԻՆԻՎԻԶԵԱՆ

Երուսաղէմ

ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

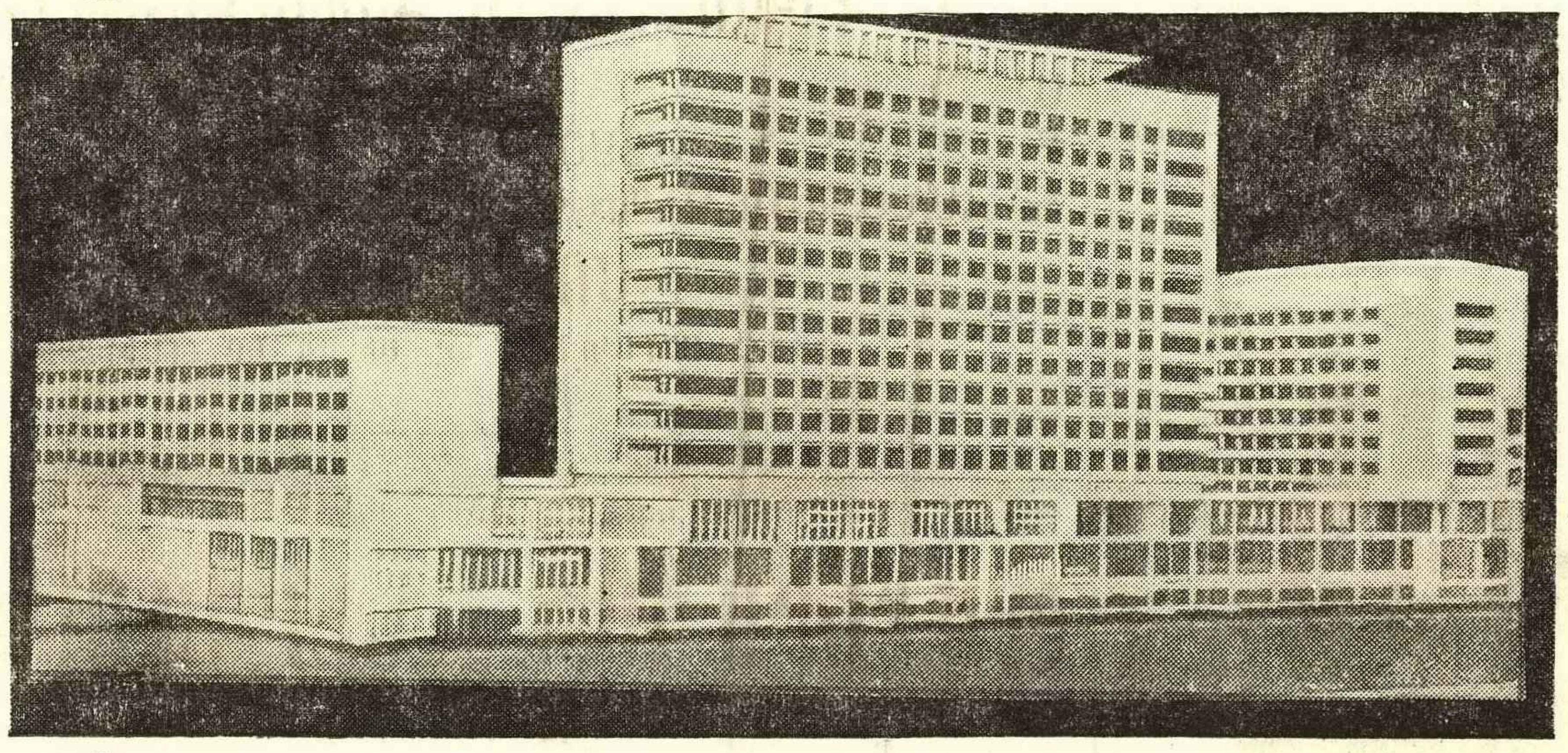
ԿԸ ԿԱՆԳՆԻ "ԱՆԻ"Ն

Արովեան– Սայաթ-Նովա փողոցներու անկիւնները հին ու մանըր տնակներ կային՝ մէկը միւսին վրայ, կոյտ-կոյտ, գուղձ-գուղձ: Անցեալ տարուայ աշնան՝ այստեղ գործի անցաւ Ալպէն Սարգսեանի աշխատաւորներու խումբը և սկըսաւ կառուցանել 16 յարկանի «Անի» հիւրանոցը:

Ամբողջ երկու յարկի խորութեամբ հիմ փորեցին, և երբ այդ հիմը գետնին մէջ «արմատ դարձուցին», Ալպէնը ձեռք առաւ «Անի» հիւրանոցի նախագիծը...:

գալարասիւները, ջնարակուած փերուզէ յախճապակիներով ու օնիքսով պատերը: Այդ կ՚ըլլայ ընդունարանը: Առաջին յարկին վրայ կը գտնուի նամակատունը, հեռագրատունը, հեռախօսակայանը, յուշանուէրներու խանութը և քաղաքի ամենամեծ ճաշարաններէն մէկը՝ 400 տեղնոց:

«Հետաքրքրական ձեւ կ՚ունենայ շէնքի կտուրը, որ կը ծառայէ որպէս դիտահրապարակ: Բնակիչ-հիւրերու հայեացքին առջեւ, ուղղակի երկինքէն կը բացուի դաշնան, իսկ մնացած տասներեք յարկերը մաս-մաս կը բերուին և տեղադրուին՝ կ՚եռակցուին: Վերի յարկերուն և նոյնիսկ ճակատին համար քար քիչ կ՚օգտագործուի. ստորին յարկերուն՝ շատ: Ներքեւի յարկերուն, ինչպէս նաև հիմերուն տեղադրուած պեղոնը ծանր տեսակէ է, բարձր յարկերունը կ՚ըլլան թեթև լցանիւթեր: Յարկերը կ՚երեւին ընդլայնական կտրուածքներով, հորիզոնական, տարբեր երանգներով: Նորաձև, գեղեցիկ, օթեականման պատշգամները կը զօտեւորեն շէնքը: Երկնաքերին համար կ՚օգտագործուին երկաթպեղոն, ապակի, ալիւմինիոմ: Արեւին տակ ուղղակի կը ժպտի «Անի»ն:

Այդ պահէն սկսեալ, ճարտարապետներ Ց. Դարբինեանի, Է. Սափարեանի և Ց. Ցակոբեանի նախագծած «Անի» հիւրանոցը անոր աչքերուն առջև պատկերացաւ:

Սարգսեանը շնորհալի շինարար է և գիտէ, թէ ի՛նչ կը կառուցանէ. ան մտովի կը տեսնէ երկինք մխրճուած «Անի»ն:

— Ի՞նչպէս պիտի ըլլայ «Անի»ն, կը հարցնեմ ես:

— Երբ մտնէք շէնքէն ներս, կ՚ըսէ ան, նախ պիտի տեսնէք ծաղկանոցը, շատրուանները, երփներանգ մարմարով սալարկուած, կարծես խօսող, շնչող յատակով, Երեւանի ընդարձակ, թովիչ համայնապատկերը: Ամենէն առաջ կ՚երեւին նորարոյս երկնաքերերը: Կտուրին վրայ կը ստեղծուին հաճելի, հանգստաւէտ պայմաններ, մարդոց հոգին քնքշացնող կանաչագոյն և ծաղիկներու միահիւս գորգեր, կ՚ըլլան երկինքն արտացոլացող լողաւազան, տաղաւար՝ սրճարանով, խաղասենեակով. գըրուցարան՝ գբօսավայրով:

«Անի» հիւրանոցի ճակատի յարդարանքին համար կ՚օգտագործըւին երանգահարուստ քարերը: Առաջին երեք յարկերը հիմի և նըկուղային յարկին հետ միաձոյլ կը

«Անի»ն կը կառուցանեն ընդամէնը քսան շինարարներ (բացի ծեփող-սվաղողներէն): Տասներկեց յարկը՝ քսան հոգիով...:

Սայաթ-Նովա պողոտային վրայ, ուրիշ երկնաքեր ալ կը բարձրանայ, բայց «Անի»ն ուրիշ է: Ան հայակապ կոթող է, որ շուք պիտի տայ պողոտային, պիտի վեհացնէ: Աշխէկ Սարգսեանը ատոր համար ալ մեծ պատասխանատուութիւն կը զգայ: Անոր կառուցած շէնքերը ընդունուած են «չորս» և «հինգ» գնահատականներով, բայց այսպիսի կոթող առաջին անգամ պիտի կառուցանէ:

«Եր. Երեւան» Գ. ԱՐԵՒԵԱՆ

ՄԱՂԱԴԱՆՈՍԻ ԲՈՍՏԱՆԸ

(Շար. 3րդ էջէն)

սեղան գցել պարտէզում: Նստեց սեղանի մօտ: Ախորժակ չունէր, չկերաւ: Նա վեր կացաւ ու մտաւ տուն, բացեց իր արկղը ու աչքէ անցկացրեց իր ունեցուածքը: Ամէն ինչ իր տեղումն էր, ինչպէս երէկ, նախորդ օրը: Նա մի վերջին անգամ էլ փողոց գնաց, երկար ժամանակ թափառեց Ցուլլի գրասենեակի չորս կողմը և միայն ուշ երեկոյեան վերադարձաւ տուն ու անկողին մտաւ:

Մայրը քնած էր արդէն, նա առաւօտեան ժամը հինգին գնալու էր «Ինտերնիտեր»ի առեւտրի տուն՝ չորացրած մրգերի փաթեթաւորման իր աշխատանքը շարունակելու: Լինում էին օրեր, որ մայրը ամբողջ օրն աշխատում էր մինչև ուշ գիշեր: Երբեմն էլ քիչ աշխատանք էին տալիս:

Այնուամենայնիւ նրա ամառային խղճուկ վաստակը պէտք է բաւարարէր ամբողջ տարուայ ապրուստն ու այլ հոգսեր:

Էյլը շուռ ու մուռ էր գալիս անկողնում, բայց չէր կարողանում քնել: Քանիերորդ անգամ նա սկզբից մինչև վերջ վերլուծեց իր հետ պատահածը, բայց չկարողացաւ մտքից հեռացնել, չնայած իր բոլոր ջանքերին՝ չվերյիշել ու չմտածել այլեւս: Նա նոյնիսկ այնքան հեռու գնաց իր մտորումների մէջ, որ իրեն յանցանքի վայրում բռնած երիտասարդին սպաննելու տարօրինակ որոշում ընդունեց: Նրան սպաննելը մեծ անհրաժեշտութիւն դարձաւ Էյլի համար՝ հետագայում յաջողութեամբ ու համարձակ գողութիւն անելու նպատակով:

Ցանկարծ մայրը վեր կացաւ ու ոտաբոպիկ գնաց խոհանոց՝ ջուր խմելու: Որդու կողքով անցնելիս, կռացաւ նրա վրայ և ասաց ձայնով՝ «չորանաս դու»:

Առաւօտեան, երբ նա արթնացաւ, Էյլը տանը չէր, վերջերս նա շուտ էր վեր կենում ու փողոց վազում: Նա շատ անհանգիստ տղայ էր ու իր ամէն մի գործած սխալի համար լաւ էլ հասցնում էին: Նա երէկ գողութիւն էր արել և բռնուել. սարսափում էր նորից բռնուելու մտքից: Մայրը ծրարեց նրա նախաճաշը ու շտապեց գործի՝ յուսալով, որ գոնէ այդ օրը լրիւ աշխատանք կ՚ունենայ: Ինչպէս այդ օրն էլ ծանր աշխատանքային օր եղաւ իր ու ընկերների համար, նա շատ յոգնեց այդ օրը և նոյնիսկ ժամանակ չունեցաւ նախաճաշելու: Իր աշխատանքային ընկերը՝ Լուիզա Ահպուդը, որը մի քիչ այն կողմն էր աշխատում, ասաց.

— Արի հրաժարուենք հանգստի մի քանի րոպէներից էլ, աշխատենք մինչև գործը վերջացնենք, յետոյ միասին կը գնանք տուն ու սեղան կը պատրաստենք քո պարտէզի զով անկիւնում. յիմարութիւն կը լինէր հրաժարուել 50 կամ 60 սէնթից, որ կը ստանանք մեր արտաժամեայ աշխատանքի դիմաց:

Երբ երկու կանայք տուն հասան, ժամն արդէն ինն անց կէս էր: Էյլը պարտէզում տախտակի կտորներից նստարանի նման բան էր պատրաստում: Նրա ձեռքին մուրճ կար: Նա արդէն ջրել էր պարտէզն ու մաքրել բակը: Ամենուրեք մաքրութիւն էր տիրում: Նա շատ զբաղուած էր երեւում. այդ երեկոյ լուրջ մարդու տեսք ունէր: Մայրն անմիջապէս գործի անցաւ, մտաւ պարտէզ ու սկսեց պոմիդոր, վարունգ և մաղադանոս քաղել՝ սալաթի համար: Լուիզան տուն գնաց և նախորդ օրուայ թխած տնական հաց բերեց ու դրեց սեղանին: Նրանք մեծ ախորժակով ընթրեցին՝ վաստակած մարդու բարձր տրամադրութեամբ: Ընթրիքից յետոյ մայրը թուրքական սուրճ պատրաստեց բոլորի համար: Խմում էին ու խօսում տարբեր բաների շուրջը: Վերջում նրանք բաժակ նայեցին գուշակութիւններ անելու և մի փոքր ըսփոփանք գտնելու իրենց հետագայ աշխատանքի ու ապրուստի յաջողութեան նշաններ փնտռելով սուրճի բաժակի մէջ:

Էյլը լսում էր նրանց ու շարունակում իր գործը:

Լուիզայի գնալուց յետոյ մայրը հարցրեց նրան.

— Որտեղի՞ց ես ձեռք բերել այդ մուրճը, Էյլ:

— Խանութից, պատասխանեց տղան:

— Ձլինի գողացել ես...

Էյլը վերջացրեց նստարան պատրաստելն ու նստեց վրան:

— Ո՛չ, ասաց նա, չեմ գողացել:

— Որտեղի՞ց հապա...

— Այն ձեռք բերելու համար ես Ցուլլի պահեստում աշխատեցի, ասաց Էյլը:

— Քեզ ո՞վ գործ տուեց այնտեղ:

— Կառավարիչը:

— Ի՞նչ արեցիր այնտեղ:

— Խանութից ապրանքներ կրեցի տարբեր կրպակներ:

— Դէ՛, դա լաւ է, ասաց մայրը, բայց մինչև ե՞րբ աշխատեցիր, որ ստանաս այդ մուրճը:

— Ես ամբողջ օրն աշխատել եմ, կառավարիչը մի ժամ յետոյ մուրճը ինձ տուեց, բայց ես շարունակեցի աշխատել մինչև երեկոյ: Նրա երիտասարդ օգնականը, որ երէկ ինձ բռնեց, ցոյց տուեց ինչպէս աշխատել և օգնեց ինձ ամբողջ ժամանակ: Մենք չէինք խօսում իրար հետ. օրուայ վերջին նա ինձ գրասենեակ տարաւ ու ասաց կառավարիչին, որ շատ լաւ եմ աշխատել և արժէ վարձատրել մէկ տոլար:

— Լաւ է, ասաց մայրը, դու այժմ կարող ես փող վաստակել, դու դրա կարիքը զգում ես արդէն:

— Ես չվերցրի փողը և դրեցի կառավարիչի սեղանին ու ասացի երկուսին էլ, որ չեմ ուզում նրանց տուած փողը:

— Ցիմար, ինչո՞ւ չվերցրիր, մէկ տոլար մի օրուայ աշխատանքի դիմաց և այն էլ տասնմէկ տարեկան տղայի համար լաւ փող է, ինչո՞ւ չվերցրիր:

— Որովհետև ես ասում էի նրանց երեսին էլ, ասաց տղան բարկանալով, այդպիսի մարդկանց համար ես այլեւս չեմ աշխատելու: Ես միայն նայեցի նրանց ու վերցնելով մուրճը, դուրս եկայ գրասենեակից: Եւ ահա տեսնում ես պատրաստեցի այս նստարանը:

— Ախ, այդպէս ուրեմն, պատասխանեց մայրը, չորանաս դու:

Մայրը վեր կացաւ, օրօրուելով ներս գնաց ու մտաւ անկողին: Էյլը նստեց իր պատրաստած նըստարանին, լիաթոք շնչեց պարտէզի թարմ ու հաճելի օդը և այլեւս ոչ մի ստորացում չզգաց իր սրտում. այո՛, նա մաքրել էր իրեն, նրա մանկական հոգում երջանկութեան մի ջերմ ալիք խաղաց ու թմրեցրեց իրեն:

Բայց ոչ ոք չէր կարող արգիլել իրեն չատել այդ երկու մարդկանց, չնայած նոյնիսկ այն բանին, որ նրանք այնպիսի բան չարեցին՝ չյանձնեցին իրեն ոստիկանատուն:

Անգլերէնից թարգմանեց
Մ. ՍԱՐ.ՑԵԱՆ

ՄԵՐ ՅԱՒԵՐԷՆ

ՊԱՀԵ՛ՆՔ ՀԱՅ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ

Վերջերս ամերիկահայ թերթերու մէջ կարդացի Պոլսէն նոր գաղթած հայ երիտասարդ երգիչի մը ամուսնութեան լուրը, որ ինքնին ուրախալի էր անշուշտ: Բայց խորունկ զարմանքով եւ ցաւով նկատեցի որ, այդ առթիւ, նոր հարսին իբրեւ աղջիկնութեան մականուն տրուած էր օրիորդ «Աբիկօղլու»: Ասիկա իսկապէս ալ թէ՛ տխուր եւ թէ՛ տգեղ երեւոյթ մըն է. սովորութիւն մը՝ որ երբեք արդարանալի չէ նոր, Ամերիկայի մէջ, մանաւանդ հիմա, Մեծ Եղեռնի Յիսնամեակին խորապէս յուզիչ առիթով: Եւ յանախ կրկնուած սովորութիւն մըն է, դըժբախտաբար:

Իրաւ է թէ Թուրքիայէն նոր գաղթած մեր հայրենակիցները, երբ հոն էին՝ բերեւս կարգ մը նկատումներով ստիպուած էին գործածել թուրքերէն «Օղլու»ն, մեր թանկագին «եան»ը մ՚կդի նետելով:

Բայց նոր, այս ազատ երկիրը գալէ եւ հաստատուելէ ետք՝ շատ դիւրութեամբ կրնային նորէն ստանձնել իրենց սկզբնական հայերէն անունները, ինչպէս որ իրենցմէ շատերը ըրած են արդէն:

Այս առթիւ մտքիս մէջ նորէն կը մխուի փուշ մը եւս,- դուք հասկցէք վերինին նման ցաւ մը եւս- որ կուգայ հայ անուններուն անգլերէնի վերածումէն, բազմաթիւ ամերիկահայերու կողմէ: Այս սովորութիւնն ալ, որ սկսած է վարակիչ դառնալ ամէն կողմ, մեղք մըն է պարզապէս, որ կը գործուի հայութեան դէմ, իր պանդուխտ զաւակներուն իսկ կողմէն:

Եթէ երկրէն մեզի հետ բերած մեր անունները երկար են եւ յաճախ դժուար կը հնչեն, կարելի է անշուշտ, եւ պէտք է կրճատել զանոնք, կոկել, կամ նախահայրերու կարճ եւ դիւրին հնչող անուններ առնել, միշտ ալ պահելով եւ պահպանելով վերջին վանկը- «եան»ը, որ, օր մը, վերջին վկայականը պիտի ըլլայ կամաց-կամաց անհետացող գաղութի մը:

Եւ որպէսզի մեր նոր եւ գալիք սերունդներն ալ զոնէ իրենց հայկականութիւնը փրկեն կորուստէ, կարելի եւ խորապէս բաղձալի է ամերիկահայ նորածիններուն տալ հա՛յ անուններ, ընտրելով միշտ ալ կոկիկ, պարզ ու գեղեցիկ անուններ, ինչպէս –Հայկ, Արամ, Արմէն, Տիգրան, Վահան, Վարդան եւայլն:

Չէ՞ք կարծեր թէ արդար եւ ցաւալի դիտողութիւններ են ասոնք, որ կը բխին տարագիր հոգիի մը խորերէն:

ՄԵՍՐՈՊ-ՄԱՇՏՈՑԵԱՆ

«Լրաբեր»

ԱՅՆ ՃԱՄԲԱՆ...

Այս այն ճամբան է ուրկէ
Մանկութիւնն իմ կը բուրէ
Այնքա՜ն անմեղ ու մեղմիկ
Ջերթ զարնան վարդ մը գողտրիկ...:
Այս այն ճամբան է ուրկէ
Պատանութիւնըս կ՚երգէ
Այնքան ուրախ ու կայտառ
Ինչպէս արեւն ամռան վառ...:
Այս այն ճամբան է ուրկէ
Ջահել սիրտս կը վազէ,
Ուր ամէն քար, ամէն ծառ
Մէ՜կ մէկ կ՚երգեն ինձ համար...:
Այս այն ճամբան է ուրկէ
Ծերութիւնս ալ պիտ քալէ
Այնքա՜ն խաղաղ ու հպարտ
Ինչպէս ճամբան այս զուարթ...:

ՎԱՀԱՆ ՉԷՉՃԷՆԵԱՆ

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
28 ՀՈԿՏ. 1965

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՊԱՍՔԷԹ-ՊՈԼ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՒՄԲԻՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Հայաստանի պասքէթ-պոլի Ազգային խումբը 15 Հոկտեմբեր 1965ին, իր առաջին հանդիպումը ունեցաւ լիբանանեան հողին վրայ, Հ. Ե. Ը.ի «Անդրանիկ» կազմին հետ, զոր պարտութեան մատնեց 65-50 արդիւնքով։

«Գլիւպ Սփորթիֆ»ի խաղավայրը փութացած էր մեծ բազմութիւն։ Հաւաքական ներդաշնակ խաղարկութիւնը զգալիօրէն կը պակսէր պասքէթ-պոլի հայ վարպետներուն մօտ, որոնց իւրաքանչիւրը մաս կը կազմէ Հայաստանի մարզական տարբեր միութիւններուն։

Համաշխարհային չափանիշով Արմենակ Ալաճաճեանի գեղեցիկ, արագ ու ճշգրիտ փոխանցումները ամլութեան կը մատնուէին իր յառաջապահ խմբակիցներուն կողմէ։

Անհրաժեշտ է, որ իրենց ժամանումով և իրենց գերազանց խաղարկութեամբ, Հայաստանի պասքէթ-պոլիստ մանչերը հմայք մը ներմուծէին լիբանանցիներու՝ հին ու լաւ տպաւորութիւններուն վրայ բան մը եւս աւելցնելով։

Հ. Ե. Ը.ի «Անդրանիկ» կազմի մարզիկները յաջողապէս մրցեցան իրենց Մայր Հայրենիքի եղբայրներուն դէմ ու բերին 50 կէտ։

∞

Հայաստանի պասքէթ-պոլի Ազգային խումբը իր երկրորդ հանդիպումը ունեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մանչերուն դէմ, 17 Հոկտեմբեր 1965ին։

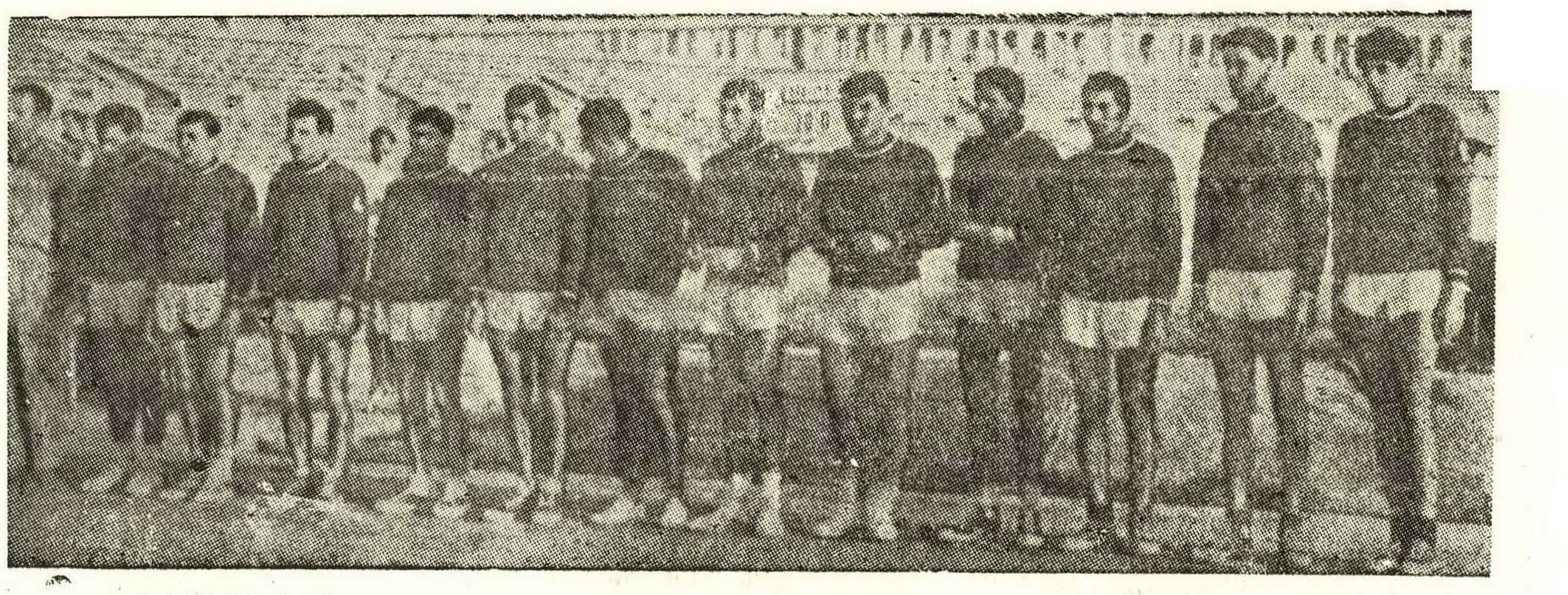
Հայաստանի մանչերը այս երկրորդ մրցումն ալ պսակեցին փայլուն յաղթանակով՝ 97-54, Հ. Մ. Ը. Մ.ի խաղավայրին վրայ։

Խաղի բովանդակ տեւողութեան, մարզական մաքուր մթնոլորտի մէջ, երկու կողմերուն հանդիպումը անցաւ չափազանց արագ ու ծայրէ ի ծայր հետաքրքրական։

Իրենց խմբապետին՝ Արմենակ Ալաճաճեանի գլխաւորութեամբ, Հայաստանի պասքէթ-պոլիստները, թէ՛ պաշտպանողական և թէ՛ յարձակողական գծերու վրայ, իրենք զիրենք պարտադրեցին թեքնիքի ակներեւ գերակայութեամբ։

Հայրենի պասքէթ-պոլիստներու բոլոր գրոհները, փոխանցումները և էջքերը խարսխուած էին տրամաբանութեան և մտքի վրայ։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկները, իրենց կարգին, լաւապէս պատրաստուած վիճակի մէջ ընդունեցին իրենց Հայրենի հիւրերը։ Անոնք ոչինչ խնայեցին պասքէթ-պոլի հայ վարպետներուն դիմաց իրենց լաւագոյնը ցոյց տալու։ Լաւ խաղալու ոգին զգալի էր իրենց մօտ, որուն շնորհիւ անոնք 97 կէտին դիմաց յաջողեցան նշանակել 54 կէտ։

Հայաստանի Ազգային խումբին կազմը

Պէյրութի արաբական և ֆրանսական մամուլը հիացմունքով կը խօսի մեր Հայրենի մարզիկներու գերակայութեան մասին։

∞

Երրորդ հանդիպումը տեղի ունեցաւ 19 Հոկտ. 1965, Գլիւպ Սփորթիֆի կազմին հետ, այս վերջնոյն խաղավայրին վրայ։

Հայաստանի պասքէթ-պոլի ներկայացուցիչները ոչինչ խնայեցին լիբանանեան հողին վրայ իրենց ունեցած այս երրորդ հանդիպումը եւս յաջողութեամբ պսակելու։

Լիբանանցի մարզիկները, իրենց կարգին, նախորդ մրցումներու ընթացքին հայ վարպետներու խաղալու թաքթիքը լաւապէս ուսումնասիրած ըլլալուն՝ ցոյց տուին զօրաւոր պաշտպանողական մը։

Հայաստանի Ազգային խումբը, գլխաւորութեամբ իր պատասխանատու մարզիկին՝ Արմենակ Ալաճաճեանի, լաւագոյնս կրցաւ չէզոքացնել Գլիւպ Սփորթիֆի բուռն դիմադրութիւնը և լիբանանցի ախոյեաններուն դէմ տարաւ իր երրորդ յաղթանակը 68-52 արդիւնքով։

∞

Հրաժեշտի վերջին հանդիպումը տեղի ունեցաւ 20 Հոկտ. 1965, ՀՄԸՄ—ՀԵԸ խառն կազմին հետ, ՀՄԸՄի դաշտին վրայ։

Լիբանանահայ խումբի մարզիկները, որոնք վերջին երեք մրցումներու ընթացքին լաւապէս կրցած էին ուսումնասիրել հայրենի կազմին թաքթիքը, առաջին իսկ հերթին ձեռք առին խաղին ղեկավարութիւնը և իրենք է որ բացին սքորը։

Զուշացաւ սակայն հայրենի տղոց հակազդեցութիւնը։ Ցատկապէս Բ. կիսախաղին, Հայաստանի մանչերը գրեթէ ամբողջական տիրապետութիւն մը հաստատեցին խաղավայրին վրայ և կրցան ճեղքել իրենց դէմ ցցուած պատնէշները և վերջին հաշուով տարին Պէյրութի իրենց չորրորդ յաղթանակը՝ 77-55։

Մրցումի վերջաւորութեան, ներկայ հասարակութիւնը իջաւ խաղավայր և մէկ առ մէկ շնորհաւորեց Հայաստանի պասքէթ-պոլի ներկայացուցիչները։

Բոլորին ալ սրտագին ցանկութիւնը այն էր, որ պասքէթ-պոլի հայ մարզիկները, որոնք իրենց շապիկներուն վրայ յաղթականօրէն կը կրէին ՀԱՅԱՍՏԱՆ անունը, ամենաբերք յաջողութեան և նուաճումի նոր դափնիներ ապահովէին ի փառս մեր հայրենիքի մարզական վերելքին։

ԽՈՒՄԲԸ ՄԵԿՆԵՑԱՒ ՀԱԼԷՊ

21 Հոկտեմբեր 1965 առաւօտեան, Հայաստանի Պասքէթ-պոլի Ազգային Խումբը, գլխաւորութեամբ իր պատուիրակութեան պետին՝ Սփիւռքի հայրենի Գերագոյն Խորհուրդի փոխ Նախագահ՝ Կոնստանդին Ստեփան Մալխասեանի, ցամաքի ճամբով մեկնեցաւ Հալէպ։

Հալէպի ՀՄՄի և ՀԵԸի հրաւէրով՝ խումբը եօթը օր պիտի մնայ Հիւսիսային Սուրիոյ մայրաքաղաքին մէջ, ուր պիտի ունենայ բարեկամական երեք հանդիպումներ։

Լիբանանի պասքէթ-պոլի ֆետերասիոնի և մարզական միութիւններու կողմէ՝ Պէյրութի ԽՐԻՈՄՖ պանդոկին մէջ բարի ճանապարհ և յաջողութիւն մաղթուեցաւ Հայաստանի մանչերու Ազգային կազմին։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Հայաստանի Պասքէթ-պոլի Խումբը Հալէպի մէջ ունեցած է երեք մրցումներ, հետեւեալ կերպով.

* 22 Հոկտ. 1965ին, ՀՄՄի և ՀԵԸի խառն խումբին դէմ։

* 24 Հոկտ. 1965ին, Հալէպի ախոյեան Սերքլի դէմ։

* 26 Հոկտ. 1965, ՀՄՄ, ՀՄԸՄ և ՀԵԸ ի խառն խումբին դէմ, որ կը վերածուի Հայկական Փառատօնի։

Վերջին խաղէն ետք Հայկական Խումբերը միասնաբար մեծ ճաշկերոյթով մը կը պատուեն Հայաստանի Խումբը։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Տէր եւ Տիկին Պօղոս Սիմոնեան, «Ջահակիր»ի 100րդ թիւին լոյս տեսնելուն ուրախ առթիւ կը նուիրեն 200 ե. դ.:

Տէր եւ Տիկին Հայկազ Տուրսունեան (Աղեքս.) իրենց սանուհի Օր. Ալիս Տիլենեանի ընդ Պր. Դանիէլ Զարուկեանի (Գանատա) բարեբաստիկ ամուսնութեան ուրախ առթիւ կը նուիրեն 50 ե. դ.:

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ԵՐԳԵՐ ՈՒ ԽՈՀԵՐ», կրօնական, բարոյական, խրատական, ազգագրական, ժողովրդական և բարբառական հին ոտանաւորներ Միսաք վարժապետ Տէր Սարգիսեանի (Տէվկանց). դասաւորեց պատկերազարդեց Հայկ Աճէմեան: Հրատարակութիւն Հեղինէ և Համլետ Ազարեանի, Նոր Ջուղա - Թեհրան, 1965 տպ. «Ալիք»: Գին 50 ռիալ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Սարգիս Պալաեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Նուպար Պալաեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Զաւէն Պալաեան եւ զաւակունք, ինչպէս նաեւ համայն ազգականները կը ծանուցանեն, թէ յառաջիկայ Կիրակի, 31 Հոկտեմբեր 1965, առաւօտեան ժամը 10.30ին, յետ աւարտման Ս. Պատարագի, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի յաւէտ ողբացեալ

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՊԱԼԱԵԱՆԻ

մահուան 8րդ տարելիցին առթիւ, ինչպէս եւ

ՍԱԹԵՆԻԿ ՊԱԼԱԵԱՆԻ

եւ Պալաեան գերդաստանի համայն ննջեցեալներուն յիշատակին:

Հանգուցեալներուն յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՏԽՐՈՒՆԻ

Այրի Տիկին Ազնիւ Ոսկերիչեան եւ զաւակները՝ Ժորժ, Անժէլ եւ Մարի, Այրի Տիկին Լեոնի Ղազարեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկ. Վիքթոր Միրզայեան եւ զաւակունք, Տիար Երուանդ Ոսկերիչեան (Գանատա), Տէր եւ Տիկ. Այսուպ Սուֆֆար, Տէր եւ Տիկ Գէորգ Սեմերնեան (Դամասկոս), Այրի Տիկին Արշալոյս Ոսկերիչեան եւ զաւակները՝ Օրդ. Յասմիկ եւ Սոնա, Տէր եւ Տիկ. Անթուան Ոսկերիչեան (Լիբանան), Տէր եւ Տիկ. Եդուարդ Ոսկերիչեան (Հալէպ), Տէր եւ Տիկ. Արտաշէս Ոսկերիչեան (Պրազիլ), Տիար Լեւոն Ոսկերիչեան (Պրազիլ), Տիար Տիգրան Ոսկերիչեան (Պրազիլ), Տիար Ժորժ Ոսկերիչեան (Պրազիլ), Տէր եւ Տիկ. Համբարձում Ոսկերիչեան (Լիբանան), Տէր եւ Տիկ. Աբգար Ոսկերիչեան, Տիար Յակոբ Ոսկերիչեան (Լիբանան), Տիար Ազատ Ոսկերիչեան (Լիբանան), Տիար Անթուան Զատոյեան, Տէր եւ Տիկ. Դաւիթ Զատոյեան, Օրդ. Ռոզէթ, Մարի եւ Ալիս Զատոյեան, Տիար Գէորգ Զատոյեան (Գանատա), Տէր եւ Տիկ, Ապտալլա Անաս, Սեդրակեան ընտանիք (Նիւ Եորք), Տէր եւ Տիկ. Մինաս Պարխոյեան (Հալէպ), ինչպէս նաեւ Զատոյեան, Միրզոյեան, Ղազարեան ընտանիքները եւ համայն ազգակից պարագաները ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն դառնակսկիծ մահը իրենց շատ սիրելի ամուսնոյն, հօր, հօրեղբօր, մօրեղբօր, զարմիկին եւ ազգականին՝

ԴԱՆԻԷԼ ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆԻ

որ հանգեաւ ի Տէր 20 Հոկտեմբեր 1965, առաւօտեան ժամը 4ին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան, իր բնակարանին մէջ։

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը տեղի ունեցաւ նոյն օրը կ. ե. ժամը 4.30ին Շաթպիի Ս. Գէորգ Մատրան մէջ:

ԾԱՆՕԹ.— Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով՝ կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م." ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél.915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 102 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1965 ՀԱՏԸ ԶԵՌՔԻ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.

عدد رقم ١٠٢ - الخميس ٤ نوفمبر ١٩٦٥

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԳԱՆՁԵՐ ՈՒՆԻՆՔ...

(ՎԵՀ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.Ի ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ)

Կիրակի, 31 Հոկտ. 1965, Սովետական Հայաստանի մէջ, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի հնադարեան կամարներուն տակ, մեծ շուքով տօնուեցաւ Ամենայն Հայոց Ազգընտիր Կաթողիկոս Վեհափառ Վազգէն Ա.ի (Պալճեան) Գահակալութեան առաջին Տասնամեակը, ի ներկայութեան սովետական և արտասահմանեան թեմերէն եկած հոգեւորական ու աշխարհական պատուիրակութեանց, եղբայր ժողովուրդներու կրօնաւոր և աշխարհիկ ներկայացուցիչներուն, ամենազգի բարձրաստիճան հիւրերու, միջազգային մամուլի թղթակիցներու և հոծ թիւով ուխտաւորներու։

Բացառիկ հանդիսաւորութեամբ տօնուելիք և տօնուած Տասնամեակ մը պիտի ըլլայ ասիկա, նման Սահակ-Մեսրոպի, Սայաթ-Նովայի, Սասունցի Դաւիթի տօներուն — բիւր հարիւրամեակներուն և հազարամեակներուն —, որոնք թունդ կը հանեն բոլոր զգայուն և արդար սիրտերը, կը զարթեցնեն առողջ և սուր միտքերը ու ոտքի կը հանեն անթիւ-անհամար զանգուածներ, ի սփիւռս աշխարհի։

Սովորական Տասնամեակ մը չէ՛ տօնուածը։ Վասնզի, բերկրալիօրէն դեռ կենդանի ու զինուոր, սովորական մէկը չէ տօնակատարութեան առարկան՝ սովորականներուն մէջ ամենէն սովորականն ու համեստագոյնն՝ Վազգէն Ա.։

Ի՞նչն է որ մեզի ըսել կուտայ, թէ սովորական մէկը չէ ան, անմիջապէս ետք աւելցնելու համար գերազանց ու գերագոյն ստորոգելին՝ սովորականներուն սովորականագոյնը։ Եւ այս — թող ըլլայ հեկելեան — մեթոտը չէ՞ որ մեզ պիտի առաջնորդէ վեհագոյնին...

Մեր պատմութեան մէջ չեն պակսիր վեհագոյն անուններ, հանգամանքներ, արժէքներ և վաստակներ։ Գր. Լուսաւորիչ, Խորենացի, Եղիշէ, Մեսրոպ, Սահակ, Վռամշապուհ, Վարդան, Վահան, Քուչակ, Նովա, Անդրանիկ, Կոմիտաս։ Չափազանցութիւն չէ՛, սիրելի եղբայրներ, երբ անոնց կարգին դասենք Վազգէն Ա. ապրող անունը։

Չափազանցութիւն չէ՛, որովհետեւ Վազգէն Ա. եկաւ և Լուսաւորչի Աթոռը գրաւեց աշխատելու և արտադրելու համար։ Նսեմացուցած չենք ըլլար նախորդները, երբ ըսենք՝ թէ ան եկաւ ՃԻՇԴ ԱՏԵՆԻՆ, աշխատելու և արտադրելու համար։

Եկա՛ւ իբրեւ Եկեղեցիի — որ մեծագոյն ազդակն է հայ ժողովուրդի ճակատագիրն ու բոլորովին իւրայատուկ վիճակը ունեցող ցեղի համար — գերագոյն պետը, բայց դարձաւ անոր, ապա և զանգուածներուն ընտրելագոյն և ամենաչարքաշ զինուորը։

Եկաւ իբրեւ Զօրավար, ու դարձաւ խրամ բացող և թել քաշող աննկուն հետեւակ, աննահանջ պահակ և արթուն հետազօտիչ։

Ճի՛շդ է։ Գրեթէ ամբողջութեամբ խաւար էր պատած հայ աշխարհին, հայ հոգէաշխարհին։ Վտանգ կար որ Լուսաւորիչի Աթոռը չունենայ իր արժանաւոր գահակալը, գոցուի ինքն իր մէջ, փլի ինքն իր վրայ, ու մեր ժողովուրդը ընդմիշտ զրկուի իր հիւսիսաստղէն...։ Երեւումովը Վազգէն Ա.ի՝ ամէն ինչ, հրաշքի նման, զգեցաւ իր փառազեղ դերն ու պաշտօնը, առաքելութիւնը, շնորհը...։

Վերջէն՝ չպակսեցաւ հարկ եղած դիւանագիտութիւնը, այնքան աննպաստ այդ շրջանին։ Պիտի ըսուի թերեւս, որ ժամանակներն ալ օգնեցին որ Աստուծոյ Բանը լսելի ըլլայ և զայն լսելի ընող Վազգէն Ա.ը — համոզուէ ետք որ ինք խաղաղութեան առաքեալ մըն է և հաւատարմութեան ռահվիրայ — տիրանայ իշխանութեան մը, հմայքի մը, որ զլացուած էր նախորդներուն։ Ու նախորդները չէին կրցած ըլլալ արագաշարժ, ճարտար և ճկուն, փչող քամիին, հոսող յորձանքին կամ ճարճատող բոցերուն հետ...։ Կայսեր իրաւունքը կայսեր տուող և Աստուծոյ իրաւունքը Աստուծոյ վերապահող իմաստուն հովիւը եղաւ Վազգէն Ա. ու զարմացուց, ապշեցուց, նուաճեց ամենէն թերահաւատներն իսկ։

Վառելէ ետք իր ջահը կեդրոնական ատրուշանէն, ան չվարանեցաւ — իր հանգիստը և այլ անմիջականութիւններ զոհելով — դուրս գալ իր Աթոռի սահմաններէն, արձակել իր անձը իր հեռաւոր գառներուն վրայ, թոյլ չտալու համար որ մոլորին անոնք ու կեր դառնան գայլերուն...։

Հեռաւոր հորիզոններու վրայ թռչելով մէկտեղ, ան չմոռցաւ իր տան բուխերիկը, որ ընդմիշտ կը ծխայ...։ Ահա՛ ներքին թեմերը՝ որ կազմակերպուեցան, ահա՛ հոգեւոր ճեմարանը՝ որ մշակ կ'արտադրէ, ահա՛ վերաբացուած եկեղեցիները, ուր հաւատացեալներ կը վխտան և ահա՛ տպարանը՝ որ լոյս և յոյս կը բաշխէ...։

(Շարունակութիւնը տեսնել էջ 2)

ՎԵՀ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.

Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, որուն Գահակալութեան 10րդ տարեդարձը կը տօնենք ներկայիս։

ՕՐՀՆԵՐԳ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ

Ամէն հայի սրտից բխած,
Լսիր այս ձայն, ո՛վ Աստուած,
Երկար կեանք տուր Հայրապետին,
Երկար օրեր Հայոց հօր։
Տէ՛ր, անսասան պահիր Դու միշտ
Քո իսկ հիմնած Մայր Աթոռ։

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հոկտեմբեր 28ին, Ագրայի մէջ, Նախագահներ Կամալ Ապտէլ Նասէր և Քուամէ Նքրումա ունեցան պաշտօնական տեսակցութիւն՝ ԱՄՀի և Ղանայի յարաբերութեան և միջազգային հարցերու շուրջ։ Նախագահ Նասէր յետոյ այցելեց Վոլթայի ջրամբարը (որ կը շինուի հայաստանցի ճարտարագէտներու կողմէ)։ Երեկոյեան ներկայ եղաւ ի պատիւ իրեն տրուած ճաշկերոյթին։

Յաջորդ օրը Նախագահ Նասէր անցաւ Մալի, պաշտօնական այցելութեամբ, հիւրն ըլլալով Նախագահ Մոտիպօ Քէյթայի, Պամաքօ մայրաքաղաքին մէջ։ Կիրակի, 31 Հոկտեմբեր, երկու Նախագահները տեսակցեցան երկու ժամ, ի ներկայութեան Սուտանական Միութիւն կուսակցութեան պետերուն։ Քննուեցան Ռոտեզիոյ և Վիեթնամի, նաև Հարաւ-Արեւելեան Ասիոյ, Հնդկաստան-Փաքիստանի և Միջին Արեւելքի հրատապ հարցերը։

Նախագահ Նասէր ընդունեցաւ Ալճերիոյ, Մարոքի և Լիբանանի Պամաքոյի դեսպանները։ Այցելեց Սեկու քաղաքը։ Ապա՝ Նոյեմբեր 1ին անցաւ Կուինիա։ Քոնաքրիի սթատին մէջ ներկայ եղաւ փառատօնի մը և խօսք առաւ, Նախագահ Սեքու-Թուրէի հետ։ Յետոյ տեղի ունեցան պաշտօնական բանակցութիւններն ու այցելութիւնները։

ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁԻ Ա. ԿԱՐԱՒԱՆԸ ՃԱՄԲԱՅ ԵԼԱՒ ԼԱԹԱՔԻԱՅԷՆ

Սուրիահայ Ա. կարաւանը Լաթաքիոյ նաւահանգիստէն ճամբայ ելաւ 29 Հոկտ. Ուրբաթ առտու, «Լաթվիա» նաւով։

Առաջին կարաւանին մաս կը կազմեն 415 երկսեռ հալէպահայեր, որոնք, առանց նուազագոյն դժուարութեան, իրենց ամբողջ ունեցածով (մօտ հազար մեծածաւալ սնտուկներով) հրաժեշտ տուին Սուրիոյ, իրենց Մայր Հայրենիքը մեկնելու համար։

Գնահատութեան արժանի են հալէպահայոց այն ազգայինները, որոնք իրենց բեռնակառքերն ու օթօպիւսները ծրիօրէն տրամադրելով՝ հալէպահայ հայրենադարձներն ու գոյքերը փոխադրեցին մինչև Լաթաքիոյ նաւահանգիստը։

Քանի մը օր ետք ճամբայ կ'ելլէ Բ. կարաւանը, որ կազմ ու պատրաստ է։ Հայրենադարձը պիտի շարունակուի մինչև Դեկտեմբեր, մինչև որ աւարտի Հայրենիք փոխադրութիւնը 4000 սուրիահայերուն։

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻՆ ԼՐԱՑԱՒ

Այս թերթի նոր շրջանի Երկրորդ Տարին լրացաւ 101րդ թիւով։

Չե՛նք զարմանար, թէ ի՛նչպէս կարելի եղաւ երկու տարի, անսայթաք, կատարել հասարակութեան հանդէպ յանձն առնուած այս ձեռնարկին յառաջխաղացումը։ Չե՛նք զարմանար, որովհետեւ՝

Ստանձնելով այս աշխատանքը՝ մենք գիտակից էինք մեզ սնուցանող գաղափարական աղբիւրներուն, գիտակից էինք այդ հոսանքին ներքեւ մեր ներկայացուցած տոկունութեան եւ անվհատութեան ոգիին։

Ու քալե՛ց գործը։ Եւ դեռ պիտի քալէ՛, երկա՛ր, թերեւս ընդ մի՛շտ։

Մնացինք հաւատարիմ մեր իսկութեան, մարդու եւ հայու մեր իսկութեան, ու ոգեկոչեցինք հին արժէքները, փառաւորեցինք նոր արժէքները եւ յուսադրեցինք ապագայ արժէքները։

Անցեալը պեղելով մէկտեղ՝ կեդրոնացանք ներկային վրայ եւ պատրաստեցինք մեր բաժինը այն ուղիէն, որ մարդը եւ ապա յատկապէս հայը պիտի առաջնորդէ վերջնական յաղթանակին։

Մեր ազգային նուիրականութիւններուն խնկարկու մնալով մէկտեղ. ջատագովեցինք արաբականութեան արդար դատը եւ իրաւունքը, շեփորեցինք ժողովուրդներու բարեկամութիւնը եւ երգեցինք յաղագս խաղաղութեան։

Մեր պարտէզին մէջ, մասնաւորաբար, եղանք անվախ, արի, անկեղծ եւ անշահախնդիր։ Հայրենադարձութեան պատմական գործին հանդէպ եղանք յստակ ջատագով, զօրավիգ եւ անվհատ հայրենասէր։ Եկեղեցին պահեցինք իր բարձրութեան վրայ։ Չվարանեցանք ազգային իշխանաւորը եւ հանրային ղեկավարը — թող ըլլայ մեր շրջանակէն — ցնցել ի հարկին։

«Ճահակիր» եղաւ եգիպտահայ միակ թերթը, որուն մէջ կարելի էր որեւէ նիւթի շուրջ կամ որեւէ գործողի նկատմամբ ձայն բարձրացնել, անշուշտ պատշաճ լեզուով։ Մենք նկատումներով եւ այլ անխուսափելի յարաբերութեանց հիման վրայ լուռ մնալու պարտաւորութիւնը չզգացինք երբեք։

Նոր շրջանի հրատարակիչները կուսակցականներ են եղած (Հնչակեան)։ Հետեւաբար պահուեցաւ դրոշմը՝ մեր ստացած դաստիարակութեան ու գաղափարաբանութեան. սակայն երբեք կուսակցամոլութեամբ, կողմնակցութեամբ, գիտակցական նախընտրութիւններով։ Մեզի համար Հնչակեան եւ ոչ-Հնչակեան նոյն գիծի վրայ մնացին ու կը մնան։ Մենք ամէն ինչ — իր, գաղափար թէ մարդ — նկատի կ'առնենք իր ներգոր արժէքով։

Այսպէս եղաւ «Ճահակիր»ը երկու տարուան ընթացքին եւ այսպէս ալ պիտի շարունակէ այսուհետեւ՝

Ի սպաս հասարակութեան,
Ի սպաս հայ հայրենիքին,
Ի սպաս արաբական հայրենիքին,
Ի սպաս մշակոյթին,
Ի սպաս Մարդուն եւ Հայուն։

«ՃԱՀԱԿԻՐ»

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԱՌ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ԷՋՄԻԱԾԻՆ, ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՍՍՌՄ

Ձեր երջանկաբեր Գահակալութեան Տասներորդ տարեդարձին առթիւ, շնորհ ըրէք ընդունելու հաւատարմութեան որդիական մեր խորունկ զգացումները՝ երկար և բեղուն կեանքի մեր մաղթանքներով։

Գահիրէ, 30 Հոկտ. 1965

«ՋԱՀԱԿԻՐ»
Խմբագրապետ Սարգիս Պալաեան
Խմբագիր Հայկ Ժամկոչեան
Տնօրէն Զաւէն Պալաեան
Խմբագիրներ Արմէն Տատուր
եւ Նուպար Քիւփելեան
Գեղ. Խմբ. Սիմոն Սամսոնեան

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ԷՋՄԻԱԾԻՆ, ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՍՍՌՄ

Ձեր Գահակալութեան փառահեղ Տասնամեակին առթիւ, կը ներկայացնենք Ձեզի գերագոյն ակնածանքի մեր զգացումները և արեւաշող գործունէութեան մաղթանքները, ի պատիւ Հայց. Եկեղեցիին և յօգուտ Հայ ժողովուրդին։

Վարչութիւն Հայկական Ընթերցասրահի
Նախագահ Սարգիս Պալաեան
Վեթերան Խորէն Իսկէնեան
Ատենապետ Եզնիկ Վեցիկեան
Տնօրէն Նուպար Պալաեան
Քարտուղար Գրիգոր Նիկողոսեան

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ
Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ, ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՍՍՌՄ

Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի արժանաւոր յաջորդին՝ Վազգէն Կաթողիկոսի Գահակալութեան տասնամեակին առիթով երկար ու շինարար տարիներ։

Հ. Մ. Ը. Մ. Աղեքս.

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

(Շար. Ա. էջէն)

Նուաստացուցա՞ծ կ'ըլլանք մեր ազգը, երբ ըսենք այստեղ, թէ միասնականութիւնը իր իսկական իմաստով անծանօթ էր հայութեան, յատկապէս արեւմտահայութեան, Վազգէն Ա.ի Գահակալութենէն առաջ։ Անհրաժեշտ չէ թուել վեհանձնութեան, վսեմութեան, անյիշաչարութեան, իրաւ եղբայրութեան այն բազմաթիւ աքթերը, զոր իր անձովն իսկ կնքեց Վազգէն Ա., առանց հաշուի առնելու իր սերմնացանութեան հետեւանքները։

Տակաւին կա՞ն տատասկներ, որոնք կը խեղդեն բարի հունտերը. կա՞ն ուռուններ, որոնք կ'ուտեն ծլելու սահմանուած սերմերը։ Սերմնացանին արժէքը աւելի կը մեծնայ ատով։

Ցնծութեան մէջ է հայ ժողովուրդը այսօր, Էջմիածնէն մինչեւ Մոսկուա, Գեղարդէն մինչեւ Նեղոս, Սէն, Միսիսիփի։ Հայորդիք կը խայտան Դանուբի ափերուն և Ագրոփոլի փէշերուն։ Որովհետեւ, յանձին հրաշաբեր Հայրապետին և հրաշագործ Ազգապետին, ԳԱՆՁԵՐ ՈՒՆԻՆ ԱՆՈՆՔ....

Մաղթե՛նք, ընկերներ, մաղթե՛նք որ այս գերբերկրալի Տասնամեակը կրկնուի, երեքկնուի, չորեքկնուի....

Ո՛, տա՜յր երկինք, և հայ ժողովուրդի հրաշածին զաւակները, ապրէին առ յաւէտ, ու գործէին այսպէս....

Գործէին այսպէ՛ս, դառնալու և մնալու համար — ցեղին հոգիին մէջ —ՄԻ՛ՇՏ ԱՆՄԱՀ....

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

Հինգշաբթի, 28 Հոկտեմբեր 1965 առաւօտեան, պատիւ ունեցանք ընդունելու այցելութիւնը Գահիրէի Սովետական Դեսպանատան նոր պաշտօնատարներ Ընկերներ Պետրոս Պետրոսեանի (Դիւանագէտ, Բ. Քարտուղար) եւ Պարոյր Թալալեանի (պատմաբան, արաբագէտ, Հիւպատոսական կցորդ)։ Անոնց կ'ընկերանար պ. Վալանթին Փիսքոնով։

Տնօրէնին եւ խմբագիրներուն բացակայութեան, յարգելի հիւրերը ընդունուած են վեթերան ընկ. Խորէն Իսկէնեանի կողմէ եւ ունեցած սիրալիր տեսակցութիւն։

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՆՈՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

«Յառաջ», գրական – հասարակական այս շաբաթաթերթին թիւ 1ը և 2ը (10 և 17 Հոկտ.) ստացանք այս շաբթու։ Ա. թիւի իր խմբագրականին մէջ («Ի խնդիր մարդկայնութեան»)՝ թերթը ընթերցողին ուղղուած բացատրականով մը կը ներկայացնէ իր ուղղութիւնը, որ է առարկայ ընդունիլ «մարդուն արժանապատուութիւնը, ծաղկումն ու երջանկութիւնը, մարդուն ազատութիւնը, ընկերային էութիւնն ու բնութեան հետ անոր անհաշտելի բնութիւնը։» Անիկա դէմ պիտի ըլլայ «անհատի շահագործման, ազգերու սորկացման, հիւլէական աւերումին, ազգայնամոլութեան և մեծապետական շովինիզմին»։

«Յառաջ» պիտի պաշտպանէ սովետական հայրենիքը, Լիբանանը և սփիւռքահայ շահերը։ Ջատագով է արաբահայ բարեկամութեան. և արժէքներուն (արուեստ, գրականութիւն և գիտութիւն) կը մօտենայ աննախապաշար ոգիով, ոչ-աղանդամոլութեամբ։ Ջատագով է միասնականութեան։ Թերթին ծաւալն է 10 էջ՝ կէս օրաթերթի մեծութեամբ։

Պէյրութի մէջ մինչև անցեալ տարի հրատարակուող «Մեր նշանաբանն է Յառաջ» դադրած շաբաթաթերթի վարիչները՝ «Արարատ»ի մէջ կը ծանուցանեն թէ նոր «Յառաջ»ը կապ չունի իրենց հետ։

Նոր «Յառաջ»ի արտօնատէրն է Ն. Մութրան, տնօրէն՝ Գ. Տէրտէրեան, խմբագիրը՝ Յովհ. Աղպաշեան։

Յաջողութիւն կը մաղթենք։

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ԱԿԱՆԱՒՈՐ ՀԻՒՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Սեպտ. 21ին Երեւան ժամանած է Գերմանիոյ Դեմոկրատական հանրապետութեան կուսակցական-կառավարական պատուիրակութիւնը, գլխաւորութեամբ Գերմանիոյ սոցիալիստական միասնական կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի առաջին քարտուղար Ուալթեր Ուլբրիխթի։ Հիւրերուն ընկերացած է ՍՍԿԿ կեդր. կոմիտէի նախագահութեան անդամ Մ. Սուսլով։

Հիւրերը այցելած են Լենինի անուան ելեկտրաշինական գործարանը, Մ. Մաշտոցի անուան մատենադարանը և այլ հիմնարկութիւններ։

Ուալթեր Ուլբրիխթ այցելած է Հայաստանի Կոմունիստական կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի առաջին քարտուղար Ե. Զարոբեանի, Հայկական ՍՍՌ Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահ Ն. Յարութիւնեանի և Նախարարաց խորհուրդի Նախագահ Ա. Քոչինեանի։

* *

Կը տեղեկանանք որ ընդառաջ երթալով Երեւանէն իրեն եղած պաշտօնական հրաւէրին, ծանօթ մտաւորական ու գրագէտ Յ. Ճ. Սիրունի Սեպտ. 28ին, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ընկերանալով Մոսկուայէն օդանաւով Հայաստան մեկնած է այցելութեան և միաժամանակ մէկ քանի դասախօսութիւններ տալու, կը գրէ «Աշխարհ»

ՖՐԱՆՍԱ

ՅՈՎՀ. ՇԻՐԱԶԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ֆրանսահայ Գրողների Միութիւնը վաղուց ծրագրել էր տօնել Յ. Շիրազի ծննդեան յիսնամեակը, բայց անակնկալ ու անմիջական հաւաքոյթներ, միշտ յետաձգել էին նրա իրականացումը։

7 հոկտ. 1965ին, Ֆրանսահայ Գրողների Միութիւնը իրագործելով ընթացիկ տարուայ հաւաքոյթների շարքը, փարիզահայ հասարակութեան ներկայացրեց Յովհաննէս Կարապետեան՝ Շիրազը, այն հայաշունչ նպատով, որ նա բերել է հայ մշակոյթին։

Ակադեմական բաժինը որպէս դասախօս ունէր Մարի Աթմաճեան և Հր. Բալուեան, իսկ Նախագահ՝ Զ. Որբունին որ Յոբելեարը ներկայացրեց որպէս բանաստեղծ և երգիչ։

Բանաստեղծուհի Մարի Աթմաճեան վերլուծեց նրա համազգային բանաստեղծի հանգամանքը, իսկ Հր. Բալուեան ծանրացաւ բանաստեղծի կենսագրական ծանօթութիւններին։

Շիրազի ստեղծագործութիւնը արտասանութիւնների մի անսպառ աղբիւր է։ Դրանով հանդերձ, գեղարուեստական բաժնին մէջ նիւթերի բաժանումը տեղի էր տուել կրկնութիւնների, որտեղից օրուայ յայտագրի իրականացման անկարելիութիւնը։ Մի պարագայ, որը թուլացնում է հաւաքոյթի գեղարուեստական բաժինը, սպասուած արդիւնքի տեսակէտից։

Բարեբախտաբար ֆրանսահայ Գրողների կազմակերպած հաւաքոյթների հասարակութիւնը, — ուր անպակաս են պատրաստուած ուժեր—, լիքն է գեղեցիկ անակնկալներով։

Եւ ահա այդ անյայտ, անծանօթ ուժերից ժայթքեց օրուան պատշաճ մի անհատականութիւն, և Շիրազի «Կտակ», «Հայաստանի աղջիկները» և «Մայրը» արտասանութիւններով տուեց երեկոյթին խանդավառութիւն։

Հաւաքոյթի վերջաւորութեան, ներկաները միաձայնութեամբ վճռեցին ուղարկել մեր համազգային բանաստեղծ Յ. Շիրազին հետեւեալ հեռագիրը.— «Ֆրանսահայ Գրողների Միութիւնը իր կազմակերպած այս յոբելեանին առթիւ, մաղթում է ձեզ յաջողութիւն, յարատեւութիւն և նորանոր նուաճումներ ձեր գրական ասպարէզում»։

ՍԵՐՈՎԲԷ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ԱՅՑ Ի ՇԻՐԻՄՍ

Կիրակի, 31 Հոկտեմբեր 1965, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, յաւուր Ս. Պատարագի, տեղի ունեցաւ հոգեհանգըստեան պաշտօն ողբացեալ ուսուցիչ եւ հանրային գործիչ Մարտիրոս Պալաեանի եւ անոր կողակից ողբ. ուսուցչուհի Սաթենիկ Պալաեանի յիշատակին։ Եկած էին հանգուցեալներուն հարազատները, նախկին աշակերտները, գաղափարի ընկերները եւ ազգայինները։

Պատարագիչն էր Արժանաշնորհ Տէր Արշամ Քհնյ. Պօղոյեան, որ խօսեցաւ գեղեցիկ քարոզ մը՝ Քրիստոսի միաձնորդութեան մասին։ Հոգեհանգստեան պաշտօնին՝ անոր կ'ընկերանային Արժ. Տէր Պըսակ Ա. Քհնյ. Համբարձումեան, Արժ. Տէր Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան, սարկաւագներ եւ դպրաց դասը՝ ղեկավարութեամբ դպրապետ Մօ. Եդուարդ Եակոբեանի։

Տէր Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան (Առաջնորդական փոխանորդ), յայտարարութեանց ժամանակ ծանուցաւ ուսուցչուհի Սաթենիկ Պալաեանի եւ ուսուցիչ-գործիչ Մարտիրոս Պալաեանի բեղուն կեանքին ու գործունէութեան, ազգային տեսակէտէն։ Շինարար գործօն մը եղած էր Մարտիրոս Պալաեան, ամբողջ յիսուն տարի, այս գաղութէն ներս։

Հոգեւոր արարողութիւններէն ետք, ներկաները ցաւակցութիւն յայտնեցին հանգուցեալներու հարազատներուն։ Ապա, ազգականներու, բարեկամներու, գաղափարի ընկերներու եւ երիտասարդներու խումբ մը, առաջնորդութեամբ Տէր Պօղոյեանի, ուղղուեցաւ ի Մար-Մինա, ազգային գերեզմանատունը, ուր, առանց յոգնելու, բազմաթիւ անգամներ Անդաստան եւ հոգւոց կարդաց Տէր Հայրը՝ ծաղկածածուկ շիրիմներուն վրայ Պալաեան մեծերուն, Հայկեաններուն, Սերովբեաններուն, Տէր Կարապետեաններուն, Պերպերեաններուն եւ այլ հնչակեաններու։

Տէր Հօր առաջնորդութեամբ՝ ամբողջ խումբը անցաւ մտաւորականներու թաղը, ուր օրհնուեցան նաեւ մեծ երգիծաբան Երուանդ Օտեանի, տաղանդաւոր գրագէտ Արփիար Արփիարեանի, արուեստագիտուհի Սիրանոյշի, ազգային գործիչներ Արմենակ Եկարեանի, Վահան Զարդարեանի, դաշնակահար Լեւոն Թաշնեանի եւ այլոց շիրիմները։ Ցուցիչ էր տեսնել, որ յարգանք մատուցանողներուն մէջ կային ներկայացուցիչները հայ երեք սերունդներու՝ երէց, միջին եւ կրտսեր։ Տէր Պօղոյեան մաղթեց որ նորերը նմանին ու անցնին այս մեծերը՝ արժանիքով եւ գործով։

Վերապրումի եւ ուխտի օր մը եղաւ այդ առաւօտը՝ մեր շրջանակին համար։

Ե. ՓԱՐԱՄԱԶԵԱՆ

ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Զմեռնային եղանակի բացման առթիւ, Հայ. Գեղ. Միութեան «Թէքէեան» սրահին մէջ կազմակերպուած ընդունելութիւնը տեղի ունեցաւ Հինգշաբթի, 28 Հոկտ. 1965 երեկոյեան ժամը 9ին։

Այս ընդունելութեան ներկայ էին հոծ թիւով հրաւիրեալներ և Միութեան անդամները։ Ներկաներու հիւրամեծարութենէն ետք, բացման խօսքը կատարեց Սրահի ատենապետ Պր. Տեփոյեան, որմէ յետոյ հետզհետէ խօսք առին Արժ. Տ. Արշամ Քհնյ. Պօղոյեան, պպ. Է. Կոտալազեան, Հ. Գարայեան, Ա. Զօրեան, Ա. Սարուխան, սովետական դեսպանատան անձնակազմին հայ նոր անդամներ՝ Պետրոս Պետրոսեան և Պարոյր Թալալեան։

Մէջ ընդ մէջ եղան արտասանութիւններ (օր. Շ. Խաչիկեան և պր. Պ. Գոգորեան) և մեներգ (պր. Մ. Գարանֆիլեան, դաշն. ընկերակցութեամբ տիկ. Շ. Իփէկճեանի)։

Արժ. Տ. Արշամ Քհնյ. Պօղոյեան բացումը կատարեց սրահի պատին վրայ զետեղուած հայկական մոթիֆով որմանկարի մը (գործ՝ արուեստագէտ Ա. Զօրեանի)։

Հանդէսը փակուեցաւ Միութեան յառաջիկայ գործունէութեան ծրագրին շուրջ պր. Տեփոյեանի յայտարարութիւններով։ Ն. Մ.

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

Մարդիկ իրենց իսկապէս ունեցած ձիրքերէն աւելի՝ կը պարծենան այն ձիրքերով, զորս ունենալ կը կարծեն։

ՎՈԼԹԵՐ

Բոլոր գազաններէն վայրագը մարդն է, երբ բարկացած է։

ՇԻԼԼԵՐ

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԱՐԱԲ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ Դ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԷՋ

Արաբական աշխարհի կրթական կեանքէն ներս գոյութիւն ունեցող այժմէական բազմապիսի հարցերու քննարկման տեսակէտէն խիստ օգտակար դեր կ'ունենան ուսուցիչներու համագումարները, որոնք կանոնաւոր կերպով կը գումարուին 1961 թուականէն ի վեր։

Եգիպտոսի Ուսուցիչներու Սենտիքային կողմէ կազմակերպուած Արաբ Ուսուցիչներու 4րդ համագումարը այս տարի տեղի ունեցաւ Աղեքսանդրիոյ մէջ, Օգոս. ի 14էն 22։

Համագումարին կը մասնակցէին բազմաթիւ պատուիրակութիւններ Արաբական Լիկայէն, Ինտոնեզիայէն, Լիբանանէն, Սուրիայէն, Սուտանէն, Իրաքէն, Մաւրիտանիայէն, Եգիպտոսէն, Լիպիայէն, Եմէնէն, Յորդանանէն, Քուէյթէն։

Եգիպտոսի Կրթական Նախարարը իր բացման խօսքին մէջ ջերմօրէն ողջունեց մասնակից պատուիրակները, յաջողութիւններ մաղթելով Արաբ Ուսուցիչներու 4րդ համագումարի աշխատանքներուն։

ԶԱՐԿ ՏԱԼ ԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐՈՒՆ

Համագումարը գլխաւորաբար զբաղեցաւ գիտական նիւթերու դասաւանդման խնդրով։ Արդարեւ նշուեցաւ որ գիտական մեծ նուաճումներու ներկայ դարաշրջանին երբ մարդկութիւնը հսկայական յայտնագործումներու ականատես կ'ըլլայ, անդին՝ արաբական աշխարհին մէջ, ոչ-նախանձելի վիճակ մը կը ներկայացնէ գիտական նիւթերու դասաւանդումը։

Այս առնչութեամբ՝ շահեկան դասախօսութիւններ եւ զեկուցումներ տրուեցան յայտնի մանկավարժներու և գիտնականներու կողմէ։ Համագումարէն բխած հինգ տարբեր յանձնաժողովներու մէջ կարծիքներու լայն փոխանակութիւններ տեղի ունեցան, գիտական դասեր աւանդող ուսուցիչներու որակաւորումին, դասագիրքերու պատրաստութեան ձեւին, գիտական աշխատանոցներու ընդհանրացումին, ուսումնական ծրագիրներու նոյնացումին, գիտական բառամթերքի արաբականացման և այլ այժմէական հարցերու մասին։

Առանձնաբար քննուեցան նաեւ նախակրթարաններու կողքին երկրորդական վարժարաններու և համալսարաններու մէջ եւս գիտական դասերը բարեփոխելու խնդիրները։ Առաջարկուեցաւ նաեւ զարկ տալ հիւլէական հետազօտութիւններուն և հրթիռաշինութեան գիտութեան։

ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

Համագումարի ընդհանուր ժողովը վաւերացուց հինգ տարբեր յանձնաժողովներու կողմէ ներկայացուած բանաձեւները, որոնք կը նպատակադրեն զանազան միջոցառումներ որդեգրել բարձրացնելու համար գիտական դասերու մակարդակը արաբական երկիրներուն մէջ։

Իր հերթին Եգիպտոսի Արաբ Ուսուցիչներու Սենտիքայի ընդհանուր քարտուղար Ահմէտ Ապտել Համիտ Աննարան արաբական ուսուցիչներու այժմէ ընդհանուր կացութեան մասին շահեկան զեկոյց մը կարդալէ ետք՝ կատարեց հետեւեալ առաջարկները, որոնք բուռն ծափահարութիւններով ընդունուեցան ընդհանուր ժողովին կողմէ։

1.— Պաղեստինի ազատագրութեան համար կատարուող ճիգերը շարունակել։ Ազատագրել նաեւ արաբական աշխարհի բռնագրաւուած այլ հողամասերը։ Օրինակի համար՝ Արապիստանը, Աղեքսանտրէթը, Արաբական Ծոցը, նախապատրաստուելու համար արաբական ընդհանուր միութեան իրագործումին։

2.— Արաբական երկիրներու ուսուցչանոցներու ծրագիրը նոյնացնել և զօրացնել, բարւոքելու համար արաբական զարթօնքի կարիքներուն։

3.— Ուսուցիչները յարմար կը նկատեն որ Կրթական Նախարարութիւններն ու սենտիքաները որակաւորման դասընթացքներ կազմակերպեն արաբ ուսուցիչներուն համար, զանոնք իրազեկ դարձնելու նորանոր տեսութեանց և գիտական յառաջդիմութիւններուն։

4.— Համագումարը յարմար կը նկատէ նաեւ որ արհեստակցական սենտիքաներու կազմակերպութեամբ ֆրանսերէն և անգլերէն լեզուներով որակաւորման դասընթացքներ տեղի ունենան արաբ ուսուցիչներու համար, որպէսզի անոնք կարենան առաւելագոյն չափով օգտակար հանդիսանալ Ափրիկէի և Ասիոյ տարբեր երկիրներու դպրոցներուն։

5.— Արաբ ուսուցիչները կը հաստատեն թէ անհրաժեշտ է բարձրացնել իրենց տնտեսական մակարդակը մասնաւորաբար այնպիսի երկիրներու մէջ, ուր արդարութիւնն ու հաւասարութիւնը չեն յարգուիր հաստատութեանց պատասխանատուներուն կողմէ։ Պէտք չէ նաեւ խտրականութիւն դնել տարբեր համալսարաններէ շրջանաւարտներուն միջեւ, երբ անոնք միեւնոյն գիտական արդար աստիճանաւորումն ունին։

6.— Ուսուցիչներու սենտիքաներ հիմնել այն երկիրներուն մէջ, ուր տակաւին չէ հիմնուած։

7.— Իւրաքանչիւր երկրի արհեստագիտական սենտիքային մաս պէտք է կազմեն պետական և մասնաւոր հաստատութեանց բոլոր ուսուցիչները։

8.— Արաբ ուսուցիչները կը պահանջեն միացնել իրենց սենտիքաներու կանոնագրութիւնները և փորձառութեանց փոխանակութիւններ կատարել, ուսուցիչներու և ուսուցման ծառայութեան ի խնդիր։

9.— Ուսուցիչները կ'ողջունեն իրենց և այլ ուսուցչական սենտիքաներու և միութիւններու միջազգային համագործակցութիւնը, բարձրացնելու համար ուսուցման արհեստի մակարդակը։

Խիստ օգտաշատ կը նկատենք նաեւ արաբական երկիրներու բազմահարիւր հայ վարժարաններու ուսումնական վերին մարմիններու ներկայացուցիչներուն մասնակցութիւնը նման կրթական համագումարներուն, որպէսզի այս ասպնջական երկիրներու հայկական հաստատութիւնները եւս իրազեկ դառնան և հնարաւոր բոլոր միջոցներով քայլ պահեն և ըմբռնեն տիրող կացութիւնը, որմէ պիտի օգտուին հայ դպրոցն ու մանկավարժը։

Գ. ՄՈՒՌԵԵԱՆ

ՀՊԱՐՏԱՆՔԻ ԱԶԴԱԿՆԵՐ

« ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏԵԽՆԻԿԱ »

Հրճուանքով դիմաւորեցինք «Գիտութիւն եւ Տեխնիկա» հանդէսի մեզի ուղարկուած 1965 տարուոյ 6րդ թիւը (Յունիս), որ ձեռնարկին 22րդ թիւն է։ Ուրեմն, ամսօրեայ այս թերթը գոյութիւն ունի առնուազն մէկուկէս տարիէ ի վեր։ Անոր հասցէն է՝ Երեւան, Մոսկովեան 35։ Հրատարակողն է՝ Գիտատեխնիկական ինֆորմացիայի ինստիտուտ, ՀՍՍՌ Մին. Սով. Գիտահետազօտական աշխատանքներու համակարգման պետական կոմիտէն։

Խմբագրական մարմինը բաղկացած է որակեալ դէմքերէ, որոնց մէջ մեզի ծանօթ անուններ ալ կը գտնենք. Մ.Վ. Կասեան (գլխաւոր խմբագիր), Բ. Լ. Աբրահամեան, Ա.Մ. Գասպարեան, Գ.Ս. Դաւիթեան, Ե.Ե. Խոջամիրեան (գլխաւոր խմբագրի տեղակալ), Զ.Ա. Հացագործեան, Մ.Գ. Ղուկասեան, Ա.Վ. Պետրոսեան, Լ.Մ. Ջանփոլադեան, Բ.Ա. Վարդապետեան, Ա. Խ. Քիւրքչեան (պատասխանատու քարտուղար)։

Մենք գիտենք՝ որ գրականութեան հետ եւ աւելի պատմաբանասիրական ուսմունքները խիստ յառաջդէմ են մեր մայր հայրենիքին մէջ։ Այս հանդէսը կուգայ հաւաստիք տալ մեզի, որ Սով. Հայաստանի մէջ գիտահետազօտական աշխատանքները շատ կարեւոր տեղ կը գրաւեն ու դեր կը խաղան։

Մեր գիտահետազօտական աշխատանքներով պարապող գաղութահայ երիտասարդներուն ուշադրութեան կը յանձնենք այս ամսագիրը։ Զայն կարելի է փոխ առնել «Ջահակիր»ի խմբագրութենէն։

Հ.Ժ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԵՐԳԻԾԱՆՔ

ՉԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԱԾ « ԵՐԱՇԽԻՔԸ »

Մեր պատի ժամացոյցը աշխատե՛ց, աշխատե՛ց ու մի օր էլ կանգնեց:

— Ինքն իրեն կանգնել է, թող ինքն իրեն էլ աշխատի, մտածեցի ես։

Օրերն անցնում էին, բայց ժամացոյցը աշխատելու ոչ մի տրամադրութիւն չէր ցուցաբերում։

Դէ՛հ, գիտէք էլի, աշխատող մարդու համար դժուար է չաշխատող ժամացոյցով եոլա գնալ։ Կինըս ստիպեց, թէ՝

— Մինչեւ ե՞րբ պիտի ժամանակը հարեւաններից հարցնենք, ժամացոյցը տար նորոգման։

Այս հասակիս, ծանր ժամացոյցը վերցրի, տարայ վերանորոգման տաղաւար։ Նախօրօք 6 ռ. 50 կ. վերցրին ու խոստացան նորոգել։ Նշուած օրը եկայ, շնորհակալ եմ, ժամացոյցը նորոգուած էր։ Շնորհակալութիւն յայտնեցի, դրի թեւիս տակ և ուզում էի գնալ՝ վարպետը ձայն տուեց.

— Երաշխիքը մոռացար։

— Ի՞նչ երաշխիք, հարցրի։

— Ա՛յ, այս թուղթը վերցրու, պահիր։ Մէջը գրուած է, որ մենք մեր նորոգումը երաշխաւորում ենք։ Վեց ամսուայ ընթացքում թէ ժամացոյցը կանգնեց՝ բեր, այդ թղթով անվճար կը նորոգենք։

Մի շնորհակալութիւն էլ այդ երաշխիքի համար յայտնեցի ու ժամացոյցը թեւիս տակ, թուղթը գրպանումս ինքնաշարժ նստեցի, ուրախ սրտով եկայ տուն, ժամացոյցը կախեցի իր տեղում։

— Սլաքները չեն շարժւում, ասաց կինս։

— Երաշխաւորուած սլաքները չշարժուել չեն կարող։ Թուղթը գրպանումս է։ Ուզեն չուզեն պիտի շարժուեն, հանգստացրի ես։

Օրն անցաւ, բայց սլաքներն այնպէս էլ անշարժ մնացին։

Երկրորդ օրը ստիպուած նորից տարայ նոյն տաղաւարի վարպետի մօտ։

Վարպետը սլաքները մատով դէս-դէն շարժեց, գլուխը տարուբերեց ու ասաց.

— Այստեղ «երաշխիք»ը գործ չունի, ժամացոյցը քո մեղքով է փչացել։

— Մեղքս ինչո՞ւմն է, հարցրի։

— Ժամացոյցը ցած ես գցել։

— Բոլորովի՛ն, ասացի ես։

— Ուրեմն ինքն է վար ընկել, դու տեղեակ չես։

— Տարած բոլէից աչքս վրայից չեմ կտրել։

Վարպետը մանրադիտակով տնտղեց ժամացոյցը և դարձաւ ինձ.

— Երեւի վրան ջուր էք թափել։

— Մի շաբաթ է մեր ծորակը չոր է։

— Կայ, չկայ՝ ցնցել էք։

— Ինչո՞ւ պիտի ցնցուէր։ Ձեր մօտից դուրս գալուց յետոյ նստել եմ ինքնաշարժ և ուղիղ գնացել տուն:

— Ինքնաշա՞րժ, գիւտ արածի նման հարցրեց վարպետը։ Բա էլ ի՞նչ երաշխիքի մասին ես խօսում։ Դէհ, ասա ժամացոյցիդ տունը քո ձեռքով ես քանդել...

Մտածեցի, որ ճիշտ էր ասում։ Մեղաւորը ես էի։ Ներողութիւն խնդրեցի ու նորից վերանորոգման արժէքը վճարելով, այս անգամ բոլորովին հրաժարուեցի երաշխաւորագիր վերցնել։ Չերաշխաւորուած երաշխաւորագիրը ինչի՞ս էր պէտք։

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

(Կարդացուած Մայրերու Տօնին)

Յարգելի Ներկաներ եւ սիրելի մայրեր.

Մայրերու օրուան տօնակատարութեան այս տարուան դասախօսութիւնը ինծի վիճակեցաւ։ Պիտի ջանամ ձեզ հաղորդակից դարձնել այն խորհրդածութեանց, որոնք մանկութենէս ի վեր զբաղեցուցած են միտքս:

Յիշողութեանս մէջ կան հանդիսութիւններ, տօնակատարութիւններ, ուսուցչական դասաւանդութիւններ եւ ազգային տօներ, որոնք միշտ վերջացած են դասախօսին կամ բանախօսին յորդորներով, խրատներով ու այլեւայլ «այսպէս եղէք», «այնպէս ըլլանք», քաջ Վարդանի, երկիւղած՝ մեր սուրբերուն, հայրենասէր՝ մեր դիւցազուններուն նման, եւայլն եւայլն:

Մէկ խօսքով՝ դասախօսը միշտ նպատակ ունեցած է իր ունկնդիրներուն միտքերն ու սրտերը տոգորել զգացումներով, եւ այսպէս Հայկական զգացումներով ուռուցած, կ'ելլենք սրահէն եւ արդէն իսկ մեր սրտերը կ'աշխատին եւ մեր կարելին բեմի սահմաններուն մէջ մեր կարելին կ'ընենք ընդօրինակելու համար այդ օրուան «հերոսը»։

Ուրեմն, մեծերէն խրատ եւ լսողներէն տրամաբանութիւն՝ թէ ի՞նչպէս կարելի է ըլլալ եւ ապրիլ այդ գովուած եւ փառաբանուած անձին նման:

Սակայն, երբեք չեմ հանդիպած «Մայրերու տօնին» առթիւ եղած դասախօսութեանց ընթացքին՝ տրուած յորդորներու կամ խրատի, անուշ մայրերուն։

Միւս փառաբանութիւն, միւս գովեստ, գնահատանք, խելայեղ ծափահարութիւն, այս է որ կը պատահի։

Բայց ո՞վ կ'ըսէ թէ բոլոր մայրերը գովուելու արժանի են:

Արդեօք մայրութիւնը միայն ծնանիլ, զաւակ սիրել, հաց եփել, կերակրել, խնամե՞լ է։

Վստահ եմ դուք բոլորդ միաբերան պիտի ըսէք՝ ո՛չ։

Ուրեմն, ի՞նչ է մայրութիւնը։

Թոյլ տուէք ինծի՝ ըսելու որ քանի մը տարուան փորձառութեամբ չէ որ յանգած եմ հետեւեալ տեսութեանց, այլ՝ ձեզի պիտի ջանամ ներկայացնել քաղուած կէտեր, տարիներ շարունակ զգացած, տեսած եւ ապրած վայրկեաններէս, որոնք վստահ եմ՝ մայրութեան կամուրջներն են, որոնց վրայէն շատեր անցած են արդէն:

(Շար. տես էջ 6)

Զրոյց մայրերու հետ

Սիրելի Անահիտ,

Տունի պարտականութիւն պէտք է տա՞լ թէ չտալ։ Միշտ շարչրկող այս հարցը փափաքեցար որ նիւթ ընեմ այս անգամ։

Ասիկա նոր հարց մը չըլլալով հանդերձ, երբեք իր այժմէականութիւնն ալ չէ կորսնցուցած՝ քանի բաց են վարժարանները և կայ ուսանողութիւն։

Ճշմարիտ ուսուցիչը շատ բան կը սորվեցնէ աշակերտին, քիչ ժամանակի մէջ։ Ուստի ան ժամանակ կը գտնէ դասարանին մէջ իսկ կատարել տալու պարտականութիւնները, իր անմիջական հսկողութեան տակ։ Տունի պարտականութիւնը կուտայ իբրեւ պարապմունք տղուն համար և յաճախ այս վերջինին պահանջքին կամ խնդրանքին ընդառաջ երթալով։ Այս պայմաններուն տակ՝ տրուած տունի պարտականութիւնը աշակերտը կը կատարէ մեծ հաճոյքով, հետեւաբար կ'ըլլայ նաեւ օգտակար։ Դժբախտաբար ճիշդ հակառակ արդիւնքը կուտայ երբ տրուած պարտականութիւնը երկար է և հապճեպով ընտրուած։ Աշակերտը ձանձրոյթ կը զգայ երբ դասը կը պատրաստէ և յաճախ կը կատարէ զայն «փորձէ՛ն քէ ազատ ըլլալու» տրամադրութեամբ։

Տունի պարտականութիւն տալը աշակերտին մէջ կը զարգացնէ գիտակցութիւն, ինքնավստահութիւն, ճշդապահութիւն։ Աշակերտը կը սորվի կատարել իրեն սահմանուած աշխատանքը պահանջուած ատենին, առանց ուսուցիչի։ Մտածուած և ծրագրուած կերպով տրուած պարտականութիւնները կատարելու ատեն՝ աշակերտը կարիք անգամ պիտի չզգայ դիմելու ծնողքին կամ երէց մէկու մը օգնութեան։

Սիրով
ԱՍՏՂԻԿ

ՀԱՅՈՒՆ ՄԱՂԹԱՆՔԸ

ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐ

Վեհափառ Վազգէն Կաթողիկոսի Գահակալութեան Տասներորդ տարեդարձը ուրախութիւն պատճառելէն զատ, ուրախալի պատեհութիւնը կ՚ընծայէ մեզի, որպէսզի յայտնենք մեր բոլորին որդիական սէրն ու սրտագին մաղթանքը հայոց Հայրապետին։ Թող միշտ լոյս ըլլան Անոր նուիրեալ կեանքի թանկագին օրերը, տեսնէ՛ Ան՝ հոգի ու մարմին առած այն գեղեցիկ գաղափարներն ու ծրագիրները՝ սիրոյ, եղբայրութեան, համերաշխութեան եկեղեցաշէ՛ն ու ազգաշէն առաջադրութիւնները՝ որոնք այնքան մօտիկ են Իր և հայութեան սիրտին։

Կը մաղթենք նաև, մեր հոգիին խորերէն, որ լիակատար յաջողութեամբ պսակուին այս օրերուն գումարուող Ազգային-Կրօնական Ժողովին աշխատանքները՝ որոնք անտարակոյս, պիտի տարուին բխած՝ մեր ժողովուրդին գերագոյն շահերէն ու բաղձանքէն. ինչպէս՝ հայութեան արդար պահանջքը վերստանալու և դարձեալ տեղաւորուելու իրմէ խլուած պապենական հողերուն վրայ, ժողովուրդին հոգեւոր կարիքներուն լաւագոյն կերպով հասնելու միջոցները՝ ներկայ պայմաններուն տակ՝ մասնաւորապէս։

Հայու կեանքին և գոյութեան սատարող ազդակները կը փոխուին, կը բարդանան, կը դժուարանան տարէց տարի, օրէ օր. կը փռուի, կը ցրուի մեր ազգը՝ աշխարհի տարածքին վրայ, կը ստեղծուին շատ նոր գաղութներ՝ որոնք իրենց սիրտին ու հոգիին կապը կ՚ուզեն պահել ամբողջ և անվթար՝ հայ հաւատքի լոյսի կեդրոն՝ Սուրբ Էջմիածինի հետ, որպէսզի աւելի եւս զօրանայ իրենց արիւնի կապը՝ Մայր Հայրենիքին հետ։

Կենսակա՛ն է հայութեան նոր գաղութ-փշուրներուն համար Սուրբ Էջմիածինի հոգեւոր պաշտպանութիւնը ու գիտե՛նք՝ Վեհափառին մտահոգութեան առարկայ դարձած է հայ նորաստեղծ գաղութներուն պարագան։

Հայաստանեայց Եկեղեցին՝ ինչպէս մեր Պատմութեան Արցունք և Մոխիր օրերուն՝ պիտի շարունակէ այսօ՛ր ալ ըլլալ հայ ժողովուրդին հետ, հայ ժողովուրդին համար, հայ ժողովուրդով։ Մօտենա՛լ ժողովուրդին, աշխատիլ ժողովուրդին համար, մեծնալ ու զօրանալ ժողովուրդով։ Մօտեցնե՛լ ժողովուրդը Հայաստանեայց Եկեղեցիին։

Պայքար Սպիտակ Սպանդին դէմ՝ պայքարն է նաև հայ Եկեղեցիին՝ որ երբ հայ հաւատքի Վէմ՝ պաշտպանէ ժողովուրդը ուծացումի հայակուլ Հրէշին ճանկերէն։

Նուիրեալ, պատրաստուած եկեղեցականներու առջեւ կայ անհուն դաշտ մը, հող՝ տեղ տեղ լքուած և խոպան գետին, որ կը սպասէ լաւ մշակին։

Էջմիածինը Սրբութիւն Սրբոց չէ միայն, ոչ ալ Հայ Հաւատքի կեդրոն լոկ, այլ՝ Կամուրջ Ոգեղէն՝ փշուր փշուր հայութիւնը Մայր Հայրենիքին միացնող, Սփիւռքը միաձուլող հոգիներու Շաղախը։

Հայ Եկեղեցին պէտք է խօսի ժողովուրդին այսօրուան մեր ապրող ու կենդանի լեզուն, մեր գործածած հայերէնը՝ ժողովուրդէն հասկցուելու համար։ Ճանչնալը հի՛մն իսկ է սիրոյ, իմաստութեան։

Հնագոյն ժամանակներէ ի վեր, մեր եկեղեցին կը գործածէր գրաբարը՝ որովհետեւ ատիկա էր Ոսկեդարի մեր ընթացիկ լեզուն։ Ժողովուրդը կը հասկնար բսուած ամէն աղօթք, երգուած ամէն տաղասացութիւն և շարական, ընթերցուած ամէն թուղթ։ Կը հասկնար, կը սիրէր ու կը բաւարարուէր։

Կարելի է համոզումով և համբերատար լայնախոհութեամբ, առանց դժուարութեան և բարդութեան մասին մտածելու՝ սկսիլ մաս մաս գրաբարէն աշխարհաբար փոխադրութեան շրջան մը՝ չմոռնալով միեւնոյն ատեն կատարել կրճատումներ՝ ուր որ հնարաւոր է, հարկ է, կամ խտացումներ՝ որոնք ոչ մէկ կերպով պիտի տկարացնեն, թուլցնեն եկեղեցական պաշտամունքի ոգին, կամ զեղչեն բանաստեղծական և հայ երաժշտական արժանիքներէն բան մը։

Գրաբար Թարգմանութեան և գտումի աշխատանքները հարազատ դիմագիծը և արժէքը պիտի հաստատեն Հայ Եկեղեցական արարողութիւններուն և երգեցողութիւններուն։

Այս օրերուն՝ «Եկեղեցական բարեկարգութիւն» անունը կու տան մէկ բանի միայն՝ «Կուսակրօնութեան հարց»ին, այն սխալ, միամիտ, ՁՆԱՇԽԱՐՀԻԿ հաւատքով և մտացածին յոյսով՝ թէ այդ հարցին լուծումին մէջ է Հայ Եկեղեցիի Բարեկարգութեան բանալին....։

Կա՛յ Կուսակրօնութեան Հարց։ Ասիկա ՄԷԿՆ է սակայն այն խնդիրներէն, որոնք կը սպասեն հայրական, լայնախոհ և ամէն կերպով բաղձալի լուծումի։ Մէ՛կը միայն բարեկարգութեան կարօտ, երբե՛ք ՄԻԱԿԸ։

Մեր եկեղեցին կը կարօտի բարենորոգումներու, ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ կ՚ապրի, կը գործէ։ Որովհետեւ մեր եկեղեցին քար ու խաչ չէ՛ միայն, խունկ ու աղօթք չէ՛ լոկ։ Անբաժան մա՛սն է հայ ժողովուրդին, յաւիտենական մասը՝ ինչպէս Մասիսը։ Արդար է՝ որպէսզի ժողովուրդը խորապէս ճանչնայ իր Եկեղեցին ու վստահ ենք գոհացում կը գտնեն հայութեան բաղձանքները։

Վազգէն Վեհափառին Գահակալութեան անցնող տասը տարին եղաւ շինարար, եկեղեցաշէն։ Պիտի շարունակուի այդ գործը ու յիշատակելի մնայ մեր Պատմութեան մէջ։

Ստեղծուեցաւ դժբախտաբար, մեր Եկեղեցին երկուքի բաժնող ծանօթ և տխուր Տագնապը՝ արտաքին, օտարամուտ, մեր ուժերն ու սրբութիւնները, եռա՛նդը ջլատելու ձգտող։

Հայ ժողովուրդը կը մնայ անսասան՝ իր սիրոյն մէջ ու հաւատքին վրայ, հայութեան Յաւիտենական Սրբութիւններուն՝ Մայր Հայրենիքի և Սուրբ Էջմիածինի հանդէպ։

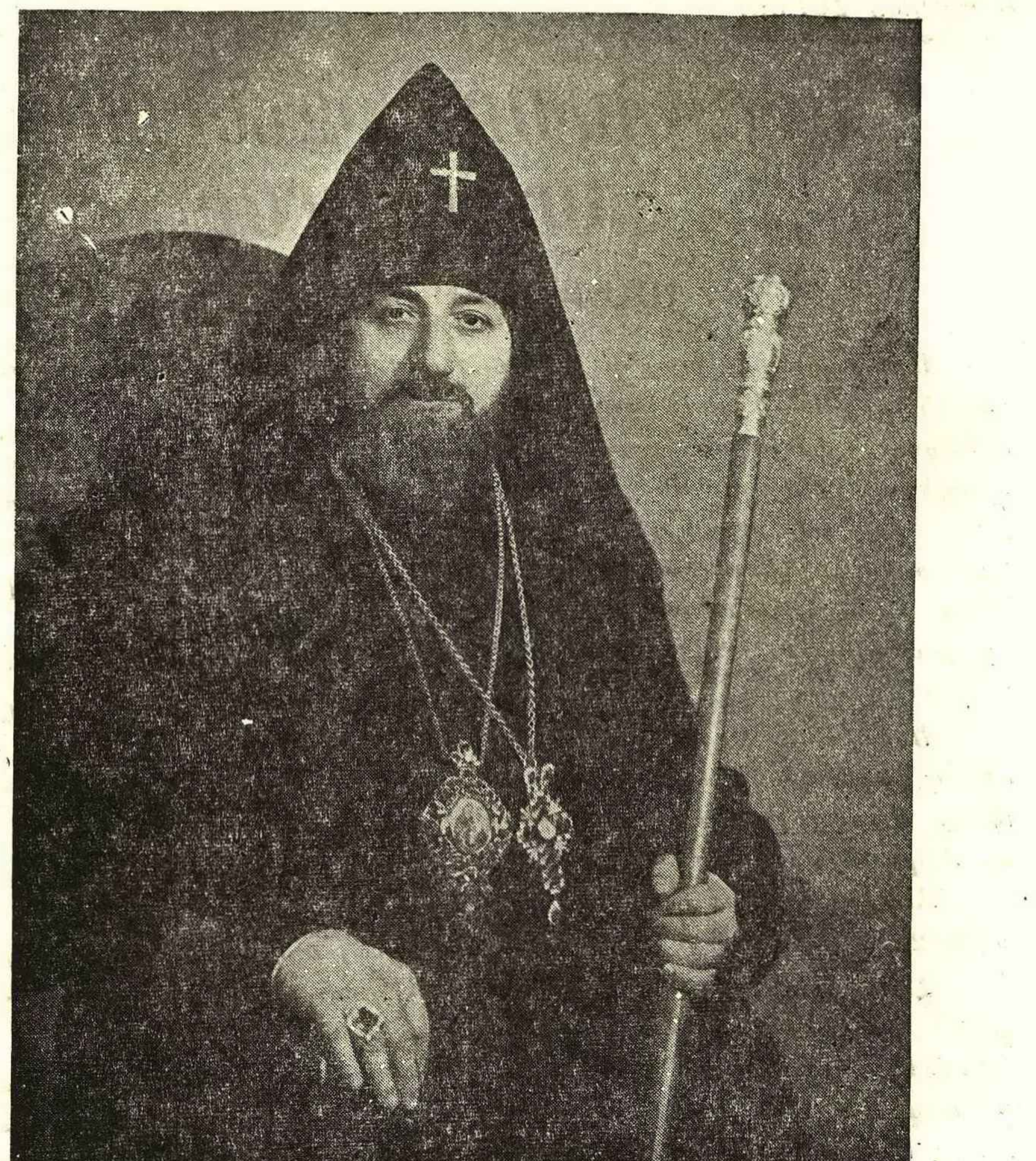
Վեհափառին Իշխանութեան Երկրորդ Տասնամեակը՝ թո՛ղ ըլլայ ուրեմն՝ Հայաստանեայց Եկեղեցիին և հայութեան համար՝ Համերաշխութեան և Ցաղթանակի Շրջան մը, Մայր Հայրենիքի տարած և տանելիք հրաշալի վերելքին կողքին՝ ներդաշնակ, լրացուցիչ. որպէսզի հայ ժողովուրդը ապրի Անվի՛շտ իր նո՛ր Ոսկեդարը. ոչ միայն անմասն մնայ մեր փառաւոր ներկային՝ որ երաշխիքն է աւելի՛ պայծառ Գալիքին։

Տեսնենք Մայր Հայրենիքի օրինակով՝ Սուրբ Էջմիածինն ալ շէնցած, զօրացած, բարենորոգուած, մեծցած, որպէսզի հրճուի՜ հայուն հոգին, որպէսզի հայը ո՛ւր ալ ըլլայ, կո՛ւրծք տայ Սփիւռքը կրծող, հայուն հոգին ու հայրենասիրութիւնը, հայրենաբաղձութի՛ւնը խաթարել փորձող ամէն երեւելի և աներեւոյթ փորձանքի, նորաստեղծ փոթորիկի։

Ասիկա՝ հայուն Մաղթանքը՝ Վեհափա՛ռ Տէր։

Հելիոպոլիս, 29 Հոկտեմբեր 1965

> «Մի երկնչի՛ր, հօտ փոքրիկ»։ Մենք ազգ ենք հիմա, հայրենիք ունինք, պետութիւն ունինք, դրօշակ ունինք։ Եւ յառաջ կ՚ընթանանք արդար վաստակով, իսկական անունովը մեր արմենական։»
>
> ՎԱԶԳԷՆ Ա.

ՎԵՀԱՓԱՌ ՎԱԶԳԷՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՆԱՌԱՔ ԱՂԱՒՆԻՆ

«Երանի խաղաղարարաց, զի նոքա որդիք Աստուծոյ կոչեսցին։»

Աւետարան ըստ Մատթէոսի գլ. Ե. 9

ԳՐ. ՓԱՍՄԱՃԵԱՆ

Վազգէն Վեհափառի գահակալութեան տասնամեակի տարեդարձը բարեպատեհ առիթ մըն է որ վեր առնենք Իր բազմաթիւ առաքինութիւններէն մէկը, որ կաթողիկոսութեան առաքելութեանց ամենակարեւորներէն է։ Այդ առաքինութիւնը իր հաշտարար ոգին է, խաղաղարարի իր անխորտակելի կամքը։

Հայ ազգի պատմութիւնը կը հաստատէ, որ երկրագունդիս վրայ մեր գոյութեան երկար ժամանակամիջոցին՝ մի՛շտ պատերազմներու մէջ եղած ենք։ Մեր Հայրենիքը ոտքի կոխան եղած է բարբարոս ցեղերու կողմէ։ Ու հայ ժողովուրդը, իր կեանքի ապահովութեան համար, յաճախ ցրուած է անծանօթ ու հեռաւոր երկիրներ։ Եւ դարեր ամբողջ՝ ա՛յս եղած է մեր ազգին դժբախտ ճակատագիրը։

Հայութիւնը, իր մայր հողին վրայ թէ իր բնակած գաղթավայրերուն մէջ, միշտ խաղաղութիւն փնտռած է։ Խաղաղութիւն՝ որպէսզի կարենայ իր ընտանեկան ու ազգային պարտականութիւնները խղճի մտօք կատարել, խաղաղութիւն՝ որպէսզի քաղաքներն ու գիւղերը շէննան, որպէսզի մարդիկ եղբայրաբար ապրին իրարու հետ։

Այս բանին հինէն ի վեր խորապէս հաւատացած են ազգին ղեկավարները, ով որ ալ ըլլան անոնք։ Պատմութիւնը կը յիշատակէ բազմաթիւ դէմքեր, որոնք իրենց ժողովուրդին բարօրութեան ու երկրին խաղաղութեան համար ամէն բանի զիջած են ու զօրաւոր բռնակալներու առջեւ գլուխ ծռած են, ենթարկուելով անոնց քմահաճոյքներուն։

Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցին, որ հայ ազգի ճակատագրին վրայ ամենամեծ դերը կատարած է անցեալին մէջ — ու տակաւին այսօր ալ—, իրապէս եղած է խաղաղութեան ջատագովը։ Բայց, ան, միայն իր դաւանակիցներուն խաղաղութիւնը չէ որ խնդրած է Երկնաւորէն, այլ՝ ամբողջ աշխարհի խաղաղութիւնը։ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ժամերգութեանց մէջ, քահանային ու սարկաւագին բերնով միշտ կը կրկնուի «վասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհիս...» մաղթանքը։

Այն օրէն ի վեր, որ Հայաստանեայց Եկեղեցին հիմնուեցաւ ու տարածուեցաւ հայ ժողովուրդին մէջ, յաճախ եկեղեցւոյ ղեկավարներն են որ առաջնորդեցին ազգը։ Անոնք հաւատացին, որ միայն մեր երկրին խաղաղութիւնը ուզելով չէ որ կրնանք հանգիստ ու ապահով ապրիլ աշխարհի վրայ։ Պէտք է ամբողջ մարդկութեան բարօրութիւնը և համայն երկրագունդիս խաղաղութիւնը հայցել։

Բայց հայ ազգը միայն արտաքին խաղաղութիւնը չփնտռեց։ Եղան ժամանակներ, ուր ներքին պառակտումներ, անհասկացողութիւններ ժողովուրդին մէջ ստեղծեցին անհանդուրժելի վիճակ մը։

Այդ օրերուն է որ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ղեկավարները եղան խաղաղութեան առաքեալներ՝ իրենց ժողովուրդին մէջ, բառնալու համար անհասկացողութիւնները, քէներն ու ոխերը։ Ու անոնք իրապէս հանդիսացան հոգեկան խաղաղութեան ռահվիրաները։

Այս տեսակ ճգնաժամային պարագաներուն մէջ հայ Կաթողիկոսները ունեցան նախախնամական դեր։ Հայ Եկեղեցւոյ պատմութիւնը — որ ինքնին հայ ժողովուրդին պատմութիւնն է — իր տարիներու հոլովոյթին մէջ կը յիշատակէ բազմաթիւ լուսաւոր ու առաքելատիպ հայրապետներ, որոնք ամէն ճիգ գործադրեցին ու իրենց աւելին ըրին՝ իրենց հօտին բարւոք կենակցութեան համար։

Ու, երբ ժողովուրդին ծոցին մէջ խռովութիւնները սաստկացան, անոնք չվարանեցան իրենց հայրական ձայնը հասցնել մինչեւ հեռաւոր գաղութները։ Նուիրակներ ու պատուիրակներ սահէպ Կաթողիկոսական Աթոռը ներկայացուցին ժողովուրդին մէջ։ Բայց, երբ այս ամէնքը օգուտ չունեցան՝ գտնուեցան Կաթողիկոսներ, «քաջ հովիւներ», որոնք չվարանեցան իրենց Աթոռը առժամապէս թափուր թողուլ և շրջիլ ժողովուրդին մէջ, խաղաղութիւն հաստատելու համար խռովեալ սրտերու և մտքերու մէջ։

Պատմութեան մէջ կը յիշուի Յակոբ Կաթողիկոս Ջուղայեցին (1598-1680), որ 82 տարեկան ալեւոր հասակին մէջ, չվարանեցաւ երկրորդ անգամ ըլլալով Կ. Պոլիս երթալ, Թրքահայոց մէջ ստեղծուած խռովութեանց առաջքը առնելու համար։ Տարիքը, ճամբորդական յոգնութիւնները պատճառ եղան որ ան իր Աթոռէն հեռու՝ վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ։ Իր ուսերուն վրայ ծանրացող պարտականութեանց գիտակից այս մեծ Հայրապետին անունը երախտագիտութեամբ յիշատակուած է իր ժամանակակիցներուն կողմէ ու իր շիրիմը ցայսօր ուխտատեղի է պոլսահայ ժողովուրդին համար։

Վազգէն Կաթողիկոսն ալ, հազիւ Լուսաւորչի աթոռին վրայ բարձրացած՝ պէտք զգաց իր հեզինակաւոր ձայնով անձամբ միջամտել գաղութահայ ազգային-եկեղեցական տագնապներուն։ Ան չվարանեցաւ իր Աթոռէն ժամանակաւոր կերպով հեռանալ, իրեն յանձնուած հօտին մէկ մասին մէջ ծագած խռովութիւնը հանդարտեցնելու և խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար։ Դժբախտաբար, այն օրերուն, սխալ մեկնաբանուեցան իր խաղաղասիրական աշխատանքները և ապարդիւն մնացին իր կոչերը։ Ստեղծուած արուեստական խոչընդոտներուն դիմաց ան չընկրկեցաւ ու չվարանեցաւ Քրիստոնէավայել իր սկզբունքներուն դրօշակիրը հանդիսանալէ ու ամէն անգամ որ առիթը ներկայացաւ՝ բարձրագոչ աւետարանեց Աստուածային խաղաղութիւնը, թեւածելու համար իր հօտին վրայ։

Անցնող տասը տարիներուն ընթացքին, Վազգէն Վեհափառի գործունէութեան ամենակարեւոր աշխատանքներէն մէկը այս եղաւ։ Ան այս կարճ ժամանակամիջոցին մէջ, քանիցս իր Աթոռէն հեռացաւ ու իր հօտին մօտիկ ու հեռաւոր գաղութներուն մէջ շրջեցաւ Էջմիածնայ Մայր Աթոռին օրհնութիւնները, խաղաղասիրական մաղթանքները տարածելու համար։

(Շար. տեսնել էջ 5)

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԽՕՍՔ

ՎԵՀ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.Ի ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Որբացած կը թուէր Լուսաւորչի դարաւոր Աթոռը եւ նայրոտած՝ իւղը անոր անշէջ Կանթեղին։ Աշուն մը կը պտտէր հայրենի լեռներուն ու դաշտերուն վրայ, եւ գիշերուան մը ցուրտը իր մօտալուտ գալուստը կը յայտարարէր:

Կրակ առաւ պատրոյգը կրկին եւ լուսաւորուեցաւ Հայոց աշխարհը։ Որբութիւնը հեռացաւ եւ զանգակները ղօղանջեցին անգամ մը եւս եւ ընդմիշտ չլռելու ուխտով։

Անտունութիւնը, լպրծուն սնդիկի նման, կը հոսէր մեր բիբերուն մէջ եւ մեր բիբերէն դուրս, այրելով մեր արտեւանունքը:

Եկա՛ւ Առաքեալը ու վարդի ջուրով սրբեց մեր տեսողութիւնը եւ անոր տուաւ յաւերժական ու հարազատ գոյնը, զգայողութիւնը։

Վստահութիւնը եղաւ մեր ուղին եւ ապահովութիւնը՝ մեր նպատակը։ Տատասկները, գլուխ ցցած երբեմն, խոնարհեցան, հեզացան, կակուղցան, դարձան փափուկ մարգեր, կանաչ ու կենսուրախ։

Խինդն ու յոյսը լեցուց Հայոց աշխարհին մթնոլորտը եւ խունկը ճնշաւորեց հայորդւոց թոքերը՝ երգելու փա՜ռքը Լուսաւորչի յաղթութեան։

Եղբայրութիւնը գահակալեց Իրմով եւ սէրը զէն ու զրահ դարձաւ ի պաշտպանութիւն ճշմարտութեան։

Մողո՞քը։ Անոր անշարժ ձեռքը կենդանութիւն զգեցաւ ի շահ բարեգործութեան, բարերարութեան, շինարարութեան եւ մարդկայնութեան։

Ինչո՞ւ եւ ի՞նչպէս կրցաւ Ան՝ այդքան Վեհութիւն պարփակել առատամատոյց եւ անվերապահ այդ Համեստութեան մէջ...։

Վեհութեան անունն է Վազգէն Ա.։

Զարթի՛ք Որդեակք...:

Գահիրէ — ՀԱՅԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՀ. ՎԱԶԳԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

1908 Սեպտ. 20 — Ծնունդ Պուքրէշի մէջ, մկրտուած եւ անուանակոչուած է Լեւոն-Կարապետ։ (Մականունը Պալճեան:)

1915 - 1930 — Նախնական, երկրորդական եւ բարձրագոյն ուսում Պուքրէշի Հայկական, Գերմանական եւ Ռումանական վարժարաններուն մէջ:

1930 — Ուսուցչութիւն՝ հայկ. վարժարանի մէջ։

1931-1932 — Պուքրէշի պետական համալսարանի գրականութեան եւ փիլիսոփայութեան բաժանմունքը։

1936 — Համալսարանական աւարտաճառ՝ «Կարգապահութեան հարցը մանկավարժութեան մէջ».

1936-1943 — Ուսուցիչ Պուքրէշի հայոց վարժարանին մէջ:

Հայագիտական ուսում՝ Առաջնորդ Տ. Յուսիկ Եպսկ. Զօհրապեանի մօտ՝ եկեղեցական պատմութիւն, դաւանութիւն, իրաւունք եւ կազմակերպութիւն։

1943 Սեպտ. 30—Զօհրապեան վախճանած է: Տ. Կարապետ Արք. Մազլըմեան կուսակրօն վարդապետ կը ձեռնադրէ զինք Աթէնքի մէջ։ Կը կոչուի Վազգէն վարդապետ։ Առաջն. փոխանորդ Ռումանիոյ, ի Պուքրէշ։

1934-1944 — Առաջն. փոխ. եւ ուսանող Պուքրէշի համալսարանի Աստուածաբանական բաժանմունքին:

1948 — Այց Էջմիածին։ Գէորգ Զ. Կաթողիկոսէն՝ Մայիս 28ին կը ստանայ ծայրագունութիւն։

1951 Յուլիս 8 — Եպիսկոպոսացում:

1953 — Կ'ընտրուի անդամ Էջմիածնայ Մայր Աթոռի Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի:

1955 — Պուլկարահայ թեմին եւս առաջնորդութիւնը կը տրուի իրեն:

1955 Սեպտ. 30 — Էջմիածնի մէջ գումարուած Ազգային-Եկեղեցական մեծ համաժողովը կ'ընտրէ զինք Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց։

1960 Սեպտ. — Կը տօնուի իր գահակալութեան հնգամեակը, արտասահմանէն ալ եկած պատուիրակներու ներկայութեան՝ յ Էջմիածին:

1965 Հոկտ. 31 — Աշխարհի ամէն կողմերէն եկած պատուիրակներու եւ հիւրերու ներկայութեան կը տօնուի իր Գահակալութեան տասնամեակը մեծ շուքով: Կը կայանայ Ազգային-եկեղեցական ժողով:

Վեհ. Վազգէն Ա. տասը տարիներու ընթացքին՝ երեք անգամ հեռացած է Մայր Աթոռէն՝ այցելելու համար իր հօտին, հանդիպելու համար քրիստոնեայ այլ եղբայրակից պետերու կամ մասնակցելու համար համաժողովներու:

ԻՐ ԵՐԿԵՐԸ

1936 — Կարգապահութեան հարցը մանկավարժութեան մէջ:

1937 — Խմբագրում «Հերկ» ամսագրի:

1938 — Անձնաւորութեան գաղափարին մասին (մտածումներ): Փիլիսոփայութիւն:

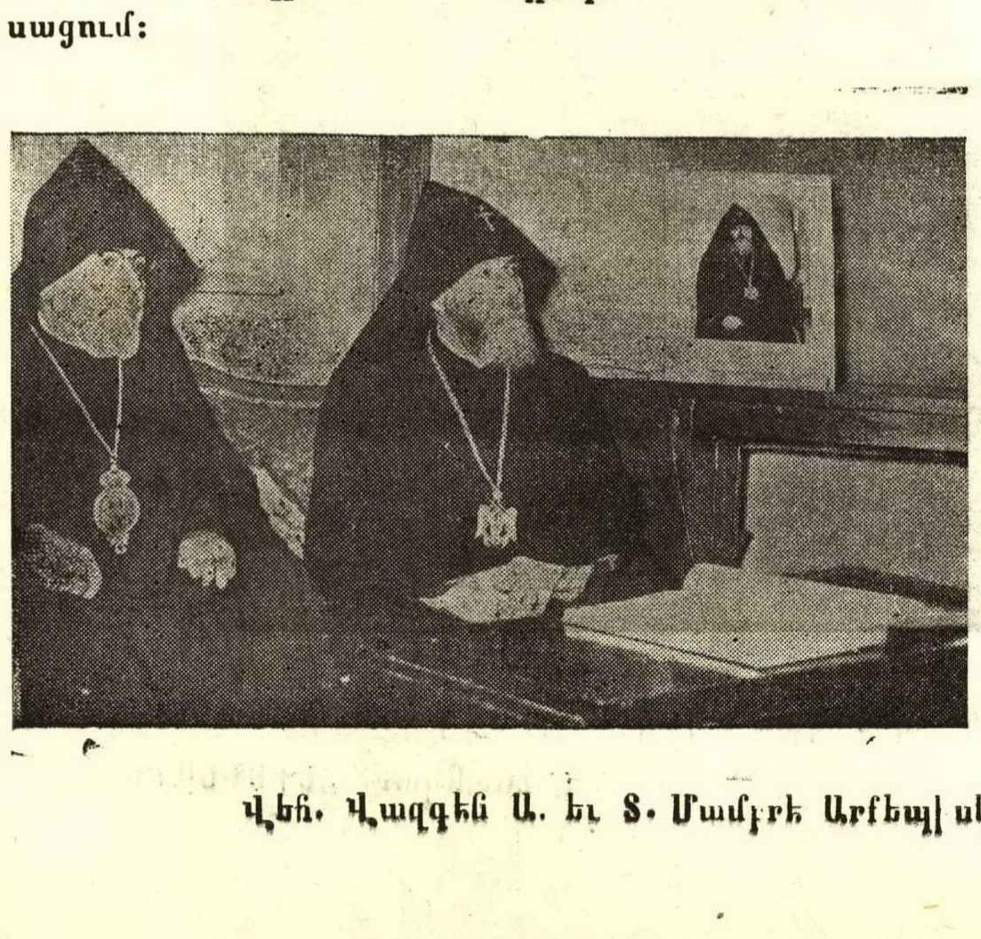
1940 — Մուսա լերան հայերը Ֆրանց Վերֆելի վէպին մէջ. վերլուծական:

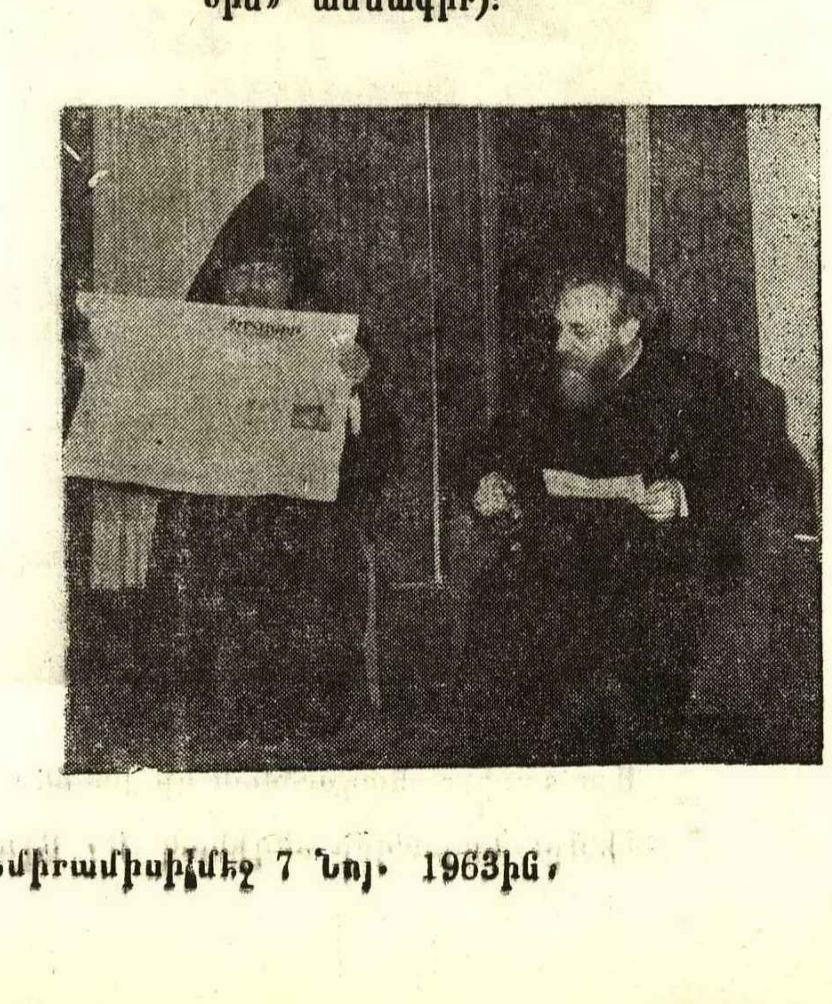
1943 Խրիմեան Հայրիկ որպէս դաստիարակ. մանկավարժական ուսումնասիրութիւններ:

1945 — Մեր պատարագը։ Խօսք Հայրենիքի մասին:

1954 — Հայրենիքի Արեւին տակ (Ցուցագրութիւն):

1955էն ի վեր բազմաթիւ քարոզներ, յօդուածներ եւ դասախօսութիւններ: Կոնդակներ («Էջմիածին» ամսագիր):

Վեհ. Վազգէն Ա. եւ Տ. Մամբրէ Արքեպիսկոպոս Սեմիրամիսին մէջ 7 Նոյ. 1963ին։

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

«Ցիսուսի պէս մարդ մըն է մեր կաթողիկոսը»
Մայր Զարդարեան (Ռ. Զարդարեանի կինը)

ՄԿՐՏԻՉ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Բերկրանքով կը բերեմ մեծարանքի լումաս, Վազգէն Ա.ի գահակալութեան 10րդ տարեդարձին առթիւ։

Վախճանեալ Կաթողիկոս Գէորգ Զ. կտակով Իրեն յաջորդ նշանակած էր Եղիշէ Արքեպսկ. Տէրտէրեանը (այժմ՝ Երուսաղէմի պատրիարք)։

Ժամանակին ողբ. Արշամ Տատրեան վերլուծեց և գրուատեց այս Նշանակումին տարօղութիւնն ու իմաստը, «Ջահակիր»ի մէջ։

Սակայն... անակնկալօրէն՝ Եղիշէ Արքեպիսկ. հրաժարեցաւ Թեկնածութենէն և Լուսաւորչի Գահին բազմեցաւ Վազգէն Ծ. Վարդապետ, ապա Եպիսկ. Պալճեան, 1955 Սեպտեմբերին։

Այն ատեն կը հարցնէինք, ո՞վ է այս մարդը։

Գրեթէ անծանօթ մը։

Կ'ըսուէր, թէ համալսարանական է, Ռումանիայէն, պարզ Առաջնորդ, և թէ՝ ձախակողմեան և աջակողմեան աշխարհը համբուռ ունի իր վրայ։ Կարծես՝ թէ ան Նախասահմանուած էր. օրհնեա՜լ է Աստուած։

1956 Փետրուարին Կիլիկիոյ կաթողիկոսական փոթորկալից ընտրութեան առթիւ, շատ բարդ ու դժուար առաքելութիւն վիճակուած էր իրեն։ Պէյրութ եկաւ և ... անցաւ Եգիպտոս՝ Եպիսկոպոսական մեծ ժողով գումարելու համար։ Ճանչցանք զինք այդ առթիւ՝ իր խօսքերէն ու քարոզներէն, և այն տպաւորութիւնը կրեցինք, թէ յարաբերաբար իր երիտասարդ տարիքին, հասուն և լուրջ գաղափարներ ունէր ան։

Տարինե՛ր անցան Եկեղեցական-Ազգային սուր վէճերով։ Եւ ահա՛ 1963ի վերջերը Երուսաղէմ եկաւ Ան՝ հաշտուելու և ողջագուրուելու համար Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին հետ։ Ոմանք հիացումով ողջունեցին այդ իմաստուն ելոյթը, ոմանք ալ՝ քննադատեցին...։

Եգիպտահայութեան առիթ ընծայուեցաւ երկրորդ անգամ վայելելու իր օրհնաբեր այցելութիւնը: Նաև՝ երրորդ անգամ 1965 Յունուարին։ Մազերն ու մօրուքը ալեխառնուած էին և քաղցրօրէն տրտմագին բան մը կար աչքերուն մէջ, իսկ իր խօսքերը դարձած էին աւելի խորատիպ, հաւասարակշռուած, աւելի կատարեալ և աւելի ազնուական։ Ոչ մէկ աւելորդ բառ. եղած էր իմաստուն, բառին իսկական իմաստովը։

Աղեքսանդրիա հանրային հաւաքոյթի մը մէջ ըսաւ, թէ Լուսաւորչի Գահին վրայ բազմելէն ետք, աւելի խորապէս ըմբռնած էր Սուրբ Էջմիածնի խորհուրդը։ Այս ինքնաքննական ներհայեցողութիւնը անկեղծ խոստովանութիւն մըն էր, հոյակապ վկայութիւն մը:

Սփիւռքի այլ քաղաքներուն մէջ, աղբիւրի նման զուլալ իր բառերէն լոյսեր կը ծաւալէին։ Եւ գիտէր տալ «զկայսերն կայսեր, և զԱստուծոյն Աստուծոյ»։

Պերճախօս լեզուն իսկ կը թոթովէ և չի կրնար սեղմել անփոփ նշմարի մէջ իր կեանքը, եթէ ամբողջ մատեա՛ն մըն ալ լեցնէ, դարձեալ չ'սպառեր զայն ...։ Հայ ժողովուրդին հոգին խտացած է Վազգէն Ա.ի մէջ։

Խիստ համառօտ վկայութիւն մըն է գրութիւնս։ Ցիշենք Կոնդակը Նահատակաց Ցիսնամեակին: Մէկ ու կէս Միլիոնը համահայկական միասնականութեամբ յուշատօնուեցաւ ամենուրեք և ՊԱՀ ՄԸ տարսեց համաշխարհային հանրային կարծիքը...։

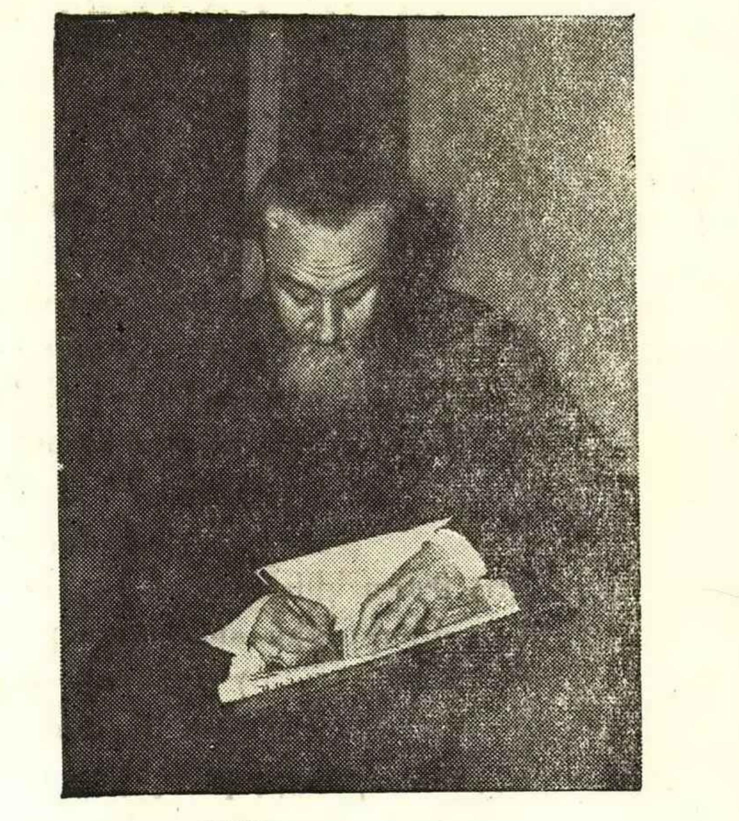
Իր կարեւոր գործերէն «Հըրաչքներէ՛ն» մէկն ալ կարելի է նկատել, օրինակ, Անդրանիկ Ծառուկեանը հայրենասիրական ուղիղ ճամբու — Դամասկոսի ճամբուն մէջ — բերելը։ Եւ անոր սահուն, ճկուն և մոգական գրիչը տպլապէս արդիւնաւորելը...։ Ուրիշ մը կրնար քառասուն տարի գահակալել և չնշմարել Ծառուկեան մը:

Կրօնական և անձնական խնդրի մը առթիւ ստիպուեցայ աղաղակել մինչև Ս. Էջմիածին և բուռն բողոքիս իբրև պատասխան միայն... օրհնութեան գիր եկաւ։ Ըմբռնեցի որ, իրեն յատուկ ինչ-ինչ պատճառներով չէր ուզեր միջամտել...։ Ես ինծի հանդէպ, նաև Կաթողիկոսին հանդէպ՝ անկեղծ պիտի չըլլայի, եթէ այս «մանրուք»ը չյիշէի:

Հայկական իմաստութիւն մը կ'ըսէ. — «Հայր մը հարիւր ուսուցիչ կ'արժէ. իսկ մայր մը, տասը հայր կ'արժէ»։ Արդեօք Կաթողիկոսը ի՞նչ կ'արժէ։ Եւ ա՛յս Կաթողիկոսը...։ Ես կը վարանիմ չափելու, զի Աստուած միայն կրնայ խորաչափել Վազգէն Ա.ի հոգիին և պայծառ իմացականութեան անհունը։

Առաքելաշունչ Վեհափառը քաջ հովուի յատուկ անձնուիրութեամբ կը ծառայէ Հայ Ազգին, Հայաստանեայց Եկեղեցիին. Նաև իր մեծ սրտին մէջ՝ ամբողջ մարդկութիւնը կը կրէ, խաղաղութեան համար կը խորհի և կը գործէ ալ։ Երախտագէտ հայութիւնը հոգեպարար երանութեամբ կը տօնէ իր գահակալութեան 10րդ տարեդարձը և ի խորոց սրտից կը մաղթէ առողջ և երկար կեանք, շարունակելու համար իր լուսահուն, լուսայորդ և լուսասփիւռ առաքելութիւնը։

Հաւատքի մարդ է Վազգէն Ա.։ Հաւա՛տք. ահա՛ մարդը մարդ ընող հիմնաքարը, վէմը։ Իր անունը յաւերժագրուած է մեր մեծ Կաթողիկոսներուն առաջին շարքին վրայ։ Ինք այն էակներէն է, որոնք մէկ անգամ միայն կը հային մեր երկրագունդին...։ Եւ իրեն հանդէպ մեր հաւատարմութիւնը պայման և սէրը սահման չունի։

Վեհափառը կը ստորագրէ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ի ա. թիւը

«Ցիսուսի պէս մարդ մըն է մեր Կաթողիկոսը»: Թող ո՛վ որքա՜ն կ'ուզէ սքանչանայ։ Արժանի է հիացման և գնահատանքի։

Եւ ես, մանկանացուներուն մէջ ամենաերջանիկն եմ, գրելու համար հանդարտ խղճով սա՛ տաղավերջը. — Հայութեան մէջ, նոյն իսկ մարդկութեան մէջ, մեր հարազատ Վազգէն Կաթողիկոսին նման լուսապսակ ճակատ չկայ...:

Աղեքսանդրիա, 21 *Հոկտ.* 1965

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՆԱՌԱՔ ԱՂԱՒՆԻՆ

(*Շար. Դ. Էջէն*)

Վազգէն Վեհ.ի անուան հետ անգակտելիօրէն կապուած պիտի մնայ իր այս անշէջ ոգին, քրիստոնէութեան խղճմտանքին և առաքինութիւններուն կորովի և անխոնջ պաշտօնեայի իր աւետաբեր դերը։ Իր հաշտարար ոգին, իր ազգասէր ու հայրենասէր հայրապետի սիրտը՝ իր անունը ոսկի տառերով արձանագրել պիտի տան Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ առաքելատիպ ու երջանկայիշատակ Կաթողիկոսներու շարքին մէջ։

Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցին յաւէտ երախտապարտ է իրեն ու հայութիւնը, անխտիր, իր պարծանքը կը սեպէ հրեշտականման այս հովուապետը։

Թո՛ղ Տէրը անսասան պահէ Մայր Աթոռը ու արժանաւոր Աթոռակալին ալ պարգեւէ երկար կեանք ու առողջութիւն, որպէսզի, Ան, աներկիւղ հովուէ իրեն յանձնըւած բազմաչարչար ու բազմակարօտ հօտը, ի բոլոր սրտէ կը փափաքինք որ Ան մնայ միշտ խաղաղութեան աղաւնիի բարձր ու նուիրական դիրքին մէջ, ազգին խռովեալ ու դառնացեալ որդիները դէպի խաղաղութիւն եւ եղբայրասիրութիւն առաջնորդելու համար։

27 *Հոկտ.* 1965

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՀԱՅ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒՆ

Կը տեղեկացնենք, որ Աղեքսանդրիոյ համար «Ջահակիր»ի պաշտօնական թղթակիցն է պր. Մկրտիչ Անդրանիկը, որուն պէտք է ուղղել բոլոր հրաւիրագիրները (միշտ երկու հատ)։

ԱՐԱԲ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՌԱԾՆԵՐ

(Լ. Թիւֆէնքճեանի հաւաքածոյէն, Հայրենիք Տարեգիրք, 1946)

Թարգմանեց ՀԱՅԿ ԿԱՐԻՆԵԱՆ

1) Գանող անձն ամէն բաներէ աղտոտ
չի տեսներ բնաւ փէշերն իր կեղտոտ
2) Երբ ագռաւն է առաջնորդող քեզ
գերեզմանատուն կը գտնես զքեզ:
3) Ի՞նչ է հաւատքէն ալ նախամեծար
Ազնուութիւնը, այս նկատի առ.
4) Երբ ձայն մը լսես մէջէն կաքաւին
միսէն մերկացած՝ ողբն է ոսկորին:
5) Թմբուկին ձայնը՝ ինչ որ ալ ընես
փսիաթին տակ պահել կարող չես:
6) Սիրէ սիրականդ՝ ի՞նչ տարբերութիւն
թէ ճերմակ կամ սեւ ունի մորթի գոյն:
7) Քու դրացիիդ նոյնիսկ աներես
գոցէ տան դուռը՝ երբ բաց կը տեսնես.
8) Ի՞նչ կայ մեղրէն քաղցր, մի՛ փնտռեր աջ ձախ
եթէ ձրի է՝ քացախը՝ քացախ.
9) Համբերութիւնը ըստ իմաստունին
բանալի մըն է, անհուն դրախտին:
10) Երբ տգեղ բան տեսնես աչքերովդ
չտեսնելու զարկ, ծածկէ փէշերովդ.
11) Անզգայութիւն՝ դժբախտութեան ծառ
շատ զգայնութիւն աղէտի անտառ:
12) Երբեք այր պահնէ՝ գաղտնիք մը դժուար
իսկ թէ կին՝ տեղեակ է աշխարհ.

(Աղեքսանդրիա)

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

(Շար. Գ. էջէն)

Ամուսնական միութեան սիրոյ պտուղ զաւակը հազիւ լոյս աշխարհ եկած, նոյնիսկ դեռ չծնած, կարծէք իր ծնողաց երակներուն մէջէն կը հոսեցնէ տեւական մը նոր զգացում՝ սիրոյ, նուիրումի եւ զոհողութեան, որպէսզի այսպէսով անոնք իրաւունք ունենան կոչուելու հայր եւ մայր:

Ուրեմն, այս լրիւ իրողութեան առջեւ է որ բացարձակ հաւասարութիւն կը պահանջուի բոլորէս. պարտինք տալ հօր, այո՛, կ'ըսեմ հօր, այն բոլոր պատիւներուն եւ փառաբանութեանց կէսը, արդար բաժինը իր կոչումին:

Ինչո՞ւ ամէն պատիւ մօրը, ամէն գովեստ մօրը:

* * *

Հայրը, իր բազմազբաղ վիճակին պատճառաւ եւ այլ բանաւոր հանգամանքներու բերմամբ ընդհանրապէս լուռ կը մնայ եւ վերապահ իր զաւկին առաջին քայլերուն, շատ շատ փափկանկատ բառով մը կը գոհանայ եւ կամ պարզապէս իր կինը քաջալերելու համար՝ անոր տարած տնային զոհողութեանց մէջ:

Հօր մը աւագ պարտականութիւնն է ուրեմն լուծել նաեւ հացի խնդիրը՝ շնորհիւ իր քրտնաթոր ջանքերուն, որոնց լուծին տակ կը սպառի ուժն ու կորովը իր կեանքին.

Այսպէս հալած ու մաշած հօր մը պատկերը, ի՞նչ ազդեցութիւն կրնայ ունենալ զաւակներուն վրայ երբ *մայրը* պզտիկուց արդէն չմղէ զանոնք՝ տեսնելու եւ զգալու պարտականութեան գիտակից իրենց հօր յոգնաբեկ վիճակը:

Մօր մը դերը դժուար է, եւ շատ դժուար՝ երբ ան կ'ուզէ ըլլալ կատարեալ մայր մը. հակառակ պարագային չկայ աւելի դիւրին բան՝ քան մայրութիւնը եւ աւելի աժան քան անոնց շռայլուած պատիւները:

Ուրեմն, այստեղ կը համոզուինք որ հօրը արտասնային, այսինքն ընտանի կեանքին զոհուած ըլլալուն պատճառաւ է որ զաւակը ստիպուած է իր կեանքին սկզբնական տարիները անցընել մօրը շուրջին ու շունչին ներքեւ. Այդ տարիներու ընթացքին, մայրը պիտի յոգնի մարմնապէս եւ ինքզինք դէմ յանդիման պիտի գտնէ պարտականութեանց շարքի մը, հոգեկան պարտականութիւններ, որոնցմէ շատ անգամ, հայրը ոչինչ կը հասկընայ:

Որպէսզի ընտանեկան յարկը դառնայ դրախտավայր, վեհ ու նուիրական սիրոյ, եւ ստեղծագործութեան խորան, մայրը պարտի ծրագրել աշխատանք տանիլ, արտաբերելու համար իր ներքին ձիրքերն ու շնորհները:

Բայց այր մարդիկ յաճախ այսպէս կ'արտայայտուին. «Կիներուն բա՞նը ... ժամուան մը գործ»

Ո՞վ կ'անդրադառնայ տան գործերուն իմաստին, կամ աւելի ճիշդը՝ մօր մը պարտականութիւններուն: Արդէօք աւելը, լուալն ու ճաշ եփե՞լն են միայն:

Իցիւ թէ տանք ըլլային: Որքա՞ն հանգիստ եւ երջանիկ պիտի ըլլար կինը:

Ֆիզիքական կեանքի հոգածութեան առընթեր, անկէ յետոյ, բայց անկէ գերիվեր է բարոյական հոգածութիւնը:

Մայրն է, որ իր կաթին հետ կը ջամբէ իր մտքին լոյսը մանուկին բողբոջ հոգւոյն մէջ:

Օրօրոցէն սկսեալ մեր կեանքի իւրաքանչիւր վայրկեանը բան մը խլած տարած է անոր մտքէն ու սրտէն:

Մայրն է, որ մինչեւ գերեզման պատրաստ է քամուելու իր զաւկին հանգիստին եւ երջանկութեան համար:

Այո՛, պէտք ըսել որ ներկայ դարուս ամէն ինչ դիւրացած է, եւ մեքենականացած. մեր տրամադրութեան տակ դրուած են արդիական մեքենաներ, որոնք տանտիկինին ժամանակ կը շահեցնեն:

Սակայն թող երբեք չկարծուի թէ լուացքի կամ փոշի առնելու մեքենան, սառնարանն ու հեռաձայնը մօր մը գործերը դիւրացուցած են, որովհետեւ այս բոլորին առընթեր, այս նոյն դարուն, զաւակներուն հոգատարութիւնը աւելի դժուարացած է:

Զաւակներուն դաստիարակութիւնը ոչ փորձով եւ ոչ ալ մեքենայով կարելի է տալ:

Մայրութիւնը գին չունի, եւ ոչ ալ կը բաղդատուի արդիական մեքենաներուն հետ:

Պէտք չէ անգիտանալ, թէ բանական էակին համար մայրութիւնը հոգեկան է եւ ոչ թէ ֆիզիքական:

Ինչպէս որ հոգին գին չունի, գին չունի նաեւ զայն կերտող մայրը:

«Հոգին առաւել է քան զմարմին», կ'ըսէ Աւետարանը:

(Տար. 1) ՍՈՆԻԱ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՉԱԿԵՐՏԱՒՈՐ ԱԶԱՏԱՄՏՈՒԹԻՒՆ

Միացեալ Նահանգների Էֆ Բի-Այ-ի ընդհանուր պարագլուխ Էդգար Հուվերը, իր տարեկան զեկուցման մէջ յայտնեց, որ անցեալ տարի 2,600,000 լուրջ ոճիրներ են գործուել Ամերիկայում:

Նա ասաց, որ դա 13 տոկոսի յաւելում է կրել 1963ին գործուած ոճիրների համեմատութեամբ:

Մանր ոճիրները — սպանութիւն, մարդասպանութիւն՝ անփութութեան հետեւանքով, բռնաբարութիւն, գողութիւն և բանի յարձակում — բարձրացել են 15 տոկոսով,— ասում է զեկուցումը:

1964ի ընթացքին ոճրային ակտերի պատճառով ձերբակալուածների թիւը բարձրացել է հինգ տոկոսով՝ 1963ի համեմատութեամբ իւրաքանչիւր հազար հոգու մէջ 35 հոգի:

Արտաքին այդ լուրն էր, որ երևաց մամուլում:

Սա էլ քեզ լուսաւոր երկիր, ինչպէս Անգլիան, որտեղ պատանի-երիտասարդների գործած ոճիրների խնդիրը գնաց մինչև պարլամենտ:

Ինչևէ, եթէ մի րոպէ քննութեան առնենք տոկոսների այդ բարձրը յառաջդիմութիւնը, կը պարզուի, որ առաւելագոյնը 5 տարուց յետոյ գրանք կը բարձրանան 100 տոկոսի...

Ի լուր այդ տոկոսների բարձրացման, մարդ փառք պիտի տայ Աստծուն, որ Ամերիկայում չի ապրում: Թէ չէ՛... մէկ էլ տեսար փողոցով անցնելիս կամ տնում գիրք կարդալիս – եթէ ընթերցասէր ես, անշուշտ – անակնկալ կերպով ոճրային յարձակման ենթարկուեցիր, իսպառ մոռացար չնչելը..

Բայց լոկ այդ ձևով մտածելը կարծեմ սխալ կը լինի, որովհետև եթէ մի կողմից ենթակայ ես նման փորձանքի մէջ ընկնելու, միւս կողմից հսկայական քայլերով պիտի զարգանաս... այլ և այլ գիտութիւններով: Ինչպէս օրինակ՝ ի՞նչ մեթոդով պիտի սիրահարուես եւ երբեմն էլ ամուսնանաս... առանց սիրահարուելու և չուտով ամուսնալուծուես՝ առանց տատանուելու: Ապա կրկին ամուսնանաս, նորից ամուսնալուծուես... Հոլիվուդեան «աստղերի» նման և այսպէս շարունակ՝ մինչև ձանձրանաս ամուսնանալուց և մնաս ընդմիշտ ամուրի...

Սիրահարական այդ գիտելիքներին կարող ես տիրանալ ըստ ամենայնի «ազատամիտ» վայրերում... եթէ ուսումի ես գնացել եւ ստանում ես առատ փող, բայց ժամանակ կամ տրամադրութիւն չունես առնելու բարձրագոյն կրթութիւն... Հակառակ դէպքում, պիտի փնտռես ու մտնես նորէն ըստ ամենայնի մի «ազատամիտ» կրթական հաստատութիւն, որտեղ ապրելիս լինեն նմանապէս ըստ ամենայնի «ազատամիտ» ուսանող ուսանողուհիներ՝ իբրև գիչերօթիկ..

Այդ մէկ ձևի «ազատամտութիւն» է որ կոչուած է ընդմիշտ վերացնելու բոլոր «հին» ու «փտած» հասկացողութիւնները «պահպանողական» և «յետամնաց» մարդկանց մէջ...

Երկրորդ «ազամտութի՞ւնը»:

Սրան տիրանալու համար պիտի մտիկ տաս այն խնամատարական հաստատութեանց, ուր խնամւում են բազմահազար նորածիններ, որոնց մայրերը յայտնի են, իսկ հայրերը մնում են միշտապէս անյայտ...

Այդ նորածիններն են, որ կոչւում են նորագոյն «ազատամտութեան» զաւակներ...

Իսկ երրորդ ազատամտութի՞ւնը:

Սրա հետքը գտնելու համար պիտի ուղևորուես ուղղակի դէպի նիւդիստների վայրը... որտեղ խստիւ արգիլուած է ամօթխածութիւն *բառի գործածութիւնը, ինչպէս նաև չոր հագնելը... Եւ պիտի միշտ յիշես, որ ըստ տիրող օրէնքի, զանցառուներին անմիջապէս չոր են հագցնում և վռնդում իրենց «ազատամիտ» միջավայրից...*

Անշուշտ այդ հսկայ քայլերով որ թռիչքներ է գործում «ազատամտութիւնը», մինչև հինգ տարի գա կը հասնի իր գագաթնակէտին և կատարելագործմանը... գարձնելով երկրագնդիս վրայ գտնուող բոլոր «յառաջադէմ» մարդկանց բացարձակ նիւդիստներ... Եթէ ի հարկէ Վիեթնամի կռիւները չվերածուեն համաշխարհային պատերազմի և չոր ու թաց միասին չայրուեն... աթոմիկ ռումբերով...

Խե՜ղճ ազատամտութիւն, ի՞նչ տառապանքներ ես կրում առանց չահագործող բարքերի անկման մէջ:

«ԱԼԻՔ» ԱՆԱՆՈՒՆ

«Ջահակիր»ի Աղեքսանդրիոյ ներկայացուցիչն է Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ, Հելիոպոլիս փողոց թիւ 18, Ռամլէ, Քան Տը Սեզար:

ՄԵԾԱՏՈՒՆԻՆ ԽՐԱԽՃԱՆՔԸ

Գինարբուք կար պալատին մէջ այդ գիշեր,
Խրախճանք մը՝ տօնի մ'համար սնոտի.
Մինչդեռ անդին՝ պատերուն տակ կը ննջէր
Հպատակ մը, կիսամերկ ու անօթի:

Փառատօն մը, կայթատօն էր սարքուեր,
Ծոփ զգեստներ հագուած էին բոլորն ալ.
Անդին թշուառ արարած մը կը պառկէր,
Դողդղալով՝ ճիգ կ'ընէր ան քնանալ.

Ծոփ սեղաններ, կերակուրներ համադամ՝
Դրուած վրան ծաղկահեղձուկ սեղանին.
Տեսակներով ըմպելիներ, բիւր անգամ
Կենացներով ուրախ, շէն, կուլ կը տրուին:

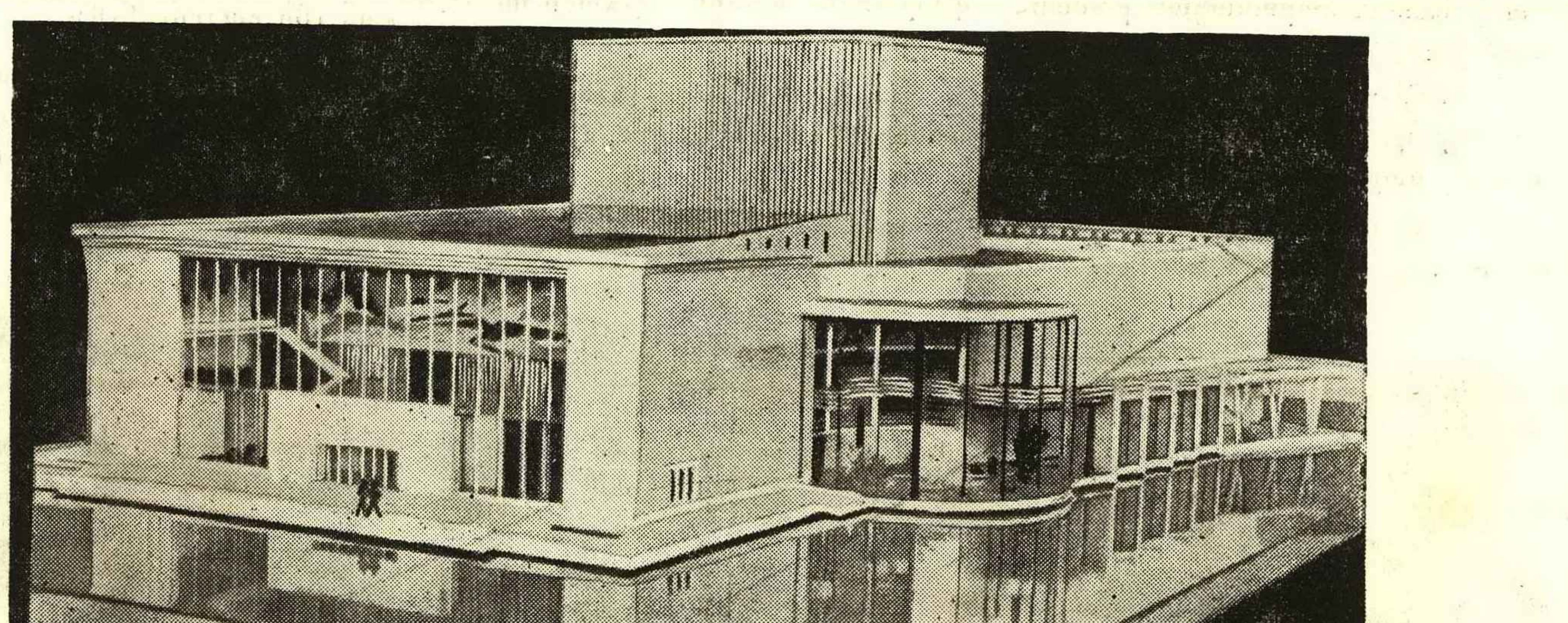
Անդին դուրսը ցանկապատին տակ երկաթ՝
Ծերուկ մարդ մը, ցնցոտիներ կռնակին՝
Արիւն փսխէր ու տուայտէր անընդհատ,
Մինչ ներսն անհոգ միշտ բաժակներ պարպուին:

1950 Բ. ՀԱՃԸՆԼԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ

ԵՐԿԻՐՆԵՐ		ՊԱՐԶ	ՕԴԱՑԻՆ
		ԹՂԹԱՏԱՐ	
ԵԳԻՊՏՈՍ	Ե. Դ.	125	—
ԼԻԲԱՆԱՆ	Լ. Ո.	—	12
ՍՈՒՐԻԱ	Ս. Դ.	125	175
ԱՐԱԲ. ԵՐԿԻՐՆԵՐ	ՍԹԵՐԼ.	1.10.0	2.0.0
		ՏՈԼԱՐ ԿԱՄ ՓՈԽԱՐԺԷՔ	
ԵՒՐՈՊԱ ԵՒ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ		5.00	10.00
ԱՄԵՐԻԿԱՆԵՐ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ ԵՒ ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ		....5.00	20.00

Այս տարի շահագործման կը յանձնուի Երեւանի պետական ակադեմական թատրոնի նոր շէնքը: Նախագծի հեղինակ՝ Ռ. Ալաւերտեան: Լուսանկար՝ ՀԵՔԵՔԵԱՆՐ

ԸՆԿ. Գ. ՄՈՂՕՅԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿ. ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ

Ազգային-Եկեղեցական մարզին մէջ եւս մեր երիտասարդութիւնը ունի իր շատ մօտիկ հետաքրքրութիւնը· արդարեւ, մեր երիտասարդութիւնը միշտ ցանկացող եղած է որ տիրէ համերաշխ մթնոլորտ: Մեր երիտասարդութիւնը, ըլլալով կողքին Մայր-Հայրենիքի, կողքին է նաեւ Ս. Էջմիածնին եւ կ'ուզէ որ Ս. Էջմիածնի արժանաւոր Գահակալ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա.ի գերակայութիւնը միշտ պահպանուի ու յարգուի բոլոր եկեղեցիներուն կողմէ. եւ մեր կազմակերպութիւնը միշտ թեւ ու թիկունք կանգնած է այդ ոգիին եւ գաղափարաբանութեան:

Ցաւով նկատեցինք որ դեռ եկեղեցական պառակտում մը գոյութիւն ունի, որ չէր սկսուած մեր կողմէ. այդ նեղքը մեր նախաձեռնութեամբ չէր եղած, այլ ծանօթ ոյժերու կողմէ:

Սակայն մեր կազմակերպութիւնը նախաձեռնողը եղաւ ազգային ընդհ. համերաշխութեան ոգիի մը եւ մեր նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցաւ ձեզի ծանօթ Երուսաղէմեան ողջագուրումը, ուր հանդիպեցան երկու Հայրապետները: Մեր կուսակցութիւնը կը յուսար, որ այդ Երուսաղէմի ողջագուրումէն ետք պիտի տիրէր ընդհանուր համերաշխ մթնոլորտ: Մենք մեր կարելին կ'ընէինք, որպէսզի այդ համերաշխութիւնը ամրանայ եւ քանդակուի, սակայն ցաւով նկատեցինք որ այդ ձգտումը միակողմանի էր եւ ուրիշ կողմ մը կար, որ հետզհետէ ցոյց տուաւ թէ շատ ալ կողմնակից չէ համերաշխութեան: Սակայն մենք դարձեալ մեր կարելին ըրինք, մինչ ուրիշներ տարբեր դիրք որդեգրեցին. յանցաւորը մենք չենք: Դարձեալ կը փորձենք, որպէսզի ընդհանուր համերաշխութիւն մը տեղի ունենայ, եթէ պէտք է:

Գալով մեր միւս շրջաններուն, խօսելով անոնց մասին, պիտի ուզէի անդրադառնալ հպարտանքով՝ որ Ֆրանսայի մեր շրջանն ալ, աւելի՛ սկսած է կազմակերպուիլ եւ ուռճանալ: Հիւսիսային Ամերիկայի, Միացեալ Նահանգներուն մէջ եւս մեր կազմակերպութիւնը ունի իր օրկանը, «Երիտասարդ Հայաստան»ը, որ մեր ամենահին թերթերէն մէկն է, կուսակցական, եւ կանոնաւոր կերպով լոյս կը տեսնէ: Մեր մասնաճիւղերը ձեռնարկներով միշտ Հայ Գաղութները աշխոյժ գործունէութեան մէջ կը պահեն:

Անցնելով Հարաւային Ամերիկա, հոն եւս մեր կազմակերպութիւնը Ուրուկուէյի մէջ ունի իր Կեդրոնը: Այդտեղ վերջին շրջանին կազմակերպուեցաւ, Եղեռնի Յիսնամեակին առիթով, թատերական շատ մեծ ներկայացում մը, առաջին անգամ ըլլալով, սփիւռքահայ կեանքին մէջ, Հնչակեան երիտասարդները ներկայացուցին, Դերենիկ Դեմիրճեանի «ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ» մեծ թատերախաղը, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին աւելի քան 200 դերասան-դերասանուհիներ:

Ապա կազմակերպեցին մեծ շքերթ մը՝ Ուրուկուէյի մայրաքաղաքին մէջ, բողոքի ցոյց մը թուրք ջարդարարներուն դէմ, մօտ 10000 հոգիով: Ամբողջ օտար մամուլը Ուրուկուէյի մէջ գնահատանքով խօսեցաւ եւ արձագանգը հանդիսացաւ հայ ժողովուրդի հողային արդար դատին:

Անցնելով Արժանթին, պէտք է ուրախութեամբ նշենք, որ Արժանթինի մէջ եւս, մենք ունինք մեր երիտասարդական շարժումը, Հայ Կեդրոնը, «ՇԱՐԺՈՒՄ» շաբաթաթերթը: Հոն եւս սկսած ենք մենք զմեզ պարտադրել եւ հայ ժողովուրդը այդտեղ, սիրով կու գայ եւ կը մասնակցի մեր կազմակերպութեան բոլոր ձեռնարկներուն: Պէտք է այս առիթով հպարտութեամբ եւ ուրախութեամբ նշեմ նաեւ իմ ընկերներուս ալ ուրախութիւնը: Մենք երբ իմացանք որ այստեղ սահմանուած է «ՋԱՀԱԿԻՐ» թերթը, անհուն ուրախութիւն զգացինք: Ափրիկէի փոքր գաղութին մէջ, ուր եւս արտագաղթը սկսած է, եւ ուր մնացեալները հաւատաւոր քաղաքացիներ եւ լաւ հայեր են, կ'ուզեն որ իրենց գործերը ըլլան շինիչ: Անոնք հիմա ունին իրենց սեփական շաբաթաթերթը: Եւ ասիկա՝ մեծ զոհողութիւններով:

Այդ զոհողութիւնները մենք շատ կը կը գնահատենք: «ՋԱՀԱԿԻՐ» թերթը չափէն աւելի սիրուած է Պէյրութի մէջ, կը սպասուի կանոնաւոր ամէն շաբաթ, եւ ցրուիչը «Արարատ» Օրաթերթին հետ միասին կը ցրուէ նաեւ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ը: Մենք մօտէն կրնանք հետեւիլ՝ թէ ի՛նչ ձեռնարկներ կան Հայկական Ընթերցասրահին մէջ, ի՛նչ ձեռնարկներ կան Գահիրէի կամ Աղեքսանդրիոյ, կամ այլ կեդրոններու մէջ, կազմակերպուած մեր այստեղի Ընթերցասրահին կողմէ եւ կամ այլ միութիւններու կողմէ: Մի՛ կարծէք թէ Լիբանանը ձեզմէ աչքէ սրտէ հեռու է. մենք «ՋԱՀԱԿԻՐ» թերթի միջոցով կամուրջ մը հաստատած ենք ձեզի հետ եւ միշտ ձեր ձեռնարկները, ձեր յաջողութիւնները մեզի անհուն ուրախութիւն կը պատճառեն:

Այս առիթով թոյլ տուէք որ սրտանց յաջողութիւն մաղթեմ Հայկական Ընթերցասրահի Վարչութեան, «ՋԱՀԱԿԻՐ» թերթի խմբագրութեան, որոնք շատ օգտակար աշխատանք մը կը տանին Եգիպտահայ գաղութին մէջը. թող ա՛լ աւելի ծաղկի ու բարգաւաճի այս կազմակերպութիւնը, այս հիմնարկութիւնը, Հայկական Ընթերցասրահը, անոր քով «ՋԱՀԱԿԻՐ» Շաբաթաթերթը, եւ սրտանց երջանիկ տարիներ կը մաղթեմ, յաջողութիւն մաղթեմ նաեւ մեր բոլոր անդամներուն, որպէսզի մենք օրին մէկը տեսնենք իրենց ճիգերուն արդիւնաւորումը: Բոլորս ալ կ'աշխատինք ի խնդիր մեր ժողովուրդին, բոլորս ալ կ'աշխատինք մեր Մայր-Հայրենիքին համար եւ կը հաւատանք անոր, որ ալ աւելի պիտի ծաղկի ու բարգաւաճի: Եւ կը հաւատանք որ օրին մէկը անիկա պիտի հանդիսանայ մեր բոլորին օթեւանը եւ բոլորս պիտի հաւաքուինք մեր երկրի գեղեցիկ եւ չքնաղ երկնակամարին ներքեւ:

Յաջողութիւն բոլորիդ աշխատանքներուն եւ շնորհակալութիւն այս գեղեցիկ հաւաքոյթին համար:

(Շար. 6 եւ վերջ)

ՀԱԶՈՒԱԳԻՒՏ ՆԱՄԱԿԱՆԻՇ

Նամականիշը, որուն պատկերը կը տեսնէք այստեղ, բացի հազուագիւտ ըլլալէ, առաջինն է որ շրջանառութեան մէջ դրուած է ռուսական երբեմնի կայսրութեան հողամասին վրայ: Աղբիւրներուն մեծամասնութիւնը կը հաստատէ, որ անիկա շրջանառութեան մէջ

դրուած է 1857 Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր ամիսներուն, այսինքն Ռուսաստանի մէջ համապետական առաջին դրոշմաթուղթը հրատարակուելէն (1858 Յունուար) երկու-երեք ամիս առաջ:

Ո՞ւր պատրաստուած է այս նամականիշը եւ ի՞նչ շրջանառութիւն ունեցեր է:

Այս նամականիշը հրապարակ հանուած է Թիֆլիսի մէջ եւ շրջանառութեան մտած է քաղաքին ու Կոջորի գիւղի կովկասեան փոխարքայի ամառանոցին միջեւ:

Թիֆլիսի մէջ լոյս տեսնող «Կավկազսկի Կալենդար»ի մէջ 1857 թուականին տպուած են Թիֆլիսի «քաղաքային փոստը եւ թերթերն ու ժուռնալները տուն տանելու կանոնները»: Այնտեղ մասնաւորապէս խօսուած է վեց կոպէկնոց դրոշմաթուղթի մասին:

Դրոշմաթուղթի չափը 22 × 22 միլիմեթր է: Անոր միջին մասին մէջ գծուած է Արարատ լեռը, իսկ վրան՝ Նոյի տապանը: Քաղաքի գերբին վրայ մենք կը տեսնենք երկգլխանի արծիւ:

Կարգ մը հետազօտողներ կը կարծեն, որ ուսանողական առաջին նամականիշը եղա՞ծ է Թիֆլիսինը: Պատահաբար 1913 թուականին գտնուած այդ դրոշմաթուղթի երեք օրինակներն անհետ կորած են: Ոչ ոք կրնայ ըսել, թէ այդ նամականիշներէն քանի՞ն կը գտնուին դրոշմաթուղթ հաւաքողներու մօտ եւ ինչո՞վ պէտք է բացատրել քաղաքի գերբի եւ Արարատի համատեղ պատկերումը:

Առանց ասոր ալ այդ նամականիշն իր մէջ կը թաքցնէ շատ գաղտնիքներ եւ ամենամեծ «սպիտակ բիծ»ն է հայրենական դրոշմաթղթագիտութեան պատմութեան մէջ:

Հնարաւոր է, որ ընթերցողները, նոյնիսկ անոնք, որոնք հեռու են դրոշմաթուղթ հաւաքելէ, լոյս սփռել կարողանան Թիֆլիսի նամականիշի պատմութեան վրայ:

Հաւաքածոյ կազմողներու Երեւանի քաղաքային ընկերութիւնը երախտապարտ կ'ըլլայ անոնց, որոնք կարող կ'ըլլան ամենափոքր տեղեկութիւններ իսկ հաղորդել Թիֆլիսի այս նամականիշի մասին:

Ա. ՆԱՐԻՆԵԱՆ

Երեւան

ՋԱՀԱԿԻՐ

4 ՆՈՅ 1965

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Հ. Մ. Ը. Մ. — ՆՈՒՊԱՐ

ՊԱՍՔԷԹ-ՊՈԼԻ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՄՐՑՈՒՄ

Կիրակի, 7 Նոյեմբեր 1965, կ. վ. ժամը 6-ին
Հ. Մ. Ը. Մ.—Նուպարի մարզադաշտին վրայ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԽՈՒՄԲԸ ԸՆԴԴԷՄ
ԱՐԱՐԱՏ, ՆԻԸՐ ԻՍԹ, Հ.Մ.Ը.Մ-ՆՈՒՊԱՐ ՄԻԱՑԵԱԼ ԿԱԶՄԻՆ

ԹՈՒԱԳՐԵԱԼ ԱԹՈՌՆԵՐ 200 100 50 Ե.Դ. ԸՆԴՀ. ՄՈՒՏՔ՝ 25 Ե.Դ

Տոմսակները ստանալ ՊՊ. Վահագն Տէփոյեանէն (93 Ռամսէս պողոտայ), Հրանդ Գուբինեանէն («Պիէռ», 22 Ահրամ պողոտայ, Հելիոպոլիս) եւ մասնակցող խումբերու ակումբներէն։

ՄՐՑՈՒՄԷՆ ԵՏՔ

ԽԱՆԴԱՎԱՌ ԽՐԱԽՃԱՆՔ ՀԱՅՐԵՆԻ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

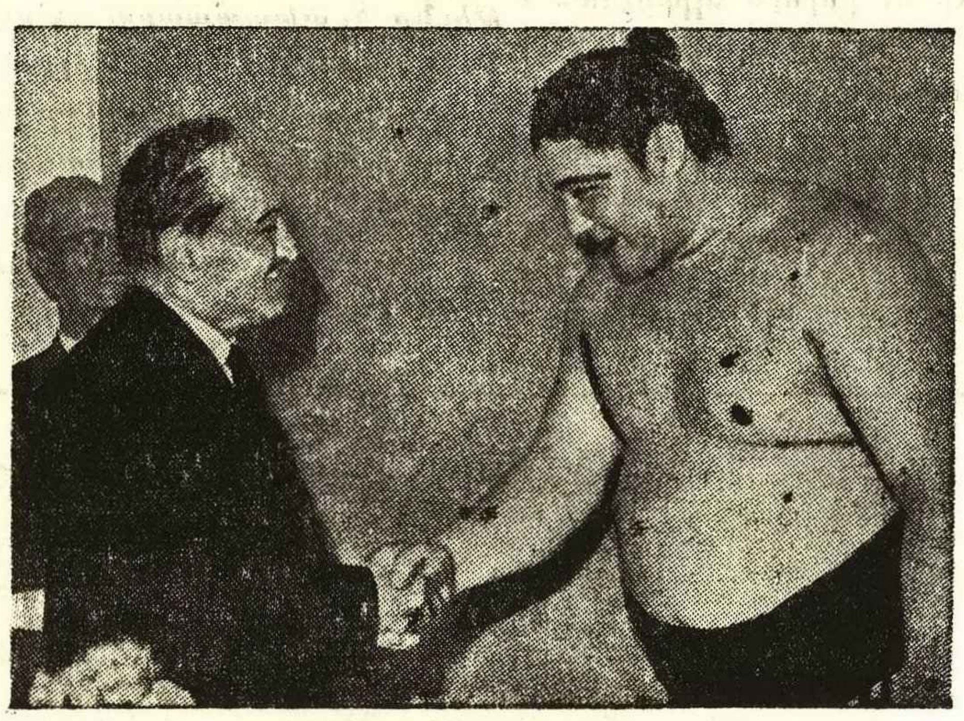
կրկնապէս վերանորոգուած մարզադաշտի պարտէզին մէջ, «ՍԴԱՐՏՍԹ» նուագախումբի առաջնորդութեամբ։
Պիտի սպասարկուին համադամ ճաշեր պատրաստութեամբ տիկիններու։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ Հ.Մ.Ը.Մ. ՆՈՒՊԱՐԻ

Հայրենի մարզիկները Գահիրէի օդակայանը կը հասնին Ուրբաթ, 5 Նոյեմբեր 1965, առաւօտեան ժամը 10ին։ Մարզիկները դիմաւորել փափաքողներու համար տրամադրուած են երկու օթոպիւսներ որոնք Հայ Գեղարուեստասիրաց Միութեան սրահէն կը մեկնին ժամը 9-ին, իսկ Փալմիրայի (Հելիոպոլիս) առջեւէն՝ ժամը 9.30ին։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
Հ.Մ.Ը.Մ–ՆՈՒՊԱՐ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Ճափոնցի Սումօ ըմբիշներ այցելած են Մոսկուա։ Նկարին մէջ՝ ախոյեանապետ Թայհօ կը ձեռնուի Գերագոյն Սովետի Նախագահ Անաստաս Միկոյեանի հետ։

ՀԱԼԷՊ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՍՔԷԹ-ՊՈԼԻ ԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՅԱՂԹԱՆԱԿԷ

26 Հոկտեմբեր 1965 առաւօտեան՝ Հայաստանի պասքէթ-պոլի Ազգային խումբը, առաջնորդութեամբ Կոստանդին Ստեփան Մալխասեանի, Հիւսիսային Սուրիոյ մէջ ընդունուեցաւ մարզական միութիւններու եւ ժողովրդական զանգուածներու կողմէ մեծ խանդավառութեամբ։

Հայաստանի խումբը, 22 Հոկտեմբեր 1965ին ունեցաւ իր առաջին մրցումը ընդդէմ Հ. Մ. Մ.–Հ. Ե. Ը. խառն խումբին և յաղթեց 89–44ով։

Երկրորդ մրցումն էր՝ «Սերգըլ»ին դէմ, որմէ ևս յաղթական դուրս եկաւ 54–52ով։

26 Հոկտեմբեր 1965ին խումբը կը մրցի, իբրև հրաժեշտի հանդիպում, Հալէպի հայկական խառըն խումբին դէմ։ Իսկ 27 Հոկտեմբերին կը մեկնի Դամասկոս, ուր պիտի ունենայ չորս մրցում, կը գրէ «Արարատ»։

ՊԱՍՔԷԹ-ՊՈԼ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ ՅԱՂԹԱԿԱՆ (62-45)

Կիրակի, 31 Հոկտ. 1965ին, Հ.Մ.Ը.Մ. (Աղեքս.) և «Կամք» մարզական միութիւններուն կազմակերպած մրցումը տեղի ունեցաւ Գահիրէի և Աղեքսանդրիոյ զտեալ խումբերուն միջև, «Կամք»ի մարզադաշտին վրայ։

Աղեքսանդրիոյ զտեալ խումբը բաղկացած՝ Հ.Մ.Ը.Մ.ի և «Կամք»ի լաւագոյն խաղացողներէն՝ պարտութեան մատնեց Գահիրէի զտեալ խումբը, բաղկացած Հ.Մ.Ը.Մ.-Արարատի, Հ.Մ.Ը.Մ. Նուպար և Նիըր- Իսթ մարզական միութիւններուն լաւագոյն խաղացողներէն, 62–45 արդիւնքով (կիսախաղ 32-19։

Այս մրցումին հասոյթը պիտի յատկացուի Աղեքսանդրիոյ Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ, Ապրիլեան Եղեռնի Յիսնամեակին առթիւ կառուցուելիք յուշարձանին շինութեան ֆոնտին։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Առ ի գնահատութիւն Թերթիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, Աղեքսանդրիայէն ստացանք հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

Տիկին Վիքթորիա Արշարունի 100 *ե. դ.*
Պր. Նորայր Պէնօհանեան 100 *ե. դ.*

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Ընթերցասրահիս Երիտասարդաց Յանձնախումբի մշակութային գործունէութեան առ ի քաջալերութիւն կը նուիրեն.

Տէր և Տիկ. Եդուարդ Զօրայեան 200 *ե. դ.*

Տեարք և Տիկնայք Պօղոս Սիմոնեան, Գէորգ Կէրիկեան, Բաբէլ Հաճընլեան, Եղնիկ Վեցիկեան, Սուրէն Խաչատուրեան, Գէորգ Եագուպեան, Սարգիս Պալեան, Մինաս Պահատրեան 100ական ե. դ.։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Արփին Մասալեան, բնիկ Պուրսայի Քամագայ գիւղէն, կնոջ անունը Պայծառ Վիգիրեան, որ իմ կը կոչուի Կիւլ՝ան, զաւակին անունը Մէյրի։ Առաջին պատերազմէն ետք Իզմիրի երջաններուն մէջն էր։

Եթէ մեռած է կամ ողջ՝ կը խնդրուի տեղեկութիւն ունեցողներէն իմացնել՝

Տիկին Զապէլ Պաամաճեան,

824 N Street
FRESNO - CALIFORNIA
(U·S·A·)

Հարիւր տոլար նուէր կը խոստանամ լուր տուողին։

Կը խնդրեմ որ արտասահմանի թերթերը արտատպեն եւ ցուցակը ինծի ղրկեն։

ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ

—ԱՄՀի մէջ «Մահմետական Եղբայրներ»ու դաւադրութեան մասին նոր խոստովանութիւններ կատարողներ եղան։ Այս խոստովանութիւնները մամուլով, ձայնասփիւռով և հեռատեսիլով ժողովուրդին սեփականութիւնը դարձուեցան։ Զախողած դաւը կը միտէր աւեր յառաջացնել երկրին մէջ։

—Ս. Միութիւնը կոչով մը առաջարկեց անմիջապէս վերցնել հակառեմակահութիւնը, սիոնականութիւնը, նացիականութիւնը, ֆաշականութիւնը, որոնք ծնունդն են գաղութարարութեան։

—Պերթրանտ Ռասըլ փիլիսոփան, 51 տարի անդամ ըլլալէ ետք, բողոքելով հրաժարեցաւ Անգլիոյ Աշխատաւորական կուսակցութենէն՝ Վիեթնամին պատճառով։

—ՄԱԿի ընդհ. քարտուղար Ու Թանթ յայտարարած է որ գինաթափութեան հարցին լուծումը՝ Ժողովրդային Չինաստանը ՄԱԿէն ներս ընդունելուն մէջ կը կայանայ։ Անգլիա համաձայն եղած է ասոր։

— Ֆրանսայի արտաքին գործոց Նախարար Գուվ Տը Միւրվիլ մեծ պատիւներու արժանացաւ Մոսկուայի մէջ։ Պիտի մնայ հինգ օր։ Համաձայնութիւն պիտի գոյանայ Եւրոպայի ապահովութեան, Վիեթնամի և ՄԱԿի շուրջ։

— Հոկտեմբեր 28ը «ՄԵԾ ՈՉ»ի տօնն է Յունաստանին համար, երբ 1940ին՝ Մուսոլինիի վերջնագրին պատասխանուեցաւ այդպէս։ Այս 25 ամեակին առթիւ ցոյցեր տեղի ունեցան Աթէնքի մէջ՝ ընդդէմ ՕԹԱՆի և Մ. Նահանգներու։

Ցոյցեր եղան նաև Կիպրոսի մէջ՝ ի ներկայութեան Նախագահ Մակարիոսի և Զօր. Կրիվասի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ
ԳԱՀԻՐԷ

Չորեքշաբթի, 4 Նոյեմբեր 1965, երեկոյեան ժամը 9.15ին

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ
ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՄԱՀՈՒԱՆ 30-ԱՄԵԱԿԻՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ
ՄՕ. ԵԴՈՒԱՐԴ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ՆԻՒԹ՝
«ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԳՈՂԳՈԹԱՆ»

Գեղարուեստական յայտագրին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն
Տիկ. ՄԱՐԿՐԻԹ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ՊՐ. ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Ունկնդրութիւն Կոմիտասեան խմբերգներու՝ Հայաստանի Պետական Երգչախումբի նորագոյն կատարմամբ։

Մուտքը ազատ է

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կիրակի, 21 Նոյեմբեր 1965. կ. ե. ժամը 6,30ին

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԻՐՈՒԱԾ ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՀԻ
ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ՕՀԱՆԵԱՆԻ
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ

«ՌՈԶԻԿ»Ը

(ՀԵՂ. ՏԻԿ Ա. ՕՀԱՆԵԱՆ)

Խիստ հետաքրքրական կատակերգութիւն

3 *ԱՐԱՐ ԵՒ* 1 *ՊԱՏԿԵՐ*

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԵՐ

Տիկ. Սոնիա	(դերասանուհի)	*Տիկ. Իսքարա*
Տիկ. Արտեմիս	(Գոստանի քոյրը)	*Տիկ. Ա. Մ. Քիւփէլեան*
Տիկ. Էլզա	(Թոնիի կինը)	*Օր. Մ. Պալեան*
Տիկ. Նորա	(Գոստանի աղջիկը)	*Օր. Ս. Պալեան*
Պր. Գոստան	(գործարանատէր)	*Պր. Կ. Նիկողոսեան*
Պր. Անտրէ	(թատրոնի տնօրէն)	*Պր. Ա. Լեւոնեան*
Պր. Էրնեստ	(Ռոզիկի նշանածը)	*Պր. Հ. Պուղտաճեան*
Պր. Թոնի	(Դատարկապորտ)	*Պր. Տ. Դմզմեան*
Պր. Ֆիլիփ	(Բեմավար)	*Պր. Գ. Նիկողոսեան*
Պր. Էտի	(դերասան մը)	*Պր. Մ. Մընըշեան*
Պր. Ապտօ	(Գոստանի ծառան)	*Պր. Զ. Դմզմեան*
Օր. Ռոզիկ	(համեստ դերձակուհի)	*Տիկ. Ա. Օհանեան*

Յուշարար՝ Պր. Պետ Քիւփէլեան

ՄՈՒՏՔԻ ՏՈՄՍԵՐ 50, 30 ԵՒ 15 Ե. Դ.

Ապահովեցէք եւ թուագրեցէք ձեր տոմսերը կանխաւ, դիմելով Հայկական Ընթերցասրահ, ամէն երեկոյ 8 – 10 կամ հեռաձայնելով թիւ 59706, 26590, եւ 43826

Չորեքշաբթի, 17 Նոյեմբեր 1965, կ. ե. ժամը 9ին

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԹԵՅԱՍԵՂԱՆ

ԶԵԿՈՅՑ՝ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ԹԵՄԱԿԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍԻՆ

Բոլոր անդամները կը հրաւիրուին անխտիր։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ
ՀԻՄՆԱԴԻՐՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ԻՆՏՈՆԵԶԻՈՅ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ճաքարթայէն կը տեղեկացնեն որ Հոկտեմբեր 28ին ինտոնեզիական բանակը ազդարարութիւն տուաւ Չինաստանին, թէ փոխադարձութեան պիտի անցնի՝ եթէ Փեքին շարունակէ ոյժ տալ ըմբոստներուն։ Ցոյցերը կը շարունակուին և համայնավարներու դէմ հալածանքը կը զօրացուի նաև Ճավայի մէջ։

Քուալա–Լումփուրէն կը տեղեկացնեն, որ ձախողած ըմբոստութեան ղեկավար՝ գնդապետ Ունթունկ խոստովանած է որ իր ծրագիրը համայնավար պետութիւն մը հիմնել էր։ Տելանկույի մօտ մեծ թիւով համայնավար զինեալ ըմբոստներ ձերբակալուած են, մինչ Մոնիոբինկոյի մէջ համայնավարները 25 քաղաքացիներ սպաննած են՝ մեռած հազարաւոր համայնավարներուն իբրև փոխվրէժ։ Ըմբոստները կեդրոնացած են Քլաթէնի շրջանը։ Ճավա հասած են կառավարական նոր ուժեր։ Կացութիւնը մտահոգիչ է։

ԱԿՈՒԶԱՅԻ ՄԵԾ ԱՐԿԱԾԸ

Երկուշաբթի, 1 Նոյեմբեր 1965, առաւօտեան, Կիզէէն եկող Էմպապէի թրոլիպաս մը (թիւ 44) Ակուզայի հիւանդանոցին առջեւ, իր ուղղութիւնը ակամայ փոխելով՝ ինկաւ Նեղոսին մէջ։

Ճամբորդները, մօտ 90 հոգի, մեծ մասամբ ուսանողներ, չեն կրցած դուրս ցատկել՝ դռները գոց ըլլալուն պատճառով։ Աղէտէն կարելի եղած է փրկել 17 հոգի. իսկ ցարդ 73 հոգի խեղդամահ եղած կը հաշուուի։

Նախնական քննութիւնը ցոյց կուտայ, որ արկածը պատահած է ղեկի խանգարումին հետեւանքով և կառուղիղը կորսնցուցած է հակակշիռը։ Իրաւագիտական ուսանող Մոհմ. Ապտէլ Թահէր Մուսա, պատուհանի մը ապակին կոտրելով դուրս ելած է և ուրիշ 7 հոգիի կեանքն ալ փրկած է։

Վարչապետ Զաք. Մոհիէտտին հրամանագրեց որ յանձնախումբ մը կազմուի և իւրաքանչիւր աղէտեալի ընտանիքին վճարուի 100 ե. ոսկի։ Քննութիւնը կը շարունակուի։

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

جهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م." ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان (بالاين)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél.915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 103 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1965 ՀԱՏԸ ԶԵՌՔԻ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.

عدد رقم ١٠٣ - الخميس ١١ نوفمبر ١٩٦٥

ՎԵՀ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.Ի ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ 10ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 1ին, Ս. Էջմիածնի Մայր Տաճարին մէջ մատուցուած է Ս. Պատարագ խաղաղութեան համար: Պատարագին ներկայ եղած են քոյր եկեղեցիներու պետերը, պատուիրակներ, մտաւորականներ, հիւրեր և հոծ ժողովուրդ: Քարոզած է Տ. Յուսիկ Եպս. Սանթուրեան:

Նոյեմբեր 2ին, Վեհ. Վազգէն Ա.ի նախագահութեամբ, գումարուած է Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ հայրենի և արտասահմանեան թեմերու բարձրաստիճան եկեղեցականներու ժողովը:

«ԱՐՄԵՆԻԱ» ՀԻՒՐԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ

«Արմենիա» հիւրանոցին մէջ, Ս. Էջմիածնի Գերագոյն Խորհուրդը ընդունելութիւն մը տուաւ Վազգէն Ա. Վեհափառ Հայրապետի գահակալութեան 10ամեակին առթիւ: Ընդունելութեան ներկայ էին համայն Վրաստանի Պատրիարք Էֆրեմ Բ., Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք Գերշ. Եղիշէ Արք. Տէրտէրեան, Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Պատրիարք Գեր. Իգնատիոս-Պետրոս Պաթանեան, Միջին ու Մերձաւոր Արեւելքի Հայ Աւետարանական Եկեղեցւոյ նախագահ Վեր. Յովհաննէս Ահարոնեան, Բիւեւ և Կալիոյ մետրապոլիտ Իոսաֆ, Խորէն Ա. Կաթողիկոսի ներկայացուցիչ Գերշ. Տաճատ Եպս. Ուրֆալեան, Եթովպիոյ Ուղղափառ Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչ Գերշ. Պետրոս Ապում, Մոնաքոյի Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչ Գերշ. Ժուան Զարլի Ռուբի, Հայ Եկեղեցւոյ բարձրաստիճան կղերականներ, ինչպէս նաև աշխարհի քանի երկիրներէ եկած անձնաւորութիւններ:

Հրաւիրեալներուն մէջ աչքի կը զարնէին արտասահմանի հետ Մշակութային Կապի հայկական ընկերակցութեան նախագահ Վարդգէս Համազասպեան, նշանաւոր նկարիչ Մարտիրոս Սարեան, Հայաստանի Ճարտարապետութեան Միութեան նախագահ Վարազդատ Յարութիւնեան, ակադեմականներ՝ Արարատ Ղարիպեան, Կարապետ Մելիք Օհանջանեան, ինչպէս նաև Հայաստանի մայրաքաղաքի տարբեր շրջանակներու ներկայացուցիչներ:

Իրենց ճառերուն մէջ՝ Փենսիլվանիոյ համալսարանի (Մ. Նահանգներ) Փրոֆ. Մանասէ Սեւակ, որ անդամ է Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիային, «Նայիրի» թերթի խմբագրապետ Անդրանիկ Ծառուկեան, գործարանատէր և Էջմիածնի բարերար Ստեֆանօ Սրապեան (Իտալիա), հանրածանօթ փաստաբան Սեդրակ Թարեան (Ֆրանսա), «Զարթօնք» թերթի աշխատակից Յակոբ Դաւիթեան (Լիբանան), «Արեգակ» թերթի հրատարակիչ-խմբագրապետ Հայկ Գալուստեան (Անգլիա), ինչպէս նաև ուրիշներ ընդգծեցին Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի իմաստուն գործունէութիւնը յօգուտ հայ եկեղեցւոյ և ժողովուրդի բարօրութեան: Անոնք Հայրապետին փոխանցեցին իրենց սիրալիր շնորհաւորութիւնները և արեւշատութեան մաղթանքները:

Իրենց ելոյթներով Կաթողիկոսը ջերմօրէն ողջունեցին՝ Հայաստանի Նախարարաց Խորհուրդի կից՝ Կրօնական Խորհուրդի նախագահ Կարլէն Դալլաքեանը, բանաստեղծուհի Սիլվա Կապուտիկեանը, բանաստեղծ Գէորգ Էմինը, երգահան Ալեքսանդր Յարութիւնեանն ու այլ անձնաւորութիւններ:

Իր ելոյթին մէջ Վազգէն Ա. գնահատեց Խ. Միութեան և Հայաստանի կառավարութիւնները, բարգաւաճումը հայ և խորհրդային ժողովուրդներուն: Ան բաժակ բարձրացուց ընդունելութեան ներկայ եկեղեցական և աշխարհական հրաւիրեալներուն առողջութեան համար: Կոչ ուղղեց բոլոր հայերուն որ խմբուին Ս. Էջմիածնի շուրջ, Մայր Հայրենիք Խ. Հայաստանի շուրջ, անընդհատ զօրացնելով հայ եկեղեցւոյ ու ժողովուրդին միասնութիւնը:

Վեհափառը շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն՝ հայ եկեղեցւոյ ու Ս. Էջմիածնին ուղղուած շնորհաւորութեանց ու բարեմաղթութիւններուն համար:

ՊԱՏՈՒՈՅ ԳԻՐ

ԵՐԵՒԱՆ.— Հայաստանի Գերագոյն խորհուրդը որոշեց Պատուոյ Վկայագիր ընծայել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա. Հայրապետին, խաղաղութեան դատին անոր մատուցած բազմաթիւ ծառայութեանց առ ի գնահատութիւն:

Պօղոս Զ. Պապին Շնորհաւորութիւնը Ամեն. Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի

Նորին Սրբութիւն Վազգէն Ա.
Ծայրագոյն Կաթողիկոս Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ
ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Ձերդ Սրբութիւն,

Տասներորդ տարեդարձը Ձեր ընտրութեան իբրեւ Կաթողիկոս Էջմիածնի յարգամեծար Աթոռին, բարեպատեհ առիթ կ'ընծայէ հանդիսութիւններու, որոնց պիտի մասնակցին ներկայացուցիչները բովանդակ Հայ մեծ Ընտանիքին:

Մենք ուզեր լռութեամբ անցընել այս տարեդարձը, առանց Ձեզի առաքելու Մեր ջերմագին ողջոյնները եւ Մեր լաւագոյն բարեմաղթութիւնները: Կը բաղձանք նաեւ այս պարագայէն օգտուիլ կրկնելու համար Մեր հիացումը ի տես Հայ ժողովուրդին հաւատարմութեան եւ փարումին հանդէպ Քրիստոնէական Հաւատքին եւ ի լոյս անոր դիւցազնութեան իր պատմութեան դժուարին պահերուն: Բազմաթիւ եղան այդ դժուարին պահերը, եւ բազմաթիւ նահատակները, որոնք այժմ կը բարեխօսեն Աստուծոյ առջեւ, որպէսզի այդ հաւատարմութիւնը շարունակուի ու խորանայ յընթացս մեր ներկայ աշխարհին նորանոր դժուարութիւններուն, որոնք նուազ վտանգաւոր չեն:

Մենք մասնաւորապէս ուրախ ենք որ Հայ Կաթողիկէ Համայնքին ազնիւ ներկայացուցիչները՝ կը մասնակցին այդ տօներուն. վստահ ենք այս ներկայութիւնը կենդանի նշան մ'է եղբայրական սիրալիր յարաբերութիւններուն, որոնք կը զարգանան նոյն Ընտանիքին զանազան անդամներուն միջեւ:

Ձեր Սրբութիւնը չի տարակուսիր, թէ այս նոյն զգացումներով է որ Մենք կը գնահատենք ներկայութիւնը Հայ Եկեղեցւոյ Դիտորդին Վատիկանի Ժողովին, եւ թէ Մենք եռանդագին կը բաղձանք որ իրագործուի փափաքը Մեր Տիրոջ, Յիսուսի Քրիստոսի, «Չի եղիցին մի»:

Ձեզի դարձեալ յայտնելով Մեր խորին գնահատանքը եւ Մեր եղբայրական Սէրը, կը վստահեցնենք Ձեր Սրբութիւնը, որ Ձեզի միացած ենք աղօթքով, Տիրոջմէն հայցելով Իր առատաձեռն օրհնութիւնները Ձեր Անձին, Ձեր Կղերին եւ Ձեր հաւատացեալներուն վրայ:

Վատիկան, 17 Հոկտեմբեր 1965 — ՊՕՂՈՍ Զ. ՊԱՊ

ԱՄՀ-ԵԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՆԱՍԷՐԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր, որ Հոկտ. 20ին մեկնած էր Ագրա, մասնակցելու համար Ափրիկեան գագաթի ժողովին, և որ՝ յետոյ շրջապտոյտ մը կատարած էր Ափրիկեան քոյր երկիրներ, Գահիրէ վերադարձաւ Ուրբաթ, 5 Նոյ. 1965ի երեկոյեան: Օդանաւակայանը դիմաւորելու գացած էին փոխ-նախագահներ, վարչապետը, փոխ-վարչապետներ, նախարարներ և բազմաթիւ այլ մեծ անձնաւորութիւններ:

Կուինիա այցելութեան առթիւ, այս երկրին Նախագահը՝ Ահմէտ Սէքու Թուրէ ծանոյց, թէ Լապէի երկրորդական նոր վարժարանը պիտի կոչուի «Կամալ Ապտէլ Նասէր երկրորդական վարժարան»:

Նաեւ «Կուամհուրիէ» օդանաւեր, ամբակոծիչներ և հալածիչներ: Զինուորական Պարտաճանաչութեան խաչ տրուեցաւ երեք առաջին հանդիսացող շրջանաւարտներու և չքանչան՝ այլ արժանաւորներու:

ՎԿԱՅԱԿԱՆ՝ ՕԴՈՅԺԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒՆ

Մարաջախտ Ապտէլ Հաքիմ Ամէր Կիրակի, 7 Նոյ.ին, ԱՄՀի Օդոյժի Ակադեմիայի տօնին (Պիլպէյս) վկայականներ տուաւ 17րդ խմբաւորումի անդամներուն:

Վկայական ստացան նաև 4րդ խմբաւորման անդամներէն ոմանք և զինուորավարչական մարզին մէջ մասնագիտացողներ:

Տօղանցքէն ետք՝ 33 հատ Իլ-18ներ թռիչք կատարեցին: Այս թիւը կը նշէ Օդոյժի Ակադեմիայի 33րդ տարին: Թռիչք կատարեցին

ԱՄՀ-Ս. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄՆԱՅ

Շաբաթ, 6 Նոյեմբեր 1965, Սեմիրամիս մեծ պանդոկին մէջ տեղի ունեցաւ հիմնադրութեան հանդիսութիւնը ԱՄՀ — Սովետական Միութիւն Բարեկամութեան ընկերակցութեան: Հանդիսութեան ներկայ էին փոխ-վարչապետներ, Նախարարներ, Արաբկ. Ընկերվարական միութեան պետեր, Սովետական դեսպան քաղ. Տիմիթրի Պոժիտաժեւ, սովետ և արաբ գիտնականներ և մասնագէտներ:

Նորակազմ ընկերակցութեան նախագահ ընտրուած է Բարձր Ջրամբարի նախարար ճարտարագէտ Մոհմ. Սըտքի Սուլիման, որ ճառ մը խօսեցաւ հաւաքոյթին: Շնորհաւորական հեռագիրներ ղրկած էին ՎՈԿՍԻ կեդրոնի Նախագահ Նինա Փոփովա և Ս. Միութիւն-ԱՄՀ բարեկամութեան ընկ.ի Նախագահ Պիոթր Նեպրոնեի: Այս ընկերակցութիւնը մեծ կարեւորութիւն ունի երկու երկիրներու յարաբերութեանց սերտացման տեսակէտէն:

ՖՐԱՆՍԱ

ՀՆՉԱԿԵԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔՈՅԹԸ Ի ՊԱՏԻՒ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀԻՒՐԵՐՈՒՆ

Հոկտ. 2, Շաբաթ օր ժամը 18ին, Փարիզի Ազգ. Տան առաջին յարկի ընդարձակ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ մտերմական հաւաքոյթ մը, գինեսեղանի մը շուրջ, հայրենիքէն եկող և մեր գաղութին մէջ հայրենասիրական թարմ և կորովի շունչ մը տարածող մտաւորականներուն ի պատիւ: Հրաւէրին պատասխանած էին Վ. Համազասպեան և Ս. Խանզատեան (ընկեր Թոփչեան բացակայ էր՝ թեթեւ անհանգստութեան մը հետեւանքով):

Կուսակցականներէն զատ հրաւիրուած էին նաեւ համակիրներ և բարեկամներ: Քանի մը նախագասութիւնով բարի գալուստ մաղթեց Բշտիկեան՝ իբրեւ նախագահ հաւաքոյթին, մեր հայրենիքի աւետաբեր կաճնկներուն և յետոյ խօսք տուաւ իր կուսակցական քանի մը ընկերներուն (Յ. Պալտասարեան, Արծրունի, Իշխանեան) և կարգ մը բարեկամներու (Պ. Կէնճեան, Փրոֆեսէօր Խեչեան, Լ. Զօրմիսեան):

Ընկեր Համազասպեան իր ուրախութիւնը յայտնեց գտնուելուն համար շրջանակի մը մէջ Հնչակեաններու, որոնց կուսակցութեան ծագման և զարգացման պատմութեան ծանօթ է և գիտէ թէ ինչ նուիրումով, անձնազոհութեամբ պայքարեցան հայ ժողովուրդի ազատագրութեան համար, թրքական բռնակալ իշխանութիւններուն ծանր հալածանքներուն ենթարկուած: Լաւ ծանօթ ենք նոյնպէս, Սփիւռքահայ կեանքի մէջ Հնչակեաններու կատարած հայրենասիրական գործունէութեան և ազգապահպանման աշխատանքներուն: Այսօր, բոլորէս առջեւ, թէ՛ հայրենիքի մէջ ապրողներուս և թէ՛ Սփիւռքի, դրուած է իբրև կարեւոր և կենսական խնդիր՝ օտարութեան մէջ բնակող հայերու ազգապահպանման խնդիրը: Վէճերով, փոխադարձ պայքարներով չի լուծուիր այդ խնդիրը: Մինչդեռ միայն Պէյրութի մէջ 60է աւելի հայկական դպրոցներ կան 50.000ի հասնող Ֆրանսահայութեան մէջ գոյութիւն ունին միայն երկու վարժարաններ՝ Մխիթարեան և Դպրոցասիրաց, որոնց երկուքին աշակերտութեան թիւը հազիւ երկու հարիւրի կը

(Շար. տես էջ 2)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՆԿԻՒՆ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ

(ՄԱՍՆԱՒՈՐ «ԶԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ)

Մոսկուա, 2 Նոյ. 1965

Արդէն Մոսկուա եմ։ Այսօր հեռաձայնով հինգ վայրկեան կարողացայ խօսակցիլ Մեծ Հայուն՝ Արամ Խաչատրեանի հետ. «վաղը իմ մենարան ամառանոցս պիտի քաշուիմ ըսաւ ան, հանգստանալու և կազդուրուելու պէտք ունիմ»: Եգիպտահայերու կողմէ ողջոյններ հաղորդեցի և բարեմաղթութիւններ ըրի. շատ ուրախացաւ և ցաւ յայտնեց՝ որ իր անհանգստութեան պատճառաւ կը զրկուէր զիս հիւրասիրելու հաճոյքէն. շատ բարեւներ ըրաւ բոլոր ծանօթներուն մասնաւորաբար «ատմիրալ» Հիւրմիւզին. «Երէկ, շարունակեց Խաչատրեան, Ամերիկայից հեռաձայն ըրաւ Օննիկ Ալեքսանեանը և իմ մասին հարցըրեց, իմ առողջութեան մասին։ Շատ գոհ մնացի որ զիս չէք մոռացել.... Ասա հայերին, որ սիրեն իրենց հայրենիքը...»։

Եգիպտահայ գաղութին կողմէ կրկին անգամ առողջութիւն և երկար կեանք մաղթեցի՝ ի փառս հայ անունին և արուեստին և ի շահ մարդկային քաղաքակրթութեան։ Ան շարունակեց.

— Ամէն հայ որ կ'անցնի Մոսկուայից՝ կը ցանկանայ տեսնել զիս։ Ես ուրախ կը լինէի ամէնքին ընդունել իմ տանը, բայց դա հնարաւոր չէ։ խիստ ցաւում եմ.»

Պատասխանեցի, որ Մեծ հայուն և Մեծ արուեստագէտին կեանքը մեզի համար անգնահատելի է, ու մենք զինքը կը սիրենք որպէս մեր մեծագոյն դէմքերէն մէկը։ Կրկին բարեւներ խօսեցաւ ան բոլորին և խնդրեց որ վերադարձիս տեսնեմ զինքը անպայման, քանի որ ինք բոլորովին կազդուրուած պիտի լինէր ու ներկայ՝ Մոսկուայի մէջ։ պատասխանեցի որ շատ և շատ կը ցաւիմ, որովհետեւ Օտեսայի ճամբով պիտի վերադառնամ Եգիպտոս։ Ցայտնեցի որ Մոսկուայէն՝ Վեհ. Վազգէն Կաթողիկոսի Գահակալութեան 10րդ տարեդարձին առթիւ հեռագիր եմ ղրկած. Խաչատրեան ասոր համար շատ շատ հրճուեցաւ։

Յաջորդով ձեզի պիտի գրեմ իմ տեսակցութեանս մասին՝ Մոսկուայի Հայկական Տան ներկայացուցիչներուն հետ։ Հաւանաբար վաղը հանդիպիմ փրոֆ. Արշալոյս Արշարունիին։

ՀՐԱՉ ՓԱԼԸՆՃԵԱՆ

Ս.Ս.Ռ.Մ. ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՍՈՎԵՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐԸ

«ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՕՐ» ԱՄԵՆԱՄԵԱՅ ՏՕՆ ՍԱՀՄԱՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՍՍՌՄ Գերագոյն սովետի նախագահութիւնը ՈՐՈՇՈՒՄ է.

Սահմանել «Ուսուցչի օր» տօն։

«Ուսուցչի օրը» տօնել ամէն տարի, Հոկտեմբեր ամսուայ առաջին Կիրակին։

ՍՍՌՄ Գերագոյն սովետի նախագահութեան նախագահ՝ Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ

ՍՍՌՄ Գերագոյն սովետի նախագահութեան քարտուղար՝ Մ. ԳԷՈՐԳԱՁԷ

Մոսկուա, 29 Սեպտեմբերի 1965

«ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՕՐ»Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Կրթական մշակները պատուելու և մեծարելու համար ՍՍՌՄի Գերագոյն Սովետի Նախագահութեան «Ուսուցչի օր»ի հաստատման հրամանագիրը մեծ խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ Խ. Հայաստանի բոլոր քաղաքներուն և շրջաններուն կողմէ, ուր մասնաւոր հանդիսութիւններ կազմակերպուեցան Հոկտեմբեր 3ին։

Երեւանի մէջ, «Ուսուցչի Օր»ի հանդիսաւոր առաջին տօնակատարութիւնը տեղի ունեցաւ Հայֆիլհարմոնիայի ընդարձակ սրահին մէջ, ուր համախմբուած էին ուսուցիչներ, գիտութեան, մշակոյթի և արուեստի գործիչներ, ինչպէս նաև մեծ թիւով հասարակութիւն մը։

Ներածական խօսքը ըրաւ Երեւանի քաղկոմի քարտուղար Լ. Ղարիբջանեան։

Ուսուցչի օրուան մասին խօսեցաւ Հայկական ՍՍՌ լուսաւորութեան Նախարար Շ. Սիմոնեան։

Խօսք առին նաև ուրիշ պատասխանատու անձեր։

Ողջոյնի այս խօսքերէն ետք, համերգ տեղի ունեցաւ։

Ուսուցչի օրուան այս նորահաստատ տօնին առթիւ, Հայկական ՍՍՌ Գերագոյն Սովետի Նախագահ Ն. Յարութիւնեան և քարտուղար Ա. Գալստեան հրամանագիր մը ստորագրած են (2 Հոկտ. 1965 թուագիր), որուն համաձայն 78 ուսուցիչ-ուսուցչուհիներու կը շնորհուի Հայկական ՍՍՌ Վաստակաւոր Ուսուցչի Պատուաւոր կոչում, իսկ 103 ուսուցիչ-ուսուցչուհիներ կը պարգեւատրուին Հայկական ՍՍՌ Գերագոյն Սովետի Պատուագրով։

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ԳՈԶԻԿԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

Վերջերս, Ժընեւի մէջ տեղի ունեցաւ երաժշտութեան մեկնաբանման միջազգային մրցումը։ Սոյն մրցման մասնակցեցաւ նաեւ Պուքրէշի «Ճորճէ Էնեսքու» Պետական Ֆիլհարմոնիայի մենակատար, ծանօթ ջութակահար Վարուժան Գոզիկեան, որ պարգեւատրուեցաւ Ռուճիերօ Ռիչի մետալով եւ մասնաւոր մրցանակով։

Ա. ԿՈՐԻՒՆ ՔԷՇԻՇԵԱՆԻ ԱՅՑԸ

Ազգային Առաջնորդարանէն ստացուած հաղորդագրութիւն մը կը տեղեկացնէ մեզի, որ Գալուստ Կիւլպէնկեան Հաստատութեան քննիչը պր. Կորիւն Քէշիշեան և իր տիկինը ժամանած են Գահիրէ, Շաբաթ, 6 Նոյ։ Անոնք «Այծեմնիկ»ի Հանգստեան տունը, Անարատ Յղութեան քոյրերու վարժարանը և Նուպարեան վարժարանը այցելած են երկուշաբթի առտու։ Հիւրասիրութիւն տեղի ունեցած է Ազգ. Առաջնորդարանին մէջ՝ Երկուշաբթի, 8 Նոյ. երեկոյեան։ Երեքշաբթի տեղի ունեցած է Կիւլպէնկեան հաստատութեան ծախքով կատարուած շինութեանց բացումը Գալուստեան վրժ.ի շրջափակին մէջ:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅ կեանք

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ուրբաթ, 5 Նոյեմբեր յ. մ. ժամը 8,30ին Աղեքսանդրիոյ միջազգային ընտրանին, որուն մէջ ստուար թիւ մը կը կազմէին հայերը, փութացած էր Էլ-Նասր աղջկանց գոլէճը, ունկնդրելու համար հռչակաւոր դաշնակահարներ Քուրդ Պուըրը և Հայտի Պունկը։

Մոցարթէն և Պախէն դաշնակի վրայ երաժշտական կտորներ նուագեց վերոյիշեալ զոյգը, քառաձեռն, և հմայեցին մեզ։

Միջնարարէն ետք դարձեալ Քուրդ և Հայտի զոյգը, Աղեքս. Լարային նուագախումբին հետ և մեր ազգակիցը Մօ. Արամ Խաչատուրեան ի մոգական ճպոտին ներքեւ լսեցուց Պախի և Պրահմսի կտորները: Երեկոյթը տեւեց մէկ ժամ։ Ծափերը հարկադրեցին յաւելուածական կտորներ ևս նուագելու։

ՄԿՐՏԻՉ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

ՀՆՉԱԿԵԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔՈՅԹԸ

(Շար. Ա. էջէն)

հասնի։ Մեծ գոհունակութիւն պատճառեց ինծի այն իրողութիւնը՝ որ խումբ մը երիտասարդներ ինքնաբերաբար մասնաւոր ինքնաշարժներով կը հաւաքեն Փարիզէն և արուարձաններէն հայ երախաները Հինգշաբթի օրերը և կ'առաջնորդեն Մխիթարեան և Դըպրասիրաց վարժարանները, որպէս զի մայրենի լեզուն սորվին։ Անհրաժեշտ է որ մեր երախաները ոչ միայն ծանօթանան մեր հին, անցեալ պատմութեան, այլ նաև մեր ներկայ կեանքին, հայրենիքի վիճակին։ Լիբանան այցելող մեր ընկերներէն մէկը Երեւան վերադարձին, հետեւեալ դէպքը պատմեց մեզի։ 12-13 տարեկան դըպրոցական հայ աղջկան մը կը հարցընէ.

— Գիտե՞ս, թէ որոնք եղած են Հայաստանի մայրաքաղաքները՝

— Գիտեմ, կը պատասխանէ, երախան համարձակ։ Դուին, Անի, Արտաշատ, Տիգրանակերտ։

— Ուրի՞շ։

— Ուրիշ չկայ։

— Լսած չե՞ս Երեւանը։ Այդ անունով մայրաքաղաք չե՞ս ճանչնար։

— Ո՛չ, չեմ գիտեր, կը պատասխանէ աղջիկը։

Ես տեսայ թէ՛ Փարիզի և թէ գաւառի մէջ, խանդավառ, ազգային և հայրենասիրական զգացումներով բոցավառ երիտասարդներ։ Մեր ամենէն կարեւոր աշխատանքն է սորվեցնել անոնց մեր մայրենի լեզուն, պատմութիւնը, մշակոյթը։ Մենք միջոցներ ձեռք առած ենք, որպէսզի ոչ միայն զեղչուած գնով գան մեր երիտասարդները հայրենիք, ինչպէս կ'ընէին մէկ երկու տարիէ ի վեր, այլ վճարեն միայն իրենց ճանապարհածախսը մինչեւ սովետական սահմանները ու անկէ յետոյ մեր հիւրերը ըլլան, ամբողջապէս մեր վրայ վերցնելով իրենց ճամբորդութեան, բնակութեան և ուտելիքի ծախքերը։ Մենք միջոցներ ձեռք առած ենք նոյնպէս, որպէսզի արտասահմանի մեր ազգակիցները դիւրութիւններ ունենան իրենց անձնական կառքերով ուղղակի հայրենիք այցելելու, կամ կեդր. Եւրոպայի և Պալքաններու ճամբով և կամ Թուրքիոյ վրայով։

Սփիւռքի հանդէպ մեր պարտականութիւնները պիտի կատարենք լրիւ, հետզհետէ աւելի լաւ պայմաններու մէջ։ Մենք մտած ենք տնտեսական զարգացման այն տեսակ ուղիի մը մէջ, ուր կարենանք մեր պզտիկ հայրենիքին մէջ հինգ միլիոն մարդ տեղաւորել և ապրեցնել։ 40էն 50,000 բնակչութեամբ երեք նոր քաղաքներու շինութեան սկսած ենք։ Տասը հազար ճարտարագէտներ ունինք, որոնք եռանդով և կիրքով կ'աշխատին մեր մշակած ծրագիրները գործադրութեան դնելու համար։ Պահեցէք հաստատ և անսասան ձեր հաւատքը մեր հայրենիքին վրայ։ Այդ կերպով դուք ալ ձեզ կրնաք աւելի լաւ պահել։»

Սփիւռքահայերու հետ Մշակ. Կապի Նախագահին այս յուսադրիչ ու խանդավառ տեղեկութիւնները երկարատեւ և բուռն ծափերով ընդունուեցան։

Խօսք առաւ նոյնպէս Սերոյ Խանզատեան, իր բարեմիտ, զուարթ ժողովրդական բացատրութիւններով՝ Հայաստանի կեանքի մասին հետաքրքրական տեղեկութիւններ հաղորդեց։ «Մինչեւ այժմ նեղութիւններ կրեցինք, բայց այժմ հաց ունինք, գինի ունինք, տուն ունինք ու կը պատրաստուինք ընդունելու օտարութեան մէջ բնակող մեր բոլոր եղբայրերն ու քոյրերը։ Մենք հպարտ ենք մեր գրականութիւնով, մեր արուեստներով, մեր շինարարութեամբ, գիտութեամբ»:

Խօսքերէն հրապուրուած, մարդ կը դժուարանայ նոթագրելու լըսածները, բայց հոգիին մէջ կը զգայ խիկապէս հայրենասիրական կրակի ջերմութիւն մը:

Տիկ. Կարապետեան արտասանութիւն մը կատարեց Շիրազէն, իսկ Գրիգոր Վահան կարդաց հայրենադարձին նուիրուած իր մէկ զգայուն և շատ յաջող բանաստեղծութիւնը, արժանանալով թէ՛ հիւրերուն և թէ ներկաներուն ջերմ շնորհաւորութեան։

Հիւրերուն մեկնումէն յետոյ, ատեն մը եւս մնացին շատերը ներկաներէն ու մտերմական զրոյց կատարեցին մեր գաղութի հանրային գործերուն կապուած խնդիրներու մասին։

«Բիւրակն» ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԱՌ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Շնորհաւորական հեռագիր Ն. Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին գահակալութեան տասնամեակին առթիւ՝ ղրկուած Գահիրէի հայ համայնքին կողմէ.

Յանուն Գահիրէի Ազգային Իշխանութեան եւ հայ համայնքին՝ կը յայտնենք մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները Ձերդ Սրբութեան գահակալութեան տասնամեակի տարեդարձին ուրախ առթիւ:

Կը մաղթենք Ձեր Սրբութեան երկար կեանք եւ բարգաւաճութիւն Ս. Էջմիածնին։

ԱՐԹՕ ՊԱԼԸՔՃԵԱՆ

Ամենայն հայոց հայրապետին գահակալութեան տասնամեակին առթիւ, Գահիրէի Նիւր Իսթ հայկական ակումբի վարչութեան կողմէ Ուրբաթ 29 Հոկտ. 1965ին, ուղարկուած է հետեւեալ շնորհաւորական հեռագիրը.—

ՆՈՐԻՆ Ս. Օ. Տ. Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Ջերմագին շնորհաւորութիւններ եւ սրտաբուխ մաղթանքներ, Ձեր տասնամեայ Գահակալութեան առթիւ:

Կ'աղօթենք սրտանց, որ Տէրը Ձեր Սրբութեան շնորհէ երջանկութիւն, արեւշատութիւն եւ երկար կեանք:

Կը մաղթենք, որ շնորհիւ Ձեր Սուրբ աղօթքներուն ու զօրաւոր հաւատքին՝ իրականանայ մեր բիւրաւոր նահատակներուն, մայր հայրենիքի, եւ համայն հայ ժողովուրդի դարաւոր երազը։

Ի դիմաց Գահիրէի Նիըր Իսթ Հայկական Ակումբի Վարչութեան

Ատենապետ
ՅՈՎԱԿԻՄ ՍԻՐՔԷՃԵԱՆ

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՄԱՀՈՒԱՆ 30ԱՄԵԱԿԸ

Անցեալ Հինգշաբթի, 4 Նոյ. 1965, երեկոյեան ժամը 9.15ին, Հայկական ընթերցասրահի մէջ տեղի ունեցաւ յիշատակի երեկոյ մը անմահն Կոմիտասի մահուան 30ամեակին առթիւ։

Դասախօսն էր երգահան և խմբավար Եդուարդ Յակոբեան. նիւթը՝ «Կոմիտասի Գողգոթան։»

Սրահի վարչութեան ներկայացուցիչ ընկ. Ն. Պալեանի բացման խօսքէն ետք, բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան դասախօսը։

Մօ. Ե. Յակոբեան նախ քան նիւթին անցնիլը, ուրախութիւն յայտնեց որ ներկաներուն որոշ թիւը կը կազմէին երիտասարդները, և ասիկա՝ շնորհիւ վարչութեան տարած գովելի ճիգերուն։

Ցարգելի դասախօսը շատ հակիրճ խօսքերով տուաւ Կոմիտասի կեանքին պատմութիւնը, մինչեւ բանի գաղթը...։ Ապա անդրադարձաւ Կոմիտասի ձերբակալութեան, տեղահանութեան, աքսորին, և վերջին կայան՝ Զանդըրըի մէջ անցուցած օրերուն։

Կոմիտաս եղաւ այն բախտաւոր քիչերէն, որոնց կեանքը մահուան դուռը հասնելէ ետք՝ շնորհուեցաւ իրենց... բայց Կոմիտաս չունեցաւ առաջուան զուարթ, լաւատես ու խանդավառ բնաւորութիւնը. բան մը փոխուած էր իր մէջ....

Մօ. Ե. Յակոբեան խօսեցաւ նաեւ Կոմիտասի վերջին դժբախտ օրերուն մասին:

Այս շատ շահեկան և նորութիւններով ճոխացուած դասախօսութեան իրենց մասնակցութիւնը բերին (ընթերցումներով) ընկերուհի Մ. Յակոբեան և ընկ. Գ. Նիկողոսեան։

Դասախօսութենէն ետք ներկաները ունկնդրեցին Հայաստանի Պետական երգչախումբի կոմիտասեան խմբերգներու նորագոյն կատարումները: Ն. Մ.

ԱՇՆԱՆԱՅԻՆ

Ա.

Կը մաղուի հանդարտ
Անձրեւն երկինքէն,
Ծառերուն վրայ
Մերկ՝ իրենց բերքէն:

Մերկ իրենց բերքէն
Ու տերեւներէն,
Գլուխներն իրենց
Տրտում կ'օրօրեն

Ծառերը այս հէք,
Լուռ, ծանրաթախիծ,
Երկինքն է իրենց
Սուգին մասնակից:

Երկինքն կարեկից
Վիշտն իր կու լայ
Հէք, աշնանահար
Ծառերուն վրայ:

Ծառեր մերկացած,
Ծառեր սրսփուն,
Թէեւ տառապիք
Դուք ձմեռն ի բուն,

Բայց յուսալից էք
Թէ կու գայ գարուն,
Ու ձեզ կը փրկէ
Յոյսն այս հաստատուն:

Բ.

Պատկերին դիմաց
Աշնան ծառերուն,
Կը խորհիմ նորէն
Վշտին մարդերուն:

Վշտին մարդերուն՝
Տրտում ու անոք,
Ճիրաններուն տակ
Բախտին անողոք:

Ծառեր աշունի,
Եթէ պէտք էր ձեզ
Ձմեռը համբուն
Կուրծք տալ հովերուն,

Բայց կը պնդուիք
Գարնան վերստին,
Նոյն գեղ ու փայլով
Տարիներուն հին:

Կարծես թէ ձմեռն
Եկած չըլլար բնաւ,
Տեսած չըլլայիք
Ձիւն, սառնամանիք:

Գ.

Ձմեռներն կու գան,
Ձմեռներն կ'անցնին,
Մարդերը նորէն
Գարնան կը ժպտին:

Բայց ժպիտն անոնց
Պայծառ գարունին,
Չ'ունենար յաճախ
Փայլը իր նախկին:

Չի՞ ձմեռն անգութ
Ժամանակին հետ
Թաղած կ'ըլլայ մերթ
Մեր երազն անհետ:

Կամ ալ մեր ճակտին
Դրած նենգօրէն
Խորշոմներ որոնք
Երբեք չանհետին:

Ձմեռներն կու գան,
Ձմեռներն կ'անցնին,
Մեզ կ'առաջնորդեն
Տրտում վախճանին:

Գ. ՃԱՐՏԱՐ

Երուսաղէմ 1964

ՅՈՒՇԵՐՈՒՍ ԸՆԴՄԷՋԷՆ

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՊԱԼԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

(Անոր մահուան 7րդ տարեդարձին առթիւ*)

ՄԱՇՏՈՑ Ա. ՔՀՆՅ. ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆ

1915ին ուսուցիչ էի Էտիրնէի Հայ Ազգ. Արշակունեան երկսեռ վարժարանին մէջ: Նոյն տարւոյ Ապրիլին, տեղացի 80 առաջաւոր ազգայիններու հետ բանտարկեալ, անիծեալ «Թալէաթ» անունով քաղաքային բանտին մէջ, միա՛կ շղթայակիրը ստորագրողս՝ իբր Հնչակեան և մանաւանդ՝ Զէյթունցի:

Մէկ տարուան բանտարկութեանս շրջանը լրանալէ վերջ, աքսոր՝ Կ. Պոլիս և կարծես մեղքերս տակաւին չքաւուած, այս անգամ ալ մէկ ամիս բանտարկեալ, Սուլթան-Պայազիտ պատերազմական ատեանի բանտին մէջ:

Զինուոր, Վոսփորի եզերքը՝ Գանտիլլիի զօրանոցին մէջ, յետոյ Եոտի-Գուլէ՝ զինուորական կեդրոնը, անկէ մեկնելու համար Սուէզ, Եգիպտոսը գրաւելու համար: Ճամբորդութիւն մը տաժանակիր. քարածուխի պակասութեան պատճառաւ շոգեկառքը կ'աշխատէր փայտով:

Հայտար-փաշայէն՝ Էսկիշէհիր, Գոնիա, Պոզանթի, Տարսոն, Մամուրիէ, Իսլահիէ, Գարմա, Հալէպ, Համա, Հոմս, Դամասկոս, Ռամլէ և վերջապէս Սուէզի սահմանը:

Երբ մօտեցած էինք Սուէզի ջրանցքին, անգլիացիները կայծակնային յարձակումով մը հալածեցին Թրքական բանակը, որ խայտառակաբար փախուստ կու տար դէպի Դամասկոս:

Թուրքերը այդ առաջին պարտութենէն չխրատուած, երկրորդ արշաւի մը ձեռնարկեցին, և այդ խրարանցումի պահուն, սպայիս հետ դիմեցինք փախուստի՝ դէպի անգլիական դիրքը, և փշաթելերուն մօտ ձերբակալուեցանք:

Բանի մը շաբթուան դատավարութենէ ետք, ստորագրողիս համար գնդակահարութեան անմարդկային վճիռ ելաւ, իսկ սպան զրկեցին իր աստիճանէն: Հրաշքով փախուստ և յանձնում անգլիացիներուն:(*)

Գերի՝ Գահիրէի արուարձան Հելիոպոլսոյ գերանոցին մէջ, ուր հայերու թիւն էր հարիւր հոգի:

Ժողով՝ գերանոցին մէջ: Գըրուեցաւ ողորքիչ նամակ մը Գահիրէի Հայ Ազգ. Միութեան և խնդրուեցաւ, որ բոլորս ալ արձանագրեն կամաւոր Հայկական Լէգէոնին համար:

Նամակը յանձնուեցաւ գերանոցի հայ բժիշկին՝ Արսէն Խորէնեանին, և քանի մը օր յետոյ գերանոց այցելեցին Ազգ. Միութենէն երկու հոգի, ֆրանսացի զինուորական բժիշկի մը հետ և բոլորս ալ արձանագրեցին: Մէկ շաբաթ յետոյ շոգեկառքով մեկնեցանք

(Շար. տեսնել էջ 5)

(*) Ծ. Խ. — Յուզումով հրատարակութեան կու տանք, Ողբ. Մ. Պալեանի մահուան 8րդ տարելիցին առթիւ, երանաշնորհ մեր աշխատակցին այս յօդուածը, որ ուշ հասած էր մեր ձեռքը: Ողբացեալ Տէր Մաշտոցի յիշատակը եւս կ'ոգեկոչենք այս պատեհութեամբ եւ լոյս կը հայցենք իր շիրիմին:

(*) Այս մասին ունիմ 400 էջերէ բաղկացեալ ձեռագիր մը՝ «Հրացանազարկ ըլլալու մէկ ժամ մնացած, փախուստի ճամբու վըրայ» խորագրով, զգայացունց գործ մը:

ԶՕՀՐԱՊ ՓԱՐԵՄՈՒԶԵԱՆ

(ՊԱՏԱՆԻ ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՆ ՈՒ ԵՐԳԱՀԱՆԸ)

Հայրը և տասներկու տարեկան որդին կանգնած էին երգահաններու տան մօտ: Անոնք՝ Երգահաններու Միութեան նախագահին կը սպասէին: Հայրը կարեւոր բան մը ունէր ըսելիք անոր: Բայց Հայաստանի Երգահաններու Միութեան ներկայանալու համար շատեր կու գան. շատեր կու գան նաև իրենց երախաներուն հետ: Անոնց կը թուի՝ թէ իրենց երախաները օժտուած են ստեղծագործելու շնորհով: Բայց երբ երգահանները կը ծանօթանան այդ երախաներու գործերուն, կը տեսնեն որ մեծ մասամբ անոնք մանկական թոթովանքներ են: Ահա այդ էր պատճառը, որ երբ Երգահաններու Միութեան Նախագահ Եդուարդ Միրզոյեանը քանի մը ուրիշ երգահաններու ուղեկցութեամբ անցաւ հօր և տղուն քովէն, առանձնապէս ոչ մէկ ուշադրութիւն դարձուց անոնց վրայ: Ան բարեւեց այցելուները և մտաւ իր առանձնասենեակը:

Տակաւին ան չէր տեղաւորուած իր գրասեղանին առջև, երբ դուռը զարկին:

—Կարելի՞ է:

Անճապարելի, անյետաձգելի գործեր ունէր Միրզոյեանը, բայց ան ընդունեց այցելուները: Տղան լուռ ու գլխիկոր կանգնած էր, իսկ հայրը քաշուելով ըսաւ.

— Տղաս լաւ դաշնամուր կը նուագէ... կ'ըսեն թէ երգահան է...

Միրզոյեանը ժպտեցաւ: Ան այդպէս ալ գիտէր: Սովորական հարցի համար եկած սովորական այցելու, որուն կը թուէր՝ թէ իր տղան տաղանդ էր:

— Ի՞նչ ընենք, Լեւոն, դիմեց ան երգահան Լեւոն Աստուածատրեանին, որ նոյնպէս առանձնասենեակին մէջն էր:

— Անգամ մը լսե՛նք, թերահաւատութեամբ ըսաւ վերջինս:

— Լսե՛նք, ուրիշ միջոց չգտնելով համաձայնեցաւ Միրզոյեանը: Եւ դիմելով երախային՝ հարցուց.

— Ի՞նչ է անունդ, բալի՛կ...

— Զօհրապ, պատասխանեց տղան մեղմ ձայնով:

Եւ ահա անոնք մօտեցան դաշնամուրին: Հայրը տղան նստեցուց աթոռակին վրայ:

— Ի՞նչ նուագեմ, կը հարցնէ տղան:

— Ի՛նչ որ կ'ուզես՝ նուագէ, կ'ըսեն ներկաները:

— Ես կը նուագեմ իմ ստեղծագործութիւններէն... դաշնամուրային համանուագը...

Միրզոյեանի դէմքին քմծիծաղ երեւցաւ և ան նայեցաւ միւսներուն: Միւսները նոյնպէս ժպտեցան բազմանշանակ: Պարզ չէ՞ր միթէ, թէ ինչ պիտի նուագէր այդ թուլակազմ ակնոցաւոր տղան: Գոնէ փոքր ձեւի գործ մը ըսէր՝ երգ, նուագաշերտ մը, ոչ թէ դաշնամուրային համանուագ, որուն նոյնիսկ տաղանդաւոր մարդիկ՝ կը հասնին երկար տարիներու ստեղծագործական մեծ փորձէ ետք: Բազմաթիւ երգահաններ իրենց ամբողջ ստեղծագործական կեանքին մէջ քաջութիւն չեն ունենար համանուագ գրելու: Իսկ այս փոքրիկը, որ կ'երեւի ձայնանիշերն ալ չի գիտեր, կ'ուզէ նըւագել իր սեփական... դաշնամուրային համանուագը:

— Լաւ, նուագէ, ճուտիկ, ի՛նչ որ կ'ուզես նուագէ:

Եւ ահա փոքրիկ ու նուրբ մատները կը սահին ստեղներուն վրայէն և տեղի կ'ունենայ հրաշքը: Բոլոր ներկայ եղողները հմայուած կը լսեն անծանօթ դաշնամուրային համանուագը, որ կարծես թէ Մենտելսոնի ստեղծագործութիւնը ըլլայ: Ոչ միայն մեղեդայնութեամբ, այլև կատարման բարձր արուեստով, ձեւի խոր զգացողութեամբ. փոքրիկ տղուն դաշնամուրային համանուագը կը զարմացնէ բոլորը: Երբ ան կը վերջացնէ առաջին մասը, բոլորը տղուն վրայ կը վազեն, կը գրկեն ու կը համբուրեն, իսկ փոքրիկն Զօհրապ՝ ակնոցներուն մէջէն կը նայի կարծես թէ հեռուները և չի տեսներ իր խօսակիցը:

— Զօհրա՛պ, տղա՛ս, ինծի՛ նայէ, ինչո՞ւ նայուածքդ կը փախցնես, տղան պինդ գրկած կը հարցնէ Միրզոյեան:

Այստեղ բոլորը կը նկատեն, որ տղուն հայրը լուռ կու լայ: Արցունքի կաթիլները կը գլորուին անոր այտերէն վար:

Զօհրապ չէր տեսներ:

— Կ'ուզե՞ս դարձեալ նուագել, լռութիւնը կը խզէ Միրզոյեան:

— Կ'ուզեմ...

Եւ Զօհրապ դարձեալ կը ըսկըսի նուագել դաշնամուրային համանուագէն կտորներ, «Ռոնտօ-գափրիչիոզօ», «Թարանթելլա», «Դեղձանիկ»: Եւ բոլորն ալ՝ իր ստեղծագործութիւնները, բոլորն ալ գեղեցիկ ու գրաւիչ մեղեդիներ: Կը նուագէ փոքրիկ երաժիշտը, ու ներկաները կը զգան, որ ծնունդ կ'առնէ նոր Աստղ մը՝ հայ երաժշտութեան երկնակամարին վրայ:

***

Բայց ուրկէ՞ ի լոյս յայտնըւեցաւ տաղանդաւոր այս պատանին: Չէ՞ որ ինչքան ալ տաղանդաւոր ըլլայ, նման գործեր ստեղծելու համար հարկաւոր է կրթութիւն...

Զօհրապ Փարեմուզեան Թիֆլիսէն է և վերջերս է միայն, որ ծնողաց հետ փոխադրուած է Երեւան, ուր կ'ապրին իր մեծ հայրն ու մեծ մայրը:

Երաժշտական ընդունակութիւններ ան ցուցաբերեց շատ վաղ հասակին մէջ, բայց միայն Թիֆլիսի պիոներներու պալատին մէջ սորվելու ընթացքին, բոլորն ալ զգացին, որ ան օժտուած է արտակարգ շնորհով: Պիոներներու պալատին դաշնամուրային խըմբակի ղեկավար Թամարա Գեղուչաձէն անմիջապէս զգաց, որ գործ ունի մեծ տաղանդի հետ և իր ամբողջ ուշադրութիւնը կեդրոնացուց փոքրիկ Զօհրապի վրայ: Ամէն ինչ կ'ընէր ուսուցչուհին, որպէսզի փոքրիկ երաժիշտը տիրապետէ դաշնամուրային կատարման բարձր արուեստին: Անոր հոգատարութիւնը անսովոր էր ու չտեսնուած սրտառուչ, և երբ պիոներներու պալատէն Զօհրապը փոխադրեցին Թիֆլիսի թիւ 1 երաժշտական դպրոցը, Գեղուչաձէն խնդրեց, որ այդ դպրոցին մէջ ևս ինք զբաղի տղուն հետ:

Եւ ահա Թիֆլիսի փողոցներուն մէջ յայտարարութիւններ երեւցան այն մասին, որ Զօհրապ Փարեմուզեան անհատական համերգ կու տայ... Ռուսթավելիի անուան թատրոնի շէնքին մէջ: Այն ժամանակ Զօհրապ դեռ տասը տարեկան էր: Թատրոնի լեփլեցուն դահլիճը ծափերով ու կեցցէներով կը գնահատէր իւրաքանչիւր համարը: Իսկ համարները շատ բարդ էին: Փոքրիկ երաժիշտը մեծ յաջողութեամբ կը կատարէր Մենտելսոնի, Հայտընի համանուագները, Լիստի երկրորդ ռափսոտին, Պախի փրելիւտները, Մոցարթի, Չայքովսկիի և այլ երգահաններու դաշնամուրային ստեղծագործութիւնները, և ի հարկէ, նաև իր սեփական փոքրիկ ստեղծագործութիւնները:

Դահլիճը կը ծափահարէր տակաւին երախայ երաժիշտը, իսկ զուլիսներուն մէջ կանգնած Թամարա Գեղուչաձէն տղուն ծնողներուն հետ ուրախութենէն կ'արտասուէր, և դժուար է ըսել, որ անոնցմէ ո՞վ աւելի շատ կ'ուրախանար:

(Շար. տեսնել էջ 5)

Զրոյց մայրերու հետ

Սիրելի Անահիտ,

Տղան չի մեծնար առանց հիւանդութեան, յաճախ կ'ըսեն մեր մեծերը: Շատ ճիշդ է: Որոշ հիւանդութիւններ կան, որոնցմէ քիչեր կրնան խուսափիլ: Բարեբախտաբար այսօր գիտութիւնը կրցած է յաղթել շատ մը մանրէներու և սանձել կարգ մը հիւանդութիւններ, որոնք աւելի կէս դար առաջ պատուհասներ էին մանկութեան և պատանեկութեան համար:

Այսօր, չունինք տգէտ մայրիկներ, որոնք անգիտակցաբար և անհեռատեսութեամբ իրենց հիւանդ զաւակները ղրկեն վարժարան: Ունինք սակայն մայրիկներու մէկ ուրիշ խմբակ մը, որուն մասին է որ կ'ուզեմ խօսիլ այսօր: Ասոնք անոնք են, որոնք իրենց զաւկին ունեցած պզտիկ մէկ տկարութիւնը կը դիտեն խոշորացոյցով, կ'այլայլին, կը յուզուին և իրենց հետ տակն ու վրայ կ'ընեն ամբողջ դրացինները: Սեդան ինը տարու է, լաւ աճած է, լաւ սնած է, իրիկուն մը կը պատահի որ ան երկու անգամ փռնգտայ. վա՜յ... ահազանգը տրուած է...: Անուշիկ, փութկոտ մայրիկը զինք կը դնէ անկողին, դեղեր կու տայ, քառորդ ժամ անգամ մը կը բռնէ անոր բազկերակը, կը համբուրէ անոր ճակատէն: Մտահոգիչ երեւոյթ չկայ թէև, բայց մայրիկը յոռետես է: Սեդա կը մնայ տունը, բուրդերու մէջ, պատուհանները գոց: Ի զուր կը բողոքէ խեղճ աղջիկը: Մայրիկին համար Սեդան հիւանդ է: Կը մեծնայ աղջիկը տպաւորուած մօրը խօսքերէն՝ թէ ինք տկար է. և այս կարծեցեալ տկարութիւնը կ'ազդէ իր ուսման, իր ապագայ երջանկութեան:

Իրատես ըլլանք և արի: Մեր ուղիղ կեցուածքով կրնանք առաջքը առնել անոնց ապագայ հոգեկան բարդոյթներուն:

Սիրով՝
ԱՍՏՂԻԿ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

(Կարդացուած Մայրերու Տօնին)

Առաջին դաստիարակի այս պաշտօնովն է որ մայրը ծնելէ ետք զաւակը, պիտի շարունակէ վերա-ծնիլ անոր հոգին։

Զաւակին մտաւոր, հոգեւոր եւ բարոյական անման օրւան հանդի-սացող տանը մէջ՝ մայրը պարտի ստեղծել նաեւ, պարզ ու պայծառ գեղեցկութեամբ բրբռուն այն վե-հանդորր եւ երանաւէտ խաղաղու-թիւնը, որ իր բնատուր եւ մշակ-ուած շնորհներէն պիտի ծնի եւ որուն մէջ հոգեհատորները պիտի գտնեն կանոնաւոր ու կենսունակ աճումի մթնոլորտ, իսկ կեանքի կրկէսին մէջ հիւծած, մաշած, յոգնած իր ա-մուսինը պիտի գտնէ նոր ոյժ, նոր կորով, նոր յոյս, նոր խանդ, մէկ խօսքով կազդոյր ու նորոգում։

Մայրն է, հետեւաբար, ընտա-նեկան կեանքի բախտաւոր կամ դժբաղդ ճակատագրին գլխաւոր պա-տասխանատուն։

Սէր ու բարութիւն յայտնող մայր էակը պարտի մնալ միշտ ար-թուն եւ գերզգայուն, ըլլալով միշտ գեղեցիկ՝ մարմնով, վայելուչ՝ հագ-ուածքով, շնորհալի ձեւերով ու նիստ ու կացով, համեստ՝ բնաւորու-թեամբ, քաղցր՝ վարմունքով, պար-կեշտ՝ կենցաղով, ժպտուն՝ դէմքով, խանդավառ՝ յոյսով, հաւատացեալ եւ եկեղեցասէր, ժուժկալ՝ հա-ճոյքներու եւ շռայլ՝ պարտականու-թեանց մէջ, հաշտարար, զիջող եւ ներող, միշտ գոհունակ, հանոյակա-տար՝ բայց ի հարկին լրջութիւն, յարգանք եւ ակնածանք ներշնչող, մէկ խօսքով համակրելի եւ պատ-կառազդու միանգամայն։

Կը տեսնէք, սիրելի մայրեր, այս պարտականութեանց շարքը, որոնցմով երբ խելացի մայր մը կ'օծէ իր ընտանեկան յարկը, անոր մթնոլորտը կը լեցնէ խաղաղ եւ երանաբոյր լրջութեամբ, ուր վէճ եւ կռիւ, անհաշտութիւն եւ քէն շուտով յօդս կը ցնդին, եւ պայթող փոթո-րիկը շուտով կը խաղաղի։

Իսկ ո՜վ դժբախտ տուն, երբ մայրը իր անիմաստ տգիտութեամբ կը թերանայ իր պարտականութեանց մէջ՝ այն ատեն պիտի սնուցանէ ու պատրաստէ զոհեր կամ փորձանքներ։

Որովհետեւ, պէտք է մայրը միշտ ի մտի ունենայ՝ թէ մանուկը կը ծնի ոչ բոլորովին բարի եւ ոչ ալ չար, այլ՝ խառն բնաւորութեամբ։

Ուրեմն, մայրը միշտ իմաստուն արթնութեամբ պարտի դիտել ու տեսնել զաւակին բնաւորութեան

(Շար. տես էջ 6)

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԵՏ

«Ս. Դ. ՀՆՉ. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ»

(ԼԵՒՈՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ)

Ծրեզնոյաբնակ Հնչակեան մտաւորական, «Դասակարգային կռիւներու գիծը Ազգերու պատմու-թեան մէջ» ստուար հատորի (1963) հեղինակ Լեւոն Մարտիրոսեանի վերոյիշեալ գիրքը հրատարակուած է՝ կազմակերպութեան 75 ամեակին առթիւ, «Արարատ» մատենաշարի կողմէ, Պէյրութ, 1964ին։

«Ընկեր Լեւոն Մարտիրոսեան – կ'ըսէ գիրքին յառաջաբանը, որ գրուած է «Արարատ»ի կողմէ — ըն-կերային, փիլիսոփայական, պատ-մական և քաղաքատնտեսական հարցերու վերլուծող միտք է և հսկայ վաստակ ունի իր ետին»։

Ապա կ'աւելցնէ, «Այս հատո-րը կը լրացնէ որոշ բաց մը՝ նա-խայեղափոխական շրջանի ընկե-րային ու քաղաքական պայման-ներուն շուրջ և կը խօսի տնտեսա-կան այն անտանելի դրութեան մասին՝ որուն ներքև ապրելու դատապարտուած էր մեր ժողո-վուրդը, Պարսկաստանի թէ Թրքա-հայաստանի մէջ։»

Պէ՞տք է ընդունիլ այն դի-տողութիւնը, թէ «ցարդ այս մա-սին գրուած գիրքերը հարցին մօ-տեցած են ընդհանրապէս ազգայ-նական նեղ և գունաւորուած ձե-ւով», մինչ «ընկ. Լ. Մարտիրոս-եան քննական ու փաստացի տըր-եալներով կը վերլուծէ 90ական թուականներու հայ և թուրք, հայ և պարսիկ ընկերային և տնտեսա-կան փոխ-յարաբերութիւնները։»

Անուրանալի է, որ հեղինա-կը, իր կուսակցութեան անցեալին ու ներկային, մանաւանդ անցեա-լին մասին խօսած ատեն՝ գրեթէ մօտիկ անցեալի Հայոց պատմու-թիւնն է որ գրած է իր փառաւոր և անփառունակ կողմերով։ Հեղի-նակը «չի քաշուիր իր նշդրակը դնելու, երբեմն կծու, այն բոլոր սխալներուն վրայ, որոնք յառաջ եկան վերջին 40 տարիներուն՝ Սփիւռքի քաղաքական հոսանքնե-րուն մօտ։»

Գիրքը կը բացուի «Նախա-յեղափոխական շրջան»ի հայոց վի-ճակին պարզումովը։ Հայաստան յաջորդաբար կ'անցնի արաբական, պարսկական և թրքական իշխա-նութեան տակ։ Լէօ, գրապաշտ պատմագէտի կարողութեամբ, ներ-կայացուցած է այդ շրջանի հայոց դրութիւնը։ Կային «տէրէպէկի»ներ, քրտական «հիւքիւմէթ»ներ, Սուլ-թաններ, խաներ, վէզիրներ, սան-ճագպէկիներ, պէկլէրպէկիներ, միւթէսարրֆներ, գայմագամներ, վալիներ, ամէնքն ալ չահագործող և տզրուկ տարրեր, որոնց ճնշու-մին տակ հետզհետէ տկարացած է հայութիւնը։

Արեւմտեան Հայաստան և Արեւելեան Հայաստան, փոխն ի փոխ տէր փոխելով, արիւնաքամ եղած են։ Գիրքին մէջ մենք կը գտնենք մանրամասնութիւններ՝ վարչական կազմերու դասակար-գային և հողային յարաբերութիւն-ներու, ապրող ցեղերու, հարկային դրութեան, ռայեաներու և հայ ռայեայի մասին։

Նախայեղափոխական այս ան-տանելի շրջանէն ետք, մենք կը տեսնենք «հայ ժողովուրդի ազա-տութեան նախակարապետները»՝ Իսրայէլի Օրին, Դաւիթ Բէկը, Յով-սէփ Էմինը, Յովսէփ Արղութեանը, Ներսէս Աշտարակեցին, Խ. Աբով-եանը, Ն. Թաղիաթեանցը, Միք. Նալբանդեանը, ևն.։ Կը հասնինք ԺԹ. դարու վերջին քառորդին, ուր (1887) կը ծնի Սոցեալ Դեմոկ-րատ Հնչակեան Կուսակցութիւնը։

«Յեղափոխական շրջան» (1887–1920) գլուխին մէջ Մարտի-րոսեան կը պարզէ Հնչակեան յե-ղափոխական կազմակերպութեան ծնունդին դրդապատճառներուն, անոր ծրագրին, անոր կատարած գործերուն մասին։ Կազմակերպու-թեան գաղափարաբանութիւնը ըն-կերվարական է, հետեւաբար այս կուսակցութիւնը միայն հայ տարրը չէ որ կ'ուզէ ազատագրել, այլ ճնշուող բոլոր ցեղերը և անոնցմէ կազմել եղբայրակցական ֆետերա-սիոն մը։ 1780ին և 1862ին՝ Զէյ-թունի հերոսամարտերը ուղի բա-ցած են։

1890ին տեղի կ'ունենայ կազ-մակերպութեան յեղափոխութեան առաջին ցոյցը Գում-Գափուի մէջ (Պոլիս)։ Յետոյ Սասուն, Զէյթուն և Պապը Ալի։ Օսմանեան յեղափո-խութիւն, Իթիլաֆ, Իթթիհատ ու պայքար։ Կովկասի մէջ ևս յեղա-փոխական գործունէութիւն։ Իսկ գաւառներէն ներս՝ ինքնապաշտ-պանութեան կազմակերպում։

Դէպքերը ներկայացնելով մէկ-տեղ՝ Լ. Մարտիրոսեան ուղղակի կը պատասխանէ խորհրդահայ պատմագէտներուն, որոնք շատ թե-թեւօրէն առած էին Հնչակեանու-թիւնը իրենց գիրքերուն մէջ և ամ-բաստանած՝ նոյնիսկ իբրեւ «պուր-ժուա-նացիոնալիստական յետա-դիմական» շարժում։ Համոզկեր են Մարտիրոսեանի փաստարկութիւն-ները, որոնց հիման վրայ պիտի փոխուին, փոխուած են արդէն խորհրդահայ գրիչներու շեշտն ու մեկնաբանութիւնը։

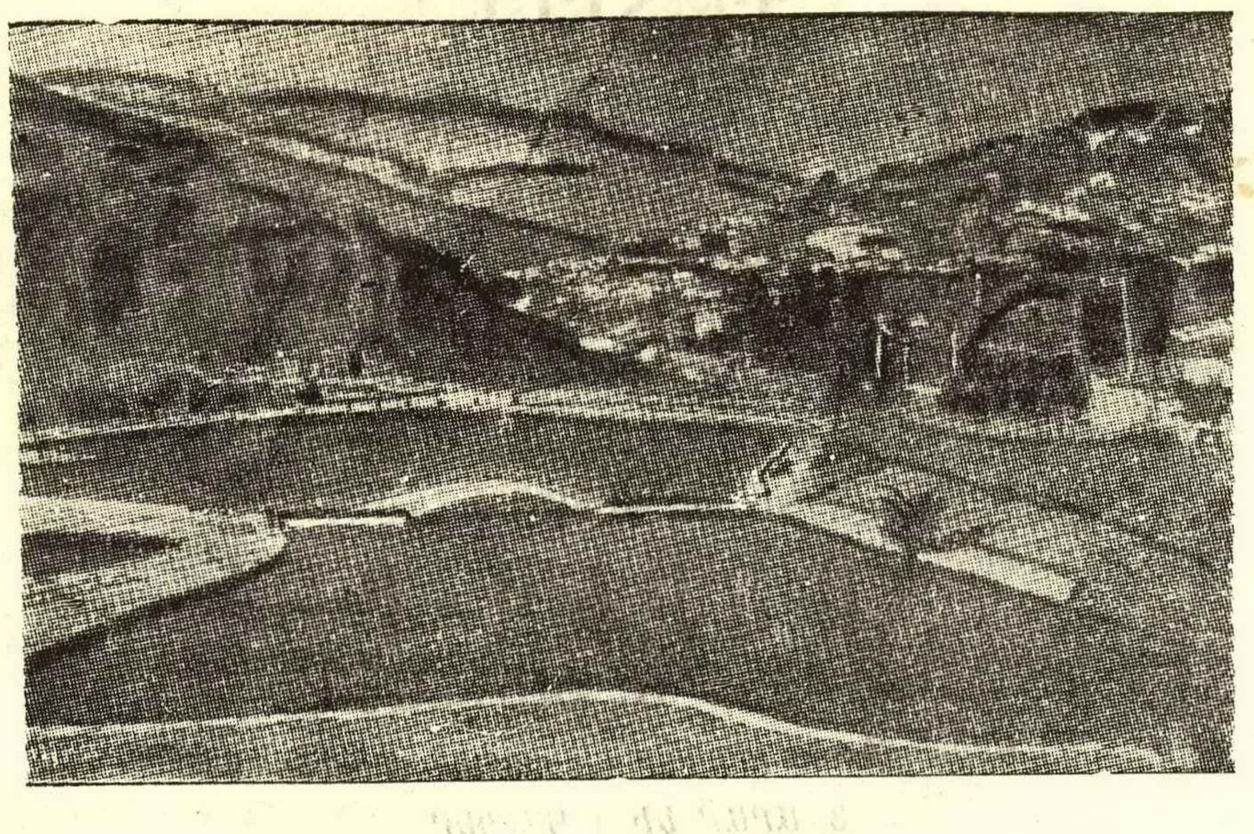
Հեղինակը կը ներկայացնէ «Յեղափոխական կազմակերպու-թիւնը և ընդհանուր ապստամբու-թիւնը» առանձին գլուխի մէջ։ Ա-սիկա օգտակար է անոնց համար, որոնք — աղբիւրներու պակասին հետեւանքով — անծանօթ մնացած են Ս. Դ. Հնչ. Կազմակերպութեան էութեան իրականութեան։

Շահեկան է «Հնչակեան Կու-սակցութիւնը Հայաստանի խոր-հրդայնացումէն յետոյ (1920-1964)» գլուխը։ Այստեղ գերազանցօրէն հայրենասիրական դիրք ու դիր-քաւորում ունի կազմակերպութիւ-նը։ Անիկա այլեւս յեղափոխական ձեռնարկներու չի լծուիր, այլ նը-ւիրուած է երիտասարդ հայրենիքի վերաշինութեան, անոր պաշտպա-նութեան և սփիւռքահայութեան մէջ հայրենասիրական ու յառաջ-դիմական գաղափարներու պահ-պանման և զարգացման աշխա-տանքին։

«Կազմակերպութեան պատմա-կան գործն է — կ'եզրակացնէ Մար-տիրոսեան — առաջնորդել սփիւռքի հայ աշխատաւոր զանգուածները այն ուղիղ ճամբան, որ կը տանի Հայաստանի հերոս աշխատաւորու-թեան գիրկը։ Ապագային, երբ Թրքահայաստանի հողերը կը միաց-ուին Խ. Հայաստանին — երազ մը

(Շար. տեսնել էջ 5)

ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ԼԻՃ

Դիլիջանի մէջ պատրաստուած արհեստական նոր լիճը, որ ունի 12·000 ք· մակերես, 1,70–2,70 մեթր խորութիւն, 24·000 խորանարդ մեթր ջրատարողութիւն։
(Լուսանկար Գ· Չոլագեան)

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՊԱԼԱԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

(Շար· Դ· էջէն)

Փոր-Սայիտ և սկսանք զինուորական մարզանքի՝ հայ սպաներու խնամքին տակ։

Մէկ տարուան բանտարկութիւնս և Թրքական զինուորութիւնը զիս ֆիզիքապէս բոլորովին քայքայած, գրեցի խնդրագիր նամակ մը տեղւոյն Հայ Ազգ. Միութեան և խնդրեցի որ զիս կամաւորութենէ ազատ կացուցանեն, բարեխօսելով հրամանատարին։ Այդ օրերուն կամաւորութենէ արձակումը դիւրին էր։

Հետեւեալ օրը զօրանոց եկան Տիկ. Մուսիոֆ և Օր. Գալֆայեան, և տանելով հարկ եղած աշխատանքը, առաջնորդուեցայ հիւրանոց մը, և Ազգ. Միութիւնը բոլոր պէտքերս հոգալով, տուաւ նամակ մը և երկու օր ետք հասայ Գահիրէ, ներկայացայ Ազգ. Միութեան օրուան քարտուղար Սուրէն Պարթեւեանին։

Ազգ. Միութեան մէկ յանձնարարական նամակով ղրկուեցայ Հ. Բ. Ը. Միութեան վարիչ–տնօրէն Վահան Մալէզեանին, և ամսուան մը հանգիստէ ետք՝ նշանակուեցայ ուսուցիչ Փոր-Սայիտի հայկական վրանաքաղաքին համար, և մէկ ամսականս ինծի կանխիկ վճարուեցաւ։ Հանգստի այդ մէկ ամսուան մէջ, նախ այցելեցի Գահիրէի Օփերայի հրապարակին վրայ, Հնչակեան ակումբը, ծանօթացայ հանգուցեալ Մարտիրոս Պալաեանին հետ և գրեթէ ամէն օր անոր հիւրն էի։ Ծանօթացայ նաև Զէյթունի 1895ի փառապանծ ապստամբութեան Ս. Դ. Հնչակեան վարիչներէն Աղասի Պետրոսեանին, որ այդ օրերուն կը գրէր իր յուշերը և իր պատրաստած «Արծուեբոյնը» խորագրով հատորին վերջաբանը գրելու բախտը տրուեցաւ ինծի։

Փոր-Սայիտի վրանաքաղաքին մէջ ուսուցչական պաշտօնին ձեռնարկելէ ետք, գրի առի թերթօն մը՝ «Հայտաք-փաշայէն մինչև Երուսաղէմ» խորագրով, որ լոյս տեսաւ «Երիտասարդ Հայաստան»ի մէջ 1918ին, Եդուարդ Ա. Ոսկերիչեան ստորագրութեամբ։

Բարեկամս, ազնիւ հայ մը՝ Մարտիրոս Պալաեան, եկաւ նաև Փոր-Սայիտ պատրաստելու համար վրանաքաղաքին քարտէսը Հ. Բ. Ը. Միութեան խնդրանքով, և այդ քարտէսը տպագրուեցաւ «Միութիւն» ամսաթերթին մէջ։

Մարտիրոս Պալաեանին յատկացուած էր մասնաւոր սենեակ մը բնակութեան համար, բայց ինքը նախընտրեց իմ մեծկակ վրանս, որ հաստատուած էր ջրանցքին եզերքը։ Ամէն իրիկուն, երկարած հանգստաւէտ բազկաթոռներու մէջ, մեր մօտ ունենալով նաև ընկերներ, ինչպէս Մանուէլ Պէյլէրեանը, Մասիս Հովիւեանը, երկուքն ալ ուսուցիչ, մինչև կէս գիշեր, կ'ունենայինք մտերմիկ խօսակցութիւններ և կը դիտէինք տողանցքը շոգենաւերու, որոնք Փոր-Սայիտէն՝ դէպի կարմիր ծով կը յառաջանային։

Յուշեր անցեալի, անմոռանալի, որ կարծես թէ երէկ եղած ըլլային։ Եւ այդ յուշերը կը մնան քանդակուած մտքիս մէջ։

Ես այսօր սրտանց ուրախ եմ, որ Մարտիրոս Պալաեանի արժանաւոր զաւակները, խումբ մը նուիրեալ գրողներու հետ կը հրատարակեն «Ջահակիր» խնամեալ շաբաթաթերթը, ծառայելու համար հայ մշակոյթին։

Եւ կարծես չբաւէին մեր մտերմութիւնը խորացնող հանդիպումները Պալաեանին հետ՝ Գահիրէ, Փոր-Սայիտ, եւ երբ ան այցելեց Հալէպ 1925ին, հիւր եղաւ մեզի, խօսեցանք օրերով և առինք տարիներու մեր կարօտը։ Եւ ուրիշ հանդիպումներ, երբ օդափոխութեան կու գար Լիբանան, իր սիրած հովոցն էր, անմահական Լիբանանի Պիքֆայա գիւղը, ուր հասնելուն պէս կը հեռաձայնէր՝ թէ եկած է և կը սպասէ ինծի։

Քանի մը օրուան արձակուրդով կը հասնէի իր մօտը և բարեկամներով նստած «Այն-Նահաս»ի խաղաղ և սառնորակ աղբիւրին մօտ, կը խօսէինք անցեալէն, ներկայէն և կը բաժնուէինք իրարմէ՝ ցտեսութիւն ըսելով։

Իր մահուան գոյժը մեզի հասաւ 1957 Նոյեմբերին։ Եւ իմ հին հանդիպումներս՝ հանգուցեալին հետ՝ վերածուեցան անոյշ յիշատակներու, որոնց ընդմէջէն դեռ ինծի կը ներկայանայ ա՛յնքան ծառայասէր, ընկերական և հայրենանուէր Մարտիրոս Պալաեանի պայծառ անձնաւորութիւնը։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Գահիրէ, 6–11–65

Պատուարժան խմբագրութիւն
«Ջահակիր» Շաբաթաթերթի,
Աստ

Տէ՛ր խմբագիր,

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա.ի Գահակալութեան 10րդ տարեդարձին առթիւ էջմիածնի ղրկուած շնորհաւորական հեռագիրները կարդացինք «Արեւ»ի եւ «Ջահակիր»ի մէջ եւ ուրախացանք։

«Արեւ»ին մէջ իրենց երջանիկին պատկանող Միութիւններու շնորհաւորանքներուն քով՝ տեսանք նաեւ հեռագիրները նամահայկական բնոյթ ունեցող մարմիններուն։ Նոյն թերթէն իմացանք նաեւ որ Գալուստեան եւ Նուպարեան վարժարաններն ու Հ. Բ. Ը. Մ.ի Գահիրէի Մասնաճիւղը եւս շնորհաւորականներ (նամակ) ղրկած են։ Գովելի է ընթացքը Ազգ. Առաջնորդարանի (Գահիրէի), Նիւր Իսք Հայկական Ակումբի եւ Աղեքսանդրիոյ Հ. Մ. Ը. Մ.ի, որոնք անխտիր բոլոր թերթերուն ալ ղրկած են իրենց շնորհաւորականին պատճէնները։

Սակայն, կուսակցական չեղող, այլ ամբողջ ազգին պատկանող Հ. Մ. Ը. Մ.–Նուպար, «Այծեմնիկ», «Շնորհալի», «Թաքուլ Ալբունեան», Հ. Բ. Ը. Միութիւն եւ Ազգ. վարժարաններ՝ ինչո՞ւ իրենց շնորհաւորած ըլլալը միայն մէկ թերթի մէջ կը ծանուցանեն եւ ոչ թէ՝ գոյութիւն ունեցող երեք եգիպտահայ թերթերու։ Արդեօք մեր թերթերէն միայն այս մէ՞կը դարձած է պաշտօնական օրկանը նաեւ ոչ-կուսակցական ազգային միութեանց։ Արդեօք վերոյիշեալ մարմինները դադրա՞ծ են համահայկական ըլլալէ ու սկսած են պատկանիլ միայն մէ՞կ կողմի, ինչպէս «Համազգային»ը, Հ. Կ. Խաչը, Հ. Ա. Հիմնադրամը եւայլն։

Կը խնդրեմ, որ լուսաբանէք այս կէտը։

Յարգանօք՝
Ժ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ (Կիզեցի)

«ՋԱՀԱԿԻՐ»·— Հրատարակութեան կու տանք այս նամակը եւ կը հրաւիրենք՝ որ յիշեալ ոչ-կուսակցական մարմինները իրենք լուսաբանեն Կիզեցի մեր հայրենակիցը։

ԶՕՀՐԱՊ ՓԱՐԷՄՈՒԶԵԱՆ

(Շար· Դ· էջէն)

Յետոյ Զօհրապը ուղարկեցին Օտեսա, ուր անոր աչքերը վիրահատուեցան։ Վերջերս աչքերը ընկըան տեսնել. ճիշտ է, տակաւին շատ թոյլ, բայց բժիշկները յոյս կու տան, որ ան աւելի լաւ պիտի տեսնէ։

Այժմ, Զօհրապ Փարէմուզեան կը գտնուի Երեւան, ուր կը շարունակէ իր ուսումը, և մենք շուտով առիթ կ'ունենանք լսելու տաղանդաւոր երաժիշտը, որուն պարանոցին դեռ կարմիրի կը զարնէ պիոներական փողկապը։

Ս· ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

«Պիոներ»

Ծ·Խ· Տաղանդաւոր երաժիշտ Զօհրապ Փարէմուզեան Երեւանի մէջ իր առաջին համերգը տուաւ Հոկտեմբեր 2ին, արուեստի աշխատողներու տան մէջ։ Երեւանցիներու հետ իր առաջին հանդիպումն էր այս։

Սրահը լեցուած էր և շատեր ստիպուեցան ոտքի մնալ։ Պատանի երաժիշտը կատարողական իր բարձր արուեստով և իր սքանչելի ստեղծագործութիւններով ապշեցուց, զարմացուց և հիացուց բոլոր ներկաները, որոնց ծափահարութիւններուն և ստիպումներուն ընդառաջելով՝ բազմաթիւ կատարումներ (մանաւանդ իր ստեղծագործութիւնները) կրկնեց։

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԵՏ

(Շար. Դ· էջէն)

այսօր, բայց վաղը իրականութիւն պիտի դառնայ անտարակոյս եւ սփիւռքի հայութեան աշխատաւոր մասսան կը համախմբուի իր հայրենիքին մէջ, այն ատենն է որ Հնչակեան Կուսակցութիւնը այլեւս պէտք պիտի չունենայ իր գոյութիւնը պահելու։»

Ուրեմն, քանի դեռ չէ՛ ազատագրուած Արեւմտեան Հայաստանը այս կազմակերպութիւնը պիտի շարունա՛կէ գործել՝ աւելի՛ և աւելի՛, ազատագրական գաղափարականով դաստիարակելով հայ երիտասարդութիւնը։

Լ. Մարտիրոսեանի այս գիրքը ճի՛շդ ատենին հրապարակ հանուած խիստ օգտակար գործ մըն է։

ՅՈՎՀ· ԲԱԳՐԱՏԵԱՆ

ՄԱՄՈՒԼ

ԳԱՂԹՈՂՆԵՐՈՒՆ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐԸ

Ամերիկայի դաշնակցական օրկան «Հայրենիք», խմբագրականի մը մէջ, ակնարկելով հայերը Ամերիկա տանելու ձեռնարկին դէմ հայրենասէր հայերու պայքարին, կը գրէ ի միջի այլոց.—

Այս միջոցին, այդ պայքարը մեղմացած կամ չքացած է, որովհետեւ բազմաթիւ ռամկավար և այլ հակադաշնակցական «հայրենասէրներ» ևս, առանց դիմելու իսկ Պր. Մարտիկեանի օժանդակութեան, կամ թերեւս դիմելով հանդերձ, կը հետեւին արտագաղթի ճամբուն, երթալով մինչև Աւստրալիա և զոյգ Ամերիկաներ...

Աւելորդ է ըսել, թէ արտագաղթի այս նոր երեւոյթները, որոնք դժբախտաբար տեղական խստութիւններու հետեւանքներ են, ազգային իմաստով բաղձալի չեն։

Քառասունեւհինգ տարիներու սփիւռքի մեր կեանքի փորձառութիւնը հաստատեց, թէ հայը կրնայ հայ մնալ, գէթ առժամապէս, Միջին Արեւելքի շրջաններուն մէջ, ուր համախումբ բնակչութիւն մը, և ազգային մշակոյթի զարգացման կարելիութիւնը ամենէն զօրաւոր երաշխիքներն են հայապահպանման համար։

Ամերիկայի մէջ, Հիւսիսային ըլլայ թէ Հարաւային, Գանատա, և մինչեւ Աւստրալիա ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՀՈՂ ՉՈՒՆԻՆՔ մեր ազգապահպանման համար, ոչ թէ արգելքներու հետեւանքով, (ընդհակառակն) այլ բազմաթիւ տեղական պատճառներով, որոնցմէ ուրաքանչիւրը առանձին ուժ մըն է ու ԱԶԴԱԿ ՁՈՒԼՄԱՆ։ Յաճախ յիշուած են անոնք ու կրկնութեան կարիք չկայ։ ԵՒ Ո՛Վ ԿՐՆԱՅ ՀԵՐՔԵԼ ԱՅՆ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ, ԹԷ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ՄԸ ՄԻԱՅՆ ԻՐ ՀԱՅՐԵՆԻ ՀՈՂԻՆ ՎՐԱՅ ԿՐՆԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱԳԱՅ ՈՒՆԵՆԱԼ։

Դուրսը, գաղութներու մէջ, կայ անհատական ապագայ միայն։ Այն ալ՝ դժբախտութեան ենթակայ, զաւակներու խառն ամուսնութեան պարագային մանաւանդ։ Սակայն, մեր ժողովուրդը այնքան թանկագին է մեզ համար, որ Իտալիոյ, Գերմանիոյ, Յունաստանի նման «աւելորդ» ժողովուրդ չունինք, զանոնք անհատներ նկատելով այլասերման կաթսաներու մէջ նետելու համար։

Կա՞յ լուծում մը մեր ժողովուրդին ենթարկուած այս նոր դժբախտութեան։

Լուծումը միշտ կը գտնուի հայրենիքի ղեկավարներուն՝ աւելի ճիշդ... Մոսկուայի ղեկավարներու մօտ։

***

Անտանելի կամ անհանդուրժելի դարձած կեանքէ մը յետոյ, երբ հայը կ'որոշէ գարձեալ գաղթել, այս որոշումը մեծ դժուարութեամբ տալէ յետոյ, հարկադրաբար կը խորհի Ամերիկայի մասին, որ աշխարհի բոլոր գաղթականներուն համար ամենէն բաղձալի երկիրն է, և ուր ապահովաբար ունի նաև ազգականներ կամ բարեկամներ, որոնք տարիներ առաջ եկած, տուն-տեղ եղած են։

Այս երկիրը հասնելէ յետոյ միայն, նորեկը կը հաստատէ, թէ իր ազգականին կամ բարեկամին յաջողութիւնը իր երեւակայածին պէս չէ և թէ կարգ մը հարցեր բոլորովին դուրս մնացած են իր երեւակայութեան սահմաններէն։

Նորեկ մը կ'ըսէր.

— Գացի, գտայ հօրեղբօրս տղան։ Սքանչելի գործ ունի։ Տունը՝ արդիական։ Թէև շատ կ'աշխատի և հանգիստի իր ժամանակը քիչ է, յոգնած-դադրած տուն կու գայ, սակայն, ինծի վրայ ամենէն աւելի տպաւորութիւն ձգեց այն, որ իր թոռնիկները հայերէն չեն գիտեր, կամ չեն խօսիր։ Ուրեմն պարզ է, որ երբ անոնք չափահաս դառնան, այդ ընտանիքը գրեթէ պիտի դադրի հայկական նկատուելէ։ Մենք ալ այդ վիճակի՞ն պիտի ենթարկուինք։ Ու միր մտահոգութիւնը կը հեշտուի արդարօրէն։

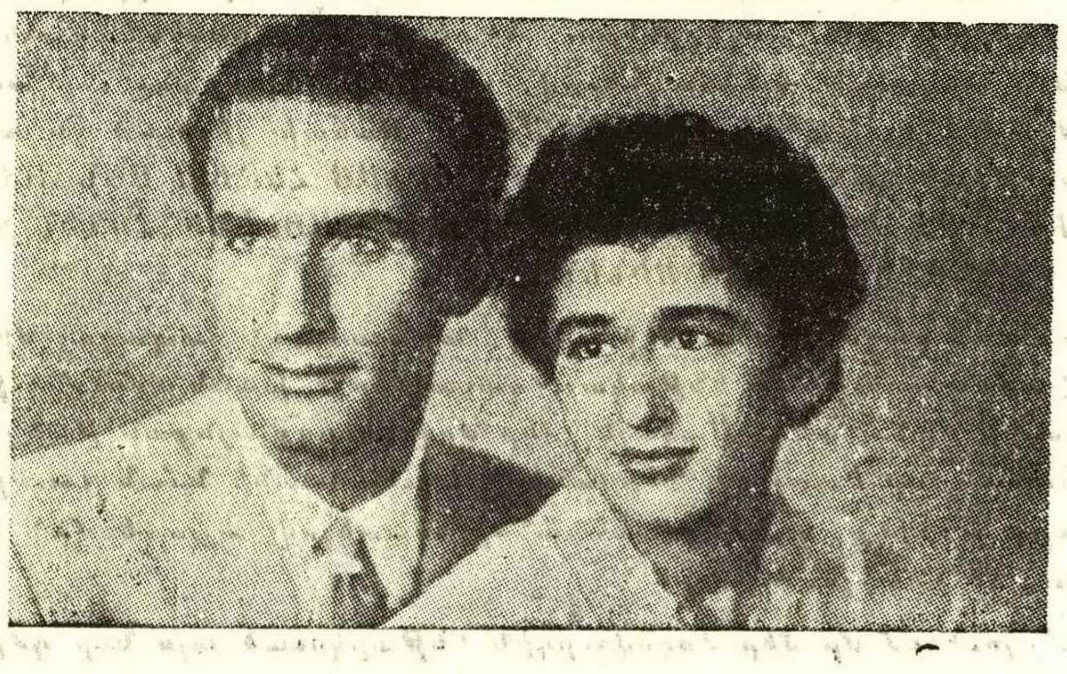
ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
11 ՆՈՅ 1965

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՊԱՍՔԷԹ-ՊՈԼ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԸ ՉԵԿԱՒ

Հայաստանի պասքէթ-պոլի ախոյեան խումբը, որ Պէյրութէն եւ Հալէպէն ետք Դամասկոս անցած էր եւ որ անկէ պիտի գար Ա.Մ.Հ. մրցելու համար տեղւոյս խումբերուն հետ, վերջին պահուն որոշած է չեղեալ նկատել իր այս ծրագիրը եւ վերադարձած է Հայաստան:

Հայաստանի մանչերու Պասքէթ-պոլի խումբին անդամներէն Աբրահամ Համամճեան (հայրենադարձ Փոր-Սայիտէն) իր տիկնոջ հետ: Համամճեան՝ խումբին աւագ մարզիչն է, «Սփորի Վաստակաւոր Վարպետ» կոչումով եւ դասատու է Երեւանի Փոլիթեքնիք Ինստիտուտի մէջ: Բացի հայերէնէ եւ ռուսերէնէ, ան սահուն կերպով կը խօսի նաեւ արաբերէն եւ անգլերէն: (Նկարը մեզի տրամադրուեցաւ Համամճեանի մօրեղբայր պ. Յակոբ Խաչերեանի կողմէ, Գահիրէ:)

ՖՈՒԹ-ՊՈԼ

ԻՍՄԱՅԻԼԻ – ՕԼԻՄՓԻՔ

Ֆութպոլի լիկի մրցումները կը շարունակուին կանոնաւորաբար ու Իսմայիլի զօրաւոր խումբը չարաչար պարտութեան կը մատնէ Օլիմփիքի խումբը՝ 5ով մէկ (Ա. կիսախաղը 2ով 0): Իսմայիլիի խումբը շատ լաւ եւ կազմակերպուած խաղարկութիւն մը ցուցաբերեց, թէ՛ յարձակողական եւ թէ պաշտպանողական: Յարձակողական գիծին մէջ նոր խաղացող մը յայտնուեցաւ Սայէտ Համէտ, որ լաւ խաղարկութիւն մը ունեցաւ ու 14րդ վայրկեանին նշանակեց Իսմայիլիի Ա. կէտը, 38րդ վայրկեանին՝ Ամիրօ կը նշանակէ Բ. կէտը:

Բ. կիսախաղին խաղարկութիւնը աւելի տաք ընոյթ մըստացաւ ու 12 վայրկեանին Արապիի մէկ ճշգրիտ փասով՝ Շահթա կը նշանակէ Գ. կէտը, 29րդ վայրկանին՝ Հելմի Սոլիման կը նշանակէ Օլիմփիքի միակ կէտը, 34րդ վայրկեանին դարձեալ Շահթային մէկ գետինէն փասովը Սայէտ Համիտ կը նշանակէ Իսմայիլիի Դ. կէտը, 14րդ վայրկեանին՝ Սայէտ Համիտի փասը Զաքիին, որ իր կարգին կուտայ Շահթային, որ շատ դիւրութեամբ կը նշանակէ Ե. կէտը:

ԹԵՐՍԱՆԱ — ՕԴԱՅԻՆ ՈՅԺ

Թերսանայի խումբը շատ դիւրութեամբ յաղթանակ տարաւ օդային ուժին դէմ 6ով 0 (Ա. կիսախաղ 3ով 0): Մրցումը գրեթէ միակողմանի էր ու Շազլի որ ազատ ձգուած էր ամբողջ խաղի տեւողութեան, յաջողեցաւ նշանակել 4 կէտեր. իսկ Մուսթաֆա Րիատը եւ Մահմուտ Հասանը՝ 1ական կէտ:

Թերսանա լաւ խաղարկութիւն մը ցոյց տուաւ: Օդային ուժի յետսապահները չկրցան դիմադրել ու իրենց բոլոր յարձակողականները ապարդիւն մնացին:

ԱՀԼԻ - ՄԱՀԱԼԼԱ

Ահլի-Մահալլայի մրցումը առաջին մէկ վայրկեանէն իսկ ըսկսաւ արագ եւ զօրաւոր յարձակումներով եւ շարունակուեցաւ մինչեւ վերջը. արագութիւնը աւելի սաստկացաւ Բ. կիսախաղին ու 18րդ վայրկեանին Ջօգլոթ նշանակեց առաջին եւ միակ յաղթութեան կէտը Մահալլայի: Այս խումբին խաղարկութիւնը շատ աւելի բարձր էր Ահլիի խաղարկութենէն եւ աւելի հանդարտօրէն կը փոխանցէին գնդակը իրարու. մինչ Ահլիի խաղացողները եւ մանաւանդ յարձակողական կազմը, որ երիտասարդ ուժերէ կը բաղկանար, պրկուած վիճակ մը ունէր եւ պէտք էր որ երեց մը գտնուէր այս կազմին մէջ զիրենք առաջնորդելու եւ աւելի ինքնավստահութիւն շահելու համար: Այստեղ պէտք է յիշել Ատել Եասինը, որ դեռ շատ երիտասարդ է, բայց խոստմնալից. արդէն ինքզինքը ցոյց տուաւ եւ երկու առիթներ կորսնցուց կէտեր նշակելու ի նպաստ իր խումբին:

Ասիկա իր առաջին մրցումն էր, որ կը խաղար երէցներուն հետ:

ՍԷՔՔԱ ՀԱՏԻՏ - ԳԱՆԱԼ

Սէքքա Հատիտ եւ Գանալի մրցումը միջակէն աւելի վար էր ու գնդակի փոխանցումները՝ շատ տկար, եւ գնդակը կամ օդը, եւ կամ դուրս ելած կ'ըլլար: Ասոր պատճառը այն էր՝ թէ որու որ ոտքը կ'անցնէր գնդակը՝ կը հարուածէր պարզապէս ազատած ըլլալու համար անկէ: 90 վայրկեան խաղարկութեան ժամանակամիջոցին՝ քանի մը գեղեցիկ խաղեր եղան ու երկու խումբերն ալ նշանակեցին 1ական կէտ:

Ա. կէտը նշանակեց Սէքքան՝ 36րդ վայրկեանին, Գարամի ֆաուլին ուժգին հատուածովը. 4 վայրկեան Գանալի խումբի խաղացող Ղուպաշի Ատել՝ Զէյնի մէկ փասին վրայ յաջողեցաւ գլուխով նշանակել հաւասարութեան կէտը ու մրցումը վերջացաւ հաւասար:

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԴՐ. ՄԵՍՐՈՊ Գ. ՃԱՄԼԵԱՆ
ՕՐ. ՏԻԱՆ-ՌՈԶ ԹԱԳՈՒՃԵԱՆ

Ամուսնացան

24-10-65 Նիւ-Եորք

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Այրի Տիկին Վերոն Սարգիսեան եւ զաւակները՝ Անահիտ եւ Շաքէ իրենց սիրելի ամուսնոյն եւ հօր ողբ. Յարութիւն Սարգիսեանի մահուան տխուր տարիին կը նուիրեն 50 Ե.Դ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Ընթերցասրահիս երիտասարդաց Յանձնախումբի մշակութային գործունէութեան առ ի քաջալերութիւն կը նուիրեն.

Տէր եւ Տիկին Ալեքսիս Գազանճեան,
Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Իշխանեան,
Տէր եւ Տիկին Ժագ Մեսրոպեան,
Տէր եւ Տիկին Նուպար Պալաեան,
Տէր եւ Տիկին Նուպար Զօրայեան,
Տէր եւ Տիկին Նուպար Կերիկեան,
100ական Ե. Դ.

Ընկեր Հրաչ Հապէշեան, 150 Ե. Դ.:

ՆԻԸՐ ԻՍԹ ՀԱՅԿ. ԱԿՈՒՄԲԻՆ

Գիւտ խաչի տօնին առթիւ, դէպի Զակազիկի Ս. Խաչ եկեղեցին կազմակերպուած Ուխտագնացութեան առ ի գնահատութիւն, կը նուիրեն.

Սիրքէնեան Ընտանիք 1000 Ե.Դ.:
Տէր եւ Տիկին Թովմաս Մանճըլըքեան 500 Ե.Դ.

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

(*Շար. 4րդ էջէն*)

սգեղ գիծերը, անոր հոգիին սեւ բիծերը եւ ի գին արցունքի, զրկանքի եւ տառապանքի, պէտք սրբագրել զանոնք՝ ապա թէ ոչ ան պիտի կորուի առ յաւէտ, զրկելով նաեւ ինքզինքը եւ ապա ծնողքը կեանքի երջանկաբեր օրերէն:

Սիրելի ունկնդիր մայրեր, այս գիտակցութեամբ առաջնորդուած, զոհանանք տարին անգամ մը մեզի ընծայուած նուէրներով, եւ չսպասենք փառաբանութեանց ու գովասանքի. միշտ գիտակից ըլլալու ենք, որ մարդս կեանքի իր վերջին տարիներուն իսկ դեռ շատ բաներ ունի սորվելիք:

Տարին գէթ մէկ անգամ, մենք զմեզ քննութեան ենթարկենք, թէ եղա՞ն արդեօք կամ արժանի՞ ենք կոչուելու «կատարեալ մայր» ե՞ւ չխաբենք մենք զմեզ. չտարուինք համբոյրներով եւ նուէրներով:

Եթէ ամէն տարի կարենանք շահիլ առաքինութիւն մը՝ այն ատեն վերջ ի վերջոյ պիտի ըլլանք կատարեալ:

Ահա թէ ինչու, փառաբանութիւններէ եւ պերճ գովասանքներէ զերիվեր նկատեցի խօսիլ մօր մը պարտականութեան շուրջ:

Զաւակ մը, որ հայելիի նման իր փոքրիկ տարիքին արդէն պատրաստ է ընդօրինակելու իր շուրջինները, հարազատ մայրը պիտի զգէ իր առաջին օրինակը:

Ուրեմն, որքան կարեւոր է մօր մը համար ըլլալ վայելուչ իր հագուստ կապուստով, իր արդուզարդով, առանց սակայն չափազանցութեան:

Նորոյթամոլութիւնը, որմէ մինչեւ ծուծն ու ոսկորը վարակուած են կիներ, ընտանեկան եւ ընկերային կեանքէն ներս, թէ նիւթական, թէ բարոյական, մեծ աղէտներու համասար չարիք մըն է, որուն համար աղքատ թէ հարուստ կը մսխեն մեծ գումարներ:

Եւ ո՛վ չարիք, ու մե՛ղք անոնց, երբ սխալ հասկցուած հրաւէրի մը անունով, եւ այր մարդու հաւասարելու սխալ սկզբունքին հետեւելով, կինը դուրս կը բերուի իր դրախտի վերածուած տունէն, եւ կը նետուի գործի աշխարհը:

Մայրեր, որ կը դաւեն իրենց իսկական կոչումին դէմ՝ պարզապէս իրենց ամուսինին տուածը անբաւարար գտնելով, կը փափաքին աշխատիլ եւ ապահովել ջիջին բան մը՝ զոհացում տալու համար իրենց քմահաճոյքներուն եւ կապկօրէն ընդօրինակելու համար ամէն նորոյթ, եւ ստիպուած՝ իրենց զաւակներուն հոգածութիւնը կը յանձնեն ծառաներուն:

Այսպէսով, դրամով կը գնեն մայրութիւնը, եւ մանաւանդ այր մարդու արժանապատուութիւնը կը վիրաւորեն:

Ակնածանքով յիշենք մօր մը աշխատանքի ստիպողական պարագաները, երբ ան այրի է, երբ ամուսինը հիւանդ է, երբ չքաւորութեան շրջան է:

Այդ ժամանակ, մայրը կառչած պատուոյ պատուանդանին՝ կ'աշխատի առանց ընկրկելու:

Պատիւ՝ այսպիսի մայրերուն:

Որովհետեւ, Աստուած է ընտրած մօր դերը եւ նշած անոր տեղը:

— Տեղը ընտանեկան բոյնն է եւ դերը՝ պահպանումը այդ բոյնին:

— Մայրը ոգին է ընտանեկան մաքուր, խաղաղ եւ երջանիկ կեանքին:

— Մայրը ծնող, սնուցանող, առաջին դաստիարակն է զաւակներուն:

— Մայրը է ու կը մնայ մարդկութեան միակ յոյսը, իբրեւ նոր կեանք յղացող տիպար մը:

(*Շար.* 2) ՍՈՆԻԱ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ

ԳԱՀԻՐԷ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կիրակի, 21 Նոյեմբեր 1965. կ. ե. ժամը 6,30ին

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ ՍԻՐՈՒԱԾ ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՀԻ

ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ՕՀԱՆԵԱՆԻ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ

«ՌՈԶԻԿ»Ը

(ՀԵՂ. ՏԻԿ Ա. ՕՀԱՆԵԱՆ)

Խիստ հետաքրքրական կատակերգութիւն

3 *ԱՐԱՐ ԵՒ* 1 *ՊԱՏԿԵՐ*

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԵՐ

Տիկ. Սոնիա	(դերասանուհի)	*Տիկ. Իսքարա*
Տիկ. Արտեմիս	(Գոստանի քոյրը)	*Տիկ. Ա. Մ. Քիւփէլեան*
Տիկ. Էլզա	(Թոնիի կինը)	*Օր. Մ. Պալաեան*
Տիկ. Նորա	(Գոստանի աղջիկը)	*Օր. Ս. Պալաեան*
Պր. Գոստան	(գործարանատէր)	*Պր. Կ. Նիկողոսեան*
Պր. Անտրէ	(քարտոնի տնօրէն)	*Պր. Լ. Արթինեան*
Պր. Էրնեստ	(Ռոզիկի նշանածը)	*Պր. Հ. Պուղտաճեան*
Պր. Թոնի	(Դատարկապորտ)	*Պր. Տ. Դմզմեան*
Պր. Ֆիլիփ	(Բժամվար)	*Պր. Գ. Նիկողոսեան*
Պր. Էտի	(դերասան մը)	*Պր. Մ. Մընըշեան*
Պր. Ապտօ	(Գոստանի ծառան)	*Պր. Զ. Դմզմեան*
Օր. Ռոզիկ	(համեստ դերձակուհի)	*Տիկ. Ա. Օհանեան*

Ցուցարար՝ Պր. Պերճ Քիւփէլեան

ՄՈՒՏՔԻ ՏՈՄՍԵՐ 50, 30 ԵՒ 15 Ե. Դ.

Ապահովեցէք եւ բռնագրեցէք ձեր տոմսերը կանխաւ, դիմելով Հայկական Ընթերցասրահ, ամէն երեկոյ 8 – 10 կամ հեռաձայնելով թիւ 59706, 62590, եւ 43826

Չորեքշաբթի, 17 Նոյեմբեր 1965, կ. ե. ժամը 9ին

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ԶԵԿՈՅՑ՝ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ԹԵՄԱԿԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍԻՆ

Բոլոր անդամները կը հրաւիրուին անխտիր:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ
ՀԻՄՆԱԴԻՐՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ

ԵՐԿԻՐՆԵՐ		*ՊԱՐԶ*	*ՕԴԱՅԻՆ*
		ԹՂԹԱՏԱՐ	
ԵԳԻՊՏՈՍ	*Ե. Դ.*	125	—
ԼԻԲԱՆԱՆ	*Լ. Ո.*	—	12
ՍՈՒՏԱՆ	*Ս. Դ.*	125	175
ԱՐԱԲ. ԵՐԿԻՐՆԵՐ	*ՍԹԵՐԼ.*	1.10.0	2.0.0
		ՏՈԼԱՐ ԿԱՄ	*ՓՈԽԱՐԺԷՔ*
ԵՒՐՈՊԱ ԵՒ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ		5.00	10.00
ԱՄԵՐԻԿԱՆԵՐ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ ԵՒ ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ		....5.00	20.00

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

جاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م" - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالأرمن)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél.915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 104 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 18 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1965 ՀԱՏԸ ՉԵՌՈՒՔ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.

عدد رقم ١٠٤ - الخميس ١٨ نوفمبر ١٩٦٥

ԲԱՐԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀ ՄԵՐ ՍԻՐԵԼԻ ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՆԵՐՈՒՆ

ԱԶԱՏ ԵՆ ՉՆԵՐԳԱՂԹԵԼՈՒ, ԲԱՅՑ ԱԶԱՏ ՉԵՆ ԴԱՌՆԵԼՈՒ...

(ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ԿԱՐԱՒԱՆԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Կարդացինք, որ հայրենի իշխանութիւնները որոշած են 1965ի ընթացքին՝ 4000ի հասցնել ներգաղթողներու թիւը Սուրիայէն և Եգիպտոսէն։ Կարդացինք նաև որ 1966ի ընթացքին, ուրիշ 5000 հայեր պիտի վերադառնան մայր հայրենիք՝ նոյն շրջաններէն։ Կը նշանակէ ուրեմն, որ Հայաստանի իշխանութիւնները արդէն կրցած են այս 9000 հայերու համար գործ և բնակարան ապահովել։ Հայաստանի իշխանութիւնները, առաջին կարաւաններուն համար գործուած սխալներն ու թերացումները խոստովանելով յայտարարած էին, որ ՊԻՏԻ ՉԸՆԴՈՒՆԻՆ ՆՈՐ ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՆԵՐ՝ ԵԹԷ ԱՆՈՆՑ ՀԱՄԱՐ ՏԱՆԵԼԻ ԲԱՐԻՈՔ ԿԵԱՆՔ ՉԱՊԱՀՈՎԵՆ ՆԱԽԱՊԷՍ։ Այս հասուն և իմաստուն կարգադրութիւնը ոչ միայն բարձրացուց իշխանութեանց վարկը, այլ նաև մեծ օժանդակ հանդիսացաւ և զարկ տուաւ ներգաղթի գործին։ Հայրենադարձ ըլլալ ուզող սփիւռքահայերը, ինչպէս և հայրենիք հաստատուիլ չուզող մեր հայրենակիցները տեղեկացան, որ ներգաղթողները բնիկ հայերէն աւելի ուշադրութեան և հոգածութեան առարկայ են։

Բնիկ հայերը մեծ մասով գիտակից են, որ նորեկներուն աւելի դիւրութիւններ ընծայուելուն շարժառիթը գերազանցօրէն հայրենաշինական գործ է և ի գին իրենց զրկումին՝ կը հանդուրժեն զայն, իրենց կարգին ցուցաբերելով բարձր աստիճանի հայրենասիրութիւն։

Ինչո՞ւ սակայն կ'ուզուի, որ հայերը անպայման ամփոփուին Սովետական Հայաստանին մէջ, երբ այլեւս ամէն ոք գիտէ, որ՝

Ա) Վարչակարգին բերած կարգապահութիւնը խիստ է և պաշտպանութեան վարժուած մարդիկը դժուարութիւն պիտի կրեն այնտեղ։

Բ) Աշխատանքի պայմանները չարքաշութիւն կը պահանջեն և մարդ չի կրնար ծոյլի կեանք վարել այնտեղ։

Գ) Կարիքներու գոհացումը համակարգուած է, որպէսզի բոլորն հաւասարապէս ստանան իրենց սահմանուածը։ Կարելի չէ ճոխութեան մէջ խեղդուիլ այնտեղ, ինչպէս դրամատիրական երկիրներու մէջ՝ ճարպիկ մարդոց պարագային։ Սահմանափակ են ուտելիքը, հագնելիքը, վայելքները մեր մայր հայրենիքին մէջ, բայց մարդիկ կը բաւարարուին անհրաժեշտով։

Հայուն համար դրախտ է Հայաստանը իր այս դժուարութիւններովը մէկտեղ, որովհետեւ հոն այլեւս կան՝

1.— Ապահովութիւն կեանքի, ինչքի և պատիւի։ Ջարդի վախ չկայ, զուլումի սպառնալիք չկայ։

2.— Ապահովութիւն նիւթականի, ապրուստի, շնորհիւ կենսաթոշակի, ձրի բժշկութեան։

3.— Հնարաւորութիւններ՝ միշտ ուսանելու, զարգանալու և յառաջդիմելու ու բարձրագոյն դիրքերու հասնելու, շնորհիւ ձրի ուսման և անխտրական քաջալերանքի։

4.— Ապահովում ապագայի՝ իբրեւ մարդ և իբրեւ հայ, ապահովում սերունդներու, միշտ իբրեւ մարդ և իբրեւ հայ, շնորհիւ երկրի հայեցի մթնոլորտին, պատմական աւանդներուն, մշակոյթին։

5.— Քաղաքակրթական նուաճումներ, յառաջդիմութիւն, վերելք և երջանկութիւն։ Գիտութիւն և արուեստ, բանակ ու ֆիզկուլտուրա։ Հպարտանք։

6.— Ամենէն կարեւորը՝ խտացում հայ բնակչութեան, բազմացում և աճում հայոց թիւին, ազգահաւաք, հայակեդրոնացում, որպէսզի օր մը, և մօտիկ օր մը կարենանք պահանջել մեզմէ խլուած արեւմտահայ մեր հողերը։

Հայաստանի փրոփականտը ընող հայրենասէր գրող կամ գործիչ մէկ հատիկ իսկ չկայ, որ ՈՒԶԷ ԽԱԲԵԼ ներգաղթել ուզողը՝ անոր ցոյց տալով թէ դիւրին կեանք ու փարթամ վայելք կը սպասեն իրեն Երեւանի, Լենինականի, Հրազդանի կամ Լուսաւանի մէջ։ Ո՛չ։ Դիւրին կեանք չկա՛յ Հայաստանի մէջ, այլ կայ չարքաշութիւն, զինուորեալ վիճակ։ Բայց ըսէք խնդրեմ. ներկայիս ո՞ւր կայ դիւրին կեանք, ո՞ր երկրին մէջ։ Բարգաւաճ Միացեալ Նահանգներուն մէ՞ջ թէ Նոր նոր կառուցուող Գանատայի սառնամանիքին կամ Աւստրալիոյ տափաստաններուն մէջ։

Ինչո՞ւ հայուն համար հա՛յ հայրենիքին չարքաշ կեանքը ընդունելի և տանելի պիտի չըլլայ, իսկ նոյն հայուն համար՝ հեռաւոր այդ գաղթավայրերուն կեանքը, իր ճնշիչ ու այլասերող բնոյթով, շա՜տ ընդունելի և շատ տանելի պիտի ըլլայ։

(Շար. տեսնել էջ 4)

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ԱՅՑԸ

Պուլկար Կոմկուսի քարտուղար և վարչապետ Թոտոր Ժիֆքով հինգ օրուան այց մը տուաւ ԱՄՀ, իր տիկնոջ և պատուիրակութեան մը հետ։ Ընդունուեցան Նախ. Նասէրէն և Նախարարներէ։ Տեղի ունեցան պաշտօնական խօսակցութիւն և չքանչաններու փոխանակութիւն. ապա՝ ընդունելութիւն։

ՌՈՏԵԶԻՈՅ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ

Նոյեմբեր 11ին, Ռոտեզիոյ սպիտակամորթներու (մօտ 285,000 հոգի՝ երեք միլիոն բնակչութեան մէջ) ղեկավարը՝ վարչապետ Եան Սմիթ, Ռոտեզիոյ անկախութիւնը յայտարարեց Սոլզպերիի մէջ։ Ռոտեզիոյ անգլիացի կառավարիչ Սըր Հըմֆրի Ճիպս պաշտօնանկ հռչակեց Եան Սմիթը և իր պաշտօնակիցները, իրենց արարքը դաւաճանութիւն որակելով։

Սմիթ հաստատեց պաշարման վիճակ և գրաքննութիւն ու միջոցներ ձեռք առաւ պաշտպանուելու։ ՄԱԿի անգլիական ներկայացուցիչը նիստ պահանջեց Ապահովութեան Խորհուրդէն և պատժամիջոցներ առաջարկեց։ Սմիթ կը կրկնէ, թէ ոչինչ փոխուած է երկրին սահմանադրութենէն և Անգլիոյ հետ իր կապերէն։

Ափրիկեան երկիրները խիստ մտահոգ են Ռոտեզիոյ մէջ ստեղծուած այս կացութեան մասին։ Շատեր դատապարտեցին սպիտակամորթ փոքրամասնութեան կողմէ առնուած այս քայլը, առ ոչինչ համարելով Սմիթի յայտարարութիւնը՝ թէ կառավարութեան մէջ պիտի առնուին տեղացի ցեղապետներ եւս։

Անգլիոյ վարչապետ Հարոլտ Ուիլսըն «դաւաճանական արարք և ապստամբութիւն» կոչեց Սոլզպերիի առած քայլը։ Անգլիական Խորհրդարանը պատժամիջոցներ պիտի քուէարկէ։

Ափրեւասիական Միութեան Գահիրէի գրասենեակը ժխտեց Սոլզպերիի առած քայլը և պահանջեց որ գործադրուի Ազգային Խորհրդաժողովին առած որոշումները։ Ամերիկա դեռ լուռ է։ Սովետները «միակողմանի» կը գտնեն անկախութեան յայտարարութիւնը։ Եւրոպական երկիրներ եւս չեն ուզեր ճանչնալ Սմիթի կառավարութիւնը։

Զամպիա զինուորական կեդրոնացումներ կատարեց Ռոտեզիոյ սահմանին վրայ։ Կուինիոյ Նախագահ Սեքու Թուրէ զօրաբաժին մը ամբողջ ենթարկած է զօրաշարժի։ Գանա եւս կը տրամադրէ զօրաբաժին մը։ Ուկանտայի վարչապետ Միլթըն Օպոթէ առաջարկեց ժողով մը գումարել՝ իր երկրին, Քենիայի, Թանզանիոյ և Զամպիայի մասնակցութեամբ։ Հըմֆըրի Ճիպս, Ռոտեզիոյ կառավարիչը, մերժած է Սմիթի առաջարկը հրաժարելու համար։ Ռոտեզիոյ անկլիքան եպիսկոպոսը՝ Սեսիլ Ալտերսըն եւս յայտնեց իր ընդդիմութիւնը այս անկախութեան։

ՓՈՐ-ՍԱՅԻՏԸ ԱԶԱՏ ԳՕՏԻ

Ա. Մ. Հ.ի կառավարութիւնը յայտարարեց, որ մասնաւոր կազմակերպութեան մը (Օրկանիզմ) ղեկավարութեամբ՝ Փոր-Սայիտի շրջանը պիտի նկատուի ազատ գօտի, միջազգային առեւտրականներուն և ձեռնարկուներու առջեւ։ Այս գօտիին մէջ՝ ապրանքները զերծ պիտի ըլլան տուրքէ և մաքսատուրքէ. անոնց վրայ օրինական սակ պիտի գանձուի՝ երբ արտասահման ղրկուին կամ երկրին ներսերը մտնեն։ Օտարականները պիտի գործածեն օտար դրամանիշ, իսկ եգիպտացիները՝ եգիպտական դրամ։ Քաղաքի մուտքերն ու ելքը՝ մասնաւոր արտօնագիրով։

Ա. Մ. Հ.ի և արտասահմանի մամուլը այս աքթը կ'ընդունի իբրեւ «դրական քայլ մը՝ ազգային տնտեսութեան զարգացման համար»։

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՆԵՐԸ ԿԸ ՄԵԿՆԻՆ ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Ուրախութեամբ կ'արձանագրենք, որ Ա.Մ.Հ.էն այս տարի Սովետական Հայաստան ներգաղթող մեր հայրենակիցները՝ ամենէն ուշը Շաբաթ օր կը տեղափոխուին Աղեքսանդրիա, ուր Կիրակի օրը հասած պիտի ըլլայ սովետական «Լիթվա» շոգենաւը։

«Լիթվա», իր մէջ ընդունելէ ետք Եգիպտահայ հայրենադարձները, խարիսխ պիտի վերցնէ նոյն օրը, 21 Նոյեմբեր 1965, երեկոյեան ժամը 8ին, ուղղուելու համար Լաթաքիա, ուրկէ պիտի առնէ նաեւ այս տարուան սուրիահայ երրորդ կարաւանը։

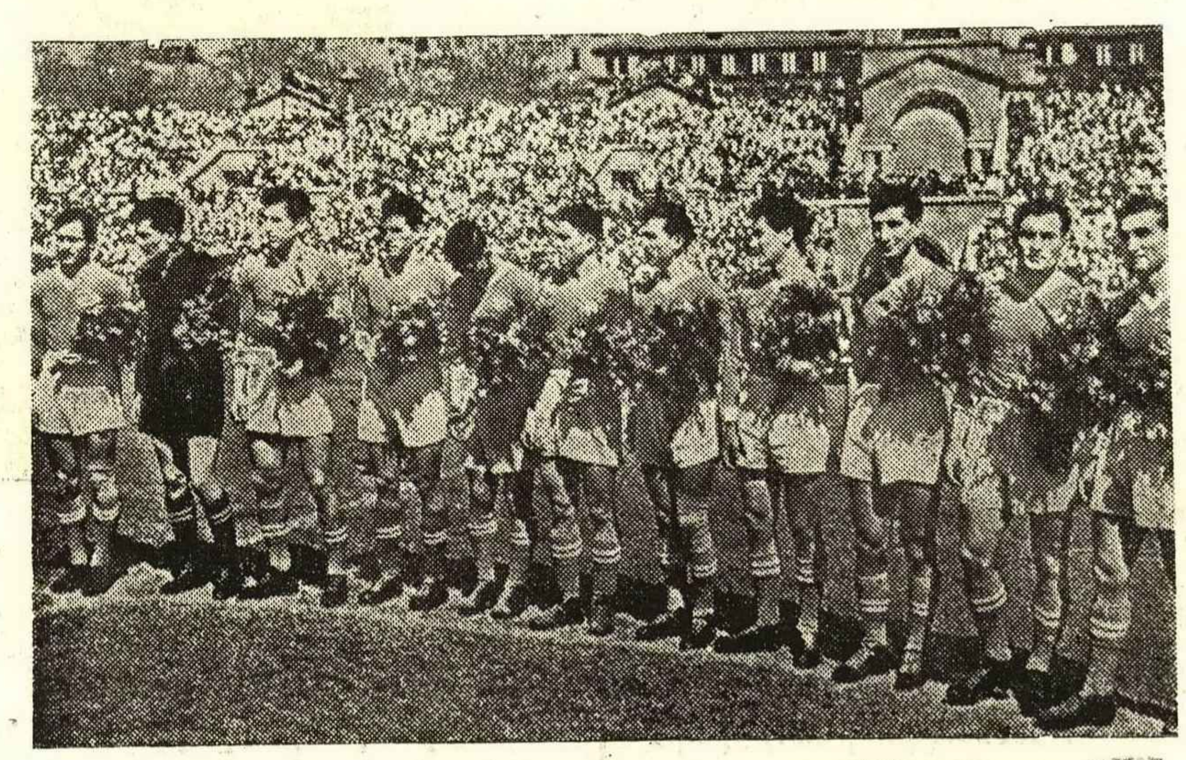
Բարի ճանապարհ, յաջողութիւններ եւ երջանկութիւն կը մաղթենք հայրենասէր այս հայերուն։

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ Բ. ԿԱՐԱՒԱՆԸ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

Այս տարուան համար նախատեսուած Սուրիահայ հայրենադարձներու երկրորդ կարաւանը մեկնած է 7 Նոյեմբեր 1965 Կիրակի օր, Լաթաքիոյ նաւահանգիստէն։

Այս երկրորդ կարաւանն ալ կազմուած էր Հալէպի հայրենադարձներէն։ Իսկ յաջորդ կարաւաններուն մաս պիտի կազմեն Ճեզիրէի շրջանի գիւղերու բնակիչ հայրենակիցներ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ «ԱՐԱՐԱՏ» Ը ԴԱՐՁԱՒ ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԴԱՄ ԽՍՌՄ-Ի ՖՈՒԹՊՈԼԻ Ա. ԴԱՍԻՆ

Հայաստանի Ֆութպոլի «Արարատ» ախոյեան խումբը

Հայաստանի ֆութպոլի ախոյեանական կազմ «ԱՐԱՐԱՏ», որ այս տարուան տեւողութեան փայլուն յաղթանակներ տարած է, տիրացաւ Խորհրդային Միութեան երկրորդ ենթախումբի ախոյեանութեան՝ ընդհանուր դասաւորման մէջ 30 կէտ նուաճելով։ Այսպէսով հայրենի «Արարատ»ը իրաւունք ստացաւ իսկական անդամ դառնալու համամիութենական առաջին բաժանմունքին, որուն ախոյեանական խաղերուն ան իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ 1966 տարուան ընթացքին։

Այս ուրախ լուրը մեզի կը հաղորդէ Խորհրդային Միութեան սփիւռքի

(Շար. տեսնել էջ 6)

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՆԿԻՒՆ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԻԳՆԱՏԻՈՍ ՊԵՏՐՈՍ ՊԱԹԱՆԵԱՆ.—

ԿԸ ՀԻԱՆԱՄ ՎԵՐԱԾՆՈՒԱԾ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՍ

Ամեն. Իգնատիոս Պետրոս Կաթողիկոս-Պատրիարք

ԵՐԵՒԱՆ.— Իգնատիոս - Պետրոս Պաթանեան, Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Ամեն. Պատրիարքը, Լիբանան մեկնեցաւ Երեւանէն։ Նորին Սրբութիւնը ճամբու դրուեցաւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, մեծ թիւով բարձրաստիճան կղերականներու և անձնաւորութիւններու կողմէ։

Իր մեկնումի նախօրեակին, Պատրիարք Սրբազանը ունեցաւ վերջին հանդիպում մը Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին հետ։ Այս առթիւ իր տպաւորութիւնները յայտնելով Հայաստան այցելութեան շուրջ՝ Կաթողիկէ Պատրիարքը յայտարարեց.— «Կը հիանամ վերածնուած հայրենիքիս, եւ կ'ուզեմ ընդգծել որ արտասահման բնակող բոլոր հայերուն սրտերը, անկախ իրենց դաւանանքէն, Մայր Հայրենիքի սրտին հետ կը տրոփեն եւ միութեան կը ձգտին»:

Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքը շնորհակալութիւն յայտնեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. Վեհափառ Հայրապետին, իբրև իր պատուիրակութեան անդամներուն նկատմամբ ցուցաբերուած վերջին ծայր հոգածութեան ու սիրալիրութեան համար։

ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԱՆՏՈՆ ՔՈՉԻՆԵԱՆ
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅ ՀԻՒՐԵՐԸ

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ բարձրաստիճան կղերականներ ու արտասահմանի հայկական գաղութներու ներկայացուցիչներ, որոնք մասնակցած էին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. Վեհափառ Հայրապետի գահակալութեան 10րդ տարեդարձի հանդիսութեանց, Նոյեմբեր 6ին ընդունուեցան Հայաստանի վարչապետ Անտոն Քոչինեանի կողմէ։

Վազգէն Ա. Վեհափառ Հայրապետ Հայաստանի Վարչապետին ներկայացուց Պէյրութի Կաթողիկէ Հայոց Պատրիարք Ամեն. Իգնատիոս Պետրոս ԺԶ. Պաթանեանը, Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք Տ. Եղիշէ Արքեպս Տէրտէրեանը, Պէյրութի Հայ Աւետարանական Եկեղեցիներու Միութեան Նախագահ Վեր. Յովհ. Ահարոնեանը, Մոնաքոյի Արքեպս. Ժուան Շարլ Ռիւփը և այլ եկեղեցականներ ու ազգայիններ։

Եգիպտոսի Թեմի Առաջնորդ Մամբրէ Արքեպս. Սիրունեան ըսաւ այս առթիւ.— Արտասահմանի հայերուն մտքերն ու սրտերը մայր-հայրենիքին հետ են։ Անոնք յաջողութիւններ կը մաղթեն իրենց հայրենաբնակ եղբայրներուն ու քոյրերուն՝ որոնք բարգաւաճ հայրենիք մը վերակերտած են։

Խօսք առին նաև Պատրիարք Իգնատիոս Պետրոս ԺԶ. Պաթանեան Վերապատուելի Յովհ. Ահարոնեան, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի ներկայացուցիչ Տաճատ Արք. Ուրֆալեան, Ռումանիոյ Թեմի Առաջնորդ Տիրայր Եպիսկ. Մարտիկեան, որոնք հիացումով արտայայտուեցան մայր հայրենիքի վերջին 45 տարիներու վերելքին մասին և շեշտեցին, թէ հայուն հայրենիքը ոչ մէկ ատեն այնքան բարձր է եղած տնտեսութեամբ, գիտութեամբ ու մշակոյթով որքան այսօր։ Վարչապետ Ա. Քոչինեան իր շնորհաւորութիւնը յայտնեց Վեհափառ Կաթողիկոսին և մաղթեց անոր քաջառողջութիւն և խաղաղութեան ու ժողովուրդներու միջև բարեկամութեան ի նպաստ արդիւնաւէտ գործունէութիւն: Վարչապետ Քոչինեան շնորհակալութիւն յայտնեց նաև ներկայ հիւրերուն՝ այն բոլոր սիրալիր խօսքերուն համար, որոնք ուղղուած էին հայ ժողովուրդին ու հայրենի կառավարութեան:

Հայաստանի Վարչապետը շեշտեց.— Հայկական կառավարութիւնը իր կարելին պիտի ընէ՝ Սփիւռքի հայրենակիցներուն հետ կապերը աւելի սերտացնելու համար։

Վարչապետ Անտոն Քոչինեան խնդրեց ներկայ հիւրերէն՝ որ հայրենաբնակ ժողովուրդին ու կառավարութեան ողջոյնները հաղորդեն արտասահմանի հայրենակիցներուն։

ՊԱՆՐԱԳՈՐԾԱՐԱՆ

Հարաւային Հայաստանի մէջ հիմնուեցաւ կարեւոր պանրագործարան մը, որ կրնայ տարին հազարաւոր թոներով կաթի վերամշակութիւն կատարել: Անիկա պիտի հայթայթէ «Եղեգնաձոր» տեսակի պանիրէն, որ մասնագէտներու բարձր գնահատութեան արժանացաւ։

Հայաստանի լեռնային շրջաններուն մէջ գործող 80 պանրագործարանները այս տարի 29 հազար քենթալ բարձրորակ պանիր պետի հայթայթեն, որոնք շատ կը պահանջուին Ս. Ս. Ռ. Մ.-ի ու արտասահմանի մէջ։ Հայկական կրիյեր պանիրը լայնօրէն ծանօթ է։ Սովետ. Միութեան կարծր խմորէ պանիրներուն մէկ քառորդը Հայաստան կ'արտադրէ։

ԵՐԳԻՉ ՇԱՐԱ ՏԱԼԵԱՆ ՈՉ ԵՒՍ Է

Երեւան, 72 տարեկան հասակին մէջ մահացած է սովետահայ մշակոյթի առաջին ներկայացուցիչներէն եւ հայ երաժշտական թատրոնի հիմնադիրներէն Շարա Տալեան:

Շարա Տալեան առաջին անգամ բեմ բարձրացած է 1912ին, իբրեւ մենակատար՝ Արմէն Տիգրանեանի «Անուշ» օփերային մէջ: Սովետական իշխանութեան առաջին տարիներուն հիմնած է «Հայ Աշուղներ» խումբը, որ ժողովրդային երգիչներուն գործերը կը ծանօթացնէր հասարակութեան:

Շարա Տալեան եղած է լաւագոյն կատարողներէն մէկը Սայաթ Նովայի, Կարա Մուրզայի, Եկմալեանի եւ այլ երգահաններու եւ աշուղներու գործերուն։

Բազմաթիւ անգամներ ընտրուած է Հայաստանի Գերագոյն Սովետի անդամ եւ պարգեւատրուած է շքանշաններով, կը գրէ «Յառաջ»:

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Գահիրէի Վիեննական Մխիթարեանց վարժարանի երբեմնի ուսուցիչ և այժմ Պէյրութի մէջ պաշտօնավարող Հ. Գրիգոր Վրդ. Հեպոյեան (երաժշտագէտ) կատարած է Մխիթարեան Ասուլիսի առաջին դասախօսութիւնը, 1 Նոյեմբեր 1965ի երեկոյեան, նիւթ ունենալով՝ «Ե՛ս ալ կը վերադառնամ Հայաստանէն»։ Հաւաքոյթը կը վարէր գրագէտ-ուսուցիչ Վազգէն Այգունի: Մեծապէս գնահատուած է յարգելի վարդապետին խանդավառ դասախօսութիւնը, -լոյսերով և ստուերներով- որ ականատեսի տպաւորիչ վկայութիւն մըն է։

ԱՊԱՔԻՆՈՒՄ

Կը տեղեկանանք որ Արժանթինի Ս.Դ.Հ.Կ.ի ղեկավարներէն Ընկեր Նազարէթ Ձերչեան վիրաբուժական լուրջ գործողութեան մը ենթարկուած է վերջերս Պէյրութի մէջ։ Գործողութիւնն անցած է յաջող։

Արագ և կատարեալ ապաքինում կը մաղթենք մեր վեթերան ընկերոջ։

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ Պ. ԿՈՐԻՒՆ ՔԵՇԻՇԵԱՆ ԵՒ ՏԻԿԻՆԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Ժողովրդանուէր Պ. Կորիւն Քեշիշեան և իր ազնուափայլ Տիկինը, ինչպէս գրած էինք, Գահիրէ ժամանեցին Շաբաթ 6 Նոյեմբեր 1965 և յաջորդ օրերուն այցելեցին «Այծեմնիկ»ի Հանգստեան տունը, Անարատ Յղութեան Քոյրերու վարժարանը և Նուպարեան վարժարանը։ Յատուկ ընդունելութիւն եղաւ ի պատիւ իրենց Նոյեմբեր 8ին Ազգ. Առաջնորդարանին մէջ։ Իսկ Երեքշաբթի, 10 Նոյեմբերին ներկայ եղան Գալուստեան վարժարանի ընդունելութեան, որուն ընթացքին բացումը կատարեցին Կիւլպէնկեան հիմնարկութեան ծախքով եղած շինութիւններուն։

Ձախէն աջ՝ Արժ. Տէր Արտամ Քհնյ. Պօզոյեան, Պ. Կորիւն Քեշիշեան եւ Տնօրէնուհի տիկին Ի. Տատրեան։

Պաշտօնական մարմիններու և միութեանց ներկայացուցիչներ, վարժարաններու անձնակազմէն մարդիկ և բազմաթիւ հիւրեր ներկայ էին այնտեղ։ Կարճ շրջապտոյտէ մը ետք, վարժարանի բոլոր բաժանմունքներուն մէջ, Պ. Քեշիշեան և Տիկինը իջան ճաշասրահ, ուր Տիկնանց Խնամակալութեան անձնուէր անդամուհիները տեսած էին մեծ պատրաստութիւն, ընդունելու համար յարգելի պատուիրակը և իր Տիկինը, որ բացման ժապաւէնը կտրեց, և հիւրերը մուտք գործեցին նորաշէն բաժանմունքները։

Տեղի ունեցաւ հիւրամեծարութիւն՝ միշտ Խնամակալութեան անխոնջ տիկիններուն կողմէ։

Խօսք առաւ Արժ. Տ. Արշամ Քհնյ. Պօզոյեան և դրուատեց Կիւլպէնկեան հաստատութեան գործունէութիւնը և անոր վարիչներուն ազգանուէր աշխատանքները։ Շնորհակալիքի խօսք ըրաւ եղած նուիրատուութեան համար, որպէսզի շինուին այս յարկերը, յիշելով նաև ազնիւ աշխատանք տարած ճարտարապետ պ. Հրազդան Պալեանը և յանձնակատար պ. Յ. Երզնկացեանը։

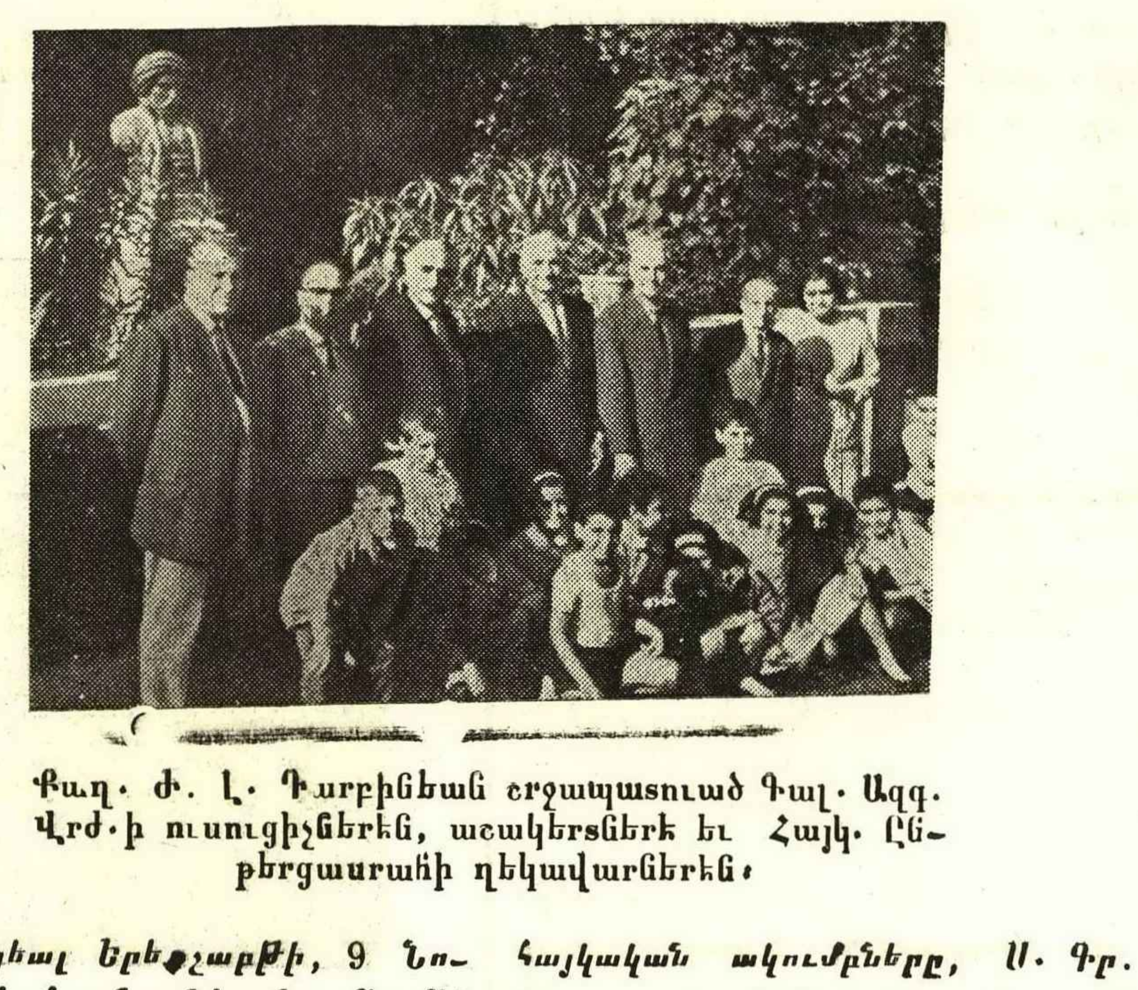

Աշակերտուհի մը ծաղկեփունջ կը յանձնէ Տիկին Քեշիշեանի։

Պ. Քեշիշեան հրաւիրուեցաւ ընել իր պատգամը։ Շնորհակալութիւն յայտնելէ ետք եղած պատուասիրութեան, անդրադարձաւ Հաստատութեան կոչումին և նպատակներուն ու զանոնք գործի վերածելու ճիգերուն որ կը կատարուին: Ան իր խօսքը աւարտեց լաւատես հեռանկարներով։

Ն. Մ.

ՀԱՅՐԵՆԻ ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐ Ա.Մ.Հ.Ի ՄԷՋ

Բաղ. Ժ. Լ. Դարբինեան շրջապատուած Գալ. Ազգ. Վրժ.ի ուսուցիչներէն, աշակերտներէ եւ Հայկ. Ընթերցարանի ղեկավարներէն։

Ձախէն աջ՝ ընկերներ Նուպար Պալաեան, Խորէն Իսկէնեան եւ Ժիրայր Լ. Դարբինեան:

Անցեալ Երեքշաբթի, 9 Նոյեմբեր, հաճոյքն ունեցանք մեր մէջ ունենալու մեծ գրագիտուհի Մարիեթթա Շահինեանի դուստրը՝ նկարչուհի Շահինեանը, ինչպէս և Հայաստանի ճարտարապետներէն և Արտասահմանի հետ Բարեկամութեան և Մշակութային Կապի Ընկերութեան (ԱՈԿՍ) ղեկավարներէն քաղաքացի Ժիրայր Լեւոնի Դարբինեանը։

Անոնք այցելեցին քաղաքիս տեսարժան վայրերն, ինչպէս նաև հայկական ակումբները, Ս. Գր. Լուսաւորիչ Եկեղեցին և Ազգային Վարժարանները։

Բաղ. Ժիրայր Լ. Դարբինեան հետաքրքրուեցաւ հայ գաղութի կեանքով ու շատ ուրախացաւ երբ Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի մէջ շրջապատուեցաւ հայ աշակերտներէ, որոնց հետ մեծ հաճոյքով նկարուեցաւ։

Ան ծանօթացաւ նաև Եգիպտահայ ծանօթ ճարտարապետ պ. Հրազդան Պալեանի և հետաքրքրուեցաւ անոր գործերով։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՊՐ. ՅՐԹ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻՆ, ԳԱՀԻՐԷ.— Ձեր նամակը պիտի չկրնանք հրատարակել։ Նշանակութենէ զուրկ է այդ ազգային երեսփոխանին՝ երգիծաթերթի մը «պատուակալ թղթակից» դառնալը, ճամբորդելէ առաջ: Ոչ ոք կրնայ անձ մը այնքան վարկաբեկ ընել, որքան անձը՝ ինքը։

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՆԱ ԾԱՌԱՅԵՑ ԻՐ ԿՈՉՈՒՄԻՆ

ԳՐԻԳՈՐ ԶԱՐԷԵԱՆ

Արդէն մի քանի ժամ շարունակւում էր փորձը, իսկ տեսարանը, կարճառօտ մի հատուած, որն ունէր ընդամէնը երկու բառ՝ «Աղջիկներ, շուտ՜ն» չէր ստացւում։ Թէ դերուսոյցը, թէ դերասանուհին յոգնել էին. յոգնութիւնը քիչ էր՝ յուսահատուել էին։ Փորձին ներկայ դերասանները, ձանձրացած, զբաղմունք էին գտել կողմնակի որեւէ գործի մէջ։

Դերուսոյցին՝ արուեստի վաստակաւոր գործիչ Ալեքսանդր Աբարեանին մօտեցաւ թատրոնի գրական մասի վարիչը, և դահլիճում չգիտես որտեղից յայտնուած մանկամարդ աղջկան ցոյց տալով, ասաց՝ «փուցէ նրա՞ն փորձէք»...

Դերուսոյցին էին նայում լարուած, յուզումնալից երկու աչքեր... Նրբակազմ, դալուկ մի աղջիկ էր։

... Լուռ դահլիճում նորից ընկան «Աղջիկներ, շուտ՜ն» բառերը։ Ո՞վ արտասանեց, ի՞նչ ձայն էր, որտեղի՞ց... Բառերն իմաստ էին ստացել, յոյզ, ջերմութիւն ու անմիջական մի ըղձացում... Իսկ «մեղաւորը»՝ մանկամարդ աղջիկը չփոթուեց։ Շփոթմունքն աւելացաւ, երբ տեսաւ իրեն մօտեցող ծերունազարդ դերասանուհուն՝ Եկատերինա Դուրեան-Արմենեանին, որ բռնեց յուզմունքից այրուող աղջկայ գլուխը և ջերմ համբուրեց ճակատը։ Դա օրհնութիւն էր և մի տեսակ ուղեգիր ապագայ կեանքի, որի վրայ առմիշտ դրոշմուեց մի կարճառօտ բառ՝ Թատրոն։ Բազմավաստակ դերասանուհին իր համբոյրով կարծես արուեստին էր յանձնում մանկամարդ աղջկան։ Նրա անուն-ազգանունը Վարդուհի Վարդերեսեան էր, բեմում արտասանած առաջին բառերը՝ «Աղջիկներ, շուտ՜ն...։ Այդ բառերը հնչեցին «Երիտասարդ Գուարդիա»

Երբ մի քիչ սկսեց ճանաչել կեանքը, իր կողքին տեսաւ հոգսի բեռի տակ կորացած մօրը ուսերը և տխուր մի հայեացք անվերջ ուղղուած կարի մեքենային։ Հայր չտեսաւ, վեց ամսուան էր, երբ կորցրեց նրան։ Մայրը իր կոշտացած ձեռքերով մեծացրեց աղջկան, մայրը նրան տուեց հայոց վարժարան, որ մայրենին սովորի, որ ամենից առաջ մայրենին մանկան հոգում տեղ գրաւի, հայ լինի, հայ մեծանայ։

Երազներ... գրանք ուղղուած չէին ոչ մի արհեստի կողմ... Երազները նրան միայն տանում էին հեռու-հեռու՝ հայրենիք։ Դա սպասուող երջանկութեան ափն էր, կեանքի կայուն խարիսխը։ Եւ հայրենիքն էր բացում նրա շուրթերը հանդէսներին։ Մինչեւ հիմա էլ Վարդուհին յիշում է իր արտասանած առաջին բանաստեղծութիւնը, և, ինչպէս չյիշի, երբ այն կապուած է հայրենիքի հետ։ Նրա արտասանեց Յովհաննէս Շիրազի

Ժողովրդական դերասանուհի Վարդուհի Վարդերեսեան իր որդիների՝ Վահրամի եւ Սուրէնի հետ

Եւ սեւահեր, սեւաչուիք մի փոքրիկ աղջնակ ամէն օր հակւում էր մայրենի դասագրքի վրայ, հեգելով կարդում, յետոյ՝ իրար ետեւից տետրակին անկանոն շարւում էին Մեսրոպեան տառերը։ Շատ անգամ վարժարանում նա իր գլխին իջած տեսաւ հոգատար, քնքուշ մի ձեռք, բարձրացրեց աչքերը և նրանք հանդիպեցին պատմութեան երիտասարդ ուսուցչի խոհուն, բարի աչքերին։

Հայոց պատմութեան իր դասատուին յետոյ նա շատ հանդիպեց և ուսուցիչն էլ յիշեց իր ժրաջան աշխոյժ սանիկին։ Խոհուն, բարի աչքերի տէրը ապա-

«Դու սրտիս մէջ ես...» հայրենաշունչ բանաստեղծութիւնը...

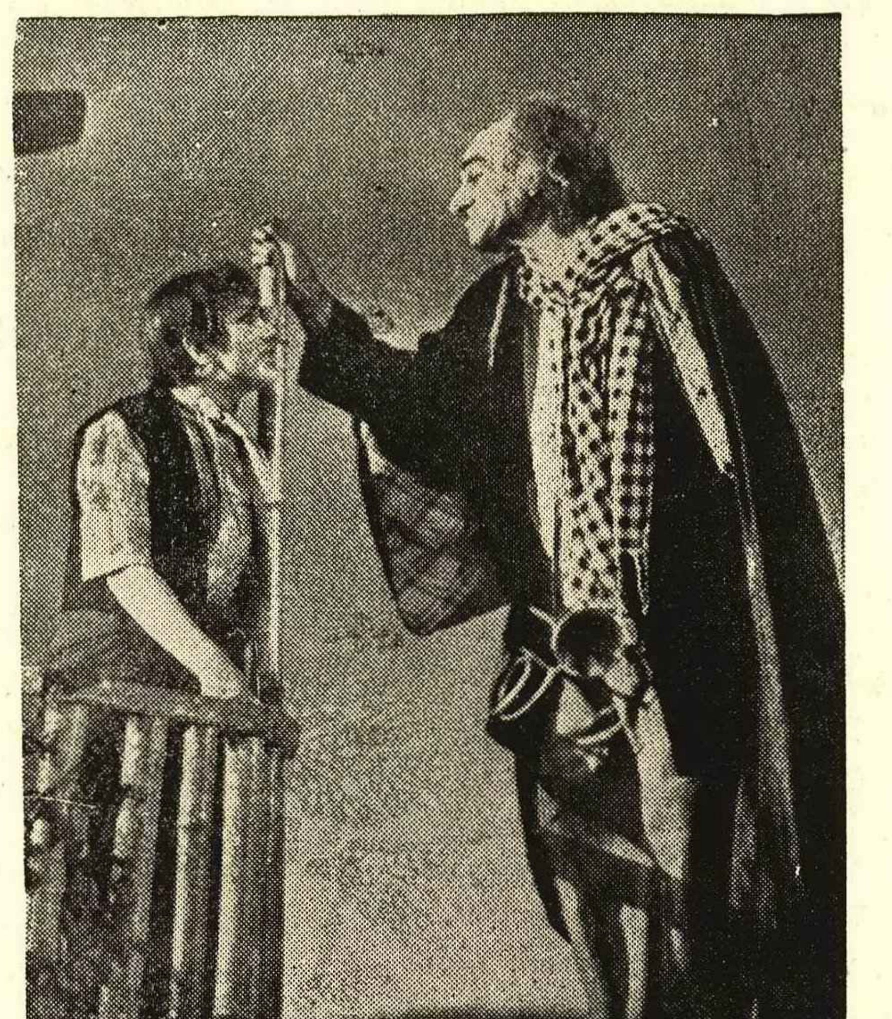
Եւ այսպէս՝ ձեւարարի դանակը փոքրիկ, նրբին ձեռքին մէջ, հայրենիքը հոգում, երազները սրտի մէջ մեծանում էր Վարդուհին...

Մեծանում էր, և ի՞նչ էր սպասում նրան, եթէ 1946 թուականի մի օր «Ռոսիա» նաւը հպարտ ճեղքելով Սև ծովի ջրերը նրան չհասցնէր իր երազների ափը՝ Հայրենիք Հայաստան։

Եկաւ աղջիկը՝ իր ուժերը, իր աշխատանքը նուիրաբերելու հայրենիքին, իր ձեռքերով ստեղծելու երազած երջանկութիւնը։

«Պաղտասար Աղբար»
Անուշ-Վարդուհի Վարդերեսեան

«Իմ սիրտը լեռներում է»
Մէք Գրիգոր - Հրաչեայ Ներսիսեան
Ծոննի - Վարդուհի Վարդերեսեան

ներկայացման ժամանակ, 1947 թուականին, Սաշա Բոնդարենկո-Վարդերեսեանի բերանից, Լենինականի Ասքանազ Մռաւեանի անուան թատրոնում։

Աղջիկը դարձաւ թատրոնինը, և շատերը հետաքրքրուեցին նրա կեանքով։

... Ռումինիա, Բուխարեստ 1928 թուականին այստեղ ծնուեց Վարդուհին, և այստեղ էլ մանկուց զգաց կեանքի դառնութիւնը։

գայ Հայոց Հայրապետն էր Վազգէն Առաջինը։

Վարժարանը Վարդուհու միակ երջանկութիւնն էր, վարժարանից դուրս նրան միայն աշխատանքն էր սպասում և մօր՝ թախծից մշուշուած հայեացքը։

12 տարեկան էր աղջիկը, երբ սկսեց աշխատել, կօշկի երեսներ էր ձեւում։ Գրաճանաչութեան հետ արհեստ էլ ձեռք բերեց, գիրը հոգին էր սնում, արհեստը՝ մարմինը։

Եկաւ, և բանուորուհի դարձաւ սովետաշէնի գորգագործական արտելում, առանց անգամ գաղափար ունենալու, թէ ինչպիսի ստեղծագործական ուժեր են նիրհում իր հոգում։ Գորգագործ բանուորուհին յուզախառն, ջերմին մի ձայն ունէր և գեղեցիկ երգում էր։ Երաժշտականութիւն, ամենից առաջ դա դրսեւորուեց Վարդուհի Վարդերեսեանի մօտ, այդ էլ յայտնուեց Լենինական փոխադրուելուց

յետոյ, երբ կարճ ժամանակով աշխատանքի անցաւ Լենինականի Ֆիլհարմոնիայում։

Այստեղ էլ պատահեց այն դէպքը, որ մենք արդէն պատմեցինք, և այդ դէպքն էլ դէպի արուեստի ափը շրջեց Վարդուհի Վարդերեսեանի ողջ կեանքը։

Վարդուհին դերասանուհի դարձաւ և, կարելի է ասել, միանգամից գրաւեց թատերասէր հասարակութեան ուշադրութիւնը։

Ստեղծագործական նիրհած ուժերը ժայթքեցին և ժայթքումը ստեղծեց անմոռանալի կերպարներ, որոնք յուզական լիցք ունէին, դրամատիկ խոր հնչաւորում, պատկերայնութիւն:

Լենինականի թատրոնում իր գործունէութեան մէկ տասնամեակի ընթացքում Վարդուհի Վարդերեսեանը ստեղծեց բեմական կերպարների բազմազոյն ու հետաքրքիր մի պատկերաշար, իրեն դրսեւորեց որպէս լայն հնարաւորութիւնների տէր մի դերասանուհի, որին նոյն ուժով յաջողւում էին ե՛ւ դրամատիկ, ե՛ւ բնութագրական, և կատակերգակ, և նոյնիսկ, ողբերգական կերպարները։ Դրանում համոզուելու համար բաւական է միայն վերյիշել նրա դերացանկը։

Ահա Վարդուհի Վարդերեսեանի նաղիան Մաքսիմ Գորկու «Թշնամիներ» պիէսից։ Ո՞վ է նա -կամքով ամուր, հոգեկան գեղեցկութեամբ լեցուն մի մարդ, կամային և յուզախառն։ Ահա Պոլինան Օստրովսկու «Եկամտաւոր պաշտօն»ում: Դա բազմազոյն բնաւորութիւն կերտելու հիանալի օրինակ է։ Վարդուհին այստեղ և թեթեւսոլիկ մի աղջիկ է, և սիրով լեցուն կին, և հաւատում է իր ժողովրդին, և ենթարկւում մօրը և կարող է ապրել աղքատութեան մէջ, երբ իր սէրը կայ, և կարող է քմահաճ աղջկայ նման կեանքի էժանագին վայելքներ ցանկալ։

Ահա խորը ողբերգականութեամբ յագեցած նրա Լարիսան՝ Օստրովսկու «Անօժիտ»ում լուսաւոր հոգու տէր-աղջիկ, սիրով առլեցուն աղջիկ, ոքի տրոփող սիրտը փշուր-փշուր է լինում կեանքի այլանդակութեան ժայռերին բախուելով։ Գեղեցիկ մարդը զոհւում է, զոհւում է, որովհետեւ նրան հասկացող չկայ, որովհետեւ մենակ է մեծ ու լայնարձակ աշխարհում։

Իսկ Միրանդոլինան Գոլդոնիի «Հիւրանոցի տիրուհին» պիէսում ափէ ափ յորդող կենսախնդութեամբ է լի, խորամանկութեամբ ու չարաճճիութեամբ. և ինչպիսի՜ պայծառ գոյներով, ինչպիսի՜ աշխուժութեամբ ու թեթեւութեամբ է գծել այդ կերպարը տաղանդաւոր դերասանուհին։

Վարդուհի Վարդերեսեանը մտածող, միեւնոյն ժամանակ

(Շար. եսւ էջ 4)

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԶԷՆՔԸ

ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐ

Ականաւոր աստղաբնագէտ մը կը նախատեսէ թէ մեր արեւը պիտի ընդլայնի, այնքան մը ընդարձակուի՝ որ հրեղէն վիթխարի շէկ գունտ մը դարձած՝ պիտի պարփակէ իր մոլորակներէն չորսը, նաեւ մեր երկիրը: Արեգակը պիտի դառնայ կարմիր հսկայ աստղ մը՝ որ վերջ պիտի գտնէ աղիտալի պայթումով մը, որուն հետեւանքով միջոցին մէջ անծայրածիր տարածութիւններ պիտի լեցուին արեւին փշուրներով։ Ու այս մոխիրները պիտի խտանան դառնալ ու կազմեն նո՛ր աստղ մը:

Այսինքն արարչագործութիւնը պիտի սկսի ծայրէն...։

Սրտի սեղմումով կարդալէ ետք այս տողերը, կը խաղաղի մեր միտքը, որովհետեւ նո՛յն գիտնականը մեզի իբրեւ մխիթարութիւն կ'աւելցնէ, որ կանխահաս է մտածել մեր արեւին «վերջ»ին մասին, քանի որ տակաւին հինգ միլիառ տարիէն կրնայ պատահիլ ասիկա...։

Խոր շունչ մը՝ այստեղ. յաւիտենականութիւն մը ունինք մեր առջեւ, մէկ խօսքով։ Բաւական ժամանակ՝ մտածելու համար թէ ի՞նչպէս կրնանք մինչեւ այն ատեն լքած ըլլալ այս գեղեցիկ աշխարհն ու արդէն հաստատուած՝ հեռաւոր և նորագիւտ մոլորակի մը վրայ, ապահով՝ արեւին աշխարհակուլ հուրէն...։

Ասիկա մարդկային միտքի ու հանճարի վերջնական, կատարեալ Յաղթանակը պիտի ըլլայ անտարակոյս՝ Բնութեան աշխարհաւեր ուժերուն վրայ։ Ու պիտի փաստէ՝ որ Միտքը հարազատ պատկերն է Բանին՝ աստուածութեան, արարչագործութեան, Արարիչի՛ն:

Հինգ միլիառ տարիէն ոչ ոք կրնայ գուշակել, թէ ինչե՞ր կրնան պատահիլ կամ տեղի ունենալ ԱՅՍ աշխարհի վրայ։ Ի՞նչ փորձանքներ և մահասփիւռ Աղէտներ պիտի ամայացնեն մեր երկիրը՝ մարդո՛ւ իսկ ձեռքով, մարդկային Միտքի նորարար զէնքերով՝ գերջըրածնային ռումբերով։

Այն օրէն երբ մարդը թափանցեց հիւլէէն ներս ու տիրացաւ Տիեզերքը կազմող կորիզային կառուցուածքի գաղտնիքին, ձեռք ձգեց այնպիսի ահաւոր ՈՒԺ մը, որ աշխարհաւեր է ու ստեղծիչ միեւնոյն ատեն։

Ու մարդ այդ ՈՒԺին աշխարհաւեր մասին տիրացած է ներկայիս։

Հիւլէին ուժը օգտագործող զէնքերը և ուրիշ ո՛չ մէկ բան կը ներկայացնէ այսօր մեծագոյն և անմիջական ու ամբողջական Սպառնալիքը՝ մարդկային կեանքի գոյութեան՝ այս աշխարհին վրայ:

Զրհեղեղ չկայ այս անգամ՝ որպէսզի մարդիկ դարձեալ բարձրանան Արարատին գագաթը...։

Բնութիւնն ալ — արդար Արեգակին ձեռքով — կը խոստանայ մեզի կեանք պարգեւել հինգ միլիոն միլիոն տարի եւս:

Աղէտը կրնայ պայթիլ ուրեմն միայն ու միայն Մարդուն իսկ ձեռքով։

Մա՛րդն է Մարդուն մեծագոյն բարեկամը և թշնամին։

Եւ այս գեղեցիկ աշխարհը կրնայ իսկական դրախտի վերածուիլ կամ մոխրանալ ու փշուր փշուր ըլլալ և անհետանալ՝ Արեւին մահանալէն իսկ առաջ։

Որքա՜ն սքանչելի աւետիս մը պիտի ըլլայ, մարդկութեան սիրտը հրճուեցնող ու միտքը խաղաղեցնող՝ եթէ ականաւոր գիտնականը և իր բոլոր պաշտօնակիցները խորհին անկարելի դարձնել աշխարհաւեր ամէն զէնք, և բնութեան մէջ հիւլէին անհուն ՈՒԺը գործածեն ո՛չ թէ նոր աշխարհներ փնտռելու՝ ի հարկին փախուստ տալու համար Երկրէն՝ վտանգի մը պարագային, այլ ԵՐՋԱՆԻԿ ԸՆԵԼՈՒ ՄԱՐԴԸ՝ ԱՅՍ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՎՐԱՅ։

Գիտութեան հրաշագործ, գերագո՛յն զէնքը պիտի ըլլայ ատիկա:

Կ'ուզե՛նք որ տա՛ն մեզի՝ ա՛յդ նախատեսութիւնը։

Հելիոպոլիս, 5-11-1965

ԱԶԱՏ ԵՆ ՉՆԵՐԳԱՂԹԵԼՈՒ, ԲԱՅՑ ԱԶԱՏ ՉԵՆ ԴԱՒԵԼՈՒ...

(Շար. Ա. էջէն)

Այս հարցումին պատասխան չե՛ն կրնար տալ անոնք, որոնք չեն գիտակցած հայրենասիրութեան կարեւորութեան։ Այս կարեւորութիւնը ըմբռնելու համար հոգիով հայ մնացած պէտք է ըլլալ, և ոչ թէ լըվանդենացած ներկայանալ․․․։

Ինչո՞ւ կազմակերպուեցաւ ներգաղթը:

Հայրենասէր հայերէն առաջ՝ արեւմտասէր հայ «իրազեկ»ներ ըսին, թէ սովետները, արտասահմանի հայութիւնը Հայաստան փոխադրելով, կ'ուզեն «հայրենական պատերազմով պակսած աշխատաւորներուն տեղը լեցնել․․․:»

Ասիկա կրնայ ճիշդ ըլլալ մասամբ։ Բայց հայ ժողովուրդի ճակատագրով հիմնապէս և անկեղծօրէն տագնապող միտքերուն համար՝ հայրենադարձութեան ձեռնարկը մեծագոյն բարիքն էր որ կը գործուէր:

Սփիւռքահայ ժողովուրդէն՝ դժուարութիւն ունեցող զանգուածը իր մայր հայրենիքը վերադառնալով պիտի փրկուէր այլեւս, վերջ պիտի գտնէին իր տառապանքները։ Ասիկա նախ մարդասիրական մեծ գործ էր, որ կրնար, այլ ուղիով, դարման մը եղած ըլլալ հայրենական պատերազմով գոյացած բացին համար ալ։

Սակայն էականը՝ հայրենադարձութեան շարժման մէջ, Հայ Դատին լուծման նպաստող պայմաններ ստեղծելն էր։ Ցետին մանուկն ալ գիտէ այսօր, որ ՄԵԾ ՍԽԱԼ մը եղած է հայրենի հողերէն (Կարսէն, Արտահանէն, Կարինէն, Վանէն, Տարօնէն) հեռացումը հայ զանգուածներուն։ Թուրքը խիստ խելացի գտնուած է։

Եթէ հայութիւնը մնացած ըլլար իր հողերուն վրայ, ԱՑՍՕՐ ՄԱՆԱՒԱՆԴ, Արեւմտահայաստանի ազատութիւնն ու անկախութիւնը շատ դիւրութեամբ ձեռք ձգուած պիտի ըլլար․․․:

Հետեւաբար, քանի զանգուած չունինք Թուրքէն զաւթուած մեր հողերուն վրայ, իմաստնագոյն գործը պիտի ըլլար՝ տարագրուած կամ երկրէն փախուստ տուած ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՀԵԼ ՄԵՐ ՊԱՊԵՆԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐՈՒՆ ՄՕՏ տեղերու մէջ, որպիսիք են Պարսկաստան, Իրաք, Պուլկարիա, Սուրիա, Լիբանան, Յորդանան, Կիպրոս, Եգիպտոս: Հայերը հայկական հողերէն շատ հեռուները տանիլը խիստ աննպաստ և անխոհեմ գործ է,

Երբ Սովետները արտօնեցին (1945ին) որ արտասահմանի հայերը վերադառնան իրենց մայր հայրենիքը, Թուրքիոյ կառավարութիւնը խիստ տագնապի ենթարկուեցաւ։ Թուրք դիւանագէտներ սուրացին դէպի Ուաշինկթըն, Լոնտոն և Փարիզ։ Այդ պետութիւններուն յայտնեցին հայոց հայրենադարձութեան «վտանգաւոր» բնոյթը և թրքական շահերուն հակառակ ըլլալիք ատոր հետեւանքները։ Հայերը հաւաքել ու բազմացնել Թուրքիոյ սահմանագլուխին վրայ՝ սովետական Հայաստանի մէջ, սա խիստ մտահոգիչ պարագայ էր թրքական տեսակէտէն․․․։

Թուրքերը ըսին Արեւմտեաններուն.

— Օգնեցէ՛ք մեզի, որ չեզոքացնենք այս վտանգը։

Թուրք պետերն ու արեւմտեան դիւանագէտները մտածեցին, մտածեցին և գտան հայրենադարձութեան (որ կը նշանակէր սովետական սահմանի զօրացում) հակազդող, զայն ջլատող միջոցը որ էր՝

— Հայոց առջեւ բանալ Գանատայի, Աւստրալիոյ և այլ երկիրներու դուները, նոյնիսկ արտօնել որ մաս մը Միացեալ Նահանգները և Անգլիա հաստատուին, պարզապէս զանոնք արգիլելու համար որ մտնեն իրենց պապենական հողերուն մօտիկ եղող հողամասէ մը ներս։

Արեւմտեան պետութիւնները, նախ թուրք ղեկավարներու խնդրանքով, ապա իրենց հակասովետ շահերը հետապնդելով (անոնք չեն ուզեր սովետներու զօրացումը ո՛չ աշխարհագրական և ո՛չ ալ ժողովրդային տեսակէտէն)՝ ԼԱՅՆ ԴՌՆԵՐԸ ԲԱՑԻՆ ալ քուէարկեցին հայոց համար։ Ու այս շարժումը կազմակերպողները եղան դաշնակցական ղեկավարները, գլխաւորութեամբ Ճորճ Մարտիկեանի (Սեփականատէր Սան Ֆրանսիսքոյի «Օմար Խայեամ» մեծ ճաշարանին)։

Պատմութիւնը պիտի դատէ և դատապարտէ այն մարդիկը, որոնք դաւեցին և դեռ կը դաւեն հայոց ազգահաւաքման գործին, ազգահաւաքում իրենց մայր երկրին մէջ (Ս. Հայաստան), ԽԻՍՏ ՄՕՏԻԿԸ յափշտակուած հայկական հողերուն (Արեւմտեան Հայաստան)։

Կեանքի և աշխատանքի դժուարութիւնները ամէն տեղ նոյնն են։ Սակայն եթէ նոյնիսկ կեանքը աւելի դժուար է ներկայ փոքրիկ Հայաստանին մէջ, եթէ նոյնիսկ չկան այն դիւրութիւնները զորս արեւմտեանները կ'ընծայեն հայոց (իբր թէ), աւելի լաւ է երթալ Հայաստան, որովհետեւ Հայաստան երթալով, հոն ամփոփուելով է որ պիտի կարենանք ազատագրել մեր գերի հողերը և վերստեղծել արժանաւոր ծաւալով Հայաստան մը։

Այս հաստատումէն կը հետեւի, ուրեմն, որ հայօրէն մեծագոյն ոճիրն է արգիլել որ հայերը Հայաստան երթան՝ պատրուակելով անոր «խիստ ռէժիմը», «կեանքի աղքատ մակարդակը» եւայլն։

Այն հայերը, որոնք քաղքենի դիւրին կեանքին են վարժուած, այսինքն աշխատաւոր չեն եղած, այլ ապրած են քուլաքութեամբ, ուրիշը աշխատցնելով, կամ միջնորդ – վաճառականութեամբ, ազատ են չհաւնելու Հայաստանի աշխատաւորական կեանքը, ազատ են չերթալու Հայաստան, ազատ են երթալու այն երկիրները, ուր կրնան դիւրութեամբ շահագործել ուրիշ մարդիկը և անոնց քրտինքին արդիւնքը ուտել առանց իրենք յոգնելու. ազատ են։

Բայց ազատ չե՛ն Հայաստանի «ռէժիմը» կամ «աղքատութիւն»ը պատրուակելով, հայերը անհուն հեռաւորութիւններու վրայ փոխադրելու։ Հայերը իրենց մայր հողէն հեռու տանելով՝ Հայկական Դատի լուծման և յափշտակուած հայկական հողերու ազատագրման գործին ՄԵԾ ՀԱՐՈՒԱԾ Է ՈՐ ԿՈՒՏԱՆ․․․:

Եթէ «բոլշեւիկեան լուծը» չսիրելով՝ չե՛ն ուզեր երթալ Հայաստան, տարրական իմացականութիւնը, խելքը կը պահանջէ, որ հայերը մնան գէթ հայկական հողերու մօտիկ երկիրներուն մէջ, ինչպէս ըսինք։ ՄԵԾ ՕՐԸ ներկայանալուն, շրջակայ մօտիկ երկիրներէն ծայն բարձրացնել կամ շարժիլ շատ աւելի դիւրին է, քան հեռաւոր Գանատաներէն, Աւստրալիաներէն և Պրազիլներէն, ուր արդէն շատ բան, թերեւս ամէն բան կորսնցուցած պիտի ըլլանք իբրեւ դիմագծութիւն։

Գաղափարական հակառակութիւն ունենալու, այսինքն «հակաբոլշեւիկ» ըլլալու բացատրութեամբ, և ներկայ Հայաստանը «անտանելի լուծէ» ազատուած տեսնելու պատճառաբանութեամբ՝ կարգ մը հայերու հակահայաստանեան և հազանբրգաղթ գործունէութիւնը, մի՛շտ ի նպաստ արեւմտեաններուն և թուրքերուն, մեծագոյն դաւն է ընդդէմ Հայոց իրաւունքներուն։ Հայերուն իրենց մայր հայրենիք Սով. Հայաստանի մէջ հաւաքուելուն կամ յափշտակուած հայկական հողերուն մօտիկ երկիրներուն մէջ մնալուն ՀԱԿԱՌԱԿՈՂ և առ այդ գործող մարդիկը ուղղակի դաւաճաններ և դաւադիրներ են։

Ամէն ոք — մէջն ըլլալով այս տողերը գրողը — ազատ է իր ուզած տեղը երթալու և ապրելու իբրեւ ինչ որ կը փափաքի։ Բայց ոչ մէկ հայածինի արտօնուած է Դաւել Հայութեան Ապագային, անոր Մէկուկէս միլիոնի յիշատակին և անոր անժամանցելի իրաւունքներուն՝ Հայկական հողերուն։

Ցարգելի են այն հայերը և պէտք է զանոնք ևս հայրենասէր կոչել, որոնք — իրենց անձնական և ընտանեկան պայմաններուն հետեւանքով — կը գաղթեն հեռաւոր երկիրներ, ցաւելով որ իրենցմով փոքր վնաս մը կը պատճառեն մեր դատին։ Ցարգելի են և հայրենասէր կը կոչուին, երբ չեն պայքարիր ազգահաւաքման դէմ, երբ ուրիշները չեն համոզեր եւ կենալու ներգաղթելէ. երբ չեն չարախօսեր Հայաստանի հասցէին։

Վերջերս հարիւր յիսուն ամերիկահայ թուրիսթներ անցան Ա.Մ.Ն.էն՝ գալով Հայաստանէն և վերադառնալու իրենց բնակավայրը։ Քանի մը ժամուան կամ քանի մը օրուան ընթացքին, անոնցմէ ոմանք — հոս հակառակ իրենց հայրենասէր ճակատի պատկանելիութեան — այնպիսի հակափրոփականտ ըրին ներկայ Հայաստանի դէմ, որպիսին չեն ըրած ցարդ իրենք զիրենք հակասովետ յայտարարող դաշնակցական գրիչներ։ Իրենց Ամերիկային «գոնֆոռ»ը չկա՛յ եղեր Սովետական Հայաստանին մէջ, «մեր տեղը չէ» եղեր․․․ «չերթա՛ք․․․»։

Պէտք չկա՞ր այսքան մանրամասնութեան՝ ներկայացնելու համար մեր պանծալի Հանրապետութիւնը որ ի կովկաս և յ'Անդրկովկաս։ Բայց իրենց արարքով՝ Արեւմտեան Հայաստանի դատին տուած իրենց հարուածը՝ պիտի չմոռնանք։

Մե՛ծ է սակայն հաւատքը ա՛յն հայերուն, որոնք գիտնալով եւ ընդունելով մէկտեղ որ Սովետական Հայաստանը չարքաշութեան, զոհողութեան և զինուորութեան երկիրն է տակաւին, ի սէր վաղուան ապահովութեան և ի սէր ցեղին փրկութեան, ի սէր Հայոց Պատմութեան, միլիմեթր մը անգամ չեն ընկրկիր... վասնզի՝ հայկական դատի լուծման միակ հիմնաքարը Ս. Հայաստանն է:

Միւսները ազատ են չերթալու մայր հայրենիք, բայց ԱԶԱՏ ՉԵՆ դաւելու մեր մեծագոյն Դատին, մեր Իրաւունքներուն, մեր Ապագային դէմ․․․ Զգացողը, չհաւնողը գէթ պէտք է լռել սորվի:

ՀԱՅԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

ՆԱ ԾԱՌԱՅԵՑ ԻՐ ԿՈՉՈՒՄԻՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

յուզախառն արուեստագիտուհի է, որը խուրաքանչիւր դերում գտնում է էականը, յատկանշականը, չեշտում է այդ դերակատարման մէջ, բայց չի մոռանում, որ մարդու կերպար է ստեղծում, իսկ մարդը երբեք մի գոյնով ներկուած չի լինում։ Մարդն ունի նրբերանգներ, վերելք ու վայրէջք, հոգեկան խռովք, երջանկութիւն ու ցաւ, և Վարդուհին գտնում է համապատասխան գոյներ՝ արտայայտելու դրանք։ Դրա շնորհով նրա ստեղծած լաւագոյն կերպարները մարդկայնօրէն համոզիչ են, մարդկայնօրէն յուզիչ, մարդկայնօրէն կենդանի։ Կեանքի արուեստագէտ է Վարդուհի Վարդերեսեանը։ Նրա հերոսները գալիս են կեանքից, գնում են կեանք։ Սա չի նշանակում, թէ նա այն արուեստագէտների թւում է, որոնց մօտ ստեղծագործական հիմնական տաղձը կենցաղն է, կենցաղային մանրուքը։ Ո՛չ։ Նրա ստեղծած կերպարները նրբակերտ լինելով, աւելի բանաստեղծական են, աւելի ռոմանտիկ, աւելի յուզաթաթաւ ու ջերմ են։ Եւ այդպիսին են նրանք բոլոր դէպքերում՝ լինեն ողբերգական, տրամատիկ, բնութագրական, կատակերգական։

Լենինականի թատրոնում արդէն Վարդուհի Վարդերեսեանը դարձաւ հանրապետութեան ճանաչուած և ամենից աւելի յոյսեր ներշնչող դերասանուհիներից մէկը, նա սկսեց քայլել իր սերնդի ամենախոստումնալից ուժերի առաջին շարքում։ Արդէն այդ ժամանակ Վարդուհու ամէն բեմելին հանդիսականը սպասում էր ակընկալիքով էի։ Եւ նրա սպասումը, շատ քիչ բացառութեամբ, արդարանում էր։ Դերից-դեր հասունանում էր դերասանուհու ակնյայտ տաղանդը։

1958ին Վարդուհի Վարդերեսեանը եկաւ Երեւան, եկաւ և իր արժանի տեղը գրաւեց փառաբանուած թատրոնի՝ Գ. Սունդուկեանի անուան թատրոնի կոլեկտիւում։

Վարդուհի Վարդերեսեանը խաղաց Մարկոյի դերը Գ. Տէր-Գրիգորեանի «Վերին մեխակներ» պիէսում։

Հանդիսականի առջեւ էր համարձակ, սրամիտ, շարժ ու ձեւի մէջ բաւականին ազատ, ինքնուրոյն մի աղջիկ։ Դա ինքնատիպ-եան բնաւորութիւն էր, բայց ըսկզբում իրենից ինչ-որ բանով վանող։ Դերասանուհու արուեստի հմայքը պարզուեց և լիացաւ ամբողջութեան մէջ, տեսարան առ տեսարան։ Առանց որեւէ ճչացող գոյնի, առանց որեւէ մերկապարանոց յայտարարութեան, վերջում, մեր առջեւ կանգնեց խորապէս մարդկային ու յուզիչ, վարակիչ ազնուութեամբ և խոր հոգեկան ապրումներով լի մի հմայիչ աղջկայ կերպար։ Եւ թւում էր դերասանուհին դրան հասնում է առանց ճիգ ու ջանքի, այնքան բնականութիւն կար նրա խաղում։

Առաջին իսկ դերով Վարդուհին հաստատեց իր համբաւը և մի անգամ էլ տուեց ապագայ յաջողութիւնների յուսալից ու ամուր գրաւականը։ Մայրաքաղաքի հասարակութիւնն էլ հասկացաւ, որ հայ թատերական մշակոյթի ասպարէզն է մտել իսկական մի ըստեղծագործող։

Բեմ բարձրացաւ Ուիլեամ Սարոյեանի «Իմ սիրտը լեռներում է» ստեղծագործութիւնը և հանդիսականը իսկապէս հիացաւ տեսնելով Վարդուհի Վարդերեսեանի Ճոնիին։ Այդպիսի կերպարանափոխում և այդպիսի վերամարմնաւորում, այդպիսի բնականութիւն ու այդպիսի գունագեղութիւն, այդպիսի կենդանութիւն և այդպիսի խորութիւն շատ չէ, որ պատահում է արուեստի մէջ։ Այն դերասանուհին, որն իր ստեղծագործական կեանքում խաղացել է Տեզդեմոնա և Մարգարիտ, Պոլինա ու Լարիսա, Խստրելլա ու Ցուդիթ, որը զարմացրել է իր կանացիութեամբ ու տրամադիկ շնչով, վերափոխուել էր պատանի Ճոնիի, մի իսկական, սարոյեանական աշխոյժ, սրամիտ, կենդանի և նաեւ փիլիսոփայ տղայի։

Դա իսկական յաղթանակ էր։

Եթէ Վարդուհի Վարդերեսեանը մինչ այդ անգամ ոչինչ ստեղծած չլինէր, Ճոնիի դերակատարումը բաւական էր, որ նրա մասին բարձրագոյն խօսէին։

Թւում էր գոյները սպառուել էին, հոգեկան խորութիւնների մէջ թափանցելու սահմանին արդէն հասել էր դերասանուհին։ Բայց ահա մի նոր դեր եկաւ բաց անելու Վարդուհու ուժերի մէկ ուրիշ կողմը։ Դա Սիւզիի դերակատարութիւնն էր «Բրուդիի ամրոց»ում։ Այստեղ դերասանուհին նրբագեղութեամբ դրսեւորել է մանկամարդ աղջկայ ողբերգական վիճակը, ոչնչացուած մանկութիւնը։ Տառապանքը խզել է մանկական հոգին, բայց մինչեւ վերջ չի ջախջախել երազանքը։

Խորտակւում է երազանքը, իսկ դա արդէն մահ է Սիւզիի համար, և նա հեռանում է կեանքից՝ դեռ չծաղկած ու չփթթած։ Վարդուհի Վարդերեսեանը այստեղ նորից նուրբ հոգեբանական երանգները դրսեւորող արուեստագէտ է, գոյները հաշուենկատ օգտագործող դերասանուհի, որ հասնում է մեծ բնականութեան, յուզականութեան։

Վերջերս իրականացաւ Վարդուհու ստեղծագործական երազանքներից մէկը։ Նա խաղաց Անուշի դերը՝ Հ. Պարոնեանի «Պաղտասար Աղբար»ում։ Դա գունեղ, աշխոյժ դերակատարութիւն է։

Վարդուհի Վարդերեսեանը, իր ստեղծագործական ուժերը դրսեւորել է և կինօարուեստում։ Այստեղ էլ նա ստեղծել է միայուն արժէքներ։ Փոքրիկ դեր է Նունէն «Հիւսիսային ծիածան»ում, բայց ցընցող, գուցէ մի քիչ սենդիմենդալիզմ կա Մաքիամի մէջ «Մօր սիրտ»ում, բայց կայ յուզական լիցք, մայրական ջերմ սէր։ Ամենախոշոր դերը, որը մինչեւ այժմ դերասանուհին ստեղծել է կինոյում, դա Մարգարիտն է «Պատուի համար»ում։ Կինոյում Վարդուհի Վարդերեսեանը երրորդ անգամ հանդիպեց Մարգարիտին։ Մինչ այդ նա արդէն երկու անգամ դերը մարմնաւորել էր բեմում։

Առաջինը փորձ էլ չի կարելի համարել. դա պատահական խաղարկութեան էր ինքնագործ մի թատերախմբում, երկրորդը՝ Լենինականի թատրոնի բեմի վրայ էր և ունեցաւ յաջողութիւն, չնայած փառք չաւելացրեց դերասանուհու ստեղծագործութեանը. երրորդը՝ ամենայաջողուածն է։Մարգարիտ-Վարդերեսեանը տրամադիկ խոր ներաշխարհ ունի, ազնիւ, անկաշառ զգացումներ ու սիրտ։ Նրա հոգում պայքար կայ հօր նկատմամբ և Արտաշէսի հանդէպ ունեցած սիրոյ։ Բայց կարեւորը սէրը չէ, կարեւորը ազնուութեան խնդիրն է. ազնուութիւնը, մաքրութիւնն էլ խորտակւում են Մարգարիտին։

... 1946ին Հայրենիք եկաւ մի աշխատաւոր աղջիկ, օտար ափերում նա կօշիկի երեսներ էր ձեւում, եկաւ և Հայրենիքը բացեց նրա հոգին, լոյս աշխարհ հանեց ստեղծագործական կրակ մէ յորդահոս, կեանքի ճանապարհ տուեց և, ձեւարար աղջիկը դարձաւ նշանաւոր դերասանուհի, ծառայեց իր կոչումին և գտաւ իր երջանկութիւնը։

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

(Կարդացուած Մայրերու Տօնին)

Առաջին դաստիարակութիւնը ջամբուած տունին եւ առաւելաբար մօրը կողմէ, սիրական է եւ շատ անգամ ճակատագրականօրէն վճռական, եւ որուն խնամքով եւ երկիւղածօրէն աւանդումին համար որքան հոգ տարուի՝ այդքան քիչ է։

Ուստի սիրելի ծնողք, նախ մայրութեան պատրաստեցէք ձեր աղջիկները եւ ապա ուրիշ շնորհներով զարդարեցէք զանոնք։

Դաստիարակներ, ձեր սանուհիներու հոգիներուն մէջ նախ արթնցուցէք վսեմական կոչումը մայրութեան։ Ըսէք անոնց՝ թէ օր մը պիտի ըլլան ծնողները նոր կեանքերու, նոր հոգիներու եւ արմատը ապագայ սերունդներու։

Եւ ո՛չ թէ պատրաստել շուկայի, զրասենեակի օրիորդներ, գիտուններ ու զարգացած անձեր։

Որովհետեւ, եւ նիշդ հոս է որ հայ երիտասարդը մասամբ մը կը տարբերի օտարներէն, այո՛, հայ երիտասարդը նախ քան ամուսնանալը օրիորդի մը առաւելութիւններով հետաքրքրուած պահուն պիտի չփնտռէ անոր մէջ ո՛չ քարտուղարուհի, ո՛չ գիտնական, ո՛չ մանրէաբան, այլ՝ զարգացած եւ փայլուն ձիրքերով օժտուած տանտիկին մը։

Այո՛, սիրելի մայրեր, զաւակը պէտք է աւելի արժէ ու կշռէ քան ծնողքը, եւ ձեզմէ անոր փոխանցուած կեանքը քայլ մ'աւելի դիմէ դէպի կատարելութիւն։

Աղջիկ մը, պէտք է ըլլայ նիւթապէս եւ բարոյապէս անկախ ու ինքնուրոյն: Այսօրուան աղջիկը պէտք է, իբրեւ մարդ ու քաղաքացի, վստահի նաեւ *իր* իսկ ուժերուն, պատրաստ ըլլայ տունին եւ դուրսի կեանքի պահանջները դիմագրաւելու, ի հարկին յօժարակամ աշխատելու եւ բաժնելու իր ամուսնին ճակատագիրը։

Ուրեմն, դարձեալ մօր մը ուսերուն կը ծանրանայ աղջիկ զաւակները վարժեցնել պզտիկուց, դպրոցական գրասեղաններէն իսկ, կարգապահութեան, խնայողութեան, տանտիկնութեան, նոյնիսկ առտնին ամենադժուարին գործերուն եւ անոնց յանձնել, գէթ շաբաթը անգամ մը, օրուան ճաշի պատրաստութիւնը։

Առաւել եւս տեղեակ պահել հիւրընկալութեան օրէնքներուն եւ մանաւանդ այս բոլորին առընթեր օրինակ հանդիսանալ եւ սորվեցնել կարել եւ հիւսել, որեւէ բանի պատրաստութեան կամ ընտրութեան մէջ ճաշակ դնել, մէկ խօսքով պատասխանատու կարգել զանոնք որեւէ գործի որ միեւնոյն ատեն թէ ժամանց ըլլայ եւ թէ պարտականութեան գիտակցութեան մղէ զանոնք։

Անելին, կարելիութեան սահմաններուն մէջ անշուշտ, սորվեցնել եւ սիրել տալ նուագն ու երաժշտութիւնը։

Իսկ մանչ զաւկին դաստիարակութիւնը նոյնքան եւ աւելի ուշադիր եւ հեռատես հոգածութեան կը կարօտի: Անոր դաստիարակութիւնը պէտք է ամբողջանայ ներբամիս կիրարկումով ֆիզիքական, մտաւորական, բարոյական, ընկերային եւ գեղարուեստական ճաշակով ու պահանջքներով. միակ նպատակ ունենալով անոնց հոգին կրթել եւ ազնուացնել։

Սրահներու եւ միութիւններու նպատակը ի՞նչ է՝ եթէ ոչ հեռու պահել իր անփորձ պատանի անդամները աշխարհիկ կեանքի ամէն տեսակ փորձութիւններէն, անոնց ազատ ժամերը նուիրելով՝ ազնուացուցիչ ժամանցներու եւ կրթիչ զբաղումներու։

***

Բայց, այս նուիրումին եւ հոգածութեան առ ի երախտագիտութիւն ստացած գնահատանքին եւ պատիւներուն կէ՛ս միայն քեզի կը պատկանի, ո՛վ սիրելի մայր։

Մոռնալու չես երբեք, թէ դուն տունը կ'աշխատիս, ամուսինդ ալ գործատեղին, նոյն զոհողութեամբ եւ նոյն գաղափարին համար։

Եւ երբ ան տուն կը վերադառնայ, մի՛ դիմաւորեր զինք խոժոռ ու լարուած դէմքով, ու գանգատներու տարափով։ Մի՛ ըլլար քափքփած՝ քու յոգնած վիճակդ ցոյց տալու նենգութեամբ։

Բոլորս գիտենք թէ որքան մեղադրելի է այսպիսի կին մը։

Վերջին թերութիւն մը եւս։

Ընդունուած է, որ խորքին մէջ կինը աւելի նախանձոտ է քան ամուսինը: Կինը պէտք չէ իւրացնէ եւ անհատականացնէ զաւակներուն սէրը՝: Միմիայն իր անձին։

Այլ՝ պարտի ցոյց տալ եւ զգացընել զաւակներուն, որ իրենց հայրն է ընտանեկան յարկին գլխաւոր վարիչն ու հովանաւորող շուքը։

Կինն ու զաւակները պէտք է զգան անոր ներկայութեան պատկառազդու եւ անդորր վեհութիւնը, որովհետեւ անոնց տկարութիւնն ու փափկութիւնը պահանջն ունին պաշտպանութեան եւ վստահութեան ներշնչող բարոյական ուժին։

Պայմանաւ որ հայրը ջանադիր ըլլալով եւ ապահովելէ ետք անհրաժեշտ նիւթը՝ զաւակներու ֆիզիքական աճման, եւ սնուցման, ըլլայ նաեւ անոնց՝ տիպար օրինակը կամքի ու կորովի, ձեռներէց ոգիի, ջանասէր կեանքի, պարկեշտ կենցաղի եւ վեհ նկարագրի։

Ահա՛ պաշտելի եւ օրինակելի հայր մը, որ ինքն ալ իր կարգին, իր կեանքին ու հոգիին դաստիարակութիւնը կը պարտի իր հարազատ մօր:

Հոս է, որ կը սկսի երախտագիտական զգացումը, որ կը պահէ կեանքի շղթան, որուն երկաթեայ սիւնն է մայրը, տենելով ու վայելելով իր յղութեան ծաղիկը՝ նշան սիրոյ եւ շնորհակալութեան։

Հուսկ ուրեմն, հայ մայրերը, աշխարհի ամենաքաջ անձերն են։

Անոնք՝ իրենց ազնուականութիւնը նկատած են քրիստոնեայ ըլլալու եւ գեղեցկութիւնը՝ առաքինի ըլլալուն մէջ։

Հայ մայրը, իր հարստութիւնն ու փառքը համարած է իր զաւակները եւ անոնց դաստիարակութեան զոհաբերած՝ ոյժն ու առողջութիւնը։

Հայ մայրերն են որ կարողացած են շատ անպաստ պայմաններու մէջ, տարիներով իբրեւ որբ եւ այրի, պահպան հերոսակ ըլլալ իրենց զաւակներուն եւ ընտանիքին։

Բազմաչարչար հայ ազգին տոկունութեան գաղտնիքը՝ հայ մայրերուն մօտ պէտք է փնտռել։

Ուրեմն, մայրե՛ր, պաղատական աղօթքով հայցենք Երկնաւոր Հօրմէն, որ իր շնորհներով ազնուացնէ մեր սիրտը։

Հեռու վանէ վէճ ու տառապանք, զօրացնէ զմեզ, մայրերս, քաղցրացնէ մեր կեանքի դառն վայրկեանները՝ որպէսզի իբրեւ ծնող ու խնամատար կեանքի, կեանք տալէ ետք մեր զաւակին, կարենանք տալ անոր հոգի՝ նոր երկունքով, ըլլանք անոր տիպար մայրն ու տիպար դաստիարակը։

ՍՈՆԻԱ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

(3—ՎԵՐՋ)

ԱԲՐԱՀԱՄ ԼԻՆՔԸՆ

(1809-1865)

ՍԵԴԻ ԳՕԶՈՒՆԵԱՆ

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները 1789էն մինչեւ հիմա ունեցած են 36 նախագահներ։ Անոնցմէ ամենէն նշանաւորներն են՝ Ուաշինկթըն (առաջին նախագահը), Թոմաս Ճեֆըրսըն, Աբրահամ Լինքըն, Թէոտոր Ռուզվելթ, հայասէր Ուտրօ Ուիլսըն, եւ Ֆրանգլին Տէլանօ Ռուզվելթ, որ վերընտրութիւններով նախագահ մնաց 1932էն մինչեւ իր մահը՝ 1945։

Այս 36 նախագահներէն ոմանք դադրած են նախագահ ըլլալէ իրենց նախագահութեան շրջանը աւարտած ըլլալով, ոմանք բնական մահով, իսկ չորս նախագահներ ալ՝ սպանուելով: Սպանուած նախագահներու առաջինն էր Աբրահամ Լինքըն (1865), երկրորդը՝ Ճէյմս Կէրֆիլտ (1881), երրորդը՝ Ուիլեամ Մագինլի (1901), իսկ չորրորդն ու ամենէն եղերականը, երիտասարդ Ճոն Ֆ. Քենետին (1963)։

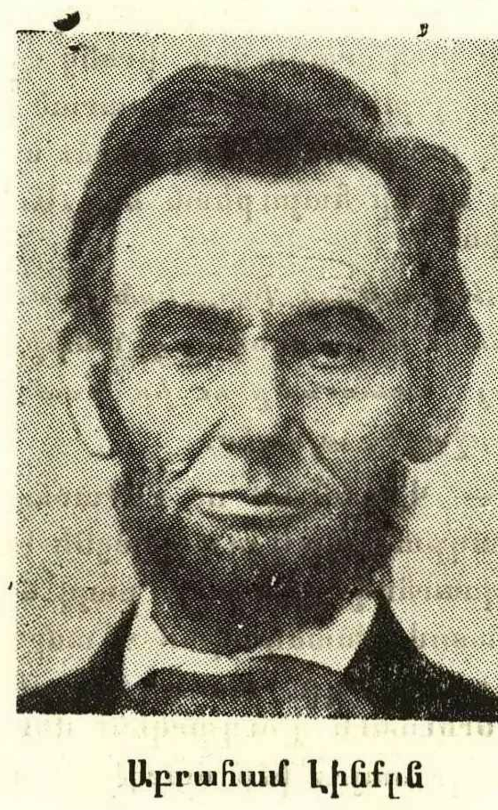
Լինքընի սպանութեան հարիւրամեակն է այս տարի։ Այս առթիւ կ'արժէ համառօտ կերպով անդրադառնալ Ամերիկայի ազգային այս մեծ հերոսին։

Լինքըն ծնած է Քենթըքի (Ամերիկա) 1809 Փետրուար 12ին։ Իր մանկութեան օրերը անցուց իր հօրենական փայտաշէն խրճիթին մէջ, իսկ պատանեկութիւնը խեղճուկ ագարակի մը մէջ, լեռներու, ձորերու, դաշտերու կանաչութեան մէջտեղ։ Մատղաշ տարիքէն ան ճաշակեց կեանքի դառնութիւնները։ Երբեք չծածկեց իր շատ խոնարհ ծնունդը, անդադար աշխատեցաւ եւ շնորհիւ իր յամառ յարատեւութեան ան յաղթեց ամէն դժուարութիւններու, ձախողութիւններու եւ միջավայրի յոռի ազդեցութիւններուն՝ իր դպրոցական շրջանէն մինչեւ իրաւաբան ըլլալը։ Սկսաւ նուաճել եւ սիրաշահիլ ամերիկացի գործաւոր դասակարգի սիրտը, հետզհետէ բարձրանալով՝ ընկերային անշահախնդիր ծառայութեամբ՝ մինչեւ որ հասաւ Ամերիկայի բարձրագոյն պաշտօնատունը եղող Ուաշինկթընի ճերմակ տան նախագահական աթոռը։ Լինքըն այսպէսով փաստեց, որ հարկ չկար ազնուական ծագում մը ունենալու՝ «մեծ» մը դառնալու համար։ Ագարակի մը մէջ ծնունդ առնող գիւղացիի մը որդի՛ն ալ կրնար նախագահութեան աթոռին վրայ բազմիլ։

Նախագահ Ճոն Ֆ. Քենետի հետեւեցաւ իր նախորդներուն՝ Լինքընին, Թէոտոր Ռուզվելթին, որոնք ուզեցին սեւամորթները ոչ միայն ազատագրել գերութենէ, այլ անոնց շնորհել քաղաքացիական ամէն տեսակ իրաւունք։ Իր մահն ալ նմանեցաւ Լինքընի։ Քենետիէն առաջ Լինքընն ալ ուզեց ազատագրել սեւամորթները ստրկութենէ եւ ձերբազատել սպիտակամորթները իրենց հին եւ անհաւասար նախապաշարումէն, թէ սեւը սպիտակին ստրուկը պէտք է ըլլայ։ Լինքըն կ'ուզէր ներշնչել իր ժողովուրդին այն համոզումը, թէ երկուքի բաժնուած երկիր մը, մաս մը ազատ եւ մաս մը գերեալ ժողովուրդով չէր կրնար գոյատեւել, կանգուն մնալ՝ եթէ նոյն իսկ ըլլար համեստ տուն մը: Այդ իսկ պատճառով՝ Լինքըն, թէեւ խաղաղասէր, բայց ստիպուեցաւ չորս տարիներ տեւող քաղաքացիական ներքին պատերազմ մը մղել հարաւային նահանգներուն դէմ, կարենալ պահելու համար երկրին անդորրութիւնը եւ միասնականութիւնը։

Հակառակ գաղափարի իր փոքրոգի հակառակորդներուն, որոնց գնդակին զոհ գնաց ի վերջոյ, անցնող հարիւր տարիներուն, նըման մարդիկ չկրցան ոչնչացնել Լինքընի գծած ուղին, նսեմացնել անոր բարձր նկարագրէն յառաջ եկած ցայտուն գործերը, եւ ոչ ալ մոռցնել անոր յիշատակը։

Ընդհակառակն, իր յաջորդները ջանացին հաւասարիլ Լինքընի բարձրութեան, ինչպէս Թէոտոր Ռուզվելթ եւ Ճոն Քենետի եւ արժանանալ Լինքընի անմոռացութեան։

Աբրահամ Լինքըն

Ամերիկայի մէջ մինչեւ այսօր իսկական մարդու տիպար եղող, խաղաղասէր եւ բարի բնաւորութեան տէր Լինքընի ծննդեան տարեդարձը պաշտօնապէս կը յիշատակուի ու կը պանծացուի ամէն տարի։ Լինքըն եղած է Ամերիկայի ազգային միութեան ախոյեանը, եւ հաւասարութեան գաղափարին նահատակը։ Եթէ Ամերիկայի ժողովուրդը չհաւատար Լինքընի գաղափարներուն վսեմութեան եւ անոր պաշտպանած դատին արդարութեան, այսօր Ամերիկայի մէջ իր ծննդեան տարեդարձին առթիւ պետական իշխանութեանց կողմէ պաշտօնական հանդիսութիւններ պիտի չկատարուէին։

Կան անհետացող մեծ դէմքեր, որոնք իրենց անյեղլի գործերով կը մնան անմահ եւ դեռ կ'ապրին ամէն օր, ամէն վայրկեան իրենց ժողովուրդին հետ, անոր առօրեայ կեանքին մէջ։ Կան մեծեր ալ, որոնք կը յիշուին ոչ ամէն օր, այլ միայն տարեդարձէ տարեդարձ եւ կամ այլ յարմար առիթներով։ Այսպիսի մեծեր նոյնիսկ յետ մահու կարող են լուսաւորել ապրողներու ուղին եւ ազդել անոնց անձին եւ գործելու կերպին վրայ։ Այս տեսակ մեծերու առաջին կարգին վրայ եկողներէն մէկն է Միացեալ Նահանգներու 16րդ նախագահը եղող Աբրահամ Լինքըն։

Լինքըն եղած է բացառիկ դէմք. իր դարուն՝ իր գաղափարները, գործելու կերպը ազդեցին ոչ միայն իր երկրի ժողովուրդի մտքին եւ զգացումին վրայ, այլեւ մինչեւ հեռաւոր երկիրներ, լուսաւորեցին աշխարհի այլ մութ անկիւնները։ Այսպէս Լինքըն ոչ միայն իր երկրին մէջ, այլեւ ուրիշ ժողովուրդներու համար եւս դարձաւ «Հայր Աբրահամ»։

Լինքընի պատմական կեանքը ներկայ եւ գալիք սերունդներուն համար եղաւ աղբիւր մը՝ մտաւորական շատ մը արտադրութիւններու եւ գրական ներշնչումներու։ Ոչ մէկ ամերիկացի մեծ դէմք, ըլլայ նախագահ թէ այլ գործիչ, իր բեղուն կեանքով եւ գործունէութեամբ, ոչ իր ողջութեան, ոչ յետ մահու՝ առարկայ եւ ազդակ դարձած է այնքան ճոխ գրականութեան մը, որքան Լինքընը։

Ու դեռ այսպէս, մինչեւ այսօր կը շարունակուի։ Այս տարի եւս հրապարակ կ'ելլեն գիրքեր, որոնց մէջ Լինքընի կեանքը առիթ եղած է պատմելու շատ մը դրուագներ եւ դէպքեր։ Հարիւր տարիներ առաջ պաշտուող Լինքընը՝ կարելի է ըսել թէ մինչեւ հիմա դեռ կը պաշտուի իր ժողովուրդին կողմէ որպէս ազգային հերոս։

Դեռ ապրող նախկին նախագահներէն շատեր, իրենց պաշտօնին աւարտումէն վերջ, կը խուսափին հրապարակի վրայ երեւնալէ եւ չեն ուզեր հետաքրքրուիլ այլեւս քաղաքական հարցերով։ Իսկ յաջորդող պետական եւ ղեկավար դէմքերն ալ դժբախտաբար չեն արժեւորեր նախկին նախագահներուն թանկագին փորձառութիւնը եւ ոչ ալ կուսակցութիւնները կ'ուզեն զանոնք օգտագործել, իրենց դերը ամրապնդելու համար։ Թէեւ նախկին նախագահ մը միշտ կը յարգուի իր ժողովուրդին եւ պետութեան կողմէ, բայց իր ունեցած բոլոր առանձնաշնորհումները կը կորսնցնէ եւ պետութիւնն ալ պաշտօնապէս զայն կ'անտեսէ։ Այս իսկ պատճառաւ կարգ մը նախկին նախագահներ հանգստեան կոչուելէ վերջ՝ ապրուստի դժուարութեանց պատճառաւ ստիպուեցան ծախել իրենց կալուածները, տունը, գրադարանը եւն։

Լինքընի Ահաբեկումը

Աբրահամ Լինքըն պէտք չունեցաւ ոչ կալուած, ոչ տուն եւ ոչ ալ գրադարան ծախելու։ Ան դեռ նոր վերընտրուած եւ պաշտօնի գլուխ գտնուած միջոցին իսկ իր գաղափարի հակառակորդներէն սպանուեցաւ ատրճանակի հարուածներով, դերասան Ճոն Պութի կողմէ՝ 1865 Ապրիլ 14ի գիշերը, թատերական ներկայացման մը միջոցին։

Այսպէս է որ նահատակուեցաւ «Հայր Աբրահամ»։

ՆԻԸՐ ԻՍԹ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

ԶԲՕՍԱՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ ՖԱՅՈՒՄԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ԳԵՂԱՏԵՍԻԼ ԱԿՈՒՄԲԸ

Կիրակի, 28 *Նոյեմբեր* 1965

Մեկնում Հելիոպոլիսէն՝ ՓԱԼՄԻՐԱՅԻ առջեւէն առաւօտեան ժամը 6.30ին. ՆԻԸՐ ԻՍԹ ԱԿՈՒՄԲԷՆ՝ առաւօտեան ժամը 7ին

«ՄԻՍՐ ԹՐԵՎԸԼ»Ի ՀԱՆԳՍՏԱՒԷՏ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺՆԵՐՈՎ

Ամէն ոք կրնայ ճաշը միասին բերել, ըմպելի բերելը արգիլուած է: Տեղւոյն վրայ ճաշել փափաքողները պարտին կանխաւ տեղեկացնել։ Արձանագրութեան համար դիմել՝ ընկ. ԳԱՍՊԱՐ ԿՐՏՈՏԵԱՆԻ, Հեռ. 58605, ընկ. ԽԱՉԻԿ ԳԱՄՊԷՐԵԱՆԻ, Հեռ. 53216, եւ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ ԼՈՐԻՍԻ, Հելիոպոլիս, Հեռ. 860892:

Երթեւեկի եւ մուտքի սակ 100 Ե.Դ., վճարելի արձանագրութեան պահուն:

Մի՛ զրկուիք ընտանեկան հաճելի օր մը վայելելու այս լաւագոյն առիթէն:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

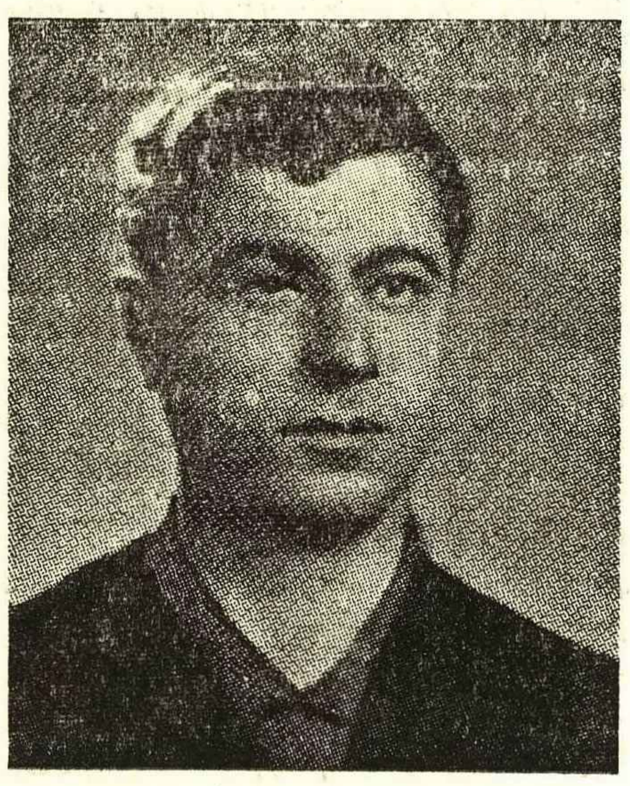
18 ՆՈՅ. 1965

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ «ԱՐԱՐԱՏ»Ը

(Շար. Ա. էջէն)

Վաստակաւոր վարպետ ու Հայաստանի հանրապետական մարզադաշտի պատասխանատու տնօրէն՝ Յարութիւն Քէհիէեան, Թերթիս սփիւռքի բաժնի խմբագրութեան.

Յրթ. Քէհիէեան

— Ուրախ եմ «Արարատ» օրաթերթի միջոցաւ սփիւռքահայ մեր սիրելի ժողովուրդին յայտնելու՝ թէ Հայաստանի «Արարատ» Ֆութպոլին թիմը, երկրորդ ենթախումբի ախոյեանութեան տիրանալէ ետք, անցաւ Խորհրդային Միութեան առաջին բաժանմունքին։ Ընդհանուր դասաւորման մէջ, մեր տղաքը նուաճեցին 30 կէտ։ Իրենցմէ անմիջապէս յետոյ կուգայ «Ալմա - Աթա»յի կազմը 28 կէտով, *կը գրէ Յրթ. Քէհիէեան ու կ'աւելցնէ.*

— Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Ֆութպոլի թիմի մեկնումէն ետք, «Արարատ» ախոյեանութեան գծով տարաւ փայլուն յաղթանակներ, այսպէս՝ «Իվանովայ»ին ան յաղթեց 1-0, «Չելյաբինսկի»ին՝ 1-0, Խարքովին՝ 4-1, Միշինյովին՝ 3-0, Գրոզնիին 3-1։ Յաջորդական այս հինգ յաղթանակները հայկական կազմին դիրքը զօրացուցին ընդհանուր դասաւորման մէջ, եւ կարեւոր դեր խաղացին ախոյեանական տիտղոսի նուաճումին գծով։

Անսահման խանդավառութիւն Հայաստանի ժողովուրդին մօտ։

Յարութիւն Քէհիէեան, զգալիօրէն յուզուած տրամադրութեամբ, իր նամակին մէջ կը խօսի այն անսահման խանդավառութեան մասին, որ առաւելաբար շեշտուած է մայր հայրենիքի հայութեան մօտ, «Արարատ»ի ախոյեանութեան տիտղոսին տիրանալէ ետք։

— Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութեան հետ Հայաստանի մէջ դուք ականատեսի աչքերով տեսաք թէ մեր ժողովուրդը ինչպէս զօրեղ սէր ունի հանդէպ Ֆութպոլին՝ ընդհանրապէս ու «Արարատ»ի թիմին մասնաւորապէս, *կ'ըսէ և կ'աւելցնէ.*

— «Արարատ»ի ախոյեան հռչակումէն ասդին, խանդավառութիւնը չափ ու սահման չունի մեր մայր հայրենիքի ժողովուրդին մօտ։ Իւրաքանչիւր քաղաքացի ուրախ է որ «Արարատ»ի Ֆութպոլիստները լիուլի արդարացուցին իրենց վրայ դրուած յոյսերը եւ իրենց տարած գեղեցիկ յաղթանակներով բարձր պահեցին դրօշը հայութեան եւ «Արարատ»ին։

Յարութիւն Քէհիէեան չի մոռնար նաեւ մեր ժողովուրդին սփիւռքահայ հատուածը ու իր նամակը կը վերջացնէ այսպէս.

— Վստահ եմ որ «Արարատ»ի այս յաղթանակը կ'ուրախացնէ նաեւ աշխարհով ցրուած, բայց միշտ Արարատով խանդավառ ամբողջ հայ ժողովուրդը, որուն քաղաքամայր Երեւանէն կ'ուղարկենք մեր եւ մեր մայր հայրենիքի մարզիկներուն ջերմ ողջոյնները։

«ԱՐԱՐԱՏ»

Պր. ՀՐԱՉ ՍԻՄՈՆԵԱՆ
ՕՐ. ՎԻՎԻԱՆ ՃԱՄՃԵԱՆ

Խօսեցեալք

13-11-65 Հելիոպոլիս

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները խօսեցեալ զոյգին եւ իրենց ծնողաց։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ՃԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Տէր եւ Տիկին Գարեգին Շամլեան, ուրախ առիթով մը, կը նուիրեն 100 ե.դ.։

«ՃԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԷ

Պր. Յակոբ Խաչերեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ճահակիր» կը նուիրէ իր քեռորդւոյն, Աբրահամ Համամճեանի (Երեւան)։

ՊԱՇՏՕՆԵԱՅ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանը պէտք ունի հայերէն եւ արաբերէն լեզուի հմուտ պաշտօնեայի մը։ Թեկնածուներէն կը խնդրուի իրենց դիմումնագրերը եւ յարակից վկայագրերը անձամբ ներկայացնել Առաջնորդարան։

ԿՆԻՔ ԱԶԳ. ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ - ԳԱՀԻՐԷ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կիրակի, 21 Նոյեմբեր 1965, կ. ե. ժամը 6,30ին

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԻՐՈՒԱԾ ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՀԻ

ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ՕՀԱՆԵԱՆԻ
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ

«ՌՈԶԻԿ»Ը

(ՀԵՂ. ՏԻԿ Ա. ՕՀԱՆԵԱՆ)

Խիստ հետաքրքրական կատակերգութիւն
3 ԱՐԱՐ ԵՒ 1 ՊԱՏԿԵՐ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԵՐ

Տիկ. Սոնիա	(դերասանուհի)	*Տիկ. Իսքարա*
Տիկ. Արտեմիս	(Գոստանի քոյրը)	*Տիկ. Ա. Մ. Քիւփէլեան*
Տիկ. Էլզա	(Թոնիի կինը)	*Օր. Մ. Պալաեան*
Տիկ. Նորա	(Գոստանի աղջիկը)	*Օր. Ս. Պալաեան*
Պր. Գոստան	(գործարանատէր)	*Պր. Կ. Նիկողոսեան*
Պր. Անտրէ	(թատրոնի տնօրէն)	*Պր. Լ. Արթինեան*
Պր. Էրնեստ	(Ռոզիկի նշանածը)	*Պր. Հ. Պուղտանեան*
Պր. Թոնի	(Դատարկապորտ)	*Պր. Տ. Գմզմեան*
Պր. Ֆիլիփ	(Բեմավար)	*Պր. Գ. Նիկողոսեան*
Պր. Էտի	(դերասան մը)	*Պր. Մ. Մընըշեան*
Պր. Ապտօ	(Գոստանի ծառան)	*Պր. Զ. Գմզմեան*
Օր. Ռոզիկ	(համեստ դերձակուհի)	*Տիկ. Ա. Օհանեան*

Յուշարար՝ Պր. Պերճ Քիւփէլեան

ՄՈՒՏՔԻ ՏՈՄՍԵՐ 50, 30 ԵՒ 15 Ե. Դ.

Ապահովեցէք եւ թուագրեցէք ձեր տոմսերը կանխաւ, դիմելով Հայկական Ընթերցարան, ամէն երեկոյ 8 - 10 կամ հեռաձայնելով թիւ 59706, 62590, եւ 43826

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Արթին Մասալեան, բնիկ Պուրսայի Քամագայ գիւղէն, կնոջ անունը Պայծառ Վիզիրեան, որ հիմա կը կոչուի Կիւլհան, զաւակին անունը Մէյրի։ Առաջին պատերազմէն ետք Իզմիրի երջաններուն մէջն էր։

Եթէ մեռած է կամ ողջ՝ կը խնդրուի տեղեկութիւն ունեցողներէն իմացնել՝

Տիկին Զապէլ Պասմաճեան,
824 N Street
FRESNO - CALIFORNIA
(U·S·A·)

Հարիւր տոլար նուէր կը խոստանամ լուր տուողին։

Կը խնդրեմ որ արտասահմանի թերթերը արտատպեն եւ ցուցակը ինծի ղրկեն։

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالنيابة)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél.915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 105 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1965   ՀԱՏԸ ՋԵՌՔԻ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.   عدد رقم ١٠٥ - الخميس ٢٥ نوفبر ١٩٦٥

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԵՕԹԱՆԱՍՆԱՄԵԱԿ

(Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Աշխարհի վեցերորդ մասը՝ Խորհրդային Միութիւնը, նաև ընկերվարական բարեկամ երկիրներ՝ այսօր, 25 Նոյեմբեր, ուրախութեան մէջ են և կը տօնեն իրենց լաւագոյն զաւակին ու բարեկամին՝ գործիչ ու նախագահ Անաստաս Միկոյեանի ծննդեան եօթանասնամեակը։ Ցոբելեան։

Հայաստանի համեստ մէկ անկիւնը, գիւղի մը մէջ ծնած ատաղձագործի այս զաւակը այսօր կը բազմի աշխարհի մեծագոյն պետութիւններէն մէկուն, չըսելու համար միակ մեծագոյնին նախագահական աթոռին վրայ։ Միջահասակ և՞ թխադէմ այս հայը գուցէ ինքն ալ կը զարմանայ այսօր ամբողջ աշխարհին հետ, թէ ինչպէս կրցած է հասնիլ այս բարձրագոյն դիրքին ու պաշտօնին։

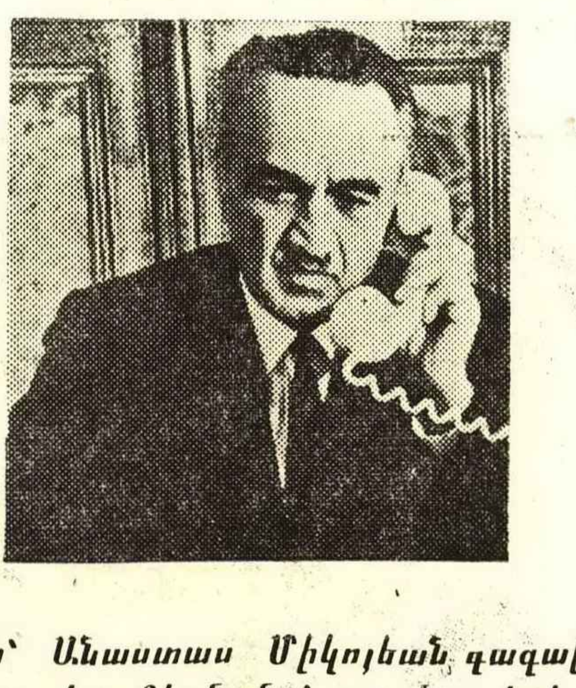
Ժողովուրդները ընտրեալ զաւակներ շատ են ունեցած, անցեալին, միջին դարերուն և նոր ժամանակներուն մէջ։ Բայց օժտուածներէն բոլորը չեն որ կրցած են գործ կատարել և դիրքի հասնիլ, կամ հասնելէ ետք՝ պահել այդ դիրքը։ Որովհետև, հոն ուր եղած է տաղանդը, յաճախ չէ գտնուած նաև այդ՝տաղանդը գնահատող միջավայրը. իսկ հոն ուր գտնուած են և՛ շնորհ և՛ պայմաններ, արտաքին ազդակներ հասած են ջլատելու ոյժերը, եթէ ներքին տուեալները իրեն ենթարկելու կարողութիւնն իսկ երեւան եկած ըլլայ։

Մեծն Աղեքսանդր տաղանդ մըն էր. գտաւ նաև հարկ եղած հողը, մարդիկը, պայմանները և դիւրութիւնները՝ իր տաղանդը արժեցնելու։ Շառլըմանը մեծ էր ու մեծ գործեր տեսաւ, որովհետև պայմանները օգնեցին իրեն։ Կարիպալտի՝ կոտորակուած երկիր մը և ժողովուրդ մը ի մի ձուլեց, որովհետեւ զինք հասկցողներ և գնահատողներ գտաւ։

Ոյժի ու ռազմի տաղանդներէն ետք, արուեստի և գիտութեան մէջ ևս, գործիչները, Թող կոչուին անոնք Հոմերոս, Սոփոկլէս, Էսքիլէս, Խորենացի, Եղիշէ, Ֆիրտուսի, Տանդէ, Շեքսփիր, Քուչակ, Կէօթէ, Կոմիտաս պէտք եղած փառքին չեն տիրացած իրենց ողջութեան՝ պայմաններուն չգոյութեամբը։

Մեր Վարդանը, մեր Արշակը, ի վերջոյ մեր Անդրանիկը, որոնք մեծ գործեր տեսան, ի՞նչ փառքի պիտի տիրանային՝ եթէ ժամանակները և մարդիկ օժանդակէին իրենց։

Միկոյեան, փոքր ժողովուրդի մը համեստ մէկ արհեստաւորին զաւակը, այսօր, ժողովուրդներու պետ է դարձեր, որովհետեւ պայմանները դիւրացուցեր են ատիկա։

Միայն պայմանննե՞րը, դէպքե՞րը, մարդի՞կը. Ո՛չ. Ինչպէս ըսինք, տաղանդը բաւական չէ. Պայմաններուն ընծայած դիւրութիւններն ալ բաւական չեն գործ տեսնելու և գործ արտադրելու համար: Անհրաժեշտ է նաև ԽԵԼՔ, իմացականութիւն:

Իմացականութեան տեսակէտէն՝ Անաստաս Միկոյեան գագաթ մըն է. Կարդալով իր կենսագրականը, կը հիանանք՝ որ յեղափոխուած անծայրածիր երկիրներու եռուզեռեալ կեանքին մէջ, ուր քանի մը տասնեակ տարիներ մարդիկ կ'իյնան ու կ'ելլեն, ինկած ու ելած են կամ երբեք ելած չեն, ինչպէ՞ս եղեր է, որ ան — հայ մը — կըրցեր է հաւասարակշռութիւն պահել ու չգլտորիլ. Առաւել, կրցեր է նժարին ապահով կողմը մնալ միշտ ու հաստատ կենալ իր տեղը, հողին վրայ կառչած։

Միկոյեան, բացի կազմակերպիչի, ղեկավարի, յեղափոխականի և զինուորի կարողութիւններէն, ունեցեր է նաև դիւանագէտի և տնտեսագէտի բացառիկ կարողութիւններ։ Վե՛ր մնացեր է շահերու և եսերու բախման կէտէն ու անձնական ակնկալութիւններ կամ ենթակայական նախասիրութիւններ չէ՛ ունեցեր։ Եղեր է անկախ, անկաշկանդ, անկաշառ ինքն իրեն հետ և ինքն իրեն համար։ Եւ ահա ասի՛կա՛ է, որ կազմեր է իր իմացական տաղանդը, և որ զինք սիրելի և օգտակար գործօն մը պիտի դարձնէր բոլորին հետ և բոլորին համար: Կուսակցական և պետական իր գործունէութեանց մանրամասնութիւնները՝ ապշանք կ'առթեն ուսումնասիրողին։ Միջպետական իր յարաբերութիւնները՝ հիացում կը պատճառեն։

(Շար. տեսնել էջ 2)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԵՐԵՔ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պուլկար վարչապետ Թոտոր Ժիվքովի հետ խօսակցութեանց արդիւնքն այն եղաւ, որ ստորագրուեցան, Նոյ. 17ին, երեք համաձայնութիւններ՝ տնտեսական, զբօսաշրջիկային և մշակութային։ Ապա հրատարակուեցաւ միացեալ հաղորդագրութիւն։

ԱՄՀ-Ի ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԵՐԻՏ. ՃԱՄԲԱՐԸ

Նոյեմբեր 18ին՝ Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր, ընկերակցութեամբ փոխ-Նախագահներու, ներկայ եղաւ Հէլուանի մէջ կայացած Արաբական Ընկերվարական Միութեան Երիտասարդութեան բաժնի ճամբարին բացման։

Մօտ երկու ամիս տեւելիք այս ճամբարը պիտի ունենայ երեք ժամանակափուլեր՝ քաղաքական ուսումնասիրութեանց, տեսութեանց և սկզբունքներու մշակման և տնտեսական դրութեանց վերլուծման։ Պիտի կատարուին զինուորական վարժութիւններ՝ մասնակցութեամբ 2000է աւելի երիտասարդ-երիտասարդուհիներու։ Նախագահը խրախուսիչ ճառ մը խօսեցաւ։

ՊԷՆ ՊԱՐՔԱՅԻ ԱՌԵՒԱՆԳՈՒՄԸ

Մարոքցի ձախակողմեան ընդդիմադրութեան պետ Մահտի Պէն Պարքա առեւանգուեցաւ անծանօթներու կողմէ, որոնք ապահովութեան ոստիկանութեան զգեստ հագեր էին։ Ասիկա պատճառ եղաւ, որ դիւանագիտական ճգնաժամ յառաջ գայ Մարոքի և Ֆրանսայի միջև։ 1918 Նոյեմբեր 11ի Զինադադարի տարեդարձի հանդիսութեանց ներկայ չգտնուեցաւ Հասան Բ. Թագաւորը՝ ի հեճուկս Նախագահ տը Կոլի հրաւէրին։ Ֆրանսացիք, ինչպէս և Մահտիին եղբայրը՝ Ապտէլ Քատէր Պէն Պարքա, կը մտածեն թէ Մարոքի Ներքին գործոց Նախարարն է այս առեւանգումին հեղինակը, որ անպաշտօն այցով Փարիզ կը գտնուէր։ Անթուան Լոփէզ անուն օդանաւային ընկերութեան պաշտօնեայ մը և Ժորժ Ֆիգոն, յանցակցութեան ամբաստանուեցան։

«Կազէթ տը Լօզան» յայտնեց որ Պէն Պարքա դաշունահար եղած է Մարոքի Ներքին գործոց Նախարար Ուֆքիրի հրամանով՝ Մարոքցիք հերքեցին ասիկա։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

Նախագահ Էտուար Օչապ և տիկինը՝ Երկուշաբթի օր հասան Գահիրէ, ութ օրուան այցի մը համար, որուն ընթացքին պիտի ուսումնասիրուին ԱՄՀ-ի և Լեհաստանի յարաբերութեանց սերտացման գործը և գործակցութեան կարելիութիւնները, մասնաւորաբար հում նիւթերու հայթայթման համար։ Լեհ Նախագահը և լեհ մասնագէտներ պիտի այցելեն մեր գործարանները և տեսարժան վայրեր։ Անոնք՝ Գահիրէէն պիտի մեկնին Եթովպիա, փոխադարձելու համար Հայլէ Սելասիէ կայսեր երեք տարի առաջուան իրենց տըուած այցը։

ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ

— Հնդկաստան հակառակեցաւ Անգլիոյ այն փորձին, որով կ'ուզուի Հնդկաց ովկիանոսին մէջ ռազմախարիսխներ ստեղծելով անգլիական նոր գաղութ մը հաստատել Շակոս արշիպեղագոսին մէջ։

— Կը հաղորդուի որ Մ. Նահանգները մերժած են հիւս. Վիեթնամի խաղաղութեան առաջարկը։

— Ուաշինկթըն հիւլէական հրթիռներ կը տրամադրէ Արեւմըտեան Գերմանիոյ։

ՈՂՋԵՐԹ Դ. ԿԱՐԱՒԱՆԻՆ

«Տիգրան-Երկաթ», Հ.Բ.Ը.Մ. և Հ.Մ.Ը.Մ. հայրենադարձներուն համար կազմակերպած էին ողջերթի հաւաքոյթ մը 20 Նոյեմբեր յ.մ. ժամը 9ին «Տիգրան-Երկաթ»ի սրահին մէջ, ուր խուռներամ բազմութիւն մը փութացած էր ողջերթ մաղթելու եգիպտահայ 4րդ կարաւանի հայրենադարձներուն։

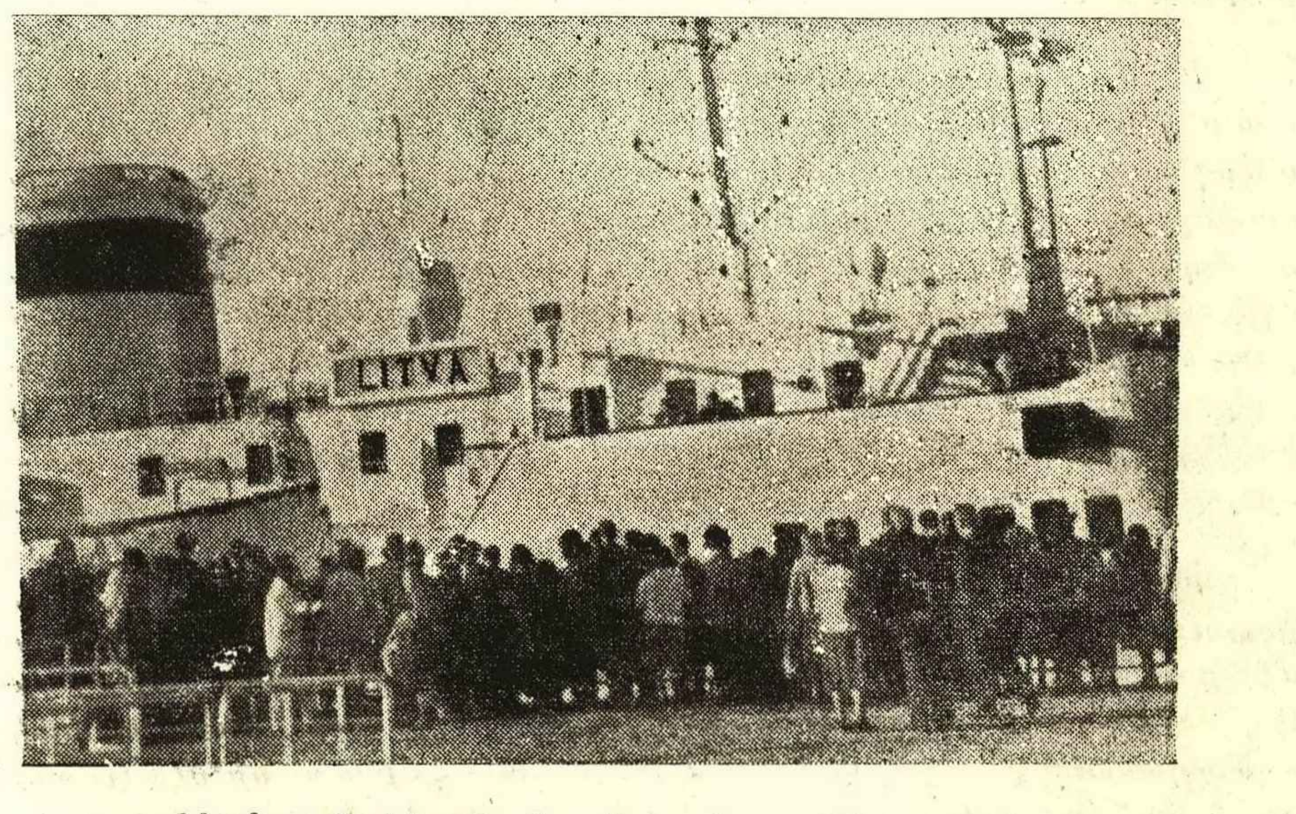
Պ. Պետրոս Փիլանտարեան իր բացման խօսքէն ետք, հրաւիրեց Պ. Պարգեւ Մագլըմեանը՝ վարելու երեկոյթը։

Պպ. Ցովսէփ Մամուրեան, Բարսեղ Գարթալեան, Գէորգ Քիւփէլեան, Օր. Անահիտ Օրջանեան, Ներգաղթողներէն Մկրտիչ Գանոնճեան և պատանի Սեմերճեան իրենց հայրենասիրական երգերովն ու արտասանութիւններով ոգեւորեցին ներկաները։

Պր. Միհրան Թոգաթլեան երկարօրէն ողջերթի խօսք ըրաւ հայրենադարձներուն և մաղթեց որ հայրենի ժողովուրդին հետ ձեռք-ձեռքի աւելի շէնցնեն մեր պապերուն երկիրը։

Կարաւանապետ Սարգիս Սարգիսեան իր սրտառուչ խօսքերով յուզեց և յուզուեցաւ. պախարակեց արտագաղթողները և զանոնք քաջալերողները. ըսաւ թէ Ներգաղթողները Աղքատախնամի նպաստընկալներէն չեն բաղկանար, այլ անոնց մէջ կան երրորդ աստիճանի պետական պաշտօնեաներ լիուլի ամսականներով և շատ մը բարեկեցիկներ։ Արաբական հիւրընկալ և եղբայրական հայրենիքներուն մէջ պարտինք մնալ և կամ ներգաղթել միայն Մայր Հայրենիք: Շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր հայրենասէր կազմակերպութիւններուն և դրուատեց նուիրումի եղբայրական ոգին Սամի Սուքքարի, Սարգիս Օրջանեանի, Բենիամին Մամուրեանի և վեհանձն նուիրատու Պր. Կարապետ Թերզեանի:

Ապա ելոյթ ունեցան Սովետական Դեսպանատան կցորդներ Քաղ. Պարոյր Թալալեան և Պետրոս Պետրոսեան, որոնք յարգանք ընծայելէ ետք Ա.Մ.Հ.ի բարեխնամ կառավարութեան և անոր մեծ առաջնորդ Կամալ Ապտէլ Նասէրի, գնահատեցին հայրենադարձները և անոնց օժանդակող հայրենակիցները։

«Լիթվա» Աղեքսանդրիոյ նաւամատոյցին առջեւ

Հետեւեալ օրը, 21 Նոյեմբերին, Կիրակի, հայրենադարձները «Լիթվա» ջեմանաւը բարձրացան՝ ողջերթի եկած բազմաթիւ հայրենակիցներու և ազգականներու ներկայութեան։ Տեղական Իշխանութիւնները խիստ բարեացակամ գտնուեցան բոլորին հանդէպ։

«Լիթվա»ի վրայ կը գտնուէին Ս. Միութեան ընդհ. հիւպատոսը, Աղեքս.ի հիւպատոսը, դեսպանատան կցորդներ և քարտուղարներ։

(Շար. տես էջ Բ.)

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ԶԱՐՈՒՀԻ ԴՈԼՈՒԽԱՆԵԱՆ ԿԸ ՀՄԱՅԷ

Սովետական Միութեան «ժողովրդական արուեստագէտ»ի տիտղոս ունեցող երգչուհի Զարուհի Դոլուխանեան այժմ կը գտնուի իր մայր երկրին մէջ։ Հոկտեմբեր 26ին ան հիւրն էր 26 Կոմիսարներ անուն շրջանի աշխատաւորներուն։ Երաժշտասէրները, որոնցմով լեցուած էր Ալիւմինիումի գործարանի մշակութային պալատի դահլիճը, ջերմօրէն դիմաւորեցին արուեստագիտուհին, որ մեծ ճարտարութեամբ կատարեց Չայքովսքիի, Ռախմանինովի, ինչպէս նաև ժամանակակից երգահաններ Դոլուխանեանի, Յարութիւնեանի, Աբրահամեանի ստեղծագործութիւնները։

Համերգէն ետք՝ Զարուհի Դոլուխանեան ըսաւ. «Ես շատ կը սիրեմ երեւանցի ունկնդիրներու առջեւ երգել, կը յուսամ գարնան դարձեալ Երեւան գալ»։

Երգչուհին հանդէս պիտի գայ Ղափանի և Քաջարանի համերգասրահներուն մէջ։ «Ատիկա պիտի ըլլայ իմ առաջին ճամբորդութիւնը հանրապետութեան հարաւ-արեւելեան շրջաններուն մէջ» ըսաւ արուեստագիտուհին։ «Ես մեծ յուզումով է որ կը պատրաստուիմ» աւելցուց ան։

Հայաստանի մէջ տուած երգահանդէսներէն ետք՝ Զարուհի Դոլուխանեան պիտի մեկնի Ֆինլանտիա, ապա միջերկրականեան այլ երկիրներ։ Հ. Հ. Գ.

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՍՈՒՐԷՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹ ԿՈՒ ԳԱՅ

Հաւաստի աղբիւրէ կ'իմանանք որ Վաստակաւոր Արուեստագէտ եւ Ասմունքի Մեծ Վարպետ Սուրէն Քոչարեան Նոյեմբերի վերջը կը ժամանէ Պէյրութ, քանի մը ելոյթներ ունենալու համար։

Վստահ ենք, որ Պէյրութահայութիւնը արժանավայել կերպով պիտի ընդունի Մեծ Ասմունքողը եւ բացառիկ հաճոյքով պիտի վայելէ մեծանուն ասմունքողին ելոյթները, կը գրէ «Արարատ»։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

(Շար. Ա. էջէն)

Ինքն էր որ — առեւտրական յարաբերութեանց ճամբով — կոտրեց Ամերիկայի Մ. Նահանգներուն և Ս. Միութեան միջեւ գտնուող տասնեակ տարիներու սառոյցի պատը։ Եւ ասիկա՝ ի նպաստ համաշխարհային շահերու և խաղաղութեան։ Միկոյեան մեծապէս օժանդակեց արաբ ժողովուրդին, ռազմամթերքի և տնտեսական օգնութեան մարզին մէջ, քուէարկելով անոր ի նպաստ։ Նախագահ ընտրուելէն ետք, անշուշտ, ուղղակի իր մասնակցութիւնը համաշխարհային կեանքին, պէտք է ըլլար շատ քիչ, և այդպէս ալ է։ Բայց կրկին, կը խորհինք՝ որ իր հաստատած գործնականութեան, իրապաշտութեան և առարկայականութեան սկզբունքներն ու աւանդութիւնները կը պահուին և պիտի պահուին։

Իբրեւ հայ Հայաստանին և հայ ժողովուրդին համար, ուղղակի, յատուկ և շեշտուած գործ մը տեսած չէ, որովհետեւ այդ գօտիին մէջ գտնուելու պատեհութիւնն ունեցած չէ։ Մէկ անգամ միայն, երբ Բերիա, հանճարեղ Ա. Խանճեանը սպաննելէն ետք, Ամատունիով և Մուղդուսիով սարսափ կը տարածէր նաև Հայաստանի մէջ (տասնեակ հազարաւորներ Սիպիր ղրկելով և հազարաւորներ մահացնելով), Միկոյեան հասաւ Հայաստան և վերջ տուաւ սպանդին։ Իր մասնակցութիւնը՝ նաև Ներգաղթի արտօնութեան և պիւտճէի քուէարկումին մէջ, նշանակելի է։ Միկոյեանն էր, ի վերջոյ, որ փշրեց հանճարեղ Եղիշէ Չարենցի յիշատակին ու անոր գործերուն մասին պահուող անարդարութիւնը և լոյս աշխարհ հանեց անոր ժառանգը։

Միկոյեան դեռ գործի գլուխ կը գտնուի։ Որքան ալ պատուակալական ըլլայ իր պաշտօնը, համաշխարհային խաղաղութեան պահպանման տեսակէտէն, ժողովուրդներու եղբայրական յարաբերութեանց տեսակէտէն, ապա մանաւանդ մօտալուտ վերածարծման մը (Հայկական իրաւունքներու) տեսակէտէն, ան տակաւին մեծ դեր ունի խաղալիք։

Պետական դէմքի իր բարձրագոյն դիրքովը՝ իբրեւ իրեն ազգակից, հպարտանք ու պարծանք զգալէ ետք, այս ուրախալի եօթանասնամեակին առթիւ, Նախագահ Անաստաս Միկոյեանին կը մաղթենք քաջառողջութիւն, երկար կեանք և պահպանումն՝ իր ազնիւ սիրտին ու փայլուն իմացականութեան։

Երկա՜ր ապրի հայութեան արժանաւոր զաւակ, ժողովուրդներու հայր, արաբ ժողովուրդի մեծ բարեկամ՝ Նախագահ Անաստաս Միկոյեա՜նը։

«ՌՈԶԻԿ»Ը ՅԱՋՈՂ ԱՆՑԱՒ

Դերասանուհի Տիկ. Արաքսի Օհանեանի հեղինակած «Ռոզիկ» կատակերգա-տռաման, կազմակերպութեամբը հեղինակին, ներկայացուեցաւ Հայկ. Ընթերցասրահի բեմին վրայ՝ Կիրակի, 21 Նոյեմբեր 1965, երեկոյեան, խիստ յաջող կերպով։

Մեծ թատերաբեմի մը վրայ վերստին ներկայացուելու արժանի այս արգիական թատերգութեան և դերակատարութեանց պիտի անդրադառնանք յաջորդով։

ՆԱՀԱՊԵՏ ՔՈՒՉԱԿԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՅ

Մօ. Եդ. Ցակոբեանի կազմակերպութեամբ՝ Հայ Գեղարուեստասիրաց Միութեան «Թէքէեան» Սրահին մէջ տեղի ունեցաւ միջնադարեան հայ մեծագոյն տաղասաց Նահապետ Քուչակի նուիրուած երեկոյ, Չորեքշաբթի, 17 Նոյեմբեր 1965ին։

Ցարգելի բանախօսը ներկայացուց հմտալից դասախօսութիւն մը Քուչակի մասին, խօսելով անոր ժամանակի քաղաքական և ընկերային կացութեան ու մեծ բանաստեղծի արուեստին շուրջ, որուն առաջին վերլուծողը եղած է Ա. Չօպանեան։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցէին Տիկին Շ. Իփէքեան (դաշնամուրի վրայ) և Օր. Վերա Հացունի՝ վեց երգերով։

Այս երեկոն մեծապէս գնահատուեցաւ։

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԳՈՀԱՐ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ ՊՈԼԻՍ Կ'ԵՐԹԱՅ

Ս. Միութեան և Թուրքիոյ միջև մշակութային յարաբերութիւններու համաձայնութիւն մը գոյացած է։ Այս գծով, համերգներ տալու համար Թուրքիա հրաւիրուած է Օփերայի և Պալէի աշխարհահռչակ երգչուհի Գոհար Գասպարեան, որ ծանօթ է «Հայաստանի սոխակը» կոչականով։ Գասպարեան Պոլիս պիտի հասնի Դեկտեմբեր 6ին, երգահանդէսներ պիտի տայ Պոլիս, Անգարա և Իզմիր։

ՈՂՋԵՐԹ Դ. ԿԱՐԱՒԱՆԻՆ

(Շար. Ա. էջէն)

Պետրոս Պետրոսեան, Պարոյր Թալլեան, Մ. Պօրիս և ուրիշ բարձրաստիճան պաշտօնեաներ։

Մասնաւոր հրաւէրով նաև բարձրացան Արժ. Տ. Գէորգ քհնյ. Սեմերճեան, և պ. Վ. Ալեքսանեան (Աղեքս. Ազգ. Իշխ.), պպ. Ս. Օրջանեան և Գ. Մագլըմեան (Հ.Բ.Ը.Մ.), Բ. Մամուրեան, Ն. Արթինեան, Ա. Համբարձումեան («Տիգրան Երկաթ» սրահ և Ռուս. Միութիւն), Բ. Գարթալեան, («Արեւ» Օրաթերթ), Ընկ.հի Այտա Պալաեան («Ջահակիր») և Ընկ. Ս. Պալաեան (Հայկական Ընթերցասրահ)։ Նաւուն վրայ էին նաև Օրք. Ց. Պէնտեան և Ա. Օրջանեան։

Նաւուն վրայ, ժամը 6ին տեղի ունեցաւ հանդիսութիւն մը՝ ղեկավարութեամբ Կցորդ Պետրոս Պետրոսեանի։ Խօսեցան պ. Բեն. Մամուրեան (Տիգրան Երկաթ), վեր առնելով Ներգաղթի աքթը և շնորհակալութիւն յայտնելով արաբ և ռուս ժողովուրդներուն. պ. Պարգև Մագլըմեան (Հ.Բ.Ը.Մ.), Սարգիս Պալաեան («Ջահակիր» և Հայկ. Ընթերցասրահ), Տ. Գէորգ քհնյ. Սեմերճեան, կարաւանապետ Սարգիս Սարգիսեան, որ յանուն հայրենադարձներուն յուշանուէր մը յանձնեց Նաւապետին, յայտարարելով նաև որ շնորհակալական հեռագիր մը ղրկուած է ԱՄՀի Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրին։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅ կեանք

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱՐԻ ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԸ ՄԱՂԹԷ ԱՌԱՋ. ՓՈԽԱՆՈՐԴ ՍՐԲԱԶԱՆԻՆ

Երկուշաբթի, 22 Նոյմբերին, աղեքսանդրահայութիւնը դիմաւորեց Առաջ. Փոխ. Տ. Զաւէն Եպիսկ. Չինչինեանը՝ որ կու գար Ս. Էջմիածնէն և Հրաշափառով եկեղեցի առաջնորդեց։

Արարողութենէն ետք, նորօծ Եպիսկոպոսը հաղորդեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի հայրական յատուկ ողջոյնները եգիպտահայութեան։ Հակիրճ և կուռ կերպով անդրադարձաւ Գահակալութեան հանդիսութիւններուն և օրհնեց ներկայ բազմութիւնը։

Ազգ. Առաջնորդարանին մէջ Հայ Կաթողիկէ Հ. Պօղոս վրդ. Քէնտիրճեան, Պատուելի Մանուէլ Ծինպաշեան և Արժ. Տ. Գէորգ քհն. Սեմերճեան բարի գալուստի և շնորհաւորութեան սրտաբուխ խօսքեր արտասանեցին՝ յուզելով Սրբազան Հայրը։

Սրբազանը հայրենի կեանքի զանազան երեսոյթներուն շուրջ ականատեսի խանդավառող տեղեկութիւններ հաղորդեց և հայ ժողովուրդին կենսախինդ ապրումներուն մասին վկայեց։

Եղան զանազան հարցումներ, որոնց պատասխանեց սիրայօժար, և լաւատեսութեամբ տոգորուած՝ հայրենի ժողովուրդին ապագայովը։

Կը յուսանք, որ Սրբազան Հայրը հայկական բոլոր ակումբներուն մէջ դասախօսէ և տայ հայրենի իր տպաւորութիւնները։

ՄԿՐՏԻՉ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

22 Նոյեմբեր 1965

Ց. Գ.— Ուրբաթ, 19 Նոյեմբեր 1965, «Տիգրան Երկաթ»ի մէջ՝ հաճոյքով ունկնդրեցինք Մօ. Եդ. Ցակոբեանի «Նահապետ Քուչակ» ասուլիսը, որուն գեղարուեստական մասնակցութիւն բերած էին Տիկ. Շաքէ Իփէքեան (դաշնակ) և Օր. Վերա Հացունի (երգ)։

Ժ. ԳԱՆՈՆՃԵԱՆ՝ ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑԸ

Ուրախութեամբ կը հաղորդենք մեր մարզասէր ընթերցողներուն, որ Դ կառաւանով Աղեքսանդրիայէն հայրենադարձ ԺԱՆ ԳԱՆՈՆՃԵԱՆ, «Փրոկրէ Էժիփսիէն»ի եւ եգիպտ. այլ թերթերու մարզական ծանօթ թղթակիցը, «Լիբվա» նաւուն վրայ, դէպի մայր հայրենիք ճամբայ ելլելէ առաջ, ինքնաբուխ յօժարակամութեամբ յանձնառու եղաւ հանդիսանալ թերթիս մարզական պատուակալ ԹՂԹԱԿԻՑԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ

Մ. ՍԱՐԵԱՆԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Հինգշաբթի, 7 Հոկտ. 1965, կէսօրէ ետք, Պուքրէշի մէջ տեղի ունեցաւ Ս. Ս. Ռ. Մ. ժողովրդական արուեստագէտ, Լենինեան մրցանակաւոր նկարիչ Մարտիրոս Սարեանի գործերու ցուցահանդէսի բացումը։ Ներկայ էին Մշակոյթի և Արուեստի Պետական Կոմիտէի փոխ-նախագահ Վիրճիլ Ֆլորեայ, նոյն կոմիտէի արտաքին յարաբերութիւններու տնօրէն Վասիլէ Ֆլորեայ, Արտաքին Գործոց Նախարարութեան մէջ փոխ-տնօրէն Վիքթոր Մոլտովան, Մշակոյթի և Արուեստի Պետական Կոմիտէի կերպարուեստի խորհուրդի նախագահ, քանդակագործ Պօրիս Քարաճեայ, կերպարուեստագէտներու Միութեան նախագահ, քանդակագործ Եոն Ժալեայ, արուեստի մարդիկ, լրագրողներ և հոծ թիւով հասարակութիւն մը։ Ներկայ էին, նոյնպէս, դեսպանատուներու ներկայացուցիչներ և մշակութային կցորդներ։

Խօսք առին Ս. Հ. Ռումանիոյ ժողովրդական արուեստագէտ Եոն Ժալեայ և Ս. Ս. Ռ. Մ. ժողովրդական արուեստագէտ Մարտիրոս Սարեան։

Մ. Սարեան՝ իր գործերու ցուցահանդէսին բացման կը կարդայ ուղերձ։

Վերջին խօսողն էր Նաւապետ Ֆելիքս Միխայլովիչ Դաշկով։ Խօսքն ուղղելով հայրենադարձներուն՝ ան ըսաւ. «Ասիկա ձեր առաջին օրն է որ կ'ապրիք իբրեւ սովետական քաղաքացիներ և կը յուսամ որ ձեր դժուարութիւնները վերջ գտած կ'ըլլան. իբրեւ մեր քաղաքացիները՝ դուք պիտի վայելէք պէտք եղած հոգածութիւնը ու հասնիք ձեր երազներուն վայրը՝ ապահով կերպով, նուիրուելու համար շինարարական երջանկաբեր կեանքի։

Այնուհետեւ հիւրերը Նաւապետի սենեակին մէջ մեծարուեցան հայկ. բարկօղիով. եղան ուղերձներ։

• Մինչև երեկոյեան ժամը 6.45ին մեծ խանդավառութիւն և եռուզեռ կը տիրէր, երբ նաւը ծափահարութեանց և բացագանչութեանց մէջ յաղթականօրէն ճամբայ ելաւ դէպի Արարատի երկիրը, տանելով 108 կորովի և գիտակից հայ-մարդեր, որոնք ճիշդ ընտրեցին իրենց կեանքի ուղին...։

ՄԿՐՏԻՉ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Աղեքսանդրիա

ԱՆԱՀԻՏ

ԿՆՈՋԱԿԱՆ ԷՋ

Թիւ 5

Կ. ՄԵԼԻՔ-ՓԱՇԱԵԱՆ

Հայկական ՍՍՌ Գիտութիւնների ակադեմիայի հնագիտութեան եւ ազգագրութեան ինստիտուտի գիտական աշխատող

ԱՆԱՀԻՏԻ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔԸ

Հեթանոս հայերի ամենասիրելի դիցուհին Անահիտն է եղել, որը համարուել է պտղաբերութեան, արգասաւորութեան, ծննդաբերութեան աստուածուհի և դիցարանում գրաւել է բացառիկ տեղ։ Ըստ հեթանոս մտածողութեան, Անահիտը այն ուժն է, «որով կեայ և զկենդանութիւն կրել երկիս հայոց», նա «փառքն էր մեր ազգի» և «կեցուցիչը»:

Անահիտը միաժամանակ նաև ռազմի աստուածուհին է եղել. Թագաւորները նրանից խնդրել են զօրութիւն իրենց թշնամիների՝ յաղթելու, ինչպէս նաեւ իշխանութիւն՝ երկիրը ղեկավարելու համար։ Այս առումով խիստ հետաքրքրական է Գրիգոր Տաթեւացու յիշատակութիւնը: Տրդատը բազում նուէրներ է մատուցում Անահիտին «... որպէս թէ ի նմանէ կարեալ զզօրութիւն յաղթութեան թշնամեացն, և զտէրութիւն իւր ի վերայ աշխարհի»։ Ինչով բացատրել այն հանգամանքը, որ կին աստուածներին վերագրում էին ռազմական ունակութիւններ և որտե՞ղ որոնել այդ հարցի պարզաբանման արմատները։ Անշուշտ դա պէտք է փնտռել մայրիշխանութեան սոցիալ-տնտեսական յարաբերութիւնների մէջ, այն հասարակութիւնում, ուր ընկերական շրջանում կարեւոր դեր է խաղացել կինը։ Շնորհիւ իր տնտեսական արտօնեալ վիճակին, կինն է եղել առաջին երկրագործը, կնոջ գծով է հաշուել ազգակցութիւնը, կնոջ շուրջն է բոլորուել նախնական հասարակական խմբակցութիւնը։ Այդ ժամանակաշրջանում գոյութիւն չի ունեցել և չէր կարող գոյութիւն ունենալ որեւէ արական աստուածութիւն։ Ահա դրա վերապրումն է Անահիտի ռազմի աստուածուհի լինելը։

Հեթանոս հայերը իրենց սիրելի դիցուհուն նուիրել են բազմաթիւ մեհեաններ։ Անահիտի գլխաւոր մեհեանը գտնուել է Բարձր Հայքի Եկեղեաց գաւառի Երիզա աւանում, Գայլ գետի ափին։ Այս գաւառում Անահիտի պաշտամունքը այնքան տարածուած է եղել, որ ամբողջ գաւառը կոչուել է Անահտական։ Անահիտի միւս խոշոր տաճարը գտնուել է Տուրուբերանի նահանգի Տարօն գաւառի Աշտիշատ վայրում։ Նրան նուիրուած մեհեաններ են եղել նաեւ Արմաւիրում, Արտաշատում, Աթոռն Անահտայում, Կոմանայում, Դարբնոց քարում, Բագարանում, Անահտաձորում և այլուր։ Մեհեանների շատութիւնը անշուշտ խօսում են նրա պաշտամունքի տարածուածութեան և ժողովրդականութեան մասին։ Մեհեաններում դրուած են եղել Անահիտի արձանները, որոնք պատրաստուած են եղել ոսկուց, արծաթից, պղինձից, քարից։ Նրա ոսկեայ արձաններից մէկը, ինչպէս յիշատակում են պատմագիրները, գտնուելիս է եղել Եկեղեաց գաւառի Երիզա քաղաքում։ Այն յափշտակուել է Անտոնիոսի կողմից, սակայն հայերը նորից պատրաստել են ոսկեայ արձան։ Վերջինս 300 տարի յետոյ կործանուել է Տրդատի և Գրիգոր Լուսաւորչի կողմից։ Երկրորդ ոսկեայ արձանը դրուած է եղել Աշտիշատում, որը նոյնպէս ընկնում է Գրիգոր Լուսաւորչի ձեռքով։ Արտաշատում գտնուող արձանը, ինչպէս վկայում է Մովսէս Խորենացին, պղինձից է եղել, ոսկեպատած։ Վերոյիշեալ արձաններից և ոչ մէկը, դժբախտաբար, մեզ չի հասել։ Միայն 19րդ դարի վերջին Տրապիզոնից արաւ՝ Սատաղում գտնուել է Անահիտին վերագրուող պղնձեայ մի գլուխ։ Գլխի հետ միասին գտնուած է նաև ձեռքի մի մասը, որոնք կրում են հարուածների հետքեր։ Գլուխը զարդարուած է կլոր շրջանակով և ճոխ կապով. շրջանակի վրայ եղող բացուածքը ցոյց է տալիս, որ նա զարդարուած է եղել Թագով։ Գանգուր մազերը ետ են յարդարուած, իսկ ճակատին վրայ գտնուող խոպոպին կիսալուսնի ձեւ է տրուած։ Աչքերի տեղերը առայժմ դատարկ են, հաւանաբար անցեալում ուրիշ նիւթով է լցուած եղել, կիսաբաց շուրթերը գեղեցիկ դուրս են ընկած։ Անահիտի այդ գլուխն այժս պահւում է Լոնտոնի բրիտանական թանգարանում։

1940 թուականին հայկական ՍՍՌ Կամոյի շրջանի Հացառատ գիւղում դիպուածօրէն յայտնաբերուել է հելլենիստական շրջանին պատկանող ոսկեայ մետալիոն՝ երեխան գրկած կնոջ դիմանկարով. ենդադրում ենք, որ մետալիոնի վրայ պատկերուած է Անահիտ աստուածուհին։

Անահիտի մեհեանները, ինչպէս հաղորդում են պատմագրերը, չափազանց հարուստ են եղել, ունեցել են բազմաթիւ ագարակներ, հողային տարածութիւններ, անհաշիւ անասուններ, ինչպէս նաեւ մեծ քանակութեամբ ոսկի, արծաթ և թանկագին քարեր։

Հեթանոս հայերը իրենց սիրելի աստուածուհուն նուիրել են բազմաթիւ տօներ։ Նրա գարնանային տօնը նշուել է Ապրիլ 6ին և առնչուել գիւղատնտեսական աշխատանքների սկզբնաւորութեան հետ։ Անահիտի յաջորդ տօնը եղել է Յուլիսին և մեզ է հասել «Վարդավառ» անունով։ Անահիտի ամենաշքեղ տօնը տեղի է ունեցել Նաւասարդի 11ին (Օգոստոսի կէսերին),

(Շար. տես էջ 5)

Երեւանի կանանց ակումբի անդամները թարմ ծաղիկներ են դնում Կոմիտասի գերեզմանին: Կենտրոնում Յովհաննէս Թումանեանի դուստրն է՝ Աշխէն Թումանեանը:

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՒԹԵԱՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՂԿՈՅԶՆԵՐ

Ողկոյզներ են սեւահատիկ
Ու ոսկեգոյն, շէկ ողկոյզներ՝
Գիշերներ են կաթիլ-կաթիլ,
Հատիկ-հատիկ արշալոյսներ...

Եւ գիշերուայ ամէն կաթիլ
Մի աստղ ունի ծոցում պահած:
Արշալոյսը ոսկեհատիկ՝
Նուրբ մշուշով է շղարշած։

Ողկոյզներ են շող ու շաղոտ,
Մէկը սաթէ ու մէկն ագատ,
Ողկոյզներ են մթնաշաղոտ
Աստեղնացոլ ու շողակաթ:

Արեգակ կայ մէկի այտին,
Մէկի այտին շիկնանք մի կոյս,
Գիշերներ են կաթիլ-կաթիլ,
Արշալոյսներ ողկոյզ-ողկոյզ։

Եւ բոլորի մէջ՝ անձրեւի
Վճիտ շիթեր ու արեգակ,
Եւ բոլորը սրտի ձեւի,
Եւ բոլորը սրտի պէս տաք:

ԱՅԳԵՊԱՆԻ ԱՂՋԻԿԸ

Դուրս է եկել, ոտաբոպիկ կանգնել հողին
Ու նայում է, նայում հեռուն,
Հողից խայտանք է բարձրանում, փոխւում դողի
Ու կրծքի տակ տաղեր եռում։

Սեւ են ծամերը, իսկ երեսից լոյս է ծորում,
Բարալիկ է՝ նման մազի։
Այս զարնան հետ աչքերի մէջ նրա խորունկ
Շողն է ուրիշ մի երազի:

Այս զարնան հետ, ախր, շատ է գեղեցկացել,
Դարձել թախիծ ու կարօտանք,
Չքէ շապիկն այս զարնան հետ նեղ է դարձել,
Սեղմել կրծքի ալիքը տաք։

Այդ ինչի՞ց է այդպէս դողում թեւը յօնքի,
Ու նա աչքերն է լուռ փակում։
Բոպիկ է նա, հողը հրաշքն իր զարթօնքի
Նրա մէջ է շարունակում։

Յետոյ վազում է նա թեթեւ, ասես վազում,
Որ երազն իր հեռւում զտնի,
Տեսնես այդպէս շաղոտ, շողոտ ու երազուն
Ո՞ւմ սիրտը նա պիտի մտնի:

Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԿԱՒԸ ՇՈՒՆՉ Է ԱՌՆՈՒՄ ԱՅՍՏԵՂ

Աւարտելով «Սափորաւոր աղջիկայ» չրջազգեստի ոսկեզօծումը՝ Հայկուշը կրկին անգամ զննող հայեացք նետեց հայկական գեղեցիկ տարազով բարակիրան աղջկան և մրմնջաց։

— Զգում էի, որ լաւ կը ստացուի, մնում է տեսնել թրծուած վիճակում...։

Ապա նա վերցրեց վրձինը և այս անգամ արդէն սկսեց աշխատել ժողովրդական նկարիչ Յ. Կոջոյեանի «Հայկական սափորի» վրայ։ Ձեռքի մի քանի աննկատելի շարժումներ, և փոքրիկ սափորի վրայ մէկը միւսի ետեւից պատկերւում են ոսկեզօծ երիզներով զարդարուած խաղողութեան վեց ողաւնիներ։

Սրտի անհուն բերկրանքով նկարում, նախշում է Հայկուշը, և նրա ձեռքի տակ կարծես վերակենդանանում, շունչ են առնում այդ անշունչ առարկաները։

Շատ ու շատ արձանիկներ, սափորներ է զարդարել նա, սրտի թրթիռով սպասել վերջնական արդիւնքին և միշտ էլ գոհ վերադարձել աշխատանքից։

Ինչեր ասէք, որ չեն ստեղծում մարդկային հմուտ ձեռքերը. այդ ձեռքերը կաւին էլ են շունչ տալիս, խօսեցնում, պատմել տալիս մեր անցեալի և ներկայի մասին։

Ահա կանգնած է Պեպոն՝ հպարտ ու անսասան և կարծես իր սրտի զայրոյթն է թափում Զիմզիմովների ու Զամբախովների անիրաւ աշխարհի վրայ, Անուշը թարմծում է իր սեւ բախտը։ Ազատութեան թուր-կեծակին է շողում Սասունցի Դաւթի երկաթէ ձեռքերում. երիտասարդ հովիւն իր սրնգի կախարդիչ հնչիւններով հաւաքում է հօտը։ Հայաստանի երգերի թագուհին իր արեւային գոյներով է վերարտադրուած Վ. Տերունու «Արտաշատ» սափորի վրայ... Հնարաւո՞ր է թուել բոլորը։

Հայ մշակոյթի նմոյշները այս փոքրիկ իրերի միջոցով տարածւում են հանրապետութեան սահմաններից դուրս ու սիրով ընդունելութիւն գտնում բարեկամ ժողովուրդների կողմից։

Նայում է Հայկուշը պատրաստի իրերին, յիշում այն օրը, երբ դեռ նոր էր ընդունւում աշխատանքի՝ Երեւանի յախճապակու գործարանում։ Այդ 1955 թուականն էր... Թւում է, թէ երէկ էր, երբ գործարանի տնօրէնը, դիմելով Հայկուշին ու նրա ընկերուհիներին ասաց.

— Կարծում էք պատրաստի արտադրանքը հեշտութեա՞մբ է ստեղծւում... Ծանօթացէք արտադրութեան մասնագիտութեան, որպէսզի ձեր աներևքները պատկերացնէք։ Դուք այսօրուանից սաք էք դնում կեանքի իսկական դպրոցը...

Եւ առաջին անգամ, մեծ հետաքրքրութեամբ Հայկուշն ու նրա դպրոցական ընկերուհիները՝ Աստղիկը, Անահիտը, Սեդան, Քնարիկը, Յասմիկը, մտան մասսայի պատրաստման բաժանմունքը. կաւ, կաոլին, աւազ, դաշտային շպատ և այլ նիւթեր խառնւում են գլնդաւոր աղացների մէջ, դառնում հեղուկ մասսա, հոսում, լցւում են չաները, որտեղից մխոցների միջոցով բարձրանում և լցւում գաճէ կաղապարները։ Զորնալուց յետոյ ստացուած կիսաարտադրանքը կաղապարների միջից առանձին մասերով հանւում է, միացւում իրար (ձուլման բաժանմունք) և ահա արձանիկը պատրաստ է, բայց ի՞նչ վիճակում... Դա դեռ հարկաւոր է փայլեցնել, թրծել, որից յետոյ սերամիքական ներկերով գեղարւեստական մշակման ենթարկել, նորից ուղարկել վառարանները և 1250 աստիճանի ջերմութեան տակ թրծել։ Այդ ամենից յետոյ միայն ստացւում է այն, ինչ տեսնում, ենք խանութներում։

Աղջիկները հետաքրքրութեամբ էին հետեւում այս բոլոր գործողութիւններին և հասկանում

(Շար. տես էջ 5)

★ ՆՈՒԱՐԴ ԶԱՐԵԱՆ ★

Տաղանդաւոր քանդակագործ Նուարդ Զարեանը, որը երրորդ անգամն է ինչ Իտալիայից գալիս է Հայաստան, 1964 թուականի աշնանը մայրաքաղաքի կերպարուեստագէտների տան ցուցասրահում հայ դիտողին ներկայացրեց իր ստեղծագործութիւնները։

Ն. Զարեանն առաջին սփիւռքահայ քանդակագործն է, որը մեր արուեստասէր հասարակայնութեանը ծանօթացրեց իր մեծաքանակ, շնորհալի աշխատանքներին եւ նուիրաբերեց նրանք Հայաստանի պետական պատկերասրահին։

Զարեանի ստեղծագործութիւններին յատուկ է մարդու ներքնաշխարհի ամենաչերմ, ամենանուրբ զգացումների արտայայտումը, այնպիսի զգացումների, որոնք թերեւս խօսքով դժուար է հաղորդել։ Եւ հետաքրքիրն այն է, որ դա նրան յաջողւում է արտայայտել զուտ պլաստիկ անպաճոյճ ձեւերի միջոցով։

Նուարդ Զարեանի ստեղծագործութիւնների առանցքն է կազմում կնոջ եւ մայրութեան թեման, որն առնչւում է բնութեան զարթօնքի, հողի բուրմունքի, լոյսի, արեւի հետ: Դիտողը չի կարող անտարբեր անցնել «Մայրութիւն», «Մայրական սէր», «Ջկնորսի կինը», «Արեւին նայող կինը» գործերի կողքով: Այս բոլոր արուեստի նմուշներում, որոնք կատարուած են կանացի նուրբ ձեռքերով, ցայտուն արտայայտւում է ստեղծագործողի առնական ոգին:

Մեզ բախտ է վիճակուել հանդիպել Նուարդ Զարեանին Հռոմի «Լակասապանկա» ցուցասրահում եւ մօտիկից ծանօթանալ նրա մեծաքանակ ստեղծագործութիւններին։ Շատ ուրախանալի էր տեսնել նրան Իտալիայի անուանի արուեստագէտների միջավայրում, որտեղ նա ունի հաստատուն ձայն։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՀՍՍՌ ժողովրդական նկարիչ, ՍՍՌՄ Գեղարուեստի ակադեմիայի թղթակից անդամ

ՂՈՒԿԱՍ ՋՈՒԲԱՐԵԱՆ

ՀՍՍՌ արուեստի վաստակաւոր գործիչ

Լ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՍՈՆԱՆ ՇՏԱՊՈՒՄ ԷՐ...

Երեւանում հիւր էր Պէյրութաբնակ Սոնա Փօլատեան՝ 23ամեայ մի հեզաճկուն աղջիկ։ Բայց նա իրեն հիւրի պէս չէր պահում. անգամ կանանց տօնի օրը՝ Մարտի 3ին։ Ելոյթ ունեցաւ Երեւանի հեռուստատեսութեամբ, պարեց, ճանաչեցին նրան, կարծեցին թէ նա Երեւանի պար-արուեստի ուսումնարանի սան է։

Այո, այդպէս էր, բայց նա հիւր էր Երեւանում մի քանի ամսով։ Հիւր էր, սակայն իրեն ըզգում էր տանտիրոջ պէս։ Ամէն ինչ լաւ էր... Ինչո՞ւ էր շտապում նա Երեւանից Պէյրութ գնալ։ Այդպէս էլ է լինում, Սոնան Պէյրութ էր շտապում այնպէս, ինչպէս Պէյրութից շտապել էր Երեւան գալ։

Շտապել... հեշտ է ասել, իսկ հոգու խորքում ինչեր կան չասուած։

Ծանօթանանք նրա կենսագրութեանը։ Սեդրակ և Ժօժենի Փօլատեանների կրտսեր դուստրն է։ Հայրը գաղթել է 1915ին։ Հայրենի առաջին երգի հետ նա տեսել է նաև պար, ու մանկապարտէզ գնալու տարիներին աւելի շատ է սիրել այն։ 10 տարեկան հասակում, Սոնային ուղարկում են Փարիզ, ուր նա 3 ամիս աշակերտում է անուանի պարուսոյցներին ու կատարողներին։

Սոնան սիրում է նաև արաբական պարերը, նրանցից շատերը կատարեց 1961 թուականին, Լիբանանում, Պաալպէքի փառատօնի օրերին։ Իսկ յետոյ սկսուեց երիտասարդ պարուհու ճամբորդութիւնները դէպի Հարաւային Ամերիկա, Բրազիլ, Արժանթին, ապա Անգլիա։ Ամէն տարի էլ Սոնան մասնակցում է Պաալպէքի միջազգային տօնին։ Մասնակցելու էր նաև այս տարի։

Դրա համար էլ նա Երեւանից շտապում էր Պէյրութ։ Պէյրութի 125 մարդուց կազմուած հայկական մի խումբ առաջին անգամ 3 օր անընդհատ հայկական ծրագրով մասնակցելու էր միջազգային այդ փառատօնին, իսկ մինչ այդ մեկնելու էր Լիզպոն։ Այդ խմբի մենապարուհին է Սոնան։ Ահա թէ ինչո՞ւ էր շտապում Սոնան. ըշտապում էր, որպէսզի չթառամէին Հայաստանից իր հետ տարած ծաղիկները, որոնք պիտի հասնէին այդ փառատօնին։

Սոնան Պէյրութում ունի պարարուեստի աշխատանոց, որտեղ յաճախում են 8ից մինչեւ 30 տարեկանները։

Սոնան շատ նուէրներ ունէր տալու իր սաներին, նուէրներ Երեւանեան բեմահարթակներից։

Իսկ անցեալ տարի Սեպտեմբերին Սոնան շտապում էր Երեւան։ Ներկայացաւ դեսպանին, խնդրեց իրեն ուղարկել Երեւան՝ կատարելագործուելու։ Շատ էր լսել հայկական պարարուեստի ուսումնարանի ու ընկերակցութեանց մասին։

Երեւանում սիրով ընդունեցին նրան՝ թէ պարարուեստի ուսումնարանում, թէ օփերայի թատրոնում և թէ Ֆիլհարմոնիայում։

Ազգային և բալետային պարերի ու պարարուեստի մասնագիտութեան իւրացման համար պահանջուեց 200 օր։ Նա սովորեց, յանձնեց աւարտական քննութիւնը և ստացաւ վկայական հայրենի երկրից։

Սոնան այդ 200 օրերի ընթացքում մի քանի օրով «եղաւ» Պէյրութում. երբ Լիբանան այցելեց Հայաստանի երգի պարի վաստակաւոր անսամբլը, նա որպէս նուէր այդ խմբի հետ Լիբանան ուղարկեց անսամբլում իր բեմադրած «Տապկա» արաբական պարը, որի համար ծափահարեցին հայերն ու արաբները, ծափահարեցին մեր հայրենակցուհին, իրենց համաքաղաքացուհուն՝ Սոնա Փօլատեանին...

Ու գնաց Երեւանի հիւր Սոնան՝ իր հետ տանելով հայրենի պարը։

ՔՆԱՐԻԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

(Նկարչուհի)

ԻՐԱԿԱՆԻ ԵՒ ԱՆՁՆԱԿԱՆԻ ԱՐՏԱՅԱՅՏՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԴԱՇՆԱԿՈՒՄԸ

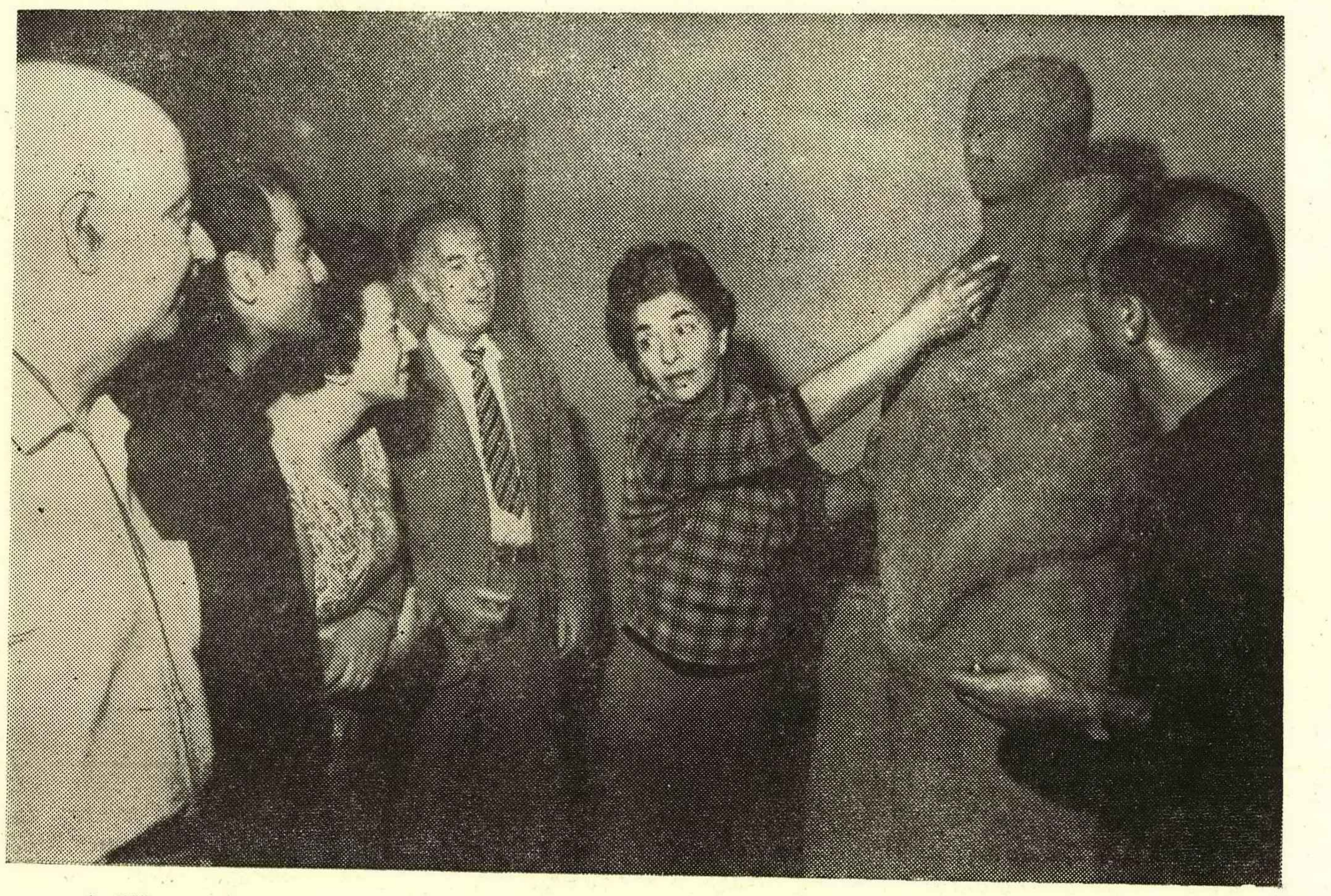
Սփիւռքահայ քանդակագործ Նուարդ Զարեանի ստեղծագործութիւններին ծանօթացանք Երեւանում, որտեղ բացուեց նրա գործերի ցուցահանդէսը:

Ներկայացուած 25 աշխատանքների գերակշռող մասը Ֆիկուրադիֆ համադրումներ էին, որոնք պատկերում էին կնոջ պարզ առօրեան, կեանքի և հոգեկան աշխարհի տարբեր պահերը։ Եղած գործերից դատելով՝ դժուարին է եղել քանդակագործուհու ստեղծագործական ճանապարհը։ Օտար ափերում, պահպանելով իր հայկական ոգին ու կրակը, ստանալով իտալական դասական-ակադեմիական կրթութիւն, ծանօթ լինելով անցեալի մշակոյթին, տիրապետելով իր արուեստի քերականութեանը, Նուարդ Զարեանը պայքարել է ակադեմիայում սովորած տակմերի դէմ և, հակադրուելով ակադեմիային, ստեղծել է իր արուեստի արտայայտչական լեզուն, իր ոճը։ Նա մեծ ջանքեր է թափել ցուցադրուած գործերում հասնելու կերպարի ներքին էութեան ու արտաքինի սերտ կապին. արուեստագիտուհին խուսափել է՝ լուսանկարչական անտարբեր բնապաշտութենէն և՝ ենթակայականութենէն, որոնք երկուսն էլ ի վիճակի չեն ճշմարտացիօրէն պատկերելու մարդուն։ Զարեանի գործերը պարունակում են իսկական արուեստի երկու բաղադրիչն էլ՝ ներքին իրականութիւնը. և արտաքին իրականութիւնը. այդ պատճառով էլ արժէքաւոր են:

Նրա քանդակներում կինն է իշխում, միշտ կինը քիչ-փոխուած մի կին, համարեա միևնոյնը։ «Մայրութիւնը», «Մայրական սէր», «Արեւին նայող կինը», «Հեռուն նայող կինը» քանդակների միջոցով Նուարդ Զարեանը խօսում է ապրելու երջանկութեան մասին, արտայայտում է փիլիսոփայական վեհ գաղափարներ։ Այդ միտք-թեմաները արուեստագիտուհին կարողացել է մարմնաւորել՝ գտնելով համապատասխան արտայայտչական միջոցներ և ձեւեր, պարզեցուած մեծ ընդհանրացումներ, կրկնուող ռիթմեր, հակասութիւնների ներդաշնակութիւններ։

Քանդակագործը իր արտայայտած մտքին և զգացմունքին է ենթարկում արտայայտչական բոլոր միջոցները՝ կոմպոզիցիան, ծաւալները, ձեւը, ռիթմը և գիծը։ Նրա արուեստը սրտով ապրած մի վկայութիւն է և ոչ թէ աչքով տեսած մի բանի ընդօրինակում։

Արտաքուստ նրա քանդակների ոճը թւում է «հնաբոյր», սակայն դա չի նշանակում, որ նրա արուեստը համապատասխանում է «հնաբոյր» արուեստին։ Զգալով իր դարի շարժումը և նրա հանդէպ ունեցած պատասխանատուութիւնը, նա իր արուեստը խարսխել է ներքին յուզմունքի, անհանգստութեան վրայ, որը նա հակադրում է իր անձնաւորութիւնների թուացող ստատիկ դիրքերին և ստեղծում ներդաշնակութիւն՝ մի կողմից արտաքին ստատիկայի, միւս կողմից՝ ներքին դինամիկայի միջեւ, այս երկու հակասութիւնների ներդաշնակումով քանդակներին հաղորդելով մի նոր շարժում, յատուկ հմայք և կենդանութիւն:

Քանդակագործուհի Նուարդ Զարեանը պատասխանում է հայրենակից արուեստագէտների՝ իր «Մայրութիւն» քանդակին վերաբերող հարցին

Այդպիսին է, օրինակ «Ջկնորսի կինը» քանդակը։ Ամբողջ հասակով սպասում դարձած մայրը՝ իր մանկանը գրկած, հայեացքը ուղղել է հեռուն։ Քանդակագործուհին հետաքրքիր արտայայտչամիջոցներ է օգտագործել իր նպատակին հասնելու համար։ Նա այս դէպքում էլ հաւատարիմ է մնացել արտայայտչական իր մտածելակերպին՝ ռիթմերի կրկնմանը, հակադրութիւնների ներդաշնակմանը, դիտողի հայեացքը քանդակի սահմանների մէջ պահելու խնդրի իրագործման: Քանդակուած կնոջ ոտքի ուղղահայեացը նա բարձրացրել է դէպի վեր՝ մինչեւ մօր և մանկան ձուլուած ուսերի կորը, կնոջ գլուխը նա թեթեւօրէն թեքել դէպի մանուկը: Քանդակագործուհին մեծ ուշադրութիւն է դարձրել կերպարի անհանգիստ, սպասողական վիճակի արտայայտմանը. դրա համար նա միւս կողմից ուղղահայեացով է իջեցրել նաեւ թեւը, չնչտելով շատ թեթեւօրէն մի ոտքի վրայ յենուած քանդակի համարեա ուղղաձիգ վիճակը։ «Ջկնորսի կնոջ» այս դիրքի շնորհիւ դիտողի հայեացքը ուղղահայեաց ոտքի գծով բարձրանում դէպի վեր, մօր և մանկան ձուլուած ուսերի կորով անցնելով ընկալում է նրանց դէմքերը, ապա միւս ուղղահայեաց թեւով իջնում է մինչեւ թաթը, որը մանկան ոտքն է պահում։ Դիտողի հայեացքի այդ շարժումը քանդակագործուհին շարունակել է մանկան ոտքի ուղղութեամբ, անկիւնագըծային թեքութեամբ, մինչեւ մանկան թաթիկը, որ դրուած է մօր կրծքի վրայ։ Ստացւում են երկու զուգահեռ անկիւնագծային ծաւալներ, որոնք կոտրում են քանդակի անշարժ կեցուածքը և կարծես նրան առաջ են մղում մի մեծ ըսպասումով, կնոջ ամբողջ կերպարանքը դարձնելով շարժուն ու անհանգիստ։ Այդպիսով, դիտողի աչքը շարժւում է քանդակի մակերեսով, նրա հակադրուող և ներդաշնակուող ծաւալներով և կանգ առնում գլխաւորի՝ մօր դէմքի վրայ, ուժգնացնելով դէպի ծովի հեռուները ձկնորսուհեան գնացած ամուսնուն սպասող կնոջ հոգեվիճակի արտայայտութիւնը:

Աւելի ուշադիր դիտելու դէպքում ներթափանցող աչքից չեն վրիպի Ն. Զարեանի անձնաւորութեանց ներդրուած նրբին տարբերութիւնները, որոնք յատկանշանական են տուեալ հոգեկան պահին։ Չնայած դրան քանդակագործուհու բոլոր գործերն էլ արտայայտում են յաւերժական մարդկային յոյզեր, ապրումներ։

Սակայն այդպէս չի վարւում Զարեանը իր դիմաքանդակներում։ Իր այդ գործերում նա մարմնաւորում է որոշակի անհատականութիւններ, անձնաւորութիւններ. այդպիսիք են «Իմ դուստրը», «Նկարիչը» դիմաքանդակները։

Պէտք է ասել, որ քանդակագործուհին ունի ստեղծագործական հաստատ սկզբունքներ, իր դիրքաւորումը, գտել է իր տեղը ժամանակակից քանդակագործութեան մէջ և իր արուեստով մարմնաւորում է մարդկային այն պատկերը, որը բոլոր ժամանակներին է պատկանում։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՓԱՌՔԻ ՓԱՍՏԱԳԻՐՔ

(ՏԻԳՐԱՆ Յ. ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵԳԷՈՆԸ»)

Հ. Բ. Ը. Միութեան արժանաւոր տնօրէն Գ. Կիրակոսեան մեզի յղած է օրինակ մը այս գեղատիպ և փառակազմ հատորէն, որ լոյս տեսած է այս տարի՝ «Պայքար»ի տպարանէն, մեկենասութեամբ Յակոբ Գ. Գարսամեանի: Հրատարակութեան ամբողջ հասոյթը — ինչպէս կը յայտնէ նախագահ Ալեք Մանուկեան — նուիրուած պիտի ըլլայ Միութեան մշակութային ֆոնտին։

Հեղինակը, այժմ յայտնի փաստաբան Նիւ Եորքի մէջ, միեւնոյն ատեն թէ՛ նախկին լեգէոնական մըն է և թէ ազգային գործիչ ամերիկահայ կեանքին մէջ, և արժանաւորներէն, վաստակաւորներէն։ Իսկ հրատարակուածը, զոր գրողը անուաներ է «պատմական յուշագրութիւն», սովորական գիրք մը չէ։ Այլ գիտական ու աշխատանքի արգասիք, եթէ պրպտումներն ու պեղումները այս մարզին մէջ՝ պիտի նկատենք գիտութեան մաս։ Հատորը ձօնուած է հայ «Անմահ հերոսներու անթառամ յիշատակին»։

Յառաջաբանէն ետք, ուր կը ներկայացուին օգտագործուած աղբիւրներն ու գրուելու մեթոտը, յայտնի ազգագիր-բանասէր Միհրդատ Թիրեաքեան կը կատարէ բացումը՝ ոգեկոչող և համադրական ակնարկով մը։ Ապա՝ կը մտնենք նիւթին մէջ։

Կարելի չէ առանց յուզումի, ցաւի, տառապանքի, հպարտութեան, փառազգացութեան, ափսոսանքի, առանց թախիծի ու նորէն՝ առանց փառայուզութեան դարձնել էջերը, դիտել անհամար պատկերները՝ դէմքերու և դէպքերու, տեսարաններու և քարտէսներու։ Կարելի չէ չտարուիլ...։

Յատկանշական է «Սկիզբն Երկանց» գլուխը, ուր կը խօսուի 28 Յուլիս 1914ի Սարայեւոյի (Պոսնիա) մէջ սպանուած Արքիդուքս Ֆրանց Ֆերտինանտի (գահաժառանգ Աւստրօ-Հունգարիոյ) և կինը դքսուհի Հոհընպերկի, ու անոնց սպանիչ սերպ ուսանող Կաւրէօ Փրենզիփի մասին։ Բացուած է նախճիրներու պատմաշրջան-պատմադաշտը, ուր մէկուկէս միլիոն հայութիւն եւս կը գտնէ մահը՝ անժամանակ ու բռնութեամբ։

Ազատագրումի համար՝ կամաւորական շարժումը Ամերիկահայոց մէջ: Անիկա սկիզբ կ'առնէ ժողովով մը, ուր ներկայ են՝

Ե. Սագօ և Եղիա Սիրվարդ (Ս.Դ.Հ.Կ.)

Միհրան Սրվազը և Յովհ. Ծովիկեան (վեր. Հ.Կ.)

Տք.Ն. Թաշճեան և Մ. Համբարձումեան (Հ.Յ.Դ.)

Ա. Նազար և Մ. Յովհաննէսեան (Հ.Ս.Ռ.Կ.)։

Կը կազմուի Գործադիր Մարմին։ Ու քիչ ատենէն՝ բոլոր կուսակցութեանց համագործակցութեամբ կազմուած այս մարմինը դէպի Եւրոպա (Մարսէյլ), Փոր-Սայիտ և Եգիպտոսի այլ շրջանները, ապա Կիպրոս (Լեգէոնին մարզադաշտը) կը ղրկէ հայկական վրիժառու և ազատարար գունդերը։

«Արարա»յի դիւցազնամարտը կը վճռէ հայոց փառքին ճակատագիրը։ Ջախջախուած թրքօ-գերման բանակին, ազատագրուած Կիլիկիոյ և Երազ...: Վերակառուցման սկիզբը և... անորոշ վիճակ։ Ֆրանսացիները յանկարծ կը դառնան թրքանպաստ։ Հայկական լեգէոնը կը զինաթափուի, կը ցրուի։ Ողբերգութիւն Մարաշի և Հաճընի: Այնթապ, Ուրֆա, Կիլիկիոյ անկախութեան աքտը: Ֆրանքօ-Թուրք կատարեալ համաձայնութիւն և պարպուած Կիլիկիոյ:

Ողբերգութիւնը, զոր արեւմտահայ ժողովուրդի կոտորակեալ մասը կրկին անգամ կ'ապրի, Ֆրանսացի և օտար վկաներու իսկ հաստատումով, աննախընթաց է պատմութեան մէջ։ Խաբուած է հայ ժողովուրդը անգամ մը եւս, այնքան փառք արձանագրելէ ետք՝ ի հաշիւ իրեն և ի հաշիւ զինք հովանաւորող պետութեան։

Հեքեաթ չի պատմեր Պօյաճեան։ Իր երկը փաստերու զմայլելի հաւաքածոյ մըն է, ընաշրջական խիստ ուղիղ դասաւորումով մը՝ որ 415 էջնոց այս գիրքը կը վերածէ պատմագրութեան։ 47 տարիներ են անցած փառքի (ի շահ մեզի) և անփառութեան (ի հաշիւ Ֆրանսայի և դաշնակիցներուն) այդ օրերէն: Պօյաճեան, հակառակ իր զբաղումներուն յաջողեր է կորուստէ և մոռացումէ փրկել թանկագին մասունքներ և մէջտեղ բերել դիւցազներգութիւն մը՝ ուր բիւր անգամներ կ'ապացուցուի հայուն մարտունակութիւնը և հայրենիքի ազատութեան համար զոհաբերելու իր չափանիշը։

Հայ հասարակութիւնը երախտապարտ է Տիգրան Յ. Պօյաճեանին՝ իր ցեղին պատմութեան բերած այս անգնահատելի նպաստին համար։

Գ. ՋԱՀԱԿԻՐԵԱՆ

Ծ.Խ.— Այս արժէքաւոր գիրքէն կարելի է ունենալ՝ դիմելով Հ.Բ.Ը.Մ.ի գրասենեակները։

ՈՍԿԻ ԽՕՍՔԵՐ

Յանգաւորեց ՀԱՅԿ ԿԱՐԻՆԵԱՆ — ՍԷԼԻՄ ԱՊՊԱՍ

1) Թող ըսեն հոգ չէ՝ «բան գիտէ, գէշ է»,
բայց չըսեն երբեք «տգէտ է, էշ է»:

2) Դրամն շատերուն կը բերէ խելք ալ,
բայց շատ շատերուն՝ կը տանի խելքն ալ։

3) Լաւ գոցէ տանդ դուռը երբ հոն չես
եւ մի համեր գող դրացիդ չտես։

4) Քաղցած մեռնելու լաւագոյն միջոց
պատկերներ ծախել՝ կոյրերու փողոց:

5) Տեսակ մը մեռնիլ է ամուսնութիւն
կամ դժոխք կ'երթաս կամ արքայութիւն։

6) Ամէն մարդ խենթ է, իսկ խելօք է ան
որ գիտէ ծածկել խալը խենթութեան։

7) Հաւասարիմ է շունն այնքան ատեն
երբ անօթի է՝ ոսկոր տան իրեն:

8) Հեռու բողը՝ լեզուն ականջէն,
չիմանար խօսքը ելած իր բերնէն։

9) Ծառ մըն է կինը՝ ծառ մը նարինջի
երբ պտուղ տայ՝ քաղցր է կամ լեղի։

(Աղեքսանդրիա)

ԿԱՒԸ ՇՈՒՆՉ Է ԱՌՆՈՒՄ ԱՅՍՏԵՂ

(Շար. Գ. էջէն)

Թէ ինչպիսի նուրբ աշխատանք է հարկաւոր կատարել լաւ արտադրանք տալու համար։ Այստեղ նրանք չտեսան հսկայ մեքենաներ, բարդ կառուցուածքի հաստոցներ, չլսեցին խլացնող աղմուկ, մեքենաների հռնչիւն ու չառաչ, տեսան հանգիստ, խաղաղ դէմքերով մարդկանց, որոնք անշունչ կաւը ձեւաւորում են, դարձնում մարդկութեանը պիտանի ու խօսուն իրեր։ Ահա հոսքային գծի վրայով «քայլում» են պնակները... արձանիկներ, սափորներ, ծաղկամաններ, յախճապակեայ տակառիկներ, շինարարութեան համար այնքան անհրաժեշտ երեսպատման սալիկներ, լուացարանի խեցիներ, կոնքեր, էլեկտրական մեկուսիչներ, պտուտակներ...

Աշխատանքն այստեղ չատ հետաքրքիր է, բայց նկարչական բաժանմունքն աւելի գրաւեց Հայկանուշին ու նրա ընկերուհիներին։ Նկարչական աշխատանոցը աւարտելուց յետոյ նրանք որոշում են մտնել արտադրութիւն, այնտեղ՝ կեանքի դպրոցում, խորանալու ընտրած մասնագիտութեան մէջ։

Այժմ աշխատում են նրանք՝ աշխատանքային փորձի տասը տարուայ «բեռն» ուսերին, աշխատում են վարպետացած, հմտացած, աշխատում են, դարձեալ սովորում, աշխատում են՝ միշտ բարձր պահելով հարազատ գործարանի անունը։

Աւաղ, կաոլին. գաշտային շպատ... խառնւում են իրար, և Հայկուշի, Անահիտի, Սեդայի, Քնարիկի ձեռքերով անշունչ կաւը կարծես շունչ է առնում ու պատմում հայ ժողովրդի անցեալի ու հերոսական ներկայի մասին։

ԱՆԱՀԻՏԻ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔԸ

(Շար. Գ. էջէն)

հացահատիկների, պտուղների կապուած հասունացման հետ։ Այն վեր էր ածուել պտղաբերութեան տօնի, որի ժամանակ մեծ թիւով ուխտաւորներ են հաւաքուել Անահիտի մեհեանների շուրջը։ Այս ծիսակատարութիւնները ուղեկցուել են աղօթքներով ու երգերով, ապա տեղի են ունեցել խնջոյքներ, որոնք տեւել են մի քանի օր։ Անահիտի այս գլխաւոր տօնը մեծ հանդիսաւորութեամբ կատարուել է Երիզայում, որին մասնակցել են թագաւորները և իշխանները իրենց շքախմբերով։

Դարերի փոշին չի անցացրել Անահիտի յիշատակը, տասնեակ հազարաւոր կանայք և աղջիկներ սիրով են կրում նրա անունը։ Ըստ Ագաթանգեղոսի յիշատակութեան Անահիտին տրուած է եղել Ոսկեմայր, Ոսկեծին, Ոսկեհատ տիտղոսներ, որոնք այժմ, ի պատիւ նրա վեր են ածուել յատուկ անուններ և տարածուել բովանդակ Հայաստանում:

Անահիտը մեծ ազդեցութիւն է ունեցել նաև հեթանոսական շրջանի գրականութեան վրայ։ Նրան նուիրուած են եղել բազմաթիւ գործեր, որոնք, ցաւօք, մեզ չեն հասել։ Զգալի է նրա ազդեցութիւնը 17–19րդ դարերի գրական թեմատիկայի վրայ։ Անահիտին են ձօնուած բազմաթիւ բանաստեղծութիւններ, ներսէս Մոկացու «Դարբնոց քարը», Վահրամ Փափազեանի «Անահիտի մեհեանը», Մանուկ Աբեղեանի «Ոսկեմայր-Տիրամայրը», Դանիէլ Վարուժանի «Անահիտ» եայլն։

ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐ

ՍԵՐԺԱՆ ԹԱԳՒՈՐ ԽԱՉԻԿԵԱՆ

Փարիզի մէջ իր մահկանացուն կնքած է ան։ Ծնած էր 1887ին Սեբաստիոյ Խանձառ գիւղը։ Կանուխէն հօրը՝ Մելքոնի պատկանած Հնչակեան կուսակցութեան շնչով սնած, ամուսնացած և երկու մանչերու տէր, Պոլսէն կ'անցնի Պուլկարիա ու Ռումանիա, ապա՝ Միացեալ Նահանգները։

Տիթրոյիթի մէջ իր եղբօր՝ Նշանի ու հոյլ մը գաղափարակից տղոց հետ գործօն կերպով կը մասնակցի հայրենասիրական զանազան շարժումներու։

Առաջին աշխարհամարտը ծագած էր: Թուրքիայէն հասած տեղեկութիւններ ու ջարդերու լուրերը, ու այն յոյսերը զոր կ'արծարծէին Դաշնակից պետութիւնները ազատ հայրենիքի մը կառուցման ի խնդիր, կամաւորական շարժումի մը ծագում տուած էին, որուն առաջին կորիզը կազմած էին Մուսա Տաղի հերոսները։

Թագւոր Խաչիկեան 1917-ին Պորտոյի մէջ կամաւոր կ'արձանագրուի և Արեւելեան Լեգէոն կը հասնի։ Կը ծառայէ որպէս զինուոր, տասնապետ ու սերժան ֆրանսական գրաւման բանակին մէջ ու քեմալական շարժման դէմ. ծանրօրէն կը վիրաւորուի Էքպէզ-Մէյտանի մէջ 1920ին: Անտանկէն Մարսէյլ կը փոխադրուի, ու զինուորական ծառայութենէ ազատ կ'արձակուի։

Մասնակցելով Կիլիկիոյ ազգային կեանքին, մօտէն կը տեսնէ և սիրտը կը խոցուի անդրադառնալով՝ թէ որքան երազային կերպով կազմակերպուած է Հայոց մասնակցութիւնը այս աշխարհամարտին ուր Դաշնակիցները իրենց տեսական շահերուն ճամբուն վրայ ածան արիւն գտած էին։

Քեմալական շարժումին յաղթութենէն վերջ՝ Դաշնակից պետութեանց բանակները մէկիկ-մէկիկ կը լքեն Թուրքիան ու հայը անգամ մըն ալ ջարդուած Կիլիկիոյ և Իզմիրի մէջ, գաղթականի ցուպը ձեռք կ'առնէ: Ասոնցմէ կարեւոր մաս մը Մարսէյլ կ'ապաստանի։ Հ. Հ. Հիւպատոս Տիգրան Միրզոյեանց յիմնապետ Թագւորը տնօրէն կը կարգէ նորահաստատ Օտտոյ գաղթակայանին։

Այս «գէմփ»ը ֆրանսահայ գաղթականութեան համար նախախնամական դեր կը կատարէ 1922էն 1927, մինչեւ իր ցրուումը։ Հազարներով հոն ապաստան ու գործ կը գտնեն, շնորհիւ տնօրէնութեան, վարչութեան ու ազգասէր հայերու ու հայասէր օտարներու ջանքերուն։ Նոր Հայաստանը այս «գէմփ»ին մէջ գտաւ իր առաջին հաւա... խաններուն ու պաշտպաններ... կ... րեւոր մէկ մասը։

1926ին կ'ամուսնանայ Օր. Մաքրուհի Պէզիրճեանի հետ, կը հիմնէ «ԱՐԱՐԱ» տպարանը և ազգային կեանքը կը շարունակէ Հ.Օ.Կ.ի գծով։

Ֆրանսայի գրաւման սեւ օրերուն ընդյատակեայ գործի մղուելով, լեռնէ լեռ կը շրջի, կապ կը հաստատէ գերմանական բանակի հայ ռազմագերիներուն հետ. ասոնք հետագային, մասնակցելով ֆրանսայի ազատագրութեան կռիւներուն, Մանուշեաններուն հետ հայութեան ատեն մը վտանգուած դիրքը փրկեցին յաչս տեղացիին։

Ազատագրութենէն յետոյ, Թագւոր Խաչիկեան, իբր Ընդհ. Քարտուղար Ֆր. Ազգ. Ճակատի Մարսէյլի շրջանին, անխոնջ ուրախութեամբ կը մասնակցի ռազմագերիներու ու եօթը հազար ներգաղթողներու առաքինման փափուկ գործին։

Որպէս կուսակցական, զինուոր, տնօրէն, տպագրիչ, հրատարակիչ «Ազատ խօսքի» և «Արեգ» թերթերու, երկարամեայ թղթակից և աշխատակից հայրենասէր մամուլին՝ ան լայնօրէն նպաստած է հայ արտասահմանի պահպանման ու հայրենիքի հետ սերտ կապերու հաստատման ու ամրապնդման՝ խօսքով, գրչով ու գործով։

«ԽԹԱՆ»

ՆԻԸՐ ԻՍԹ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

ՋԲՕՍԱՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ ՖԱՅՈՒՄԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ԳԵՂԱՏԵՍԻԼ ԱԿՈՒՄԲԸ

Կիրակի, 28 Նոյեմբեր 1965

Մեկնում Հելիոպոլիսէն՝ ՓԱԼՄԻՐԱՅԻ առջեւէն առաւօտեան ժամը 6.30ին. ՆԻԸՐ ԻՍԹ ԱԿՈՒՄԲԷՆ՝ առաւօտեան ժամը 7ին

«ՄԻՍԸ ԹՐԵՎԸԼ»Ի ՀԱՆԳՍՏԱՒԷՏ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺՆԵՐՈՎ

Ամէն ոք կրնայ նաշը միասին բերել, ըմպելի բերելը արգիլուած է: Տեղւոյն վրայ ճաշել փափաքողները պարտին կանխաւ տեղեկացնել։ Արձանագրութեան համար դիմել՝ ընկ. ԳԱՍՊԱՐ ԿՐՏՍՏԵԱՆԻ, Հեռ. 58605, ընկ. ԽԱՉԻԿ ԳԱՄՊԷՐԵԱՆԻ, Հեռ. 53216, եւ ՆՊԱՐԱՎԱԶԱՌ ԼՈՐԻՍԻ, Հելիոպոլիս, Հեռ. 860892:

Երթեւեկի եւ մուտքի սակ 100 Ե.Դ., վճարելի արձանագրութեան պահուն:

Մի զրկուիք ընտանեկան հաճելի օր մը վայելելու այս լաւագոյն առիթէն:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՃԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
25 ՆՈՅ 1965

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԿՈՓԱՄԱՐՏ

ՔԼԷՅ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Երեքշաբթի, 23 Նոյեմբեր 1965, մեր ժամով առաւօտեան ժամը 5·30ին Նեվատա (ԱՄՆ) նահանգի Լաս Վէկաս քաղաքին մէջ տեղի ունեցաւ կոփամարտի (ծանր կշիռ) ախոյեանութեան գոտիի մրցումը Մոհամէտ Ալի Գ. Քլէյի և Ֆլոյտ Փաթերսընի միջեւ. Առաջինը աշխարհի ներկայ ախոյեանն է, իսկ երկրորդը նախկին ախոյեանը։

Երկար ատենէ ի վեր սպասուած այս շատ հետաքրքրական մրցումը վերջացաւ ի նպաստ երիտասարդ ախոյեան Քլէյի (23 տարեկան)՝ 12րդ ռաունտին։

Ծանր կշիռքի աշխարհի ախոյեանութեան տիտղոսին համար, յառաջիկայ տարուան սկիզբները, յաղթական Քլէյ պիտի մրցի Էրնի Թերրիլի հետ։

ՖՈՒԹ-ՊՈԼ

ԱՀԼԻ-ԶԱՄԱԼԷՔ

Ֆութպոլի լիկի մրցումները կանոնաւորապէս կը շարունակուին։

Անցեալ Ուրբաթ, 19 Նոյեմբեր 1965, Ահլիի դաշտին վրայ տեղի ունեցաւ 45 հազար հոգիի ներկայութեան, Գահիրէի երկու ամենամեծ ակումբներու խումբերուն միջեւ շատ հետաքրքրական և ջիղերու մրցումը, որ վերջացաւ հաւասար արդիւնքով, 2–2։

Մրցումը սկսաւ ճիշդ ժամուն ու երկու խումբերն ալ առանց ժամանակ կորսնցնելու անցան յարձակողականի՝ ի միտի ունենալով յաղթել։ 22 խաղացողներն ալ գիտնալով այս մրցումին կարեւորութիւնը՝ չխնայեցին իրենց ուժերը և ջանքերը, որպէսզի գոհացում տան իրենց ժողովուրդին։

Ահլիի խումբի խաղացողները աւելի հանդարտ խաղարկութիւն մը ունեցան և իրենց ճշգրիտ փասերով կը հասնէին Զամալէքի բերդին. բայց ոչ մէկ վտանգ՝ շնորհիւ Զամալէքի պաշտպանողական ուժին։ Ասիկա տեւեց 10 վայրկեան, որմէ ետք Զամալէքի խումբը քաջալերուելով իրենց զօրաւոր պաշտպանողականէն՝ անցաւ յարձակողականի, քանիցս վտանգելով Ահլիի բերդը ու 17րդ վայրկեանին Զամալէքի խաղացող Ահմէտ Մուսթաֆա, խլելով գնդակը Քամալ Մահմուտէն, յառաջացաւ դէպի Ահլիի բերդը՝ առանց որեւէ ընդդիմութեան ու բարձրացուց գնդակը ու դպչելով Միմի Ապտէլ Համիտին, գնաց Ֆարուքին որ շատ դիւրութեամբ նշանակեց Զամալէքի ա· կէտը, մեծ ուրախութիւն և խանդավառութիւն պատճառելով իր ժողովուրդին։

Ահլիի խաղացողները այս տեսնելով ամէն ջանք ի գործ դրին հաւասարութեան կէտը նշանակելու՝ հարուածելով Զամալէքի բերդը քանիցս և 37րդ վայրկեանին Մոհամէտէյնի մէկ լայնքին փասը անցընելով Զամալէքի յետսապահերէն՝ կը հասնի Մուսթաֆա Ապտէլ Ղալիի, որ արագօրէն կը տեղաւորէ գնդակը Շահինի բերդը, նշանակելով հաւասարութեան կէտը։ Ամբողջ դաշտը իրար անցաւ ուրախութենէն, ոչ միայն խաղացողները, այլեւ՝ ժողովուրդը։ Ա· կիսախաղը վերջացաւ 1–1։

Բ· կիսախաղը սկսաւ ու Ահլիի խաղացողները քաջալերուած ու ինքնավստահ յարձակողականի կ'անցնին ու 11րդ վայրկեանին Շերպինիի մէկ ճշգրիտ փասը Քամալ Մահմուտի՝ կը յառաջանայ մինչև Զամալէքի բերդը. Ահմէտ Ռիֆաաթ վտանգը տեսնելով ֆաուլ մը կ'ընէ ու իրաւարարը փենալթի կը սուլէ, որով կ'իրականանայ Մուսթաֆա Ղալիի կողմէ Ահլիի բ. կէտը։ Ահլիի խաղացողները այս կէտէն ետք իրենց խաղարկութիւնը կը փոխեն ու կ'անցնին պաշտպանողականի, զոր շատ կանուխ ըսկսան։

Ասիկա պատճառ եղաւ, որ Զամալէք կատաղօրէն անցնի յարձակումի և 30րդ վայրկեանին Ֆարուքի մէկ բարձր փասը կ'անցնի Ահմէտ Մուսթաֆային, ու գնդակը կը տրուի Համատա Իմամի, և ճիշդ այդ վայրկեանին Զամալէքի խաղացող Կոհարին՝ օֆ-սայտ կեցած էր ու իրաւարարի օգնական Մոհամէտ Ռիզգ բարձրացուցած էր դրօշակը, բայց իրաւարար Հիւսէյն Իմամ հաշուեց նշանակուած կէտը, որ կ'ըլլայ հաւասարութեան կէտը։

Զամալէք՝ հաւասարութեան կէտը նշանակելէ յետոյ, ամէն միջոց ձեռք առաւ որպէսզի խաղը հաւասար վերջանայ. մինչ Ահլիի խաղացողները կ'ուզէին որեւէ մէկ ձեւով 3րդ կէտ մը նշանակել, բայց ի զո՜ւր. ու խաղը վերջացաւ հաւասար արդիւնքով։

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ՃԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Օր. Ալիս Տիլէնեանի ընդ Տր. Դանիէլ Զարուկեանի (Գանասա) բարեբաստիկ ամուսնութեան ուրախ առթիւ, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Եմէնիճեան (Աղեքս.) կը նուիրեն 50 ե. դ.:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԻՆ

Գեր. Տ. Զաւէն Ս. Չինչինեանի Եպիսկոպոսացման հրաւալի առիթով՝ կը նուիրեն.

Ընկեր եւ Տիկին Խորէն Իսկէնեան ե. դ. 100

Ընկեր եւ Տիկին Հայկ Օհաննէսեան ե. դ. 100

Տէր եւ Տիկին Վահան Չէչնէնեան ե. դ. 100։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ
ԳԱՀԻՐԷ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ 45ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ

ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ-ԽՐԱԽՃԱՆՔ

Կազմակերպութեամբ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Նախագահութեամբ

ՎԵԹԵՐԱՆ ԸՆԿԵՐ ԽՈՐԷՆ ԻՍԿԷՆԵԱՆԻ

ՈՒՂԵՐՁ, ԲԱԺԱԿԱՃԱՌ

Գեղարուեստական ելոյթներ՝ մասնակցութեամբ տեղւոյս արուեստագէտներուն եւ սիրողներուն:

Հանդիսութենէն ետք՝ Պարանցիկ Երեկոյթ։

Ճաշի մասնակցողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ մինչեւ Շաբաթ, 27 Նոյեմբեր 1965 կէսօր, դիմելով սրահի քարտուղարութեան՝ ամէն երեկոյ ժամը 8էն 10, կամ հեռաձայնելով՝ 59706, 62590, 43826, եւ 915013 թիւերուն:

ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹԻ ԲԱՐԵԿԱՄԻՆ ՍԻՒՆԱԿԸ

Ընդառաջելով բազմաթիւ ընթերցողներու փափաքին, բացած ենք դրոշմաթուղթի բարեկամին սիւնակը», օգտակար ըլլալու եւ դիւրացնելու համար նամակադրոշմի փոխանակութիւնը մեր բարեկամներուն միջեւ: Փափաքողներուն կը տրուին նորութեանց մանրամասնութիւնները։ Մասնակցելու համար գրել՝

«Tchahakir» Timbres – Poste, B·P· 2111, Le Caire (R·A·U)

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م." - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél.91 5013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱԾՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 106 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 2 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1965 ՀԱՏԸ ԶԵՌՔԻ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.

عدد رقم ١٠٦ – الخميس ٢ ديسمبر ١٩٦٥

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԸ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԸ

(ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29Ի ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ)

Պատմութիւնը կը սորվեցնէ, որ Հայաստան կոչուած երկրին եռհազարամեայ անկախութեան վերջ տրուեցաւ երբ 1045ին Անին ծախուեցաւ բիւզանդացիներուն։

Բագրատունեաց արքայատոհմէն Ռուբէն Իշխան, 1080ին, Տաւրոսեան լեռներուն վրայ վերստեղծեց հայկական պետութիւնը, ծնունդ տուաւ Կիլիկիոյ՝ Փոքր Հայաստանին, որ իր կարգին — զոհ արեւմտեան խարդաւանանքներու — ինկաւ բարբարոսներու հարուածներուն տակ, 1375ին։

Անիի վերջին թագաւոր Գագիկ Բ.ի Կիզիստրա բերդին մէջ մահացումէն (1079) երեք դար ետք, 1393ին մեռաւ Ռուբինեան վերջին արքան՝ Լեւոն Ե.ը Փարիզի մէջ։ Լեւոնի մահէն ետք, դար մը (1393-1489)՝ «Հայաստանի թագաւոր» անունը կրեցին Կիպրոսի թագաւորները։ ԺԵ. դարուն, այդ տոհմին վերջին շառաւիղը իր այս պատուատիտղոսը շնորհեց Վենետիկի Դուքսին։ Լուսինեան գերդաստանէն իշխանուհի մը, Սավուայի դուքսի մը հետ ամուսնանալով, Փիեմոնթէի գահակալները իրենց պատուանուններուն վրայ աւելցուցին նաեւ «Հայաստանի թագաւոր» տիտղոսը։

Ինչպէս կը տեսնուի, հայոց երկիրը իրենց մէջ բաժնուելէ ետք, աշխարհին տիրողներէն ոմանք, «Հայոց թագաւոր» անունն ալ ձեռքէ ձեռք անցուցին։ Հայկական բարձրաւանդակը դարձաւ պատերազմի և աւերածութեան թատերաբեմ։ Ու պէտք է երեւակայել, եթէ չկարդանք իսկ հայոց ողբերգական ոդիսականը, թէ ի՜նչ կ'ըլլար հայ ժողովուրդը՝ թաթարներու, պարսիկներու, սելճուքներու և օսմանեան թուրքերու գրոհներուն ժամանակ։

Ո՛չ մէկ արժէք կը ներկայացնէին մեր դարաւոր մշակոյթն ու քաղաքակրթութիւնը՝ զինուորաքաղաքական տեսակէտէն։ Երկրին տալէ ետք նոր անուն, ոսոխը սկսած էր ազգն ալ կուլ տալ...։

Փոխուեցան ժամանակները։ Եկաւ Ֆրանսական Մեծ Յեղափոխութիւնը 1789ին՝ իր անտեղիտալի սկզբունքներով։ Եկան Կոմունան, Միսոլոնկին, Վիտոշը, և փոխուեցաւ ժամանակաշրջանի դիմագիծը։

Բարբարոսներն ու օսմանեան բարբարոսը, իր անկման նախօրէին, կատղեցաւ և ուզեց լափել հայ զարթած ուղեղը, բոլորովին սեփականացնելու համար ամէն ինչ՝ որմէ ոչինչ իրն էր, իրմէ կերտուած։ Հայոց ժողովուրդը կորսնցուց իր թիւին կէսը, երկու միլիոն։ Արիւնլուայ, ան վեր կացաւ և ապացուցուց, թէ կրնայ Արաբա, Սարտարապատ ու Ղարաքիլիսէ ստեղծել։ Բախտը ժպտեցաւ պահ մը, յոյս կար՝ որ մեր վէրքերը պիտի ամոքուէին...։

Սակայն Պերլինի վեհաժողովին (1878) շայլոկները կը հսկէին իրենց որսերուն վրայ... իրենց որսին վրայ (Կովկաս)։ Բարիւղահանքերը, դիրքերը սեփականացնել կ'ուզէին՝ առանց անոնց մօտիկ կանգնած բանուոր-ժողովուրդին իրաւունքները ճանչնալու։

Բախտին ժպիտովը անտէր մնացած Արարատեան աշխարհը չէր կրնար դրամատիրական աշխարհակալութեան ոտնատախտակ ծառայել։ Հողամասին ղեկը իրենց ձեռքին մէջ ունեցող հայ ղեկավարները, իրենց ժխտական բնաւորութեամբ և ուղեգծով, թշնամանք էին յառաջացուցած։ Աւերածութենէն ետք՝ արիւնաքամ ժողովուրդը, որ կը տուայտէր քաղցէն, սովէն, համաճարակներէ, ահա՛ անգամ մը եւս նշաւակ եղաւ միջցեղային հարուածներու։ «Ընկերվարական» Մաքտոնալտներ և Սնովտըններ չուզեցին «բարեգործ»ի իրենց ձրի տիտղոսին իսկ տէրը մնալ։

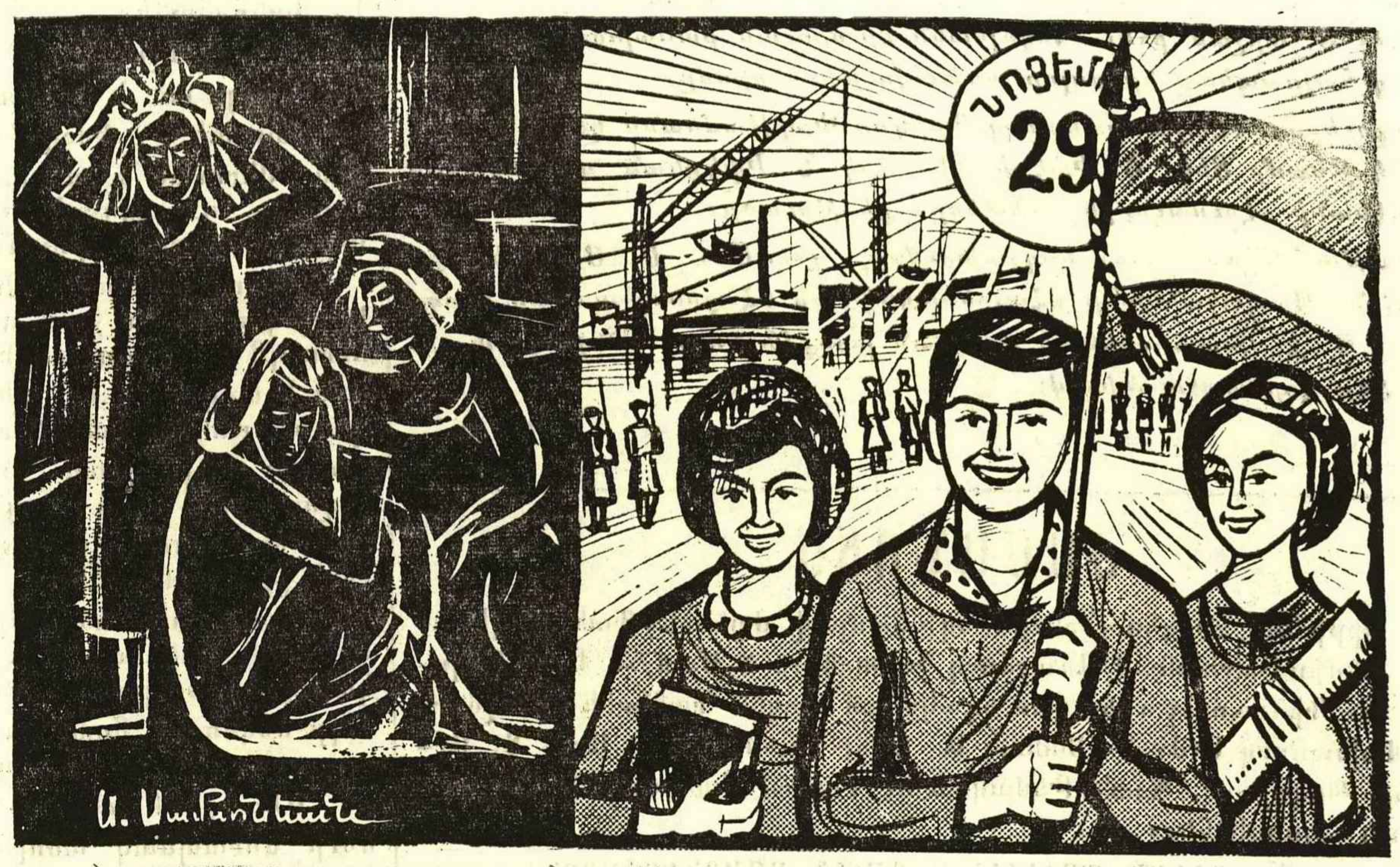
Ու Գարապէքիր տաճիկ ջարդարարը, հայոց դաշնակի՜ց, խաչապա՛շտ Արեւմուտքէն ստացած փամփուշտովն ու սուինովը քալեց անճիտելու հայոց ժողովուրդին մնացորդացը...։

Ալեքսանդրապոլի դաշնագրով՝ տաճիկը կը լրացնէր Ապրիլեան եղեռնը ու ընդմիշտ կը գերեզմանէր Հայաստանը։ Վասնզի, հիւսիսի մէջ բոցավառած Հոկտեմբերեան Աստղը տեսնելու համար՝ կո՛յր էին մնացած հայոց ինքնամոլ առաջնորդները։ Անոր ջերմութեան ապաւինելու համար՝ չափէն աւելի կոկոզավիզ կը հանդիսանային անոնք։

Բայց ժողովուրդին օրհասի ճիչը հասաւ Մեծ Առաջնորդին՝ Լենինին։ Ու Կարմիր Բանակը, անոր հրահանգին վրայ, քալեց...։ Ազրպէյճանի ճամբով, ազատարար բանակը. մտաւ Հայաստան։ Ու Դիլիջանի մէջ, հայ ժողովրդական Ցեղկոմի նախակարապետները ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՀՌՉԱԿԵՑԻՆ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ-ԺՈՂՈՎՐԴԱՑԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ, 1920 Նոյեմբեր 29ին։

Ալեքսանդրապոլի մէջ գերեզմանուած հայոց հայրենիքը և իր ժողովուրդը՝ Աստուածորդիին նման երեք օր ետք ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԻՆ Երեւանի մէջ, Տէլտէրեանի և Կանայեանի ալ կնիքով։

(Շար. տես էջ 8)

ՆՈՅԵՄԲԵՐԵԱՆ ԺՊԻՏ — Խորհրդանկար Ս. Սամսոնեանի

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ ԵՒ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՃԱՌԸ

Հինգշաբթի, 25 Նոյեմբեր 1965, տեղի ունեցաւ ԱՄՀի Ազգային Ժողովի երրորդ Նստաշրջանի բացումը։ Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր արտասանեց կարեւոր ճառ մը՝ հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Ազգային աշխատանքներու և հեռանկարներու մարզին մէջ ա. հնգամեակը վերջացած է և մտած ենք բ. հնգամեակը։ Համարարական քաղաքական յեղաշրջումներու պատմական շրջանը աւարտած է, կ'ապրինք քաղաքա-ընկերային յեղափոխութեանց փուլը։

Միջազգային երկու տիրող կեդրոններու գոյութեան գաղափարը կասած է. այժմ կան բազմաթիւ կեդրոններ. բոլոր ազգերը կը գիտակցին որ անկարելի է հիւլէական պատերազմ մը։ Նկատելի են հետեւեալ իրողութիւնները.

ա) ԱՄՀի ժողովուրդին հիմնական հարստութիւնը կը կայանայ անոր անսպառ կարողականութեան մէջ՝ աշխատանքի մարզին մէջ։ Արաբը պէտք է յոգնի իր չերտ մը հողը բերրի դարձնելու համար։

բ) Բնակչութեան և անոր տնտեսական պահանջներուն աճը կը ստիպէ մեզ լրջօրէն ծրագրել աշխատանքի բազմապատկումի գործը, երկու ճակատներու վրայ։

գ) Բարձր Ջրամբարի լրացումով՝ պիտի ունենանք զմայլելի արդիւնք։

դ) Հարկ է զարգացնել ճարտարարուեստը և ծանր ճարտարարուեստը և մեր կարողականութիւնը։

ե) Արդիւնքը՝ ունի երկու նշանակութիւն. բաւարարում երկրի ժողովուրդին և պատասխանել արտաքին պահանջներուն՝ արտածումով։ Պէտք է բարձրացնենք մեր արտադրութեան որակը, ի նշան մեր քաղաքակրթութեան բարձրութեան։

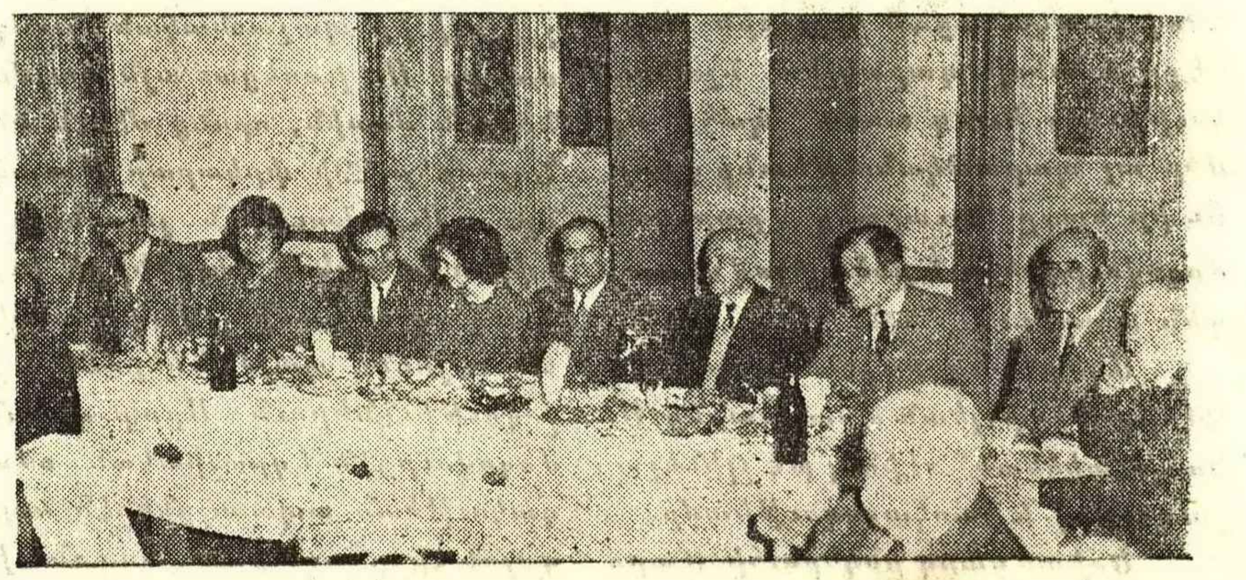
(Շար. տես էջ 7)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԱՏԱԳՐՄԱՆ 45ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԱՄՀ-Ի ՄԷՋ ՏՕՆՈՒԵՑԱՒ ՅԱՂԹԱԿԱՆՕՐԷՆ

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՂԱՒ ԱՐԱԲ ԵՒ ՀԱՅ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒԶԻՉ ՑՈՅՑ ՄԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Օրերէ ի վեր սպասուած Նոյեմբեր 29ի ազատագրութեան 45րդ տարեդարձը Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահին մէջ տօնուեցաւ շքեղ ճաշկերոյթ-խրախճանքով մը՝ Կիրակի, 28 Նոյեմբեր 1965, կ. ե. ժամը 9էն սկսեալ, բարեհաճ մասնաւոր արտօնութեամբն ու հովանաւորութեամբը ԱՄՀի Կառավարութեան (20 տարիէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով)։

Եղած հրաւէրին իրենց ներկայութեամբ պատասխանած էին պետական պաշտօնատարներ, դեսպանատան անձնակազմէն աւագ անդամներ, հայ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ, մամուլի մարդիկ, ծանօթ ազգայիններ, մտաւորականներ, արուեստագէտներ, և այլ ազգայիններ՝ իրենց տիկիններով, ինչպէս նաեւ հոծ թիւով համակիրներ և ընկեր-ընկերուհիներ։

Պաշտօնական ճիւղերու սեղանը

Հայկական Ընթերցասրահի Պատուոյ Նախագահ Ընկեր Սարգիս Պալաեան, որոշեալ ժամուն, երեկոյթը բացաւ և Սրահի Տիկնանց Յանձնախումբին կողմէ անձնուիրաբար պատրաստուած ճոխ սեղաններուն առջեւ տեղ գրաւած հիւրերը հրաւիրեց նախ ճաշակելու, առաջին բաժակը վերցնելով Մեր Մայր Հայրենիքի պատմութեան մեծագոյն եղելութեան Նոյեմբեր 29ի յեղաշրջումին 45ամեակին համար։ Երկրորդ բաժակը բարձր յուեցաւ կենացը արաբ ազնուական ժողովուրդին և արաբ

(Շար. տես էջ 2)

ՎԵՀ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.Ի ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ

Հայ Գեղարուեստասիրաց Միութիւնը և Կոկանեան Սրահը միասնաբար կազմակերպած էին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վեհ. Վազգէն Ա.ի գահակալութեան տասնամեակին նուիրուած հանդէս մը, Հինգշաբթի, 25 Նոյեմբեր 1965, երեկոյեան, նախագահութեանը տակ Տ. Մամբրէ Ս. Արքեպս. Սիրունեանի, ներկայացուած Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Տաքարեանով։ Ներկայ էին ազգ. իշխանութեան, յարանուանութեանց, քոյր միութեանց և մամուլի ներկայացուցիչները և հոծ թիւով հանդիսականներ։

Բեմը, խորքին վրայ, զարդարուած էր Հայաստանի Արծիւին պատկերովը, մէջտեղը Հայրապետին նկարով, գործ նկարիչ Ս. Սամսոնեանի։

Բացման խօսքն ըրաւ պ. Է. Կոտալագեան։ Օր. Շուշան Խաչիկեան արտասանեց Ժ. Ցակոբեանի «Եկեղեցին Հայկական»ը։ Պ. Մ. Գարանֆիլեան երգեց Նարեկացիի մէկ տաղը, դաշնակի ընկ. թեամբ Մօ. Ե. Ցակոբեանի։ Աղեքս.էն պ. Գ. Քիւփէլեան արտասանեց Մ. Հայկենցի «Վեհափառին Համբոյրը» քերթուածը։ Գ. Աչխէն Մէօթէմէտեան դաշնակի վրայ նուագեց Կոմիտասի «Վաղարշապատի պարը»։

Արժ. Տ. Արշամ քհնյ. Պօղոյեանն էր օրուան բանախօսը, որ ներկայացուց հայրապետը իր բոլոր առաւելութիւններովը։

Երգուեցաւ «Հայաստան»ը պ. Գրիգոր Փարթամեանի կողմէ, դաշնակի ընկ. թեամբ Տիկ. Ծ. Իփէքեանի։ Տիկ. Ն. Իփէքեան արտասանեց Վ. Թէքէեանի «Լուսաւորչի կանթեղը» քերթուածը։

«Թաթուլ Ալթունեան» երգչախումբը, ղեկ. Մօ. Ե. Ցակոբեանի, երգեց Ալէօ Պապաջանեանի «Հայրենական»ը և «Հայրապետական Մաղթանք»ը։ Պ. Է. Կոտալագեանի փակման խօսքէն ետք՝ հանդէսը փակուեցաւ Տէր Հօր պահպանիչով։

Զ. Պ.

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Երկուշաբթի Նոյ. 29, կէս գիշերին, օդի ճամբով, Ժընեւէն Գահիրէ վերադարձաւ Թեմիս Բարեխնամ Առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Մամբրէ Ս. Արքեպս. Սիրունեան։ Դիմաւորելու համար օդակայան գացին Գահիրէի Առաջնորդական Փոխանորդ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Տաքարեան, Արժ. Տ. Արշամ Քհնյ. Պօղոյեան, Պատկ. Թեմական եւ Քաղաքական ժողովի անդամներ եւ այլ ազգայիններ։

ԴԻՒԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Կիրակի, 28 Նոյեմբեր 1965, կ. ե. ժամը 5ին, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, հոծ թիւով հարսնեւորներու ներկայութեան տեղի ունեցաւ Ս. Պսակի արարողութիւնը Տոքթ. եւ Տիկին Արթին Արթինեանի ու Տէր եւ Տիկին Թորգոմ Կարիպեանի զաւակներուն՝

ՏՈՔԹ. ՊԵՐՃ ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ

ընդ

ՕՐ. ՄԱՆՆԻԿ ԿԱՐԻՊԵԱՆԻ

կնքահայրութեամբ փեսայի հօրեղբօր՝ Տք. Կրպ. Արթինեանի։ Ձեռնտուութիւնը կատարեց Արժ. Տ. Արշամ Քհնյ. Պօղոյեան, որուն կ'ընկերակցէին Տէր Հայրեր՝ Սահակ Ա. Քհնյ. Տաքարեան եւ Ցուսիկ Քհնյ. Նշանեան։ «Շնորհալի» երգչախումբը կը ղեկավարէր Մօ. Ե. Ցակոբեան։

Համակրելի փեսան՝ Տոքթ. Պերճ, նոր վկայուած է Եգիպտական Համալսարանի Բժշկական ճիւղէն։ Սիրուած է ան իր ուշիմութեամբը եւ ազգային-քաղաքացիական պատրաստութեամբը։

Շնորհալի հարսը՝ Օր. Մաննիկ, Կարիպեաններու չորս զաւակներէն երրորդն է (բ. դուստր)։ Ան օժտուած է ազգային եւ գերմանական դաստիարակութեամբ։ Տէր է բարձրագոյն կրթութեան եւ ծանօթ է լեզուներու։ Նաեւ հայ տունի մը սիւն հանդիսանալու բոլոր առաւելութիւնները ունի։

Արարողութեան ընթացքին՝ Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. խօսեցաւ բովանդակալից խրատական։ Նորապսակ ամոլը մեկնեցաւ նոյն օրն իսկ, մեղրալուսնի ճամբորդութեան համար։

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները՝ նորապսակ ամոլին, իրենց ծնողաց ու պարագաներուն։

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ԱՆԱՍՏԱՍ ՄԻԿՈՅԵԱՆ ԿԸ ՍՏԱՆԱՅ ԼԵՆԻՆԵԱՆ ՇՔԱՆՇԱՆ

Մոսկուայէն, 24 Նոյեմբեր թուականով կը հեռագրեն, որ Խորհրդային Միութեան Համայնավար Կուսակցութեան Գերագոյն Խորհուրդը Լենինեան շքանշանով պատուած է Հանրապետութեանց Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահութեան Նախագահ Անաստաս Միկոյեանը, անոր ծննդեան եօթանասնամեակին առիթով և առ ի գնահատութիւն Կուսակցութեան և Խորհրդային Միութեան մատուցած անոր մեծ ծառայութիւններուն։

ՀԱՅՈՒՀԻԻ ՄԸ ԵԼՈՅԹԸ՝ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԵՄԷՆ

«Սովետ Կին» անգլերէն լեզուով հատորին 1965 տարուան թիւ 10 համարին մէջ՝ «Վիճաբանութիւնը Միութիւն Բերաւ» խորագիրը կրող յօդուած մը ունի Լարիսա Ստեփանեան՝ Հայաստանի Սովետ. Սոցիալիստական Հանրապետութեան Նախարարներու Խորհուրդի փոխ-վարչապետուհին։

Կիներու Ռամկավարական Միջազգային Ընկերութեան զանազան ժողովներուն՝ Տիկ. Լ. Ստեփանեան ներկայ եղած է իբրեւ պատգամաւորուհի և խօսած՝ Հայաստանի անցեալէն ու ներկայի նուաճումներէն։ Յայտնած է, որ բաւական թիւով մասնագէտներ գացած են Հայաստանէն Չինաստան, օգնելու որպէս զի զարգանայ ճարտարարուեստը։

«Խորունկ տպաւորութիւն գործեցին այս խօսքերը՝ մեր չինացի քոյրերուն վրայ», կ'ըսէ յարգելի յօդուածագիրը։ Կը շեշտէ որ ձեռք ձեռքի տալով՝ կիները կրնան ջանալ արգիլել նոր պատերազմ մը ու փրկել մանուկներու կեանքը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

բարեկամ կառավարութեան, որ այս տարի պաշտօնապէս արտօնած էր մեծ շուքով տօնելու «Հայոց Ազգային Տօնը» (Էլ-Էյտ էլ Գովմի էլ-Էրմէնի)։

Առաջին խօսողը եղաւ օրուան նախագահ Ընկ. Խորէն Իսկէնեան, որ Նոյեմբեր 29ի տօնին մեծութիւնը հաստատելէ ետք, պաշտօնական այս տօնակատարութիւնը սեպեց Արաբեւսովետ Բարեկամութեան գեղեցիկ ցոյցերէն մէկը և փոխադարձ յարգանքի արտայայտութեան աքթ մը եւս։ Ապա Ընկ. Իսկէնեան հաւաքոյթը վարելու պաշտօնը յանձնեց Ընկ. Ս. Պալաեանին, իբրեւ սեղանապետ։

Ընկ. Պալաեան ուրախութեամբ յայտարարեց՝ որ նոյն օրը ժամը 2.30ին արաբական ձայնասփիւռը յայտարարած է որ Հայկ. Սրահին մէջ կը տօնուի Հայոց Ազգային Տօնը։ Ապա խանդավառ ու զուարթ շեշտով, հետզհետէ հրաւիրեց անձերը, որ ելոյթ կատարեն։

Փոքրիկ սամունքող Նուպար Պահատրեան, բեմէն արտասանեց երկու քերթուած, Վաչագան Յովհաննէսեանի «Մասիսների Հայեացքի տակ», և Օննիկ Բանիկեանի «Նամակ Սփիւռքի Հայութեան» և ծափահարուեցաւ երկարօրէն։

Ընթերցասրահի կազմակերպութեան գործօն անդամներէն Ընկ. Հայկ Օհաննէսեան խօսեցաւ, իր կարգին, մեր ժողովուրդի և մեր հայրենիքի պայքարին մասին։ Նշեց իբրեւ ականատես վկայ, որ Նոյեմբերեան ազատագրումը վերջ տուած էր՝ ո՛չ միայն բնութեան ու պայմաններուն գործած աւերներուն, այլեւ մանաւանդ, Ալեքսանդրապոլ հասած և Երեւանի դռները բախող ջարդարարի սպառնալիքներուն։ Ընկ. Օհաննէսեան երախտագիտական խօսք ուղղեց արաբ ազնիւ ժողովուրդին, որ իր աղն ու հացը կիսեց մեզ հետ։

Ընկերուհի Մարգրիտ Ցակոբեան երգեց «Սեղանն է առատ, դիմացն Արարատ»ը, կոչ ընելով որ բոլոր ներկաները ձայնակցին իրեն։ Ստեղծուեցաւ խիստ զուարթ մթնոլորտ։ Բոլորը կ'երգէին։

Խօսեցաւ Ընթերցասրահի բազմամեայ բանախօս և ներկայիս Աղեքսանդրիոյ «Արաքս» Շաբաթաթերթի խմբագիր Ընկ. Սիսակ Շալճեան, ծանրանալով հայ ժողովուրդի տոկունութեան, պայքարելու ատակութեան, լաւատեսութեան, ստեղծագործելու կարողութեան եւ խաղաղասիրութեան վրայ։ Նոյ. 29ով յարութիւն առած հայ ժողովուրդը՝ կը գտնուի իր հայկական և մարդկային կոչումին ծառայելու ճամբուն մէջ։

Օր. Մայտա Պալաեան դաշնակի վրայ նուագեց Է. Փաուէրի «Թամպուրէն»ը։

Հայկ. Ընթերցասրահի Երիտասարդաց Յանձնախումբի անդամներուն կողմէ ուղերձ մը կարդաց երիտասարդ Ընկ. Գեղամ Գոգորեան։

Ընկեր Նախագահը խօսք տուաւ քոյր կազմակերպութեան ներկայացուցիչ և Կոկանեան Սրահի ատենապետ պ. Համբարձում Գարայեանին որ խօսեցաւ բովանդակալից ամփոփ ճառ մը՝ վեր առնելով Նոյեմբեր 29ով իրականացած հրաշքին արժէքը և անոր դարակշիռ նշանակութիւնը։ Կանգ առաւ պահ մը մեր ալ պարտականութեանց վրայ։ Եւ իր ճառը աւարտեց բարեկամ ժողովուրդներուն ընծայելով սրտագին պատիւ։

Աղեքսանդրիայէն հիւր՝ Պ. Գէորգ Քիւփէլեան արտասանեց Ս. Կապուտիկեան՝ «Լինել թէ չլինել»ը յուզումով և հասկացողութեամբ։

Երիտասարդ ընկերուհի Մարօ Պալաեան, հայկական տարազով, հայրենի նուագի ընկերակցութեամբ, պարեց երկու հայկական պարեր՝ «Տաւիղներու պարը» և «Կարաւանի պարը»։ Ան մեծապէս գնահատուեցաւ բոլոր ներկաներէն։

«Ջահակիր»ի աւագ խմբագիր Ընկ. Հայկ Ժամկոչեան խօսեցաւ Նոյ. 29ի անցեալի տօնակատարութեանց մասին։ Ան ըսաւ, որ այսօրուան պաշտ. արտօնութիւնը փաստն է այն մեծ բարեկամութեան և անկեղծ յարաբերութիւններու սերտացման, որ գոյութիւն ունի Սովետական ժողովուրդներուն և արաբներուն միջև ներկայիս։ Յիշեց սովետահայ մտաւորականի մը դիտողութիւնը՝ թէ Սասունցի Դաւիթին արձանին մէջ, Երեւան, անոր սուրը ուղղուած պէտք է ըլլար հայկական հողերու յափշտակիչ երբեմնի ջարդարարներուն կողմը։ «Եթէ հաւատարիմ մնանք Նոյեմբերին, ըսաւ Ընկ. Ժամկոչեան, վաղ թէ ուշ, այդ սուրը պիտի դառնայ՝ ազատագրութեան համար՝ այն կողմը եւս...։»

Ընկ. Գրիգոր Նիկողոսեան, իրեն յատուկ զուարթ ու չէնշող շեշտով և միաժամանակ կորովի արտայայտութեամբ արտասանեց Սարմենի «Հայաստանի աղջիկները» քերթուածը և ծափահարուեցաւ բուռն կերպով։

ԱՄՀի մէջ Սովետական փոխ-հիւպատոս պատմագէտ Ընկ. Պարոյր Թալալեան խօսք առաւ իբրեւ պարզ ընկեր և հայրենակից, բաղձանք յայտնելով որ պահ մը չյիշուի իր պաշտօնական հանգամանքը։ Ու խօսեցաւ այն պայմաններուն մասին, որոնց մէջէն ծնաւ Նոյեմբեր 29ի փրկարար թուականը։ Ուրախութիւն յայտնեց որ սփիւռքահայերը հայրենիքի իւրաքանչիւր անդամին չափ տեղեակ են հայրենի պայմաններուն և յաջողութիւններուն։ Արաբ վեհանձն ժողովուրդին եղբայրական օժանդակութեան ապացոյցներէն նորագոյնն էր հայերուն արտօնուիլը՝ որ իրենց մայր հայրենիքին տօնը կատարեն պաշտօնապէս և համաժողովրդական առումով։

Սրահի Նախագահ և «Ջահակիր»ի խմբագրապետ Ընկ. Սարգիս Պալաեան, երկար ճառով մը, անդրադարձաւ Նոյ. 29ով հայ ժողովուրդին ընծայուած փրկութեան և յառաջդիմութեան իրականութեան մեծութեան ու պատմական կարեւորութեան։ Միանգամընդմիշտ ազատուած ենք բոլոր տեսակի սպառնալիքներէն և իբրև պետական ազգ՝ այժմ կը դիմենք պատմական մեր դերը խաղալու, ժողովուրդներու բարեկամութեան ու խաղաղութեան ասպարէզին մէջ։ Ջատագովեց ռուս մեծ ժողովուրդին եղբայրական կեցուածքը և վերաբերմունքը հանդէպ մեզի և հանդէպ ազատագրութեան դիմող բոլոր ժողովուրդներուն։ Ընկ. Պալաեան իր ճառը աւարտեց կեցցէներով՝ ուղղուած Ռուս մեծ ժողովուրդին, սովետական միւս ժողովուրդներուն, արաբ ազնիւ ժողովուրդին, Նոյ. 29ը կերտող հերոսներու յիշատակին, Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրին և խաղաղութեան ու յառաջդիմութեան համար ապրող ու գործող բոլոր ուժերուն։

Սովետական Դեսպանատան Բ. Քարտուղար Ընկ. Պետրոս Պետրոսեան իր ելոյթն սկսաւ պատիւ ընծայելով արաբ ժողովուրդին և իր իմաստուն ղեկավարներուն ու կորովի առաջնորդ Կամալ Ապտէլ Նասէրին։ Գնահատեց այս բարգաւաճ երկրին մէջ իրաւարժէք և հաւասարազօր քաղաքացի դարձած հայերուն ցոյց տրուած եղբայրական վերաբերմունքը, որուն վերջնագոյն և յատկանշական մէկ գիծն է արտօնումն ու հովանաւորումը Նոյ. 29ի տօնակատարութեան։ Ընկ. Պետրոսեան հաստատեց որ իբրեւ պետականութիւն, դրօշ և հիմն ունեցող ազատ ժողովուրդ, ապա իբրեւ հաւասարազօր անդամ սովետական ժողովուրդներու ընտանիքին, հայութիւնն այժմ կը գտնուի պատմական իր առաքելութեան ծառայելու ուղիղ շաւիղին մէջ։ Հայրենադարձութեամբ եւս այս առաքելութիւնը կը ստանայ ներզօր առաւել ոյժ։ Ու այն հայրենակիցները, որոնք կը ցանկանան վերադառնալ մայր երկիր, պիտի ստանան ամէն դիւրութիւն։ Ցոյց տրուած բարեկամութեան վրայ գուրգուրալու ենք, զայն աւելի ու աւելի ամրապնդելու ենք։

Հրաւիրեալները խմբովին երգեցին «Ծաղկէր ազատ իմ Հայրենիք»ը։ Ապա բերուեցաւ տարեդարձի կարկանդակը 45 վառուած մոմերով։ «Շնորհաւոր տարեդարձ», խմբական երգեցողութեան մէջ՝ կնքահայր պ. Պօղոս Սիմոնեան քանի մը սրտառուչ խօսքեր ընելէ ետք, իր տիկնոջ ընկերակցութեամբ՝ կտրեց կարկանդակը։ Մթնոլորտը խիստ խանդավառող էր և հոգեսփոփ։ Եղան ինքնաբուխ բազմաթիւ նուիրատուութիւններ, հակառակ վարչութեան նախապէս առած որոշումին թէ նուիրահաւաքում պիտի չըլլայ։

Կէս գիշերը անց, ուշ ատեն, պաշտօնական հիւրերը հրաժեշտ առին, մինչ երիտասարդները դեռ կ'ուրախանային։

Այս տօնակատարութիւնը իր փայլով՝ աննախընթաց էր։

∞

Սովետական Մշակոյթի կեդրոնին մէջ (ՎՈԿՍ)՝ Երկուշաբթի, 29 Նոյեմբերին, իսկ Հայ Գեղարուեստասիրաց Սրահին մէջ, Չորեքշաբթի 1 Դեկտեմբերին, տեղի ունեցան Հայաստանի ազատագրման 45րդ տարեդարձի հանդիսութիւնները, որոնց պիտի անդրադառնանք յաջորդով։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ՀԵՌԱՁԱՅՆԻ ՆՈՐ ԹԻՒՆ Է

934 908

Ի ՏԵՍ ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁ ԿԱՐԱՒԱՆԻՆ

ՉՈՐՍ ԱՌ ՀԱԶԱՐ

Ձեռքս բռնած ջերմաչափին անգամ մըն ալ կը նայիմ։

Անկարելի է, անհաւատալի, անմեկնելի:

Ու ջերմաչափը, դարձեալ կը տեղաւորեմ այս գաղութին բուն սրտին վրայ, անոր հայրենասիրութեան և ցեղին արեան ջերմութեան աստիճանը չափելու։

Արդիւնքը նոյնն է, յստակ և մէկին։

Չորս առ հազար։

Այո՛, չորս առ հազար։

Այսօր, «Լիթվա» ջերմանաւով դէպի հայրենիք ներգաղթողները, չորս առ հազար տոկոսով կը ներկայանան մեր նախնեաց առջև։ Չորս առ հազար համեմատութեամբ կը դիմեն եօթանասուն տասնամեակներու սորկութեամբ և ազատատենչութեամբ, հաւատքով և պայքարով կերտուած երկիր դըրախտավայրին։ Չորս առ հազար կազմով կ'ողջունեն կեանք և երազ Հայաստանը:

Չորս առ հազար...

Գաղութային խեղճութեան, գաղափարական սնանկութեան և ազգային-հասարակական կեանքի ողորմելիութեան հարազատ չափանիշ, որ սեւ մուր մը կը գծէ, իր դարաւոր պատմութեամբ համբաւ չահած, և ջինջ հայրենասիրութեամբ ծանօթ եգիպտահայ գաղութին ճակտին վրայ։

Եգիպտոսիմէջ ապրած, և հանապազօր հանդիպած հազար հայերէդ, միմիայն չորսը ուրեմն, կարողացած է հայրենիքի նուիրական հուրով բոցավառիլ, քակել ամէն կապանք, քանդել ամէն խոչընդոտ և իր նախահայրերուն սուրբ երազը իրականացնող ճամբէն ընթանալ։

Պատի՛ւ և յարգանք և յաւիտենական փա՜ռք իրենց։

Մնացեալ 996 հատին մենք կը մաղթենք մէկ բան. նմանիլ այդ չորսին, հետեւիլ անոնց քայլերուն, աւրել ամէն հաշիւ, լուծել ամէն դժուարութիւն և անպայմանագրականօրէն անձնատուր ըլլալ մեր իւրաքանչիւրին սրտին մէկ անկիւնը, ծածուկէն կամ հրապարակաւ, անպայման, վառող հայրենասիրութեան։

Գուցէ ժամանակի կարօտի այս հրահրումը։

Հոգ չէ՛. գիտնանք սպասել։ Եւ առ այդ՝ զօրացնե՛նք, բազմապատկե՛նք, միաձուլե՛նք հայրենասիրութեան հայող մեր ձեռնարկները, մեր խօսքերը, մեր գրութիւնները։

Նորերուն և հիներուն, այս սերունդին և հասնող սերունդին չեչտե՛նք, դարձեա՛լ չեչտենք և մի՛շտ չեչտենք՝ որ հայրենիքէն դուրս չիք փրկութիւն։

Տաքցնե՛նք. առաւել ջերմութիւն և չարժո՛ւմ տանք այս գաղութին:

Ցիսնամեակի ոգին օր մը միայն չբնակի մեր մէջ։ Այլ միշտ և ամենուր, անոր ներշնչման և ներգործութեան տակ, ջանք թափենք որ ազգային-հասարակական մեր գործունէութիւնը նոր կեանք, նոր իմաստ, նոր ուղղութիւն ստանայ։ Անոր ազդեցութեան տակ, եղբայրը՝ եղբօր սիրտը թող աւելի՛ տաքցնէ. ձեռքը ձեռքին՝ աւելի ամո՛ւր թող սեղմէ, հոգին հոգւոյն մէջ, ինքզինք աւելի հարազատութե՛ամբ թող տեսնէ։

Եւ մանաւանդ, մեր մէկ ու կէս միլիոն նահատակաց մեզի թողած անդարձագիրը աւելի յօժարութեամբ և լիակատար գործադրենք, որպէսզի անոր կիրարկման ընթացքին՝ աւելի հմայիչ և անմիջական ուղիներ մեր առջեւ բացուած գտնենք։

Չորս առ հազար...

Այս անվայել և նախատելի տոկոսը թո՛ղ այլեւս անցեալին պատկանի անվերադարձ։

Եւ յաջորդ տարիներուն, հայրենադարձ կարաւաններ դէպի հայրենիք մեկնելու բերկրալի առիթներով, դնե՛նք, անվախ, մեր ջերմաչափը այս գաղութին բուն սրտին վրայ և առանց երկնչելու, բոլորին և իւրաքանչիւրին, ջերմաչափը ցնծութեամբ ցոյց տալով,

Մօտալուտ տարի մը ըսե՛նք.–

«Տե՛ս, եղբա՜յր իմ պատուական, այս տարուան տոկոսը 50 առ հազար է»։

Եւ յաջորդին՝

«Նայէ՛, քո՜յր իմ սիրելի, այս տարի, հարիւր եգիպտահայերէ յիսունը, հայրենիք տանող սա դիմացի «Արմենիա» նաւուն վրայ կը գտնուին»։

ՅԱԿՈԲ Մ. ԱՆՍՈՒՐԵԱՆ

Աղեքսանդրիա 21 Նոյ. 65

«ԱՆԱՀԻՏ»Ը ՀԻՒՐ Է ՄԵՏԱՔՍԱԳՈՐԾՆԵՐԻՆ

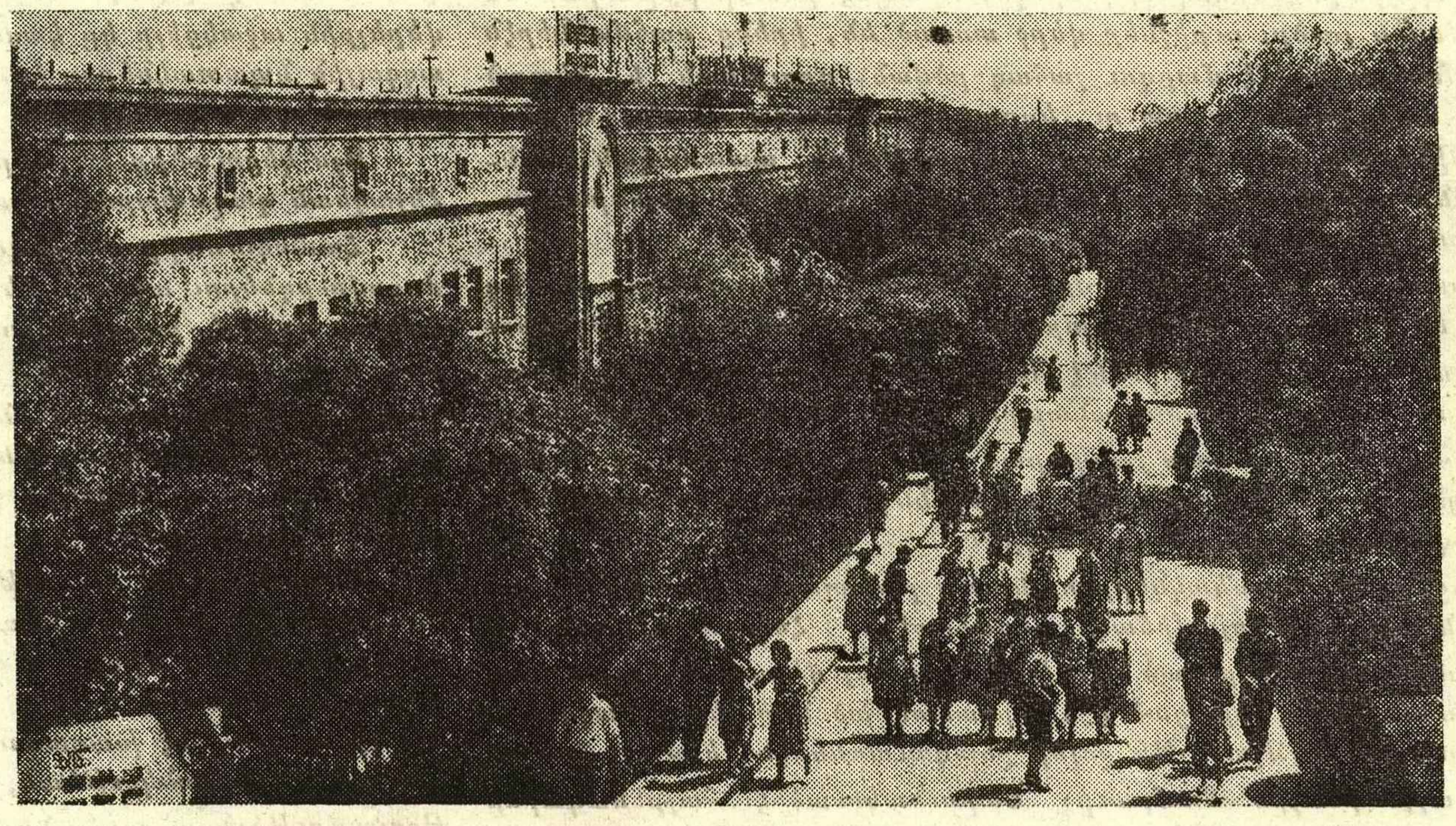
ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Հարուստ ու բովանդակալից է Շահումեանի Մետաքսի գործարանի աշխատողների առօրեան. հնարաւոր չէ պատմել ամէն ինչի մասին: «Անահիտ»ը Սփիւռքի ընթերցողներին է ներկայացնում մետաքսագործների այդ համերաշխ ընտանիքի կեանքի մի մասը միայն, նրա արժանի զաւակներից մի քանիսի հայրենանուէր գործերը:

2000 ԿԻՆ ՄԻ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ

Ճանապարհն անցնում է կանաչի ու վարդագոյնի միջով, ակացիաների մանրիկ տերեւների արանքից ժպտում է երեւանեան տուֆը, և այդպէս մինչեւ երբեմնի «Դալմի... բաղերը»: Մայթեզրեայ ծաղկազարդերի վրայ իրենց գլխիկներն են օրօրում զանգակներն ու ապրեմ-չապրեմները, օրօրւում են, ողջունում ան, ցորդներին։ Ցատկապէս աշխոյժ են Միծեռնակաբերդի չահել անտառի փէշին փռւած ծաղիկները. քամու աննշան սօսափից անգամ թունում են, փարւում իրար։ Գոյնզգոյն զգեստներով մանկապարտէզի սաները՝ ձեռներին թիթեռորսիչներ, խառնուել են թաւիշ կանաչին։ Գեղեցիկ է... Համբակառքը զնգում է՝ եռեւում թողնելով նաև ծաղիկների մէջ թիթեռ որսող փոքրիկներին։ Սլանում է. ընդամէնը 25 րոպէ օփերայի և պալէթի թատրոնի չէնքից, և ահա Շահումեանի Մետաքսի գործարանը։ Թւում է, թէ դեռ Աջափնեակ կոչուող թաղամասում ենք. Թաղամաս ենք ասում, բայց մի վարդագոյն քաղաք է, որը հեքեաթային արագութեամբ մեծացաւ, Երեւանը կապեց Շահումեանի շրջանին՝ իր «Ծայրամաս» անունը զիջելով նրան։

Շահումեան։ Նախկին «Դալմի բաղերում» ծուարած մի փոքր կաւաշէն գիւղ՝ երկու-երեք մանր արհեստանոցներով, իսկ այժմ նոր Երեւան՝ թեթեւ արդիւնաբերութեան հսկաներով։

Հերթափոխութենէն յետոյ

Հայ աշխատաւորն ու աշխատաւորուհին գործարաններ են կառուցել «Դալմի բաղերում»...

«ԱՆՏԵՍԱՆԵԼ»Ի ԹԵԼԵՐԸ

Գոյնզգոյն թելերով ծանրաբեռնուած կոճերի արագ ու համընթաց պտոյտները, մեքենաների չառաչն ու աղմուկը, բանուորուհիների ձեռքերի արագ չարժումները իւրօրինակ ներդաշնակութիւն են ստեղծում և գրաւում այցելուի ուշադրութիւնը։

Կանգնած ենք փաթաթող մեքենայի մօտ, ուշադիր դիտում նրա աշխատանքը։ Թւում է, թէ բանուորուհին ձեռքերի ինչ որ կախարդական շարժումներ է կատարում, և ահա ուր որ է մի հրաչք է կատարուել մեր առջեւ։ Մօտենում ենք հաստոցին և ուշադիր զննելուց յետոյ միայն նկատում օդում ճօճուող նուրբ, համարեայ անտեսանելի մետաքսաթելերը. որոնք կտրուել են մեքենային «կոպիտ» չարժումից և կախուել։ Այդ թելերն է կապում բանուորուհին՝ ձեռքի «կախարդական» չարժումով։

— Եթէ մետաքսաթելը լաւ մաքրուի սերիցին կոչուող սօսնձանման նիւթից և պահանջուող խոնաւութեամբ ուղարկուի փաթթման, աւելի դիմացկուն կը լինի և ուշ կը կտրուի,— նկատում է ուսուցման հրահանգչուհի Ամալեան։

Գործող մեքենայի ծանօթ եռաժչտութեան տակ խաղաղ ու հանգիստ դէմքերով աշխատում են գործարանի ջուլհակուհիները։ Այս բաժանմունքում մետաքսաթելը դադարում է այլեւս թել լինելուց։ Մեքենայի առջեւի մասից եկող մետաքսաթելի խուրձերը հակառակ կողմում պառնում են բազմատեսակ, գոյնզգոյն կտորներ՝ չիֆոն, գրեփժորժէթ, գրեփտըշին, մուսլին, տղամարդի վերնաշապիկի տարբեր տեսակի գծաւոր կտորներ։

Մի թխահեր, ջահել աղջիկ առաջին մեքենայից անցնում է միւսը։ Լամէլներից մէկը վայր է ընկնում. մեքենան կանգնում է։ Ջուլհակուհին արագ մօտենում է հաստոցին, վայրկենապէս գտնում է, բռնում կտրուած թելը, միացնում միացած մասին և մեքենան աշխատեցնում։

— Առաջաւոր բանուորուհի Արեգնազ Ցակոբեանն է, ծանօթացնում են մեզ։ 1946ին է եկել Պէյրութից։ Շնորհալի աղջիկ է։ Նա երկուսի փոխարէն սպասարկում է երեք մեքենայի։

Գործարանում առաջաւորները չատ-չատ են, յատկապէս կանայք։ 3000 աշխատողներից 2100ը կանայք են ու աղջիկներ։ Ծանօթանանք նրանցից մի քանիսի հետ:

(Շար. 1)

Աշխատանոցի արտադրանքի պատրաստի նմոյշներու սրահը

ԿՆՈՋԱԿԱՆ

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ՄԷՋ

ՇՈՒՇԱՆ ՄՈԼՈՅԵԱՆ

Գեղեցիկ յատկութիւն է կանանց մօտ յարատեւ փոփոխութիւնը։ Կը սիրեն իրենք զիրենք նորոգուած, թարմացած տեսնել։ Իւրաքանչիւր մէկ փոփոխութիւն՝ արդուզարդի, հագուելակերպի, պէտք է զիրենք առաւել գեղեցիկ, հրապուրիչ, կանացի և երիտասարդ ցոյց տայ։ Թէև, չափազանցութեան պարագային՝ կրնայ պատահիլ իրենց սպասածին ճիշդ հակառակը։

Հայաստանի կիներն ալ, ինչպէս աշխարհի բոլոր կանայք, բնազդական նոյն հակումներն ունենալով, կը հետեւին նորաձեւութեան։ Թէև սփիւռքի մէջ ընդունուած է ըսել տակաւին, թէ. «Հայաստանի մէջ կանայք իրենց հագուստ կապուստով, վարսայարդարումով և արդուզարդով եա կը մնան արդի նորաձեւութենէն»։ Ընդունինք, որ մասամբ ճիշդ արտայայտութիւն է ասիկա։ Սակայն, ընդունինք նաև, որ՝ ամէն մէկ երեւոյթ ունի իր արդարացուցիչ պատճառաբանութիւնը։

Նորաձեւութեան հետեւելու համար անհրաժեշտ է միայն խաղաղութիւնը, նիւթական ապահովութիւնը, ազատ ժամանակը, ճաշակը եւ փոխ յարաբերութիւնները։

Հայաստանի պատմական անցեալը, քաղաքական, տնտեսական եւ մշակութային կեանքը մինչեւ 1945 թ.ը՝ գրեթէ ծանօթ է ընթերցող հասարակութեան։ Հետեւաբար, մինչեւ նոյն թուականը՝ Հայաստանը ի՛նչ վերիվայրումներէ անցաւ. պատերազմին ձգած աւերները՝ նիւթական, ֆիզիքական, հոգեկան ու բարոյական, այնքան խորն էին, որ հայ շինականէն, բանուորէն, գիտնականէն ու մտաւորականէն երկար տարիներ խլեցին, երկրին տնտեսական, շինարարական եւ մշակութային կեանքը վերականգնելու համար։ Հայրենասիրական կորովով եւ եռանդով լի հայերը՝ լծուեցան նայէրին վերականգնելու, եւ ժողովուրդին կեանքը երկար տառապանքէ ետք՝ հանգըստաւէտ դարձնելու ազգանուէր գործին։

Հայ ժողովուրդի բովանդակ պատմութեան մէջ Հայ դուստրն ու մայրը իրենց հերոսական մասնակցութիւնը բերած են այր մարդոց հետ կողք-կողքի, հայրենիքին համար։ Այս անգամ եւս՝ հայ կինը չզլացաւ իր բաժին օժանդակութիւնը բերել՝ ոչ միայն թեթեւ, այլեւ ծանր արդիւնաբերութեան և սեւ աշխատանքի մէջ:

Հայ կի՛նը, երբ քուրջի կտոր մը հագած բնութեան դէմ կը պայքարէր, ծմրան ծիւնին եւ ամրան տօթին, հերկելով հողը, շինելով հայրենի տունը, դաստիարակելով հայ որբերը եւ խնամելով պատերազմի հաշմանդամները, մոռցած էր հագուստն ու կապուստը, ճաշակն ու նորոյթը եւ կը մտածէր օրուան սեւ հացը ճարելու հնարքներուն մասին։

Հայ կինը՝ բախտին բերումով, շատ քիչ ժամանակ ունեցած է իր մասին մտածելու, իր արդուզարդին հետեւելու։ Իր մտա-

(Շար. տես էջ 6.)

ՍՈՑ. ԴԵՄ. ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԺԱ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ԵՒ ԱՆՈՐ ԿՈՉԸ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան ԺԱ. Համագումարը կու գայ կարեւոր իրադարձութիւն մը յատկանշելու Կուսակցութեան կեանքէն ներս, եւ ունենալու բախտորոշ դեր՝ ընդհանրապէս համայն հայութեան եւ մասնաւորապէս սփիւռքահայ ժողովուրդի ազգային եւ ընկերային շահերու հետագայ պաշտպանութեան տեսակէտէն։

Համագումարը վերլուծեց վերջին քառորդ դարու քաղաքական ընդհանուր կեանքը, եւ հաստատեց, որ վերջին տասնամեակները, իրենց պատմական յեղաշրջումներով, կերպարանափոխած են աշխարհի դիմագիծը եւ նոր հաւասարակշռութիւն տուած միջազգային ուժերուն։

Այդ բարեշրջումը կատարուած է յօգուտ աշխարհի յառաջադէմ ուժերուն, ազգային ազատագրութեան ու ընկերային արդարութեան համար պայքարող ժողովուրդներուն, որոնցմէ շատեր թօթափած են գաղութային լուծը, ուրիշներ վերջ տուած են, իրենց սահմաններէն ներս, մարդու կողմէ մարդու շահագործման դրութեան եւ նետած հիմերը մարդկային ազատ ու եղբայրական ապագայի մը, եւ դեռ՝ այնպիսիներ, որոնք, իրենց ազգային զարթօնքի պատմական հանգրուանը բոլորելով, մարտնչումի մէջ են ընդդէմ կայսերապաշտութեան, յանուն ազատ ու երջանիկ կեանքի։

Քսաներորդ դարու Բ կէսի ընկերային յեղաշրջումները ծնունդ տուած են համաշխարհային հզօր գործօնի մը՝ որ ժողովուրդներու միջազգային բարեկամութիւնն է։ Ազատ ու արդար կեանքի մը կերտման ձգտումով նոյնացած ու անպարտելիութեան հասած ժողովուրդները հաւաքական ճակատ յարդարած են իրենց հասարակաց թշնամիին՝ որ միջազգային գաղութատիրութիւնն է, կայսերապաշտութիւնը, որ իր պատմական վայրէջքը կ'ապրի։

Անցնող տասնամեակները ոչ նուազ բախտաւոր եղած են հայութեան ազգային գոյավիճակի տեսակէտէն։ Հայուն պատմական հողամասին ազատագրուած մէկ կտորին վրայ վերականգնուած հայ պետականութիւնը զօրացած է եւ արձանագրած նոր վերելք՝ ազգային տնտեսութեան ու մշակոյթի բոլոր բնագաւառներէն ներս ու հասած է համաշխարհային համբաւի։ Ծաւալած է հայրենադարձի փրկարար շարժումը։ Սերտացած են Հայաստան—Սփիւռք կապերը, եւ վերածնած Հայաստանը դարձած է համայն հայութեան Մայր-Հայրենիքը, կենսատու Ջահն ու Ազգային հպարտութեան Աղբիւրը։

Համագումարը եկաւ գնահատանքով նշելու այն հանգամանքը, որ Հնչակեան Կուսակցութիւնը, գործելով առանձնապէս սփիւռքահայ պայմաններուն մէջ, եւ մնալով հայ աշխատաւոր ու հայրենասէր զանգուածներուն յառաջապահ ջոկատը, անցնող այդ ամբողջ ժամանակաշրջանին մնացած է հաւատարիմ՝ իր պատմական առաքելութեան։ Եւ հակառակ իմպերիալիզմին ու միջազգային յետադիմութեան կողմէ յառաջադէմ գործիչներու դէմ ձեռնարկուած հալածանքներուն ու բազմապիսի ճնշումներուն, Հնչակեան Կուսակցութիւնը, իր ղեկավարութեամբ, շարքայիններով ու զանգուածներով մնացած է աննահանջ՝ հայրենական ու ընկերային շահերու պաշտպանութեան մէջ։

11-րդ Համագումարը գոհունակութեամբ ընդգծեց այն իրողութիւնը, որ ընկերային արդարութեան սկզբունքը՝ Սոցիալիզմը, որուն առաջին բանբերը հայ իրականութենէն ներս ու Օսմանեան կայսրութեան բովանդակ տարածքին վրայ՝ Հնչակեանութիւնը եղած է, այսօր, պատմական այդ մեծ իրադարձութենէն 78 տարիներ ետք, մարդկային եղբայրութեան այդ սկզբունքը վերածուած է համաշխարհային դրութեան։ Ան դարձած է ներշնչումի աղբիւր, որ մագնիսի մը պէս դէպի զինք կը քաշէ ազատութեան ու երջանկութեան ծարաւ ժողովուրդներն ամբողջ աշխարհի մէջ։

Այսօր, իր 79-ամեակի սեմին, Հնչակեան Կուսակցութիւնը ո՛չ միայն աւարտած չի սեպեր իր պատմական դերը, այլ՝ կը գտնէ զայն կրկնապէս ծանրացած՝ որպէս հետեւանք գաղութահայ ժողովուրդի ազգային գոյավիճակին։

Գործելով առանձնապէս արտասահմանի պայմաններուն մէջ, եւ իրեն վերապահելով առաքելութիւն մը որ իր առանձնայատկութեանը կը վերաբերի, Հնչակեան Կուսակցութիւնը կը մնայ հետեւողական սփիւռքահայ ժողովուրդի քաղաքական առաջնորդի իր դերին։

Վերլուծումի ենթարկելով հայութեան ժամանակակից պայմանները, որոնք օրէ օր կը վատթարնան արտաքին ու ներքին բացասական գործօններու ազդեցութեանց հետեւանքով, Հնչակեան Համագումարը յստակացուց արտերկրի հայութեան առջեւ դրուող հիմնական խնդիրները, առաջադրեց անոնց դարմանը, եւ ճշդորոշեց այդ նպատակներու իրականացման ուղիները։

Հնչակեան Կուսակցութեան անխախտ մտասեւեռումը կը կազմէ՝ սոցիալիստական ամբողջական հայրենիքի մը կերտումը, որ կ'իրականանայ Թուրքիոյ կողմէ բռնագրաւուած հողերու ազատագրումով, ինչպէս նաեւ ապահովելով խաղաղ վերամիաւորումը հայապատկան այն հողերուն՝ որոնք անջատուած են պատմական դժբախտ պարագաներու բերումով։

Հայ ժողովուրդի պատմական հայրենիքին վրայ կ'իրականանայ հայութեան ազգային վերամիաւորումը, որուն հիմնական կորիզը կը կազմէ Խորհրդային Հայաստանը։ Այդ նպատակին կենսագործումը սրբազնագոյն ուխտ է, որովհետեւ եղած է տեսլականը հերոսական սերունդներուն եւ գեղեցկագոյն երազը՝ մեր նահատակներուն։

Հնչակեան Կուսակցութիւնը կը մնայ հաւատարիմ հայութեան հողային Դատին եւ կը շարունակէ անտեղիտալի պայքարը՝ անոր արդար լուծումին համար։ Իր այս նպատակասլացութեանը մէջ՝ կուսակցութիւնը կ'առաջադրէ որքան կարելի է աւելի լայն ճակատով հետապնդել Դատը եւ այդ ուղղութեամբ ծաւալող գործունէութիւնը ծառայեցնել համահայկական շահերուն միայն։

Համագումարը կը վերահաստատէ Հնչակեան համոզումը այն մասին, որ հողային Դատի հետապնդման պայքարը կ'արդիւնաւորուի յենուելով աշխարհի սոցիալիստ երկիրներուն, նորազատ տէրութիւններուն եւ ազատասէր ժողովուրդներուն։ Աշխարհի յառաջդիմասէր ուժերուն զօրացումը, համաշխարհային խաղաղութեան յաղթանակը եւ սահմանային հակամարտութիւնները խաղաղ միջոցներով լուծելու սկզբունքին միջազգային օրէնք ընդունուիլը կը փութացնեն ժողովրդական դատերուն լուծումը:

Արտասահմանի մէջ, Հնչակեան Կուսակցութիւնը կը շարունակէ անխախտ հաւատարմութիւն ցուցաբերել իր գտնուած երկիրներուն ազգային շահերուն եւ նեցուկ կանգնիլ անոնց պաշտպանութեան: Տեղական ժողովուրդներուն հետ բարեկամութեան զօրացումն ու անոնց վերելքին աջակցիլը կը կազմէ անբաժանելի մասը հայ ժողովուրդի ազգային նպատակներու իրականացման գործին, հայուն Մայր-Հայրենիքին պաշտպանութեան։

Այս կեցուածքը թելադրուած է հայութեան ազգային շահերէն եւ Հնչակեան գաղափարաբանութենէն։

Համագումարը վերընդգծեց այն իրողութիւնը, որ մեր օրերուն, ժողովուրդներու ազատութեան պաշտպանութիւնը հաւաքական, ընդհանուր գործ է, ընդդէմ հասարակաց թշնամիի մը՝ որ միջազգային յետադիմութիւնն է։ Որով, Սփիւռքի գաղթօճախներու հայութիւնը, զօրավիգ հանդիսանելով բնիկ ժողովուրդներու ազատ ու անկախ գոյավիճակի պաշտպանութեան, իր սեփական հայրենիքի անվտանգութեան ու անոր ազգային հիմնական շահերու ապահովութեան օգտին գործած կ'ըլլայ։

Շարունակելով անսայթաք հաւատարմութիւն ցուցաբերել համամարդկային եղբայրութեան ու հաւասարութեան սկզբունքներուն՝ որոնք 78-ամեայ Ծրագրին հիմնական դաւանանքը կազմած են իր գոյառման առաջին օրէն, Հնչակեան Կուսակցութիւնը այսուհետեւ եւս կը պաշտպանէ խաղաղութիւնը, որովհետեւ ա՛ն է նախապայմանը մարդկային երջանկութեան, որովհետեւ պատերազմը միայն մահ, թշուառութիւն ու արցունք կը բերէ ժողովուրդներուն։ Կը դատապարտէ՛ ցեղամոլութիւնը, որովհետեւ կը հաւատայ ցեղերու եղբայրութեան եւ համոզուած է, որ ցեղային գերադասութեան գաղափարը ազգային հաւաքականութիւնները ճնշելու, ժողովուրդներու միջազգային բարեկամութիւնը թուլացնելու միջոց է կայսերապաշտութեան ձեռքին։ Կը մերժէ՛ յարանուանական խտրութիւնը, որ աշխատաւոր զանգուածներու դասակարգային եղբայրութեան գիտակցութիւնը կը բթացնէ եւ կը ջլատէ անոնց միասնութիւնը՝ յօգուտ շահագործողներուն:

Համագումարը միանգամայն վերահաստատեց, որ Հնչակեան Կուսակցութիւնը թիկունք կը կանգնի յառաջադէմ բոլոր շարժումներուն, զանոնք նկատելով հասարակաց ձգտումի մը տարբեր արտայայտութիւնները, անոնց միասնացումին ու հզօրացումին մէջ տեսնելով հաշուեյարդարը հասարակաց Չարիքին, որ մարդկութեան պատմական վերելքը կը փորձէ արգելակել։

Հայութեան վերջին յիսնամեակի պատմութիւնը, իր ստուերոտ ու պայծառ երեսներով կու գայ վկայելու Հնչակեան իրատեսութիւնն ու անոր սահման չճանչցող նուիրումին գործնականութիւնը։ Հայուն ազգային եւ ընկերային վերելքը աւելի բախտաւոր պայմաններու մէջ կրնար իրականանալ, եթէ արտաքին ու ներքին բացասական ազդակներ չհակադրուէին Հնչակեան փրկարար առաքելութեան։

11րդ Համագումարը կու գայ շեշտելու որ մեր օրերու հայրենասիրութեան բնորոշ գիծը հայուն կապուածութիւնն է իր Մայր-Հայրենիքին, հաւատքը՝ հանդէպ իր ազգային եւ պետական վերածնունդին, նուիրումը՝ հայրենական ու ազգային կեանքի վերելքին, աջակցութիւնը՝ Հայրենիք-Սփիւռք միասնութեան զօրացման։

Մեր օրերու հայուն հայրենասիրութեան նշանաբանն է՝ մէ՛կ ժողովուրդ, մէ՛կ հայրենիք։

Գործելով Սփիւռքահայ պայմաններուն մէջ եւ պահելով իր պատմական ինքնուրոյն դիմագիծն ու գործունէութեան բացարձակ անկախութիւնը, եւ մնալով հաւատարիմ՝ աւելի քան երբեք՝ իր 78-ամեայ Ծրագրին, — Հնչակեան Կուսակցութիւնը զօրակոչի կ'ենթարկէ իր ուժերը ամէնուրեք, լծուելու համար իր նոր առաջադրութիւններու իրականացումին։

Հայութեան ներկան նոր ու ծանր պարտաւորութիւններ կը դնէ Հնչակեանութեան ուսերուն։ Եւ Հնչակեան բոլոր Շրջանները կը բիւրեղացնեն, կը խտացնեն ու կ'ամրապնդեն իրենց շարքերը եւ, 11րդ Համագումարի որոշումները ուղեցոյց ունենալով, ամէնուրեք կը դառնան ճշմարիտ հայրենասիրութեան ու մարդասիրութեան պատգամաբերները, միշտ բարձր պահած անսակարկ նուիրումի ու անողոք պայքարի Հնչակեան արիւնաներկ ու փառապանծ դրօշը։

Հնչակեան Կուսակցութիւնը համոզուած է, որ, ինչպէս միշտ, այսուհետեւ ես, իր նախաձեռնութիւնները լայն թիկունք կը գտնեն սփիւռքահայ զանգուածներուն մօտ։ Անոնց յենուած, Նազարբէկի ու Փարամազի Կուսակցութիւնը կը լծուի իր պարտաւորութեանց իրականացումին, գաղափարական անշեղութեան եւ աննահանջ խիզախութեան՝ Հնչակեան աւանդութիւններէն ներշնչուած, յանուն հայ ժողովուրդի աւելի երջանիկ ապագայի եւ Հնչակեան սկզբունքներու ամբողջական յաղթանակին։

Կեցցէ՛ Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութիւնը։

Կեցցէ՛ Հայ ժողովուրդը։

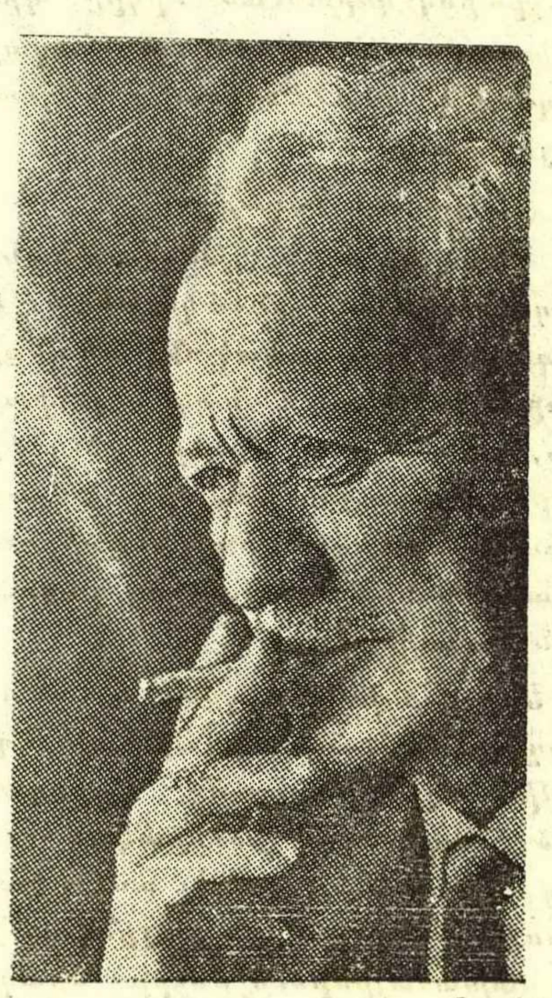
**Ս. Դ. ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ**

ՇՈՒԷՏԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԱՆՁԱՄԲ ՊԻՏԻ ՏԱՅ ՇՈԼՈԽՈՎԻ ՆՈՊԵԼԻ ՄՐՑԱՆԱԿԸ

Ինչպէս հաղորդած էինք նախապէս, այս տարուան Նոպելեան Գրական մրցանակը շահած է սովետ գրող Միխայիլ Շոլոխովը, որուն ամենանշանաւոր վէպն է «Խաղաղ Տոնը», որ փոխադրուած է նաեւ սպիտակ պաստառի վրայ՝ տարիներ առաջ։

Շուէտի Կիւսթավ Ատոլֆ Թագաւորը, 10 Դեկտեմբերին անձամբ պիտի յանձնէ նոր պսակաւորին մրցանակը՝ Սթոքհոլմի Արքայական Նուագահանդէսի սրահին մէջ՝ մասնաւոր հանդիսութեամբ։

Սովետ գրագէտը՝ Շոլոխով, յայտնած է թէ կ'ընդունի 1965 տարուան Նոպելեան մրցանակը, որ պիտի տրուի իրեն։

Միխայիլ Շոլոխով

Շոլոխով խօսած է Նոպելեան Գրական մրցանակին մասին եւ յայտարարած է, թէ «մեծ գոհունակութեամբ կ'ընդունի Նոպելեան Գրական մրցանակը եւ ինքզինք բախտաւոր կը զգայ զինքը այդ մրցանակին արժանի տեսնողներուն եւ զայն իրեն տուողներուն հանդէպ»։

Շոլոխով, իր տիկնոջ եւ երկու զաւակներուն հետ Ղազախստանի մէջ ձկնորսութեան ելած էր, երբ հեռագրով իրեն տեղեկացուցին, թէ արժանացած է այս տարուան Նոպելեան Գրական մրցանակին։

Շոլոխով այժմ վաթսուն տարեկան է եւ հեղինակը բազմաթիւ ուսումնասիրութեանց ու վէպերու՝ Տոնի ղազախներու եւ հարաւային Ասիոյ ժողովուրդներու կեանքէն առնուած։

1965ի Նոպելեան սովետ պսակաւորը, հակառակ անոր, որ Սթալինը քննադատած էր երկրագործութիւնը գոլխոզի վիճակի մը բերած ըլլալուն համար, համոզուած համայնավար մըն է եւ կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէին անդամ։ «Ընկերվարական իրապաշտութեան» դպրոցին առաջին անդամն է, որ Նոպելեան Գրական մրցանակի կ'արժանանայ։

«Մարմարա»

ԳԵՂՕՆ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29Ի

Նոր օրերո՞ւ յայտնութիւն
Դուն Նոյեմբեր սիրալի,
Թո՛ղ տուր երգեմ, ցաւէն եսք,
Քու փա՞ռքը սէգ ու վըսեմ.
Թո՛ղ տուր պատմեմ աշխարհին
Պարգեւներըդ երկնավէմ...

Ծով չունեցող Նայիրեան
Իմ երկիրը դարաւոր
Ծով չտեսնող Մանրաշեան
Մեր լեռները անառիկ,
Լափլիզուեցան գրոհովն
Գերմոլեզնած ովկեանին...
Բայց դուն ահա՛ կանգնեցար
Ծառացող բումբ վիթխարի
Ու զսպեցիր զայն ընդմիշտ...

Դուն զսպեցիր զայն ընդմիշտ,
Որ հոգիներ անսուաղ
Այլեւ չըլլան տիղմամոյն,
Չիյնան այլեւ խեղդամահ...

Քամին անգութ հասած էր
Կիրքով անսանձ, խելայեղ,
Աւերելու մեր դաշտերն
Ու այգիներ Տիրակոխ...
Բայց դուն, հիմեն բռնուած
Մոգութեամբըդ խստմբեր
Զայն սանձեցիր հետօրէն...
Խոնարհեցաւ ան նորէն...

Մոխրացնելէ, այրելէ
Եսք հանդերը ծաղկաւէտ՝
Կրակն ա՞փ էր առեր
Շինականին օճախն հէք...
Հրաշավառ քու շունչով
Շրջեցիր զայն եւ ահա՛
Պայծառացաւ մեր երկին,
Զարդարուեցան մեր հողեր՝
Վերընձիւղած դաշտերով...

Դուն վանեցիր սեւ կարկուտն
Ու բերիր մեզ՝ օրհնաբոյր
Անձրեւները յորդառատ,
Խաղաղարար ծիածան...
Որ ա՛լ նըժեր չընըշան
Նկուղներուն խորը մերկ,
Ճանապարհի եզրերուն
Եւ գետերուն արնահոտ,
Ցնցոտեպատ ու նօթի...

Որ մայրերը հերարձակ
Ջրթափառին ձորէ ձոր
Փնտռելու դեռ կորսուած
Սիրելիներ բանկագին...
Որ հիւանդը, կուրացող,
Խշտեակին վրայ չոր՝
Հոգեւարքի տուայտանք
Սեւ դժնխէ մը ա՛լ չապրի՞...

Դուն քշեցիր տըռաքար
Ամպերը սեւ, բոքակիր.
Բացիր պայծառ առաւօտ,
Բացիր արե՞ւ, եւ հրեղ...
Անդաստաններ միշտ քեզմով
Դարձան ծովեր ոսկեզօծ...
Եւ լերկ ծառերն ալ հազա՞ն
Բուներ հիւղեր բեռնաւոր...

Խինդ ու ծիծաղ յորդեցան
Աւաններէն ծայրէ ծայր,
Զինւոր, բանւոր, գիւղացի
Ա՛լ յաւիտեան ազատուած
Արիւն ծծող ցեցերէն,
Մոլորութեան հաշիշէն,
Վերադարձան կեանքին ժի՛ր,
Արեւահեղձ կեանքին նո՛ր,
Ստեղծագործ հանճարին
Եւ կոչումին մարդկային,
Արժանաւոր ու բարի...

Չ՝յա՛յ շղթայ, եւ ոչ բանտ,
Չկա՛յ սարսափ յեղակարծ.
Մարդու որդին կը սուրա՛յ
Դէպի յառա՞ջ, միշտ յառաջ...
Դէպի վստահ ապագան,
Դէպի շքեղ յաղթանակ...

Եւ այս, ո՛վ մեծ Նոյեմբեր,
Անընկհելի, անձնուաճ
Եղբայրութիւն շեփորող
Գաղափարիդ զօրութեամբ,
Կախարդանքովը գերաճ
Ոյժի՛դ, կամքի՛դ անսասան...

Թո՛ղ տուր երգեմ ես նորէն՝
Իբրեւ սանրդ անձկայրեաց,
Նոր օրե՞րըդ յաղթօրէն,
Ո՞վ Նոյեմբեր հայրենեաց...

ՀԱՅԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

ՊԱՀԱՆՋԻ ԿՈՂՄԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

«ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ»ԻՆ ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

1920 Նոյեմբեր 29ին, Քարւանսարայէն ի Հայաստան մուտք գործեց Կարմիր բանակը՝ առաջնորդութեամբ ժողովուրդի ընտիր զաւակներուն, որոնք կրցեր էին համոզել յեղափոխական Ռուսաստանի մեծ ղեկավար Լենինը՝ օգնութեան հասնելու մահուան դուռը հասած Հայաստանին։ Ու մեր երկիրը դարձաւ մէկը «Սոցիալիստական-սովետական ռեսպուբլիկաներ» էն, այսինքն՝ անդամը «ընկերվարական-խորհրդային հանրապետութիւններու Միութեան»։

Հակառակ անոր, որ առժամաբար ղեկը իրենց ձեռքին մէջ ունեցող դաշնակցականներն ալ համաձայն էին որ Հայաստան մաս կազմէ Խորհուրդներուն, և հակառակ դաշնակցական պետեր Տէրտէրեանի և Կանայեանի ալ ստորագրութեան ու մասնակցութեան (գօալիսիոն կառավարութեան մէջ), դաշնակցականք ու նաև այլ հայեր անմիջապէս ետք և մինչեւ օրս (յատկապէս արտասահմանի մէջ) «չեն ախորժիր», «չեն սիրեր», «չեն ուզեր» ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ կամ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ բառը։

«Սովետ» ռուսերէն կը նշանակէ Կոմիտէ, Յանձնախումբ, հայերէն լաւագոյն բնորոշումով՝ «Խորհուրդ», ինչպէս մեր «Ազգային Խորհուրդ»ը, «Մշակութային Խորհուրդ»ը։ Կը տեսնուի որ «Սովետ» կամ «Խորհուրդ» բառը խրտչեցուցիչ ոչինչ ունի իր մէջ. կը նշանակէ՝ որոշ թիւով մարդոց խումբ, մարմին մը, որ կոչուած է վարելու որոշ գործ մը։

Մեր մայր հայրենիքի արեւելեան ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԱԾ մասը, «Սովետական Հայաստան» (որ կորիզն է արեւմտեան ԱԶԱՏԱԳՐԵԼԻ մասին հետ կազմուելիք մէկ Հայաստանի իրականացման) կը կառավարուի այս մարմիններով, «խորհուրդներ»ով։

Տեղական, մասնակի (գաւառական, գիւղական, քաղաքային, լեռնային, դաշտային, գործարանային և այլ) այս խորհուրդները ունին իրենց համարատու կեդրոնը, որ իր կարգին համարատու է մեծ սովետին. ու մեծ սովետները կախում կ՚ունենան մեծագոյն կամ գերագոյն սովետէն։

Վարչական այս դիւրին և դիւրացնող դրութիւնը ոչ մէկ անսիրելի բան կրնայ ունենալ իր մէջ. «Անսիրելի»ն, հակառակորդ մարդոց համար, անոնց գաղափարական և գաղափարաբանական (իտէոլոժիք) կողմն է, որ կը ղեկավարուի Համայնավար Կուսակցութեան կոմիտէներուն հսկողութեամբ։ Եւ ասիկա՝ մեզի համար չի՛ կրնար վիճաբանութեան առարկայ ըլլալ, դուրս մնալով մեր այսօրուան նիւթէն։

«Խորհրդային» ըլլալուն մէջ ինչ որ առաւելութիւն է, մեզի համար այստեղ, իրողութեան վարդապետական գաղափարաբանական (կոմունիստական) կողմը չէ, որովհետեւ մենք հոս կոմունիստներ

(Շար. տեսնել էջ 8)

ՀԱՅՈՒՆ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐ

Կարելի՞ է սիրել ներկայ Հայաստանը ու չհաւատալ Նոյեմբեր 29ի Տօնին։

Կարելի՞ է ՀԱՅ ըլլալ ու ԶՀԱՒԱՏԱԼ, որ մեր ժողովուրդը ՄԱՐՄԻՆՈՎ յարութիւն է առեր գերեզմանէն՝ Նոյեմբեր 29ին։

Քրիստոսի ամբողջ քարոզածը պարապ և անօգուտ կը դառնայ առանց մարմնեղէն Յարութեան փաստին։

Հայուն հայրենիքի սէրը կը մնայ օդային, ոգեղէն, անհիմն, առանց հայ ժողովուրդի Նոր Կեանք պարգեւող Նոյեմբեր 29ի Իրականութեան։

Այսօր՝ հայ մանուկն անգամ գիտէ, ունինք հայրենիք՝ որ կը կոչուի Սովետական Հայաստան։

Ամէն հայ կ՚ընդունի այլեւս, որ Մայր Հայաստանը հրաշալի Յարութիւն է առեր՝ խաղաղ ու շինարար կեանք մը կ՚ապրի։

Ոչ միայն ՖԻԶԻՔԱՊԷՍ փըրկուեր է հայ ժողովուրդը ստոյգ, վերջնական ոչնչացումէ, այլեւ աճեր, կրկնապատկուե՛ր է ՔԱՆԱԿԸ հայրենաբնակ հայութեան։

Չկայ ՀԱՅ մը՝ որ մերժէ մեր ազգին մարմնեղէն յարութեան հետ տեսնել նաև այն միւս յարութիւնը, որ Միտքի ու Հոգիի լոյս դարձած ողողե՛ր է մեր աշխարհը Հայաստան՝ որնուանուններ կը կատարէ արուեստի, գիտութեան, մարզական և այլ գետիններու վրայ՝ ոչ միայն ազգային, այլեւ համամարդկային չափանիշով։

ՕՏԱՐՆ անգամ կը վկայէ այս մասին։

Նոյեմբեր 29ի պարգեւը Մայր Հայրենիքին՝ պարզ, մարմինի յարութիւն մը չէ ուրեմն, հայը իր նախայեղափոխական ԽՇՈՒԱԾ ՈՒ ԱՆՏԷՐ վիճակին վերադարձնող, այլ ՀՐԱՇՔ ՄԸ ԻՍԿԱԿԱՆ՝ որովհետեւ Հայաստանի յարութիւնը եղաւ հայ Միտքի ու Հանճարի՝ յարութիւնը՝ որ բարձրագոյն և ազնուագոյն բարիքն է ընծայուած մեր եղեռնամեռ ժողովուրդին։

Ու Հայաստանը՝ իր հանճարեղ զաւակներուն ստեղծագործ միտքի ու սիրտի արգասիքը կը կը բաշխէ այսօր՝ աշխարհի մարդկութեան։

Հայութեան յարութեան, վերազարթնումի նո՛ր Ոսկեդարին հիմնաքարն է Նոյեմբեր 29ը։

Առանց Նոյեմբեր 29ին պիտի չկատարուէր այն փրկարար հրաշքը, որ հայ ժողովուրդի՛նը, Հայաստանի՛նը եղաւ։

Զտեսնել, չսիրել Նոյեմբեր 29ը, ոչ միայն ժխտումն է Սովետական Հայաստանին, ժխտումը քառասունը հինգ տարիի սքանչելի նուաճումներուն և հոյակապ հայրենաշինութեան, այլ զուրկ ըլլալ է ճշմարիտ, անկեղծ հայրենասիրութենէ։

Հայաստա՛նն է հայուն միակ Մայր Հայրենիքը՝ որուն ԵՐԱԶԸ իրենց սիրտին մէջ և անունը շրթունքին վրայ, ապրեցան, երգեցին, տառապեցան ու մարտիրոսացան, սերունդներ ամբողջ։ Հայաստանի տենչովն ու կարօտովը հիւծեցան, փշուր փշուր եղան և յաւիտեան կորսուեցան հայրենի հողէն հեռու նետուած գաղթական անհամար հայորդիներ։

Ահա, ա՛յդ երազին մարմնացումն է այսօր՝ Սովետական Հայաստանը։

Բայց ԵՐԱԶ Է ՈՒ ԵՐԱԶ ՊԻՏԻ ՄՆԱՅ «ՈԳԵՂԷՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ը։

Փուչ՝ զայն երկրպագողները։ Անոնց սէրն ալ՝ երազային, չնաշխարհիկ։

Որքան ալ պերճախօս պաշտպաններ ունենայ «Ոգեղէն հայրենիք»ը, այդ կերպ «հայրենիք» գոյութիւն չունի աշխարհի վրայ։

Ոչ ալ պիտի ստեղծուի հեռաւոր ապագային։

Խաբկանք, կեղծիք է լոկ՝ այդ «հայրենասիրութիւն»ը, որովհետեւ կ՚ուրանայ, կ՚անտեսէ, կը մերժէ ԻՐԱՒԸ, Նոյեմբեր 29ի ծնունդ՝ հարազատ Հայրենիքը, Սովետական Հայաստանը։

Յաւիտենական կեանք, սէր, փառք և պատի՛ւ Սովետական Մայր Հայաստանին։

Հազար հազար ապրի Հայրենակերտ հա՛յ ժողովուրդը և հայրենի սիրելի Կառավարութիւնը։

Հելիոպոլիս, 22-11-1965

ԾԱՂԿՈՂ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՏՕՆԸ

«... Եւ ո՞վ կարող է, ո՞վ կը յանդգնի վայրի մոլուցքով դարձնել նորից աւերի երկիր, ցաւերի երկիր, խաւարի երկիր Հայաստանս, երբ իր փառապանծ եղբայրների հետ Արեւ է տանում աշխարհների, Արեւին թիկնած, արեւից չիկնած Արեւի երկիր Հայաստանս...»։

ՀԱՄՕ ՍԱՀԵԱՆ

Ամէն տարի այս օրերուն Սովետ. Հայաստանի և Սփիւռքի մէջ ապրող հայութիւնը անսահման խանդավառութեամբ կը դիմաւորէ Նոյեմբեր 29ը, իր քաղաքական և տնտեսական անկախութեանց Տօնը — չքնաղագոյն պատմութեան մէջ արձանագրուած տօներէն։

Գերութեան մէջ դարերով ապրող ազատատենչ ազգերը կը գուրգուրան մեծ զոհողութիւններով շահուած պատմութեան վրայ, հոգ չէ թէ հայրենիքի մէկ մասին վրայ ձեռք բերուած ըլլայ։ Այդքանն իսկ ոգեւորող և գօտեպնդող է, օր մը լման հայրենի հողամասին ամբողջութեան ազատութիւնը ձեռք բերելու համար։

Մինչեւ հիմա գերութենէն անկախութիւն անցնող ազգերու մէջ ամէնէն բախտաւորը, մենք կը հաւատանք թէ՝ եղաւ հայութիւնը, որովհետեւ ան իր քաղաքականին հետ ստացաւ և տնտեսական անկախութիւնը։ Բացի ատկէ՝ շնորհիւ Սովետ. Միութեան՝ զերծ արտաքին և ներքին դժուարութիւններէն, ապահովութեան և խաղաղութեան մէջ կը ստեղծագործէ ցերեկը գիշերին խառնած, որպէսզի աշխարհի չորս ծագերը ծուարած զաւակները կարենայ իր թեւերուն տակ համախմբել, պատրաստել կարճ ժամանակի ընթացքին։

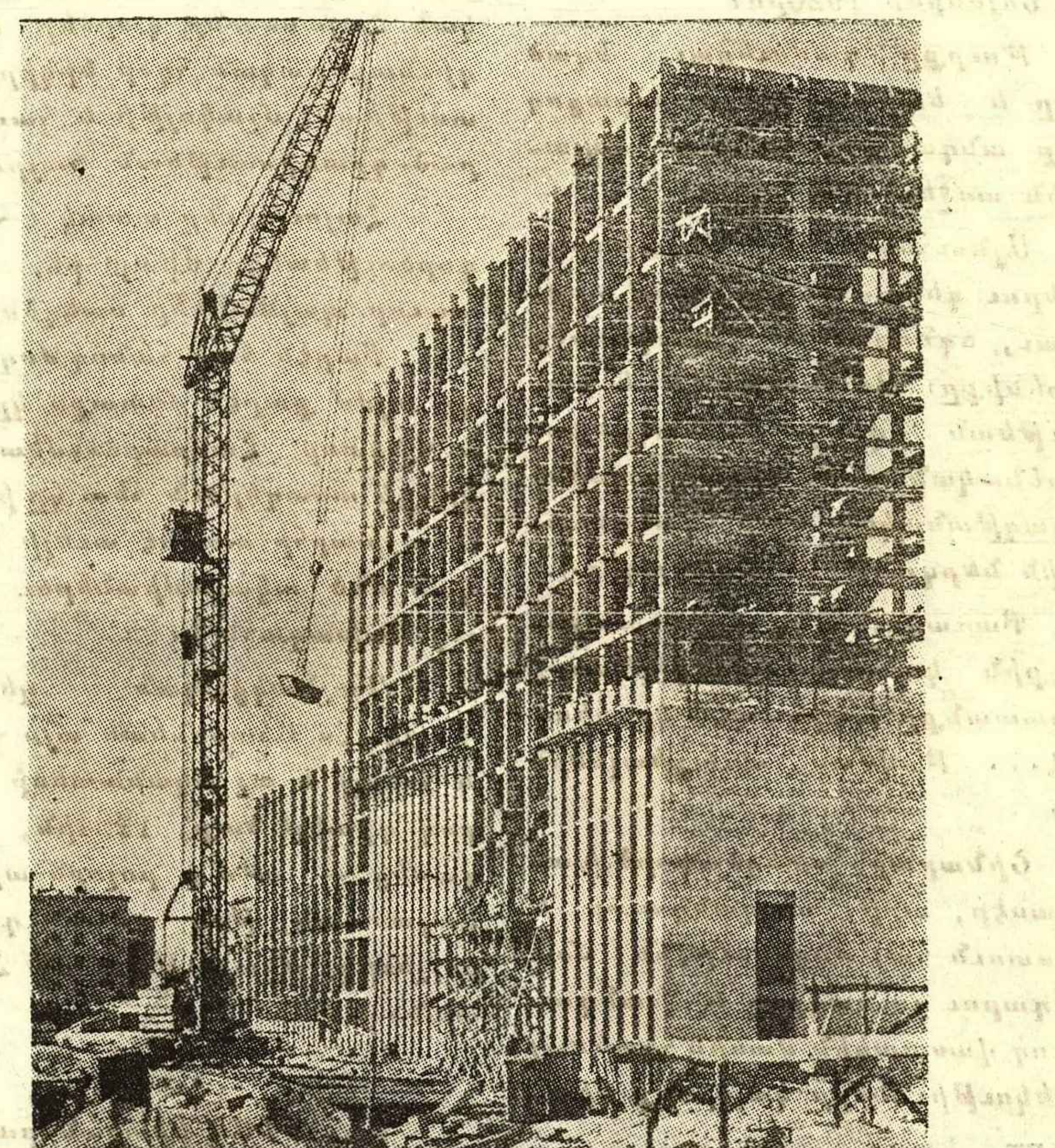
Մեր Հայրենիքը՝ Սովետ. Հայաստանը այսօր դարձած է հեքեաթային երկիր մը, որու այցի կ՚երթան աշխարհի չորս ծագերէն տարին քան հազար թուրիստներ, — մեծ մասը գրագէտներ, բանաստեղծներ, նկարիչներ, և այլն եւ այլն, որոնք զմայլանքով կը դիտեն հայութեան յուշարձանները, վանքերը, սովետական իրաւակարգին ներքեւ բարձրացած հսկայ հաստատութիւնները, ջըրանցքները, թատրոնները, մշակութային օճախները, — Ակադեմիան, Աստղադիտարանը, Պետական Համալսարանը, մանաւանդ ժողովուրդի չէնշող կեանքը, և կ՚ունենան հիացական արտայայտութիւններ, մանաւորապէս անոնք՝ որոնց ծանօթ եղած է առաջին պատերազմէն առաջ և Դաշնակ ղեկավարութեան տարիներուն այդ հողամասին վրայ ապրողներու թշուառ կեանքը։

Հայութեան զմայլելի վերածնունդը ոչ միայն իր կեդծ բարեկամները ամօթահար ըրած է, այլեւ իր դահիճը — Թուրքը, որու գետպանը — Ֆախրի Կորուք — երբ Թրքական մութ սահմանէն անցաւ լոյսերու մէջ լողացող Սովետ. Հայաստանի մէջ, ապշած է տեսնելով փառաւոր վերածնունդը այն ազգին, զոր երէկ փորձեցին գերեզմանել, բացականչած է. — «Ամենէն աւելի զիս զարմացնողն է ելեկտրականութեան ցանցը եւ բնակարանային շինարարութեանց թափը»։

Մենք կը հաւատանք որ այն հայը, որուն երակներուն մէջ շրջան ընող արիւնը մաքուր է, աշխարհի որ հողամասին վրայ ալ գտնուի, այս օրերուն փիւնիկի նման աւերակներէն վեր բարձրացող Հայրենիքի ազատութեան տօնին չի կըրնար անտարբեր մնալ և հոգեկան խանդով չմասնակցիլ երկրի համաժողովրդական խանդավառութեան, խորապէս գիտակցելով որ Նոյ. 29ը տուաւ պատերազմէն հրաշքով վերապրող և բոլորէն ուրացուած ու լքուած, մահուան դատապարտուած հայութեան ապրելու, գոյատեւելու ազատութիւն։

Ողջո՜յն հայութեան իսկական ազատութեան 45րդ տարեդարձին

ՍԻՐՎԱՐԴ

Նոր Զէյթունի սրտի վիրաբուժման գիտահետազօտական հիմնարկի մասնաշէնքերը՝ կառուցման ընթացքին։ Հիմնարկի շէնքը 12 յարկանի պիտի ըլլայ։
Լուսանկար՝ Պ. Պետրոսեան

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29Ի ԱՌԹԻՒ

ՀԱԶԱՐ ՇԵՓՈՐ ՀՆՉԵՆ ԹՈՂ...

«Թող բոլորն ալ գնան Հայաստան, թող գնան, դառնան բոլշեւիկ, միայն թէ գնան Հայաստան»:
ՎԱՐԴԳԷՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ (Դաշնակցական ղեկավար)

Ամէն վարանում և երկիւղ լքած և հոգիս շեփոր դարձուցած կը գրեմ:

Այս մարդկային աշխարհին վրայ երբեւ մարդ ապրիլը դժուար է, իսկ երբեւ հայ ապրիլը՝ անտանելի տուայտանք:

Այսօր, Հայաստանի վերածննդեան 45րդ տարեդարձն է: Տօնն է այն փոքր սակայն մեծ ժողովուրդին, զոր յիսուն տարի առաջ աշխարհի երեսէն ջնջել ու սրբել ջանաց նենգ, անարի և վատ մեր դարաւոր թշնամին, Թուրքը: Ճշմարտութիւնը անողոք է...:

Զարմանահրաշ փիւնիկ է հայութիւնը, որ հազար տարիէ ի վեր կը ջարդուի և սակայն կը մերժէ պատմութեան անցնիլ, ինչպէս Ասորեստանը եւայլն: Բազմադարեան պայքարի, դիւցազնութեան և բնաջնջումի բովէն անցած Արմէնները կ'ապրին դեռ և յաւերժ պիտի ապրին իրենց հայրենիքին մէջ:

1918ին Սարտարապատի մէջ հայ բանակը գերմարդկային ոգորումով փշրեց թշնամին և փրկեց Մնացորդացը: Սակայն պատերազմէն աւերուած երկիրը կը գտնուէր դժնդակ պայմաններու մէջ: Հացէն սկսեալ ամէն բանի պակաս կար: Արցունքի, սովի, որբի և գաղթականի հայրենիք էր: Եւ սակայն ներշնչեալ բանաստեղծ մը երգեց. «Ինչքան էլ սուր սիրտըս խոցեն արիւնաքամ վէրքերը մեր, էլի ես որբ ու արնավառ իմ Հայաստան եա'րն եմ սիրում...»: Ուրիշ ներշնչեալ մը երգեց. «Հազա՞ր, հազա՞ր արևներ մէկէ'ն կը ծագին...»: Ի՜նչ հարազատ հոգեպատճէններ: Այսպիսի հաղորդական և ջերմատիճան ոգեւորումներ կարող էին մեռելներուն անգամ կենդանութիւն պարգեւել...:

Երբ հայութիւնը կը ջանար իր վէրքերը դարմանել և դեռ երեք տարի չբոլորած, դարձեալ Աննիբալը (Թուրքը) մեր դռներուն առջեւն էր հասեր և կը սպառնար մեր երկրին և ժողովուրդին, օրուան կառավարութիւնը իշխանութիւնը փոխանցեց սովետներուն, 29 Նոյեմբեր 1920ին:

Թուրքը գամուեցաւ եղած տեղը և նաթաղան բարձրացող թեւը անդամալուծուեցաւ զօրաւորին առջեւ...:

Այնուհետեւ հայ ժողովուրդը ուժերու գերագոյն լարումով տքնեցաւ, ճգնեցաւ և վերակերտեց հայրենիքը: Զոհողութեան և արիութեան ոգիով մասնակցեցաւ հայրենական մեծ պատերազմին: Եւ յաղթանակէն ետք զանգուածային ներգաղթ կազմակերպեց...:

Քառասունհինգ տարուան ընթացքին կատարուած վիթխարի աշխատանքը պարզապէս կը հիացնէ... Թովմաս առաքեալներն իսկ:

Շինարար, ստեղծագործ, խաղաղասէր, արի, տաղանդաւոր և իմաստուն հայ ժողովուրդին մօտ կէս դարու յուսագրիչ և խանդավառող վաստակին մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները կարդանք միասին.—

Աճը ժողովուրդին. 1920ի 800.000էն–1965ին 2.300000 (եռապատկուած): Երեւանը 30.000էն դարձեր է 700.000 հոգիէ բաղկացած մայրաքաղաք, օտարներն անգամ առինքնելով: Վերջին երեսուն տարիներուն ընթացքին Երեւանը

խօթն անգամ մեծցած է: Բերկրալի երեւոյթ, որ կեանք կուտայ և կեանքին ալ՝ իմաստ:

Տասը քաղաքներ (Լենինական, Կիրովական, Ալահվերտի, Էջմիածին, Հոկտեմբերեան, Գորիս, Ղափան եւայլն) և 23 քաղաքատիպ աւաններ բարձրացած են, քարը քարին դրած տուն ու պալատ կառուցած են և բոլո'ր գիւղերը առատ ելեկտրականութիւն ունին:

1500 դպրոց, 25000 ուսուցիչ, կէս միլիոն աշակերտ դէպի լո՛յս կ'ընթանան: Երջանիկ երիտասարդութիւն, որուն առջեւ բաց են աշխատանքի և ստեղծագործութեան բոլո'ր ուղիները, բոլո'ր կարելիութիւնները:

10000 (տասը հազար, սխալ չկարդա՛ք...) ճարտարագէտներ եռանդով և կիրքով կը շարունակեն վերաշինութիւնը:

100 անուն թերթեր կը հրատարակուին: Տարին 9 միլիոն հայերէն գիրքեր լոյս կը տեսնեն: Գրողներու միութեան կ'անդամակցին 900 գրողներ և թարգմանիչներ (Ս. Շիրազ, Պ. Սեւակ, Ս. Կապուտիկեան): Հարիւրաւոր գիտաշխատողներ և արուեստագէտներ կան: 45 տարուան ընթացքին հայ գրականութիւնը համաշխարհային ճանաչում գտաւ: Հայ գիտնականներ և արուեստագէտներ համաշխարհային հռչակի տիրացան:

4500 բժիշկ, 275 հիւանդանոց և բազմաթիւ բուժակայաններ: Ամէն տարի 70000 երախաներ կը ծնին Հայաստանի մէջ. միայն Երեւանի մէջ՝ 25000:

Կան աւելի քան 150 գործարաններ, որոնք արտածում կ'ընեն դէպի 60 երկիրներ (Հունգարիա 90 երկիրներ կ'արտածէ): Եւ որպէսզի չարամիտներուն առիթ չթողունք չարափոխելու այս պարագան, անմիջապէս աւելցնենք, որ Հայաստան ի'ր ժողովուրդին պահանջները բաւարարելէ ետք՝ յաւելեալները կ'արտածէ:

Պատմութեան մէկ ակնթարթին մէջ, երբեմնի երկրագործական Հայաստանը դարձեր է արդիւնաբերական հզօր երկիր, գիտութեան, մշակոյթի և համատարած գրագիտութեան հայրենիքը:

Հայութիւնը ատակ է հրաշագործութեանց, միայն թէ, նպաստաւոր պայմաններ ստեղծուին:

Քարէն հաց հանող ժողովուրդը այժմ քարէն մետաքս կը հինէ և Վիկտոր Համբարձումեան երկնքի աստղերուն հետ կը խօսի... Եւ աշխարհի տասնէ աւելի գիտական մեծ ակադեմիաներու պատւոյ նախագահն է:

Դաշնակցական ղեկավար Վարդգէս Ահարոնեան այս բոլորը և աւելի'ն ալ ականատեսի աչքերով դիտելէ ետք, 1964ին, պատգամեց.— «Թո'ղ բոլորն ալ գնան Հայաստան, թող գնան դառնան բոլշեւիկ, միայն թէ գնան Հայաստան»:

* * *

Մեր ՄԻԱԿ իրական բարեկամը ռուսն է. ռուս մեծ ժողովուրդը: Հայ ժողովուրդը միամիտ չէ այլեւս, այլ պայծառամիտ է և գերփորձառու: Զի' խաբուիր «ասպետակա'ն»... սատանաներէն: Հայ ժողովուրդը երջանիկ է և հպարտ,

(Շար. տես էջ 7)

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29Ի ԱՌԹԻՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ, ԱՅԴ ԱՓ ՄԸ ՀՈՂԸ

ՀՐԱՆԴ ԳԱՆԳՐՈՒՆԻ

Աֆ մը հող է ան, Արաքսի ափին տարածուած, ժառանգ՝ մեր պապերէն:

Երկու իրերամերժ հսկաներու՝ Արեւելքի և Արեւմուտքի միջեւ կռուի դաշտ դարձած երկիրն է ան:

Մէկ կողմը՝ Ասորեստան, Պարսկաստան, Սելճուքներ, Թաթարներ, Մոնկոլներ և կրկին Պարսիկներ:

Միւս կողմը՝ Հռոմ, Բիւզանդիոն, ապա՝ Օսմանեան կայսրութիւն:

Լեռներու մէջ ապաստանած ժողովուրդ մը լերան ոգիով և շունչով դարեր մաքառեր ու մնացեր է անյաղթ:

Իր գոյատեւելն անգամ հրաշքի պէս բան մըն է եղած՝ երբ ուրիշներ մահացեր են հազիւ դար մը կամ պակաս տոկալով վայրի հորդաներուն դէմ:

Իր զաւակները միշտ լոյսի ջահը փոխանցեր են երկրէ երկիր և փայլը աւելցուցեր՝ մեր մշակոյթին:

Այդ աֆ մը հողի կերտումին համար հազարաւոր հայորդիներ զէն ի ձեռին մարտնչեր են, յաճախ խաբուած խոստումներուն ի լուր:

Առանց սակարկելու իրենց կեանքը զոհած են հազարաւոր հերոսներ, որպէսզի անմար մնայ հաւոց հողին վրայ Պայծառ Արեւը:

Եւ եղեր է ջարդ, եղեր է աքսոր, և եղեր է տեղահանութիւն:

Իւրաքանչիւր թիզ արիւնով շաղուած հողը բռնադատուած է լքելու մեր ժողովուրդը. աւիկա ամենէն մեծ հարուածը եղած է մեր՝ տոկալու համար մղած պայքարին տրուած:

Վախի, սարսափի և անօթութեան ճիրաններէն ազատելու համար շատերը մեկներ են ու չէնցուցեր՝ ուրիշներու ոստանները, մինչ այլ հայորդիներ՝ ամենէն դժոխային պայմաններու մէջ ալ մնացեր են կառչած քարքարուտ այն հողին՝ ուրկէ Հայկը իր նետն է արձակեր առաջին անգամ բռնակալ Բելի դէմ. ուրկէ մերժումը ստացեր են ասորեստանցի Շամիրամները առաքինի Արային, ուրկէ Մեսրոպի գիրերն են տարածեր մեր ժողովուրդի սրտին ու մտքին գանձերը, ուր Թաթուլներն են դիմակալեր խուժանը Տուղրիլներուն, ուր Սասունցի Դաւիթն է յաղթական՝ Մսրամելիքի դէմ, Դաւիթ Բէկըն է Ղափանի ու Ղարաբաղի հրոսակներուն դէմ, ուր Ճանկիւլեանն է, Մուրատն է, Ժիրայրն է, Աղասին է, Փարամազն է, Եկաւեանն է կամ Անդրանիկը, Շահումեանը կամ Բաղրամեանը, որոնք բոլորն ալ մեր հողին փառքին համար իրենց կորովն ու արիւնը տրամադրեր են, որպէսզի տոկայ և ուռճանայ այդ աֆ մը հողը, որ պատմութիւնն իսկ է մեր ամբողջ:

1915... 1917... 1920 և եղբայրական ձեռքը ռուսին, մեր տագնապի օրերուն, Նոյեմբերեան օրերուն:

Խլուած մեր հողերուն դատը դեռ՝ միջազգային սեղաններու կամ դիւանագէտներու արհամարհանքին առջեւ:

Մեր դժբախտութեան դիմաց, մեր կորուստներուն դիմաց, մեր տառապանքի ճիչը չկարենալ իրականացնելու դիմաց՝ սիրոյ պակասը իրարու դէմ:

Այս էր պատմութիւնը մեր սփիւռքին:

Ոչ ոք կրնայ ուրանալ, որ ներկայիս, հակառակ համահայկական հողային մտահոգութիւններուն, կապը կտրուած է փաստօրէն մէկ կամ միւս հոսանքի միջեւ, որովհետեւ համադրական աշխատանք և մեզ միացնելու կոչուած բոլոր ճիգերը չեն յաջողած մեր հողին շուրջ միացնել մեզ: Ինչո՞ւ կարելի է անցեալի մեր ժողովուրդի տոկալուն հարցը ընդունիլ անոր հաւաքական զուպարներու առաւելութիւնը չեշտելով և երգում ընելով Մեսրոպի, Վարդանի կամ Սասունցի Դաւիթի անունով և կարելի չէ ընդունիլ որ ներկայիս ալ կարելի է այդ աֆ մը հողէն ներս մեր ժողովուրդին ստեղծագործ հանճարին ի տես՝ համահայկական շունչով առաջնորդուիլ:

1920... 1965 և արդէն դար մը նուաճում է այդ՝ մեր երկրէն ներս:

Պերճախօս թուանշաններ կան մեր երկրին յառաջդիմութիւնը ապացուցանող:

Լոյսի, դպրոցի, փարքիքի և մշակոյթի մարզերէն ներս մեր ունեցած նուաճումները կարելի չէ ուրանալ. աւիկա չի կրնար ուրանալ Թուրքն անգամ. իսկ ատկէ աւելի վա՞տ դարձեր են ոմանք մեր իսկ մէջէն՝ երբ դարերու մէջ չտեսնըւած ուժով մը հողին կառչած հայորդիներու վաստակը, սփիւռքի մէջ ծաղկած ներկայ սերունդին առջեւ վայրասան ներկայացնելու յիմարութիւնը կը գործեն, մեծ քաղաքականութիւն խաղալու շունչը տալով...:

1920–1965... սա արդէն յաղթանակի հզօր նետ մըն է արձակուած դէպի ապագան. և փա՛ռք՝ աֆ մը հողին վրայ համայն աշխարհի մեր եղբայրներուն ապագան կերտող հայրենիքի հայորդիներուն:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԳԱՌՆԻԿ ԱԴԴԱՐԵԱՆԻ
«ՄԱՏԵԱՆ ՅԱՒԻ ԵՒ ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ»
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԳԻՆՆ Է՝ 30 Ե. Դ.
Ստանալ «Ջահակիր»ի խմբագրութենեն

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ՄԷՋ

(Շար. Գ. էջէն)

հոգութեան առարկան եղած է միշտ հայրենի օճախին վառ մնալը, զաւակներուն հայրենասիրութիւնը, կորինճութիւնն ու աշխատասիրութիւնը եւ միայուն խաղաղութիւնը: Հայը ջանացած է միշտ կառուցանել՝ անհրաժեշտը, միայունը, օգտակարը: Բընական է, տուեալ պայմաններուն մէջ, եթէ հայ կինը հետեւէր ժամանակի ֆրանսական արդուզարդի արդիականութեան, ծիծաղելի պիտի ըլլար, երբ տարբեր էին մարդոց պահանջները եւ այլ էր բոլորին ուշադրութեան առարկան:

ՆԵՐԳԱՂԹԻ ԲԱՐԵՐԱՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ

Մինչեւ 1946թ.ի հայրենական զանգուածային ներգաղթը, Հայաստանը արտաքին աշխարհէն մեկուսացած, ներփակ վիճակ մը կը ներկայացնէր: Ներգաղթին հետ Հայաստան մուտք գործեց արեւմտեան հագուստեղէնի, հիւսածեղէնի և բազմաթիւ լաւորակ առարկաներ: 1946էն մինչեւ 1960 թուականները տեղացին ու ըսփիւռքահայը կը տարբերուէին իրարմէ, իրենց արտաքին տեսքով եւ կը պարզուէին երկու այլ հակապատկերներ: Տեղացի ժողովուրդին հետաքրքրութիւնը սկսաւ աճիլ դէպի հագուելակերպը, արդուզարդն ու վարսայարդարումը: Այն ճեղքը որ առաջացած էր ներգաղթի տարիներուն՝ սկսաւ աստիճանաբար գոցուիլ, շնորհիւ՝ արտաքին աշխարհի հետ տարուէ տարի զարգացող շփման, երկրի տնտեսական, շինարարական, արդիւնաբերական, նիւթական և մշակութային վերելքին եւ լաւ պայմաններուն. ժողովուրդին ծեռք բերած մեծ նուաճումներուն ի տես դարմանուած էին աղէտները, սպիացած էին վէրքերը եւ կը գոհացուէր ժողովուրդին պահանջքը:

Այժմ, հայ մայրը ձերբազատուած իր երբեմնի այնքան ծանր աշխատանքէն ու պարտաւորութիւններէն, ժամանակ կը գտնէ իր սեռին պահանջներուն տուրք տալու, հնարաւորութիւնն ու միջոցը ունի իր արտաքինով զբաղուելու, ճաշակն ու հմտութիւնը ունի աւելի գեղեցիկ, հրապուրիչ և թարմ երեւնալու:

Վերջին տարիներուն՝ Հայաստանի կառավարութիւնը, մեծ ուշադրութիւն սկսաւ դարձընել կանանց մօտ զարգացող արդուզարդի և նորոյթի պահանջներուն: Ինչպէս Երեւանի՝ նոյնպէս այլ քաղաքներու մէջ, բացուեցան նորաձեւութեան տուներ, ուր՝ կանայք, շարան-շարան կ'երթան դիտել վերջին նորոյթները, ճաշակ եւ գաղափար կազմել օրուան նորոյթին մասին: «Հայաստանի աշխատաւորուհի» թերթը անընդհատ գեղեցիկ հագուստի նմուշներ կը դնէ եւ նորութիւններ կը հաղորդէ ընթերցողներուն: Հայաստանի մէջ կը հրատարակուին նաեւ նորոյթի ժուրնալներ: Ինչպէս այլ երկիրներու մէջ, նոյնպէս հոն՝ կանայք կ'երթան վարսաւիրանոց մազի եւ եղունգներու յարդարման համար:

1960 թուականին Երեւանի մէջ բացուեցաւ գեղեցկագիտական հիմնարկութիւն մը՝ օժտըւած մորթի բժիշկներով եւ դիմայարդարման մասնագէտներով: Հայաստանի կանայք մեծապէս ուրախացան այս հիմնարկին հաստատումով և սկսան փութալ հոն՝ իրենց երիտասարդութիւնը վերագտնելու կամ երկարացնելու, դէմքին արատները անհետացնելու եւ այլ գործողութիւններ կատարելու համար: Այժմ, այսպիսի հիմնարկութեանց թիւը աճած է և տարածուած նաեւ այլ քաղաքներու մէջ:

Երեւանի ռատիոկայանը ունի կնոջական մասնաւոր յայտագիր, որուն ընթացքին կուտայ հայ կնոջ գեղեցկագիտական, առտնին և հագուելածեւի շուրջ ծանօթութիւններ, խորհուրդ եւ ճաշակ:

Երեւանի հեռուստատեսութեան կայանը եւ շարժապատկերի սրահները յաճախ կը ցուցադրեն հագուստի նորոյթներ կուտան գեղեցկագիտական ծանօթութիւններ:

Այսպէսով՝ կրնանք վստահօրէն ըսել, թէ այժմ Հայաստանի կանայք ունին բոլոր հնարաւորութիւնները՝ հետեւելու եւ զարգացնելու իրենց արտաքին տեսքը եւս:

Պէյրութ Շ.Մ.

ՃԱՏՐԱԿ

ՈՐՈ՞Ն ՀԵՏ ՊԻՏԻ ԽԱՂԱՑ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՅԵԱՆ ՏԻԳՐԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Երբ ճատրակի մեւօրեայ ախոյեաններուն մասին խօսուի, մարդ անպայման կը յիշէ Թիֆլիսի պիոներներու և դպրոցականներու Պալատը։ Արդարև, այդտեղ էր, որ Տիգրան Պետրոսեան սկսաւ իր ճատրակախաղի ասպարէզը, այստե՛ղ էր, որ ան Նոնա Կապրինտաշվիլէն ճատրակ խաղալ սորվեցաւ։ Եւ ճիշդ այս Պալատին մէջ էր, որ Հոկտեմբեր 31ին բացուեցաւ աշխարհի ախոյեան Տիգրան Պետրոսեանին դէմ խաղացող Թեկնածուներուն վերջին մրցաշարքը։

Պորիս Սպասքի (Մոսկուայի շրջանէն) և Միխայիլ Թալ (Ռիկայէն), որոնք ոչ հեռաւոր անցեալին Լենինկրատի ու Ռիկայի պիոներական պալատներու սաներն էին, տասներկու խաղերէ բաղկացած մրցում մը պիտի ունենան։

Այնուհետև, մրցումին գլխաւոր դատաւորը՝ Մեծ Վարպետ Ս. Ֆլոր, վիճակ պիտի քաշէ։ Առաջին խաղը (և ապա՝ բոլոր անզոյգ խաղերը) ճերմակ քարերով սկսելու իրաւունքը Մ. Թալին վիճակուեցաւ։

Կը մնար երկրորդներուն ընտրութիւնը, Վարպետ Ա. Կոպլենց ընտրուեցաւ Մ. Թալին համար, իսկ Մեծ Վարպետ Ի. Պոնտարեւսքի՝ Պ. Սպասքիին համար։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԽԱՂԻ ՍԿՍԵԼԷ ԱՌԱՋ

Հանդիպումի մը նախօրեակին կատարուած յայտարարութիւններն միշտ ալ լակոնական կ'ըլլան և ընդհանրապէս քիչ բան կը քողարկեն։ Այսուհանդերձ, փորձութիւնը մեծ էր և որոշեցինք քանի մը հարցում ուղղել Մեծ Վարպետներ Պ. Սպասքիին և Մ. Թալին։

Տիգրան Պետրոսեան

Ահա թէ՛ ի՛նչ պատասխանեցին անոնք.

ՊՈՐԻՍ ՍՊԱՍՔԻ

— Ո՞վ պիտի յաղթէ։

— Երկուքէս մէկը։

— Ճատրակի Թագը Խորհրդային Միութեան մէջ պիտի մնայ անշուշտ։ Բայց որո՞ւ պիտի վիճակուի ան։

— Երկուքէս մէկուն։

— Արդեօք Տիգրան Պետրոսեան կրնա՞յ վստահ ըլլալ, թէ պիտի պահէ իր տիտղոսը։

— Եթէ Միխայիլ Թալ և ես հրաժարինք մրցումէն։

— Ի՞նչ կը սպասէք այս մրցումէն։

— Կը խորհիմ, թէ կուռ և լեցուն խաղ մը պիտի ըլլայ ան։ Մեզմէ իւրաքանչիւրը բնականաբար պիտի խորհի խաղերու որակին մասին։ Խաղին պիտի նպաստեն մեր բարեկամական յարաբերութիւնները և կանոնագրութեան մէջ կատարուած բարեփոխութիւնը։ Այժմ շաբաթը երեք խաղ պիտի ունենանք, փոխանակ չորսի, ինչպէս կ'ըլլար նախապէս։

ՄԻԽԱՅԻԼ ԹԱԼ

— Ինչպէ՞ս պատրաստուեցաք այս մրցումին։

— Ինծի կը թուի, թէ Պորիս Սպասքի աւելի դիւրաւ կրնայ պատասխանել այդ հարցումին։

— Գո՞հ էք ձեր առողջութենէն։

— Շատ առողջ եմ և մրցումէն վերջն ալ հիւանդանալու մտադրութիւն չունիմ։

— Կրնա՞ք թուել մեր ժամանակներու տասը լաւագոյն խաղացողներուն անունները։

— Սիրով պիտի ուզէի տասը խաղացողներու անուններ թուել, բայց կը վախնամ, քան ուրիշներ վշտանան, որովհետեւ անոնք ալ միւսներէն գէշ չեն խաղար։

«Արարատ»

ՀԱԶԱՐ ՇԵՓՈՐ ՀՆՉԵՆ ԹՈՂ...

(Շար. Զ. էջէն)

որ այսօր ունի իր հայրենիքը Սովետական Միութեան ծիրին մէջ և ի զուր չէ անցած մեր մէկ միլիոնին նահատակութիւնը...։ Ունինք պետութիւն, ունինք դրօշակ։

Այժմ հայութիւնը եղբայրական 25 կամ 30 ժողովուրդներու հետ ձեռք-ձեռքի, նոր գաղափարներով և նոր երգերով արդար աշխարհ և արդար մարդկութիւն կը կերտէ, ուրպէսզի մէկ մարդ, մէկ կին և կամ մէկ երախայ ծարաւ, անօթի, առանց տեղի և առանց բնակարանի չմնայ․․․։

Հայոց պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով մեր ժողովուրդին ապագայով մտահոգուած չենք։ Մտահոգ չենք... յարաբերաբար։ Թուրքը Ա. աշխարհամարտէն օգտուեցաւ՝ վատաբար մեզ բնաջնջելու համար։ Բ. աշխարհամարտին կը սպասէր Սթալինկրատի անկման, արշաւելու համար Կովկաս և... բնաջնջելու մնացորդացը։ ԱՅԺՄ, Աստուած չ'ընէ, Աստուած չ'ընէ, Աստուած չ'ընէ, (թէև կը փափաքէի եօթն անգամ կրկնել...) եթէ Գ. աշխարհամարտ ծագի և Թուրքը աւելին օգտուիլ կարծելով փորձէ հայութիւնը բնաջնջել, թո՛ղ վստահ ըլլայ, որ ինք պիտի աղէտուի անխուսափելիօրէն։

Ասիկա ոչ պատրանք է և ոչ ալ պոռոտախօսութիւն, այլ համոզո՛ւմ և հաւա՛տք անսասան։

Մի՛ երկնչիր հօտ փոքրիկ, ածու փոքր, ժամանակը մեզի ի նպաստ կ'աշխատի, մեր ցեղին ֆիզիքական անմահութիւնը ապահովուած է։ Բառասունհինգամեակին առթիւ յարգանքով կը խոնարհիմ բնիկ և հայրենադարձ դասական ազնիւ հայ ժողովուրդին առջեւ, որ տոկաց շա՜տ բաներու և կերտեց սովետական մեծ հայրենիքին մաս կազմող Սովետական Հայաստանը՝ Սո՛ւրբ Հայաստանը․․․։ Սրբացաւ հայրենի հողը նահատակներուն արիւնով և կռանուեցաւ մեր ապրելու կամքը։

Փա՜ռք հայրենի ժողովուրդին, որ անխորտակելի վէմն է և զարմանահրաշ փոսը մեր կենսունակութեան։

Փա՜ռք Ս. Հայաստանի 45-ամեակին։

Փա՜ռք ասպնջական Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան։

ՄԿՐՏԻՉ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Աղեքսանդրիա

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ ԵՒ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՃԱՌԸ

(Շար. Ա. էջէն)

զ) Արտադրութեան համապատասխան սահմանով պէտք է ըլլայ սպառումը և բաց չգոյանայ։

է) Ընկերվարութիւնը չի հանդուրժեր որ մարդը շահագործուի մարդէն. այս ուղիով՝ չըլլալ երազատես կամ ցնորամիտ, սխալ մեկնաբանութիւն չտալ՝ սկզբունքին. աշխարհ մեզի կը նայի։

ը) Ցարգելու համար դեմոկրատականութիւնը, ընկերային հիմնարկները այսուհետեւ պիտի ենթարկուին ժողովուրդի հակակշռին և ատով պիտի ունենանք մընայուն արդիւնքներ։

Ամենէն կարեւորը աշխատանքն է՝ բոլոր մարզերուն մէջ, իբրև պայման յառաջդիմութեան։ Անհրաժեշտ է ինքնավստահութիւն ունենալ։ Մեր ժողովուրդին աշխատանքի կարողականութեան մասին մեծ է իմ հաւատքը։

Արաբաշխարհին մէջ առաւելութիւններ ձեռք ձգած ենք։ Միջազգային մարզին մէջ մեծ են մեր վարկն ու հեղինակութիւնը։ ԱՄՀի արտաքին քաղաքականութեան հիմն է արդարասիրութիւն, խաղաղասիրութիւն և խաղաղ գոյակցութիւն ։Ապա՝ ոչ-յանձնառութեան ուղեգիծ։ Օրինակ կ'առնեմ մեր յարաբերութիւնները Սովետական Միութեան հետ։ Մեր կապերը կը սերտանան, որովհետեւ կը տիրէ փոխադարձ յարգանք՝ իրարու գոյավիճակի հանդէպ։ Վերջին այցիս՝ հաստատեցի որ սովետական ժողովուրդները մեծ ճիգ կը թափեն ազգային ազատագրական շարժումներու ի նպաստ։ Կը յարգեն ազատագրական մեր պայքարը։

Ամերիկայի հետ դժուարութեան մէջ ենք Իսրայէլի հանդէպ անոր բարեացակամ կեցուածքին պատճառով։ Երկուստեք չի պակսիր՝ իրար հասկնալու ճիգը,, սակայն։

Մարաջախտ Ամէրի այցը՝ Ֆրանսա, մեզի նոր հաւանականութիւններ կ'ընծայէ։ Զօր. Տը Կօլի վերաբերմունքը ԱՄՀի հետ՝ արդիւնաւոր գալիքը կ'աւետէ։

Մարդկութեան մէկ չորրորդը ներկայացնող Չինաստանը կարելի չէ կղզիացնել։ Վարչապետ Չու Էն Լայի հետ անհրաժեշտ տեսած ենք մեր ժողովուրդներուն մօտեցումը իրարու։

Մեծն Բրիտանիոյ հետ մեր յարաբերութիւնները բարելաւուած են, նոր կառավարութիւնը նոր հընարաւորութիւններ չէ ստեղծած։

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
2 ԴԵԿՏ. 1965

ՄՐՑԱՆՔ
ԱՄՍՈՒԱՆ ՀԱՐՑՈՒՄԸ

Ո՞վ է Խորհրդային Հայաստանի Հանրապետութեան առաջին նախագահը։

***

Ճիշդ պատասխանողներուն անունները կը հրատարակուին «Ջահակիր»ի մէջ, վիճակով՝ մէկ հոգի կը ստանայ արժէքաւոր գիրք մը, նուէր։ Պատասխանը ղրկել ամենէն ուշը՝ 3 շաբաթ ետք Հինգշաբթի օրը՝ Concours TCHAHAKIR, B·P 2111, le Caire, R·A·U·

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՊԱՍՔԷԹ-ՊՈԼ (ՊԷՅՐՈՒԹ)

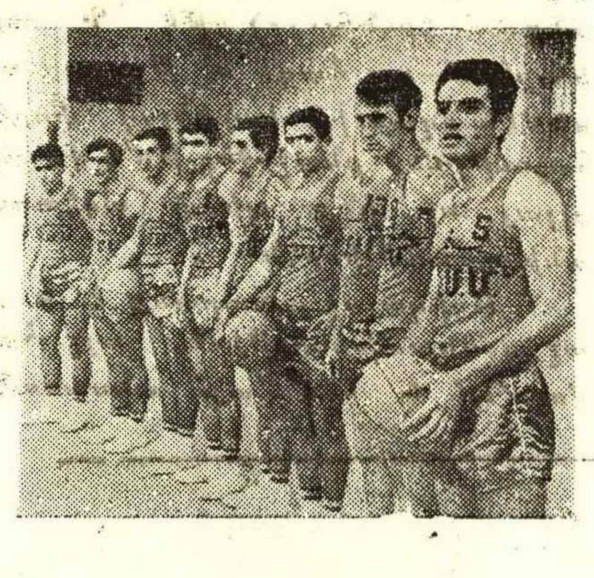
Հ. Մ. Մ. ՊԷՅՐՈՒԹ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Կիրակի, 7 Նոյեմբեր 1965, ՀՄՄ Ճիւնիի Մ. Ճիւզի հրապարակին վրայ, ՀՄՄ Պէյրութի պասքէթ-պոլի խումբը մեկնած էր Ճիւնի՝ հանդիպում մը ունենալու համար տեղւոյն պասքէթպոլի քոյր կազմին հետ։

Ժամը 4ին իրաւարարի ազդանշանին վրայ խաղը կը սկսի.

Նախ երկու խումբերն ալ տկար խաղարկութիւն մը ցոյց կու տան, բայց ՀՄՄ Ճիւնին կը սթափի, կ՚անցնի գրոհի ու իրար յաջորդող կէտեր արձանագրելով սգորը կը բարձրացնէ։ Կիսախաղը կը վերջանայ Ճիւնիի յաղթանակով 16-11։

Իսկ երկրորդ կիսախաղին Պէյրութի կազմը աւելի կազմակերպուած խաղարկութեամբ իրար յաջորդող կէտեր կը նշանակէ և խաղը վերջ կը գտնէ ի նպաստ Պէյրութի կազմին, 33-27։

Հ·Մ·Մ·ի Նոր կազմը

Հոս տեղին է ըսել, որ նման խաղերու ընթացքին թուլութիւնը ինքնին պարտութիւն փնտռել պէտի նշանակէր։ Գովելի էր Ճիւնիի կազմին խաղարկութիւնը, բայց Պէյրութի կազմէն աւելի լաւ խաղ մը կը յուսայինք։

ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԳՐՈՂԻ ՄԱՀԸ

Բանաստեղծ եւ հրապարակագիր Քամել էլ-Շեննաուի սրտի տագնապով հիւանդանալէն 10 օր ետք, Երեքշաբթի, Նոյ. 30ին մահացաւ, սուգի մատնելով ԱՄՀի եւ արաբաշխարհի գրական-գեղարուեստական շրջանակները։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

(Շար. Ա. էջէն)

Ցեղկոմը, տաճիկ ջարդարարներուն սուինը կոտրեց Հայաստանի հողին վրայ Նոյեմբեր 29ի աքթով, և ջարդարարները զրկեց իրենց տունը, խրատելով որ հողի մշակումով պարապին, վասնզի Նոյեմբերով բացուած օրերուն, երբե՛ք, երբե՛ք նորոյթի պիտի չվերադառնայ եաթաղանը...։

Արդարեւ, փրկուեցաւ Հայաստան, փրկուեցաւ ժողովուրդը։ Փախաւ քաղցը, չուեց սովը, անհետացաւ համաճարակը մոգական հըպումով մը։ Հպումովը Հոկտեմբերին։

Լեցուեցան հայոց փոսացած այտերը, խայտացին մարմրած աչքերը, վերակենդանացաւ հայ ուղեղը և ոյժ զգեցաւ հայ բազուկը։ Ու սկսան բանիլ ամէնքը, ստեղծել, ստեղծագործել, արտադրել, կառուցել, հասնելու համար աւելի՛ լուսաւոր, աւելի՛ պայծառ առաւօտներու։

Քառասունը հինգ տարի։
Եաթաղանը հռչակուած է օրէնքէ դուրս...
Դաշտերը կանաչ են և ոսկեզօծ։
Երգը կը տիրէ ամենուրէք։
Երկիրը իր ընիկ զաւակը դիեցնելէ ետք, ահա՛ ձեռք կ՚երկարէ նաև իր պանդուխտ զաւկին...։
Ցարեա՜լ է հայոց հայրենիքը։
Ապրի՜ Նոյեմբերը, յաւերժօրէ՜ն...։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Առ ի գնահատութիւն բերքիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, Պր Մկրտիչ Խանճեան (Աղեքս) կը նուիրէ 100 ե.դ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Նոյեմբեր 29ի հանդիսութեան ընթացքին եւ առ ի գնահատութիւն, տեղւոյն վրայ եղած են հետեւեալ նուիրատուութիւնները.—

Ոմն (Ն.Կ.)	ե. դ. 2000
Տէր եւ Տիկ. Պօղոս Սիմոնեան	1000
Տէր եւ Տիկ. Կարօ Վարժապետեան	500
Տէր եւ Տիկ. Արամ Ֆերհատ	500
Տէր եւ Տիկ. Վարդ Պանիրեան	500
Տէր եւ Տիկ. Մարտիրոս Սուլթանեան	500
Տէր եւ Տիկին Վահագն Տեփոյեան	500
Տէր եւ Տիկ. Միքայէլ Թորիկեան	500
Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Գմգմեան	500
Տէր եւ Տիկին Մակար Գումրույեան	500
Տոքթ. եւ Տիկ. Յարութիւն Փոլատեան	500
Ոմն (Հ. Գ.)	500
Պր. Արթօ Սարաֆեան	300
Պր. Տիգրան Նալպանտեան (Ամերիկահայ)	100

Օր. Մաննիկ Կարիպեանի ընդ Տոքթ. Պերճ Արթինեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, վասն խնդակցութեան կը նուիրեն՝

Տէր եւ Տիկին Սարգիս Պալաեան 200 ե.դ
Տէր եւ Տիկին Զաւէն Պալաեան 100 ե.դ։

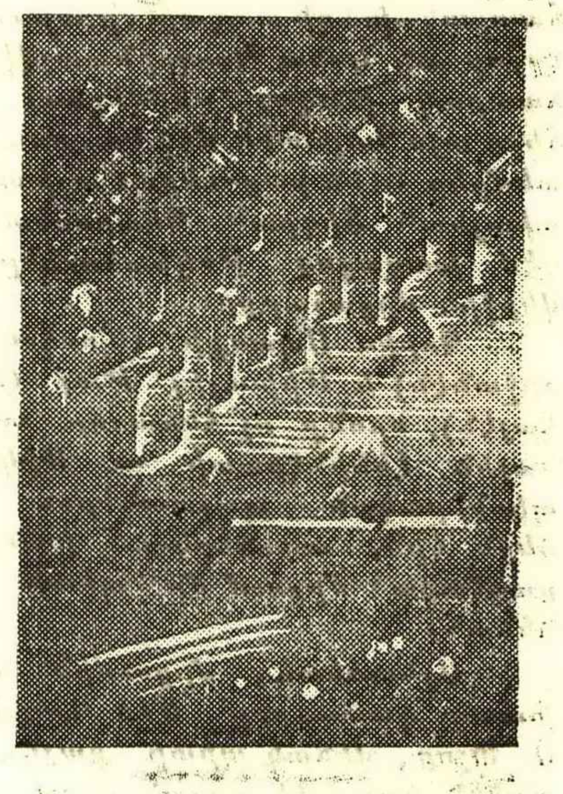
ՅԱՋՈՐԴ ԹԻՒՈՎ

Տեղի անձկութեան պատճառով՝ յաջորդ թիւին մնացին հետեւեալ գրութիւնները.—

«Ռոզիկ»ի բեմադրութիւնը — ՅԱԿՈԲ ՇԱՀՆՈՒՐ
Նոյ. 29ի մեծութիւնը — Բ. ՀԱՃԸՆԼԵԱՆ
Նոյ. 29ը ինչ տուաւ մեզի — Ա. ԽԱՓՈՒՃԵԱՆ
Շարա Տալեան — ԳՐ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ
Եպիսկոպոսկ. Ս. Պատարագ — Մ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ

ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ ՀԱՍԱՆ

ՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
Հրատարակած
«ՇԻՐԱԿ» ԵՐԳԱՐԱՆՆԵՐԸ
Հայաստանեան նորագոյն երգերու
ճոխ բովանդակութեամբ
Հրատարակութիւն՝
ՇԻՐԱԿ Տպարանի — Պէյրութ
ԳԻՆ
Ձայնագրեալ ե. դ. 200
Ոչ ձայնագրեալ » 20

Ապսպրանքներու համար դիմել «Ջահակիր»ի խմբագրութեան, բերքիս ցրուիչներուն, նաեւ Հայկական Ընթերցասրահ։ Աղեքսանդրիա եւ Եգիպտոսի միւս քաղաքները ապահովագրեալ թղթատարով կ՚ուղարկուին։ Ապսպրանքները կանխիկ, կարելի է ուղարկել նամակադրոշմ կամ մանտա-փոս։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿԻՐՆԵՐ		ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԶ	ՕԴԱՅԻՆ ԹՂԹԱՏԱՐ
ԵԳԻՊՏՈՍ	Ե. Դ.	125	—
ԼԻԲԱՆԱՆ	Լ. Ո.	—	12
ՍՈՒՏԱՆ	Ս. Դ.	125	175
ԱՐԱԲ. ԵՐԿԻՐՆԵՐ	ՍԹԵՐԼ.	1.10.0	2.0.0
		ՏՈԼԱՐ ԿԱՄ ՓՈԽԱՐԺԷՔ	
ԵՒՐՈՊԱ ԵՒ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ		5.00	10.00
ԱՄԵՐԻԿԱՆԵՐ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ ԵՒ ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ		5.00	20.00

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆԻՆ ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. Ե. էջէն)

չենք. ոչ ալ վարչական դիւրութեանց կողմն է որ կը խանդավառէ մեզ՝ ընիկ ժողովուրդին չափ։ Մեզի համար ուրախալին, բարեբաստիկը՝ իրողութեան զինուորաքաղաքական հանգամանքն է, որ գնահատելի է առարկայօրէն դիտողի աչքին։

Ալեքսանդրապոլի դաշնագրով ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԱԼ երբեմնի «ազա՜տ, անկա՜խ և միացեա՜լ» Հայաստանը, որ աղքատութեան և խեղճութեան մէջ իսկ սպառնալիքի տակ էր, Խորհրդայնանալով (1920 Նոյ. 29ին), ՄԻԱՆԳԱՄ ԸՆԴ ՄԻՇՏ ՓՐԿՈՒԵՑԱՒ ԵՐԵՒԵԼԻ ԵՒ ԱՆԵՐԵՒՈՅԹ ԲՈԼՈՐ ՎՏԱՆԳՆԵՐԷՆ։ Ո՛չ միայն ի՛ր վէրքերը բուժուեցան, այլ վերածուեցաւ առաջնակարգ պետութեան մը, «Սախոյ Զուիցերիա»յին՝ ինչպէս կոչեցին զինք միջազգային պատմաբան-ընկերաբաններ։

Այս հաստատումը ո՛չ փրոփականտ է և ո՛չ ալ շողոմանք։ Արնոլտ Թոյնպի և փրոֆ. Լասքի, միջազգային հեղինակութիւններ (որոնք համայնավարական համակրանքներ ունեցող մարդիկ չեն), Ֆրետերիք Ֆէյտի և այլ գիտնականներ, որոնց համար առարկայականութիւնը նկարագիր է, չե՛ն վարանիր, չե՛ն վարանած յայտարարելու — ուսումնասիրելէ ետք մեր երկրին պայմանները — թէ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԳԻՏԻ ԿՈՐԾԱՆԷՐ ԵԹԷ ՉԽՈՐՀՐԴԱՅՆԱՆԱՐ։ Դաշնակցական մտաւորական և լուրջ գործիչ, արուեստաբան Լիպ. Նազարեանց այս տեղ Գահիրէի մէջ, ռամկավար Լիտըր Լեօժէն Բաքազեանի և բազմաթիւ ուրիշներու, նաև հրապարակաւ՝ ակումբին մէջ, քանիցս ըսած է, որ «եթէ խորհրդայնացումը ինք չգար մեզի, մե՛նք պէտք է անպայման երթայինք անոր՝ մեր փրկութեանը համար...»։ 1920ին, դաշնակցական կառավարութեան լաւագոյն խորհրդատու Տոքթ. Ֆիշեր ամերիկացին, ուղղակի ըսած է. «Ճար չունիք, յայտարարեցէք որ խորհրդայնացած էք...»։

Նո՛յնը կրկնած են Հայաստանի անգլիացի և ֆրանսացի բարձրը-գոմիսէրները, այդ օրերուն։ Եւ Դեկտ. 2ի աքթը, ստորագրուած ՆԱԵՒ Տէրտէրեանէ և Կանայեանէ, ԻՄԱՍՏՆԱԳՈՅՆ ԱՐԱՐՔՆ էր՝ որուն դժբախտաբար հետեւողական չմնաց Ս. Վրացեանի «Բիւրո-կառավարութիւն»ը։ Եւ, իրենց համար, եղաւ աղետալի (իրենց իսկ ուղեգծին հետեւողական չըլլալը)։

Խորհրդայնացման առաւելութիւնը կը փաստուի անով, որ այսօր, 45 տարիէ ի վեր, Թուրքը ո՛չ միայն չի կրնար ոտք դնել Արաքսի միւս ափին վրայ, այլ այնտեղ աճող-ուռճացող ոյժէն կը սոսկայ, մղձաւանջ ունի։

Մենք կը հաւատանք, որ խորհրդայնացած ըլլալուն համար է որ ներկայ Հայաստանը պիտի կրնայ օր մը արեւմտահայոց իրաւունքներուն և հողերուն մասին ևս բարբառիլ։ Խորհրդայնացման իրեն տուած քաջութիւնն ու զօրութիւնն է որ պիտի մղեն զինք պահանջելու որ արդարութիւն ըլլայ արեւմտահայութեան...։

Չեմ խօսիր այլեւս խորհրդայնացման ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ օգուտներուն մասին։ Ո՞վ չի գիտեր, որ Հայաստան մինակը, չի՛ կրնար ԻՆՔՆԱԲԱՒ ապրիլ։ Ոչ ոք, ոչ մէկ պետութիւն կրնայ, ոչ մէկ այլ ժողովուրդ շահ ունի օգնելու Հայաստանին, բացի ռուս ժողովուրդէն։ Հայաստան Ռուսաստանի արթուն ՊԱՀԱԿՆ է և հայ ժողովուրդը ռուս ժողովուրդին հաւատարիմ ԵՂԲԱՅՐԸ, փոքր եղբայրը։ Ամէն տեսակէտէ, մեր շահերը իրարու զօդուած են անքակտելիօրէն և ընդմի՛շտ։ Մեր ճակատագիրները իրարու միացած են, նոյնն են և մի՛։

Աւելորդ է խօսիլ ընկերային-քաղաքացիական առաւելութիւններուն մասին, որոնք կը ներկայանան մեզի այս «խորհրդային»ով։ Եթէ նոյնիսկ «ոմանց» բաղձացած նման ոչ-խորհրդային Հայաստան մը ունենայինք, դաշնակցային կապերով «միացած» Ռուսաստանին (ըսենք՝ Քերենսքիական ոճով կառավարութեան մը), միթէ պիտի ունենայի՞նք. յառաջդիմութեան այն ասպարէզը, որ «խորհրդային»ով բացուած է մեր առջև։ Այսօր, Ս. Միութեան որեւէ անկիւնը, ոչ մէկ հայ կը պարտաւորուի ԾԱԾԿԵԼ ԻՐ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ. ընդհակառակն, հայ ըլլալով՝ քիչ մը աւելի կը գնահատուի ան։ Միթէ այսպէ՞ս էր ցարական ամենաազատ շրջանին և Քերենսքիի «Դեմոկրատական» ժամանակներուն։

Վերոյիշեալ մանրամասնութիւններէն ետք, արդարօրէն և իրաւացիօրէն կ՚ըսենք՝

—Խորհրդայնացումը երկնային պարգև է Հայաստանին։

Եւ ո՛վ որ չի գնահատեր ատիկա, ո՛վ որ կը պահանջէ կամ կը յուսա՜յ՝ թէ կարելի է կամ պէ՜տք է բաժնուիլ ռուս ժողովուրդէն և միւս անդամներէն (Ս. Միութեան ընտանիքէն), ան — եթէ ուրիշին հաշուոյն աշխատող մը չէ — հարիւր առ հարիւր անտեղեակ, անուս արարած մըն է, եթէ ոչ պակասամիտ։ Հայ ժողովուրդին շահը, Հայաստանին մէջ, կը պահանջէ մնալ խորհրդային, մանաւանդ զինուորաքաղաքական և տնտեսական իմաստով։ Ու ամէն կերպով ապահովուած ըլլալ ընդմի՛շտ։

ՅՈՎՀ. ԲԱԳՐԱՏԵԱՆ

ՉԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱԵՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 107 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1965 ՀԱՏԸ ՉԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.

عدد رقم ١٠٧ – الخميس ٩ ديسمبر ١٩٦٥

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

78–ԱՄԵԱՅ ՀՆՉԱԿԵԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Նա՛խ Գաղափար է, ապա՛ Տեսլական, և յետոյ միայն Կազմակերպութիւն՝ ա՛յն որ կը կոչուի Հնչակեանութիւն և որուն ծննդեան եօթանասունեւութերորդ տարեդարձը կը տօնուի այս Դեկտեմբերին։

Ինչո՞ւ Գաղափար, ինչի՞ Տեսլական և ինչպիսի՞ կազմակերպութիւն է ասիկա, որ տեւեր է աւելի քան երեք քառորդ դար։

Ֆրանսական Մեծ Յեղափոխութեան (1789) սկզբունքները, ապա՝ 1848ի ընկերային յեղաշրջման բերած մտայնութիւնները սկսան փոխել աշխարհի դիմագիծը։ Ժողովուրդները կը ձգտէին իրենց վեհապետական իրաւունքներուն տէր կանգնիլ։

Ո՛չ միայն արտաքին յափշտակիչին և բռնակալին դէմ, այլ նաև ներքին կեղեքիչին ու բռնատէրին դէմ սկսան ծառանալ զանգուածները։

Մերձաւոր արեւելքէն ետք, Եւրոպայի և Ափրիկէի որոշ մասերուն վրայ իր Թաթը զետեղած սելճուքեան օսմանցիները՝ իրենց մակաբուծութեամբն ու կեղեքչութեամբը՝ ա՛լ անտանելի դարձած էին։

Օսմանեան պետութեան ենթարկուած Յոյները 1821ին, Գարատաղցիք 1862ին, Սերպերը անկէ երկու տարի ետք, ապա Կրետէն (1866), Պուլկարիան (1876) գլուխ կը վերցնէին և կը տիրանային ալ՝ իրենց ազատութեան և անկախութեան։

ԺԹ. դարու կէսին՝ Եւրոպայի մէջ ուսած հայ երիտասարդներ, Պոլիս դարձին, կ'ուզէին դարման տանիլ իրենց սորկացուած ազգին։ Զարթօնքի սերունդը կրցաւ Ազգ. Սահմանադրութիւն մը կորզել օսմանեան սուլթանէն՝ 1863 Մարտին, ու ըմբոստ Զէյթունը, իր 30000 հայորդիներովը, կը ճանչցուէր կիսանկախ։

Անփառունակ կացութեան առջեւ, Հայաստանի ժողովուրդը, յանձին Տարօնի արեւարանց բնակչութեան, ստիպուեցաւ, 1868ին, Պոլսոյ Ազգ. Ժողովին միջոցաւ բողոք ներկայացնել օսմանեան սուլթանին և դարման խնդրել՝ պետութեան կողմէ քաջալերուած հրոսակներուն և քիւրտ աւազակներուն կատարած հարստահարութեանց և ջարդերուն համար։

Ո՞վ էր, սակայն, նման բողոքներ լսելու տրամադիր։ Սուլթանն աւելի՛ խստացուցճնշումն ու աւելի՛ քաջալերեց ոճրագործ տարրերը ընդդէմ հայ խաղաղ ու խաղաղասէր ազգաբնակչութեան։

Մ. Նալբանդեանց, Յար. Սվաճեան, Ա. Թագւորեան, Ծերենց, Մկրտիչ Պէշիկթաշլեան սորվեցուցին մեր ժողովուրդին, որ իրաւունքը չի՛ խնդրուիր։

Զէյթունէն ետք՝ Զանֆիտա և Կարինու գիւղերը ցոյց տուին մեզի, որ սիրտի և միտքի հետ՝ բազկի ոյժն ալ անհրաժեշտութիւն մըն է հայոց աշխարհին մէջ։ Ըմբոստացաւ Սասունը։

Ներսէս Վարժապետեանի՝ Պերլինի վեհաժողովին ղրկած (1878) պատուիրակութիւնը, առաջնորդութեամբ Խրիմեան Հայրիկի, «Երկաթէ շերեփ»ի գաղափարն էր բերած իր հետ՝ մեզի... Ռուսաթուրք պատերազմով ծնած 16րդ յօդուածը՝ վեհաժողովով 61ի փոխուած, յուղարկաւորութիւնն էր հայոց իրաւունքներուն, ապրելու և աշխատելու իրաւունքներուն։

Վանի, Պայազիտի, Ալաշկերտի զանգուածային ջարդերը յորդեցուցած էին բաժակը։ Եւ՝ հայրենասիրական մանր մունր ընկերակցութիւնները — որպիսիք են «Միութիւն և փրկութիւն» (Վան 1872), «Պաշտպան Հայրենեաց» (1881 Կարին), «Հայրենասէրներու Միութիւն» (Մոսկուա, 1882), «Հայրենասիրաց Ընկերութիւն» (Վան, 1885), և այլն — իրենց տեղը զիջեցան 1887ին Ժընեւի մէջ հիմնուած յեղափոխական կազմակերպութեան մը, որ կը կրէր ՍՈՑԻԱԼ–ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ անունը։

Հիմնադրնե՞րը։ Աւետիս Նազարբէկեան, Մարօ Վարդանեան, Ռուբէն Խանազատ, Գաբրիէլ Կաֆեան, որոնք անմիջական գործակից ունէին Մատթէոս Շահազիզեանը, Քրիստափոր Օհանեանը, Պօղոս Աֆրիկեանը, Գէորգ Ղարաջեանը, Մ. Մանչուրեանը և Մ. Մանուէլեանը։

Իրենց Նպատակը։

Մօտաւորն ու անմիջականը, — ազատութիւն տալ արեւմտահայութեան և արեւելահայութեան։

Հեռաւորն ու հանգրուանայինը, — ընկերվարութիւն և ժողովրդավարութիւն, այսինքն՝ սոցիալիզմ և դեմոկրատիա։

Նոյն տարուոյ Դեկտ.ին իսկ հիմնուած «ՀՆՉԱԿ» թերթի միջոցաւ՝ այս նպատակը սեփականութիւնը դարձաւ ամբողջ հայկական բարձրաւանդակի և ծովեզերեայ քաղաքներու հայ աշխատաւորութեան։

Հնչակեանութեամբ և «Հնչակ»ով՝ յայտարարուած էր պատերազմ ընդդէմ բռնակալութեան և կեղեքումին։

Արագօրէն ժողովրդականացած և կազմակերպուած, զօրացած Հնչակեանութիւնը՝ ամբողջ երեսնամեակ մը այս պատերազմը տարաւ պատիւով, տալով անհամար զոհեր, ստեղծելով անթիւ հերոսներ ու գրելով փառքի էջեր։

Ո՞րը յիշել պանծալի սխրագործութիւններէն։ Կարինի և Գում Գափուի ցոյցե՞րը (1890), Սասունի Բ. ապստամբութի՞ւնը (1893), Պապը Ալիի ցո՞յցը (1895), Մարաշի պաշտպանութի՞ւնը։ Ապա ինքնապաշտպանութեան կազմակերպո՞ւմը՝ ջանքերովը Փարամազի, Խանզատեանի, Ժիրայրի, Բ. Զաքարեանի, Զեյթոններու, Աշրգպաշի, Մուրատի, Մ. Տամատեանի, Աղասիի և զոհողութիւններովը հարիւրաւորներու։

(Շար. տեսնել էջ 2)

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ԶԱՔԱՐԻԱ ՄՈՀԻԷՏՏԻՆԻ
ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆԸ Բ. ՀՆԳԱՄԵԱՅ ԾՐԱԳՐԻ ՄԱՍԻՆ

Անցեալ Ուրբաթ, 3 Դեկտ. 1965, Ա.Մ.Հ.ի Ազգային ժողովը գումարեց բացառիկ նիստ, նախագահութեամբ Անուար Սատաթի։ Վարչապետ Զաքարիա Մոհիէտտին խօսեցաւ ճառ մը՝ պարզաբանելով Բ. Հնգամեայ ծրագրին հիմնական կէտերն ու հեռանկարները։ Կուտանք խտացեալ ամփոփումը.—

Մեր մղած տնտեսական պայքարը մեզ կը ստիպէ առաջնութիւնը տալ կարեւորութիւն ներկայացնող կարգ մը երկիրներուն։ Կիրարկելի ծրագրին հիմերն են.

1.— Ամէն բան հիմնուած ըլլայ իրատես գնահատման վրայ։

2.— Բարձրացնել արտադրութիւնը, յստակացնել պատասխանատուութիւնները։ Բարձրացնել ժողովուրդի գիտակցութիւնը՝ լաւ արդիւնք ստանալու համար։

3.— Կազմակերպել տնտեսական հարցերու գործադրութեան անմիջականօրէն կապուած հսկողութիւնը։

4.— Իրականացնել բոլոր խաւերուն բնականոն և լաւ զարգացումը, ամէն մարզի մէջ, ստեղծելով ընկերա–քաղաքական առողջ պայմաններ։

5.— Գիտական քննարկումով լուծել բնակչութեան աճի հրատապ խնդիրը։

Ամէն քաղաքացի պարտաւոր է մասնակցիլ այս ճիգին, հետեւեալ միջոցներով.—

Վարչապետ Զաքարիա Մոհիէտտին ժողովի մէջ՝ նախանգապետներուն հետ

1.— Առաւելագոյն արդիւնք՝ նուազագոյն ժամանակով։

2.— Բազմապատկում ազգ. գանձի և հարստութեան, բազմացնելով արտադրանքը։

3.— Որակը բարձրացնել, ապրանքը միջազգային գիներով ծախել կարենալու համար։

4.— Նուազագոյն ծախքեր ընել՝ արտադրանքի միջոցին։

Իրականացած չէ դեռ ընկերվարական պետութիւնը. կ'ապրինք փոխանցման շրջան։ Ազգայնացումով միայն ընկերվարութիւն չի շինուիր։ Ընկերվարական հասարակութիւնը հիմնուած է արտադրութեան վրայ, բաւարարելով բոլոր կարիքները՝ հաւաքական թէ անհատական։

Երկրորդ, ընկերվարական իտէալներ և նպատակներ չեն իրականանար յետադիմելով կամ ընկրկելով։ Արդիական մեթոտով պէտք է յառաջ նայինք Ընկերվարութիւնը հիմնուած է մարդկային արժէքի հաստատման վրայ, բարձրացընելով քաղաքացիներու հասկացողութիւնն ու նկարագիրը։

Առաջին Հնգամեայ Ծրագիրը գիտական ստուգումէ զուրկ եղաւ, բնական հարստութեան աղբիւրներու և հասարակութեան ուժերուն տեսակէտէն։ Դժուարութիւններ և թերութիւններ երեւցան։ Անհնար եղաւ ուժերու համադրութիւն մը՝ կազմակերպելու համար ընկերվարական տնտեսութիւն մը։

Ցարդ իրականացած չեն ակնկալուած արդիւնքները՝ տնտեսապէս։ Վերաքննելու ենք կիրարկուած մեթոտները։

Արդ, Նոր Հնգամեայ Ծրագիրը կը նախատեսէ.

1.— Ազդակներու առաւելագոյն օգտագործումը՝ տնտեսական լաւագոյն արդիւնքի համար։

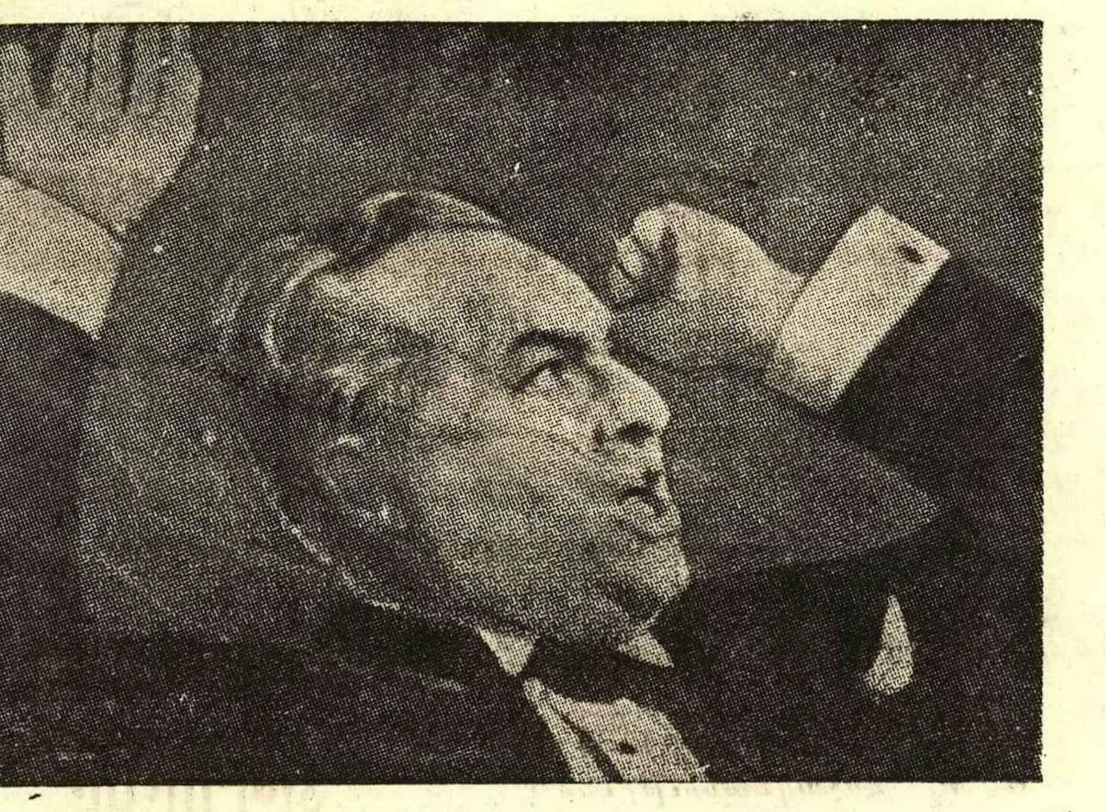
2.— Շինութիւններն ու ձեռնարկները պիտի կատարուին ճիշդ որոշեալ ատենին։

3.— Արտադրութեանց ընդհ. գումարը հասցնել առաւելագոյնին, ներածումները իջեցնելով նուազագոյնին։

Աշխատանքը իրաւունք է՝ կ'ըսէ Նախագահ Նասէր. պետութիւնը աշխատանք կ'ապահովէ ամէն քաղաքացիի, իբրեւ երաշխաւորում ամուր և առողջ տնտեսութեան։

Իւրաքանչիւր քաղաքացիի գործակցութեամբ և գիտակից մասնակցութեամբ պիտի կրնանք ստեղծել ամուր տնտեսութիւն մը, որուն պէտք ունի մեր ժողովուրդը ներկայիս։

ՍՈՒՐԷՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Ասմունքի վարպետ Սուրէն Քոչարեան

Հայրենի ասմունքի մեծ վարպետ Սուրէն Քոչարեան Հինգշաբթի, 25 Նոյեմբեր 1965 կ. ե. ժամը 1ին հասած է Դամասկոսի օդանաւակայանը և ընդունուած է Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան և Գրական Շրջանակի ներկայացուցիչներուն կողմէ։ Դամասկոսի մէջ պահ մը հանգստանալէ ետք, ժամը 2ին ճամբայ ելած է դէպի Պէյրութ, ուր հասած է ժամը 5ին։

Սուրէն Քոչարեան իր առաջին ելոյթը ունեցած է Հինգշաբթի 2 Դեկտ. 1965, Գալուստ Կիւլպէնկեան հանդիսասրահին մէջ։

Մեր գաղութի բազմաթիւ անդամներ արդէն՝ բաղձանք կը յայտնեն, որ Քոչարեան այցելէ նաև ԱՄՀ, իր արուեստով հմայելու համար մեզ եւս։ Թերեւս իրականանայ տարիկս։

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԷՆ

«Ջահակիր»ի թղթակից Ընկ. Հրաչ Գալընեան կը գրէ.

Երեւան, 24 Նոյեմբեր 1965

Սիրելիներ,

Ցարդ միայն մէկ տեղեկութիւն ուղարկած եմ ձեզի (Արամ Խաչատրեանի մասին)։ Չափազանց զբաղուած եմ այցելութիւններով։ Առջի օր եղբօրս կինը՝ Անուշ Գալընեան մահացաւ։ Այսօր թաղում տեղի պիտի ունենայ, երաժշտութեամբ եւ մեծ շուքով։ Կրնաք մահազդ մը հրատարակել, որուն համար շնորհակալութիւն կը յայտնեմ կանխապէս։

Ես լաւ եմ, միայն այցելութիւնները շատ ժամանակ չեն ձգեր թղթակցութիւն ղրկելու։ Հոս շատ շատեր «Ջահակիր» կը ստանան. ան լաւ անուն չինած է՝ ես իմ կարգիս պէտք եղած քարոզութիւնը կը կատարեմ ամէն ուր որ երթամ։ Քանի մը օր առաջ այցելեցի «Սով. Հայաստան» օրաթերթի խմբագրապետ Խաչիկ Ցովակիմեանին։ Ան մեծապէս հետաքրքրուեցաւ «Ջահակիր»ով. միասին նկարուեցանք. շատ համեստ, համակրելի եւ կարող անձ մըն է։ Տեսայ մեր բոլոր ծանօթները, պատուիրակները եւ ժողովուրդ։

19 Նոյեմբերին տեղի ունեցաւ օտար լեզուներու Հիմնարկին մէջ Շիրազի նուիրուած երեկոյթ. կար հոծ բազմութիւն։ Պատուոյ ամպիոնին վրայ էի «Ջահակիր»ի կողմէ։ Շիրազ շատ համբոյրներ ունի բոլորիդ եւ քրիզանթէմներ տուաւ որ բերեմ ձեզի, Հ. Ժ.ին, Ս. Գ.ին, Արմէն Տատուրին, Մկրտիչ Անդրանիկին, եւայլն։ Արտասանուեցան շատ մը քերթուածներ. եղան բանախօսութիւններ։ Վերադարձիս աւելի կը խօսինք, առ այժմ գոհացէք այսքանով։

Վախթանգ Անանեանի հետ որսի գացի ութը հոգիով՝ Գեղարդի կողմի լեռները։ Բերինք կաքաւներ եւ նապաստակներ ու միւս օրը ճաշակեցինք։ Բարեւներ ունի ձեզի եւ շնորհակալ է իր մասին՝ 60ամեակի առիթով ձեր գրած եւ նուիրած թիւին համար։

Երէկ, նախկին ԱՄՀԷՆ ներգաղթի պատուիրակ եւ ներկայիս Հայաստանի Մշակութային Նախարարի տեղակալ Անդրանիկ Ծաղիկեանի տունն էի։ Քանի մը օրէն կը մեկնիմ Լենինական՝ դիմաւորելու այս տարուան հայրենադարձները։

Ձերդ՝ Հրաչ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Անբարոյական Եւրոպան (որակումը կ'երթայ տիրող՝ դրամատիրական կայսերապաշտ ղեկավարութեանց) ձախողեցուց Հնչակեանութեան եւ հայ յեղափոխական այլ կազմակերպութեանց ջանքերը։ Ու մենք ունեցանք օսմանեան կեղծ Սահմանադրութիւնը։

Բազմացան յեղափոխականութեան ստորագելիները ու ծաւալեցաւ դաշտը աւելի։ Սակայն, քաղաքական ու կազմակերպչական սխալներու եւ ձախողութեանց եւս դռները չատցան։ Ս. Դ. Հ. Կուսակցութիւնը եղաւ միակ կազմակերպութիւնը, որ չհաւատաց Օսմանեան կեղծուպատիր Սահմանադրութեան, առաջին մէկ օրէն տեսաւ ոսոխին կեղծիքն ու անսրբագրելիութիւնը։ Անհազանդ հնչեցուցին Փարամազ եւ իր ընկերները, ու քարոզեցին ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻԼ, պատրաստ կենալ՝ հաւանական աղէտ մը արգիլելու համար։ Աւելի՛ն. ուզեցին աղէտին աղբիւրը մաքրել, կազմուող պալարին գլուխը փրցնել...

Ափսո՜ս։ Ձախողեցան։ Եւ Քսան Կտրիճներ՝ կախաղանի վրայ վճարեցին իրենց հայրենասիրութիւնը։

Եկաւ Ապրիլեան Եղեռնը։ Գայլը կատղած էր։ Եւ դարձեալ Ս. Դ. Հ. Կուսակցութիւնն էր, որ առաւելագոյն բաժինը կը վերցնէր, տեղ տեղ, ինքնապաշտպանութեան գործին մէջ։ Հերոսամարտերու մանրամասնութիւնները մեզի հպարտանք ու պարծանք կ'ապահովեն։ Ուրեմն, Ս. Դ. Հ. Կ.ը կրցած էր հայը դաստիարակելու իր դերը լաւ խաղալ... Ի՞նչ օգուտ սակայն, որ պարագաները ի նպաստ թշնամիին դարձան։ Ու դաւադիր Արեւմուտքը, միջազգային դրամատիրական կայսերապաշտութիւնը, Կովկասի եւ Կիլիկիոյ մէջ եւս անցաւ յետադիմութեան կողմը։

Բայց յետադիմութիւնը ամենուրեք իր դէմ Ս. Դ. Հնչակեանութիւնը գտաւ։ Հայկական Լեգէոնի մեծամասնութիւնը հնչակեան երիտասարդներէ կազմուած էր եւ ժողովուրդի վէրքերուն ամոքման, ամէն տեղ, կրկին հնչակեան մարմիններն էին որ կը հասնէին։

Ու երբ տեղատուութիւնը ծայր տուաւ, Ս.Դ.Հ.Կ.ը առաջին կազմակերպութիւնը եղաւ ըմբռնող, որ Կովկասի ճակատագիրը ընդմիշտ կապուած է ռուս ժողովուրդին։ Նոյ. 29ով ստեղծուած Հայաստանը ընդունեց կորիզը իր տեսլականին։ Եւ արեւմտահայութեան համար ալ՝ երբե՛ք չհաւատաց օտար, արեւմտեան մարդասիրութեան։

Գաղութներուն մէջ՝ Ս.Դ.Հ.Կ.ը շարունակեց կազմակերպչական իր աւանդութիւնները, հայապահպանման գործը, պաշտպանելով կենդանի եւ շօշափելի հայրենիքին իրականութիւնը եւ մեր նուիրականութիւնները։ Հակառակ նիւթապաշտական, դրապաշտ եւ իրապաշտ դաւանանքին, մնաց պաշտպանը Հայ Եկեղեցիին եւ ախոյեանը՝ Հայ Դպրոցին, Հայ Գիրին եւ Հայ Մշակոյթին։ Պաշտպանը՝ աշխատաւորութեան իտէալներուն։

Իր կազմակերպական շանքէն ներս, երիտասարդութեան դաստիարակութեան մէջ, հայկական իրաւունքներուն, յափշտակուած հողերուն պաշտպանութեան ու հետապնդումին խտէալը գրաւեց մեծագոյն տեղը։ Ցետադիմութեան դէմ պայքարը իր առօրեան եղաւ։ Ու ան առաւելագոյնը տուաւ եւ կուտայ՝ ժողովուրդներու բարեկամութեան ու խաղաղութեան գործին։

Հիւրընկալ երկիրներուն մէջ՝ Ս. Դ. Հնչակեանութիւնը չմնաց հիւրի հանգամանքին մէջ. իր հետեւորդները, իբրեւ քաղաքացիները տեղական հայրենիքին, սատարեցին երկրի զարգացման եւ պաշտպանութեան աշխատանքին։ Ամերիկայէն Պարսկաստան, Ֆրանսայէն Եթովպիա, յատկապէս Արաբաշխարհին մէջ, Ս. Դ. Հնչակեանութիւնը հանդիսացաւ դրական օժանդակ գործօն մը։ Ու հայ անունը պահեց իր բարձրութեան վրայ։

Ընկերային, մարզական, մշակութային հաւաքականութեանց կողքին, հնչակեան մամուլն ալ կը կատարէ իրմէ սպասուածէն աւելին։

Ու այս բոլորը ծայրայեղ անշահախնդրութեամբ։ Հնչակեանութիւնը՝ նիւթի, փառքի, պաշտօնի համար չէ՛ որ կ'աշխատի։ Իրեն համար այս դժուարին բայց փառաւոր ուղին՝ պարտականութիւն է։ Ոգի՝ Գաղափարի, Տեսլականի եւ Կազմակերպութեան առումով։ Ոգի, որ հոմանիշն է զոհաբերութեան եւ անձնուրացութեան, ի շահ զանգուածին, աշխատաւոր հաւաքականութեանց։

78ամեակի այս տօնակատարութեան, վեր առնելէ ետք Ս.Դ. Հնչակեանութեան հպարտացուցիչ իրականութիւնը, կը փութանք յոյս եւ վստահութիւն յայտնել, կրկին ուխտ առնելով, որ պիտի շարունակուի պանծալի այս ուղին։

Ապրի՜ Ս.Դ. Հնչակեանութիւնը։

ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Կիրակի, 5 Դեկտեմբեր 1965, կ. ե. ժամը 5ին, Աղեքսանդրիոյ Բողոքականաց եկեղեցիին մէջ, հոծ թիւով հարսնեւորներու ներկայութեան տեղի ունեցաւ Ս. Պսակի արարողութիւնը Տիկին Լիզա Զուպուքճեանի (Գահիրէ) եւ Տէր եւ Տիկին Նազարէթ Մարկոսեաններու (Աղեքս.) զաւակներուն՝

ԺԻՐԱՅՐ ԶՈՒՊՈՒՔՃԵԱՆԻ

ընդ

ՕՐ. ՍԵԴԱ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ

Սիրուած երիտասարդ՝ փեսան, պատրաստուած ճաղաճացի է եւ ծանօթ առեւտրական, յայտնի իր ձեռներէցութեամբ։ Շնորհալի հարսը՝ հայեցի տոհմային դաստիարակութեամբ եւ անգլիական կրթութեամբ օժտուած է։

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները կը ներկայացնենք նորապսակ ամոլին, իրենց բախտաւոր ծնողաց եւ ազգականներուն։

ԾՆՈՒՆԴ

Ուրախութեամբ կը տեղականանք, որ Ընկեր եւ Տիկին Նուպար Կիրիկեան բախտաւորուած են մանչ զաւակով մը։

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորածինին ծնողաց եւ բոլոր պարագաներուն։

—⁂—

Նոյնպէս ուրախութեամբ կ'արձանագրենք, որ Հալէպի Կիլիկեան Նախակրթարաններու եւ ճեմարանի տնօրէն Ընկեր եւ Տիկին Ռուբէն Տիրարեան բախտաւորուած են մանչ զաւակով մը, զոր կոչած են Յովհաննէս Շիրազ։

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները բախտաւոր ծնողքին եւ իրենց պարագաներուն։

ՆԱԽԱԳԻԾ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ

Եղեռնի յուշարձան (մէկ տասներորդ չափով նախածրագիր-մաքէթ), զոր յղացած է մեր Աղեքսանդրահայ բարեկամ ճարտարապետ Ա. Ց. Կարինեան։

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՏԽՐՈՒՆԻ

Ցաւով կ'արձանագրենք՝ 25 Նոյ. 1965ին տեղի ունեցած տխուր մահը Լիբանանի Ռ.Ա.Կ.ի ղեկավար դէմքերէն մեր Հրաչ Սեդրակեանի հօր՝

ԽՈՍՐՈՎ ՍԵԴՐԱԿԵԱՆԻ

(ծն. 1887, Եոզկաթ)

Խմբագրութիւնս իր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Մ. Սեդրակեանին եւ սգակիր պարագաներուն։

ՍՈՐՊՈՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ ԿԸ ՊԱՏՈՒԷ (ՕՆՈՐԻՍ ՔՕԶԱ) ՎԻԿՏՈՐ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԸ

ԵՐԵՒԱՆ.— «Կը նկատեմ որ գիս գիտութիւններու պատուաւոր (Օնորիս Քօզա) տիտղոսի արժանացնելով Սորպոնի Համալսարանը ոչ միայն վարձատրած կ'ըլլայ իմ գիտական արժանիքներս, այլ նպաստած կ'ըլլայ Ֆրանսա — Խորհրդային Միութեան գիտնականներու բարեկամական կապերու զարգացման»։ Վիկտոր Համբարձումեան, Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Նախագահը (որ նոյն ատեն պատուոյ անդամ ու նախագահ է բազմաթիւ ակադեմիաներու) այս յայտարարութիւնը կատարեց Ֆրանսայէն դարձին, մամուլի ունկնդրութեան մը ընթացքին։ Համբարձումեան այս տիտղոսին արժանացաւ աստղագիտութեան մարզին մէջ մատուցած ծառայութեանց համար։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒՄԻՆ ՏՕՆԸ

ՎՈԿՍ-Ի ՄԷՋ

Երկուշաբթի, 29 Նոյեմբեր 1965 երեկոյեան, Ս. Հայաստանի 45րդ տարեդարձը տօնուեցաւ նաեւ Գահիրէի Սովետ. Մշակոյթի Կեդրոնին մէջ՝ հոծ բազմութեան ներկայութեան։ Պատուոյ ամպիոնին վրայ տեղ գրաւած էին Սովետ. դեսպանատան անձնակազմէն ընկ.ներ Պետրոս Պետրոսեան, Պարոյր Թալալեան, Հայկ. Ընթերցասրահի վերերան ընկ. Խ. Իսկէնեան եւ «Ջահակիր»ի խմբագրապետ Ս. Պալեան, ինչպէս նաեւ «Թ. Ալթունեան» երգչախումբի խմբավար Մօ. Ե. Ցակոբեան եւ Ս. Մ. կեդրոնի տնօրէն Պարտանոֆ։

Ֆրանսերէն եւ արաբերէն բացման խօսքէն ետք (Պարտանոֆ), խօսեցաւ ընկ. Պետրոս Պետրոսեան, պատշաճ ու խանդավառիչ ճառ մը։ Ներկաներուն կողմէ խօսք առաւ Մօ. Ե. Ցակոբեան։ Գործադրուեցաւ գեղարուեստական յայտագիր՝ մասնակցութեամբ Տիկին Շ. Իփէքեանի, Օր. Ա. Մէօթէմէտեանի, Օր. Վ. Հացունիի եւ Օր. Շ. Խաչիկեանի։ Ներկայացուեցան «Հայրենի հողին վրայ» եւ «Գ. Գասպարեան կ'երգէ» ժապաւէնները։ Հանդէսէն ետք՝ ներսի դահլիճին մէջ տրուեցաւ ճոխ ընդունելութիւն մը։

ՀԱՅ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի, 1 Դեկտեմբեր 1965, երեկոյեան ժամը 9.30ին, Նոյեմբեր 29ը տօնուեցաւ «Թէքէեան» Սրահին մէջ եւս, կազմակերպութեամբ Հայ. Գեղ. Միութեան եւ Կոկանեան Սրահի վարչութեանց, ի ներկայութեան Ս. Առաջնորդ Տ. Մամբրէ Արքեպս. Սիրունեանի, քոյր միութեանց ներկայացուցիչներու, մամուլի թղթակիցներու եւ հոծ բազմութեան մը։ Սրահը զարդարուած էր հայրենի նկարիչներու գործերուն ցուցադրումովը։

Հաւաքոյթը բացաւ Հ. Գ. Մ.ի Ատենապետ պ. Վ. Տեփոյեան, որ հակիրճ կերպով բացատրեց օրուան տօնին կարեւորութիւնը՝ ընդհանուր հայութեան եւ մայր-հայրենիքի ժողովուրդին համար։

Արտասանեցին՝ Տիկ. Մանուշ Զոփուրեան, Տիկ. Նորա Իփէքեան եւ Տիկ. Ալիս Տեփոյեան։ Մեներգեցին՝ Օր. Վերա Հացունի եւ պ. Կարպիս Եազըճեան։ Դաշնակի վրայ ընկերակցողներ՝ Տիկ. Շաքէ Իփէքեան եւ Տիկ. Ն. Գուլթունեան։

Օրուան բանախօսն էր պ. Հ. Գարայեան, որ խօսեցաւ կուռ ու բովանդակալից կերպով՝ ներկայացնելով Նոյեմբեր 29ի հրաշալի եղելութիւնը, փրկարար հետեւանքները ու ճշդեց հայ ժողովուրդին պարտականութիւնները ազատագրման այս աքթով վերականգնած մայր-հայրենիքին հանդէպ։

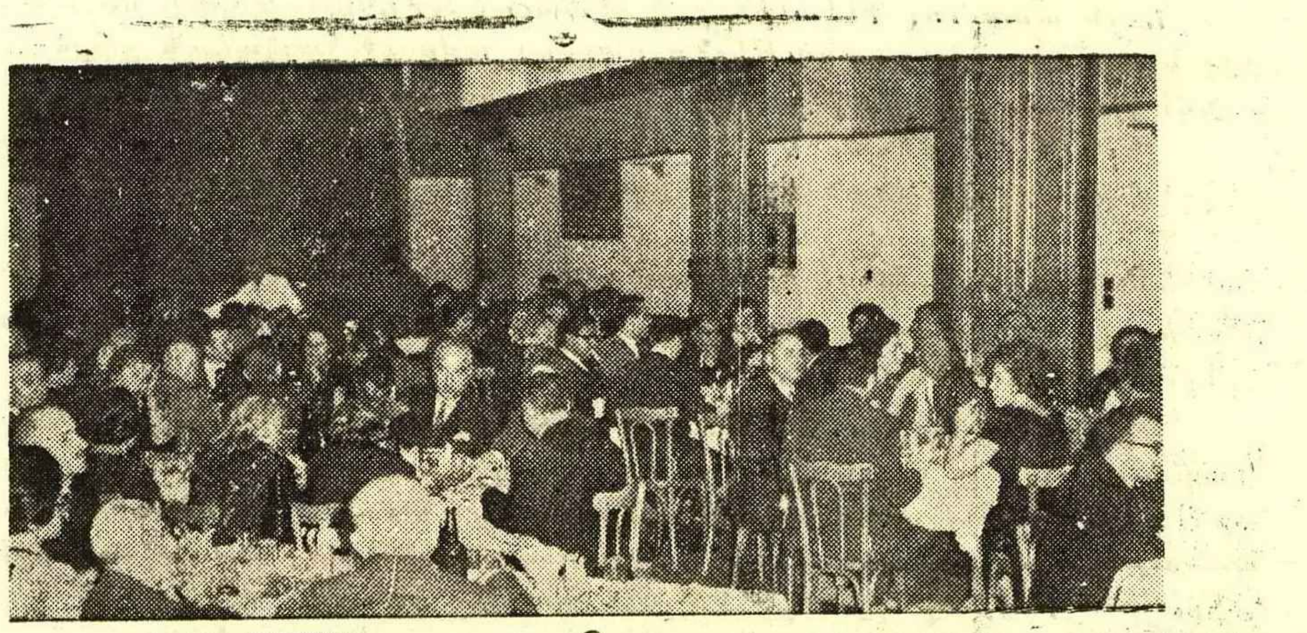
Խօսեցաւ նաեւ Ս. Առաջնորդ Հայրը, որ նոր վերադարձած էր Էջմիածնէն, ուր ներկայ եղած էր Վեհ. Վազգէն Ա.ի գահակալութեան տասներորդ տարեդարձի հանդիսութեանց։ Ան տուաւ շահեկան տեղեկութիւններ Էջմիածնի եւ մայր-հայրենիքին մասին։ Ու պահպանիչով փակեց այս նշանակելի երեկոյթը։

Զ. Գ.

ՆԿԱՐՆԵՐ ՀԱՅԿ. ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ՄԷՋ ՆՈՅ. 29Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆԴԷՍԷՆ

Սով. Դեսպանատան Բ. Քարտուղար Ընկ. Պետրոս Պետրոսեան խօսք կ'ունենայ։

Հանդիսականներէն մաս մը

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29Ի ՄԵԾՈՒԹԻՒՆԸ

Եօթանասուն տարի պայքար մղելէ ետք, եթէ գոնէ փոխաթ մը փռելու չափ հող ու գետին առած ըլլայինք Թուրքէն, այն ատեն միայն պիտի կարենայինք ըսել՝ որ մեր յեղափոխութեան արդիւնքն է մեր անկախութիւնը:

Համայն հայութիւնը կը վկայէ որ մենք թիզ մը հող առած չենք մեր հասարակաց թշնամիէն. իսկ սահմանէն անդին, երբ անկախութիւն շնորհուած է մեզի, շուարած ենք և չենք գիտցած, որո՞ւ հետ և որո՞ւ դէմ ըլլալ։ Ելած միացած ենք բուն երկրին տիրոջ դէմ պայքարողներուն, հակառակ՝ որ անոնց ծայր աստիճան ընչաքաղցութիւնը և անսահման չհամալութիւնը, թափառական թափթփուքներու վերածած էր մեզ, հայերս։

Եկաւ երկրին տէրը՝ Ռուս ազգը և ճանչցաւ մեր անկախութիւնը ու հաւասարէ հաւասար դաշինք իսկ վերածեց մեզ։ Շփացած այդ անակնկալ մատուցումէն, ելած ենք ուրիշ՝ անհարկի նոր պահանջներ ընելու, որոնց մասին մեր յեղափոխութիւնը և մեր յեղափոխականները երբեք մտածած չէին. իսկ մեր իսկական պահանջքին համար՝ դեռ կը լռենք անտարբեր, անտեսելով մեր միլիոնաւոր նահատակները՝ միլիոններու հասնող մեր հողերուն, մեր կալուածներուն և ինչքերուն պահանջը, ու մեր անչափելի զոհողութիւնները։

Կովկասի անկախութիւնը՝ շնորհ մըն է մեզի համար, անսպասելի շնորհ մըն է և որուն տարեդարձն է Նոյեմբեր 29ը։

Ամբողջ հայութիւնը պէտք է երախտապարտ ըլլայ այդ ազատութիւնը բերողներուն։ Չմոռնանք՝ որ Ռուս մեծ ժողովուրդին և աշխատաւորներու կառավարութեան անյիշաչարութեան արդիւնքն է մեր ներկայ կովկասահայ անկախութիւնը, հակառակ անոր՝ որ մեզմէ շատեր միշտ անոնց հակառակորդ ճակատին սատարած էին։

Այո՛, գերման և թուրք դիւանագէտներ՝ իրենց արեւելեան ճակատին վրայ թնդանօթի միս աւելցնելու համար, գիտակցաբար՝ անկախութիւն մը շնորհեցին մեզի, իրենց հողէն, իրենց սահմանէն անդին, ուրպէսզի պատերազմի և տարագրութեան արհաւիրքէն ազատած հայերն ալ, իրենց համար որեւէ օգուտ չունենալիք պատերազմի մը մէջ նետուէին և վերջնականապէս բնաջնջուէին։

Բայց, Սովետներու կառավարութիւնը եկաւ և այդ կիսամեռ և սովատանջ կմախքներուն հաց հայթայթեց, կեանքի շունչը ներմուծեց, ապրելու յոյսը ներշնչեց և ստեղծագործելու փափաք և հնարաւորութիւն ստեղծեց անոնց համար։

Անհաւատները իրենց աչքերովը տեսան, թէ վերականգնումի շինարարական և վերելքի ի՛նչ թափ մը ծայր տուած է և կը շարունակուի 45 տարիէ ի վեր մեր նորաստեղծ հայրենիքին մէջ։

Ահա՛ այդ բարիքներու մայր՝ երանելի թուականն է Նոյեմբեր 29ը, հայ ժողովուրդի իրական ազատագրութեան թուականը։

Բ. ՀԱՃԸՆԼԵԱՆ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29Ը

Ի՛ՆՉ ՏՈՒԱՒ ՄԵԶԻ

(Յետադարձ Ակնարկ)

Ա. ՍԱՓՈՒՃԵԱՆ

Այսօր, Ս. Հայաստանի 45ամեակին առջեւ, եթէ հաշուեկշիռ մը ընենք, թէ Նոյեմբեր 29ը ի՞նչ տուաւ մեզի, մեր աչքին առջեւ կը պարզուին այնպիսի իրողութիւններ, անհերքելի ճշմարտութիւններ, զորս ժխտել կարելի չէ։

1915 թուականի ահաւոր ցեղասպանութենէն ետք, կը թուէր թէ հայրենի հողը ընդմիշտ կորսուած է մեր տեսքէն: Եւ նոյնիսկ Կիլիկիոյ մէջ ազգային օճախ մը հիմնելու փորձը ձախողութեան մատնուեցաւ, որովհետեւ յեցած էինք սխալ ուժերու վրայ։

1917 թուականի ռուսական Հոկտեմբերեան Մեծ Յեղափոխութենէն ետք, Թուրքերը ուզեցին օգտուիլ Կովկասի մէջ ստեղծուած կացութենէն, և միանգամընդմիշտ լուծել «հայկական հարցը»։

Սակայն, Նոյեմբեր 29ը եկաւ եւ իր պողպատեայ բազուկներով կասեցուց ոճիրին վերջին արարին գործադրութիւնը: Ուրեմն, Նոյեմբեր 29ը ամէն բանէ առաջ մեզի տուաւ հայրենիք մը, մե՛ր հայրենիքը։

Վեց հարիւր երկա՛ր տարիներ մեր ժողովուրդը կորսնցուցած էր իր ազգային պետականութիւնը: Բաժնուած դրացի մեծ պետութիւններուն միջեւ, հայ ժողովուրդը վեց հարիւր տարի ենթարկուեցաւ անոնց ձուլման քաղաքականութեան աւերներուն։

Նոյեմբեր 29ը, վեց երկա՛ր դարերէ ետք, մեզի բերաւ հայկակա՛ն պետականութիւն, ազգայի՛ն պետականութիւն. հայ ժողովուրդին ճակատագիրը իր իմաստուն ձեռքերուն մէջ առած մե՛ր իշխանութիւնը։

Զրկուած մեր պետականութենէն, տիրապետող պետութիւններուն ձուլման քաղաքականութեան ենթարկուած, մեր ժողովուրդը կորսնցուցած էր գոյատեւելու կարելիութիւնը։ Այն ափ մը մտաւորականները, որոնք ի գին ամէն անձնազոհութեան, իրենց կեանքն իսկ վտանգի ենթարկելով կը ջանային զանգուածները փրկել խաւարին ճիրաններէն, միայն հոգեւարքը կ՚երկարաձգէին։ Իսկ արդէն Մեծ Եղեռնը եկաւ այդ թեթեւ ներարկումներուն ալ վերջ մը տալու։

Նոյեմբեր 29ով փրկուեցաւ մեր ֆիզիքական գոյութիւնը՝ իբրեւ ժողովուրդ, և Նոյեմբեր 29ը ամէն կարելիութիւն տնտեսեց երաշխաւորելու մեր ֆիզիքական ապահովութիւնը։

Հայ ժողովուրդը այսօր ապահովուած իր հայրենիքով, իր ազգային պետականութեամբ, իր ֆիզիքական գոյատեւումով, սկսաւ մտածել ազգահաւաքի մասին։

Արդարեւ, ամբողջ վեց հարիւր տարիներու ընթացքին, հալածական հայը, հալածական՝ բռնակալ կեղեքիչներէն, հալածական՝ սովի մահաշունչ ուրուականէն, պանդխտութեան ցուպը ձեռք առած, լքած էր իր հայրենի հողը, իր հօրենական օճախը և թափառական դարձած օտար ափերու վրայ։

Իսկ Ի. դարու սկիզբին, արդէն ամբողջ Արեւմտեան Հայաստանը պարպուած էր բնագաղթով, մինչ Արեւելեան Հայաստանի բնակչութեան թիւը, որ 1913 թուականի մարդահամարին համա-

(Շար. տես էջ 4)

КՈՐՈՒՍՏՆԵՐ

ՇԱՐԱ ՏԱԼԵԱՆ

ԳՐ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

Եգիպտահայ թերթերուն մէջ «Ջահակիր» առաջինը եղաւ, որ իր էջերուն մէջ տուաւ բազմավաստակ երգիչ և երաժշտական կտորներու հեղինակ Շարա Տալեանի մահուան գոյժը։

Սփիւռքի մէջ յաճախ կը լսէինք Շարա Տալեանի գործունէութեան մասին ու կը կարդայինք իր յաջողութիւնները։ Ինչպէս մենք, վստահ ենք որ մեր ընթերցողներն ալ չէին սպասեր անոր մահուան լուրին, որովհետեւ ամէնքս ալ նոյն տպաւորութեան տակն էինք, որ Տալեան տակաւին առոյգ է ու կենսունակ և տրամադիր է նոր յաջողութիւններ արձանագրելու հայրենի արուեստի անդաստանէն ներս:

Դժբախտաբար, միշտ. մարդուս ուզածը չէ որ կ՚ըլլայ։ Անսպասելին միշտ կը պատահի և մահուան մանգաղը կը քաղէ անձեր, որոնց հոգիներէն ներս — հոգ չէ թէ անոնք ըլլան տարեց — տակաւին վառ կը մնայ երիտասարդական խանդը։

Ահա ա՛յս տեսակ պարագայի մը առջեւ կը գտնուինք, երբ հարկ կը տեսնենք իր մահուան առթիւ քանի մը խօսք ընել իր մասին ու զինք ծանօթացնել մեր ընթերցողներուն։

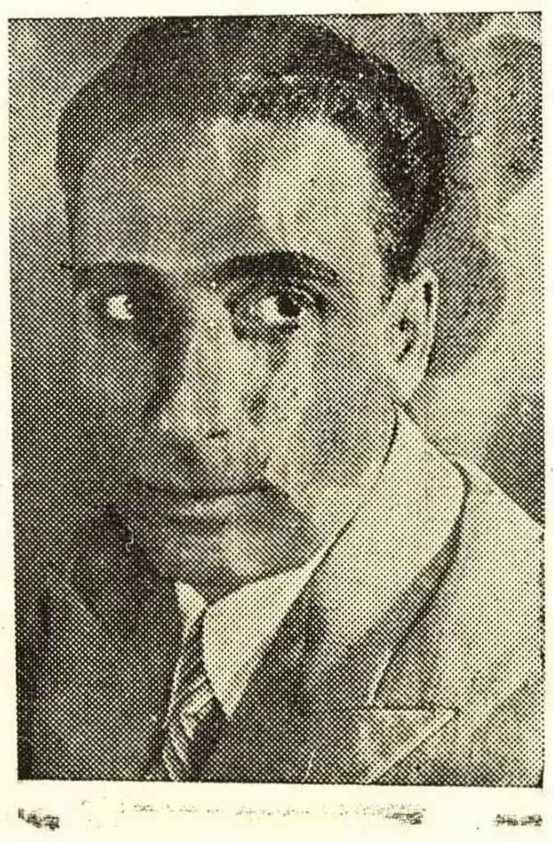
Շարա Տալեան ծնած է 1893ին՝ Ալեքսանդրապոլի մէջ (այժմ Լենինական)։ Այն ատենուան Ալեքսանդրապոլը (նախկին Կիւմրին) ամբողջ Կովկասի մէջ ծանօթ էր իր աշուղներով և երգիչներով։ Տալեանի մանկութիւնը անցած է աշուղներու շրջանակին մէջ։ Իր նախնական կրթութիւնը ծննդավայրին մէջ ստանալէ ետք՝ փոխադրուած է Թիֆլիսի Ներսիսեան վարժարանը։ Փոքր տարիքէն սիրած է աշուղական երգերը, տակաւին պատանի՝ մասնակցած է Ներսիսեան վարժարանի երգչախումբին, արժանանալով իր ուսուցիչներուն յատուկ ուշադրութեան:

Դպրոցը լրացնելէ ետք, կը վերադառնայ իր ծննդավայրը, ուր, 1912ի, առաջին անգամ ըլլալով բեմ կը բարձրանայ Տիգրանեանի «Անուշ»ին մէջ՝ Սարոյի դերով: Իր այս դերակատարութիւնը բացառիկ յաջողութիւն կը գտնէ ու հետագային իր ստանձնած բազմաթիւ դերակատարութիւններուն ամենէն փնտռուածներէն մէկը կ՚ըլլայ։

Երգը և երաժշտութիւնը սիրելուն պատճառաւ, իբրեւ կեանքի ասպարէզ կ՚ընտրէ երաժշտութիւնը, և երգի ուսուցչի պաշտօնով կը փոխադրուի Հիւսիսային Կովկասի հայաշատ քաղաքները: Հաւանաբար, դպրոցներու մէջ երգեցողութիւն աւանդելով մէկտեղ ծառայած է նաեւ եկեղեցիին, որովհետեւ այն օրերուն սովորութիւն էր — ինչպէս ցարդ շատ մը հայաշատ քաղաքներու մէջ — այս երկու պաշտօնները միացած տեսնել մէկ անձի վրայ։

Բայց, ինչպէս կ՚երեւի, ինք այս պաշտօնը ստանձնած էր արժամապէս ու մտադիր էր իր երաժշտական հմտութիւնը աւելի խորացնել՝ հետեւելով հեղինակաւոր անձերու դասընթացքներուն: Այսպէս, 1916ին կը թողու իր պաշտօնը և կ՚անցնի Պետրոգրադ (այժմ Լենինկրատ) հետեւելու համար այնտեղի համալսարանի երաժշտական դասընթացքներուն:

Ռուսական յեղափոխութեան հետեւանքով ստեղծուած տակնուվրայութիւնը պատճառ կ՚ըլլայ, որ Տալեան կիսատ թողու իր ուսումը: Ան կը վերադառնայ Կովկաս և կը նուիրուի հայ բեմին։ Կը կազմակերպէ երաժշտական խումբեր, կը ներկայացնէ,

ՇԱՐԱ ՏԱԼԵԱՆ

օփերէթներ, ինք ստանձնելով գլխաւոր դերերը։ Իր խումբով կը շրջի Հայաստանի և դրացի հանրապետութիւններուն գլխաւոր քաղաքները։ Այս ձեռնարկին մէջ աւելի առաջ անցնելով, 1927ին ան կը հիմնէ «Հայ Աշուղներ» անուն խումբ մը և նոր յայտագրով կու տայ ձեռնարկներ։

Այդ շրջանին, Երեւանի մէջ հիմը կը դրուի հայ երգի և պարի թատրոնին։ Տալեան կ՚ըլլայ անոր հիմնադիրներէն և առաջին արուեստագէտներէն մէկը։ Այդ թուականէն մինչեւ իր մահը, Տալեան եղաւ Երեւանի Պետական Թատրոնի ամենէն գործունեայ գործիչներէն մէկը։ Իր ստանձնած բազմաթիւ դերերը զինք ժողովրդականացուցին ու ա՛ն եղաւ հայկական օփերայի անզուգական արուեստագէտներէն մէկը։ Ան նոյնքան յաջողութեամբ կատարեց օտար լեզուով (ռուսերէն, վրացերէն) մենակատարութիւններ։

Հայկական օփերայէն ներս իր ստեղծած յաջողագոյն տիպարներէն կարելի է յիշել Անուշի, Դաւիթ Բէկի, Արշակի օփերաներուն մէջ իր ստանձնած առաջին մենակատարի դերերը։

Իր համբաւը տարածուած էր Միութեան հեռաւոր անկիւնները: Տալեան, երկու անգամ մասնակցեցաւ Մոսկուայի մէջ կազմակերպուած Հայկական Տասնօրեակի հանդիսութիւններուն։

Միեւնոյն ատեն, Տալեան մասնագէտ մըն էր աշուղական երգերու։ Ան խորապէս ուսումնասիրած էր Սայաթ Նովայի, Աշուղ Ջիւանիի, Շերամի և այլ աշուղներու հեղինակութիւնները ու յաճախ հրապարակ կուգար անոնցմէ զանազան մենակատարութիւններ ընելով։

Ազգային պետական կեանքէն ալ հեռու չէ մնացած ան ու երկու անգամ երեսփոխան ընտրուած է Գերագոյն Սովետի ժողովին։

Հայաստանի կառավարութիւնը գնահատելով Շարայի գործունէութիւնը՝ զինք պարգեւատրած է բարձր շքանշաններով։ Ժամանակի ընթացքին անոր շնորհուած են Լենինի, Աշխատանքային Կարմիր դրօշի և Կարմիր Աստղի շքանշանները։

Այս ամէնքը կ՚ապացուցանեն որ Շարա Տալեան իր արուեստով բարձր դիրքերու հասած էր, ամենուրեք սիրուած ու յարգուած։

Ան յաւիտենականութեան կ՚անցնի 72 տարեկան հասակին մէջ, իր ետին ձգելով անմոռանալի անուն մը։

26-11-65

ՇԱՐԱ ՏԱԼԵԱՆի թաղումը տեղի ունեցած է Նոյեմբեր 11ին Երեւանի մէջ բազմահազար ժողովուրդի ներկայութեամբ: Ալ. Սպենդիարեանի անուան օփերայի եւ պալէի պետական թատրոնի սրահին մէջ — ուր դրուած էր անոր մարմինը — յարգանք մատուցուեցաւ ողբացեալի յիշատակին։ Լսուեցան «Անուշ» Օփերայի մեղեդիները։ Դագաղին մօտ պահակ կեցած էին արուեստագէտներ Տ. Սազանդարեան, Ա. Աւետիսեան. Թ. Ալթունեան, Ա. Պետրոսեան, Ց. Չէքիջեան եւ մշակոյթի այլ գործիչները: Մօտիկ կեցած էին նաեւ Եա. Զարոբեան, Յովհ. Բաղդասարեան, նախարարաց խորհուրդի տեղակալ Ս. Մովսիսեան եւ յուղարկաւորկ. յանձնախումբի անդամները։

Յուղարկաւորները ուղղուեցան Քաղաքային պանթէոն, ուր կայացաւ միթինգ՝ մշակոյթի փոխնախարար Ա. Շահինեանի բացումով: Հեսզիեսէ խօսք առին երգահաններու Միութեան նախագահ էդ. Միրզոյեան, վրացի ժող. արուեստագէտ Դ. Մճեդլիձէ, մշակոյթի աշխատաւորներու արհմիութեան կոմիտէի ներկայացուցիչ Հ. Համբարձումեան, Լենինականի «Ն. Տիգրանեան» երաժշ. դպրոցի տնօրէն Ա. Ներսիսեան։ Կարդացուեցան Հայաստանի եւ Ս. Միութեան բոլոր կողմերէն եկած կարեւոր հեռագիրներ։

Կոմիկի սուգի մեղեդիներուն տակ՝ ողբացեալ երգիչի մարմինը իջեցուեցաւ գերեզման. Հողակոյտը ծածկուեցաւ թարմ ծաղիկներով:

Հ.Հ.Գ.

1949—Մոսկուայի Հայ մշակոյթի Տան (նախկին Լազարեան ճեմարան) սրահին մէջ՝ Շարա Տալեան կ՚երգէ։

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ

Կիրակի, 28 Նոյեմբերին ալեքսանդրահայութիւնը խուռներամ փութացած էր եկեղեցի։

Եկեղեցական արարողութիւնները կատարուեցան Արժ. Տ. Գէորգ Քհնյ. Սեմերճեանի, դպրաց դասուն և երգչախումբին կողմէ։

Արժ. Տէր Հայրը կարդաց Վեհ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի կոնդակը, որ կը հաստատէ Տ. Զաւէն Եպիսկ. Չինչինեանի ձեռնադրութիւնը։

Նորօծ Եպիսկոպոսը իր անդրանիկ հանդիսաւոր Ս. Պատարագը մատոյց և խօսեցաւ կուռ քարոզ։ Նաև չեշտեց, որ Գահակալութեան տասնամեայ հանդիսութենէն ետք, Ս. Էջմիածնայ բակին մէջ կանգնած Նահատակներու յուշարձանին բացումը կատարուած էր բարձրաստիճան հիւրերու և բազմահազար ուխտաւորներու ներկայութեան։ Իսկ հետեւեալ օրը Վեհ. Վազգէն Ա.ի առաջնորդութեամբ՝ Վրաց Կաթողիկոսը, հայ Կաթողիկէ Պաթանեան Կաթողիկոսը, Եղիշէ Տէրտէրեան Պատրիարքը, Ալեքսէյ Պատրիարքի ներկայացուցիչը ու բոլո՛ր հայ և օտար բարձրաստիճան եկեղեցականներ Ս. Էջմիածնայ Սեղանին առջև ծունկի եկած աղօթած են աշխարհի խաղաղութեան և եկեղեցեաց անսասանութեան համար:

Եկեղեցական արարողութեանց աւարտումէն ետք, Առաջնորդարանին մէջ կատարուեցաւ աջահամբոյր և ընդունելութիւն։ Ուղղուեցան հարցումներ, որոնց պատասխանեց Սրբազանը՝ յայտնելով

(Շար. տես էջ 7)

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29Ը Ի՛ՆՉ ՏՈՒԱՒ ՄԵԶԻ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

մաձայն մօտ 1.200.000 էր, 1920 թուականին իջած էր 750.000ի։

Միայն Նոյեմբեր 29ն է, որ անիւին թաւալման ընթացքը շըրջեց, և արտագաղթը վերածեց ներգաղթի. փոխանակ օտար նաւերը իրենց վրայ առած հայրենիքէն փախչող զանգուածները, հեռացնելու զանոնք իրենց մայր հողէն, այսօր հայրենի նաւերը հայրենադարձ զանգուածները կը վերադարձնեն իրենց հարազատ մօր գիրկը։

Անկէ յիսուն տարի առաջ, երբ Թուրք բռնագրաւիչները ամբողջ արեւմտահայութիւնը բնաջնջելու ոճիրին կը դիմէին, ջարդելով ու տեղահան ընելով զանոնք, որպէս զի ամայացած հողամասերը այլեւս տէր չունենային, որպէսզի այլեւս ապագային որեւէ պահանջատէր չցցուէր իրենց առջև, միայն Նոյեմբեր 29ն էր, որ սադայէլական այդ ծրագիրը ձախողութեան մատնեց։

Այսօր, շնորհիւ Նոյեմբեր 29ի, հայկական դատը հետապնդելու կարելիութիւնը կայ։ Այսօր, շնորհիւ Նոյեմբեր 29ի, հայկական հողերուն արեւմտեան հատուածը իր պահանջատէրը ունի, պահանջատէր մը՝ որ անվաւեր կազմակերպութիւններէ կամ ձախաւեր շարժումներէ կազմուած չէ, այլ պաշտօնական մարմին մը, ազգային կառավարութիւն մըն է, որ յարմար առթին պիտի շարժի տրամաբանօրէն, վճռակամօրէն։

Հայ ժողովուրդին հազարամեայ պատմութեան ամբողջ ընթացքին, իր հայրենիքին չորս կողմերէն մեծ տէրութիւններ թէ վայրենի հորդաններ անընդհատ արշաւեր են, և այն ինչ որ խաղաղութեան քանի մը տարիներուն ընթացքին հայը կրցեր է կառուցանել, կրցեր է մէջտեղ բերել, ահաւոր մրրիկները զանոնք կործաներ են վերստին, հիմնայատակ ըրեր են կրկին։

Միայն Նոյեմբեր 29ով սկսած դարաշրջանն է, որ հայ ժողովուրդին միանգամընդմիշտ խաղաղութիւն բերաւ, տեւական, հաստատուն խաղաղութիւն, ամենաարդիական զէնքերով պաշտպանուած խաղաղութիւն:

Եւ երբ հիթլերական Գերմանիան մինչև իսկ Կովկասի դըռներուն մօտեցաւ, ինչպէս հայ ժողովուրդը երեն ճակատագրակից եղբայր ժողովուրդներուն կողքին, նոյնպէս ալ անոնք հայ ժողովուրդին հետ պաշտպանեցին հայ հայրենիքին սահմանները։

Այդ ճակատագրական օրերուն, երբ Թուրք բռնագրաւիչներուն համար ամենայարմար պատեհութիւնն էր անգամ մը ևս լուծել փորձել հայկական հարցը, անոնք ոչ միայն չհամարձակեցան այդպիսի քայլ մը առնել, այլև իրենք սպառնալիքի տակ կը գըտնուէին. որովհետև, ինչպէս որ Սիլվա Կապուտիկեան կ՚ըսէ, այլեւս «Արաքսի մէկ ափէն միւսը ճամբան Մոսկուայէն կ՚անցնի»։

Այսօր, շնորհիւ Նոյեմբեր 29ի բերած այս խաղաղութեան և ֆիզիքական ապահովութեան. հայ ժողովուրդին թիւը իր հայրենիքին մէջ ոչ միայն չի պակսիր պարբերական ջարդերով, այլև կը բազմանայ, կը բազմանայ բնական աճով, կը բազմանայ հայրենադարձով։

Թէ Հայաստանի տնտեսութիւնը ի՛նչ վիճակի մէջ կը գըտնուէր 1920 թուականէն առաջ, ամէն ոք գիտէ։ Նոյեմբեր 29ը հողամշակութեան ամենայետամնաց այդ դրութենէն Հայաստանը բարձրացուց աշխարհի ամենայառաջադէմ տնտեսակարգի աստիճանին, դարձուց նոյնիսկ շատ մը մարզերու մէջ մեծ երկիրներու մրցակից երկիր։

Հայ ժողովուրդը Նոյեմբեր 29էն առաջ ազգ մը կազմելու տըւեալներէն բացարձակապէս զուրկ էր։ Նոյեմբեր 29ը հայ ժողովուրդին տուաւ գերարդիական ազգ մը ըլլալու կարելիութիւնը, հայ ժողովուրդին տուաւ ազգային դիմագիծ մը, անոր մշակոյթին ու տընտեսութեան ազգային երեւոյթ մը:

Եթէ Նոյեմբեր 29էն առաջ հայ աննման հանճարներ և տաղանդներ կը ծառայէին ցարական Ռուսիոյ և սուլթանական Թուրքիոյ ի շահ, այսօր, անոնք կը ծառայեն իրե՛նց սեփական հայրենիքին, իրե՛նց ազգին։

Երբ Նոյեմբեր 29էն առաջ, հայ ժողովուրդին արժանաւոր զաւակները արտասահմանեան երկիրներ կ՚երթային, վերադարձին՝ իրենց խաւար հայրենիքին լոյս բերելու համար, այսօր հայ ազգին զաւակները օտար երկիրներ կ՚երթան հայուն լոյսը տալու անոնց. այսօր օտար երիտասարդներ հայուն հայրենիքը կու գան լուսաւորուելու և իրենք ալ իրենց կարգին լոյսը իրենց հայրենիքը փոխադրելու համար։

Եթէ Նոյեմբեր 29էն առաջ հայ ժողովուրդը աշխարհին ծանօթ էր իր մուրացկանութեամբ, իր լաց ու կոծով, իր թշուառութեամբ, այսօր ան ծանօթ է համաշխարհային գիտութեան ու մշակոյթին բերած իր մեծակշիռ նպաստով, միջազգային քաղաքականութեան մէջ իր զաւակներուն լսելի ձայնով։

Ա. Ե.

ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

«ԱՆԱՀԻՏ»Ը ՀԻՒՐ Է ՄԵՏԱՔՍԱԳՈՐԾՆԵՐԻՆ

ՇԱՔԷ ՔՈԼՍՈՒԶԵԱՆ

1943 թուականի մի տխուր առաւօտ՝ Ցունաստանի Բոքինիա քաղաքում արագ տարածուեց ատաղձագործ Ցովսէփի գնդակահարութեան լուրը։ Գերմանական ֆաշիստները Ցովսէփին բռնել էին յոյն փարթիզանների հետ և վերջ տուել նրա կեանքին։

Հարեւանները եկան մխիթարելու այրիացած կնոջն ու որբացած երեխաներին։

Շաքէն, որն ընտանիքի ամենակրտսեր երեխան էր, ընդամէնը հինգ տարեկան, այսօրուայ պէս յիշում է այդ ողբերգական օրը։ Նա լաւ է յիշում նաև 1947 թուականի այն ուրախ առաւօտը, երբ իրենց ընտանիքը Ցունաստանից եկաւ Հայաստան։

Մայրը չորս երեխաներին էլ դպրոց ուղարկեց։ Շաքէն հայերէն սովորեց։ Երբ աւարտեց 8րդ դասարանը, մօրն օգնելու ցանկութիւնն հանգիստ չտուեց աղջկան։ «Կ՚աշխատեմ ու կը սովորեմ».— վճռեց նա. ներկայացաւ մետաքսի գործարանի գատրերի բաժին և յաջորդ օրուանից սկսեց աշխատել որպէս հենող բանուորուհու աշակերտ։ Երեք ամսուայ փոխարէն մէկ ամսում տիրապետեց մասնագիտութեանը։ 1955 թուականին էր։

Օրերը հասունացրին մասնագէտ աղջկան։ Այժմ Շաքէի պատրաստած հենքով աշխատող ջուլհակուհիները հաստատ համոզուած են, որ իրենց գործուածքը կը գնահատուի գերազանց որակի։ Այդպէս է, երբ հենքը լաւ է, գործուածքն էլ լաւ կը ստացուի։ Աշխատանքի 8 տարիների ընթացքում հայրենասէր աղջիկը տուել է մէկ միլիոն 400 հազար մեղր հենք։ Դրանք դարձել են մետաքսեայ գործուածքներ, գնացել մեր հայրենիքի հեռաւոր շրջանները, զարդարել կանանց ու աղջիկներին, հասել են Փարիզ ու Բրիւքսել, Իտալիա, Նիւ Եորք... մրցել հնամենի հայրենիք ունեցող մետաքսների հետ։

Հետաքրքիր է մեր օրերի մարդու կենսագրութիւնը, երբեմն այնքան արագ է փոխւում, որ ինքն էլ չի նկատում։ Այսպէս աննկատ փոխւում է նաև Շաքէի կենսագրութիւնը։ Երէկուայ փոքրիկ աղջիկը, ոտք դնելով չանդալից կեանքի շեմին, ձգտեց քայլել առաջաւորների շարքերում։

Այդ կեանքը նրա առջեւ բաց է արել բոլոր դռները։ Նա աշխատանքին զուգահեռ սովորեց իրենց գործարանին կից բանուորերիտասարդական դպրոցում, ուր սովորում են հարիւրաւոր մետաքսագործուհիներ, և այժմ ուսումը շարունակում է Երեւանի պետական համալսարանում, տնտեսագիտական բաժանմունքի 2րդ դասընթացքի ուսանողուհի է։

Շաքէի լաւ աշխատանքը, շնորհքը, բնաւորութեան գեղեցիկ գծերը գնահատեցին իր աշխատանքային ընկերները 1961 թուականին նա ընտրուեց շրջանային Խորհուրդի Երեսփոխան, իսկ յետոյ՝ Հայկական ՍՍՌ Գերագոյն սովետի երեսփոխան՝ Հայաստանի կառավարութեան անդամ։ Նա պատւով է կատարում ժողովրդին ծառայելու իր պարտքը։

ՆԱԶԵԼԻ ՋԱՆՈՅԵԱՆ

— Ինչքան զովասանքի խօսքեր ասէք այս կնոջ մասին, դարձեալ քիչ կը լինի. երեք երեխայի օրինակելի մայր, հայկական նահապետական լաւ աւանդները, սովորութիւնները պահպանած ընտանիքի պատուաւոր հարս, գործարանի պարծանք,— այսպէս բնորոշեց Նազելուն գործարանի «Մետաքսագործ» թերթի խմբագիր Գուրգէն Մկրտչեանը և թերթի մի ամբողջ հաւաքածոյ դրեց մեր առջև։

— Նայեցէք նրա մասին գըրուած յօդուածները և դուք պատկերացում կը կազմէք մեր Նազիկի մասին,— շարունակեց նա։— Այո, հենց այս յօդուածում էլ կայ. Նա մասնացոյց արեց «Գործարանի կին նորարարները» խորագրով յօդուածը, որտեղ նրա մասին ասուած էր։

«... Նազիկը մեր գործարանի միակ կին մեքենագէտն է, որը ղեկավարում է այնպիսի մեծ տեղամաս ինչպիսին ոլորման տեղամասն է: Նա աշխատում է որքան հնարաւոր է թեթեւացնել բանուորների աշխատանքը, բարձրացնել արտադրանքի որակը: Վերջին հինգ տարիների ընթացքում շնորհալի նորարարը հանդէս է եկել 15 արժէքաւոր առաջարկութեամբ, որոնք

(Շար. տես. էջ 5)

ԳՆԱՀԱՏԱՆՔ

Գազապլանգայի (Տար Էլ Պէյտա) մէջ՝ այս տարի գարնան տեղի ունեցաւ Միջազգային 21րդ Ցուցահանդէսը, որուն մասնակցած էր նաև Ա.Մ.Հ.ը, նախաձեռնութեամբ ցուցահանդէսներու և միջազգային տօնավաճառներու գործոց պետական կազմակերպութեան:

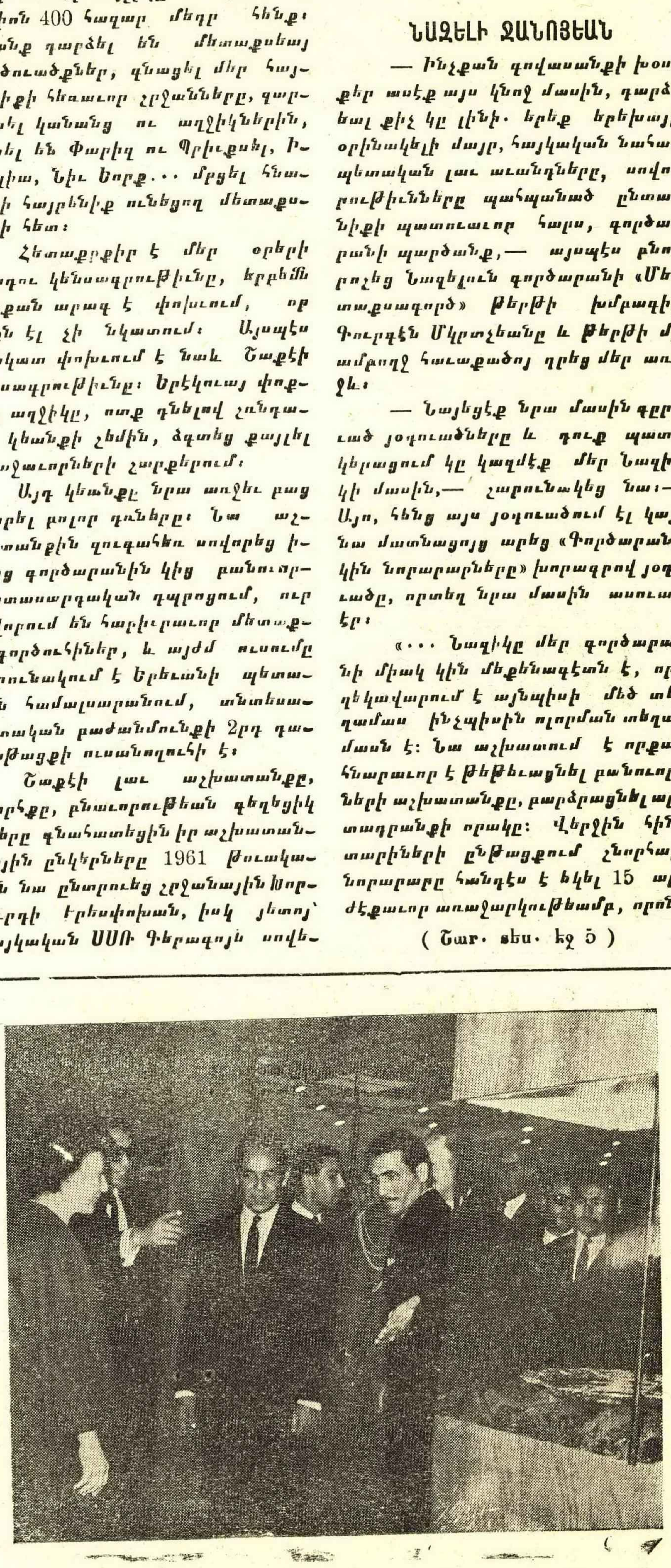
ԱՄՀ-ի տաղաւարին տնօրէն Քամալ Համտի և ճարտարագէտ Մոհմ. Մոհիպ 80 էջնոց տեղեկագիր մը ներկայացուցած են նախարարութեան՝ այս ցուցահանդէսին մասին։ Տեղեկագրին 62րդ էջին վրայ, արծաթեղէններու ցուցադրութեան մասին խօսելով, գրած են հետեւեալը.—

«Արծաթեղէններու բաժինին մասնակցողներէն՝ անձամբ ներկայացող միակն էր Տիկին Ժագլին Եդուարդ Զօրայեան, իբրեւ ներկայացուցիչը Եդ. Զօրայեան արծաթեղէնի գործարանին, որ մեծ մասնակցութիւն բերաւ ցուցահանդէսին։ Տիկին Զօրայեան Հասան Բ. Թագաւորին նուիրեց զոյգ արծաթեայ ափսէ մը, 146 ե. ոսկի արժողութեամբ։

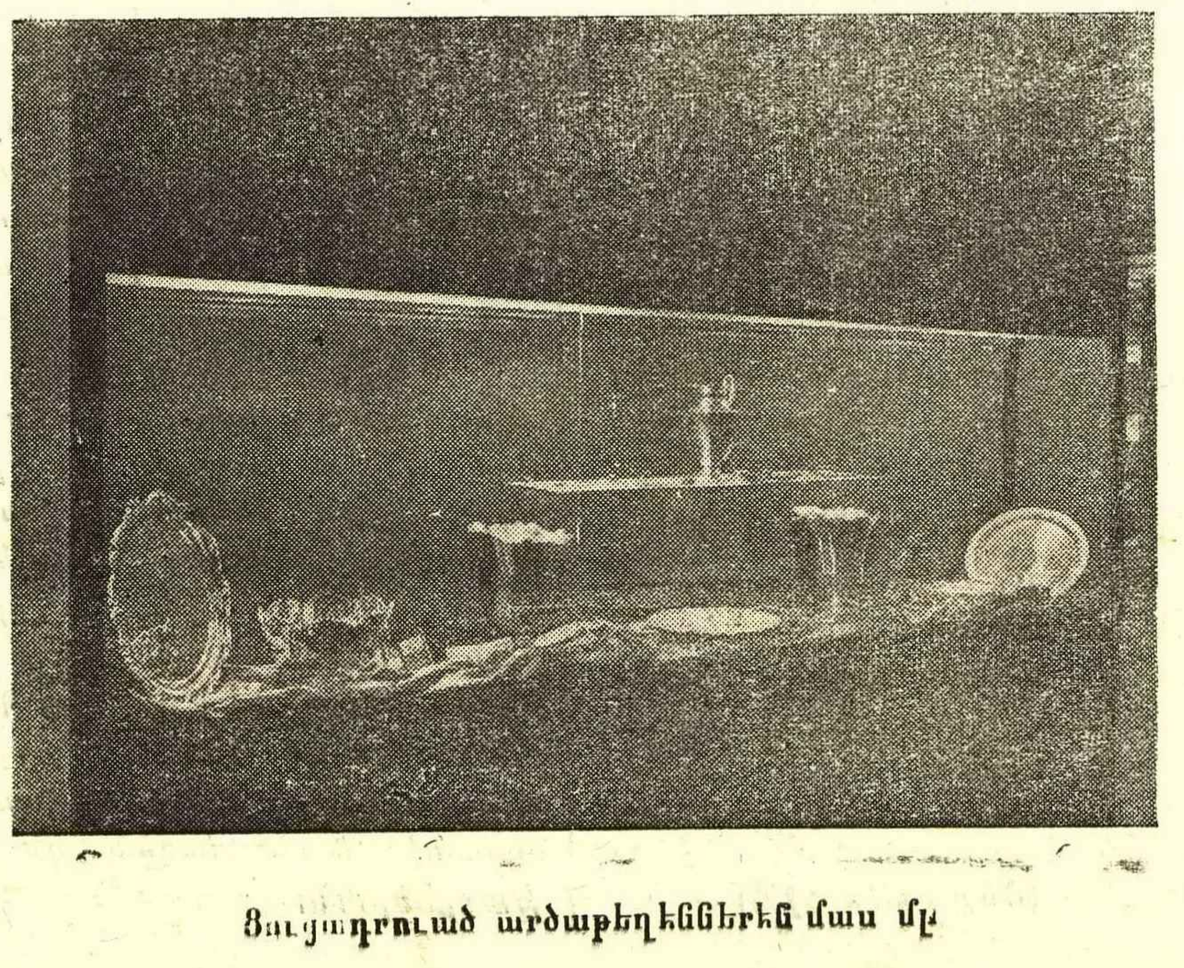
«Տիկին Զօրայեան Գազապլանգա հասաւ Ապրիլ 23ին և մեկնեցաւ Մայիս 13ին։ Այս ժամանակի տեւողութեան ընթացքին՝ ան շփումներ և հանդիպումներ ունեցաւ Մարոքի մեծ առեւտրականներուն, ներածողներուն և արծաթագործներուն հետ. ան նոյնպէս ուսումնասիրեց Մարոքի շուկային արծաթեայ ձեռակերտներու առնչութեամբ ունեցած կարիքները՝

«Այս առիթով՝ կ՚ուզեմ յիշատակել այն ազնիւ ճիգերը, զոր Տիկին Զօրայեան ի գործ դրաւ Ա.Մ.Հ.ի տաղաւարին աշխատանքներուն մէջ։ Ան ամէն օր կուգար անձամբ վարելու ցուցադրութեան գործը, հսկելով ցուցադրուած իրեղէններուն մաքրութեան, զանոնք կրկին զետեղելով՝ փայլեցնելէ ետք: Ան նոյնպէս խիստ հաճ. յակատարութեամբ կը պատասխանէր մարոքցի տիկիններու հարցումներուն։»

Մեր կարգին՝ կը շնորհաւորենք ընկ. Եդ. Զօրայեանը և Տիկին Ժագլին Զօրայեանը, իրենց նուիրումին ու յաջողութեան համար:

Գազապլանգայի ցուցահանդէսին: Հասան Բ. թագաւոր կ՚այցելէ Ա.Մ.Հ.ի Տաղաւարին մէջ Եդ. Զօրայեանի արծաթեղէններու բաժինը։ Դիմաւորողն է տնօրէնուհի Տիկին Ժագլին Զօրայեան:

Ցուցադրուած արծաթեղէններէն մաս մը

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

«ՌՈԶԻԿ»Ի ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գրեց ՅԱԿՈԲ ՇԱՀՆՈՒՐ

Իր ամբողջութեանը մէջ յաջող ներկայացում մըն էր «Ռոզիկ»ի բեմադրութիւնը, որ տեղի ունեցաւ Կիրակի, 21 Նոյ. 1965ին, Հայկական Ընթերցասրահի զողտրիկ բեմին վրայ, նախաձեռնութեամբ Հայկ. Ընթերցասրահի Վարչութեան, թատերական կազմակերպութեամբ Տիկ. Արաքսի Օհանեանի եւ մասնակցութեամբ հոյլ մը սիրողներու:

Այս շէնշող ու զուարթ կատակերգութիւնը հեղինակութիւնն էր Տիկ. Արաքսի Օհանեանի։

Հոս տեղին է ըսել, որ երեք ժամ խնդուք եւ ծիծաղ պատճառող այս կատակերգատրամը գեղեցիկ կառուցուածքով եւ շինիչ բովանդակութեամբ, մինչեւ վերջ հետաքրքիր անակնկալներով իբրեւ յաջողած գործ՝ արդարացուց իր վրայ դրուած յոյսերը...:

«Ռոզիկ»ի դերակատարները

Տիկ. Արաքսի Օհանեան իր քառասուն երկա՜ր տարիներու փորձառութեամբ զինուած, իր այս գործով նուաճեց թատերական անդաստանը եւ ցոյց տուաւ, որ իրապէս թատերական երկ մը ժողովուրդին մատուցելու համար, հարկ է ճանչնալ բեմը եւ բեմին ծառայող դերակատարներու ուժերը...:

Այս յաջողանակը՝ նաեւ արդար վարձատրութիւնն է Տիկ. Արաքսի Օհանեանի համեստութեան։ Պատի՜ւ իրեն:

Խաղին նիւթը հետեւեալն է.—

Սոնիա՝ թատերախաղին կեդրոնական անձնաւորութիւնը՝ բեմին վրայ Մէճնուն-Լէյլայի ներկայացման առթիւ, իր խաղընկերոջ հանդէպ հակակրական զգացումէ մղուած, կէս կը թողու խաղը եւ իր սիրած երիտասարդ արկածախնդիրին հետ կը փախչի, անշարժութեան մատնելով թատրոնի գործն ու գործունէութիւնը...։

Թատրոնին տնօրէնութիւնը, այս անակնկալ պատահարէն սահմռկած, բեմէն կը յայտարարէ ներկայ հասարակութեան, որ «Դերասանուհիին անհանգստութեան պատճառով ներկայացումը կը յետաձգուի յաջորդ Կիրակի օրուան»։

Հանդիսատեսներէն մէկը՝ դժգոհ այս կարգադրութենէն՝ խնդիր կը հանէ, սակայն ի վերջոյ կը համոզեն զայն եւ զգաստութեան կը հրաւիրեն...:

Պահ մը այս սրահի հանդիսատեսներն ալ իսկապէս կը կարծեն, թէ տեղի ունեցողը լուրջ բան մըն է. սակայն քիչ ետք կ'ըմբռնեն, որ խաղը իր մէջ ուրիշ խաղ մը ունի:

Բեմին վրայ՝ տնօրէն եւ բեմավար այս անել կացութենէն փրկուելու միջոց մը կը խորհին: Յանկարծ բեմավարը տեսնելով որ Սոնիան փոխարինող իրեն ծանօթ աղջիկ մը կայ հանդիսատեսներու մէջ, վար կ'իջնէ բեմէն եւ կ'առնէ Ռոզիկը, որ յաջող զգեստաւորումով եւ դիմայարդարումով, կէս ձգուած խաղը կը շարունակէ յաջող կերպով եւ վարագոյրը իջնելով վերջ կու տայ այս պատկերին...:

Սոնիայի ամուսինը՝ մեծահարուստ Գոսքան, տեղեկանալով կնոջը փախուստին, կ'ընկճուի այս պատահարէն. սակայն տեսնելով Ռոզիկի մօտիկ նմանութիւնը Սոնիային, անկէ կը խնդրէ որ իր անյայտացած կնոջը տեղը փոխարինէ: Ռոզիկ նախ կը մերժէ, ապա տեղի կու տայ տեղեկանալով, որ Գոսքան աղջիկ մը ունի, որ նշանուած է. անոր սիրած տղուն ծնողքը երբ իմանան, որ անոր մայրը փախած է, կրնայ ամուսնութիւնը չեղեալ նկատել. այս պարագային համար՝ խղճահարելով՝ Ռոզիկ կ'ընդունի եղած առաջարկը մինչեւ Նորայի ամուսնութիւնը...:

Միւս կողմէն Էրնէսթ՝ Ռոզիկի նշանածը, ի զուր կը փնտռէ իր կորսուած խօսեցեալը. կը շփոթէ յաճախ ան իր իսկական նշանածին Սոնիայի անձին հետ: Տասնեւհինգ օրերու կրած տառապանքն ու տուայտանքը խեղճ Էրնէսթը կ'այլափոխեն հոգեպէս եւ մտաւորապէս. ան յաճախ հարց կու տայ ինքնիրեն, թէ չէ՞ խելագարած արդեօք... Երբ իր դէմ ելլողները զինք այդպէս կ'որակեն։

Դէպքերու այս հոլովումով վերջացած է Ռոզիկին առաքելութիւնը կամ կամաւոր խաչակրութիւնը. Գոսքանի աղջիկը Նորան՝ արժանացած է իր ամուսնական երջանկութեան...: Ուրեմն Ռոզիկին կը մնայ հեռանալ մղձաւանջներով լի այս յարկէն եւ պատրաստուած կաշկանդումներէն...: Գոսքան այս կարճ ժամանակուան ընթացքին, տեսնելով Ռոզիկի անձնուիրութիւնն ու հոգիին անարատութիւնը՝ կը սիրէ զայն եւ կ'ուզէ ամուսնութեամբ մը տեւականացնել իր կորսուած երջանկութիւնը...։

Ռոզիկ անյողդողդ կը մնայ. հոն անի՞ն, իր նշանածը կայ, Էրնէսթը՝ որուն հանդէպ ունեցած հաւատարմական իր զգացումները թոյլ չեն տար ընդունիլ այս առաջարկը եւ կ'ուզէ երթալ գործով-զուք ապրուստ գտնելու՝ իր սիրած համեստ մարդուն յարկներուն մէջ...:

Երրորդ արարը ամենէն ուժգինն է եւ տեղ տեղ տրամ. Ռոզիկ արհամարհելով ճոխութիւնն ու փարթամ կեանքի մը ընծայած ամբողջ շռայլութիւնը, կը բաղձայ իր համեստ բոյնին. բարոյական ի՜նչ շինիչ դաս է այն ամէն անոնց, որոնք հարստութեան մէջ կը փնտռեն հոգեկան երջանկութիւնը...:

Ահա այս է հակիրճ տողերու մէջ «Ռոզիկ»ի բովանդակութիւնը։

Այժմ խօսինք դերակատարներուն մասին.—

Դերասանուհի Սոնիայի դերով՝ Տիկին Արաքսի ունեցաւ յիշատակելի խաղարկութիւն: Ռոզիկի դերը, զոր կ'անձնաւորէր դարձեալ Տիկ. Արաքսի, միւսին ներհակ հոգեբանութիւն ունեցող կերպարով. ան առնէ՝ ներքնապէս ու արտաքնապէս տուաւ բաւարար ուժականութեամբ: Իր առաջին մուտքը բեմէն ներս՝ ամչկոտ աղջիկ, եզական էր։

Գոսքանի քոյր՝ Տիկ. Արտեմիսի դերին մէջ Տիկ. Անահիտ Մ. Քիւփէլեան եղաւ տեղին զուսպ, տեղին խոյանքոտ, սակայն թող ներէ մեզի Տիկինը, երբ ըսենք՝ թէ փոքր ճիգով մը լաւագոյնս կրնար արտայայտել կերպարին պահանջածը...։

Օր. Մարօ Պալաեան Տիկ. Էլզայի դերով յատկանշական էր: Օրիորդը բեմական ձիրք ունի. կ'ուզենք աւելի յաճախ պատասխանատու դերերով տեսնել զինք. շնորհաւորութեան արժանի է իր համարձակ խաղարկութիւնը։

Տ. կ. Նորայի դերին մէջ Օր. Սաթենիկ Պալաեան եղաւ համեստ աղջկան մը բոլոր առաքինութիւններովը օժտուած. եթէ ձայնական երանգաւորումները չդաւաճանէին իրեն, ան կրնար աւելի յատկանշական խաղարկութիւն ունենալ։

Պր. Կարպիս Նիկողոսեան, որ ստանձնած էր Գոսքանի դերը, ըրաւ ինչ որ կրնար: Դերը իրը չէր, դժուարին ճիգով կ'արտայայտէր ան իր ներքին թախծոտ զգացումները։ Մենք իրմէ յաճախ լաւ եւ բարձրագոյն կերպարներու դերակատարումը տեսած ենք.. այնպէս որ այս մէկը յոյժ ներելի է իրեն։

Անտէի (թատրոնի տնօրէն) դերով՝ համարձակ եւ լի խաղարկութիւն մը ունեցաւ Պ. Լ. Արթինեան. միայն թէ՝ իր գիտցած գրաբարին քով... աշխարհաբարը երբեմն խոտոր կը համեմատէր...:

Հայկ Պուղտանեան Էրնէսթի դերով իր լաւագոյնը տուաւ. արդէն կերպարը ինքնին մեծ ճիգի մը չէր կարօտեր. երրորդ արարին իր տրամաթիք խաղարկութիւնը պէտք եղածին պէս չյուզեց մեզ. աւելին կը սպասէինք։ Կատակերգական մասը խիստ յաջող էր։ Պուղտանեան, եթէ ուզէ, իսկապէս կ'ապրեցնէ տիպարը:

Թոնիի (դասարկապորտ) դերով անակնկալ մը եղաւ ա. անգամ բեմ բարձրացող պ. Տիգրան Գմզմեան. ան մեզի յոյսեր կը ներշնչէ. խորհուրդ կու տանք՝ որ յարատեւէ. կրնայ ապագային իր վրայ խօսեցնել եւ գովասանքներու արժանանալ։

Պ. Էտիի (դերասան մը) դերով՝ պ. Միհրան Մրճըշեան եղաւ իր կերպարը յատկանշող դերակատար մը. կարճ էր թէեւ իր դերը, սակայն ունեցաւ համարձակ խաղարկութիւն մը:

Պ. Զօհրապ Գմզմեան (Ապօ) նորեկ մը՝ այս ալ. սակայն ունեցաւ ազատ եւ համարձակ խաղարկութիւն: Կրնայ վստահ ըլլալ՝ որ յարատեւ աշխատութեամբ փնտռուած ոյժ մը կրնայ դառնալ օր մը:

Շնորհաւորութեան արժանի է նաեւ իր խորշին մէջ տեղ գրաւող յուշարար Պ. Պերճ Քիւփէլեանը, որ իր անսպառ շունչով սատարեց խաղին ընդհանուր յաջողութեան։

Ուրախ ենք որ Հայկական Ընթերցասրահի Վարչութիւնը յաճախ առիթը կը ստեղծէ գեղարուեստական այս տեսակ ելոյթներով սատար հանդիսանալու հայապահպանման վսեմ գործին:

«Ջահակիր»ի Աղեքսանդրիոյ ներկայացուցիչն է Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԸՆՏԵԱՆ, Հելիոպոլիս փողոց թիւ 18, Ռամլէ, Քան Տը Սեզար:

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐ ԱՐՄԱՆ ՋԱԳԸՃԵԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

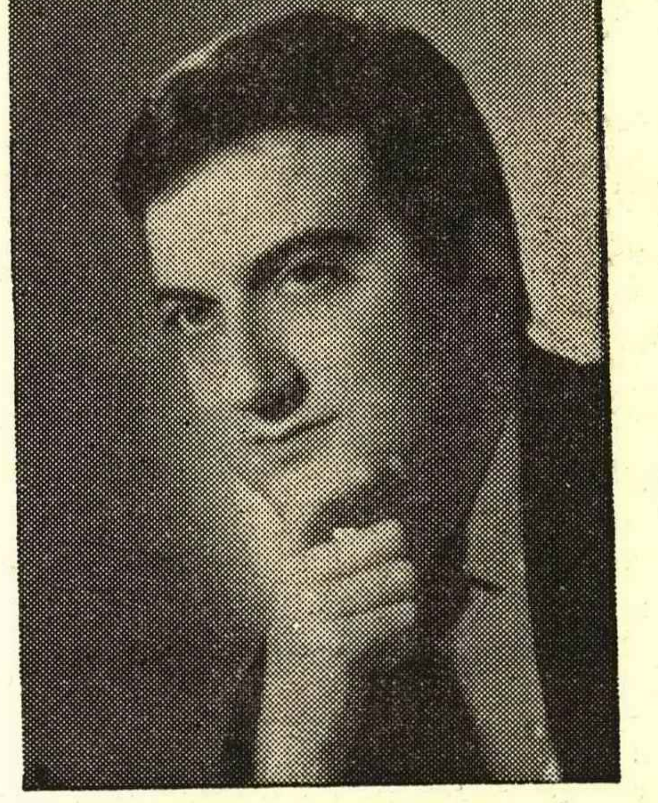
Երիտասարդ տաղանդաւոր դաշնակահար Արման Ջագըճեան փայլուն յաջողութիւն մը արձանագրեց Միլանոյի ամենէն անուանի սրահներէն՝ «Ջերքոլա տելլա Սթամփա»յի մէջ։

Դաշնակահարը ներկայացուց այլազան յայտագիր մը՝ բաղկացած Սգարլաթիի, Պրամսի, Տէպիւսիի, Քապալեւսքիի և Խաչատրեանի ստեղծագործութիւններէն։

Ամենէն բծախնդիր քննադատները և խստապահանջ հանդիսականները, խանդավառութեամբ ողջունեցին հայազգի դաշնակահարի ելոյթները:

Ջագըճեան վկայուած է Նափոլիի երաժշտանոցէն՝ մասնաւոր տիտղոսով մը և իր արուեստը կատարելագործած՝ Հռոմի և Փարիզի երաժշտանոցներուն մէջ։

Ջագըճեան մեծ ճարտարութեամբ նուագած է Մոցարթի Գ. 421 դաշնակի ու նուագախումբի գոնչերթօն։

Երիտասարդ դաշնակահարը այժմէն պայմանագրուած է յաջորդ եղանակներուն համար:

«Ջահակիր»՝ օժտեալ արուեստագէտին կը մաղթէ նոր նուաճումներ:

«ԱՆԱՀԻՏ»Ը ՀԻՒՐ Է ՄԵՏԱՔՍԱԳՈՐԾՆԵՐԻՆ

(Շար. Դ. էջէն)

Նպաստել են թել ոլորող և զուգող մեքենաների աշխատանքի կատարելագործմանը։ Նրա առաջարկներից գործարանը ստացել է մեծ օգուտ, երբ առաջին անգամ Նազելին առաջարկով հանդէս եկաւ 1959 թուականին, երբ հաստոցի կաշուէ փոկերը փոխարինեց ռետինով, վերացրեց պարապուրդները։ Այնուհետև շարունակեց պրպտումները, կրճատեց բանուորական ուժը, կորստից փրկեց բաւականին մետաքսաթել, հեշտացրեց մետաքսաթելի ներկման գործողութիւնը, մեքենաների փոկերի լուացումը Նրա առաջարկով այժմ կատարւում է առանց մեքենաներն անջատելու՝ յատուկ պատրաստուած սարքի միջոցով։

Նազելու հետ ծանօթացանք իրենց տանը. երեխաների հետ նստել էր ծառի հովանու տակ, զրուցում էր, ընդարձակ, ծառազարդ բակ՝ իրար կպած տարբեր «տարիքի» տներ։ Անծանօթ աչքի համար այդ աւելի նկատելի է։ Քանի հարս որ մտել է Ջանոյեանների ընտանիքը, այնքան էլ աւելացել է տների թիւը։ Նազելիենց տունը 4րդն է և համեմատաբար նորը։ Այդ թիւը չի խանգարում. որ եղբայրներն իրենց ընտանիքներով շատ յաճախ միասին նստեն ծառերի տակ խորոված, եղինձ, հարիսա, խճողակ, լիցք ... ուտելու։

Տարիներ առաջ էր. Նազելիենց բակի մօտով անցնում էին բանուորուհիները. անցնում էին՝ բարեւում Նազելուն։ Սիրտը կտոր կտոր էր լինում. «Երեխաներ», ճաշ.. ուրիշ էլ ի՞նչ։ Միօրինակ է կեանքը. ոչ ընկերներ, ոչ ինչ-որ բանի հասնելու ձգտում, կեանքի նորութիւնների համարեա անտեղեակ...— մտածում էր նա, բայց ձեռքը ճար չկար, ամուսինն ու կեսուրը թոյլ չէին տալիս աշխատելու։ Նախանձում էր Սաթենիկին, Անահիտին, որոնք իրենից շատ երեխաներ ունեն, բայց աշխատում են, շատ էլ գոհ են։ «Որ տանը նստենք ի՞նչ. մսուրը կայ, մանկապարտէզը կայ։ Աշխատում ենք, համ տան եկամուտն ենք աւելացնում, համ էլ օրերս ուրախ է անցնում, հոգիներս էլ թեթեւ է, որ մենք էլ մի գործ ենք անում։ Համոյի ձեռանց, արի. շաբթուայ մէջ երկու օր ազատ ենք, տան գործն էլ ենք հասցնում, տեղ էլ ենք գնում»,— ամէն անգամ ասում էին Նազելուն։ Հենց այդ կանայք էլ համոզեցին Վարդուհի մայրիկին, նա էլ՝ որդուն, որ Նազելին աշխատի: Ու աշխատեց... Այժմ կեսուրը հպարտանում է իր հարսով։

Նազելին իր մասին միայն այսքանն ասաց. «Ես տեսնում եմ, թէ Երեւանը ինչից է դարձել, սիրտս լցւում է ուրախութեամբ, մտածում եմ, որ ես էլ, մեր գործարանի բոլոր կանայք էլ մի փոքր մաս ունենք, ու այդ միտքը թեւ է տալիս մեզ»։

Առաջին հայեացքին շատ սովորական, փոքրամարմին կինը զրոյցի ընթացքում գեղեցկանում է. դառնում համակրելի, հետաքրքիր։

Դժուարութեամբ ենք բաժանւում Ջանոյեանների հաճելի ընտանիքից։

(Շար. 2)

Նազելի Ջանոյեան իրենց տան բակին մէջ, երախաներու հետ:

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՓԱՌԱՅԵՂ ՀԱՐՍԱՆԻՔ ՄԸ

ԱՅՏԱ ԱԶՆԱՒՈՒՐ ԱՄՈՒՍՆԱՑԱՒ

Նմանը քիչ անգամ տեսնուած չքեղութեամբ հարսանիք մըն էր որ փարիզեան միջազգային ընտրանիին՝ իր գեղարուեստական, մտաւորական ու մամուլի կարկառուն ներկայացուցիչներով պատւեց, մէկ կողմէ՝ հայ ազգի պարծանք ու միջազգային արուեստի երկնակամարին վրայ փառքի մրցանիշը կոտրող Շառլ Ազնաւուրի քրոջ՝ Այտայի, որ պահ մը բեմերու և ռատիոհաղորդումներու փնտռուած երգչուհին կը կազմէր,

Նորապսակ Ամոլը

միւս կողմէ՝ արդէն յաջողութեան ուրիշ նախանձելի դիրքի մը հասած՝ Տիրան-Ժորժ Կառավարենցի ամուսնութիւնը։

Կարելի է ըսել, որ Փարիզի հայոց եկեղեցին այդքան փառաշուք հարսանիք չէր կատարած երբեք։

Թիւնները, որոնց կը նախագահէր, հանդիսաւոր օրերու զգեստաւորումով, Կաթ. Պատուիրակ Մանուկեան Արք., իր կողքին ունենալով՝ հիւրաբար Փարիզ գտնըւող Ապատեան Արք. ինչպէս և Գիւտ Ծ. վրդ. և քահանայ հայրեր։

Երգչախումբը, զոր կը վարէր Ա.Արապեան, երգեհոնի ընկերակցութեամբ Արա Պարթեւեանի, այս բացառիկ օրուան երգեցողութիւնները քաղաքայն կատարեց, աւելի տպաւորիչ դարձնելով ներկայ օտարներուն, մեր հոգեզմայլ շարականներու առինքնող երաժշտութիւնը, ինչպէս քիչ յետոյ հիացումով պիտի արտայայտուէր Մօրիս Շըվալիէ։

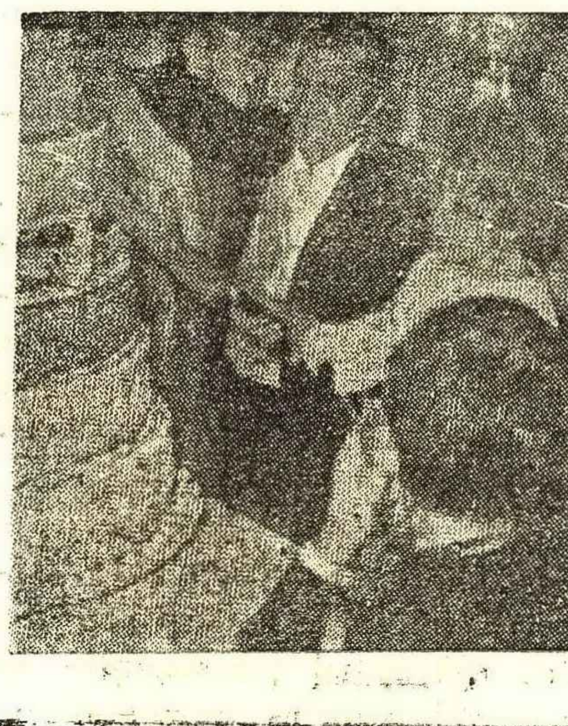
Արարողութիւնը կը սկսի հարսանեկան քայլերգի նոր եղանակով մը, զոր յատկապէս գրի առած էր Տիրան Կառավարենց՝ իրենց ամուսնութեան համար։

Ու ահա, հարսը իր կապտորակ, ինքնատիպ ու չքեղ հարսանեկան շղարշին մէջ կորսուած՝ յամրաքայլ կը յառաջանայ դէպի խորան, երջանկութենէն աչքերը թրջած երանելի հօրը թեւանցուկ, մինչ մամուլի լուսանկարիչներու բանակ մը, անսովոր խրախանցումով և իրենց բոցավառ լոյսերով, անվերջ կը ռմբակոծեն զիրենք, ամբողջ արարողութեան ընթացքին, մանաւանդ այն պահուն երբ Հայր Սուրբը պայմանադրական մատանին պիտի անցընէր անոնց մատը կամ Բահանայ Հայրը նարօտը պիտի կապէր նորապսակ ամոլին գլխուն։

և Մառի, երկուքն ալ երաժշտական ասպարէզին մէջ համբաւի տիրացած են, մին իբրև երաժշտագէտ-հեղինակ և միւսը իբրև մեկնարկող։

Երաժշտասէր այս երկու ընտանիքները արական մէյմէկ ներկայացուցիչ ունէին, որոնք կը ստեղծագործէին, և մէյմէկ քոյր ունէին, որոնք պահ մը իրենց շնորհալի ձայնով, հայ և օտար բեմերու վրայ կը փայլէին։

Աւելի բախտաւոր և ցանկալի ամուսնութիւն մը կարելի չէր

Այստեղ կը կտրէ կարկանդակը։

ուրեմն քան այն՝ որ տեղի ունեցաւ, հասարակաց նոյն գիծերն ու յատկանիշները ներկայացնող այս երկու ընտանիքներու միացումով։

Իրենց կնքահայրութիւնը վիճակուած էր Կառավարենցի հօր գրչեղբօր ու ընտանիքի վաղեմի կնքահայր Կարօ Գէորգեանի, հարսին վկան էր եղբայրը՝ Շառլ Ազնաւուր, իսկ փեսինը Տըճիզ Տըլա Փորըլիեր։

Մեպտ. 18ի Շաբաթ գիշերը. Փարիզի Ժան Կուժօն փողոցը, ուր կը գտնուի հայոց եկեղեցին, ոստիկանական չղթան դժուարաւ ի վիճակի էր կարգը հաստատելու, հետզհետէ խուժող հրաւիրեալներու բազմութեան անցքը ապահովելու համար։

Նորապսակ ամոլը Շ. Ազնաւուրեն նուէր ստացաւ վիլլա մը։

երկու տասնեակ մը քիլոմէթր հեռաւորութեան վրայ կատարուած կառքերու այս արշաւը, կանգ առաւ Պուասի Սէն Լիժէի մէջ, դարաւոր հոյակապ դղեակի մը առջեւ, որ կանգնած է լայնատարած պուրակի մը կեդրոնը,

Երկաթեայ ցանկապատով արտաքին հսկայ դուռներուն առջեւ, ոստիկանական ուժեր, ուղղութիւն ցոյց կուտան հետզհետէ հասնող հրաւիրեալներուն։

Ընդարձակ պանդոկին գլխաւոր ծառուղին մեզ կ'առաջնորդէ դէպի մուտքը դղեակին, բոլոր պատուհանները լուսաւորուած, իբրև թէ յատկապէս սարքաւորուած ըլլար «Ձայն և Լոյս»ի խորհրդաւոր ներկայացման մը համար։

ւստելիքներով, խորովածներով, կարկանդակներով ու ամէն տեսակի ընտիր պտուղներով։

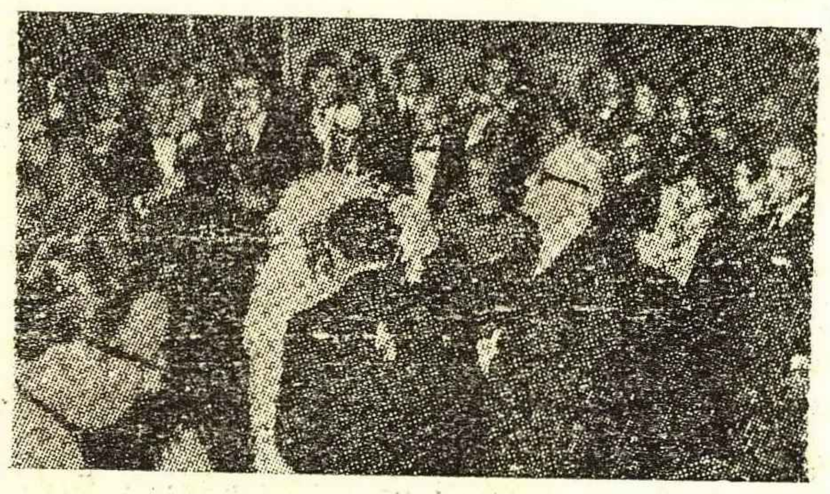
Սեղաններուն շուրջ բոլորուած են Ազնաւուրեան և Կառավարենց ընտանիքներէն զատ, արուեստի, գործի, շարժանկարի ու

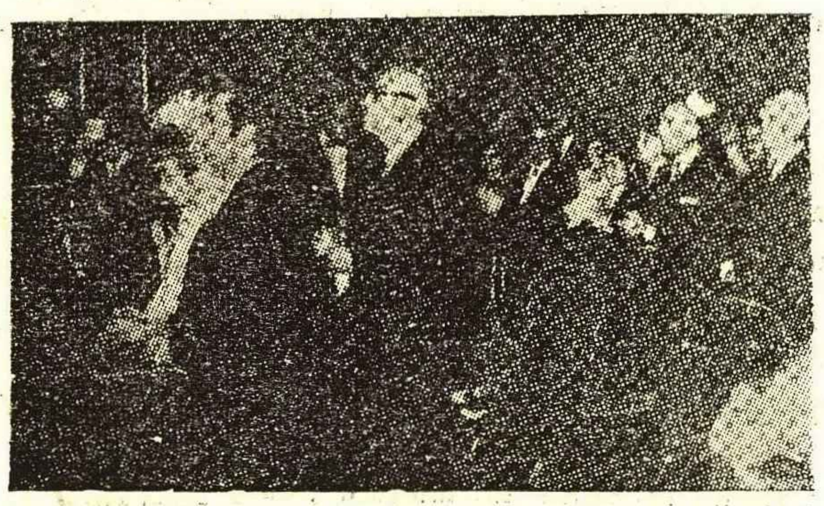
Ուլա կրկնապէս երջանիկ է երբ Շառլ կը համբուրէ զինք։

յարակից ասպարէզներու ներկայացուցիչներ, շարժանկարի աստղեր ու գեղեցիկ սեռէն կազմուած բուրումնաւէտ կենդանի փունջեր։

Իրենց ներկայութեամբ կը փայլին Մօրիս Շըվալիէ, Ճինա Լոլլոպրիճիտա, Սիլվի Վարթան, բեմադիր Հանրի Վէրնէօյ (Աշոտ Մալաքեան), Ճոնի Հալիտէյ (առանց Սիլվի Վարդանի), շարժանկարի և հեռատեսիլի ժապաւէնի պատրաստութեան մասնագէտ Աոլէն Փափազեան, Լէ Գոմբանիոն տը լա Շանսոն, Ժան Մարի Թիպօ և Ռոժէ

Ս. Պսակի արարողութեան ընթացքին կարտասանուի մեծ «Այո՛»ն։

Մօրիս Շըվալիէ կ'ունկնդրէ հայկական օրհնաբանութիւնները։

Կարգադիր ու պատասխանատու անձերը, շուարումի մատնըւած էին թէ ի՛նչպէս պիտի տեղաւորեն այդքան հոծ և ընտրեալ բազմութիւն մը. հարկ եղած էր, եկեղեցիին ամբողջ աթոռներն ու նստարանները վերցնել ու զանոնք փոխարինել ոսկեզօծ աթոռներով, որոնց վրայ առաջին անգամ տեղ գրաւողը պիտի ըլլար, Ֆրանսայի

Հպարտութեան և գոհունակութեան որպիսի խրաւացի հըրճուանքով կը տրոփէր սիրտը այդ պահուն իրենց սիրական մօր՝ Տիկին Քնարի, որ իր ամուսինին՝ Միշա Ազնաւուրեանի հետ ձեռք ձեռքի, այնքան անձնուիրութեամբ և զոհողութեամբ հասցուցին իրենց տաղանդաւոր նաւակները. ու նաեւ երանութիւնը մայր

Մօրիս Շըվալիէ կը շնորհաւորէ Ազնաւուրը։

Սրահին մուտքէն ներս մեր աչքերը կը խըտխտան գունագեղ լոյսերու, շլացուցիչ արդուզարդերու, հոլանի թեւերով, շնորհալի և հրապուրիչ կիներու բազմութեան ի տես, ու պահ մը մենք մեզ կ'երեւակայենք հազար ու մէկ գիշերներու դիւթիչ չքեղութեան մէջ։

Պատուոյ շարքի կեցած երկվեցեակ մը լաքէներ, որոնց տեսքը մեզ մէկ քանի դար ետ կը տանի, այն շրջանին՝ երբ միջնադարեան մեծատուններու կը սպասաւորէին անոնք, գունագեղ ու ասեղնագործուած տարազներ հագած ու իրենց գլուխը ծածկած կեղծամներով, խւրաքանչիւրը բռնած բազմաճիւղ մոմակալ մը։

Սրահին երկայնքին դէմ յանդիման ներբին ճաշակով յղացուած արուեստակերտ գործեր կամ շատրըւաններ՝ ողողուած կապտորակ լոյսերով։

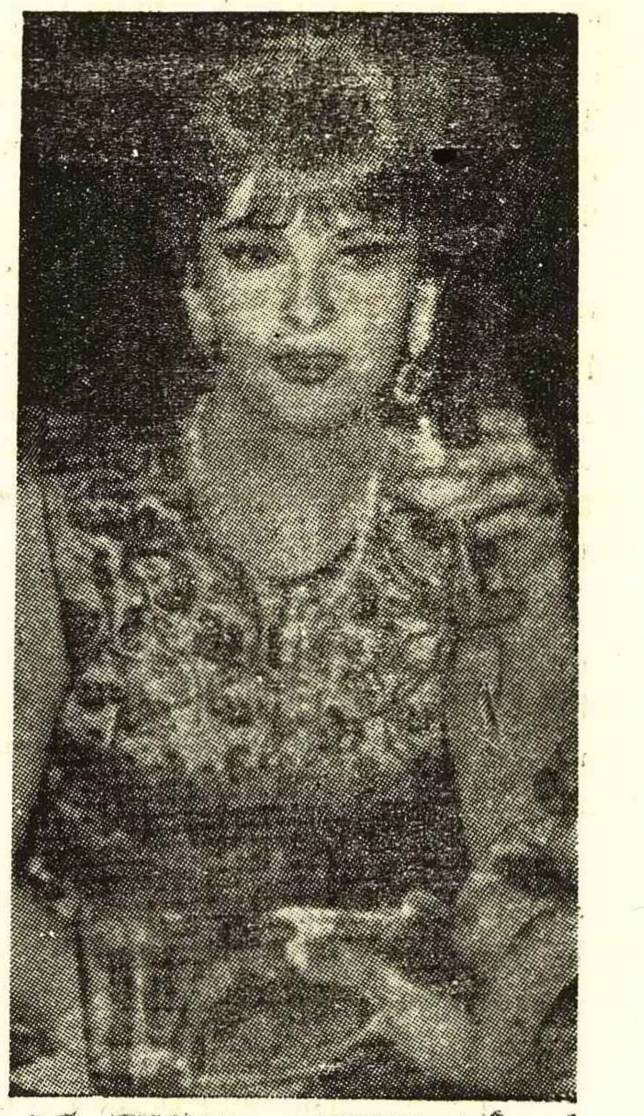
Սրահին երկայնքին, երկու կողմի վրայ, սեղաններ, ծանրաբեռնուած տաք ու պաղ խմիչքներով, այլազան ու ախորժաբեր

Պատուոյ սեղանը, Սերովբէ Արք., Ա. եւ Տ. Կառավարենց, կը խօսին Ազնաւուրին հետ։

Հանրի Վէրնէօյ (Աշոտ Մալաքեան), Տիկին Վէրնէօյ եւ Շ. Ազնաւուր

Հարսնեւոր Ճինա Լոլոպրիճիտա

այն միւս մեծ կուռքը՝ Մօրիս Շըվալիէն։ Այս վերջինին պիտի հետեւէին միջազգային անուանի շարժանկարի, թատրոնի, Միւզիք Հոլի և երգի համաստեղութենէն փայլուն աստղեր։

Օտար հիւրերէն շատերուն համար անծանօթ ու միաժամանակ հետաքրքրական էին, հայկական ծէսով եկեղեցական արարողու-

Կառավարենցի, քիչ անդին կանգնած Շառլի կողքին, որ իր ամուսնոյն՝ ծանօթ իբր հանրային գործիչ, երաժշտագէտ-բանաստեղծ-մտաւորական, և ուսուցիչ-դերասան Կառավարենցի վաղաժամ կորուստէն վերջ, իր երկու արուեստագէտ զաւակներու կրթութեան պատասխանատուութիւնը պիտի ըստանձնէր։ Արդարև Տիրան-Ժորժ

Նոյն խճողումը դարձեալ արարողութեան վերջաւորութեան, երբ կառքերու երկար շարանը ճամբայ պիտի ելլէր, հետեւելով հարսանեկան Ռոլս Ռոյսին ուղղուելու համար դէպի կոչունքին անծանօթ վայրը, ուր տեղի պիտի ունենար անակնկալներով լի երեկոյթ մը։

Գիշերային մթութեան մէջ,

Փիէռ, Քաթերին Տիւնհամի խումբը, Իվէթ Լըպոն և իր ամուսինը Ժորժ Շէյքօ, երաժշտական հեղինակ Արման Սէկի, նկարիչ Սարթըր, Տէր և Տիկին Ռոչիլտ, Սէուտի

(Շար. տես էջ 8)

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՖՈՒԹՊՈԼ

ԻՆԹԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԷ ԿԸ ՅԱՂԹԷ ՋԱՄԱԼԷՔԻ

Ջամալէքի ժրաջան վարչութիւնը վերջապէս կը յաջողի համաձայնութեան մը գալ աշխարհի լաւագոյն խումբերէն Իտալիոյ Ինթերնացիոնալէի հետ՝ մրցումի մը, որ տեղի ունեցաւ անցեալ ուրբաթ, 3 Նոյեմբեր 1965, Գահիրէի Էլ Նասր Սթատին մէջ՝ ի ներկայութեան մօտ 65 հազար հոգիի։ (Մուտքը ունեցաւ 17·000 ոսկի հասոյթ)։

Մէկ օր առաջ Ինթերնացիոնալէի խումբը հասաւ օդի ճամբով Ռումանիայէն, ուր խաղաց Եւրոպայի Ախոյեանութեան իր Ա. մրցումը Պուքրէշի Տինամոյին դէմ եւ պարտուեցաւ 2ով 1։

Ինթերնացիոնալէի խումբէն կը պակսէին իր լաւագոյն 5 խաղացողները, որոնք կը պատրաստուէին իրենց յաջորդ խաղալիք մրցումին: Կը պակսէր նաեւ Եաշին, աշխարհի լաւագոյն ռուս բերդապահը, որ պիտի պաշտպանէր Ջամալէքի բերդը։

Մրցումը սկսաւ ճիշտ ժամանակին ու Ջամալէքի խումբը անմիջապէս անցաւ յարձակողականի, սպառնալով քանիցս Ինթերնացիոնալէի բերդին։

Խաղը բաւական արագ կ'ընթանար երկուստեք ու Ջամալէքի խաղացողները կը դիմադրէին մրցորդ խումբին ու կը պաշտպանէին իրենց բերդը արիաբար՝ մինչեւ 25րդ վայրկեանը՝ Գափելլինիի մէկ փասը Մանֆրիտինի, որմէ հեռացաւ. այս տեսնելով՝ Ապու Ռեկէլա ուզեց հեռացնել գնդակը, որ գնաց տեղաւորուեցաւ Շահինի բերդը եւ այսպէսով Ինթերնացիոնալէ բախտաւորուեցաւ Ա. կէտով։

Ինթերնացիոնալէ շարունակեց յարձակողականը ու Գափելլին հասաւ գնդակով Ջամալէքի բերդին առջեւ ու ձգեց իր ընկերոջ Մանֆրիտինի, որ հարուածէ Ջամալէքի բերդը. բայց ան ալ իր կարգին ձգեց Փերուի, որմէ առնուեցաւ եւ 33րդ վայրկեանին Եագանի մէկ փասը Ալի Մոհսէնին, որ չկրցաւ գնդակը զետեղել Ինթերնացիոնալէի բերդը, այլ դուրս հանեց ու Ա. կիսախաղը վերջացաւ 1ով 0՝ ի նպաստ հիւրերուն։

Բ. կիսախաղին Ինթերնացիոնալէ աւելի զօրացուց իր յարձակումները ու Փերու յառաջացաւ գնդակով՝ անցնելով Ապու Ռեկէլայէն՝ հարուածեց Ջամալէքի բերդը ու գնդակը զարնուելով Շահինի մարմնին գնաց Մանֆրիտինի, որ նշանակեց Ինթերնացիոնալէի Բ. կէտը՝ 8 վայրկեան վերջ։

12րդ վայրկեանին Սամիր Քօթպ յառաջացաւ գնդակով ու շտկելէ ետք մօտ 40 մեթրէն հարուածեց Ինթերնացիոնալէի բերդը, բայց իզուր:

18րդ վայրկեանին՝ աջ ծայր խաղացող Կայիր գնդակով յառաջացաւ ու անցաւ Ապու Ռիկէլայէն, Ամատ Ռիֆաաթէն եւ Ամատ Մուսթաֆայէն ու նոյնիսկ բերդապահէն եւ նշանակեց Ինթերնացիոնալէի Գ. կէտը։ Այս կէտէն ետք հիւրերը սկսան աւելի պաշտպանողական խաղալ քան յարձակողական ու բաւականանալ այս արդիւնքով, մինչ Ջամալէք ամէն ջանք կ'ընէր նուազեցնելու այս կէտերու առաւելութիւնը, բայց ի զուր, որովհետեւ մրցորդ խումբի պաշտպանողականը բոլորովին տարբեր իր ուրիշ խումբերէ:

Վերջին վայրկեանին Հուսամի մէկ գորնըրի բարձր հարուածէն գնդակը կը հասնի Ամատ Ռեֆաաթին, որմէ կը հեռանայ ու Օմար Էլ Նուր կը հասնի ու կը բարձրացնէ եւ Պաքր կը յաջողի նշանակել Ջամալէքի Ա. եւ վերջին կէտը ու խաղը կը վերջանայ։

Այս մրցումի իրաւարարն էր հոլանտացի Հորսը, որ իսկապէս փայլեցաւ իր իրաւարարութեան պաշտօնին մէջ. ան կրցաւ ղեկավարել այս մրցումը ծայրէ ի ծայր առանց որեւէ միջադէպի ու ժողովուրդը շատ գոհ մնաց այս մրցումէն եւ մասնաւորաբար Ջամալէքի խաղացողներէն, որոնք բնաւ չըյուսահատեցան այս մեծ խաղացողներուն առջեւ։

Վստահաբար բոլոր ֆութպոլը սիրողները պիտի փափաքէին ֆութպոլի ֆետերասիոնի հաւանութիւնը հրաւիրելու այսպիսի օտար ու զօրաւոր խումբեր, որպէսզի մեր խաղացողները, ըլլան անոնք երէց կամ կրտսեր, օգտուին եւ յառաջդիմեն։

ՊԱՍՔԷԹ-ՊՈԼ

ՋԱՄԱԼԷՔ ԿԸ ՅԱՂԹԷ ԿԷԶԻՐԷԻ

Կէզիրէի խումբին առաջին պարտութիւնն է՝ քանի մը տարիներէ ի վեր եւ այս նոյն խումբն է, որ յաջողած է 10 տարիներէ ի վեր պահել Եգիպտոսի Ախոյեանութիւնը. այս տարի է որ Ջամալէք յաջողեցաւ իր նախկին լաւագոյն խաղացող Աատել Շարաֆը եւ Աժիլի Ֆարուք Պօղատոսին իր շարքերուն մէջ մտցնել եւ փոխել Գահիրէի պասքէթի պատմութիւնը, ըլլալով միակ մրցորդը Կէզիրէի խումբին։

Անցեալ Կիրակի, Նոյ. 28, մեծ բազմութեան մը առջեւ (բնաւ չէր տեսնուած այսպիսի բազմութիւն պասքէթի մրցումի մը) Ջամալէքի խումբը շատ դիւրութեամբ յաղթեց Կէզիրէի խումբին՝ 66ով 51 (կիսախաղ 23–19՝ ի նպաստ Ջամալէքի), շատ տկար արդիւնք։ Մրցումը սկսաւ շատ արագ եւ խանդավառ՝ երկուստեք, եւ քանի մը վայրկեան ետք արդէն Ջամալէքի խումբը կը տիրապետէր դաշտին՝ խաղալով ամենայն վստահութեամբ ու հանդարտութեամբ. բայց քիչ յետոյ Կէզիրէի խումբը կը յաջողի հաւասարիլ եւ անցնիլ, ինչ որ առաջինը եւ վերջինը եղաւ ու առաջին կիսախաղը վերջացաւ ի նպաստ Ջամալէքի 23ով 19։

Բ. կիսախաղին Կէզիրէի խումբին մէջ շարունակաբար փոփոխութիւն տեղի ունեցաւ եւ ասիկա պարտութեան ամենամեծ պատճառներէն մէկն էր. իսկ Ջամալէքի խումբը, որ միշտ առաւելութիւն ունէր քանի մը կէտերու, շատ խելացիօրէն կը փոխէր խաղացողներ եւ յարմար ժամանակին։ Ասիկա կը պարտի իր պահեստի ուժերուն հաւասար մակարդակին։

Այս մրցումին՝ երկու խումբերէն ալ 5 փաուլներով դուրս ելլողներ եղան ու խաղին վերջանալուն 5 վայրկեան մնացած՝ արդիւնքն էր 53ով 36 ի նպաստ Ջամալէքի եւ վստահ ըլլալով այս արդիւնքէն՝ ան սկսաւ գնդակը պահել եւ մանաւանդ վերջին երեք վայրկեաններուն եւ ասիկա աւելի գրգռեց Կէզիրէի խաղացողները եւ հետզհետէ փաուլներ ընելով Ատէլ Սապրի դուրս ելաւ խաղէն ու մրցումը վերջացաւ Ջամալէքի յաղթութեամբ՝ 66–51 արդիւնքով։

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԵՊԻՍԿ. Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ.

(Շար. Դ. էջէն)

հայրենի ժողովուրդին հաւատքը իր պայծառ ապագային համար, թէեւ, աւելցուց, իրենց ներկան ալ գոհացուցիչ է։ Ըսաւ, որ Երեւանի ժողովուրդին 100էն 80ը ժպտուն է, մաքուր հագուած եւ սեփական ինքնաշարժներ շատ կան:

Հայաստանի Կրօնից նախարարը կը յարգէ եւ կը հիանայ Վեհ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին վրայ եւ անոր փափաքները կը կատարէ իբրեւ պատգամ եւ հրաման։ Հանդիպած էր գործօն կուսակցականներու, որոնց թեւի ժամացոյցէն կամ այլ տեղէ մը փոքր խաչ մը կախուած էր։ Սրբազանը հարցուցած էր թէ ի՞նչ կը նշանակէ անիկա։ Պատասխաներ էին՝ յոռեգոյն պարագային, «զարդեղէն մըն է»...: Իսկ լաւագոյն պարագային՝ «Էլլ՛, հաւատում եմ»...:

Թեմականի ատենապետ պ. Մարտիկ Զարպհանէլեան պատմական ակնարկէ մը ետք՝ աւելցուց որ Աղեքսանդրահայ թեմը ցարդ Եպիսկոպոս չէր ունեցած։ Մեթր Ստեփան Շահպազ խօսք առնելով, ներկայ ժողովուրդին կողմէ դրուատեց Զէնչինեան Սրբազանի եկեղեցական, վարչական եւ գրական արժանիքները ու եզրակացուց, որ երբ այդ յատկութիւնները Եպիսկոպոսի մը կը պատկանին՝ առաւելութիւն են թէ՛ ինթակային եւ թէ՛ համայնքին համար։

Գերաշնորհ Զաւէն Սրբազան շնորհակալութեան իր խօսքին մէջ գոհունակութիւն յայտնեց նախ Աստուծոյ, յետոյ Վ.Հ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին եւ Թեմական Ժողովին, որ Եպիսկոպոսանալու արժանի դարձուցեր էին զինք, եւ աւելցուց. «Ես ուրիշ գաղութներու մէջ ալ գտնուած եմ, սակայն եգիպտահայութիւնը օրինակելի է իր կազմակերպութիւններովն ու լաւ մարդերու առատութեամբը, որոնց գործակցելու առիթը եւ երջանկութիւնը ունեցած եմ ութը տարիէ ի վեր»։

ՄԿՐՏԻՉ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

9 ԴԵԿՏ. 1965

ԺՈՂ. ԵՐԳԱՀԱՆ ԱՐԱՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ՆՈՐ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Եգիպտահայ յայտնի ժող. երգահան և մեր բարեկամը՝ Արամ Մուրատեան Ֆրանսայի Հանր. Նախագահ Շառլ Տը Կօլլի ի պատիւ և առ ի հիացում ծայրանուն տաղ մը յօրինած և ղրկած էր իրեն։ Նախագահական դիւանէն՝ ան ստացած է շնորհաւորական և շնորհակալական նամակ մը։

Մուրատեան հեղինակն է երաժշտական բազմաթիւ յօրինումներու և երիտասարդական օփերէթներու (որոնցմէ «Մայրը» ներկայացուեցաւ Հայկ. Ընթերցասրահին մէջ)։ Ան վերջերս յօրինած է «Նեղոսի Ցօրդումը» անունով վալս մը, զոր ձօնած է Եգիպտական Զինուորական Փողերախումբին։ Այս վերջինը զայն նուագած է Պարիի (Իտալիա) զինուորական երաժշտութեան մրցանքի հանդէսին և արժանացած է Ոսկի Մետալլի։

Կը շնորհաւորենք երիտասարդ երգահան Արամ Մուրատեանը և կը մաղթենք այլ յաջողութիւններ։

Ա.Մ.Ն.Ի ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ ԱՄՆի ձայնասփիւռի վարչութեան հայկ. բաժինը ունեցած է հայաստանեան նոր երգապնակներու արձանագրումը։ Նաև արձանագրումներ կատարուած են պարիթոն Պարոյր Սարգիսեանէ։ Պիտի լսենք յառաջիկայ շաբթու։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իրենց սիրելի ամուսինին, հօր եւ մեծ հօր Ողբ. Ցարութիւն Տասուրեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ, Տասուրեան ընտանիք կը նուիրեն.—

Տիկ. Այծենմիկ Միութեան ե.դ.	100
Նուպարեանի ճաշի սեղանին	100
Գալուստեանի ճաշի սեղանին	100
Կոկանեան Որբանին	100
Հայկական Ընթերցասրահին	100

«ՋԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պր. Կարապետ Թերզեան (Աղեքս.) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ Տիկնանց Այծենմիկ Միութեան «Կարապետ Աբիկեան» Հանգստեան Տան։

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Ուսթրի (Հիւս. Ամերիկա) Ս. Դ. Հ. Կ. եան Մասնաճիւղի ընկեր-ընկերուհիները, առ ի գնահատութիւն թերթիս ազգային եւ կուսակցական ողջամիտ ուղղութեան, 50 տոլար կը նուիրեն ձեռամբ ընկերներ Տ. Սիմոնեանի եւ Շ. Սիմոնեանի։

Ընկեր եւ Տիկին Նուպար Կերիկեաններու մանչ զաւակով մը բախտաւորուելուն ուրախ առթիւ, Ընկեր եւ Տիկին Գէորգ Կերիկեան կը նուիրեն 100 ե. դ.

Պր. Հրաչ Սիմոնեանի ընդ Օր. Վիկիան Ճամճեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ՝ վասն խնդակցութեան Տէր եւ Տիկին Կոպեռ Արապեան կը նուիրեն 100 ե. դ.

Տէր եւ Տիկին Կարապետ Թերզեան (Աղեքս.) 100 ե. դ. կը նուիրեն Ողբ. Ռաֆէլ Մանճըլըքեանի (Աղեքս.) մահուան տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի։

Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Եմէնիճեան (Աղեքս.) 50 ե. դ. կը նուիրեն առ ի գնահատութիւն Պր. Մկրտիչ Անդրանիկի հայրենասիրական յօդուածին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Տոքթ. Պերճ Արքինեանի ընդ Օր. Մանիկ Կարիպեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, վասն խնդակցութեան Պր. Պերճ Սուլթանեան կը նուիրէ 100 ե. դ.։

Օր. Սեդա Մարկոսեանի ընդ Պր. Ժիրայր Զուլուֆեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, վասն շնորհաւորութեան կը նուիրեն.

Տէր եւ Տիկին Նուպար Պալաեան
Տէր եւ Տիկին Վահան Գազանճեան
100ական ե. դ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՏԻՐՈՒՆԻ

Տիար Նուպար Գալըճեան եւ զաւակունք՝ Նշան, Նորա եւ Սեւփան, Տէր եւ Տիկին Արմէն Պապիկեան (Հալէպ), Տէր եւ Տիկին Նահապետ Նարկիզեան եւ զաւակունք (Հալէպ) Տէր եւ Տիկին Արթին Աբգարեան եւ զաւակունք (Պէյրութ), Տէր եւ Տիկին Հրաչ Գալըճեան եւ զաւակունք (Աղեքսանդրիա), Տէր եւ Տիկին Րաֆֆի Գալըճեան եւ զաւակը (Աղեքսանդրիա), Տէր եւ Տիկին Լեւոն Ներսէսեան (Երեւան), ինչպէս նաեւ Գալըճեան եւ Թաշճեան ընտանիքները եւ համայն ազգական պարագաները ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը՝

ՏԻԿԻՆ ԱՆՈՒՇ ԳԱԼԸՃԵԱՆԻ

իրենց կողակցին, մօր, աղջկան, քրոջ, հարսին եւ ազգականին, որ տեղի ունեցաւ Երկուշաբթի, 22 Նոյեմբեր 1965ին, Նոր Կիլիկիա, Երեւան։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Չորեքշաբթի, Նոյեմբեր 24ին, հոծ բարեկամներու ներկայութեան։

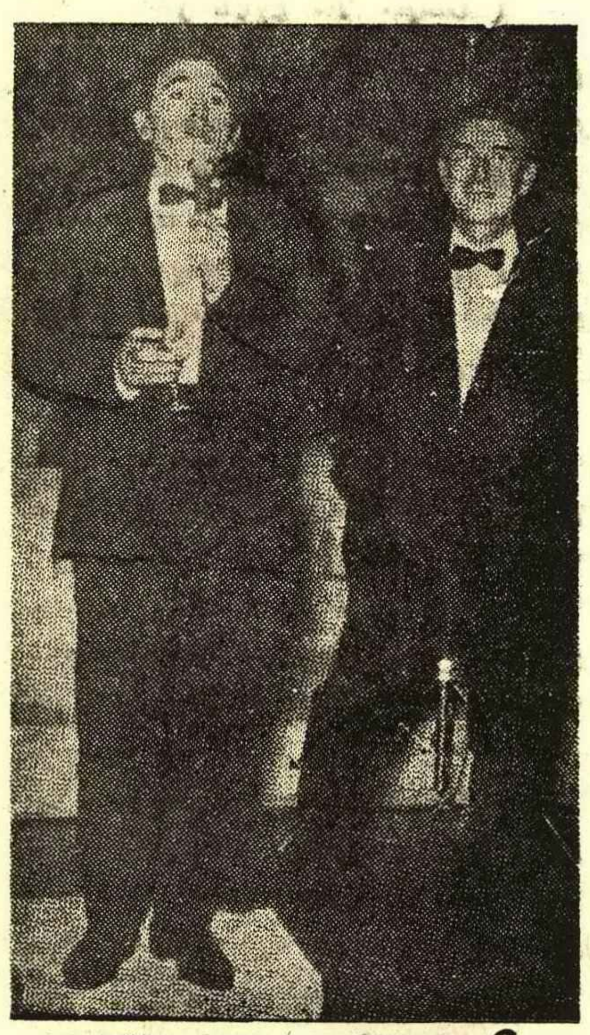
«Ջահակիր» իր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր բարեկամ Նուպար Գալըճեանի, իր աշխատակից Հրաչ Գալըճեանի, իրենց ընտանիքներուն և բոլոր ազգակից պարագաներուն։

ԱՅՏԱ ԱԶՆԱՒՈՒՐ ԱՄՈՒՍՆԱՑԱՒ

(Շար. Զ. էջէն)

Արաբիոյ իշխանը (Թագաւորին եղբայրը) ու դեռ քանիներ ու քանիներ։

Պատուոյ սեղանին կը նախագահէ Մանուկեան Սրբազան։ Մէկ կողմը Ապտեան Սրբազան և նորապսակ ամոլը և միւս կողմը Գիւտ Ծ. Վրդ., Պ. Միշա և Տիկին Քնար Ազնաւուրեանները։

Ազնաւուր կը ներկայացնէ Ֆր. Բուրսելը

Ցանկարծ ժխորը կը դադրի ու բարձրախօսին առջեւ Շառլ Ազնաւուր սրտաբուխ խօսքերով կը ներկայացնէ նուագախումբի մը նշանաւոր ղեկավար՝ Ֆրանք Բուրսելը, որ եկած էր ի պատիւ միջազգային երգի վարպետին իր նուագախումբով հանդիսութեան մասնակցելու։

Երաժշտական վայելք ըմբոշխնել տալէ ետք, նուագախումբը տեղը կուտայ հազին, որ նոր ոգեւորութիւն մը կը ստեղծէ, ազդանշանը տալով եւրոպական պարերու։ Ու ինչպէս սովորութիւն է՝ օրուան Թագաւորն ու Թագուհին կը բանան պարերու շարքը, որ պիտի շարունակուի մինչեւ այգաբաց, խօլ խանդավառութեան մէջ։

Շառլի անձը ի հարկէ նոյնքան մաս կը կազմէր օրուան հերոսներուն՝ Այտայի և Ժորժի և անոնց նման անդադար լուսանկարիչներու նշանակէտը դարձած էր ան։

Ազնաւուր իր հիւրերէն ոչ ոք անտես կ'առնէ։ Սեղանէ սեղան կը թռչկոտի զոհունակ ժպիտը դէմքին ու ամենուն համար խօսակցութեան նիւթ ունի, ամէն անգամ որ իր սիրասուն Ուլայի բազուկներէն կրնայ պահ մը ձերբազատուիլ։

Հարս ու փեսայ, նոյնպէս կը մօտենան բոլորին, կ'ողջագուրուին, կը լուսանկարուին առանձին կամ խմբովին, յիշատակներ ունենալու համար այս փառաշուք ու անմոռանալի գիշերէն։

Հայր Ազնաւուր կ'երգէ խրախճանքի պահուն

Տարբեր չէ վիճակը Պ. Միշայի և Տիկին Քնարի, որոնք չեն գիտեր ինչպէս գոհացում տալ բոլորին։

Քիչ յետոյ, հանդիսաւոր կերպով մուտք կը գործեն, վառած մոմերը ի ձեռին, ջահակիր սպասեակներու առաջնորդութեամբ չորս յաղթանդամ ծառայողներ, իրենց ուսերուն բեռցուցած հսկայ կարկանդակը, որ կը զետեղեն սրահին մէջտեղը, ամենուն հիացիկ ակնարկներուն տակ։

← Շ. Ազնաւուր երկու Պատրիկներու միջեւ

Կարկանդակը իր գագաթին վրայ կը կրէ երկու ընտանիքներու ապարէզը խորհրդանշող քնարի մը ընդօրինակութիւնը։

Հարս ու փեսայ, չեղբերը երկար մէյմէկ դանակով զինուած, կը կտրեն կարկանդակը և շերտ առ շերտ, ամէն ոք կը ստանայ իր բաժինն ու անգամ մը եւս կը վերանորոգէ իր մաղթանքները։

Քիչ անդին, նուագախումբը ռուսական ծանօթ «Օչի չորնիէ» եղանակը կը հնչեցնէ, որուն կ'ընկերանայ մասնագէտ երգողի մը ձայնը։ Միշա Ազնաւուրն է, որ տարուած տիրող ոգեւորութենէն՝ անձնատուր եղած է ներքին պոռթկումի մը, որ իր անցեալի յիշատակները կ'արթնցնէ, երբ հայկ. բեմերու վրայ, օփերէթներու մէջ կը փայլէր Տիկին Քնարի հետ։ Զինքը շրջապատողներու խումբը իր ծափերով կ'ընկերանայ իրեն։ Այս անակնկալ եւոյթը, Ազնաւուրեան ընտանիքի պետին կողմէ, տեսակ մը պակաս կը լ աջնէ, հայրը փոխարինելով զաւակը — որ հոն չէ եկած երգելու — ու միաժամանակ արդարացնելու երգիչի համբաւը որ ընտանեկան է։

Ուշ գիշերին, շատեր հրաժեշտ կ'առնեն իրենց բարեկամներէն, բայց չկարենալով բաժնուիլ տիրող խանդավառ մթնոլորտէն, կրկին կը վերադառնան պահ մը եւս երկարաձգելու համար վայելքը։

Երբ դուրս կ'ելլենք այս իշխանավայել խրախճանքէն, մեր մտածումները կ'երթան կրկին այն եզակի անձին, որ կրցաւ երազ մը իրականացնել։ Ու ատիկա շնորհիւ Ազնաւուրի դիրքին, համբաւին և առատաձեռնութեան և որուն համար ընտանիքը ամէն բանէ աւելի նուիրական է։ Ընտանիք մը, ուր հայու աւանդական սովորութիւնները միշտ ի պատուի են ու եթէ ազգային որեւէ այլ ծառայութիւն իսկ մատուցած չըլլայ, Ազնաւուրի բարոյական գետնի վրայ կատարած դերը իր ցեղին ի նպաստ, անգնահատելի է ու կըրկնապէս շնորհաւորելի։

Սիլվի Վարդանի ամուսինը Ճոնի Հալիտէյ նարսնեւոր

Հիմա որ քոյրը իտէալ ու երջանիկ բոյն մը կազմեց, ամէն ոք կը հարց կուտայ թէ ինքը՝ Ազնաւուրը պիտի փորձուի՞ երրորդ անգամ ըլլալով իր սիրտը տեւականօրէն միացնել իր սիրած էակին՝ ամուսնական կապերով լաւ ու վատ օրերու փորձութիւնն ու անակնկալները դիմագրաւելու պատրաստակամութեամբ։

Մօտիկ ապագան այս հարցումին պատասխանը պիտի տայ։

ԳՐ. ՃՈՂՕՂԵԱՆ

«Քուլիս»

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ - ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م" - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél.915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅԻԴԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 108 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 16 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1965 ՀԱՏԸ ԶԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. عدد رقم ١٠٨ — الخميس ١٦ ديسمبر ١٩٦٥

ՎԵՐԿԱՆԱՁՈՂ ԾԱՌԸ

(ՀՆՉԱԿԵԱՆՈՒԹԵԱՆ 78ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Համաշխարհային Առաջին Պատերազմի վերջաւորութենէն տարիներ ետք մեր տարեց ընկերներէն մէկը այն վախը յայտնեց թէ Հնչակեանութիւնը իր վերջին օրերը կ'ապրի։

Այդ սեղմ հաւաքին, ուր և ներկայ էր ընկեր Սապահը, խօսքը ուղղելով ընկերոջ, «ուրկէ՞ այդ վախը» հարցուց։

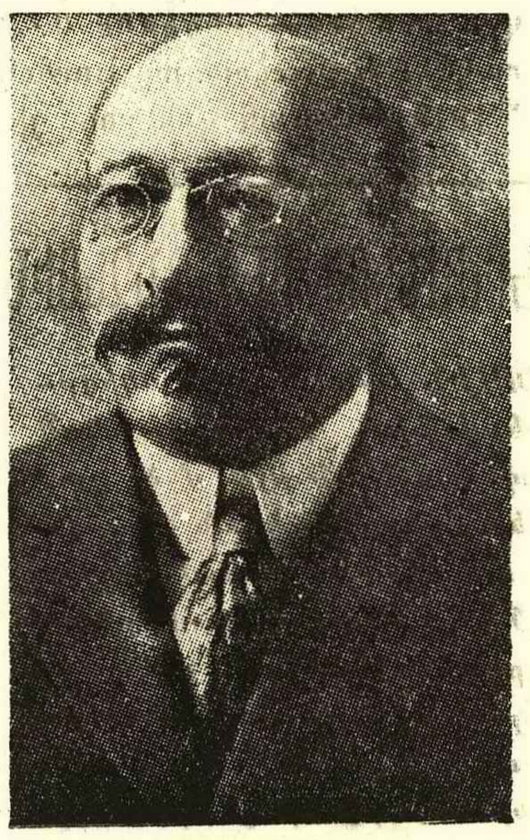
— Անկէ՝ որ Թրքահայութիւնը, որմէ կը ստանար Հնչակեանութիւնը իր կենսունակութիւնը, Թուրքէն մահացուեցաւ։ Հնչակեան բախտաւոր վերապրող ուժերէն մաս մը անցաւ Խորհրդային Հայաստան և սկսաւ վերաշինական աշխատանքի, որ պատիւ է Հնչակեաններուս։ Մնացեալ մասը յուսալքուած անկինացաւ. միայն կայ Ամերիկան, որ ան ալ դժբախտաբար բաժնուած է երկու մասի և կը պայքարի զիրար չէզոքացնելու համար։ Ետոյ կայ հայրենի պետական մարդոց ոմանց պայքարը մեզի դէմ։ Ահա թէ ուրկէ կուգայ զիս մտահոգող վախը։

Ընկեր Սապահ պահ մը լռելէ ետք այսպէս խօսեցաւ.—

«Մի աւանդութիւն ասում է, որ սրանից 1700 տարի առաջ, Հայաստանից մի հայ է անցնում Իտալիա քրիստոնէութիւն քարոզելու եւ հոն նահատակւում է։ Նրա նահատակութիւնից մի տարի անց՝ նրա հողակոյտին վրայ երեւում է մի ծառատունկ, որը աստիճանաբար աճում է ու դառնում մի հսկայ ծառ իր ճիւղաւորումներովը։ Ձմրան սառնամանիքը, սրարշաւ փոթորիկները նրա ճիւղերը կտրտում են և թողնում այն տպաւորութիւնը դիտողի վրայ թէ՝ նա չորանալու է։ Սակայն այդ չի պատահում, յաջորդ գարնան ան կանաչում է արձակելով նորանոր ճիւղեր, որովհետեւ նրա տակ թաղուած հայը եղել է սուրբ եւ այդ սուրբի ոսկորոտիքն է սնանում իր սնունդը եւ ապրում...:

«Հիմա, իմ սիրելի ընկերս, չե՞ս ուզում հաւատալ թէ Հնչակեանութիւնն ալ նմանում է այն ծառին, շարունակեց ընկերը, նա ալ ծնունդ լինելով հայ հողէն, արմատները խրել է շատ խոր և անկէ ստանում է իր սնունդը, մնալու համար միշտ կանգուն և կենսունակ իր արձակած նորանոր ճիւղերովը։ Միթէ՞ քիչ փոթորիկներ է տեսել Հնչակեանութիւնը, միթէ՞ բաժանումներ չէ ունեցել, պայքարներ չի մղել թշնամիների և բարեկամների հետ և սակայն չի պարտուել, կանգնած լինելով ժայռանման՝ հաւատարմօրէն ծառայում է Հայաստանին ու հայութեան։

«Մենք չենք վախենում մեր ընկերների մղած գաղափարական պայքարներից։ Նրանք ինչքան որ սուր լինեն այսօր, վաղը պիտի մեղմանան և պայքարողները պիտի գիտակցին որ մեր Սոցիալիզմի «Թոթովանքներն» իսկ քիչ չեն նպաստել Խ. Հայաստանի իրականացումին։

Ստեփան Սապահգիւլեան

«Սա էլ ասեմ, ընկերներ, որ Հնչակեանութիւնը այն ատենէ մահանում ֆիզիքապէս, երբ կտրւում է հայ հողից, հայ կեանքից, սակայն գաղափարականօրէն ապրում է մարդկութեան մէջ։

«Սոցիալիզմը այժման տառապող մարդկութեան կրօնն է»։

**

Այսօր, այդ օրէն անցած են մօտ 40 տարիներ և երբ Հնչակեաններս մեր աչքերը կը դարձնենք ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԾԱՌԻՆ, հաճոյքով կը դիտենք արտակարգօրէն անոր ճիւղաւորումը հեռաւոր աշխարհներու մէջ և Մայր Հայրենիքի երէկի սուր քննադատութեանց մեղմացումը՝ վաղը բոլորովին անհետանալու համար։

Այն որ կը հետեւի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅԱՍՏԱՆի և Հնչակեան միւս թերթերուն հասած թղթակցութեանց, մանաւորապէս արաբական աշխարհէն և Հարաւային Ամերիկայի երկիրներէն, մեր սիրելի ընկերոջ՝ Սապահի մարգարէական խօսքի իրականութեան պիտի համոզուի։

Մենք հաճոյքն ունեցանք շաբաթներ առաջ խօսակցելու Հարաւային Ամերիկայէն եկած ընկերոջ մը հետ։ «Խօսք չէ, իրականութիւն է, ըսաւ ընկերը, որ Հնչակեանութիւնը այդ երկիրներուն մէջ տիրող երիտասարդական ոյժ է, հայրենիքին եւ հայութեան ծառայող»։

Ամենէն շատ այստեղ է մեզ ուրախացնողը։

Հնչակեան ըլլալ և չապրիլ Հայաստանին համար, մեզ նկատմամբ անհասկնալի պիտի ըլլար։

ՍԻՐՎԱՐԴ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱՄՆ·Ի ՆԵՐՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ազգ. Ժողովը կարեւոր նիստ ունեցաւ Երկուշաբթի, 13 Դեկտ. 1965 կ. ե. նախագահութեամբ Անուար Սատաթի և լսեց Քննիչ Յանձնախումբին տեղեկագիրը՝ Նիստին ներկայ էին Վարչապետ Զ. Մուհիէտտին և դահլիճի միւս անդամները։

Ժողովի փոխ-Նախագահ Սայէտ Մարէի կատարեց տեղեկագրին ընթերցումը։ Այնտեղ, յանձնախումբը կը գնահատէր կառավարութեան գիտական մօտեցումը՝ ներքին նախաձեռնութեանց, դժուարութիւններուն և ընկերվարական բնաշրջումի աշխատանքին։ Ինքնաքննադատական ոգիով պատրաստուած կառավարական ծրագիրը, գիներու յաւելումով և սպառման նուազումով, ժողովուրդին աջակցութեամբը պիտի կարենայ լաւ լուծումներու յանգիլ և կրկնապատկել ազգային եկամուտը։

Տեղեկագիրը, որ նկատի առնուեցաւ նաև Նախարարաց Խորհուրդի նիստին մէջ, վիճաբանութեան առարկայ եղաւ Ազգ. Ժողովի 14 Դեկտ.ի նիստին մէջ եւս։

ՆՈՐ ԲՈՂՈՔՆԵՐ ՎԻԵԹՆԱՄԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ԴԷՄ

Ամերիկայի Մ. Նահանգներու Նախագահ Լինտըն Ճոնսըն յայտարարած էր, թէ ամէն ինչ պիտի տրամադրէ՝ շարունակելու համար Վիեթնամի պատերազմը։ Թայլանտի մէջ նոր ռազմախարիսխներ շինուեցան։ Փաթթահիպի մէջ կառուցուած է զինամթերանոց մը, որ կ'արժէ 13 միլիոն տոլար։

Այս շաբթուն սկիզբը՝ Իտալոյի ժողովրդավար ծերակուտական Ֆըրանք Չըրչ քննադատեց Ճոնսընի քաղաքականութիւնը և ըսաւ. «Ամերիկա պէտք է դադրի համաշխարհային ոստիկանի դեր խաղալէ»:

Միւս կողմէն 46 եւրոպացի մտաւորականներ — որոնց մէջ Ժան-փոլ Սարթր, Սիմոն տը Պովուառ, Ալպերթօ Մորաւիա, Նանսի Միթֆորտ, Հայնրիխ Պոլ — կը պահանջեն որ Ամերիկա վերջ տայ Վիեթնամի պատերազմին։

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ 7ՐԴ ԿԱՐԱՒԱՆԸ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

Երեքշաբթի, 7 Դեկտ. 1965ին, Լաթաքիոյ նաւահանգիստէն ճամբայ ելաւ Սուրիոյ հայրենադարձութեան եօթներորդ կարաւանը, որ կը բաղկանայ ընդհանրապէս Ճէզիրէի շրջանի քրտախօս հայերէն։

Սուրիոյ հայրենադարձի 1965ի բաժինը վերջ կը գտնէ այս եօթներորդ կարաւանով, 1966ի Յունուար և Փետրուար ամիսներուն կը սկսի սուրիահայերու հայրենադարձութեան 1966ի շրջանը։ Առաջին առթիւ պիտի մեկնին մօտ երկու հազար քրտախօս հայեր՝ Ճեզիրէի շրջանէն։

«Արարատ»

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՏԱՍՆՕՐԵԱԿԸ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 24ին Հայաստանի հանրապետութեան մշակոյթի գործիչներու պատուիրակութիւն մը մեկնեցաւ Պուլկարիա, գլխաւորութեամբ Մշակոյթի նախարար Գ. Խաչատուրեանի։ Պատուիրակութեան մաս կը կազմէին գրագէտ Գ. Սեւունց (սովետ և Պուլկար բարեկամութ. ընկ. Հայկ. բաժնի նախագահ), Ժող. արուեստագիտուհի Գոհար Գասպարեան և հայրենի երգահան Ա. Բաբաջանեան, վաստակաւոր արուեստագէտներ Մ. Աբրահամեան, Բ. Յովնանեան, Վ. Գալստեան, ջութակահար Ժ. Տէր Մերկերեան և ուրիշներ։

Նոյեմբեր 29ի առթիւ՝ Սոֆիայի մէջ բացուեցաւ հայ արուեստի տասնօրեակը։ Այդ եղաւ արտասահմանի մէջ, հայկական մշակոյթի նուաճումներու առաջին մեծ ցուցադրութիւնը։

Պուլկար ունկնդիրներուն առջև ելոյթ ունեցաւ ՍՍՌՄի ժողովրդական արուեստագիտուհի Գ. Գասպարեան, հանրապետութեան ժողովրդական արուեստագէտներ Օֆ. Համբարձումեան, Ա. Այտին-

Պուլկարիոյ աշխատաւորները ծանօթացան Հայաստանի կերպարուեստի վարպետներու ստեղծագործութեանց (165 գործեր)։

Այդ օրերուն բացուեցաւ նաև «Հայաստանի յեղափոխական շարժման պատմութեան», գեղարուեստական, լուսանկարչութեան գործերու, գիրքերու, ինչպէս նաև «Սովետական Հայաստանի 45 տարին» ցուցահանդէսները։

Ներկայացուեցան նաև հայկական ժապաւէններ։

Հայ արուեստի տասնօրեակը շարունակուեցաւ Պուլկարիոյ բոլոր մեծ քաղաքներուն մէջ. Փլովտիւ, Վառնա, Ռուսճուք, Պուրկազ և Գոլարովկրատ։

Ս·ՄԻՈՒԹԻՒՆ- ԱՄՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Երկուշաբթի, 13 Դեկտ. 1965ին սկսած են ԱՄՆ և Ս. Միութիւն բանակցութիւններ՝ առեւտրական նոր համաձայնագրի մը համար. Այս համաձայնագրին մէջ պիտի նախատեսուի որ 1966ի առեւտրական փոխանակութիւններն անցնին 100 միլիոն ոսկին։ Վաւերաթուղթերը հաւանաբար ստորագրուին Շաբաթ 18 Դեկտեմբերին, անմիջապէս որ Գահիրէ ժամանէ Ս. Միութեան առեւտուրի արտաքին նախարարը։

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁԵՐ Ա· ՄԻԿՈՅԵԱՆ ՀՐԱԺԱՐԱԾ

Ուրբաթ, 10 Դեկտ. 1965 Մոսկուայէն հեռագրուեցաւ աշխարհի բոլոր կողմերը, որ երեք վայրկեան տեւող յայտարարութեամբ մը Անաստաս Միկոյեան ուզեց որ ինք ազատ կացուցուի Ս. Միութեան Հանր. Նախագահի պաշտօնէն՝ 70 տարեկան և առողջականօրէն տկար ըլլալուն պատճառով։ Անմիջապէս ետք ԹԱՍՍ գործակալութիւնը տեղեկացուց, որ Հ.Կ.Կ.Կ·ը ընդունած է Միկոյեանի հրաժարականը և անոր տեղ պաշտօնի կոչած է 62ամեայ Նիկոլայ Փոտկորնին։

Պետական հակակշռի կոմիտէի նախագահութեան պաշտօնէն ալ ազատ կացուցուած է Ալեքսանդր Շելեփին և անոր տեղ անցած է Փաւել Քովանով։ Շելեփին պիտի նուիրուի կեդր. կոմիտէի աշխատանքներուն։

Ս. Միութեան յառաջիկայ տարուան պիւտճէն նախատեսուած է մօտ 100 միլիառ ռուբլի։

Հինգշաբթի, 9 Դեկտ.ին, Սովետական Զինուորական Պատուիրակութիւն մը ընդունուեցաւ Նախագահ Նասէրէն: Այս պատուիրակութիւնը գլխաւորողն է Սովետ. Պաշտպ. փոխ-Նախարար մարաջախտ Անտրէյ Կրեչքօ։ Հանդիպումին ներկայ էին նաեւ Մարաջախտ Ամէր, Զօր. Մոհմ. Ֆաուզի, Սով. Դեսպան Տմիթրի Պաժիտաեւ։ Կրեչքօ Նախագահ Նասէրին ձօնեց մարաջախտական գաւազան։ Տեսակցութիւնը տեւեց երեք քառորդ ժամ։

ԵՐԳԻԾԱԲԱՆ ԼԵՌ ԿԱՄՍԱՐԻ ՄԱՀԸ

Երեւանի մէջ, Նոյեմբեր 22ին, 77 տարեկան հասակին մէջ մեռած է հանրապետական Հայաստանի առաջին տաղանդաւոր երգիծաբան ԼԵՌ ԿԱՄՍԱՐ:

Խորապէս կը ցաւինք այս կորուստին համար եւ կը վշտակցինք հայրենի մտաւորականութեան:

Պիտի անդրադառնանք տաղանդաւոր երգիծաբանին կեանքին ու գործին:

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆՑ ՏԱՐԵԴԱՐՁՆԵՐՈՒՆ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երկուշաբթի 29 Նոյ. 1965, երեկոյեան, Սինէ Ռիվիերայի սրահին մէջ, կազմակերպութեամբ Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան, տօնակատարուեցան Լիբանանի և Հայաստանի անկախութեանց տարեդարձները, հովանաւորութեամբ Լիբանանի Յառաջդիմական Սոցիալիստ կուսակցութեան Նախագահ պ. Քամալ Ճամպլաթի։

Հանդէսին ներկայ էին՝ Ս. Դ. Հ. Կ.թեան ընդհ. քարտուղար ընկեր Յարութիւն Կուժունի, ամուսինքի հայրենի մեծ վարպետ Սուրէն Քոչարեան, Լիբանանի մէջ սովետական դեսպանատան կցորդ քաղ. Նորայր Աւետեան, Գերշ. Տ. Գնէլ Եպս. Ճերէճեան, քոյր կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ, մամուլը, արաբ մտաւորականներ, հիւրեր, մեծ թիւով ընկերներ ու հոծ ժողովուրդ, հեռուներէն եկած։

Հ.Մ.Մ.ի փողերախումբի եռերգ քայլերգներէն (Լիբանանի, Հայաստանի և Ս.Դ.Հ.Կ.ի) ետք Նոր Սերունդի ատենապետ ընկ. Տոքթ. Արշակ Գազանճեան բացումը կատարեց, ճակատագրակից երկու ժողովուրդներու (Լիբանան և Հայաստան) անկախութեանց սուղ արժէքը շեշտելով։ 1943 Նոյ 22ին Լիբանան դարձած էր անկախ, 1920 Նոյ. 29ին Հայաստան վերջ դրած էր իր տառապանքներուն։

Առաջին խօսողն էր պր. Պարոյր Երէցեան, որ ըսաւ՝ թէ Նոյեմբերը դարձակէտ մը եղաւ մեր պատմութեան մէջ. մութէն լոյս մտաւ մեր երկիրը և գտաւ յուլտ ապահովութիւն։ Յիշատակեց կատարուած նուաճումները. յիշեց Էջմիածինը և անոր դերը, ծանրացաւ Վեհ. Վազգէն Ա.ի գործունէութեան վրայ. ապա անդրադարձաւ Լիբանանին, որ 22 տարուան մէջ վերածուած էր փոքրիկ դրախտի մը։

Երկրորդ բանախօսն էր «Արարատ»ի խմբագիրներէն ընկեր Հրանդ Գանգրունի, որ համառօտիւ ներկայացուց Ս.Հ.Դ.Կ.ը և իր նպատը հայրենիքին։ Հնչակեանութիւնը իր ոյժերը ի սպաս կը դնէր Լիբանանի և Հայաստանի անկախութեանց պաշտպանութեան՝ հնարաւոր միջոցներով։ Ընկեր Գանգրունի իր խօսքը աւարտեց միասնականութեան կոչով։

Ողջոյնի խօսք ըրաւ լիբանանցի յայտնի գրող Հիւսէյն Մրուէ (մրցանակաւոր Հանր. Նախագահի Գրական Քննադատութեան)։ «հայե՛ր, ըսաւ Մրուէ, դուք հաւատարիմ եղաք Լիբանանին ա՛յնքան, որքան հաւատարիս եղաք ձեր մա՛յր հայրենիք Հայաստանին», ու արիւն թափեցիք անոր անկախութեան համար...» որոտընդոստ ծափահարութիւններով ընդունուեցաւ այս հաստատումը։ Միութեան ուխտը յաւերժացնելու կոչով վերջացուց ան իր ելոյթը.

Բուռն ծափերու մէջ բեմ եկաւ Լիբանանի Յ.Ս.Կ.ի Նախագահ, Խորհրդարանի անդամ Քամալ Ճամպլաթ։ «Ձեր հաւատարմութիւնը պայքարի խորհրդանիշ է» ըսաւ ան։ Յիշեց Հայաստան իր այցը՝ անցեալ տարի և թուեց հայոց նուաճումները ամէն մարզի մէջ։ Ան իր խօսքը աւարտեց՝ մաղթելով որ լիբանանեան և հայկական եղբայրութիւնը մնայ անխոցելի։

Ընկ. Գ. Մոլոյեան ունեցաւ արաբերէն լեզուով ելոյթ մը, յատկապէս ծանրանալով Քամալ Ճամպլաթի հայասիրութեան վրայ։

Գործադրուեցաւ գեղ. յայտագիր մը՝ մասնակցութեամբ երգիչներ Կարապետ Զատրեանի (դաշնակի վրայ՝ Միշել Ձեւքինոֆ), Տիկ. Մարի Տաքէսեանի, Միհրան Եւմայեանի և Գէորգ Կակոսեանի (դաշն. Օր. Վարդուհի Ագկարեան)։ Երեք խմբերգներ լսուեցան «Երեւան» երգչախումբէն, ղեկ. Կարպիս Կարէեանի։

Ասմունքող Թորոս Սպիտանեան արտասանեց հայրենական քանի մը քերթուածներ։ «Սայաթ Նովա» Նորակազմ երգի-պարի անսամպլի ելոյթը՝ երեկոյթին զարդը եղաւ. մեներգիչներն էին՝ Օր. Վիքի Կորկոտեան, Լեւոն Գաթըրճեան և Խաչիկ Նահապետեան.

Խիստ տպաւորիչ անցաւ այս տօնակատարութիւնը։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՈՒՀԻ ԱՐՓԻՆԷ ՓԵՀԼԻՎԱՆԵԱՆ

Լիբանանահայ սիրուած երգչուհի-դաշնակահարուհին, որ ԱՌԿՍի կարգադրութեամբ երեք ամիս առաջ մեկնած էր Հայաստան՝ համերգներ տալու, վերադարձած է Պէյրութ։ «Արարատ»ին տուած իր տեսակցութեան մէջ յայտնած է որ Գոհար Գասպարեանի կարգադրութեամբ ա. համերգը տուած է Երեւան, Ակադեմիայի սրահը, բոլոր արուեստագէտներու և պետական մարդոց ներկայութեան։ Ասկէ ետք՝ Փեհլիվանեան ունեցած է, 25 ուրիշ ելոյթներ (երկուքը Լենինական), յաճախ «Անուշ»ի դերով։

«Եթէ պայմաններս ներեն ու առիթը տրուի ինծի, անվարան և սիրով պիտի ուզեմ երթալ Հայաստան՝ առաւել ևս կատարելագործելու համար իմ ձիրքերս», ըսած է արուեստագիտուհին։

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթ, 20 Նոյեմբեր 1965ի երեկոյեան, Պէյրութի Նոր Բարձրագոյն վարժարանին մէջ, վրժ.ի շրջանաւարտից միութեան Նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցած է հերթական դասախօսութիւնը։ Խօսած է յայտնի երգահան և խմբավար երաժշտագէտ Աշոտ Պատմագրեան, նիւթ ունենալով՝ «Հայկական Երաժշտութեան էութիւնը»։

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԵՐԳՉՈՒՀԻ
ՌՕԶԻ ԱՐՄԷՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ Կ'ԱՅՑԵԼԷ

Լիբանան և Թուրքիա այցելելէ ետք՝ մօտ ատենէն դէպի Հայաստան կ'ուղեւորուի ֆրանսահայ էսթրատային նշանաւոր երգչուհի Ռոզի Արմէն։

Օ.Էր.Թէ. Իֆ.ի կողմէ հեռասփռուած երգ կը կը լսուի Հայաստանէն, ինչ որ պատճառ կը դառնայ Ռոզի Արմէնի յաջողութեան։

Այնքան ժողովրդականութիւն կը գտնէ, որ ՍՍՌՄի հիացողներու բուռն խնդրանքին վրայ, կը հրաւիրուի Երեւան։

***

Բուն անունով Ռոզ Յովհաննէսեան և ազգականուհին հեռաւոր թիւն ցատկելու մեծ ախոյեան Իկոր Տէր-Յովհաննէսեանի։

Առաջին անգամ հանրութեան կը ներկայանայ Վիլլայ տ'Էսթի մէջ, ուրկէ ետք կը ձայնագրէ իր առաջին սկաւառակը, որ իրիկուն մը կը լսուի հայ ունկնդիրի մը կողմէ, ֆրանսական ձայնասփիւռէն։ Ու ատկէ կը սկսի իրական հրաշք մը։ Իմանալով որ երգչուհին հայկական ծագում ունի, այս ֆրանսահայ ունկնդիրը կը խնդրէ որ Ռատիօ – Երեւանը ձայնասփռէ անոր սկաւառակը. Շուտով, սովետ երկիրներու մէջ բնակող Հայերու, Վրացիներու, Ուքրայինացիներու համար Ռոզի Արմէն կը դառնայ նշանաւոր երգչուհի մը։ Ժողովուրդին բուռն փափաքին վրայ, պետութիւնը զի՛նք կը հրաւիրէ Ս. Միութիւն 18 երգահանդէսներու շարք մը տալու համար։

Մոսկուայի, Երեւանի և Թիֆլիսի մէջ, Ռոզի իր յայտագիրներուն մեծ մասը հայերէնով պիտի կատարէ։

Ռոզի Արմէն ունի առինքնող ձայն մը։ Ան արդէն իսկ մեկնեցաւ ՍՍՌՄ և Փարիզ պիտի վերադառնայ Դեկտեմբերին, երգահանդէսներ տալու համար փարիզեան մեծ սրահի մը մէջ։

Յառաջիկայ Մարտ ամսուան ընթացքին՝ Ռոզի Արմէն պիտի ձեռնարկէ իր առաջին «Միւզիք — Հոլի Ֆրանսայի Շրջապտոյտ»ին և հարիւր օրուան ընթացքին պիտի այցելէ հարիւր քաղաք։

Յաւելուած.— վերջին պահուն ստացուած թերթերէն կ'իմանանք, որ Ռոզի Արմէն Նոյեմբեր 22ին Երեւանի մէջ ունեցած է իր առաջին համերգը։ Մանրամասնութիւնք՝ յաջորդով։

ՀԱԼԷՊ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ Զ. ՔՈՉԱՐԻ ԱՆՈՒԱՆ

ՀՄՄի վարչութիւնը, ի յիշատակ վերջերս մահացած հայրենի գրագէտ Հրաչեայ Քոչարի, իր նոր բացուած [illegible] մկրտեց անոր անունով։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45ԱՄԵԱԿԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ԵՐԵՒԱՆ.— «Խորհրդային իշխանութեան յաղթանակը հայ ժողովուրդը փրկեց բնաջնջումէ, և ապահովեց անոր ազգային գերիշխանութիւնը»— յայտարարեց Զարոբեան, Հայաստանի Կոմկուսի պետը, խօսք առնելով Հայաստանի խորհրդայնացման 45ամեակին առթիւ տեղի ունեցած փառաշուք հանդիսութեան ընթացքին։ Հանդիսութեան ներկայ էին 4000 անձ՝ գիտնականներ, գրողներ, արուեստագէտներ, ուսանողներ, բանուորներ, գիւղացիներ ու պաշտօնատարներ, որոնք եկած էին Հայաստանի զանազան կողմերէն։

Խորհրդային Հայաստանի 45ամեակին առթիւ, Անտոն Քոչինեան, Հայաստանի վարչապետը, ընդգծեց, թէ անցեալ տարիներու ընթացքին Հայաստանի աշխատաւորները, իբրև անդամները Խորհրդային Հանրապետութեանց ընտանիքին, վերջ տուին թշուառութեան ու յետամնացութեան, և Հայաստանը դարձաւ ծաղկեալ երկիր։

Անտոն Քոչինեան ներկայացուց հայ ժողովուրդին իրականացումները՝ մշակոյթի, հողագործութեան, ճարտարարուեստի ու գիտութեան մարզերէն ներս։ Վարչապետը դիտել տուաւ՝ որ Հայաստանի տնտեսութեան զարգացումն ու ժողովուրդին բարեկեցութեան աճը իրենց լաւագոյն արտայայտութիւնը կը գտնեն այն իրողութեամբ, որ բաղդատած 1940ին, Հայաստանի պետական պիւտճէն աւելցած է 13 անգամով։ Վերականգնուած Հայաստանը դարձած է փարոս մը, որուն վրայ կեդրոնացած են արտասահմանի հայերուն նայուածքները։ «Խ. Հայաստանը կը նկատուի համայն հայութեան ազգային տենչերին մարմնացումը։ Մայր Հայրենիքը գրկաբաց կ'ընդունի իր հայրենադարձ զաւակները»— շեշտեց Քոչինեան։

Հայաստանի Վարչապետը աւելցուց, թէ «այս տարի, համայն Հայաստանի հայութիւնը լայնօրէն նշեց յիշատակը իր անմեղ այր ու կին զաւակներուն, որոնք զոհ գացին եաթաղանին, թուրք կառավարողներու դրդումով, բռնակալներու յիսուն տարի առաջ։ Երեւանի մէջ կը կառուցուի յուշարձան մը մեր հայրերուն, մայրերուն, քոյրերուն ու եղբայրներուն յիշատակին համար»— ընդգծեց Ա. Քոչինեան, եզրակացնելով.— Թէեւ իր աւերակներէն բարձրացող խորհրդային Հայաստանը լաւագոյն յուշարձանն է՝ 1915 տարուան զոհերու յիշատակին»։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ ՀՆՉԵՑԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԵՂԵԴԻՆԵՐԸ

ՊԵՐԼԻՆ.—Նոյեմբերի սկիզբները Գերմանիոյ Դեմոկրատական Հանրապետութեան մէջ մեծ յաջողութեամբ պսակուեցան Հայաստանի արուեստի վարպետներու համերգները։ Գերմանիա-Խորհրդային բարեկամութեան ընկերութեան հրաւէրով՝ հիւրերը համերգներ տուին Պերլինի, Փոցտամի, Շուէրինի և այլ քաղաքներու մէջ։ Համերգներու ծրագրին մէջ մտցըւած էին հայ, ռուս և արտասահմանեան, ինչպէս նաև Հայաստանի ժողովրդական մեղեդիներ և պարեր։

Մեծ յաջողութիւն ունեցան ԽՍՌՄի ժողովրդական արուեստագէտ Նար Յովհաննէսեանը, Երեւանի օփերայի և պալէի թատրոնի մեներգչուհի Գոհար Գալաճեանը, վաստակաւոր արուեստագէտներ Զոյա Պետրոսեանը, Սերկէյ Գալստեանը, Ռուպէր Եուճեանը, Երեւանի Երաժշտանոցի պրոֆեսոր՝ թաւջութակահար Գուրգէն Ադամեանը և ուրիշներ։ Հայաստանի արուեստագէտները ամենուրեք ջերմ ընդունելութեան արժանացան Գերմանիոյ մէջ։ Անոնք՝ մեծ համերգ մը տուին նաև Պերլինի Խորհրդային դեսպանատան մէջ, որուն ներկայ գտնուեցան օտար դեսպաններ և դիւանագէտներ։

ՀԱՅՐԵՆԻ ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐ ՆԱՅՐՈՊԻԻ ՄԷՋ

Քենիայի մեր աշխատակիցը պ. Յովսէփ Թըգըրեան կը գրէ.— Այսօր հաճելի անակնկալ մը եղաւ ինծ համար հանդիպիլ Երեւանէն Քենիա ժամանած կարգ մը երկսեռ հայ զբօսաշրջիկներու, որոնց հետ հազիւ կէս ժամ կրցայ տեսակցութիւն մը ունենալ տեղւոյս «Քուինզ Հոթել»ի դրան առջև, որովհետև ստիպուած էին օդանաւակայան մեկնիլ։

Սիրով ու գուրգուրանքով պաշարեցին զիս և մեր լուսազեղ հայրենիքի մասին տուին ուրախալի լուրեր։ Խմբանկարուեցանք և լաւագոյն մաղթանքներով բաժնուեցանք իրարմէ, ցանկալով որ օր մը, երջանիկ օր մը, զիրար կրկին տեսնելու բախտ ունենանք մեր արեւաշող հայրենիքին մէջ։ Հայրենի այս զբօսաշրջիկներուն անուններն են.— քիմիագէտ փրոֆ. Արծրունի Գասպարեան, Տիկ. Մարի Մուշեղեան, Տոքթ. Անդրանիկ Լուսինեան, Կիրակոս Գասպարեան, Տիկ. Գոհար Յարութիւնեան, փրոֆ. Յարութիւնեան, փրոֆ. Գուրգէն Շաքարեան (Երեւանի անասնաբուժական ինսթիթիւթի և ամպիոնի վարիչ), Աբգարեան և մէկ քանի ռուս երկսեռ զբօսաշրջիկներ։

Մինչ կը խօսէինք, օգտագործելով մեր կէս ժամուան միջոցը, երբ վերոյիշեալ հայուհիներն ու հայերը կ'ողողէին գրպաններս Հայաստանէն բերած իրենց ծխագլանիկներով, բարկօղլով (գօնեաք), ու անուշեղէններու ներքեւ կը գետեղէին հայկական երգապնակներ, գիրքեր և ալպոմներ։ «Քու տեղդ Հայաստանն է» կ'ըսէր Տիկ. Մարի Մուշեղեան, որ Երեւան բնակող զարմիկիս երկու զաւակներէն բարեւներ և ուրախալի լուրեր բերած էր։ Եւ անոնք մեկնեցան դէպի օդանաւակայան և սիրտս ալ իրենց հետ Հայաստան տարին։

Շ. ԱԶՆԱՒՈՒՐ ՊՐԱԶԻԼԻ ՄԷՋ

Պրազիլի նախկին մայրաքաղաք (Նոր մայրաքաղաքն է Պրազիլիա քաղաքը) Ռիօ տի Ժանէյրոյի 400 ամեակին առթիւ տեղի ունեցած մեծ հանդէսին ընթացքին բեմ հրաւիրուած է Շառլ Ազնաւուր, որ ոսկեզօծ հագուստ հագած, երգած է «Իզապէլ»ը և խելայեղօրէն ծափահարուած։ Պընդումներու վրայ՝ երգած է նաև «Աւէ Մարիա»ն։ Սան Փաօլոյի հայերը հրաւիրած են Ազնաւուրը այցելել նաև իրենց։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Անա՛ հետաքրքրական նօթեր, զորս Արհի. Մեսրոպ Եպ. Թերզեան բարեհաճեցաւ յղել թերթիս Տնօրէնին։ Նշելի է որ ան կ'ընկերանար Ամեն. Կաթողիկոս-Պատրիարքին։

«Հոկտեմբեր 28ին՝ մեկնում Հռոմէն. դադար Վիեննա. դադար Վարշաւիա։ Մոսկուա հասանք գիշերը։

Հոկտեմբեր 29ին, Հոգեւոր Տէրը այցելեց Լիբանանի Դեսպանին, Տիար Սելիմ Հայտարի։

Վեհափառը Վարչապետ Քոչինեանի կը ներկայացնէ իր հիւրերը

ժամը 14ին, դէպի Հայաստան. ժ. 17.15ին, Երեւանի օդակայանը հասանք։ Հոն էին բազմաթիւ Սրբազաններ և կրօնից բաժնի վարիչը՝ Կարլէն Դալլաքեան։

Էջմիածնի քաղաքէն անցնելով հասանք Վեհարանը. Թափօրով և «Հրաշափառ»ով մուտք՝ Մայր Տաճարին մէջ, ուր Իջման Խորանին առջեւ կը սպասէր Վեհափառ Վազգէն Ա.։ Պահ մը, աղօթք. ապա փոխանակութիւն գեղեցիկ ուղերձներու, եղբայրական սիրով առլի։ Այց՝ աւանդատան կից Թանգարանին, և Աւագ Խորանի ներքեւ գտնուող մեհենական ատրուշանին։ Իջեւանեցանք Վեհարանին մէջ։

30 Հոկտեմբերին, այց Ս. Գայեանէ և Ս. Հռիփսիմէ եկեղեցիներուն։ Կէսօրուան ժ. 2.30ին ճաշ, բաժակաճառերով, 50 հոգի: Վեհափառին քով, Հոգեւոր Տէրը, Վրաց Եփրեմ Բ. Կաթողիկոսը, Եղիշէ Պատրիարքը, Քիեւի Մետրոպոլիտը, Եթովպիոյ Եկեղեցւոյն ներկայացուցիչը, և Տաճատ Արքեպիսկոպոս, Կրօնի Բաժնի վարիչ՝ Տիար Դալլաքեան, եւայլք։

Կիրակի, 31 Հոկտեմբեր ժ. 11ին, հանդիսաւոր մուտք դէպի Էջմիածնի Տաճարը, ուր գոհաբանական Պատարագ մատոյց և մաղթողական ճառ խօսեցաւ Եղիշէ Պատրիարք, Վեհափառին տասնամեայ Հայրապետութիւնը դրուատելով։ Ապա Հոգեհանգստեան Պաշտօն։ Թափօր դէպի Նահատակաց Յուշարձանը, որուն բացումը կատարեց Վեհափառ Վազգէն Ա.։

Երկուշաբթի, 1 Նոյեմբեր, Ս. Էջմիածնի մէջ գոհաբանական աղօթք։ Վեհարանին մէջ՝ զեկուցում Վեհափառին տասնամեայ գործունէութեան։ Ապա, ուղերձներ և մաղթանքներ այլեւայլ հիւրերու և պատուիրակութիւններու կողմէ։ Գեղեցիկ ուղերձ մը ըրաւ նաև Հոգեւոր Տէրը, որ Արհի. Թերզեան Գերապայծառին կարդալ տուաւ Ս. Պապին շնորհաւորական գիրը և Կարդ. Ագաճանեանի մաղթողական գիրը։ Հանդէսը տեւեց ժամը 11էն՝ 17.30։ Ճաշը տեղի ունեցաւ Երեւանի Արմենիա պանդոկին մէջ, բազմաթիւ բաժակաճառերով և տեւեց ժամը 19—23, 30։ Խօսեցաւ նաեւ Ամեն. Հոգեւոր Տէրը։

Նոյեմբեր 2ին, այց Կրօնից Բաժնի Տնօրէն Պր. Կարլէն Դալլաքեանին։ Այց Ազգային Մատենադարանին, ուր կը պահուին 13.000 ձեռագիրներ։ Երեկոյեան Համերգ և շարժապատկեր՝ Վեհարանին մէջ։

Նոյեմբեր 3ին, այցելեցինք Գառնիի բերդը և Գեղարդի եկեղեցիները. երեկոյեան՝ երգահանդէս, Ֆիլարմոնիայի Սրահին մէջ։

Նոյեմբեր 4. այցելեցինք պետական Թանգարանը, պատկերասրահը և Երեւանի Ս. Սարգիս եկեղեցին։

Նոյեմբեր 5. այցելեցինք Ծաղկաձորի վանքերը, Սեւանայ լիճը և Թերակղզին, ուր կը գտնուին Ս. Կարապետ և Առաքելոց եկեղեցիները։ Ժամը 19—24, ընթրիք «Կռունկ» ճաշարանին մէջ, տրուած՝ Կառավարութեան կողմէ։

Շաբաթ 6 Նոյեմբերին, Վեհափառը, Հոգեւոր Տէրը և միւս բոլոր հիւրերը ունկնդրութիւն ունեցան, ժամը 10ին, Վարչապետ Տիար Անտոն Քոչինեանի հետ։

Ապա այցելեցինք Աշտարակ և Օշական (ուր կայ Ս. Մեսրոպի

(Շար. տես էջ 4)

ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

«ԱՆԱՀԻՏ»Ը ՀԻՒՐ Է ՄԵՏԱՔՍԱԳՈՐԾՆԵՐԻՆ

ԱՆԱՀԻՏ ԹԱՐԽԱՆԵԱՆ

Նախապատրաստական, մետաքսաթելի, ոլորման, գործուածքային տեղամասերն ու ներկում-վերամշակման արտադրութիւնը շրջելուց յետոյ գուցէ չմտնէինք քիմիական աշխատանոցները, եթէ Անահիտին տեսնելու ցանկութիւնը չլինէր։ Բարձրահասակ, սեւ սաթի պէս մազերով, մանր դիմագծերով երիտասարդ կինը, նստած շշերով ու զանազան քիմիական նիւթերով ծանրաբեռնուած սեղանի մօտ, ինչ որ խառնուրդ էր պատրաստում։

— Ցարրալուծարանի դրոշմումի բաժինն է,— ասացին մեզ, — սա էլ մեր Անահիտն է, քիմիական ճարտարագէտ, ծանօթացէք։ Շատ լուրջ խնդրի վրայ է աշխատում։

Հետաքրքրուեցինք։

— Այս նիւթը կոչւում է Ալգենատ։ Մետաքսի վրայ դրոշմումը կատարում ենք սրա միջոցով. այն ներմուծում ենք, թանկ է նստում գործարանի վրայ։ Մտածում ենք Ալգենատը փոխարինել ուրիշ նիւթով։ Մի ամիս է արդէն աշխատում ենք այս ուղղութեամբ։ Ի դէպ ասեմ, որ քիմիական աշխատանոցում գործում են 15 կին ճարտարագէտներ, երեքը մեր բաժնում՝ բոլորս էլ աշխատում ենք այս խնդրի վրայ։ Արդիւնքը կայ։ Ալգենատը փոխարինում ենք «ԿՄՍ» կոչուող չէզոք քիմիական նիւթով և խւզով։ Արդէն այդ նիւթով արտադրել ենք 1500 մեթր գրեփտըշին: Եւ էժան է նստում, և հեշտ է մասնագիտական դրութիւնը։

Գործարանում շատ են շնորհալի կանայք. ուզում ես բոլորի մասին էլ պատմել. պատմել Իսկուհի Մուսայեանի ու նրա քոյրերի, չախմատի մրցաշարքերում գործարանի պատիւը բարձր պահող Ազատուհի Յակոբեանի, վարպետ մանող Քնարիկ Մանուկեանի, գործող Արուս Սիմոնեանի, տեղական խորհուրդի 18 մետաքսագործուհի-երեսփոխանների՝ Ազնիւի, Ալիսի, Շաքէի, Անժիկի... Մայիս ամսին հանդիսաւոր արարողութեամբ, նուէրներով ու մեծ շուքով ծերութեան թոշակի գնացած, վեթերան մետաքսագործ Լուսիա Սարգսեանի, մետաքսը զարդարող կին նկարիչների՝ Անուշի ու նրա ընկերուհիների... բոլորի, բոլորի մասին, բայց այնքան հարուստ է մետաքսագործների առօրեան, այնքան պատմելու բան կայ։ «Անահիտ»ը դեռ առիթ կ'ունենայ նրանց մասին խօսելու,

Քիմիական աշխատանոցի պատուհանի մօտով անցնում է կարմրաւուն մազերով, ճերմակադէմ, 30-35 տարեկան մի մարդ։ Մեր ուղեկիցը «Արտաւազդ» է կանչում: Սկզբում մարդը շփոթւում է, յետոյ իմանալով գործի էութիւնը, մասնակցում է մեր զրոյցին։

Անահիտի ամուսինն է, նոյն գործարանում է աշխատում որպէս լուսանկարիչ։ Ա-երի ընտանիքի մեծերին ճանաչեցինք, մնում էին փոքրերը՝ Անուշը, Արմէնը, Արմենուհին, Արթիւրը, որոնց տեսնելու համար հարկաւոր էր մեկնել Ծաղկաձոր, մետաքսի գործարանի պիոներական ճամբարը։ Հէնց այս առիթով էլ մի քանի խօսք։

(Շար. տես. էջ 5)

← Մետաքսագործներն ունին իրենց թերթը, որ լոյս կը տեսնէ շաբաթը մէկ անգամ, գործարանի տպարանէն: Ահա «Մետաքսագործ» թերթի առաջին էջէն մաս մը:

ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐ

ԱԲՐԱՀԱՄ ԱՐԱՊԵԱՆ

Գրեց Ե. ՊԱՊՈՅԵԱՆ

Աբրահամ Արապեան ծնած էր Սեբաստիոյ Կեմէրէկ գիւղաքաղաքը, 1887ին: Փոքր տարիքէն որբացած, մօրեղբայրը զինք դրած է Կեսարիոյ Ս. Կարապետ վանքը։

Ուսանողութեան շրջանին իր յատկութիւններով ուսուցիչներու ուշադրութեան առարկայ կը դառնայ։ Վանքէն ներս կ'անդամակցի Հնչակեան ուսանողական ընկերակցութեան մը, որ պարբերաբար կը հրատարակէր խմորատիպ թերթ մը. կը կազմակերպէր վիճաբանութիւններ, դասախօսութիւններ: Հոն եւս Արապեան աչքի կը զարնէ, իբրեւ տրամաբանող եւ պերճախօս երիտասարդ։

Արձակուրդի ամիսներուն Կեմէրէկ վերադարձին, պարապ չի մնար։ Իր ուսանող ընկերներով յաճախ կ'այցելէ շրջակայքի գիւղերը՝ Պուրհան, Տենդել, Թէքմին եւայլն, դասախօսութիւններ կազմակերպելով:

Պաշտօնապէս կ'անդամակցի Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան, որ խոր արմատներ տարածած էր Սեբաստիոյ նահանգին մէջ։ Կը հետեւի վանքէն ներս մուտ գործող կուսակցական գրականութեան։ Վանքէն դուրս թղթակցութիւն կը պահէ բնիկ Կեմէրէկցի ականաւոր Հնչակեան Պետրոս Ծառուկեանի՝ (Կակաչ) ուսուցիչ Պուրհան գիւղի Կարենի Արթինին, Տելֆիէն Արթինին հետ։ Վերապրող իր ընկերներէն է այժմ Հայաստան գտնուող Պատրիկ Սելեանը:

Ա. Արապեան հազիւ շրջանաւարտ, վրայ կը հասնի թուրք կառավարութեան հայը բնաջնջելու ծրագիրը:

Հրաշքով կ'ազատի այդ սպանդէն եւ կ'ապաստանի Չերքէզ Էմիր Փաշայի մօտ, որ մեծ կալուածատէր մըն էր Սեբաստիոյ նահանգին մէջ, յառաջդիմական գաղափարներով սնած եւ Արապեանի նման բազմաթիւ հայեր պատսպարած էր իր ագարակը։

Էմիր Փաշան կը հաղորդէ Արապեանին, որ Ագտաղի սարերը հայ չէքէներ յուսահատական կռիւներ կը մղեն թուրքերուն դէմ: Այդ հայ փախստականները գիշերանց այցելութիւններ կուտան Փաշային եւ ընկեր Արապեանի միջոցով սառնեակ մը զէնքեր եւ մեծ քանակութեամբ փամփուշտ եւ ձեռնառումբեր կը ստանան։

Փաշային հաւանութեամբ օրին մէկը Ընկեր Արապեանն ալ կ'երթայ կը միանայ Ագտաղի հայ վրիժառու խումբերուն, որոնք քանի մը մասերու բաժնուած էին: Արապեան կը մտնէ բնիկ Կեմէրէկցի լաւ զինուորական Կիւլպէնկ Զավուշի, Պուրհանցի Սեզգոնեց Միսաքի խումբին մէջ եւ խումբը կը կոչուի Ալիս խումբ:

Չորս երկար տարիներ Ագտաղի սարերը մինչեւ Պոնտոս կը թափառի խումբը, յաճախ իրենցմէ հազար անգամ բազմաթիւ թուրք կանոնաւոր կամ պաշըպօզուքներու դէմ կռիւներ մղելով։

Ընկեր Արապեան մինչեւ 1918 կը մնայ այդ սարերը. զինադադարին կուգայ Կեսարիա եւ որբախնամի գործին կը լծուի եւ կարճ ժամանակի ընթացքին կը կազմուին Կեսարիոյ, Թալասի եւ Սեբաստիոյ որբանոցները, ուրկէ խումբ-խումբ կը ճամբուին Իզմիր, Մերսին, Ատանա։ Ընկեր Արապեան Կեսարիոյ որբանոցը իբրեւ ուսուցիչ եւ պարենաւորման տնօրէն պաշտօնի կը կոչուի. ժամանակ մը յետոյ կը փոխադրուի Թալաս՝ նոյն պաշտօնով եւ 1919ին կարգ մը որբախնամ պաշտօնեաներու հետ ձերբակալուելով՝ կը նետուի բանտ: Բանտի իր ընկերներէն շատեր ծեծի տակ մնացած են եւ ինք տոկալով այդ բոլորին՝ ողջ դուրս կուգայ։ Մինչեւ 1924 Թալաս մնալով կ'ամուսնանայ ու կ'անցնի Յունաստան, Քորֆու կղզին, ուր Պոլսոյ, Իզմիրի, Խարբերդի բոլոր որբերը հաւաքուած էին։ Հոն եւս ուսուցիչի պաշտօնին կը կոչուի։

Որբանոցներու ցրուումէն յետոյ կ'անցնի Մարսէյլ, ուր գաղթականներու Գէմփին մէջ, Թագւոր Խաչիկեանի տնօրէնութեան տակ, ուսուցիչի պաշտօն կը վարէ։

Մարսէյլի մէջ կը հիմնէ «ԱԼԻՍ» տպարանը, կը հրատարակէ «Ագտաղի Գոյամարտը» իր հայրենակից Սուրէն Տօնապետեանի հետ, կը հրատարակէ Հնչակեան «ԶԱՆԳՈՒ» շաբաթաթերթը։

Հիթլերական գրաւման շրջանին, իր տպարանին մէջ կը շինուին շատ մը ինքնութեան թուղթեր եւ կնիքներ՝ ներքին դիմադրական ճակատի կռուողներուն համար: Կը ձերբակալուի ու կը նետուի բանտ։ Իր պանդոկին մէջ երկար ժամանակ պահած է Տիկ. Մանուշեանը:

Ընկեր Արապեան կորսնցնելէ յետոյ իր կեանքի ընկերուհին՝ պատերազմի օրերուն, շատ դժբախտ կը զգար ինքզինքը եւ շատ անգամ կ'այցելէր Վիեն, իր աղջկան մօտ՝ մխիթարուելով իր երեք մանչ թոռնիկներով: Կը հսկէր անոնց դաստիարակութեան։

Վիենի մէջ ծանր գործողութեան մը ենթարկուեցաւ եւ տարի մը չանցած, սրտի տկարութեան հետեւանքով՝ 11 Հոկտեմբեր 1965ին աւանդեց իր հոգին։ Մարսէյլէն, Լիոնէն, Փարիզէն զինք սիրողներ փութացին Վիեն։ 13 Հոկտեմբերին թաղման արարողութիւնները կատարուեցան Ֆրանսական եկեղեցւոյ մէջ:

Մարսէյլէն եկած էին իր ընկերներէն շատեր: Իր հայրենակից Երուանդ Պապոյեան յուզիչ դամբանական մը խօսեցաւ՝ դժբախտ ընկերոջ կենսագրականը ընելով:

«Ընկեր Արապեան մեռելներուն վրայ ծաղիկ չէր ուզեր։ Կ'ուզէր որ ծաղիկներուն տրուելիք գումարները հայ որբանոցներու, դպրոցներու, ազգապահպանման նպատակներու յատկացուին:» Այս յայտարարութիւնը բաւական եղաւ, որ ազնիւ ընկեր բարեկամները 81,000 հին Ֆրանքի գումար մը հանգանակեն Պէյրութի Սահակեան Վարժարանին ի նպաստ: Խօսեցաւ նաեւ Մարսէյլի իր բարեկամներէն Պ. Տիրան Խաչիկեան, վեր առնելով ողբացեալ ընկերոջ ազգասիրական գործունէութիւնը եւ բազմակողմանի օգտակար ծառայութիւնները: Ստացուեցան բազմաթիւ հեռագիրներ, ցաւակցական նամակներ, անհատներէ եւ կուսակցական մարմիններէ:

«Բիւրակն»

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԳԱՐԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐ

« ՊԱՅՔԱՐ » ԵՌԱՄՍԵԱՅԻ ԱՄՐԱՆ ԹԻՒԸ

Տարին չորս անգամ լոյս տեսնող այս հանդէսը — որ փրկեց ամերիկահայ գրական շրջանակի պատիւը — իր երրորդ տարուան Բ. թիւը կը բանայ Միհրան Թումաճանի «Կոմիտաս Վարդապետի պատարագը» գրութեամբ։ Թումաճան, որ աշակերտած է Կոմիտասին (մէկը՝ ընտրեալ հնգեակէն). նաեւ կու տայ պատմութիւն, ապա՝ երկերը եւ ծնունդը հանճարեղ վարդապետի կրօնական գլուխ գործոցին (միակը)՝ «Պատարագ»ին։ Լաւատեսութիւնը, որով կը վերջանայ Թումաճանի գրութիւնը, կը յուզէ մեզ։

Վահէ Հայկ, վաւերական գրագէտ, ունի «Բոստոնի Մանկանց» քերթուածաշարը՝ նուիրուած հայ մանկանց նահատակութեան։ Ասոր կը յաջորդէ Գ. Էմինի թարգմանութեամբ ուքրայինացի բանաստեղծ Մաքսիմ Րիլսկիի «Հայաստանին» ոտանաւորը։

Հանդէսի գլխաւոր խմբագիր Անդրանիկ Անդրէասեանէն ունինք «Վերադարձը» կարեւոր պատմուածքը, որ կը ներկայացնէ հայու մը վրէժխնդրութիւնը։ Հին պատմութիւն նորօրէն պատմուած, կը ստեղծէ մթնոլորտը, որ ներշնչէ ոգի եւ կու տայ գաղափար հայուն դիմադրականութեան մասին, ջնջելով անոր համակերպապաշտ կրաւորականութեան առասպելը։

Մ. Հաճեան՝ տաճիկին ուղղուած «ազգարարութիւն» քերթուած մը ունի «Տխուր Աստուած մը կերտեց քեզ» վերնագրով։ «Անհաջ ծծկեր երեխայ մը, որ կը ժպտի» մեր կողմը, հակառակ «վիժեցեալ արծիւ»ին «վայրապար պայքար»ին։ «Ոգեսպառ է» ոճրագործին կուրծքը, որ պիտի փշրուի անոր վախճանին պատին դէմ։ Ասոր կը յաջորդէ հայրենադարձ գրող Գեղամ Սեւանի «Կը փնտռուի» պատմուածքը։ Գեղամ Սեւան ամենէն շատ կարդացուած գրողն է յայսկոյս թէ յայնկոյս։ Մի՛շտ յուզիչ եւ թելադրիչ բան մը կայ իր պատմուածքներուն մէջ, մի՛շտ նորութիւն։

Ճան Ըփտայքի «Երեւան» քերթուածին անգլերէն բնագիրին կից տրուած է հայերէն թարգմանութիւնը։ Իսկ Երեւանէն Ռաֆայէլ Իշխանեան ունի «Երեկոյի երգը» եւ «Ջահել Արքան» քերթուածները։ Նախափորձեր կը թուին ասոնք, բայց յուսալից։

Թուղթակիցներու կեանքէն, ալ Վախթանգ Անանեան. պատկեր մը ստորագրած է եգիպտահայ գրող Արմէն Տատուր։ Զգայուն գրող է Արմէն Տատուր, որքա՛ն ալ աղմուկ եւ հուզեն ըլլայ իր շուրջը մանաւանդ այս օրերուն, ան կրնայ հաստատել որ «Գեղեցիկը չի մեռնիր»։ (այս է վերնագիրը իր պատկերին)։ Քնքուշ նիւթերու գրագէտն է Տատուր եւ իր կարճաբանութիւնը խիստ սիրելի կը դարձնէ իր գրականութիւնը եւ փնտռել կու տայ զինք։

Զօր. Անդրանիկի ծննդեան 100ամեակին առթիւ Ա. Անդրէասեանի ոգեկոչման մէկ էջին կը յաջորդէ անտիպ նամակ մը՝ հերոսէն առ Ա. Նազար, 1924 թուակիր։ Ապա՝ երկու պատկեր, երկու նամակ։

Թեհրանէն Լ. Դարբինեան գրած է մօր մը նամակը՝ «Խօսք իմ աղջկան», որուն հայրը կանուխէն «օտարութիւն գնաց եւ յետ չեկաւ...»։ Յուզիչ է գրութիւնը, բայց չունի գեղարուեստական առաւելութիւններ։ Վարսեր ստորագրութեամբ «Երկնային մրմունջներ» երեք քառեակէն ետք՝ Ն. Վանենց (Թեհրանէն) տուած է՝ «Ի՞նչ զով է» ոտանաւորը։ Թոթովանքներ պիտի ուզէի կոչել ասոնք եւ պիտի ուրախանայի որ «Պայքար» կը քաջալերէ նորագոյնները։

Փրոֆ. Նշան Սաաթճեան կը խօսի մեզի Գ. Սունդուկեանցի «Պէպօ»ին մասին։ Կարճ վերլուծողական։ Խաչիկ Մարկոսեան ծանօթ անունէն ունինք «Աշնանային անտառին մէջ» ոտանաւորը՝ տանելի ընդունելիութեամբ։

Հայրենի գրող Արշաւիր Դարբնիի կենսագրականին եւ իր քանի մը ոտանաւորներուն յատկացուած են երեք էջեր։ Յիսունհինգ տարեկան եղած է Դարբնի եւ վաստակ ունի գրական մարզին մէջ։

Մ. Հաճեան կը գրախօսէ Վահրամ Մավեանի շատ յաջող «Հայու Բեկորներ» հատորը, որ ուշադրութեան արժանացաւ իր հարազատութեամբ, իր խորութեամբ, յուզականութեամբ, ուժականութեամբ եւ կարճառօտութեամբ։ Ժան Անտոնեանի (Ժանին Մէյ) մէկ գրախօսականն է տրուած՝ Գարդեւ Օրֆայի «Արմենուշ» բանաստեղծութեանց հատորին մասին։ Հատորն ալ, գրախօսականն ալ գրուած են ֆրանսերէն։ Գրախօսա-

(Շար. տես էջ 5)

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. Գ. էջէն)

շիրիմը)։ Երեկոյեան՝ Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան 48րդ տարեդարձի տօնակատարութիւնը տեղի ունեցաւ Օփերային մէջ, Կառավարութեան հրաւէրով։

Ամենայն Հայոց Հայրապետը թափօրով կ'առաջնորդուի Մայր Տաճար

7 Նոյեմբերին, այցելեցինք Զուարթնոց եկեղեցին եւ Շողակաթը։ Ապա ներկայ եղանք, Էջմիածնի Մայր Տաճարին մէջ, եպիսկոպոսական ձեռնադրութեան Եղիշէ Վ. Սիմոնեանի, Յակոբ Վ. Վարդանեանի, Շահէ Վ. Աճեմեանի եւ Զաւէն Վ. Չինչինեանի։ Շնորհաւորութիւններ, դահլիճին մէջ։

8 Նոյեմբերին, այցելեցինք Էջմիածնի Գանձարանը։ Վերջին տեսակցութիւն Վեհափառ Կաթողիկոսին հետ։ Ժամը 20.30ին։ Էջմիածնի Մայր Տաճարին մէջ՝ հրաժեշտի խօսք Վեհափառին, շնորհակալութեան խօսք Հոգեւոր Տիրոջ, ողջագուրում։ Ժամը 23,30ին, մեկնում Երեւանէն, շոգեկառքով, դէպի Թիֆլիս, ուր հասանք ժամը 9.30ին։

Վրացիներու Կաթողիկոսը կայարան եկած էր, ընդունելու համար Հոգեւոր Տէրը, որուն կ'ընկերանար Կոմիտաս Սրբազանը, Թիֆլիսի Առաջնորդը։ Այցելեցինք Ս. Գէորգ Եկեղեցին, որուն մօտ թաղուած են Սայաթ-Նովա, Լորիս Մելիքով, Տէր-Ղուկասով, Լազարեւ եւ Շըլքովնիքով զօրավարները։ Այցելեցինք նաեւ Կաթողիկէներու եկեղեցին։

Այց Վրացիներու Եփրեմ Բ. Կաթողիկոսին, որուն քով ճաշեցինք. ներկայ էր նաեւ Կրօնից Բաժնի Տնօրէնը։

10 Նոյեմբերին, Երեքշաբթի այցելեցինք կրօնական թանգարանը. Վրաց Կաթողիկոսին հետ. այցելեցինք Մծխեթան, Վրացիներու նախկին կրօնական կեդրոնը, մինչեւ Թ. դար։

Նոյն օրը, ժամը 5.30ին, թռիչք դէպի Մոսկուա, ուր այցելեցինք Կրեմլինը։ Այց Ալեքսիս Պատրիարքին եւ Նիկոտեմ Մետրապոլիտին։ Ճաշ՝ Լիբանանի Դեսպանին քով։

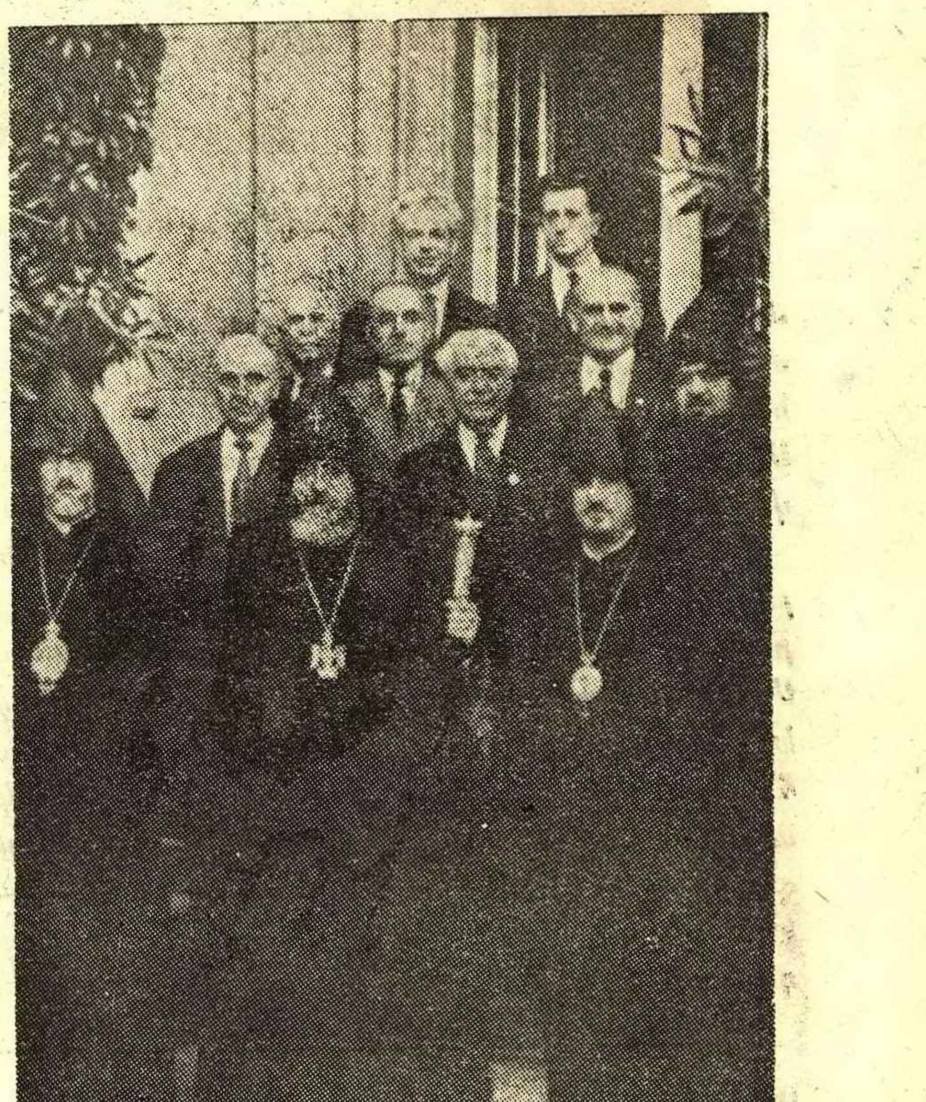
11 Նոյեմբեր, ժ. 9.15ին, մեկնում Մոսկուայէն. դադար՝ Վարշաւիա. ժամանում Վիեննա, ժ. 23ին. ժամանում Հռոմ, 14 Նոյեմբերին»։

ՄԵՍՐՈՊ ԵՊ. ԹԵՐԶԵԱՆ

«Մասիս»

ՎԵՀ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՓԼՈՎՏԻՒԻ ՄԷՋ

Յիշատակ մը՝ Վեհ. Վազգէն Ա.ի Պուլկարիա այցելութենէն։ Նկարը կը ներկայացնէ մեզի Վեհ. Հայրապետը, իրեն ընկերացող Տ. Յուսիկ Եպս. Սանդուրեանը, Տ.Գ. Վրդ. Սարայդարեանը, Պուլկարիոյ Հայոց Առաջնորդ Տ. Տիրայր Եպսկ. Մարտիկեանը, Փլովտիւի Թեմական Խորհուրդի լրիւ կազմը եւ «Ջահակիր»ի թղթակից Ընկ. Յակոբ Աբէլեանը։ Նկարուած 15 Յունիս 1965ի ժողովէն ետք։

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՄՈՒԷՏԻՈՑ ՖԵՏԱՅԻՆԵՐԷՆ ՔԵՌԻ

Գրեց ԵՐՈՒԱՆԴ ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ (Ե. Սխտուանի)

1914 Յունուար 14։

Նոր տարիին օրն էր, որ Գահիրէի Հնչակեան ընկերները դժբախտութիւնը ունեցան հողին յանձնելու իրենց անզուգական ու յաւէտ անմոռաց ընկերը՝ Քեռին (Սարգիս Պ. Պալաւանը)։

Ընկեր Քեռի իր հեզ ու խոնարհ բնաւորութեամբ ամէնքին կողմէ յարգանք մը ստեղծած էր դէպի իր անձը, այնպէս որ զինք ճանչցողները ընդհանրապէս եւ ընկերներ մասնաւորապէս գուրգուրանքով կը վերաբերուէին, կ'ակնածէին իրմէ։

Ո՞վ էր սակայն ընկեր Քեռին։

Բնիկ գաւառացի էր (Արաբկիր քաղաքին Սաղմկայ գիւղէն), համեստ ընտանիքի զաւակ եւ որ իր մանկութենէն իսկ հայրը կորսնցնելով որբ մնացած ու իր ծանօթ ազգականներուն միջոցաւ մէկ երկու տարի գիւղի դպրոցը ուսում առնելէ ետք՝ Հալէպ ղրկուած, եւ ուր արհեստի դրուած էր. ի բնէ ուշիմ ու սրամիտ շուտով տիրացած է արհեստին եւ փոխադրուած Խարբերդ, ուր իր քեռայրին հետ սկսած է դերձակութիւն ընել։

Ինչպէս ըսի, պզտիկ հասակէն որբ մնացած ըլլալով՝ իր մօր գթառատ պաշտպանութեամբ եւ աշխատութեամբ մեծցած, շուտով ծանր հոգերու ներքեւ մտաւ իր պատանեկութեանը մէջ իսկ, ու մայրիկին ստիպումներուն վրայ՝ ամուսնացաւ իր տասնեւութ տարեկան հասակին մէջ։

Խարբերդ Մէզրէի մէջ իրեն համար համեստ դիրք մը շինած էր արդէն ու նիւթապէս գրեթէ դարձած էր բարեկեցիկ, երբ վրայ հասաւ ուրիշ դժբախտութիւն մը — քեռայրին մահը ու այդպիսով քրոջ զաւակներն ու քոյրն ալ որբ մնացած՝ եկան բարդելու Քեռիին մտածումները։ Այսպիսի ծանրածանր պարագաներու մէջ՝ ան որոշեց երթալ Ամերիկա եւ այնտեղ աշխատիլ՝ թեթեւցնելու համար իր հոգերը։ Շուտով Խարբերդ ունեցած գործը ցրուելով անցաւ քանի մը ընկերներու հետ պանդխտութեան...։

1891ին երբ արդէն Երզրումի եւ Պոլսոյ յեղափոխական անդրանիկ շարժումները սկսած էին, Քեռին դեռ կը գտնուէր Խարբերդ, ուր եւ այդ թուականին մտաւ Մէզրէի Հնչակեան մասնաճիւղին մէջ։ Շատ երկար չտեւեց եւ մեկնեցաւ Ամերիկա։ Ճանապարհին թէ Պոլիս, ան իր ճամբորդ ընկերներով միասին քանի մը անգամ ձերբակալուելէ ու ազատուելէ ետք՝ վերջապէս հասան Ամերիկա, 1891 Հոկտեմբերի վերջերը։

Այն ատեններն Ամերիկայի մէջ Հնչակեան Մասնաճիւղ Ուստր քաղաքէն զատ մէկ երկու քաղաքներու մէջ հազիւ գոյութիւն ունէր, թէեւ ամէն տեղ ալ անհատ Հնչակեաններ կային։

Մեր Քեռին Ամերիկա հասնելուն՝ անմիջապէս գործի անցաւ՝ Սամուէլ անունով Տիգրանակերտցի դերձակի մը մօտ եւ հոն քանի մը տարիի չափ աշխատելէ յետոյ՝ արդէն առանձին գործի սկսելու վիճակին հասած էր, իր նիւթական դիրքը հետզհետէ բարեկարգելով՝ հայրենիքին մէջ իր ունեցած պարտքերն ալ վճարեց։

1893ին Սասնոյ կոտորածը, ինչպէս շատ մը երիտասարդներու, նոյնպէս Քեռիին ազնիւ զգացումներ գրգռեց, ու ամէն օր ան կ'ուզէր հայրենիքի ազատագրութեան դաշտը նետել ինքզինքը 1894ի վերջերը, երբ Պոսթոնի մէջ կամաւորներու խումբերը սկսան կազմակերպուիլ՝ Քեռին առաջինը եղաւ, որ արձանագրուեցաւ ու անմիջապէս, մեկնելու պատրաստութիւն յայտնեց։

Քեռին փափկակազմ ըլլալով ընկերները ընդհանրապէս եւ նոյն ատենուան Հնչակեան ներկայացուցիչ ընկեր Նշան Կարապետեանը մասնաւորապէս՝ շատ պնդեցին ու աղաչեցին որ ետ կենայ ան իր մտադրութենէն, որովհետեւ անդին ունէր ընտանիք մը եւ 5–6 որբեր, որոնք իրենց ապրուստին համար իրմէ զատ ուրիշ մէկը չունէին։ Օրերով փորձեցին համոզել, որ ետ կենայ իր մտադրութենէն, բայց ատոնց եւ ոչ մէկը կրցաւ համոզել զինք. ան մտադրած էր անպայման իր կեանքը ի սպաս դնել հայրենիքի ազատագրութեան գործին։ «Ամբողջ ազգով որբ ենք կ'ըսէր, անոնց քով ո՞ւր կը մնայ մեր 4–5 որբերը։» Այսպէս իր գործը տակնուվրայ ըրաւ, ապագայի բոլոր նիւթական ակնկալութիւնները առ ոչինչ համարեց, ու նախընտրեց քարերու վրայ, լեռներու ստորոտը կամ անտառի մը մէջ անօթի ու ծարաւ մնալ հայրենիքի սիրոյն, քան տունը կենալ ու անխռով կեանք մը անցընել։

1895 Յունուար 10ին էր որ Քեռին խումբ մը ընկերներու հետ ձգեց Ամերիկան ու մեկնեցաւ Լոնտոն, նախ Հնչակեան կեդրոնէն ստանալու հարկ եղած հրամաններն ու հրահանգներն ու մեկնելու դէպի հոն, ուր իրենց մայրերն ու քոյրերը եւ հայ եղբայրները անձկանօք կը սպասէին իրենց։ Հայրենիքի սիրով եւ համամարդկային գաղափարով առլեցուն՝ անոնք պիտի սուրային հոն, ուր իրենց ազգակիցները կ'ապրէին կեանք մը, որ բացի կեանք ըլլալէ ամէն ինչ էր...։

Վե՛հ եւ վսե՛մ էր անոնց նպատակը, սուրբ ու ազնիւ անոնց գործը, պաշտելի՛ ու խնկելի՛, անոնք կատարեալ գիտակցութիւնը ունէին այդ նպատակին, այդ գործին, ինչպէս նաեւ անգիտակ չէին իրենցմէ պահանջուած զոհողութեանց։ Գիտէին թէ ի՛նչ տանջանքներ, ի՛նչ նեղութիւններ կը սպասեն իրենց, գիտէին թէ թերեւս բանտը, թերեւս կախաղանը, թերեւս թշնամիին գնդակը պիտի ըլլայ իրենց ինկած բաժինը։ Բայց այդ գիտակցութիւնը կարծես զգլխած էր զանոնք եւ գինովցուցած, որովհետեւ այդպիսով իրենք իրենց պարտականութիւնն էր որ պիտի կատարէին. անոնք պիտի սրբէին արցունքներն իրենց քոյրերուն, մայրերուն ու եղբայրներուն, անոնց տանելի կեանք մը պիտի ստեղծէին, այդ իսկ բաւական էր. իրենց միակ վարձատրութիւնը պիտի ըլլար տեսնել նպատակին հասնիլը, գաղափարին տարածուիլը, հայ ժողովուրդի ազատագրումը։ Ո՛հ, քանի՜ն երջանիկ էին անոնք...։

(Շար. 1)

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ 1915»

(ՓԱՐԻԶԱՀԱՅՈՑ ՄԵԾ ՀԱՒԱՔՈՅԹԸ)

Մեծ Եղեռնի յիսնամեակին առթիւ, Կիրակի, Նոյեմբեր 7ին, Հայագիտական Ուսմանց Կեդրոնը կը ներկայացնէր Փարիզի «Փլէյէլ» մեծ սրահին մէջ «ՀԱՅԱՍՏԱՆ 1915»՝ աննախընթաց լուսարձակում պատկերացնող 1915ի ցեղասպանութիւնը։

Առաջին անգամ ըլլալով, հայ երիտասարդաց կազմակերպութիւն մը 3000 ՄԵԾԱԴԻՐ ՈՐՄԱԹՈՒՂԹԵՐ կը զետեղէր Փարիզի և արուարձաններու պատերուն վրայ։

Առաջին անգամ ըլլալով, 2500 հոգինոց սրահ մը կը լեցուէր ծայրէ ի ծայր, արտակարգ մասնակցութեամբը երիտասարդ սերունդին և բազմաթիւ գաղիացիներու, մինչ հարիւրաւոր անձեր կը ստիպուէին դառնալ ետ։

Առաջին անգամ ըլլալով Ֆրանսական կառավարութիւնը կը ղրկէր իր պաշտօնական ներկայացուցիչը, Պր. Մոռէթ–Պուանի։ Ներկայ կը գտնուէին նաև նախկին Նախարար Օկարտ, անդամ Տնտեսական և Ընկերային Խորհուրդի, Պր. Էտուար Տըփրէօ՝ Միացեալ Ընկերվարական Կուսակցութեան Նախագահ, Պր. Լէոն Մագգաս՝ յոյն դեսպան, ի դիմաց Եւրոպայի Խորհուրդի, և այլ անձնաւորութիւններ։

Առաջին անգամ ըլլալով նաև, բացառիկ վաւերաթուղթեր ու փաստանկարներ, հաւաքուած մատենադարաններէն ու միջազգային դիւաններէն, կը ցուցադրուէին արդիական ձեւով։ Զայնաւոր լուսարձակումներուն առաջին մասը պիտի պատկերացնէր բուն 1915ի Եղեռնը, մինչ երկրորդ մասին մէջ պիտի պարզուէին անոր հետեւանքները և յիսնամեակի տօնակատարութիւններն ու ցոյցերը։

Տոքթ. Գէորգ Խայիկեան, իր ոգեւորիչ բանախօսութեան ընթացքին՝ տեղահանութիւնները նկարագրելէ ետք, կը յիշեցնէր որ այդ ցեղասպանութիւնը կարելի չէր մոռացութեան տալ՝ մինչեւ որ հատուցում տրուի Հայ ժողովուրդին, իսկ Պր. Յակոբ Նազարեան կը հաստատէր անոր հողային իրաւունքները։

Յաւարտ երեկոյթին, յանուն 2500 ներկաներուն, հեռագիր մը կը ղրկուէր Անքարայի կառավարութեան։ Կը պահանջուէր մասնաւորաբար Թուրք կառավարութենէն, որ ընդունէր եղելութիւնը, դատապարտէր այդ ցեղասպանութեան հեղինակները հրապարակաւ, և հետեւաբար անհետացնէր Կ. Պոլսոյ «Յաւիտենական Ազատութեան» բլուրին վրայէն — «Հիւրրիյէթի Էպետիէ Թեփեսի» — յուշարձանը, որ նուիրուած է Թալէաթ փաշային՝ Թուրքիոյ Ներքին գործոց Նախարար 1914–1918 և գլխաւոր կազմակերպիչ 1915ի ջարդերուն։

Հայագիտական Ուսմանց Կեդրոն

Հեռագիր. համար 333083

Փարիզ, 1965 Նոյեմբեր 8, ժամը 18

Վսեմափայլ Տիար Սիւլէյման Տեմիրէլ, Նախագահ Թրքական հանրապետութեան խորհրդարանի, Անքարա:

Հայագիտական Ուսմանց Կեդրոնը, թարգմանը հանդիսանալով հազարաւոր հայոց և գաղիացիներու Կիրակի 1965 Նոյեմբեր 7ին, Փարիզի Փլէյէլ սրահին մէջ հաւաքուած, կը պահանջէ ցեղասպանութեան մասին Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան միջազգային համաձայնութիւնը ստորագրող Թուրք կառավարութենէն.

— Որ պաշտօնապէս ընդունի հայ ժողովուրդին դէմ գործադրուած ցեղասպանութիւնը 1915ի Թուրք կառավարութեան կողմէ.

— Որ հրապարակաւ դատապարտէ այդ ջարդերու պատասխանատուները.

— Որ պարզեւէ այդ եղեռնի գլխաւոր կազմակերպիչին՝ Թալէաթին՝ քաշուած չիրիմ մը, աւելի յարմար միջազգային բարոյականի կանոններուն, և հետեւաբար անհետացնէ իր յուշարձանը, որ կը գտնուի Թուրքիոյ պատուուած բարեկարգիչին՝ Միդհատ փաշայի դամբանին քով, Կ. Պոլսոյ «Յաւիտենական Ազատութեան» բլրան վրայ։

Հայագիտական Ուսմանց Կեդրոն

ՀՈԳԵՐ...

Հոգե՛ր, հոգե՛ր,
Ծանր ու թեթեւ,
Կը ննջէք գիս՝
Վերստին...

Ձեր տանջանքը,
Ձեր սխուր երգ,
Մեր գոյութեան
Համերգին...

Դո՛ւք էութեան
Մեր վարդակերտ
Շրջանակին
Սեւ եզրեր՝

Առանց ձեզի
Ի՞նչպես ժպտին
Խինդ օրերու
Վառ գոյներ...:

ՎԱՀԱՆ ՉԷՉԷՆԵԱՆ

«ՊԱՅՔԱՐ» ԵՌԱՄՍԵԱՅԻ ԱՄՐԱՆ ԹԻՒԸ

(Շար. Դ. էջէն)

կանը թարգմանած է Յ. Ա., Վերժին Էքսէրճեան կը գրախօսէ Ալեքսանդր Սոլժենիծի «Օր մը Իվան Տենիսովիչի կեանքէն» վէպը, հրատարակուած Խրուշչովի օրով։

Խ. Մարկոսեանի «Վերելքի Տենչ» ատանաւորէն ետք Արամ Երեմեան կը խօսի գերասան Միհրդատ Ամերիկեանի մասին (1843–1879)։ Ասոր կը յաջորդեն անտիպ նամակներ Արփիարէ, Տեմիրճիպաշեանէ, Աբէլեանէ, Պարթեւեանէ ու Համլիկ Թումանեանէ։ Հանդէսին այս թիւը կը վերջանայ գրական և գեղարուեստական չահեկան լրաքաղով:

«Պայքար» Եռամսեայի այս թիւն ալ զայն խմբագրողին կարողութեանց համապատասխան գոհացուցիչ հաւաքածոյ մըն է, աշխոյժ և զանազանեալ։

Հ. Ժ.

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Եօզկաթլեան ընտանիք՝ իր հաւաքական հայրենադարձութեան առթիւ կը նուիրէ. —

Հայկ. Ընթերցասրահին	*ե. դ.* 200
«Զահակիր»ին	100

«ԶԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պր. Կարապետ Թերզեան (Աղեքս.) մէկ տարուան «Զահակիր» կը նուիրէ իր սիրելի եղբօր Գրիգոր Թերզեանին (Մոնրէալ)։

Տիկին Նուարդ Նշանեան մէկ տարուան «Զահակիր» կը նուիրէ իր զաւկին Արմենակ Նշանեանին (Երեւան)։

ՃՇԴՈՒՄ

«Զահակիր»ի 107րդ թիւին մէջ, էջ Բ., Հարսանիքի տեղեկատուութեան մէջ, Տիկին Լիզա Զուպուքճեան անունը պիտի ըլլայ Տիկին Աշխէն Զուպուքճեան։

ՓԵՇՏԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Պուտափեշտ, 15 Նոյ. 1965

Անցեալ շաբթու քաղաքս ժամանեց խաղաղութեան Սովետական Պատգամաւորութիւնը, որուն մաս կը կազմէր քաղաքացի Ընկեր Հայրեան, Լուսաւորութեան նախարար Ս. Հայյասանի։

Պատգամաւորութիւնը իջեւանած էր քաղաքիս «Ռեկալ» մեծ պանդոկը։ Հազիւ իմացած անկէ, քաղաքիս հայ գաղութէն պատուիրակութիւն մը գնաց՝ բարի գալուստ մաղթելու։ Այս պատուիրակութեան մաս կը կազմէին՝ Պուշլիք Յովսէփ (հունգարահայ), քաջ հայախօս եւ Վենետիկի Ս. Ղազարի վանքէն շրջանաւարտ Դանլօ Տիրամերեան (իրաքահայ), որ տեղւոյս մէջ շարժանկարի օփերաթօր է, եւ այս տողերը գրողը։

Պանդոկի սպասման սրահին մէջ կը մնայինք, երբ Ընկ. Հայրեան, ժպտումերես, մուտք գործեց, ողջագուրուեցաւ մեզ հետ։ Մօտ երեք ժամ տեւակցեցանք իրեն հետ: Յարգելի ընկերը գոհացուց մեր հարցասիրութիւնը մայր հայրենիքի մասին եւ զովացուց կարօտի մեր պապակը, սիրայօժար, առանց յոգնելու։ Ինք եւս ուրախ էր, որ այսպէս, հեռուներն նետուած հայեր, դեռ չեն մոռցած իրենց մայր հայրենիքը:

Հրաժեշտի պահուն՝ Ընկեր Հայրեան ըսաւ. «Ուրախ եմ որ ծանօթացայ Պուտափեշտի հայ գաղութին եւ անձամբ համոզուած գոյացուցի անոր հայրենասիրութեան մասին։ Աշխատեցէք ներգաղթել Հայաստան, հոն է բոլորիս փրկութիւնը եւ երջանկութիւնը»:

***

Անցեալ շաբաթ՝ Պուտափեշտի մէջ տեղի ունեցաւ փինկ-փոնկի համեւրոպական մրցում, եւրոպացի երեք վարպետներ եկած էին մրցելու տեղւոյս ուժերուն հետ։ Սրահը լիքն էր։ խաղացողներէն իւրաքանչիւրը ճիգ կ'ընէր ախոյեանի տիտղոսին տիրանալու: Դիտողները սրտատրոփ կը սպասէին արդիւնքին։

Յանկարծ պարզուեցաւ հրաշալի մէկ պատկեր։ Վարդանեան անունով սովետահայ 15 ամեայ պատանի մը շահեցաւ առաջնութիւնը, պարտեցնելով ներկաները: Թերթերը, առանց բացառութեան, մեծ գովեստով խօսեցան հայազգի Վարդանեանին մասին։

Այս առթիւ, կը յիշեցնեմ «Զահակիր»ի ընթերցողներուն, որ Հունգարիոյ Աթոմի Ֆիզիքայի նախագահը հունգարահայ մըն է, Վարդերես Վիլմոշ անունով: Ան հպարտ է հայկական ծագումին համար։

ՀՐԱՆԴ ՍԱՐԳԻՍ ՌՇՏՈՒՆԻ

(«Զահակիր»ի սեփական թղթակից)

Յ.Գ. — Յաջորդով՝ Նոյ. 29ի տօնակատարութեան մասին:

«ԱՆԱՀԻՏ»Ը ՀԻՒՐ Է ՄԵՏԱՔՍԱԳՈՐԾՆԵՐԻՆ

(Շար. Գ. էջէն)

ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ ՔԱՂԱՔԻ, ՃԱՄԲԱՐՆԵՐԻ ԵՒ ՄՕՐ ՈՒ ՄԱՆԿԱՆ ՏԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ծաղկաձոր... Լեռնային, անտառապատ փոքրիկ քաղաք՝ փըռուած ծաղիկների ձորում։ Սա Հայաստանի զովաշունչ, գեղատեսիլ անկիւններից մէկն է։ Ամռան ամիսներին Ծաղկաձորում իրենց հանգիստն են անցկացնում Երեւանի, ինչպէս և մեր հանրապետութեան միւս քաղաքների ու գիւղերի շատ դպրոցականներ։

«Գարուն», «Ալիք», «Զանգակ», «Փարուանա» ճամբարների կողքին, բաւականին մեծ տարածութեան վրայ փռուած է Շահումեանի մետաքսի գործարանի ճամբարը՝ ամառանոցային հինգ շէնքերով։ Մետաքսագործների հարիւրաւոր երեխաներ թարմանում են, կազդուրւում ծաղիկների հեքեաթային աշխարհում։ Այս տարի մետաքսագործները երեք ամսով գրաւել են նաև Ծաղկաձորի դպրոցի շէնքը. գործարանի մանկապարտէզի սաներն են հանգստանում այնտեղ։ Ազատ օրերին մետաքսագործները ինքնաշարժներով մեկնում են Ծաղկաձոր՝ իրենց երեխաներին տեսնելու և իրենց հանգիստն անցկացնելու զովաշունչ բնութեան մէջ։ Տղամարդկանցից մի քանիսը գնում են իրենց տիկիններին այցելութեան. պիոներական ճամբարներից բացի Ծաղկաձորում է նաև հանրապետութեան մօր ու մանկան հանգստեան տունը՝ իր մի քանի շէնքերով։ Փոքր երեխաներ ունեցող կանայք էլ զուրկ չեն մնում։ Նրանց հանգստի համար ստեղծուած են բոլոր պայմանները։

Մետաքսագործուհիները տունն էլ են «նուաճել»։

Հետաքրքիր էր անցնում մայրիկների առօրեան. Նրանք ըզբաղւում են խաղերով, կինոնկարներ դիտում, կազմակերպում են համերգներ, զբօսապտոյտներ, հիւր են գնում պիոներներին... Երեխաները չեն խանգարում. Նրանց մասին հոգացողներ կան։ Գործուածքային բաժանմունքի ջուլհակուհի Արմենուհու որդիները պիոներական ճամբարում են, ինքն էլ երկու տարեկան Ալիսիկի հետ մօր ու մանկան տանն է։ Գեղեցիկ բնութեան գրկում տասներկու օրեայ հանգիստը քիչ չէ։ Ձեռս բաւարարւում, ուղեգիրը աւելացնել տուր եւս 12 օրով։

Այս տարի արհեստակցական միութիւնների ուղեգրերով երկրի տարբեր առողջարաններն են մեկնել 39 մետաքսագործ, 130ը ամառնային հանգիստն անց են կացրել հանրապետութեան հանգստեան տներում, 50ից աւելի բանուորուհիներ եղել են միօրեայ և երկօրեայ հանգստեան տներում, շատերը թուրիսթական ուղեգրերով մեկնել են Միութեան խոշոր քաղաքները, ծանօթացել պատմական նշանաւոր վայրերին, յուշարձաններին։ Գործարանի արհեստակցական միութենական կոմիտէն բաւականին գումար է տրամադրել զբօսապտոյտների կազմակերպման համար։

Վաղ առաւօտից մինչեւ երեկոյ ծաղիկների քաղաքում յորդում են ուրախ երգն ու ծիծաղը. Պիոներական թմբուկն ու շեփորը կենդանացնում են անդնդախոր ձորերն ու մթին անտառները։

(Շար. 3)

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

16 ԴԵԿՏ. 1965

ՖՈՒԹՊՈԼ

ՋԱՄԱԼԵՔ-ԹԵՐՍԱՆԱ 1-1

Անցեալ Ուրբաթ, Գահիրէի մէջ տեղի ունեցաւ չատ հետաքրքրական մրցում մը՝ Գահիրէի երկու զօրաւորագոյն խումբերուն միջեւ (Զամալէքի և Թերսանայի) և վերջացաւ հաւասար արդիւնքով։

Ա. կիսախաղին հետաքրքրական խաղարկութիւն մը ցոյց տուին երկուստեք և քանիցս յարձակումներ տեղի ունեցան՝ սպառնալով երկու բերդերուն ալ և 23րդ վայրկեանին Մուսթաֆա Ռիատ անցնելով Ահմէտ Մուսթաֆայէն՝ ուժգին և ինքնավստահ հարուածով մը գնդակը տեղաւորեց Շահինի բերդին մէջ ու Ա. կիսախաղը վերջացաւ 1ով 0՝ ի նպաստ Թերսանայի։

Բ. կիսախաղին երկու խումբերուն ալ խաղարկութիւնը փոխուեցաւ և անոնք սկսան խաղալ չատ մեծ կոչտութեամբ, ինչ որ ներելի չէ, մինչեւ որ Էֆֆաթ՝ 36րդ վայրկեանին նշանակեց Զամալէքի ի նպաստ հաւասարութեան կէտը և արդիւնքը անփոփոխ մնաց մինչև վերջաւորութիւնը։

ԱՀԼԻ ԿԸ ՅԱՂԹԷ ՍԷՔՔԱ ՀԱՏԻՏԻ 2-0

Մրցումը սկսելէն առաջ Ահլիի դաշտը լեցուած էր մարզասէրներով, որոնք եկած էին ներկայ ըլլալու իրենց խումբի նոր կազմին խաղարկութեան։ Խումբը երկուշաբթէ ի վեր կը գտնուէր Զօրակայանը՝ Մուշիր Ապտէլ Հաքիմ Ամէրի հրամանով։

Ծիչդ ժամանակին մրցումը սկսաւ բուռն ծափահարութիւններով, ու անմիջապէս՝ Ահլին անցաւ յարձակողականի, մերթ ընդ մերթ սպառնալով Սէքքա Հատիտի բերդը և հանդիպելով զօրաւոր պաշտպանողականի մը, որ կասեցուց այդ յարձակողականը. բայց 27րդ վայրկեանին՝ Ահլիի խմբապետ Ռիֆաաթ էլ Ֆանակիլի անցուց գնդակը Ուսամայի (սուտանցի նոր խաղացող), որ ղայն անցուց Մոհամմէտէնի, որ իր կարգին գնդակը տեղաւորեց Սէքքայի բերդը՝ ապահովելով Ահլիի Ա. կէտը։ Այս տեսնելով՝ Սէքքայի խաղացողները անցան հակայարձակողականի, բայց ամէն յարձակողական եւ քչուեցաւ շնորհիւ Ապու Դէտայի, Տերպինի, Միմի Ապտէլ Համիտի և Իպրահիմ էլ Քէպերի (սուտանցի նոր խաղացող) ու Ա. կիսախաղը վերջացաւ 1ով 0՝ ի նպաստ Ահլիի։

Բ. կիսախաղը սկսաւ նոյն թափով երկուստեք, բայց քանի մը վայրկեան յետոյ Ահլիի խաղը քիչ մը դանդաղեցաւ ու այս առիթէն օգտուելով Սէքքայի խումբը բաւական սպառնաց Ահլիի բերդին։ Ահլիի խումբը շուտ սթափեցաւ ու դարձեալ սկսաւ յարձակողականի և 27րդ վայրկեանին Մոհամէտէն ստացաւ գնդակը ու տեղաւորեց Սէքքայի բերդին մէջ, ապահովելով Ահլիի Բ. կէտը։

33րդ վայրկեանին Սէքքայի ամենախորամանկ խաղացող Ապու Սէրիհ բարձրացուց գնդակը բերդին առջեւ ու Սէքքայի ամենակարճ խաղացող Նախլա գլխու ուժգին հարուածով մը գնդակը դուրս հանեց ու վերջին վայրկեանին Սէքքայի խմբապետ Քամալ Էթման յառաջացաւ գնդակով ու անցնելով Ապու Դէտայէն հարուածեց գնդակը ուժգնօրէն, բայց դուրս ելաւ ու վերջացաւ այս գեղեցիկ մրցումը՝ 2ով 0 ի նպաստ Ահլիի. ուրեմն այս զօրակայանի մէջ անցած ժամանակը չատ մեծ օգտակարութիւն ունեցաւ Ահլիի խաղացողներուն։ Մաղթենք որ այս նոր ոգիով շարունակեն անոնք յաջորդ մրցումները՝ բարձր պահելով իրենց անունը։

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԵԳԻՊՏ. ԲԱՆԱԿԻ ԽՈՒՄԲԸ ՊԷՅՐՈՒԹ ՊԻՏԻ ԱՅՑԵԼԷ

Սաֆայի հրաւէրով կազմակերպուած ֆութպոլի մրցումներուն համար Պէյրութ պիտի գայ նաև Եգիպտոսի բանակի խումբը Դեկտ. 26–30ին, կը գրէ «Արարատ»։ Եգիպտ. պատուիրակութիւնը բաղկացած պիտի ըլլայ 18 հոգիէ, որոնց մէջ կան Ահմէտ Քասէմ, Հասան Շազլի (Թերսանա), Ահմէտ Էֆֆէթ, Մոհմ. Եհիա, Սամիր Քաթիպ. Նապիլ Նասէյր (Զամալէք), Եուսրի Ահմէտ (Իսմայիլի), Սայէտ Քաթալ (Օլիմփիք), Մունիր Ժիրիս (Մասրի), Թահա Իսմայիլ (Ահլի), Մահմուտ Պաքր Ուաքատ (Օլիմփիք), Մոհմ. Ս. Համամա (Մահալլա), Հասան Իպրահիմ (Փ. Ֆուատ), Սէիտ Ապպաս Սէիտ (Պանք Միսր)։

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Տիկին Մարի Վանեան (Խարթում) իր ողբ. ամուսնոյն Շաւարշ Վանեանի յիշատակին կը նուիրէ 250 ս.դ.։

Օր. Մատլէն Ճիհանեան (Աղեքս.) իր ողբ. ծնողաց յիշատակին կը նուիրէ 100 ե.դ.։

Օր. Վիվիան Ճամճեանի ընդ Պր. Հրաչ Սիմոնեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ՝ փան խնդակցութեան Տէր և Տիկին Աստուր Պալեան կը նուիրեն 100 ե. դ.։

Առ ի գնահատութիւն թերթիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, Պր. Գէորգ Տէյիրմէնճեան (Աղեքս.) կը նուիրէ 100 ե.դ.։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Նոյեմբեր 29ի հանդիսութեան ընթացքին և առ ի գնահատութիւն, տեղւոյն վրայ եղած են հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

Բ. ՑԱՆԿ

Ոմն (Մ.Յ.)	ե.դ. 500
Տէր և Տիկին Ն. Պալաեան	500
Տէր և Տիկին Զ. Պալաեան	500
Տէր և Տիկին Հ. Օհաննէսեան	300
Տէր և Տիկին Ե. Վեցիկեան	300
Տէր և Տիկին Կ. Տէմիրճեան	200
Տէր և Տիկին Խ. Թաշգարուլեան	200
Տէր և Տիկին Վ. Գազանճեան	200
Ոմն. (Վ.Պ.)	200
Պր. Արմենակ Էլպէկեան	100
Պր. Գրիգոր Նիկողոսեան	100
Պր. Պերճ Թերզեան	100
Պր. Յովհաննէս Եաղճեան	100
Պր. Խոսնակ Շամլեան	100
Պր. Նորայր Տէօվլէթեան	100
Պր. Եդուարդ Զարդարեան	100

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ

ԳԱՀԻՐԷ

Շաբաթ, 18 Դեկտեմբեր 1965, կ.ե. ժամը 9.15ին

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԺԱՊԱՒԷՆՆԵՐՈՒ

ա) Երեք գեղեցկուհիները

բ) ՍԻՐՏԸ ԵՐԳՈՒՄ Է (Հայախօս գունաւոր ժապաւէնը)

Ներկայացուցչութեամբ Վահրամ Փափազեանի, Հրաչեայ Ներսէսեանի, Ասթիւր Այտընեանի և Օր. Լ. Յովհաննիսեանի։

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԷՆ ԵՏՔ՝ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱՒ 1966 Ի ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ

★ «ԵՐԵՒԱՆ» ★

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

ԳՈՒՆԱՏԻՊ 12 ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՎ,

ՆՈՒԱԶԱԳՈՅՆ ԳԻՆ 30 Ե. Դ.

«ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

4 ԳՈՅՆԵՐՈՎ, «ՕՖՍԷԹ» ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՀԱՅՐԵՆԻ ՆԿԱՐ ՄԸ 35 × 50 ՍՄ. ՄԵԾՈՒԹԵԱՄԲ

Վիմագրութիւն՝ արուեստագէտ ՍԻՄՈՆ ՍԱՄՍՈՆԵԱՆԻ

եւ 50 × 15 սմ. ամսաթերթիկներով

ՆՈՒԱԶԱԳՈՅՆ ԳԻՆ՝ 50 Ե. Դ.

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

جهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م" - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 109 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1965 ՀԱՏԸ ՋԵՐՈՒԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. عدد رقم ١٠٩ – الخميس ٢٣ ديسمبر ١٩٦٥

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

عيد النصر والحلف

(العيد التاسع لهزيمة العدوان الثلاثى)

ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ԵՒ ՈՒԽՏԻ ՏՕՆԸ

(ԵՌԵԱԿ ՅԱՐՁԱԿՄԱՆ ՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ 9ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ)

Դեկտեմբեր 23ի Յաղթանակի տօնը բացառիկ նշանակութիւն ունի ոչ միայն Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան, այլ ամբողջ աշխարհի ժողովուրդներուն համար։

Այդ օրը ապացուցուեցաւ անգամ մը եւս, որ, երբ ժողովուրդ մը իր հողին վրա՛յ է եւ երբ իր պատիւին տէ՛ր կը կանգնի, ի՛նչ ալ ըլլայ իր ոյժը, ապա ի՛նչ ալ ըլլայ իր վրայ յարձակողին կամ յարձակողներո՛ւն ոյժը, որեւէ յափշտակութիւն կամ բռնագրաւում չի՛ կրնար տեւականանալ...

1956 Յունուար 16ին, այն ատեն դեռ գնդապետ, Կամալ Ապտէլ Նասէր հռչակեց Եգիպտոսի Հանրապետութեան Սահմանադրութիւնը, որուն բնագիրը հրատարակուեցաւ Պաշտօնաթերթին մէջ (թիւ 5 Բ.)։ Յունիսին տեղի ունեցաւ բրիտանական բոլոր ուժերուն պարպումը եւ հեռացումը Եգիպտոսէն։ 18էն 23 Յունիս՝ ժողովուրդը մեծ ցնծութեամբ տօնեց այս պատմական եղելութիւնը: Յունիս 23ին՝ գնդապետ Կամալ Ապտէլ Նասէր ընտրուեցաւ Հանրապետութեան Նախագահ, ժողովուրդի քուէներուն 99,9 առ հարիւրով։ Իսկ Սահմանադրութիւնը վաւերացուեցաւ 99,8 առ հարիւր ձայնով։ Յեղափոխութեան Խորհուրդը լուծուեցաւ եւ կազմուեցաւ քաղաքիական դահլիճ մը։ Ժողովուրդը տէրն էր իր երկրին՝ բացարձակ ամբողջականութեամբ։

1956 Յուլիս 26ին, այսինքն՝ Յեղափոխութեան Դ. տարեդարձին օրը, կատարուեցաւ առաջին ամենամեծ ազգայնացումը. Սուէզի Ջրանցքի Ընկերութիւնը դարձաւ պետական կազմակերպութիւն:

Ինչպէս գիտենք, Սուէզի Ջրանցքը կը շահագործուէր —իր կառուցման թուականէն՝ 1869էն ի վեր— անանուն ընկերութեան մը կողմէ, որուն բաժնեթուղթերուն մեծամասնութիւնը (Խտիւ Իսմայիլի մախումներուն հետեւանքով) անցած էր բրիտանացիներուն եւ գաղիացիներուն ձեռքը։ Ուրեմն, Եգիպտոսի եկամուտին մէկ մեծագոյն մասը կ'երթար օտարականներուն ու երկիրը կ'ենթարկուէր զրկանքի: Շահագործումը պայմանագրուած էր 100 տարուան համար: Սակայն, ազատ Եգիպտոսը աւելորդ սեպեց օտար շահագործումի այդ միջոցին տալ աւելի երկար կեանք, ու վերջ դրուեցաւ անոր։

Հաւար փրթաւ եւրոպացի դրամատէր-բաժնետէրերուն մօտ, յատկապէս բրիտանացի, ֆրանսացի եւ իսրայէլացի կապիտալիստներ, որոնք Իտընի, Կի Մոլէի եւ Պէն Կուրիոնի իրենց կառավարութիւնները մղեցին զինեալ յարձակումի մը՝ ընդդէմ Ջրանցքի Փօտին։ Անոնք շատոնց կը սպասէին նման առիթի մը, արդէն երկրէն ներս, տնտեսական –ելմտական– առեւտրական մարզին մէջ ստացած ըլլալով Արաբական Յեղափոխութեան արդար կարգադրութեանց հարուածը։

31 Հոկտ. 1956ին, եռեակ ուժերու խուժում մը սկսաւ Փորթ-Սայիտի վրայ։ Բրիտանական, ֆրանսական եւ հրէական գունդեր ցամաքելան Եգիպտական հողի վրայ ու անխիղճ յարձակողականներով մինչեւ 6 Նոյեմբեր՝ գրաւեցին Փորթ-Սայիտը, Կազան եւ Սինայի թերակղզին։ Ս. Միութեան, Եուկոսլաւիոյ եւ Հնդկաստանի վերջնագիրներուն յաջորդեց ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին որոշումը, որ նախայարձակ ապերատները կանգ առնեն: Արիաբար դիմադրած էին եգիպտական բանակը եւ ժողովուրդը, յատկապէս Փորթ-Սայիտի մէջ, որ կոչուեցաւ Հերոս Քաղաք, արաբական Ստալինկրատը։

Հասաւ միջազգային ոստիկանական ոյժ՝ ի Սուէզ եւ 47 օր ետք, բրիտանացիներն ու ֆրանսացիները դուրս հանուեցան երկրէն։ Իսրայէլեան գունդեր դեռ կը յամառէին մնալ Կազայի եւ Աքապայի շըրջանին մէջ՝ ի հեճուկս ՄԱԿի բոլոր ժողովուրդներուն որոշման (թէ պարտ էին հեռանալ) եւ ճաղկումին։ Եթէ աւելի մնային, ինքզինքը վերագտած եգիպտական բանակը ստիպուած պիտի ըլլար ուժի դիմելու:

Եւ ահա՛, 23 Դեկտ, 1656ին, իսրայէլեան գունդերն ալ կ'ունենային իրենց անփառունակ նահանջը եւ ԱՄՀի հողը բոլորովին կը մաքրուէր թշնամի տարրերէ: Եւ այդ օրը կը հռչակուէր Տօ՛ն Յաղթանակի։

Բնական է, այս անարգ յարձակման հետեւանքով, բռնագրաւուեցան եռեակ թշնամիներուն պատկանող կարգ մը առեւտրական-ճարտարարուեստական ձեռնարկներ եւ հաստատութիւններ, ու ազգայնացուեցան։

(Շար. տեսնել էջ 2)

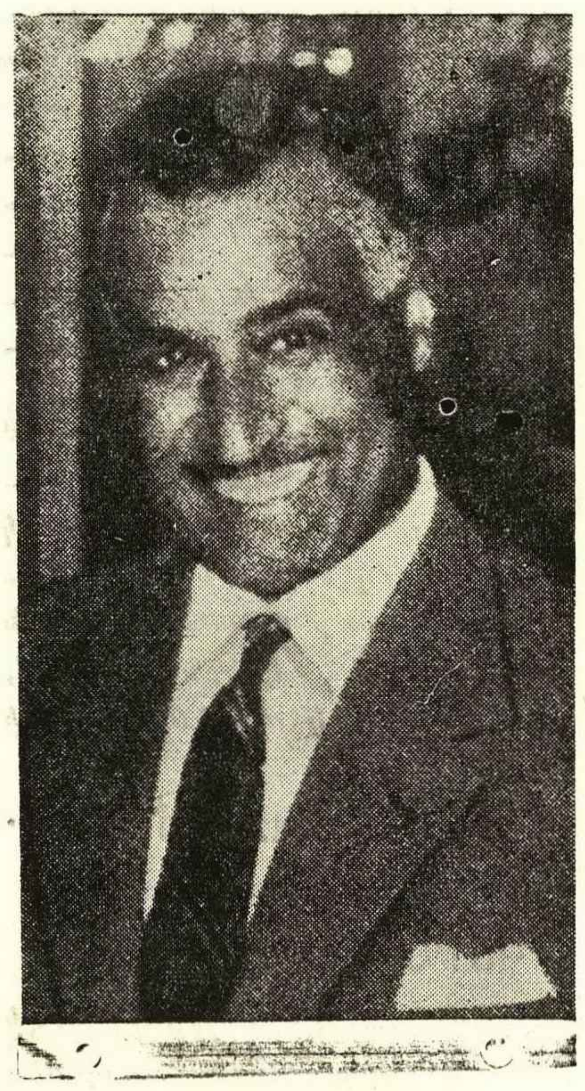
ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՕՐԸ ՓՈՐԹ-ՍԱՅԻՏԻ ՄԷՋ

Երեքշաբթի առտու, աննախընթաց խանդավառութեամբ, Փորթ-Սայիտի ժողովուրդը դիմաւորեց Նախագահ Ապտէլ Նասէրն ու իր ընկերակիցները եւ Հերոս Քաղաքին մէջ մեծ շուքով տօնեց յաղթանակի 9րդ տարեդարձը։

Նախագահը, նախ, «Շուհասա» հրապարակին վրայ ծաղկեպսակ զետեղեց անծանօթ զինուորի յուշարձանին, ապա ներկայ եղաւ զինուորական տողանցքի մը ու յետոյ մեծ սրահի մը՝ Երիտասարդական փառատօնին։

Կէսօրէ ետք՝ նաւահանգիստին մէջ, ծով իջեցնելու արարողութեան նախագահեց՝ «Սալահէտտին» եւ «Մինիէ» նաւերուն։ Յետոյ ներկայ եղաւ Արաբ Ընկերվարական Միութեան սարքած ժողովրդական մեծ միթինկին՝ «Էլ-Նասր» (Յաղթանակ) հրապարակին վրայ, ուր եւ խօսեցաւ կարեւոր ճառ մը:

Նախագահը իր այս ճառին մէջ նախ խօսեցաւ արաբ կնոջ դերին մասին, արաբ մարդուն կողքին՝ ընկերային, տնտեսական եւ մշակութային տեսակէտէն: Գիներու բարձրացման, դեղերու եւ կրթական ձեռնարկներու մասին արտայայտուելէ յետոյ, ներկայացուց կացութիւնը 1956ի եռեակ յարձակումէն առաջ, եւ մեր յաղթանակը ու յաղթանակին յաջորդող գործերը, Ջրանցքին ազգայնացման օգուտները, մեր յարաբերութիւնները եւրոպական տէրութեանց հետ: Ծանրացաւ Բարձր Ջրամբարի իրականացման եւ ապագայ բարիքներուն՝ ամէն մարզի մէջ։ Խօսեցաւ նաեւ Անգլիոյ հետ մեր նոր խզումին մասին: Անդրադարձաւ Եմէնի խնդիրներուն եւ Լոնտոնի տեղեկատուութեանց վրայ՝ յայտնեց որ ԱՄՀ պատրաստ է կայսերապաշտ ամէն զրոյի դիմագրաւելու: Ու հաւատք եւ

յոյս յայտնեց ու մաղթանքներ ըրաւ՝ արաբ ժողովուրդի բարօրութեան եւ յաղթութեան համար։

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

Ամէն տարի աւելի կարեւորութիւն ստացող եւ ծաւալող այս տօնին 11րդ տարեդարձը տօնակատարուեցաւ Շաբաթ, 18 Դեկտ. 1965ին Գահիրէի համալսարանի մեծ սրահին մէջ։

Կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր: Ան ըսաւ, որ մեր յոյսն ու ապաւէնը գիտութիւնն է. անհրաժեշտ է որ մեր ծրագիրները կազմուած ըլլան գիտական յղացումով, գիտական սկզբունքներով, գիտական դրութեամբ եւ գիտական գործադրութեամբ:

Ապարէզ պիտի տանք նոր սերունդին, որ զարգանայ առաւելագոյն չափով: Մեր արտադրութիւնն ու տնտեսութիւնը գիտական հիմունքներ պիտի ունենան։ Արտասահման ուսանելու գացող մեր երիտասարդները պէտք է կապ պահեն հայրենիքի հետ: Համագումարները օգտակար են: Գիտութիւնը անցեալը կը կապէ ապագային: Եւ մեր առաքելութիւնը պիտի մնայ ձգտումը՝ հասնելու լոյսին եւ գիտութեան:

Բազմաթիւ նուէրներ, շքանշաններ, պատւոյ վկայագիրներ տրուեցան գիտական, գրական, գեղարուեստական գործիչներուն:

Մեծ գրագէտ եւ փիլիսոփայ Տոքթ. Թահա Հիւսէյն, որ առողջական պատճառով կը բացակայէր հանդէսէն, Սալահ էլ Տահէրի ձեռամբ (սենեկապետ Նախագահութեան) իր տան մէջ ընդունեցաւ Նախագահին բարեմաղթութիւնները եւ Նեղոսի Կարգին Մեծ Շքանշանը։

ՏԸ ԿՈԼ՝ ԿՐԿԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀ

Կրակի, 19 Դեկտ. 1965, իր գլխաւոր մրցակից Ֆրանսուա Միթերանի վրայ յաղթանակ տանելով՝ Զօր. Շառլ տը Կոլ կրկին ընտրուեցաւ Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահ, ժողովուրդի 20 միլիոն քուէներուն 55 առ հարիւրովը։

Ընտրութիւնները անցան բնականոն պայմաններու մէջ, ինչպէս 5 Դեկտեմբերինը։

Շառլ տը Կոլ, արաբներու բարեկամ Նախագահ մը հանդիսացաւ Ա. շրջանին։ Կը յուսացուի որ ան խորացնէ իր կապերը Արեւելքի հետ:

ՄԱՄԼՈՅ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Անցեալ շաբթու, 400 լրագրողներու ընդհ. ժողովը ընտրեց Մամլոյ Սենտիքային նոր վարչութիւնը։ Նախկին Նախագահ Հաֆըզ Մահմուտ Նախագահ վերընտրուեցաւ 386 ձայնով, Անոր կողքին՝ վարչութեան միւս անդամներն են՝ Շերիֆ Ֆամ, Մահմուտ Սելիմա, Համէտ Տոնիա, Եուսէֆ Ֆիքրի եւ Մոհմ. Էլ Լէյսի։

«Ջահակիր» կը շնորհաւորէ Մ.Ը.ի նոր վարչութիւնը եւ կը մաղթէ բեղուն գործունէութիւն.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ի նոր խմբագրատան պաշտօնական բացումը պիտի կատարուի ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 23ի ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՏՕՆի թէյասեղան-հանդիսութեամբը, Հինգշաբթի, 23 Դեկտեմբեր 1965, երեկոյեան ժամը 8ին, 25 Շարա Պէյտաք, Օփերայի շէնքին ետեւը։

Հանդիսութեան կը նախագահէ վիճակիս Առաջնորդ Տ. ՄԱՄԲՐԷ Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ։

Մուտքը մասնաւոր հրաւիրատոմսով։

Կազմակերպիչներ՝
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՆԵՐԻ 4-ՐԴ ԿԱՐԱՒԱՆԸ ՀԱՍԱՒ ՊԱԹՈՒՄ

Պաթում, 29 Նոյեմբեր 1965

Վերջին մէկ ամսում, համարեա ամէն շաբաթ, Աջարիայի մայրաքաղաքը ջերմ ու գրկաբաց դիմաւորում է օտար ափերից տուն վերադարձող հայերին, հիւրընկալում նրանց հարազատի պէս և ճանապարհում դէպի Սովետական Հայաստան։ Իսկ հայերը գալիս են քարաւան-քարաւանի ետեւից։

Այսօր, Հայաստանում սովետական իշխանութեան հաստատման 45ամեակի օրը, նաւահանգստում խարիսխ ձգեց «Լիտվա» նաւը, որով հայրենիք են վերադառնում 92 ընտանիք ներկայացնող 404 հայեր։ Նրանցից 108ը գալիս են Եգիպտոսի Ալեքսանդրիա և Գահիրէ քաղաքներից, իսկ 296ը՝ Սիրիայի Հալէպ, Ղամշլու, Սալախիէ, Այնարաբ, Սալամ-Ալէյքում բնակավայրերից։

Եւ ամէն անգամ, երբ հեռաւոր երկրներից հայեր բերող նաւը մօտենում է ափին, բաժումեցինները ականատես են լինում սրտառուչ ու յուզիչ տեսարանների։ Երեւանի մանկավարժական ուսումնարանի դասատու Արմենակ Նշանեանը, որը Եգիպտոսից հայրենիք է վերադարձել 1960 թուականին, 5 տարուայ բաժանումից յետոյ այսօր դիմաւորում է մօրը։ Մայրը գրկել էր որդուն և երկար ժամանակ բաց չէր թողում նրան. 17 տարուայ անջատումից յետոյ իրար են հանդիպում նաև Մազիգեան եղբայրները՝ Յակոբն ու Կարապետը։

Նաւահանգստում տեղի ունեցաւ հայրենադարձների ժամանմանը նուիրուած միտինգ, որը բացեց Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների սովետին առընթեր արտասահմանից վերադարձող հայերի ընդունման և տեղաւորման կոմիտէի Նախագահի տեղակալ Խ. Մոսինեանը։ Հայաստանի կոմպարտիայի Կենտկոմի Հայկական ՍՍՌ Գերագոյն սովետի Նախագահութեան և Մինիստրների սովետի անունից նա բարի գալուստ մաղթեց սովետական երկրի նոր քաղաքացիներին։ Եգիպտահայ և սիրիահայ հայրենադարձներին ողջունեցին նաւաշինատաւորներիղեպուտատների Էջմիածնի շրջսովետի գործկոմի Նախագահ Հր. Սեդրակեանը, նոյն շրջանի Նորակերտի սովխոզի տնօրէն Յ. Այվազեանը, Բաթումի թիւ 12 միջնակարգ դպրոցի 9րդ դասարանի աշակերտուհի Մ. Պողոսեանը։

— Անչափ շնորհակալ ենք,— իր յուզիչ ելոյթում ասաց եգիպտահայ հայրենադարձ Սարգիս Սարգսեանը.— Մենք երախտապարտ ենք սովետական կառավարութեանը, կոմունիստական պարտիային, սովետական բոլոր մարդկանց այն բանի համար, որ օգնեցին մեզ վերադառնալ մեր պապերի երկիրը։

Մի քանի օր Բաթումում մնալուց յետոյ եգիպտահայ և սիրիահայ հայրենադարձները յատուկ գնացքով կուղեւորուեն դէպի Հայաստան։ Նրանք կը տեղաւորուեն Կիրովականում, Լենինականում, Արովեանում և Էջմիածնի շրջանի սովխոզներում։

Թղթակից Հ.Հ.Գ.

ԻՐԱՆԱՀԱՅ ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԱՒԱՆԸ

Նոյ. 30ին, յատուկ գնացքով, Թեհրանէն Ջուլֆա հասած է իրանահայ հայրենադարձներու այս տարուան առաջին կարաւանը։ Անոնք դիմաւորուած են Ներգաղթի Յանձնախումբի անդամներուն կողմէ։ Ինքնաշարժի վարիչ-մեքենագէտ ներգաղթող Բախշի Ղարիբեան, որուն ընտանիքը բաղկացած է 6 հոգիէ, ըսած է.—

— Մարդու բոլոր զգացումներէն ամենամեծը հայրենի հողի կարօտն է։ Այդ կարօտն է որ մեզ բերաւ հայրենիք։ Մենք կուզանք մեր բոլոր ուժերը նուիրաբերելու Ս. Հայաստանի բարգաւաճման։

Աղասի Միրանեան եւս ելոյթ ունեցած է և շնորհակալութիւն յայտնած։

Դեկտ. 2ին՝ կարաւանը հասած է Հրազդան ու կը հաստատուի հոն։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Եգիպտոսի արաբ ժողովուրդը վերջին անգամ մը եւս ճաշակեց դրամատիրական կայսերապաշտութեան զուլումը, բայց կրկին յաղթանակեց՝ շնորհիւ իր կորովի բանակին և ֆետայիներուն։ Եւ, նորագոյն պատմութեան մէջ, անգամ մը եւս ապացուցուեցաւ, որ կարելի չէ ուրիշին տունը մտնել բռնի, անոր օճախը քանդել, անոր զաւակները բնաջինջ ընել, և մնալ անպատիժ։ Աշխարհ գիտէ, որ Իտընի և Կի Մոլէի քաղաքական ասպարէզները վերջ գտան այս անօրակելի դաւին հետեւանքով։ Ու Բրիտանիա և Ֆրանսա, որոնք շահեր ունէին դեռ երկրին մէջ ու քաղաքացիներ, մեծապէս տուժեցին ատկէ։

Ապացուցուեցաւ անգամ մը եւս, որ ժողովուրդ մը երբեք անպարտելի է իր հողին վրայ, երբ ներկայ է իր տան մէջ, բահով-բրիչով անգամ կրնայ դիմադրել յափշտակիչին։ Ամէն յափշտակում խիստ առժամեայ է, երբ հողին տէրը ներկա՛յ է իր հողին վրայ։ Արաբ ժողովուրդը, վերջին անգամ մը եւս, գիտցաւ իր պատիւին և իր հողին տէր կանգնիլ ու անոնց տէրը մնալ։

Յաղթանակի այս տօնը, որ պերճախօս դաս մը կը բերէ բոլորին, և այս տօնի ոգին, վստա՛հ ենք, որ պիտի աճի, բազմապատկուի ու պիտի իրագործէ այն միւս ազատագրութիւնը, որ սեղանին վրայ է։

Ըսել կ'ուզենք, ՊԷՏԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԻ ՆԱԵՒ ՊԱՂԵՍՏԻՆԸ ու պիտի յանձնուի իր արաբ տիրոջ։

Այդ ոգին է, նաև, որ զգաստութեան պիտի բերէ դեռ աշխարհակալ պետութիւնները։ Այդ ոգին է, միշտ, որ ծունկի պիտի բերէ ամէն կարգի ջարդարարներն ու յափշտակիչները, ըլլան անոնք օսմանցի թուրք, խորայելացի սիոնիստ, փորթուկալցի գաղութարար թէ եանքի կայսերապաշտ։

Դեկտ. 23ի Յաղթանակի տօնը, արաբ ժողովուրդին համար հպարտանքի տօն, անոր բարեկամներուն համար ուրախութեան օր ըլլալով մէկտեղ, բոլոր անիրաւուածներուն ու մեզի համար ալ պայքարի ուխտի նորոգման օրն է՝ ընդդէմ ամէն կարգի յափշտակութեանց, բռնագրաւումներու և ընդդէմ գաղութարարութեան։ Ուխտի նորոգման օր՝ վասն իրաւունքներու ճանաչման ու վերստացման։

Կեցցե՛ն Դեկտ. 23ը կերտողները։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

Հինգշաբթի, 16 Դեկտ.ին, խմբագրատանս մէջ հաճոյքն ունեցանք ընդունելու այցելութիւնը՝ Պէյրութի մեր ընկեր Յակոբ Սիւաճեանի (ոսկերիչ)։

Ընկեր Յակոբ Սիւաճեան որդին է Կեսարիոյ մէջ կախաղան հանուած 11 հերոս-նահատակներէն Հնչակեան Հաճի Ակոբի։ Ան ծնած է հօրը նահատակումէն ետք և գինք կոչած են ողբ. հօր անունով։ Մեծ եղբայրը և ինք, իրենց մօրը հետ, Եղեռնէն անմիջապէս ետք ապաստանած են արտասահման, ազատելու համար տաճկական ոճրագործներու հետապնդումէն։

Պէյրութի մէջ, իբրեւ ընտիր արհեստաւոր, ընկ. Յակոբ Սիւաճեան նշանակելի դիրք շինած է իրեն համար։ Իբրեւ անդամ ոսկերիչներու Սենտիքային, ընտրուած է, սոյն սենտիքային կողմէ, Լիբանանեան Սենտիքաներու Ֆետերասիոնին վարչութեան անդամ, ու իր այս հանգամանքով, իբրեւ պատուիրակ, կը մասնակցի Գահիրէի մէջ 14 Դեկտ.ին բացուած Արաբ Գործաւորներու Սենտիքաներու Համաշխարհային ընկերակցութեան Խորհրդաժողովին, որուն պատուիրակութիւններ ղրկած են՝ Յորդանան, Ալճերիա, ԱՄՀ, Սուտան, Իրաք, Ատէն, Պաղեստին, Քուէյթ, Լիբիա, Հիւս. Լիբանան, Լիբանանեան Անկախ Սենտիքա և Սուրիա։

Ընկեր Սիւաճեան տեղեկութիւններ տուաւ մեզի՝ այս Խորհրդաժողովին և Լիբ. հայ կեանքին մասին. և փոխադարձաբար՝ ուրախացաւ մեր գաղութի և շրջանակի գործունէութեան վերահասու ըլլալով։ Պիտի խօսինք խորհրդաժողովին մասին՝ յաջորդով։

Ընկեր Սիւաճեան Պէյրութ վերադարձաւ Երկուշաբթի 20 Դեկտեմբեր։ Բարի ճանապարհ և յաջողութիւն կը մաղթենք մեր ընկերոջ։

ՏԻԿՆԱՆՑ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՃԱՇԿԵՐՈՅԹԸ

Գալուստեան Ազգ. վարժարանի Տիկնանց Խնամակալութիւնը գեղեցիկ գաղափարն ունեցած էր, վարժարանին վերակառուցուած եւ արդիականացած ճաշարանին բացման առթիւ, ճաշկերոյթի մը շուրջ հրաւիրելու գաղութին կրթասէր ազգայինները, Ուրբաթ 17 Դեկտ. 1965, կէսօրին։

Ներկայ էին՝ թեմիս Ս. Առաջնորդ Տ. Մամբրէ Արքեպս. Սիրունեան, Առաջ. Փոխն. Տ. Ս. Ա. Քհնյ. Շահարեան, Տ. Եուսիկ Քհնյ. Նշանեան, վարժարանի հոգաբարձուներ մամուլի ներկայացուցիչներ, խնամակալութեան հիմնադիրներէն Օր. Ղազիկեան, ծնողներ եւ այլ հրաւիրեալներ։

Համեղ ու առատ ճաշի սպասարկութենէն ետք՝ խօսեցաւ Ս. Հայրը, գնահատեց խնամակալութեան նախանձախնդիր գործը եւ կոչ ուղղեց ազգայիններու զօրավիգ կանգնիլ։

Տիկն. Խնամակալութեան ատենապետուհի Տիկ. Տ. Թերզեան ներկայացուց զեկոյց մը՝ 1929էն ի վեր խնամակալութեան գործունէութեան շուրջ։ Ապա բազմաթիւ հրաւիրեալներ՝ թենիաբեր նուիրատուութիւններ ըրին։

Հրաւիրեալները մեկնեցան շնորհակալութիւն յայտնելէ եւ մաղթանքներ ընելէ ետք։ Զ. Պ.

ԱՊԱՔԻՆՈՒՄ

Ցաւով կը տեղեկանանք, որ Գահիրէի ազգայիններէն՝ Ամենայն Սրբոց Ազգ. Գերեզմանատան մատուռին բարերարը ու Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի շքանշանակիր և մեր բարեկամ պր. Զարեհ Սագայեան վերելակի մէջ ցաւալի արկածով մը վիրաւորուած է ոտքէն և անկողնոյ կը ծառայէ։

Ուրախութեամբ հաստատեցինք սակայն, որ պր. Սագայեան բուժուելու վրայ է արդէն։ Կատարեալ ապաքինում կը մաղթենք մեր բարեկամին։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅԻ ԿԵԱՆՔ

ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԻ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

«Տիգրան-Երկաթ» Մշակութային Միութիւնը կազմակերպած էր Վեհ. Վազգէն Ա.ի գահակալութեան 10րդ տարեդարձին հանդիսութիւնը Սայէս Տարվիշ թատրոնին մէջ, Կիրակի 5 Դեկտ., կ. ե. ժամը 4,30ին։

Խուռներում բազմութիւն մը լեցուցած էր սրահը։

Պր. Յ. Փիանտարեան բացումը կատարեց գեղեցիկ ճառով մը, որուն հետեւեցաւ Բարսեղ Գարբալեան՝ կարդալով արաբերէն ուղերձ մը։

Հետզհետէ արտասանեցին եւ մեներգեցին պրք. Գ. Քիւփէլեան, Մ. Գարանֆիլեան, Բ. Գարբալեան, Գ. Փարթամեան, Հ. Մամուրեան, Տիկ. Հ. Վիկէր-Կարապետեան, Օրդ. Ա. Մամուրեան, Ա. Օրջանեան, եւ Վ. Հացունի։ Բոլորն ալ տուին իրենց կարելին եւ խնկապէս իրենց գիրենք գերազանցեցին գեղարուեստական բաժնին մէջ։ Իսկ մասնաւոր յիշատակութեան արժանի են մեներգուհի Օր. Վերա Հացունի եւ դաշնակահար Պր. Ժիրայր Պարսումեան, որոնք գեղարուեստական բաժնին առանցքն էին եւ արժանացան երկարատեւ ծափերու։

Ետքը խմբերգներով հանդիսութեան փայլը աւելցուց «Թաքուլ Ալթունեան» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Մօ. Եդուարդ Յակոբեանի եւ դաշնակի ընկերակցութեամբ անխոնջ Տիկ. Շաքէ Իփէքեանի։ Երգչախումբին կրօնական եւ հայրենասիրական հոգեպարար երգերը եւ Մօ. Յակոբեանի վարպետ ղեկավարումը առինքնեցին հանդիսականները։

Պր. Համբարձում Գարայեան կուռ ճառով մը Վեհափառին արժանիքները թուեց։

Գերշ. Տ. Զաւէն Եպիսկ. Չինչինեան հրապարակով երախտագիտութիւն յայտնեց Վազգէն Ա.ի զինք եպիսկոպոսական օծման արժանացուցած ըլլալուն համար եւ ոգեշնչուած՝ երկարօրէն անդրադարձաւ Վեհափառին շինարարական, եկեղեցական եւ խաղաղասիրական գործունէութեանց շուրջ։

Տ. Չինչինեան Սրբազան յիշեց, որ Հայաստանի կրօնից նախարարը ճաշկերոյթի մը մէջ ըսած է. «Բաժակս կը վերցնեմ կենացը հայ ժողովուրդին, որ Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի նման մեծ զաւակ է ծնած»։ Շարունակեց. «Հայաստանեայց Եկեղեցիի այսօրուան կենսունակութիւնը շատ բան կը պարտի Վեհափառին։ Ես ականատես եղայ նաեւ՝ վերածաղկող հայրենիքին, որ վերելքէ վերելք կ'երթայ եւ հաւա՛տք ունի իր ապագային . . . : Շինարար ձեռքեր մի՛շտ դալար մնան։ Փա՜ռք Հայաստանի՛ն որ անցեալի փոշիներէն վերականգնած իր նոր փառքը կը կերտէ»։

Պր. Միհրան Թոզաքլեան կատարեց հանդէսին փակումը՝ շնորհակալութիւն յայտնելով ներկաներուն եւ հանդէսին յաջողութեան իրենց մասնակցութիւնը բերողներուն եւ կարդաց հեռագիր մը Վեհափառին ուղղուած։

Եգիպտահայոց Ս. Առաջնորդ Տ. Մամբրէ Արք. Սիրունեան հրաւիրուեցաւ առօրքով փակելու հանդէսը։ Սակայն իր հայրենի տպաւորութենէն պատմեց հակիրճ եւ բաղդատութիւն կատարեց իր տեսած 1933ի Հայաստանին եւ 1965ի Հայաստանին միջեւ։ Եւ եզրակացուց, որ Հայաստանի ժողովուրդը միշտ գոհ է, ուրախ եւ կը յառաջդիմէ կեանքի բոլոր մարզերուն մէջ։

ՄԿՐՏԻՉ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

«ԴԱՒԸ» Ի ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Անցեալ Չորեքշաբթի, 15 Դեկտ. 1965, կ.ե. ժամը 9.30ին Գահիրէի Հայ Գեղարուեստասիրաց Միութեան Թատերախումբին կողմէ բեմադրուեցաւ Ուոլթըր Հաքքէթի «Դաւը» թատերախաղը (3 արար). Թարգմանութիւն Արմէն Տատուրի, «Էզպէքիէ» թատերասրահին մէջ։

Անգլիական կեանքէ առնուած այս թատերգութիւնը բոլոր ներկաներուն հետաքրքրութիւնը լարուած պահեց մինչև խաղին վերջաւորութիւնը, երբ լուծուեցաւ առեղծուածը եւ գոհացում ստացան հանդիսատեսները։

Իրենց խիստ յաջող ելոյթովը ներկայացան, գաղութիս ծանօթ եւ սիրուած արուեստագիտուհի Այծեմնիկ Պօյաճեան, Փարթամեան, եւ Նազարէթ Ետիգարտաշեան։

Միւս դերակատարները՝ Օր. Մանուշ Աղամեան, ՊՊ. Միքի Գարանֆիլեան, Շաւարշ Գարանֆիլեան, Բիւզանդ Շղթայեան եւ Վարուժան Թորիկեան, ընդհանրապէս ունեցան յաջող խաղարկութիւն։

Բեմայարդարութիւնը վստահուած էր Տիկին Նորա Իփէքեանին, յուշարարութիւնը Պր. Նորայր Տէօվլէթեանին, որոնք իրենց յանձնուած պաշտօնները յաջողութեամբ կատարեցին։

Եգիպտահայութեան ծանօթ սիրող դերասան և բեմադրիչ Պր. Վահէ Պօյաճեանի հսկողութեանը ներքև բեմադրուած այս թատերգութիւնը 2 ժամէ աւելի գեղարուեստական վայելքով պարգեւեց ներկայ հոծ բազմութիւնը։

Նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք Գեղարուեստասիրացի Թատերախումբին և զայն բաղկացնող իւրաքանչիւր անդամին։

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏ ՄԱՆՈՒԿ ԲԱՐԻՔԵԱՆ ԿԸ ԾԱՓԱՀԱՐՈՒԻ ՊԻՐՄԻՆԿԸՄԻ ՄԷՋ

(*Սեփական Թղթակցութիւն «Ջահակիր»ի*)

Պիրմինկըմ, 1 Դեկտ. 1965

Կիրակի, 28 Նոյեմբեր 1965, երեկոյեան ժամը 7.30էն սկսեալ,

«Պիրմինկըմ քաղաքի Սինֆոնի Նուագախումբ»ը, Թաուն Հոլի մէջ տուաւ նուագահանդէս մը Հարոլտ Կրէյի ղեկավարութեամբ։ Անգլիական ընտիր հասարակութեան մը հետ հոն եկած էին նաև Պիրմինկըմի հայ փոքրաթիւ գաղութի անդամները, որովհետեւ օրուան մենակատարն էր մեր հայրենակից ջութակահար Մանուկ Բարիքեան։

Բարիքեան ծանօթ է հայաշխարհին, ինչպէս նաև միջազգային արուեստասէրներու աշխարհին։ Ան ծնած է 1920ին, ուսած է Լոնտոնի մէջ. իր առաջին պարգեւատրումը եղած է 1946ին Ժընեւի Միջազգային Մրցահանդէսին. ապա ան փայլած է իբրեւ «Ֆիլհարմոնիա Օրքեսթրա»ի լիտըր։ 1957էն ետք ան հռչակ շահած է իբրեւ մենակատար (սոլոյիստ) ու շրջած է բազմաթիւ երկիրներ, որոնց մէջ՝ Գերմանիա, Աւստրիա, Տանըմարք և Ս. Միութիւն՝ ուր

(Շար. տես էջ 5)

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

Ո՛Վ ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՐ…

Ա.

Ո՛վ մեր Հայրեր ու Մայրեր՝ նահատակներով լուսածիր,
Որ ապրեցաք հրաշքով, հրաշք՝ ձեր կեանքը ինքնին,
Ի՞նչպէս ըզգանք մենք ձեզ չափ զարկը մեր ժանտ ոսոխին,
Արժեւորենք ձեզի չափ մկրտութիւն ձեր կարմիր:

Ո՛վ մեր Նախնիք որ ինկաք գուպարին մէջ դիտապաստ,
Գիտեմ, կուլայ ձեր հոգին, մենք՝ զաւակները ձեր չար
Ատելութեամբ մը անյագ կը յօշոտենք երբ զիրար,
Ամէն փչող հովի դէմ երբ՝ կը բանանք առագաստ:

Բայց ներեցէք ա՛լ մեզի, թէ մեռելներ, թէ՛ ողջեր,
Գէթ հասկցէք, չենք կրնար երբ մենք մնալ անտարբեր
Օտարութեան հովերուն համբոյրներուն սիրաչեր:

Ու փոխանակ յոյսերու, օրօրներու քնաբեր,
Մեզ հասկցէք ու ապա պաղատեցէք Արարչին,
Տալ մեզ օճախ հարազատ, մեր տունն ու տեղն առաջին:

Բ.

Ո՛վ մեր Հայրեր նահատակ, մեր անցեալի պատմութեան
Շքեղագոյն էջերը կտակեցիք մեզ, գիտենք,
Ու ձեր պատգամը հզօր ա՛լ յստակ է հայութեան,
Այլասերման դէմ մեզի տրուած իբրեւ հատու զէնք:

Անցեալի փառքը սակայն, սխրանքները արտառուչ,
«Արի արանց» գործը վեհ, յաղթանակները բիւրապանծ,
Չեն բաւական փրկելու մեզ երախէն լայնաբաց
«Ճերմակ ջարդ»ին, ուր կ'իյնանք հաշիւներով նենգ ու փուճ:

Օտարութեան ծովերուն վրայ զերթ նաւ մը անղեկ
Երբ կը կորսուինք ազգովին, մեր շուրջը վիհ ու խաւար,
Երբ Հայ Հոգին պատնէշող ամրոցները մէկ առ մէկ

Վայրի հովեր կը սարսեն, աշնան ծառի մը պէս հէք,
Ո՛վ դուք Նախնիք եռամեծ, ո՛վ դուք Նախնիք վշտահար,
Մեղադրելու փոխարէն՝ լոկ մեր վրայ խղճացէք…

Գ.

Ո՛վ մեր Հայրեր, մեղադրանքն ձեր թող ըլլայ մեզ թեթեւ,
Քալել ուղիղ ձեր շաւղէն միշտ չենք կրցած մենք թէեւ.
Զի թէ կրցաք դուք պահել Հայու Հոգին հարազատ,
Թէպէտ երբեք չունեցաք դուք հայրենիք մը ազատ,

Բայց մի՛ մոռնաք, մի՛ մոռնաք, ո՛վ մեր Նախնիք վշտահար,
Թէ ունէիք շուրջը ձեր երկիր մը լի հայերով,
Սրբավայրեր հնամեայ, ոգու ամրոց ապահով,
Ու ոտքերուն տակը ձեր հայրենի հող կենարար:

Զէնքն իր հատու, արիւնոտ, թշնամին ձեր երէկի
Ձեր նիւթեղէն գոյութեան կ'ուղղէր լոկ ու աւելի
Որպալ առաջ չէր կրնար հարուածելու ձեր հոգին:

Սակայն այսօր բիւր զէնքեր նորատեսակ, դիւային,
Իրենց թիրախ դարձուցած են մեր հայու հէք հոգին,
Ու վտանգն է ահաւոր, չէ՞ որ խօսքն է Յիսուսին.

«Մի՛ զարհուրիք յայնցանէ՝ որք սպանեն լոկ մարմինն»:

Դ.

Ո՛վ մեր Հայրեր, ներեցէք ինձ, թէ եղայ յոռետես,
Ու կեանքին մէջ ըսփիւռքի տեսայ ամէն ինչ ես մութ.
Հայրենիքին մեր ծաղկեալ խօսքը եթէ չըրի ես,
Ճակատագիրն մեր զտայ եթէ դաժան ու անգութ.

Տեսայ մեր կեանքը տրտում՝ չորս ծագերուն արտերկրի,
Հայրենիքէն մեզ եկած խրախոյսի կանչը վեհ
Զի չի հասնիր մերթ անոնց, մերթ ալ ձեռքեր անարի
Զայն լռեցնել կը ջանան եւ կամ տարբեր ցոյց տալ մեզ.

Ո՛վ մեր Հայրեր, մեզ միայն մեղադրեցէք ա՛յն ատեն,
Ու անէծքներ կարդացէք լուսապայծառ ձեր կայքէն,
Երբ վէճերով անիմաստ, ելոյթներով տմարդի,

Երկրէն մեզի երկարած կամուրջները ոգեղէն
Կը խորտակենք. արտիս մէջ այդ անուղղայ մարդոց դէմ
Ատելութիւնն, ո՛վ Հայրեր, տեսէք ինչպէ՛ս կը յորդի.

ԳԷՈՐԳ Ս. ՃԻՆԻՎԻԶԵԱՆ

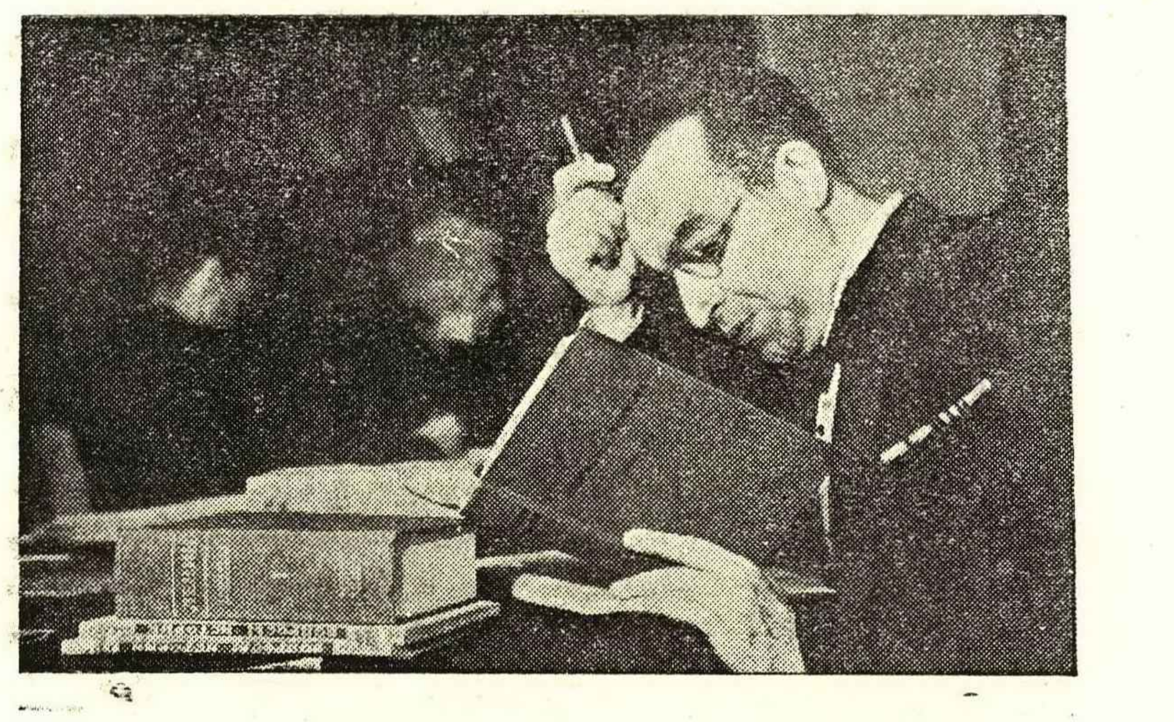
24 Ապրիլ 1965

ԱՍՄՈՒՆՔԻ ՄԵԾ ՎԱՐՊԵՏԸ՝

ՍՈՒՐԷՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆ

Սուրէն Քոչարեանը պատանի հասակից երազել է լինել դերասան, եւ դարձել էր։ Լաւ էլ դերասան էր։ Եթէ միայ՝ Քոչարեանն անշուշտ կ'աճէր և կը դառնար մեր բեմի վարպետներից մէկը, բայց երեւի ոչ այնպիսի արուեստագէտ,— գոնէ ես այդպէս եմ կարծում.— ինչպիսին որ եղաւ, երբ, հակառակ իր կամքի, ստիպուած էր թողնել թատրոնը։

Եւ դրա առաջին ներկայացուցիչը հայ իրականութեան մէջ Քոչարեանը եղաւ։ Եթէ, ի հարկէ նկատի չառնուեն այդ ասպարէզի անանուն նախնիները՝ միջնադարից կամ աւելի վաղ ժամանակներից սկսած։ Առաջինը ո՛չ միայն ժամանակագրական իմաստով, այլ նաև ընդգրկման ու կարողութեան չափով, ինչպէս նաև, որպէս գործի հիմնադիրը։

Վարպետ ասմունքող՝ Սուրէն Քոչարեան

Մի խօսքով՝ թատերական կեանքում տեղի ունեցած մի դիպուած ստիպեց Քոչարեանին բոլորանուէր յանձնուել ասմունքին։

Քոչարեանի համար գեղարուեստական ասմունքը արուեստի նոր աշխարհն էր, լուսաւորական աշխատանք, գիրքը՝ դէպի ժողովուրդը, բարձր գաղափարները, դէպի ժողովրդական լայն զանգուածները տանող մի խանդավառ գործունէութիւն։

Ասմունքի արուեստը տարբեր է դերասանի արուեստից։ Կան ընդհանուր եզրեր, բայց ասմունքը, որպէս արուեստի տեսակ՝ ուրիշ բնագաւառ է։

Կայ մի յատկանիշ, որ միայն Քոչարեանինն է։ Չեմ կամենում նրան հակադրել իր արուեստակից ընկերներին կամ թուանշաններ դնելով՝ դասակարգել հերթականութիւնն ըստ մեծութեան։ Ամէն մէկն իր գոյնն ու հմայքն ունի։

Ժամանակին լսել եմ Զակուշնյակին և այլեւս ոչ մի տպաւորութիւն դրան չի անցել։ Մէկ էլ Եախոնտովը։ Իմ խօսքն այդ մասին չէ, այլ այն, որ Քոչարեանը, իբրև բացառութիւն, ասմունքում է երկու լեզուով՝ և՛ հայերէն, և՛ ռուսերէն։ Բացի այդ, ոչ մի ասմունքող չունի ընդգրկման այնպիսի մեծ ծաւալ, ինչպէս Քոչարեանը, ոչ միայն ազգային՝ Աբովեանից մինչեւ Չարենց, ոչ միայն յունական, անցեալ և ներկայ, այլեւ համաշխարհային այնպիսի հեղինակներ, ինչպէս Հոմերոս, Ռուսթաւելի, Բոկաչչո, Շէյքսպիր։

Չեմ կարող, սակայն, թէկուզ մի երկու խօսք չասել նրա մի կատարման մասին, որը, ըստ իս նրա արուեստի գլուխ-գործոցն է։ Խօսքը «Մակակոյի» մասին է։ Եթէ Քոչարեանը ուրիշ ոչինչ չստեղծէր, լինէր միայն «Մակակոյի» հեղինակը, ապա դա էլ բաւական կը լինէր ճանաչելու նրան որպէս գեղարուեստական խօսքի իսկական վարպետի։

Սունդուկեանական տիպերը կերպարող դերասաններ քիչ չեմ տեսել։ Իմ բախտից՝ նոյնիսկ Վարդուհու Շուշանը և Գէորգ Տէր Դաւթեանի Գիգօն։ Տեսել եմ նաև նրանց տաղանդաւոր յետնորդներին՝ Ցասմիկին, Օլգա Գիւլազեանին, նաև Աւետ Աւետիսեանին, Գուրգէն Գաբրիէլեանին նոյնպէս։ Եւ վերջապէս իրեն՝ Քոչարեանին։ Ու չեմ ուզում թաքցնել, որ չափազանց քիչ ներկայացումներ, նոյնիսկ այդպիսի վարպետների կատարմամբ, Սունդուկեանական

(Շար. տես էջ 5)

Մասնաւոր «Ջահակիր»ին

«ԱՐԱՐԱՏ»Ը ԱՐԴԱՐԱՑՈՒՑ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՅՈՅՍԵՐԸ

ՎԱՀԱՆ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

1965 տարի՝ ֆութպոլի գծով յաղթանակի տարի եղաւ հայութեան համար։

Ամէն տարի Խ. Միութեան մէջ ֆութպոլի առաջնութեան մրցումներ տեղի կ'ունենան։ Ֆութպոլի խումբերը բաժնուած են երկու խմբաւորումներու։ Առաջին խմբաւորման վերջին տեղը գրաւող խումբը կ'անցնի երկրորդ խմբաւորում, իսկ երկրորդ խմբաւորման առաջին տեղը գրաւողը՝ Ա. խմբաւորում։

Ա. խմբաւորումը այս տարի կը բաղկանար 17 խումբերէ։ Ֆութպոլի ֆետերասիոնը որոշած էր երկրորդ խմբաւորում անցընել երեք ամենատկար խումբեր, իսկ անոնց տեղ բ. խմբաւորումէն ընդունիլ միայն ամենաուժեղը՝ այսինքն միայն մէկ խումբ։

Հայաստանի «Արարատ» ֆութպոլի խումբը, որ քանի մը տարիէ ի վեր կը գտնուէր Բ. խմբաւորման մէջ, և չէր յաջողեր անցնիլ Ա. խմբաւորում, այս տարի բուռն պայքարէ մը ետք գրաւեց առաջնութիւնը։

«Արարատ»ը խաղաց 30 մրցում։ Յաղթանակը շատ դժուար պիտի ըլլար, քանի որ Բ. խմբաւորումի 1–16 տեղերը գրաւող խումբերէն միայն առաջինին պիտի շնորհուէր Ա. խմբաւորում անցնելու պատիւը։

Հայրենի «Արարատ» ախոյեան խումբը

«Արարատ»ի մարզիկները ամէն ջանք ի գործ դրին և հասան պատուաբեր արդիւնքի, բայց ամենէն առաջ պէտք է շնորհաւորել աւագ մարզիչ Ֆալեանը, որ անցեալ տարի Պաքուէն հրաւիրուած էր Երեւան։ Ընկ. Ֆալեանր մէկ տարուան մէջ յաջողեցաւ հիմնովին փոխել խաղի թեքնիքը և խումբին որակը։

«Արարատ»ի մարզիկներն են. Հովիւեան, Անտոնեան, Գալուստեան, Պալիս, Գրիգորեան, Եղիազարեան, Սերոբեան, Մեսրոպեան, Չիրոյեան, Ցովսէփեան, Քավալենքօ և դարպասապաններ Ալապուժեւ ու Աբրահամեան։

16 խումբերուն մէջ «Արարատ»ի ուժեղագոյն հակառակորդը Ղազախստանի «Կայրաթ» խումբը։ Պէտք էր միշտ կէտերու առաւելութիւն ունենալ, և «Արարատ» երկար ժամանակ կրցաւ ունենալ այդ առաւելութիւնը և նոյնիսկ շրջան մը կրցաւ յաջորդաբար վեց յաղթանակ տանիլ։ «Կայրաթ»եթէ յաճախ չէր յաղթեր, բայց կ'արձանագրէր հաւասար արդիւնք և կը շահէր մէկական կէտ։ Վեցերորդ յաղթանակէն ետք «Արարատ»ը պէտք էր խաղար Կորքի քաղաքի «Վոլկա» խումբին հետ, վերջինոյն դաշտին վրայ։ Հայերը համոզուած էին երրորդ յաղթանակին վրայ, բայց այդպէս չստացուեցաւ։ Հիւսիսային Ռուսաստանի այդ քաղաքի կլիմայական պայմանները տարբեր էին և «Արարատ»ի տղաները այդ օրը խաղա-

(Շար. տես էջ 6)

Զրոյց մայրերու հետ

Սիրելի Անահիտ

— Կը զանգատիս, որ պզտիկ Ցասմիկդ՝ որ հիմա երկուք ու կէս տարու է՝ յաճախ արգելք կ'ըլլայ քու առտնին գործերուդ, որովհետեւ կ'ուզէ ինք՛ ալ ընել քու ըրածդ։ Անբնական ոչինչ կայ. ոչ միայն այդ տարիքի աղջնակ մը, այլ մանչուկ մըն ալ պիտի ուզէ տնական գործերու խառնուիլ։ Օրինակ, խմորով խաղալ, բանջարեղէն մաքրել, փոշի առնել, աւլել եւայլն: Անոնց համար մաքուր և աղտոտ չկայ, ոչ ալ ճիշդ և սխալ. կան միայն հետաքրքրական կամ ոչ հետաքրքրական բաներ: Ուստի, երբ վազելով խոհանոց կը հասնին, նախ պահիկ մը դիտելու համար է՝ թէ մայրիկը ի՛նչպէս հաւկիթ կը զարնէ գործիքով մը, որ կը դառնայ կլոր, կլոր, փրփուր յառաջացնելով և անմիջապէս յետոյ կը խնդրեն, կը պահանջեն և կը պարտադրեն որ իրենք ալ նոյնը ընեն։

Պէտք է գոհացում տալ իրենց այս բնական հետաքրքրութեան։ Գիտեմ, ժամավաճառութիւն է, բայց հարկ է համբերել։ Ո՞ր պզտիկ տղան կամ աղջիկը աւել չէ բռնած, ու փոխան փոշի հաւաքելու՝ զայն տարածած է այս ու այն կողմը. բայց ի՞նչ ընել. աւելն անգամ հմայք ունի անոնց համար։

Ի՞նչ ընելու է, ուրեմն: Քանի որ անկարելի է զիրենք հեռու պահել, գոհացում տալու է իրենց հետաքրքրութեան և ընդունիլ զիրենք իբրև պզտիկ բայց «շատ կարեւոր» օգնականներ։ Վստահ եղիր, որ երկու կամ երեք փորձէ ետք, իրենք պիտի հրաժարին ու դառնան իրենց սովորական խաղերուն, հանգիստ ձգելով մայրիկը։

Սիրով՝
ԱՍՏՂԻԿ

ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

«ԱՆԱՀԻՏ»Ը ՀԻՒՐ Է ՄԵՏԱՔՍԱԳՈՐԾՆԵՐԻՆ

ԼՌՈՒՄ ԵՆ ՀԱՍՏՈՑՆԵՐԸ

Շահումեանի Լենինականի անուան փողոցի վրայ, հենց մետաքսի գործարանի դիմաց մի ընդարձակ հրապարակ կայ։ Գործարանի Նորակառոյց մարզական հրապարակն է։ Շատ յաճախ այն զբաղեցնում են կանայք. պասքէթպոլիստուհիներն ու վոլէյպոլիսթուհիներն են նրանք. մարզւում են կամ մրցումների գուրս գալիս։ Մրցում են բաժանմունք-բաժանմունքի, տեղամաս-տեղամասի հետ: Այս մարզաձեւերը գործարանի կանանց համար հաճելի զբաղմունք են, հանգստի միջոց։ Սիրուած ձեւերից է յատկապէս շախմատը։ Մետաքսագործ-շախմատիսթները բաւականին յաջողութիւն ունեն։ Նրանք մասնակցում են նաեւ հանրապետութեան առաջնութեան մրցումներին։ Այս տարի Լենինականում անցկացուող հանրապետութեան ժողովրդային տնտեսութեան Խորհուրդի Թեթեւ արդիւնաբերութեան ձեռնարկութիւնների շախմատային մրցումներուն Շահումեանցի մետաքսագործները գրաւեցին առաջին տեղը, պարգեւատրուեցին վկայականներով եւ նուէրներով։ Կարգային շախմատիսթուհիներ Ազատուհին եւ Նինան հետաքրքիր դրուագներ պատմեցին իրենց թիմի ուղեւորութիւնների, ինչպէս նաեւ գործարանի մարզական կեանքի մասին։

Երբ լռում են հաստոցները, մետաքսի գործարանի ծառաչատ բակում տարածւում են երգի ու երաժշտութեան հնչիւնները։ Պատահում է այնպէս, որ մի քանի ինքնագործ խմբեր միաժամանակ են սկսում իրենց պարապմունքները։

Գործարանի էստրադային նուագախումբը (ճազ) լուրջ յաջողութիւններ ունի։ Այն յաճախ ելոյթներ է ունենում հեռուստատեսութեամբ, ձայնասփիւռով համերգներ է տալիս ինչպէս իրենց գործարանի, այնպէս էլ Երեւանի միւս ձեռնարկութիւնների աշխատողների համար։ Ինեսա Ստամբոլցեանն ու Ալլա Կարապետեանը խմբի երգչուհիներն են, երիտասարդ, չնորհալի աղջիկներ։

Եթէ լսէք մեր Ինեսայի «Մախմուր աղջիկը», Ալլայի «Երեւանեան գիշերները», կը կարծէք թէ մասնագէտ երգչուհիներ են.— ասում է գործող երկրորդ բաժանմունքի արհկոմիտէի նախագահ Թերեզա Ոսկանեանը։ Նա ոգեւորութեամբ է պատմում գործարանի կանանց հանգստի, մշակութային կեանքի մասին.

— Շաբաթուայ մէջ երկու օր ազատ ենք։ Այդ օրերին միշտ հետաքրքիր միջոցառումներ ենք կազմակերպում։ Կանանցից շատերը ընդգրկուած են ինքնագործ խմբակներում։ Ունենք կանանց երգեցիկ խումբ. Թատերականի մեծ մասն էլ կանայք են, ղեկավարը Թագուհի Եղիկեանն է։ Բանւորուհիներից Մելիքեան, Աննան, Վրէժուհին ժողովրդական գործիքների անսամպլում քանոն են նուագում։ Ունենք մանկական պարի եւ փողային խմբեր, որտեղ ներգրաւուած են մետաքսագործների երեխաները։ Այժմ այդ խմբերն այստեղ չեն. ամառուայ ամիսներին մեկնում Ծաղկաձոր։

Մայրիկներն ու հայրիկները այնքան շատ են լինում այդ խմբերի պարապմունքներին, որ իրենք էլ երեխաների հետ սովորում են պարել ու նուագել։ Պարի խմբակի չնորհալի սաներից են վերջին տարիներս Ցունաստանից հայրենիք վերադարձած Մարի ըՍտամբոլցեանի տղաները՝ Լեւոնը եւ Կիրակոսը։ Լեւոնը սովորում է 4րդ դասարանում, իսկ Կիրակոսը չնայած դեռ փոքր է, մանկապարտէզ է յաճախում։ Բայց խմբի մենակատարներից է։ Երեխաների յաջողութիւնը մեծ ուրախութիւն է պատճառում ծնողներին։

— Հայրենիք գալուց յետոյ, մեր զաւակների ապագան այլեւս հոգս չէ մեզ համար,— ասում է Մարին։

Աշխատանքից յետոյ, ազատ ժամերին բանուորուհիները զբաղւում են նաեւ ընթերցանութեամբ։ Գործարանն ունի երկու ժողովրդական եւ մէկ մասնագիտական հարուստ գրադարաններ, ընդարձակ ընթերցասրահ։ Շրջիկ գրադարանը աշխատանքի ժամերին էլ մտնում է բաժանմունքներն ու տեղամասերը, գիրք մատակարարում բանուորներին. Նրանց ընթերցած գրքերը փոխարինում նորերով։ Այդ գրադարանը հարկ եղած դէպքում լինում է նաեւ բանուորների բնակարաններում։

Մետաքսագործների համար ստեղծուած են մշակութային կեանքի նպաստաւոր պայմաններ։ Գործարանին կից գործում են բանեբիտ (բանուորական երիտասարդութեան) հերթափոխային միջնակարգ դպրոց եւ փրոֆեսիոնել-թեքնիքական ուսումնարան, որտեղ սովորում են հարիւրաւոր բանուոր, բանուորուհիներ։ Գործարանը աշխատողների համար կառուցել է յարմար բնակարաններով հինգ բարձրայարկ չէնքեր։ Մսուրի եւ մանկապարտէզների հին չէնքերի կողքին բարձրանում են նորերը։ Վերջերս գործարանի միջոցներով Շահումեանի Մայիս 9ի անուան փողոցի վրայ կառուցուեց մանկապարտէզի մի նոր չէնք եւս։ Աւելանում է նաեւ բնակելի չէնքերի թիւը եւ դեռ էլի կ'աւելանայ. չէ՞ որ 1966-67 թուականներին գործարանի աշխատաւորների թիւը կ'աւելնայ 2000ով, Նրանց նոյնպէս հարկաւոր է պայմաններ ստեղծել։

Հարուստ ու բովանդակալից է Շահումեանի Մետաքսի գործարանի աշխատողների առօրեան. հնարաւոր չէ պատմել ամէն ինչի մասին։

«Անահիտը» Սփիւռքի ընթերցողներին է ներկայացնում մետաքսագործների այդ համերաշխ ընտանիքի կեանքի մի մասը միայն, Նրա արժանի զաւակներից մի քանիսի հայրենանուէր գործերը։

(Շար. 4 և վերջ)

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԵՏ

«ԴԳԱԼ ՄԸ ՇԱՔԱՐ»

Ամերիկահայ գրող Սուրէն Մանուէլեանի պատմուածքներու նոր հաւաքածոն՝ «Դգալ մը Շաքար», լոյս տեսաւ Երուսաղէմի Ս. Յակոբայ վանքի տպարանէն, այս տարի։ 350 էջնոց այս հատորը հեղինակին երկրորդ գիրքն է. առաջինը՝ «Արգաւանդ Ակօսներ» ներկայանալի երկը, տպուած Պոսթըն 1949ին։

Սուրէն Մանուէլեան սփիւռքահայ միջին սերունդի պատկանող գրագէտ է, անոնցմէ՝ որոնք իրենց հետ արտասահման բերած են շատ մը բաներ հայ երկրէն, իբրեւ աւանդութիւն, բարք, տառապանք, լոյս եւ վրէժխնդրութիւն։ Անխուսափելի էր, ուրեմն, ամերիկեան փայլուն եւ խայտաբղէտ միջավայրին մէջ ապրելով ու թրծուելով մէկտեղ, այս գրողը հրաժարէր հին աշխարհէն ու չգրէր անոր մասին:

Այս անխուսափելիութիւնը կուգայ, անշուշտ հարազատութեան անգիտակցականէն կամ ենթագիտակցականէն, եւ հետեւաբար, այն պատկերները՝ որոնք վերցըւած են ամերիկեան կեանքէ, հարկադրաբար պիտի արձագանգեն ընդերքին, որ հարստութիւննէ միջին սերունդին, հիներուն, երէցներուն չաւիղէն քալելով։

Ջորս բաժին ունի Մանուէլեանի գիրքը՝ Մանկական աշխարհ, Դգալ մը շաքար, Ցեղին համար եւ Հայրենի հողին վրայ։ Գիրքը ձօնուած է Ապրիլեան Եղեռնի նահատակներուն։

Վերեւ յիշուած հրամակայանով, նոյնիսկ մանկական աշխարհէն վերցուած պատմուածքները կը պարունակեն հայուն ողբերգութիւնը եւ հայու ճակատագրին վերիվայրումները։ Ցեղին ձայնը եւ արեան տրոփը՝ ամենուրեք։ Առանց զգայացունց դէպքերու կամ առանց ինքնատիպ դառնալու մարմաջէն ծնած զարտուղութիւններու:

Խաղաղ գնացք, փոքրիկ յուզումներով, տրամաբանական եւ գրական ելքերով, ու դաստիարակչական հանգամանքով:

Մանուէլեանի հայերէնը մաքուր է, ճշգրիտ։ Ոճը՝ յստակ եւ սահուն։ Մանրամասնութիւններ կան, որոնցմէ կարելի էր հրաժարիլ ի շահ գործին եւ ի վնաս հրապարակագրականին։ «Հայրենի հողին վրայ» բաժինը չի նմանիր սովորական «Ճամբու նոթեր»ու: Պատմըւածքներուն պէս՝ այստեղ ալ, էջեր կան զորս կարելի է դասագիրքի մէջ առնել:

Հ. Ժ.

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՍՈՒԷՏԻՈՅ ՖԵՏԱՅԻՆԵՐԷՆ ՔԵՌԻ

Գրեց ԵՐՈՒԱՆԴ ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ (Ե. Սիսուան)

Խումբը հասաւ Լոնտոն, անոնց մէջ էր Սարգիս Պալաեանի քրոջ զաւակը՝ Շաւարշ Շիշմանեան, որ Քեռի կը կոչէր զինքը, ուրկէ բոլոր ընկերներն ալ «Քեռի» կոչել սկսան եւ այդ օրէն կոչւեցաւ «Քեռին» բոլոր ընկերներուն, բոլոր զինք ճանչցողներուն համար։

Լոնտոն հասնելուն՝ ընկեր Նազարբէկեան դիմաւորեց զանոնք ու առաջնորդեց Կեդրոն, ուր տեսնելով Սարգիս Պալաեանը տեսակ մը հեգնանքով հարցուց անոր. — «Քեռի՛, դո՞ւք ալ հերոս ըլլալ կ'ուզէք. բայց...» այդ «բայց»ը եւ հեգնանքը դառն վիշտ մը պատճառեցին անոր, սակայն ի վերջոյ ընկերներ կատակի վերագրեցին զայն ու այդպիսով Քեռին հանդարտեցուցին։ Ընկերները սակայն տեսակ մը հոգածութիւն ու մտահոգութիւն ունէին. կը մեղքնային անոր եւ յայտնապէս չէին ուզեր որ ան իրենց ընկերակցի, թէեւ միտք չունէին անկէ բաժնուիլ, որովհետեւ զայն կը սիրէին ջերմ ու անկեղծ կերպով. անոր ֆիզիքական կազմը միշտ աչքի առջեւ ունէին. կերպով մը հասկցուցին ընկեր Նազարբէկին, որ կարելին ի գործ դնէ համոզելու Քեռին՝ ետ կենալու իր մտադրութենէն։

Ընկեր Նազարբէկ յաճախ Քեռին իր մօտ կը կանչէր եւ ժամերով կը խօսէին իրարու հետ. խօսակցութեան նիւթը կը կազմէր գրեթէ միշտ ալ միեւնոյնը, բայց միշտ ալ անոր ընդդիմութեան կը հանդիպէր։ Օր մը ընկեր Նազարբէկ ըսաւ.— «Քեռի՛, չէ՞ որ դու ազգային ծառայութիւն մը մտադրած ես, հետեւաբար հոս քեզի մենք պէտք ունինք, կեցիր մեր մօտ եւ «Հնչակ»ի գրաշարութեամբ զբաղէ, այդպիսով դու աւելի օգտակար կ'ըլլաս՝ քան թէ գնալ երկիր եւ կեանքդ վտանգի ենթարկել»: Բայց կեանքը, որուն անունով կը խօսէին, կը զգուշացնէին, հիւլէի չափ նշանակութիւն չունէր անոր համար. ան զոց սորված եւ իւրացուցած էր Իտալացի հայրենասէր աղջկան բանաստեղծութեան մէկ կտորը.— «Ամենայն տեղ մահը մի է, մարդ մի անգամ պիտի մեռնի, բայց երանի որ իւր ազգին ազատութեան կը զոհուի»։ Իրաւ է, ան փափուկ էր կազմով, բայց երկաթեայ սիրտ մը ունէր այնպէս որ միշտ, երբ անոր իր կազմին վրայ կը խօսէին, ան իր կուրծքը ցոյց կուտար ու կ'ըսէր.— «Ես իմ կուրծքիս տակ պահած եմ սիրտ մը, որ ձեր քով չկայ, դուք այդ սիրտին նայեցէք, փոխանակ կազմիս նայելու»։ Օր մըն ալ բարկացաւ անոնց, եւ ազդարարեց, որպէսզի այլեւս այդ մասին որեւէ խօսք չըսեն իրեն՝ եթէ չեն ուզեր զինք վշտացնել, ու ընկերներ երբ տեսան որ այլեւս որեւէ օգուտ մը չունի, որոշեցին իրենց մէջ, որ այլեւս այդ մասին բառ մը իսկ չըսեն։

Երկու ամիսի չափ մնացին Լոնտոն, ուրկէ վերջ ճամբայ ելլելով գացին Կիպրոս։ Պէտք էր տեսնել անոնց ճամբայ ելած օրը, հաւասարակ գացողներու տպաւորութիւնը կը թողէին։ Կիպրոսի մէջ ալ անոնք ինչ ինչ պատճառներով ստիպուեցան երկու ամիս մնալ, այնպէս որ հազիւ կրցան Մայիս 4ին Սուէտիա երթալ եւ Քէպուսէ ցամաք ելլել։

Հոն, Քէպուսէի մէջ առաջին անգամ ժողովուրդէն ընտրեալ մաս մը ընդ առաջ գնաց անոնց ու առօք փառօք առաջնորդեց զիրենք դէպի գիւղ, ուր հիւրասիրուեցան մեծ պատիւներով։

Ի՞նչ ըրաւ խումբը այդ տասնեւմէկ ամսուան շրջանին, ուր անոնք մնացին Սուէտիոյ մէջ ու գործեցին, այդ մասին խօսիլ իմ գործս չէ. անիկա պատմութեան գործն է ու Հնչակեան պատմութիւնը անշուշտ օր մը իր էջերէն ամենէն վարդագոյնը պիտի յատկացնէ անոր եւ պատմէ մանրամասնաբար բոլոր տեսնըւած գործերը։ Ինծ միայն կը մնայ աւչափ ըսել թէ՝ անոնք սարսափ ազդեցին բոլոր շրջակայ ժողովրդեան ընդհանրապէս եւ կառավարութեան մասնաւորապէս, այնպէս որ անոնց անունը եւ համբաւը ամէն կողմ տարածուած էր ու լայն համակրութիւն մը ստեղծած իր շուրջը, նոյն իսկ կառավարական մարդիկ անոնց տեսած գործերը լսելու ատեն մատներնին կը խածնէին ու այդ իսկ պատճառաւ ակռանին կրճտելով՝ որ առաջ անոնց պատուհասէն ազատելու համար միշտ ալլահին աղօթք ու աղաչանք կը մատուցանէին։

Ընկեր Քեռի Սիսակին հետ գործիչ նշանակուած էր Քեսապի շրջանին, ուր ան իրեն համար լայն ժողովրդականութիւն մը շահեցաւ իր հեզ բնաւորութեամբ ու անաչառ վարմունքով. այնպէս որ դեռ մինչեւ այսօր այն շրջանի ժողովուրդը ընկեր Քեռիի եւ Սիսակի անցեալ օրերուն եւ ժամանակին երանի կուտայ. անկէ առաջ անոնք տեսած էին շատեր, որոնք զինքը կողոպտած, խոշտանգած էին, իսկ աս՞նք, որքա՛ն տարբեր էին անոնցմէ, բոլորովին հակառակը անոնց, այնչափ բարի, այնչափ ազնիւ, համակ առաքինութեան տիպարներ. անոնք իրենց օրինակով կը սորվեցնէին ժողովուրդին սիրել զիրար, ըլլալ միաբան: Ո՞վ կը համարձակէր գործել անիրաւութիւն մը եւ կամ անպատիւ արարք մը, այն՝ նոյն ժամուն իր արժանաւոր պատիժը կը ստանար։ Քեսապցիք դեռ մինչեւ այսօր չեն մոռցած իրենց փորձանք եղող Սերգոն, որ այն ատեն իրեն վայել պատիժը կրած ու խոյս տուած էր. անոնք որչափ ատեն որ կը յիշեն այդ ժամանակամիջոցը՝ յակամայս ա՛խ մը կը թողի բերաններէն։

Շրջակայ թուրք ժողովուրդը քունը փախցուցած էր, ի՞նչ ընելը չէր գիտեր, ամէն օր ֆետայիներուն կողմէ յարձակումի մը ենթարկուելու վախին երկունքովը կ'ապրէր։ Կառավարութիւնը աչքերը չորս բացած էր ու վայրկեանէ վայրկեան լուրերու, դէպքերու, ցոյցերու կը սպասէր, ամէն օր տեղեկագիրներ կը ղրկուէին Կեդրոն, Պոլիս՝ ֆետայիներուն շուրջ անոնց վրայ առասպելներ հիւսելով, զանոնք ջարդելու, բնաջինջ ընելու ծրագիրը կը մըշակուէր, մասնաւոր մարդիկ գիւղերը պտտելով ժողովուրդին մոլեռանդութիւնը կը գրգռէին ու այդպիսով զայն կը պատրաստէին մեծ օրուան՝ կեավուրները կոտորելու օրուան...:

(Շար. 2)

ՍՈՒՐԷՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆ

(Շար. Գ. էջէն)

աշխարհն այնպիսի ցայտունութեամբ, այնքան կենդանի գծերով չեն կանգնեցրել իմ առջեւ, ինչպէս Քոչարեանը «Մակակոն» կարդալիս: Այստեղ կայ ոչ միայն Սունդուկեանական երանգի գեբազանց զգացողութիւն, այլեւ արտակարգ Թափանցում հեղինակի մտքերի ու յոյզերի աշխարհը: Նա բացել է շատ փակագծեր, գտել ենթատեքստը՝ ասես թէ նրան յուշած լինի ինքը գրողը: Ցայտնաբերել է նոյնիսկ ուշադիր հայեացքից փախչող նրբութիւններ և դրանց վրայ կառուցել ներկայացող տիպերի դիպուկ բնութագրերը, հոգեբանական բարդ վիճակները և այդ ամէնն ի մի բերող անցումները: Մի խօսքով՝ նա խորացել է հեղինակի ամէն մի արտայայտութեան մէջ և վերարտադրել բոլորն այնպէս, ինչպէս այդ կարող է անել միայն «Սունդուկեանական թատրոնի» ժամանակակից արտիստը:

Ինչի էլ ձեռք է զարկում Քոչարեանը՝ նա որոնում է, գըտնում է էութեան այն դրսեւորումը՝ որն աւելի մօտ է իրեն, որի մէջ ճառագայթուած գտնում է այն ինչ ինքը, որպէս մի բոցավառ կոչ: Թէ պատմութիւն, կ'ուզէր հասցէագրել մարդկանց:

Իր ամուսնքով Քոչարեանը հաստատում է տարբեր ազգութիւնների փոխըմբռնման գաղափարը: Թող տարբեր ազգութեան պատկանին ժողովուրդները:

Թող տարբեր լինեն նիստ ու կացը, թող տարբեր լինեն դարաշրջանները, տարբեր լինեն և դրսեւորման ձեւերը: Բայց մարդիկ, երկրագունդի ամէն ծայրում աւելի շատ ընդհանրութիւններ ունեն, քան տարբերութիւններ: Ժողովուրդների պատմութեանը նայելիս արուեստագէտի հայեացքը կանգ է առնում ոչ թէ այն դէպքերի վրայ, որոնք ազգութիւններին հեռացնում են միմեանցից կամ, աւելի վատ հանում են իրար դէմ, այլ այն, որ մերձեցնում են նրանց, կապում միմեանց հետ: Սա է Քոչարեանի ամուսնքի գաղափարական պաթոսը:

Քոչարեանը, յաճախ է դիւցազներգական կտորներով բեմ բարձրանում, բայց առանց այն հանգամանքի, որ կոչում ենք դիւցազներգական: Ինչպէս ինքն է ձեւակերպում իր գլխաւոր խորհուրդներից մէկը՝ դիւցազներգութիւնը քնարերգութիւն է դարձընում, այսինքն՝ դէպքերին վերադարձնում է նրանց նախնական կենդանի շունչը: Անցեալը դառնում է ներկայ: Այնպէս, իբր թէ հիմա, այս պահին քո աչքերի առաջ է տեղի ունենում նկարագրուող անցուդարձը:

Քոչարեանի արուեստը հրայրքոտ է, չեշտուած, միջամտող: Նա կամ հերքում է, կամ հաստատում, կամ սիրում է, կամ ատում: Եւ ամէն դէպքում՝ բուռն:

ՌՈՒԲԷՆ ԶԱՐԵԱՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իրենց սիրեցեալ մօր՝ ողբ. Վիգթորիա Ոսկերիչեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին կը նուիրեն

Տէր և Տիկին Հրանդ Ոսկերիչեան

Հայկ. Ընթերցասրահին Ե.Դ.	100
«Ջահակիր»ին	100

Տէր և Տիկին Յովհաննէս Պայիրեան

Աղքատախնամին	100
Հայկ. Ընթերցասրահին	100

Տէր և Տիկին Արամ Ոսկերիչեան

Նուպարեան ճաշի սեղանին	100
«Ջահակիր»ին	100

Տէր և Տիկին Վահան Խաչերեան

Աղքատախնամին	100
«Ջահակիր»ին	100

Իրենց սիրեցեալ մեծ մօր ողբ. Վիգթորիա Ոսկերիչեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին Տէր և Տիկին Արման Արծրունի կը նուիրեն.

Գալուստեան ճաշի սեղանին	100
Հայկ. Ընթերցասրահին	100

(Ստանալ «Ջահակիր»ի խմբագրատունէն)

«ՋԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պ. Արամ Մուրատեան (Գահիրէ) մէկ տարուան, «Ջահակիր» կը նուիրէ իր զարմուհիին Օր. Սոնա Մեսրոպեանին (Ժընեւ):

ՆԱՄԱԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ

Երեւան, 25 Նոյեմբեր 1965

Յարգելի Ընկեր Պալեան,

Ձեզ գիտեր ի՛նչպէս յայտնեմ իմ շնորհակալութիւնները ձեր ուղարկած «Ջահակիր» շաբաթաթերթի համար:

Չէք կարող պատկերացնել ուրախութիւնս՝ երբ բժշկական համալսարանի ընկերներս բերում են թերթը իմ մօտ: Բայց ափսոս, հերթը ինձ շատ ուշ է հասնում կարդալու, որով ինձմէ առաջ սկսում են կարդալ իմ արտասահմանցի միւս ընկերները, և յետոյ կարդում են իմ սենեակից (տեղացի), այսինքն հայաստանցի ընկերուհիները, որոնք ալ աւելի հետաքրքրութեամբ են կարդում որպէս արտասահմանեան շաբաթաթերթ:

Իսկ ես, կարդալու համար, ստիպւում եմ տանելու հետս համալսարան. բայց այդտեղ՝ նորից ձեռքիցս խլում են և կարդում են ինձ հետ սովորող ընկերներս, ապա յետոյ հերթը գալիս է ինձ:

Այս տարի, արդէն սովորում եմ համալսարանի կենսաբանական ֆակուլտետի առաջին կուրսում. շատ հաճելի է ինձ այս նոր ճիւղը և իսկականից չեմ կարողանում հաւատալ որ արդէն ուսանողն եմ Երեւանի պետական համալսարանի, որի համար տարիներով երազում էի արտասահմանում:

Ես վիս շատ հպարտ եմ զգում երբ դուրս եմ գալիս համալսարանից և քայլում եմ Երեւանի շատ գեղեցիկ փողոցներում իմ հարազատների հետ միատեղ:

Արդէն աշուն է Երեւանում: Յայտնի «Ոսկի աշուն»ը: Ա՜խ, չէք կարող երեւակայել, տեսնել Երեւանի գեղեցկութիւնը իր ոսկեգոյն ծառերով, մանաւանդ երբ գիշերները ման ենք գնում մեր արտասահմանցի ուսանողներով միատեղ:

Իմ ընկերային կեանքը շատ լաւ է և շատ հաճելի. բոլորս էլ, այսինքն մեծամասնութիւնը, թէ՛ Հալէպից, թէ՛ Դամասկոսից, և թէ Պէյրութից, բոլորն էլ Հ.Մ.Մ.ականներ ենք. միշտ միատեղ գնում ենք օփերա, թատրոն, Ֆիլարմոնիա և այլ տեղեր:

Ինչպէս են ձերոնք, զաւակները: Անշուշտ աղջիկդ հետեւում է պարի արուեստին. Յուսամ մի օր բախտը կը փայլի ձեզ՝ գալու Հայաստան և վայելելու մեզ հետ միատեղ մեր հայրենիքի փառքերը:

Անկեղծօրէն խնդրում եմ գրել ինձ. կ'ուղարկեմ ձեզ ինչ որ կը ցանկանաք Հայաստանից, գիրքեր կամ իրեր:

Սրտագին՝ Ձերդ
ՌԻԹԱ ՊԱՐՍՈՒՄԵԱՆ

ՄԱՆՈՒԿ ԲԱՐԻՔԵԱՆ

(Շար. Բ. էջէն)

Նուագահանդէսներ տուած է 1961ին Բարիքեան նուագած է բրիտանական գրեթէ բոլոր ընտիր նուագախումբերուն հետ և 1964ին՝ Էտինպուրկի Միջազգային փեսթիվալին:

Ան դեռ նոր վերադարձած էր Հայաստանէն, երբ Սիթի ավ Պիրմինկէմ Սինֆոնի Օրքեսթրան հրաւիրեց զինք նուագել իր այս համերգին՝ Զայքովսքիի «Ջութակի գոնչերթօ»ն:

Նուագահանդէսին բացումը կատարուեցաւ Կլինքայի «Ռուսն ու Լուտմիլլա»յով, որմէ ետք՝ արուեստագէտ Բարիքեան մօտ կէս ժամ նուագեց Զայքովսքին, երեք անգամ բեմ հրաւիրուելով:

Միջնարարին պահ մը կրցայ մտնել գուլիսները և հանդիպիլ Բարիքեանին՝ անձամբ ալ շնորհաւորելու համար: Տեղեկացայ որ ան ամուսնացած է անգլուհիի հետ և ունի երկու մանչ զաւակ. հաստատուած է Օքսֆորտ քաղաքը, ուրկէ կը մեկնի իր շրջապտոյտներուն:

Սոյն նուագախումբը՝ համերգի բ. մասին մէջ, լիտըր ունենալով Ֆէլիքս Քոքը, նուագեց Պեթովէնի «Թիւ 4 Սինֆոնի»էն օփիւս 60ը և «Բացում Լէոնարա թիւ 3»ի Օփիւս 72ը:

Նոյեմբեր 29ի անգլիական թերթերը մեծ գովասանքով արտայայտուեցան այս նուագահանդէսին մասին, յատուկ գովեստներ ընելով Մանուկ Բարիքեանին համար: «Տը Պիրմինկէմ Փոստ»ի արուեստի քննադատ Ք. Ու. Տոմէթ «փայլուն վարպետութիւն» (սինթիլէյթինկ վիրթուոզիթի) կոչեց Բարիքեանի նուագածութիւնը, զայն բաղդատելով Հայֆեցի արուեստին հետ: «Ջութակի Քոնչերթօ»յին դժուարութիւնը ակնյայտ է և Բարիքեան յաղթահարած է զայն՝ պահելով պահանջուած կշռոյթը, հնչականութիւնն ու կենսախայտութիւնը:»

Բարիքեանի այս յաջողութեամբ՝ գեղարուեստական խոր ապրում ունենալէ ետք, ազգային հպարտանք ալ զգացինք:

ԵՂԻԱ ՔԷՍԷՃԵԱՆ

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
23 ԴԵԿՏ. 1965

ՖՈՒԹՊՈԼ

ՎԱՇԱՇ ԿՈՅԵՐ ԽՈՒՄԲԸ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ ԱՐՍԵՆԱԼԻ ԵՒ ԶԱՄԱԼԷՔԻ ՊԱՀԵՍՏԻ ԽԱՌՆ ԽՈՒՄԲԷՆ

Վաշաշ Կոյեոր խումբը, որ այս տարի շահեցաւ Հունգարիոյ ֆութպոլի բաժակը, հիւրն է Գահիրէի Երկաթուղայիններու ակումբին՝ անցեալ շաբաթուընէ սկսեալ և իր առաջին խաղը ունեցաւ անցեալ Հինգշաբթի, Զամալէքի դաշտին վրայ։

Մրցումը սկսաւ ճիշդ ժամանակին և եգիպտական խումբը անմիջապէս անցաւ յարձակողականի՝ սպառնալով Վաշաշի բերդին, որուն բերդապահը իր ճկունութեամբ և փորձառութեամբ քաջարար կը պաշտպանէր իր բերդը՝ գնդակը հասցնելով իր ընկերներուն, որոնք կ'անցնէին յարձակողականի, հանդիպելով զօրաւոր պաշտպանողականի։ Ու Ա. կիսախաղը վերջացաւ 1–1։

Բ. կիսախաղին եգիպտական խումբը ամէն ջանք ի գործ դրաւ նշանակելու երկրորդ կէտ մը ու վերջապէս յաջողեցաւ եւ 34րդ վայրկեանին նշանակեց բ. կէտը որուն պատճառն էր Վաշաշի բերդապահը։ Այս կէտէն ետք՝ հունգարացիները իրենց անկարելին ըրին նշանակելու հաւասարութեան կէտը, բայց ի զուր և խաղը վերջացաւ ի նպաստ Եգիպտոսի՝ 2ով 1։

Վաշաշի այս պարտութեան պատճառը իրենք են, որովհետև յայտնապէս ստորագնահատեցին եգիպտական մեր միացեալ խումբը։

Վաշաշի խումբը կրնար հաւասարիլ եւ կամ յաղթել՝ եթէ աւելի բաց խաղ մը խաղար, այսինքն՝ երկու ծայրերու յառաջապահներուն հետ, և ոչ թէ ամբողջ խաղը կեդրոնացնէր մէջտեղը։

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

«ԱՐԱՐԱՏ»Ը ԱՐԴԱՐԱՑՈՒՑ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՅՈՅՍԵՐԸ

(Շար. Գ. էջէն)

ցին ձիւնի վրայ։ Արդիւնքը եղաւ այն, որ վոլկացիները յաղթանակը տարին 2–1 հաշուով։

Այս խաղին արդիւնքը, թէ խաղացողներու միջեւ առաջացած տեսակ մը սառնութիւնը պատճառ եղաւ որ «Արարատ» յաջորդաբար կորուստներ ունենայ թէ' իր դաշտին և թէ հակառակորդներու դաշտերուն վրայ։ «Արարատ», որ 12 յաղթանակ արձանագրած էր, իր սեփական դաշտին վրայ պարտութիւն կրեց մինչև այդ 2 յաղթանակ արձանագրած Չելիապինսկի «Լոքոմոթիվ» խումբէն, մինչ ամէն ոք կը կարծէր թէ «Արարատ» գոնէ 3–0ով պէտք էր յաղթանակը տանէր։ Դարձեալ իր դաշտին վրայ, երբ խաղի վերջաւորութեան մնացած էին երկ-վայրկեաններ միայն, «Արարատ» իր անզգուշութեան հետեւանքով չկրցաւ յաղթել և «Ուրալմաշ»ի խումբին հետ ունեցաւ 2–2 արդիւնք։

Վերը յիշուած վեց յաղթանակներուն յաջորդող վեց խաղերուն «Արարատ» ոչ մէկ յաղթանակ արձանագրեց, այլ ունեցաւ չորս պարտութիւն, երկու ոչ-ոքի։ Ուժեղագոյն հակառակորդ «Կայրաթ»ը հաւասարեցաւ և մէկ կէտով ալ անցաւ մեզ, իսկ «Թեքսթիլչիկ», «Շիննիկ» ու «Ավանկարտ» հաւասարեցան։

Վեց անյաջող խաղերուն յաջորդող խաղը «Արարատ» խաղաց Կրոզնի քաղաքի «Թերեք» խումբին հետ և յաղթեց 2–0 արդիւնքով։ «Ս. Հայաստան» թերթը յաջորդ օրը գրեց. «Սառոյցը կոտրուեց»։ Իսկապէս որ սառոյցը կոտրուեցաւ և անցաւ անբախտ շրջանը։ Սակայն նոյն օրը «Կայրաթ» ալ յաղթանակ տարած էր և դարձեալ կը շահէր 1 կէտի առաւելութիւնը։ Մեր մարզիկները չյուսահատեցան։

Վերջին երկու խաղերը եղան վճռական։ Վերջընթեր խաղին՝ առաջին չորս ուժեղագոյն խումբերը իրարու դէմ պէտք է խաղային Ավանկարտ խումբը (Խարքով), որ առաջնութեան յոյս ունէր, իր դաշտին վրայ ընդունեցաւ «Կայրաթ»ին և սուր պայքարի արդիւնքը եղաւ՝ 0–0։ Նոյն օրը «Արարատ» իր դաշտին վրայ կը յաղթէր «Թեքսթիլչիկ»ի 87րդ վայրկեանին կոլ մտցնելով և խաղը վերջացնելով 1–0 արդիւնքով։ «Արարատ» ու «Կայրաթ» հաւասարեցան և ունեցան 36ական կէտ։

Վերջին խաղը «Արարատ» իր դաշտին վրայ խաղաց այն նոյն «Վոլկա» խումբին հետ, որմէ 2–1 հաշուով յաղթուած էր։ Առաջին կիսախաղը վերջացաւ 2–0 յօգուտ «Արարատ»ի. երկրորդ կիսախաղին հայերը խփեցին 3 կոլ եւս և հաշիւը դարձաւ 5-0։ Գրիգորեան, Պայիս, Հովիւեան, Գալուստեան և Անտոնեան — իւրաքանչիւրը խփեց մէկ կոլ և խաղը վերջացաւ 5–0։ Ամբողջ խաղաշրջանին «Արարատ» ապահոված էր առաջին հանդիսանալու հաւանականութիւնը, բայց նոյն օրը «Կայրաթ» Մոլտավիոյ մէջ 2-0 հաշուով կը յաղթէր տեղւոյն համանուն խումբին։

«Արարատ» ու «Կայրաթ» ունէին 38ական միաւոր։ Պէտք էր խաղալ յաւելուածական խաղ, չէզոք դաշտի վրայ։ Ֆետերասիոնը որոշեց խաղը կայացնել Նոյեմբեր 25ին Կրոզնի քաղաքին մէջ (Հիւսիսային Կովկաս)։ «Արարատ»ի վերջին երեք խաղերուն արդիւնքը որոշ չափով կ'երաշխաւորէին յաղթանակը, բայց կար նաև սա իրողութիւնը. «Արարատ» իր դաշտին վրայ հաւասար մնացած էր «Կայրաթ»ի հետ, իսկ վերջինոյն դաշտին վրայ 5-0 հաշուով յաղթուած։

Նոյեմբեր 25ը վճռական օր պիտի ըլլար երկու անհեղ հակառակորդներու համար։

«Արարատ»ի կողմնակիցները սկսան պատրաստութիւնները տեսնել։ Նոյեմբերի 23ին ամէն հայ կը խօսէր Կրոզնի մեկնելու մասին։ Աշխատանքի տեղը, օթոպիւսներու մէջ, փողոցը, տունը, օրուան խօսա' ցութիւնն էր «Արարատ-Կայրաթ» մրցումը։ Ո՞վ պէտք էր յաղթէր։ Նոյեմբեր 24ին հարիւրաւոր օթոպիւսներ ու թաքսիներ ու սեփական օթոներ կ'ուղղուէին դէպի Կրոզնի։ Աւելի ուշ լսեցինք որ բազմահազար հայեր Պաքուէն, Թիֆլիսէն, Պաթումէն և Հիւսիսային Կովկասէն մեկներ են խաղի վայրը։ Ինչ կը վերաբերի Կիրովականին, կրնամ ըսել որ այդ օրը թաքսի չէր գտնուեր քաղաքին մէջ։ Օթոպիւսներուն մէջ շատ մարդ չկար։

Նոյեմբեր 25, երեկոյեան ժամը 6.30։ Ամէն ոք, մեծ թէ փոքր, իր տունն է։ Ռամազանի երեկոներուն նման մարդ չէ մնացած քաղաքին փողոցներուն մէջ։ Քաղաքը մնացողները իրենց ռատիոյին մօտն են։

Խաղը սկսած է։ Հայերէն հաղորդումը կը վարէ ֆութպոլի վարպետ խօսնակ Լեւոն Դանիէլեանը։ Լարուած խաղ։ «Արարատ»ցիներու մէկ սխալին պատճառով ղազախստանցիները խփեցին առաջին կոլը, խաղի 13րդ վայրկեանին։ Հաշիւն է 1-0 յօգուտ «Կայրաթ»ի։ «Արարատ»ի խաղացողները իրենք զիրենք քիչ մը կորսնցուցին։ Ղազախները հիմնականօրէն անցան պաշտպանողականի։ Բոլորին տրամադրութիւնը ինկած էր, վայրկեանները կ'անցնէին և հաշիւը կը մնար նոյնը։ Խօսնակ Դանիէլեանի հաղորդումը տխուր թոն մը ստացած էր։ Կը գովէր «Արարատ»ի գեղեցիկ խաղարկութիւնը, կը գատապարտէր հակառակորդներու կոշտութիւնը։ Կայրաթցիները քանի մը անգամ վար հրած էին մեր խաղացողները։ Առաջին կիսախաղը վերջացաւ 1-0։ Ուրախ չէինք։

Երկրորդ կիսախաղը սկսաւ։ Արարատցիները միշտ յարձակողականի կ'անցնէին, բայց ոչ մէկ օգուտ։ Խօսնակը յոյս կը յայտնէր հաւասարուելու, և ահա խաղի վերջաւորութեան 15 վայրկեան մնացած՝ Արարատ հաւասարեցուց հաշիւը՝ 1–1։ Աղմո՜ւկ, ծափեր, կեցցէներ սթատիոնէն։ Պարզ է որ տարբեր քաղաքներէ այնտեղ լեցուած հայերու ձայնն է։ Ուրախ ենք անոնք։ Ուրախ է նաև Դանիէլեանը։ Ան փոխած է իր հաղորդման թոնը։ Կո՜լ, կո՜լ, կը պոռայ Դանիէլեան. «հաշիւն է մէկ-մէկ... մէկ-մէկ»։ «Արդիւնքը հաւասար մնալու դէպքում, կ'աւելցնէ Դանիէլեան, կը տրուի յաւելուածական երեսուն րոպէ»։

Ժողովուրդը կը պոռար «Սաքօ, Սաքօ» (Սարգիս Հովիւեանի անունը), որովհետեւ ան է միշտ խաղի առաջնորդը։ Սթատին լեցուած ժողովուրդը կ'ուզէր որ Հովիւեանը իր վարպետութիւնը ի գործ դնելով խփէր երկրորդ կոլը։

Հաշիւի հաւասարումէն ջղայնացած կայրաթցիները, որոնք մինչ այդ պաշտպանողական կը խաղային, անցան ուժեղ յարձակողականի։ Փորձեցին կոլ խփել, բայց մեր դարպասապահ Ալապուժեւը անձնազոհութեամբ փրկեց դարպասը։

Խաղի վերջաւորութեան մնացած է երեք վայրկեան։ Հովիւեանը շատ արագ և գեղեցիկ փոխանցում կը կատարէ դէպի Պայիսը, որ կը խփէ երկրորդ կոլը։ «Կո՜լ, կո՜լ, երկրո՜րդ կոլը» կը պոռայ Դանիէլեանը, կարծես ուրախութենէն լալով, մինչ սթատէն լսուող աղմուկին չափը չկար։

«Արարատ» յաղթանակեց և ստացաւ ոսկի մետալը։ Ֆետերասիոնի որոշումով երկու խումբերն ալ անցան Ա. խմբաւորում։

Կեցցե՜ն Արարատցիները։

Յաջորդ օրը լսեցինք որ տասնըութ հազարնոց սթատիոնը լեցուած է եղեր 30.000 ժողովուրդ, մեծ մասով հայ, որոնք խաղի վերջաւորութեան խաղադաշտին վրայ պարած են ազգային «Քոչարին», դհոլով ու զուռնայով։

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆ — Վ. Ա.

ԾՆՈՒՆԴ

Ուրախութեամբ կ'արձանագրենք, որ Պ. Տիգրան և Տիկին Սոնա Եագուպեան (Պէյրութ) բախտաւորուած են առջինեկ աղջիկ զաւակով մը, զոր կոչած են Թաթեանա։

Կը շնորհաւորենք բախտաւոր ծնողքը և մեծ-ծնողներ՝ մեր բարեկամ Տէր և Տիկին Համբարձում Եագուպեանը ու Ընկեր և Տիկին Սիմոն Սամսոնեանը։

Նոյնպէս ուրախութեամբ կ'արձանագրենք, որ Պ. Վազգէն և Տիկին Արշալոյս Պոսնոյեան բախտաւորուած են առջինեկ աղջիկ զաւակով մը, զոր կոչած են Աննա-Մարիա։

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորածինին ծնողաց և մեծ-ծնողներ՝ Տիկին Աոյշ Պոսնոյեանին ու Ընկեր և Ընկերուհի Մակար Գումրուեանին։

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Ընկեր Յակոբ Սիւտճեան (Պէյրութէն) խմբագրատանս տուած իր այցելութեան առթիւ՝ կը նուիրէ 1000 ե. դ.։

Ընկեր և Տիկին Սիմոն Սամսոնեան թոռնուհիով մը բախտաւորուելուն ուրախ առթիւ, կը նուիրեն 100 ե. դ.։

Տէր և Տիկին Արշամ Գազանճեան (Աղեքս.) Ողբ. Անուշ Գալընեանի (Երեւան) կսկծալի մահուան առթիւ, կը նուիրեն 100 ե. դ.։

Օր. Սեդա Մարկոսեանի ընդ Պ.Ժիրայր Զուպուքճեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, վասն շնորհաւորութեան, Տիկին Վարդանոյշ Մուզալեան (Աղեքս.) կը նուիրէ 50 ե. դ.։

Առ ի գնահատութիւն թերթիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, Պ. Անդրանիկ Միսքճեան (Աղեքս.) կը նուիրէ 50 ե.դ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Փոքրիկ Նուպար Պահտրեանի ծննդեան 7րդ տարեդարձին առթիւ կը նուիրեն՝

Տէր եւ Տիկին Խորէն Իսկէնեան 200 ե.դ.։

Տիկին Սրբուհի Պետիկեան
Տիկին Արաքսի Օհանեան
Տէր և Տիկին Մակար Գումրուեան
Տէր եւ Տիկին Սարգիս Սարգիսեան
100ական ե. դ.։

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م" - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél. 915013
Adresse Télégraphique : TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef ; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱԻՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 110 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 30 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1965 ՀԱՏԸ ԶԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.

عدد رقم ١١٠ - الخميس ٣٠ ديسمبر ١٩٦٥

ՙՙՋԱՀԱԿԻՐ՚Տ

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒՈՅ ԱՌԹԻՒ

ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ ԻՐ ԲՈԼՈՐ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԸ, ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԸ ԵՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ, ՄԱՂԹԵԼՈՎ ԱՆՈՆՑ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԻՒՆ, ԲԵՂՈՒՆ ՈՒ ԵՐՋԱՆԻԿ ԿԵԱՆՔ։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ԿԱՂԱՆԴ

Տարի մը եւս անցաւ, դիւրութեամբ եւ դժուարութեամբ։

Տարի մը եւս՝ ապրելով, պայքարելով եւ հասնելով։

Ահա՛ կը դիմաւորենք Նոր Տարին...։

Եթէ չըլլար Նոր տարին, այսինքն՝ եթէ տարիները չնորոգուէին, եթէ հինը չվերջանար, հինցածը չհեռանար մեզմէ՝ իր տեղը տալով նորին, նորասկիզբին, — իսկապէս ողբերգական պիտի ըլլար մարդուն գոյութիւնը եւ ողբալի՝ անոր ճակատագիրը։

Նոր տարի՛ն է, որ կը բերէ այն զգացումը, կամ մտածումն ալ, տրամադրութիւնն ալ, թէ կը թեթեւնանք մեր բեռներէն, կը պարպուինք մեր հոգերէն, կը ձերբազատուինք մեր միտքը լլկող, մեր հոգին պղտորող եւ նոյնիսկ մեր մարմինը չարչրկող խնդիրներէն, վիճակներէն...

Իրականութեան մէջ, սակայն, ոչինչ կը փոխուի։

Հո՛ն է աշխարհը. հո՛ն են մարդիկը, նոյնը:

Բայց հանգրուանին ստեղծած բարոյական մթնոլորտը, ոգեկան շարժը, չըսելու համար պատրանքը, խաբկանքը, — մեզ կը վերանորոգէ, մեզ կը կազդուրէ, կը վերադինէ մեր դիմադրականութիւնը, կը զօտեպնդէ մեզ՝ նոր հորիզոններու համար, սրելով մեր կարողութիւնները եւ ծաւալելով, թափ տալով, թեւ տալով մեր ձգտումներուն, Նորերո՛ւն մանաւանդ։

Հին տարիէն բաժնուելով եւ Նոր տարիին փարելով, մենք մեզ փոխուած կը զգանք. ու Նորով՝ մենք մեզ կը գտնենք քովիկը աւելի՛ վստահելի ապաւէնի մը, քան անցեալ տարուանը, զոր փորձեցինք, վայելեցինք, կշտեցինք, ու գտանք պակաս։

Ու մեր այս փոփոխումը, մեր այս վերանորոգումը կը վերածենք հանդէսի, հանդիսութեան, հանդիսաւորութեան, ուրախանալու համար...։

Կաղանդ կ'ընենք, Կաղանդը կը տօնենք, աւելի՛ ուրախանալու համար Նորով, որ կուգայ, աւելի՛ պանծացնելու համար Նորը, որ անցեալի պակասին հատուցումն է կարծես...։

Ու մեր ենթագիտակցականին մէջ, հաւատքով, համոզումո՛վ ալ, այդ Նորին կը կապենք յոյսեր, ակնկալութիւններ, ծրագիրներ, խոստումներ, ուխտեր, պայմանագրութիւն, մի՛շտ մեր բարօրութեան, մի՛շտ մեր օրերուն եւ մեր հոգիներուն խաղաղութեան համար..

Աշխատանքի եւ աշխատաւորութեան համար.

Եղբայրութեան եւ միասնականութեան համար.

Հաւասարութեան եւ ընկերվարութեան համար.

Արդարութեան եւ իրաւունքին համար.

Ու դարձեալ խաղաղութեան համար.

Ու երջանկանալու համար ամբողջ տարուան տեւողութեան, երեկոյեան, պահ մը, կը ներենք իրարու, կը մոռնանք ամէն ինչ որ տգեղ էր, ու իրարու նուէրներ կուտանք, իրարմէ նուէրներ կ'առնենք, դարձեալ կարծես իբրեւ հատուցում եւ խոստում։ Ու կ'երգենք Գեղամ Սարեանին հետ։

Ամենուրեք բաժակներն
իրար խփուեն, զրնգան,
Ու նոր տարին վեհօրէն
երկինքներից գայ աշխարհ...

Եւ ահա՛, որպէսզի Նորին առջեւ՝ քաղցրանայ մեր հոգին, փափկանայ մեր սիրտը, անապակ դառնայ մեր ուղեղը, ազնուանան մեր ջիղերը եւ խաղաղութիւն գտնէ ամէն ինչ, արշալոյսէն առաջ...:

Փա՜ռք բարեբեր Նոր Տարիին եւ Բարի Կաղանդին:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԵՂԱԿԱՆ

— Երեքշաբթի, 28 Դեկտ.ին, Պետական Ապահովութեան Ատեանին առջեւ սկսած է դատավարութիւնը «Ախպար էլ Եոմ», «Ախպար» եւ «Ախըր Սաա» թերթերու հիմնադիր եւ երբեմնի խմբագրապետ Մուսթաֆա Ամինի, որ քանի մը ամիս առաջ արգելափակումի ենթարկուեցաւ, ամբաստանուելով չորս յանցանքներով — կարեւոր տեղեկութիւններ կը հաղորդէր օտար պետութեան մը, զինուորական գաղտնիքներ կը փոխանցէր, դրամ կը փախցնէր դուրս եւ հազուագիւտ դրամանիշի առեւտուրով կը զբաղէր:

— Ազգ. Ժողովի Նախագահ Անուար էլ Սատաթի գլխաւորութեամբ պատուիրակութիւն մը պիտի մեկնի Ամերիկայի Մ. Նահանգները՝ Փետրուարի կէսին, 10 օրուան համար։ Ուաշինկթընի հետ պիտի բանակցուի կարեւոր խնդիրներու շուրջ՝ վեց հոգինոց ուրիշ պատուիրակութեան մը օժանդակութեամբ, որ հոն պիտի գտնուի այդ օրերուն։

— ԱՄՀ.ի նաւթարարուեստի նախարար Տոքթ. Մուսթաֆա Խալիլի պատրաստած ծրագրին համաձայն, պիտի համակարգուի նաւթարարուեստի արտադրութիւնը եւ պիտի ճշդորոշուի արտաքին առեւտուրին յատկացուելիք մասը, տեղական պահանջներու գոհացումէն ետք: Կազմուած է քննիչ յանձնախումբ:

— Ճարտարագէտ Ֆուատ Ալի, էլ-Թահրիր նահանգի վարչական նախագահ, մամուլին յայտնեց որ նահանգին մշակելի հողերուն ոռոգումը կը սկսի շուտով, զարկ պիտի տրուի անասնաբուծութեան, պիտի աւելնան կաթի, բուրդի եւ միսի արտադրութիւնները յառաջիկայ տարիներուն: Պիտի կազմակերպուին հողագործական միութիւններ, անոնց տրամադրելով հողագէտ եւ գիւղատնտես մասնագէտներ։

— Դահլիճի 26 Դեկտ.ի նիստին մէջ որոշուած է — կ'ըսէ Տոքթ. Հաքեմ — որ ընկերութեանց շահին 10 առ. հարիւրը տրուի գործաւորներուն, 50 ոսկիի սահմանով՝ ամէն անձի համար: Յատուկ վարձատրութիւններ պիտի կատարուին՝ ըստ որոշումի:

— Արաբական Ընկերվարական Միութեան Աղեքսանդրիոյ շրջանը բաժնուած է 3 գօտիի։ Արեւելեան մասին պատասխանատուն է Իսա Շահին Ալի, կեդրոնի պատասխանատուն՝ Ապտէլ Հալիմ էլ Աասար, Արեւմտեանինը՝ Ահմէտ Ֆուատ էլ Պէքէյն։ Ծրագրի գործադրութեան պատասխանատուներ՝ Սալահէտտին Ղարիպ եւ Մոհմ. էլ Իսաւի:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

— Հնդկաստանի վարչապետ Լալ Պահատուր Շաստրի կ'ուզէ հաշտութիւն կնքել Փաքիստանի հետ եւ վերջ տալ Քաշմիրի խնդրին։ Շաստրի՝ Այուպ Խանի հետ հանդիպում պիտի ունենայ Մոսկուայի մէջ:

— Ռոտեզիոյ մէջ հաստատուած ճերմակներու իշխանութիւնը կը շարունակէ զբաղեցնել աշխարհը։ Վտանգուած Զամպիայի օգնել խոստացած են Սովետները:

— Վիեթնամի կռիւները, որոնք եւրոպական Ս. Ծնունդի առթիւ դադարումի ենթարկուած էին, վերսկսան Դեկտ. 26ին՝ ամերիկացիներու օդային ռմբակոծումներով։ Հինգ տարիէ ի վեր մղուող այս պատերազմը կը շարունակուի բոլոր ճակատներուն վրայ:

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՅ ԳԻՇԵՐ

Թէ աշխարհում փակ դռներ կան, թող որ բացուեն այս գիշեր,
Ու նոր տարին նոր խնդութեամբ թող ներս մտնի այս գիշեր,
Թէ կան դատարկ, համր տներ, մանկան ճիչով թող լցուին,
Ով փնտռում է սրտանց մէկին՝ յանկարծ գտնի այս գիշեր:

Թէ կան լացող, տխուր աչքեր, թող ծիծաղեն այս գիշեր,
Կանչող ձեռքերն իրար հասնին, հրաշք ապրին այս գիշեր.
Թէ կան սրտեր չար նախանձող, դառնան բարի ու ներող,
Եւ ուրիշի ուրախ կեանքով խանդավառուեն այս գիշեր.

Թէ մոլորուած անցորդներ կան, դարձի թող գան այս գիշեր,
Յաւերժական սիրով մտնեն իրենց օջախն այս գիշեր.
Թէ կան բախտի փշոտ ճամբէք, թող ծաղկունքով կանաչեն,
Որ երջանիկ սպասումով բոլորն արբեն այս գիշեր...:

ՄԵՏԱՔՍԷ

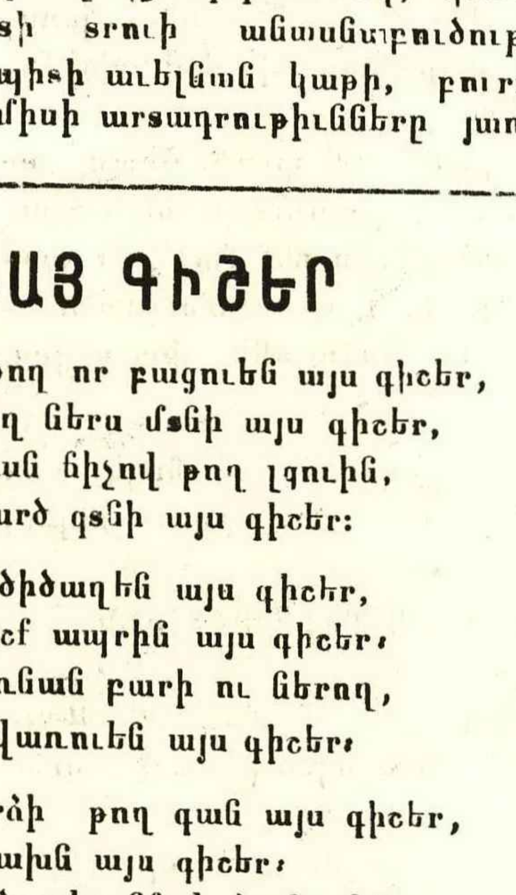
ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՕՐԸ ՏՕՆՈՒԵՑԱՒ ՅԱՂԹԱԿԱՆՕՐԷՆ...

(ԲԱՑՈՒՄ «ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի ՆՈՐ ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆ)

Հայկական Ընթերցասրահի Վարչութիւնը եւ «Ջահակիր» շաբաթաթերթի խմբագրութիւնը միասնաբար կազմակերպած էին հանդէս մը, կրկնակ բովանդակութեամբ, իբրեւ թէյասեղան-ընդունելութիւն, նախ՝ Դեկտ. 23ի ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՕՐուան 9րդ տարեդարձին. ապա՝ թերթի Նոր շրջանի Բ. Տարեդարձին ու ասոր Նոր խմբագրատան բացման զոյգ առիթներով։ Այս հանդէս-թէյասեղանը, մեծ պատրաստութեամբ, եւ Նախագահութեամբ Առաջնորդ ՏԷՐ ՄԱՄԲՐԷ ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԻՐՈՒՆԵԱՆի, տեղի ունեցաւ Հինգշաբթի, 23 Դեկտ. 1965, կ. ե. ժամը 8·3 էն սկսեալ, թերթի Նոր կեդրոնին մէջ։

Հրաւիրուած էին պետական եւ դիւանագիտական անձնաւորութիւններ, արաբ եւ հայ մտաւորականներ ու մամուլի մարդիկ, կազմակերպութեանց վարիչներ, ականաւոր ազգայիններ, ընկեր-ընկերուհիներ եւ երիտասարդութիւն։

ԱՄՀ.ի Փոխ-Վարչապետ, Մշակոյթի եւ Ազգային Ուղղութեան Նախարար ՏՈՔԹ. ԱՊՏԷԼ ՔԱՏԷՐ ՀԱԹԷՄ — որմէ խնդրուած էր այս հանդէսին հովանաւորումը — ղրկած էր իր ներկայացուցիչը՝ Նախարարական գործոց գրասենեակի տնօրէն պ. ՀԻՒՍԷՅՆ ԷԼ ՊԱԼԱՍԻՆ։

Ուսթազ Հիւսէյն էլ Պալասի կ'ըսէ իր խօսքը

Ներկայ էին նաեւ Սովետական Դեսպանատան Բ. Քարտուղար Ընկեր ՊԵՏՐՈՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, Գահիրէի Սով. Փոխ-Հիւպատոս Ընկեր ՊՍՐՈՅՐ ԹԱԼԱԼԵԱՆ, Ասուանի Սով. Փոխ Հիւպատոս Ընկեր ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԷՐ-ՄԵԼՔՍԵԹԵԱՆ։ Կային նաեւ շատ մը արաբ պաշտօնատարներ, խմբագիրներ, աշխատակիցներ, բարեկամներ եւ հայ հայրենասէր շրջանակներէն հիւրեր։

Շնորհաւորութեան ծաղկեկողովներ ու ծաղկեփունջեր ղրկած էին Հայկ. Ընթերցասրահի վարչութիւնը, պաշտօնակիցներ, ազգայիններ եւ ընկերներ։

Որոշեալ ժամուն, Հայկ. Ընթերցասրահի Նախագահ եւ «Ջահակիր»ի սեփականատէր-խմբագրապետ Ընկեր Սարգիս Պալեան բացաւ երեկոյթը՝ երբ հրաւիրեալները գրեթէ աւարտած էին նախ սեղաններու բովանդակութեանց

(Շար. տեսնել էջ 2)

ՓՈՇՏԱՅԻՆ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29Ը ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Պուտափեշթի հայ փոքրաթիւ համայնքը այս տարի աննախընթաց շուքով տօնեց Հայաստանի ազատագրման տօնը, Նոյեմբեր 29ի 45րդ տարեդարձը, հունգար եւ սովետական բարեկամութեան ընկ.ի պալատին մէջ, Կէօրկ Ֆասոր փիւ. 45։ Սրահին ճակատը կը փայլէին Սովետ. Հայաստանի դրօշը, հունգար եւ սովետական դրօշներ։

Պատւոյ ամպիոնին վրայ նստած էին հաւաքոյթին նախագահը՝ Հ. Ս. Ռշտունի, յունահայ փարթիզան հերոսուհի Անահիտ, հունգար հայագէտ Սալմաշի Պալ, Ռուբէն Դարբինեան, հունգարահայ քաջ հայագէտ Եօվսէփ Պուշլիքեան, իրաքահայ Կարօ Տիրամերեան (շարժանկարի օփերաթոր), հունգարուհի Պեշէ Աննա (որ հայ բանաստեղծները հունգարերէնի թարգմանող է)։

Ժամը երեկոյեան 5ին՝ Հ. Ս. Ռշտունիի բացման խօսքէն ետք յոտնկայս ունկնդրուեցան հունգար եւ սովետական քայլերգները։ Ապա օրուան բանախօսը՝ Կարօ Տիրամերեան խօսք տուաւ Սալմաշի Պալին, որ ներկայացնելէ ետք Սովետ. Հայաստանի վերելքը՝ պատմեց անձնական յիշատակներ Երեւանէն, ուր գտնուած է երեք տարի իբրեւ ուսանող։

Անահիտ՝ հետաքրքրական շունչով արտասանեց օրուան պատշաճ քերթուած մը եւ նոյնպէս՝ պատմեց յիշատակներ Հայաստանէն, ուր վերջերս գտնուած է երկու անգամ։

Ունկնդիր հունգարահայ հանդիսականները, երբ կը լսէին իրենց նախնիքներու լեզուն, կը յուզուէին եւ ուրախութեամբ կը ծափահարէին։

Կարօ Տիրամերեան զգացումով արտասանեց Չարենցէն կտոր մը, իսկ Անահիտին աղջիկը՝ Ազատուհի Արկիրոփուլօ հունգար լեզուով, Սեւակէն երեք ոտանաւորներ արտասանեց՝ զարմացնելով ներկաները։

Հանդէսի Բ. մասին՝ ներկայացուեցաւ «Երկիր Հայրենի» գունաւոր ժապաւէնը, որ կը պատմէ Հայաստանի փառքը, Դարձեալ, հունգարահայ բնիկ մեր հայրենակիցները մեզմէ շատ աւելի կը խանդավառուէին մայր-հայրենիքի վերելքով,

Ներկաներուն փափաքով, ուղարկուեցաւ հեռագիր ղրկել Հայաստանի կառավարութեան եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին,

Հանդէսին, իբրեւ հիւր, ներկայ էր նաեւ, Անկհի Չապա՝ Պուտափեշթի կենդանաբանական բաժանմունքի տնօրէնը, որ վերջերս այցելած է Երեւան եւ մեծ հիացումով կը խօսի Հայաստանի մասին. «Եւրոպական բազմաթիւ քաղաքներ այցելած եմ, ինչպէս նաեւ Մոսկուա. Ես հունգարացի եմ. բայց ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի, ոչ մէկ տեղ ինծի այնքան սիրելի եղաւ որքան Հայաստանը եւ անոր հիւրասէր ժողովուրդը։ Երեւան թէեւ փոքր է, բայց ես զայն չեմ փոխեր Եւրոպ. ոչ մէկ քաղաքի հետ։»

Պր. Չապա իր հետ Հայաստանէն բերած է շատ մը նկարներ. խոստացաւ ի մօտոյ դասախօսութիւն մը տալ մեր մայր-հայրենիքին մասին մոգական լապտերով ցուցադրելով այս նկարները։

Ներկայ էին նաեւ դասական հայերէնի գիտնական փրոֆ. Շուլց, որ մօտ օրէն կը մեկնի Երեւան. Սինիովիչ, Հունգարիոյ առեւտրական արտաքին ներկայացուցիչը, որ այն հունգարահայերէն է, որոնք քաջ կը խօսին հայ լեզուն։ Ան շրջանաւարտ է Վենետիկի (Ս. Ղազար) Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանէն, Ներկայ էր նաեւ յոյն անուանի փարթիզան Այվազիս Փանայոթի։

Բոլոր հանդիսականներուն կուրծքերը զարդարուած էին հայկական գոյներէ զարդերով, Հանդէսէն ետք տեղի ունեցաւ պարահանդէս, մինչեւ ուշ գիշեր։

ՀՐԱՆԴ ՍԱՐԴԻՍ ՌՇՏՈՒՆԻ

Յ. Գ.— Շաբաթ Նոյ. 27ին, կ. վ. ժամը 8ին, Պուտափեշթի Ձայնասփիւռէն խօսեցայ Հայաստանի մասին՝ հայ անկախութեան տարեդարձին առթիւ,

Ասոր համար, Հունգարիոյ հայ գաղութին կողմէ հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնենք Ռատիոյի գեղարուեստական բաժնի վարիչ ընկեր Szilagy Gyorgvi ի, որ մեծ բարեացակամութեամբ կատարած է մեր խնդրանքները՝ հայոց մասին, Նոյնպէս՝ շնորհակալութիւն կը յայտնենք Ռատիոյի խմբագրապետ ընկեր Molna Tiborին եւ Varnai Vilmosheին, որոնք մեծ պատրաստակամութիւն ցոյց տուին հայ գաղութի առաջարկներուն,

Պուտափեշտ, 4-12-65 — *Հ. Ս. Ռ*

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ՆՈՐ ԱՐԱԲԿԻՐԻ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ 40 ԱՄԵԱԿԸ

1915ի Թրքական ջարդերէն ճողոպրած հազարաւոր հայեր այժմ ապաստան գտած են Նոր Արաբկիրի մէջ, որ 1925ին Երեւանի մօտերը կառուցուեցաւ Արաբկիրի Հայրենակցական Միութեան (ԱՄՆ) դիմումին վրայ,

Նոր Արաբկիրը այժմ Երեւանի ամենամեծ արդիւնաբերական արուարձանն է, ուր կը գտնուին արդիւնաբերական ձեռնարկութիւններ, գիտական հիմնարկներ և ուսման հաստատութիւններ։

Նախապէս անապատային ու քարքարոտ այս վայրին վրայ այժմ կը տեսնենք լայն պողոտաներ ու ճարտարապետական շէնքերու խումբեր, արուեստական լիճեր և զբօսայգիներ։

Այս տեղեկութիւնները հաղորդեց «Հայրենիքի Ձայն» շաբաթաթերթի գլխաւոր խմբագիր Վահագն Դաւթեան, որ բանախօսեց Նոր Արաբկիրի հիմնադրութեան 40րդ տարեդարձին նուիրուած երեկոյթի մը ընթացքին, Երեւանի մէջ, Հոկտեմբեր 27ին,

Խանդավառ ելոյթ ունեցան Արաբկիրի քիմիական մաքրման գործարանի տնօրէն Մարի Խէրպէկեանը, Արաբկիրի Հայրենակցական Միութեան (ԱՄՆ) ներկայացուցիչ Արամ Միրճանեանը, ամերիկահայ միջհայրենակցական միութեան ներկայացուցիչ Նշան Մալեմէզեանը, Համասեբաստիոյ վերաշինաց միութեան (ԱՄՆ) քարտուղար Գաբրիէլ Սերոբեանը, Մկրտիչ Ղազիկեանը (ԱՄՆ), բանաստեղծ Վաղարշակ Նորէնցը,

Ապա՝ երեկոյթի ներկաներուն համար համերգ տրուեցաւ,

ՀՀԳ

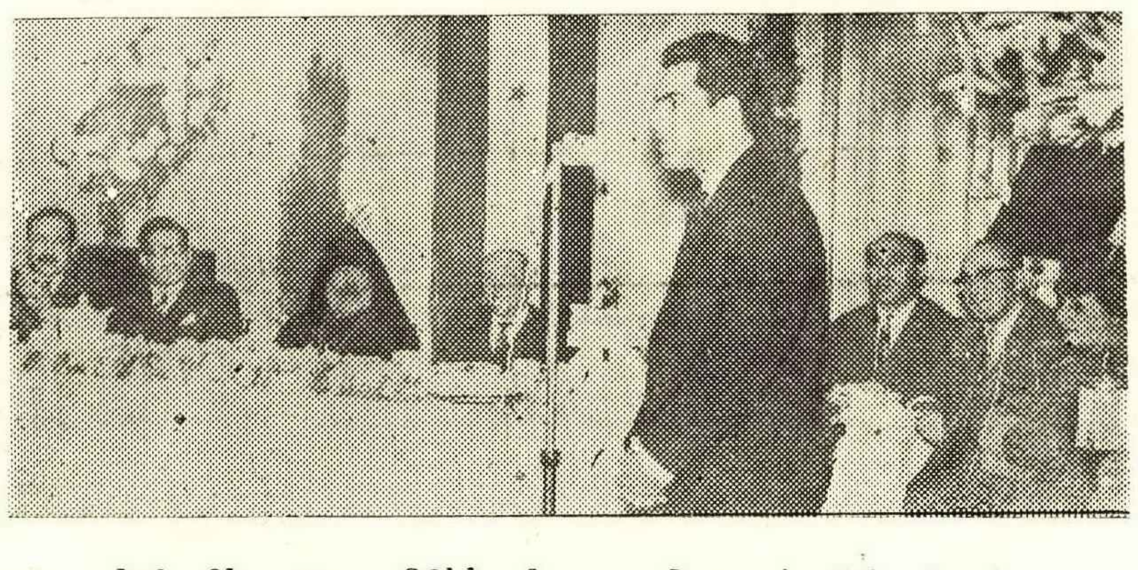
ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՕՐԸ ՏՕՆՈՒԵՑԱՒ ՅԱՂԹԱԿԱՆՕՐԷՆ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

ճաշակումը։ Ընկեր Պալեան, բարի գալուստի խօսքէն ետք, ուղղուած հրաւիրեալներուն. յիշեց հաւաքոյթին նպատակը՝ որ էր 9րդ տարեդարձի հանդիսութեամբ մը պանծացնել Արաբական Յաղթանակի Օրը և ուրախանալ, միաժամանակ, բացումով «Ջահակիր»ի նոր, ընդարձակ և շքեղ խմբագրատան: (Ընկ. Պալեանի խօսքը պիտի տանք առանձին։)

Ընկ. Վեցիկեանի ճառն ալ ամբողջութեամբ թարգմանուեցաւ արաբերէնի, տեղւոյն վրայ, Ընկ. Մովսէսեանի կողմէ։

Ուսթազ Ֆաթհի Ապտէլ Ռահիմ, «Ջահակիր»ի յարաբերական գրասենեակի տնօրէն և ծանօթ խորհրդական, կարդաց արաբերէն գեղեցիկ ճառ մը՝ վեր առնելով յաղթանակը ապահովող արաբ ժողովուրդին ու անոր պետերուն ու

Փոխ-հիւպատոս Ընկեր Պարոյր Թալալեան կը խօսի

Տանօթ ուսուցիչ և Ընթերցասրահի անդամ՝ արաբագէտ Ընկ. Արամ Մովսէսեան հրաւիրուեցաւ վարել հանդիսութիւնը, բարձրախօսին առջեւ։ Ան նախ կարդաց Ընկ. Պալեանի բացման խօսքին արաբերէն թարգմանութիւնը, ապա հրաւիրեց Հայկ. Ընթերցասրահի ատենապետ Ընկ. Եզնիկ Վեցիկեանը՝ որ իր ելոյթն ունենայ: Ընկ. Վեցիկեան կարդաց խնամուած ճառ մը, ներկայացնելով 1956ի Անգլօ-Ֆրանսա-Իսրայէլեան յարձակման պատճառներն ու արդիւնքը, ոգեկոչեց հայրենիքի ազատութեան և անկախութեան համար ինկող հերոսներուն յիշատակը և պանծացուց Դեկտ. 23ի յաղթանակը: Ի միջի այլոց՝ ան ըսաւ.

Ուսթազ Անմէտ Ղալպան
խմբագիր «Ալ-Կումհուրիէ»ի

«Անցեալին, խմբեր և թագաւորներ իրենց անձնական հաճոյքով այնքան զբաղած էին, որ ժամանակ չէին ունենար պահ մը մտածելու երկրին ու ժողովուրդին մասին։ Ո՞ր մէկ խմբը կամ թագաւորը խորհած էր արաբին չինած Ջրանցքին օտարի կողմէ շահագործուելուն վերջ դնել: Ո՞ր մէկ խմբը կամ թագաւորը մտածած էր Բարձր Ջրամբար կառուցել։ Այս գաղափարը ա. անգամ Կամալ Ապտէլ Նասէր յղացաւ։

«Փոր-Սայիտի Յաղթանակը անկիւնադարձ մըն է տեղերական պատմութեան մէջ։ Արաբ ժողովուրդի այս մեծ յաղթանակը ապացոյց է որ անցած է բռնակալութեան ժամանակը և ամէն ժողովուրդ տէրն է իր վեհապետութեան։ Այս յաղթանակը՝ յաղթանակն է արաբ ազգայնականութեան։

«Յանուն Հայկական Ընթերցասրահի Վարչութեան և բոլոր անդամներուն՝ կը մաղթեմ լիակատար յաջողութիւններ, իմաստուն ղեկավարութեամբ մեր կորովի նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի։»

պետին՝ Կամալ Ապտէլ Նասէրի արժանիքները, հայութեան առաքինութիւնները, արաբահայ գործակցութիւնն ու եղբայրութիւնը և «Ջահակիր»ի դերը այս ամէնքին հանդէպ։ Ուսթազ Ֆաթհիի այս անկեղծ ու տաք արտայայտութիւնները երկարօրէն ծափահարուեցան։

Հաւաքոյթին վարիչը խօսք տուաւ «Արև» օրաթերթի խմբագրապետ պ. Էտմոն Կոտալաղեանի, որ իր թերթին ու զայն հովանաւորող հաւաքականութեան կողմէ յարգանքի խօսք ուղղեց արաբական Յաղթանակի տօնին և «Ջահակիր»ին. պատմական հակիրճ ակնարկով մը յիշեց այն պայքարը, զոր երբեմն միատեղ տարած էին արաբներն ու հայերը՝ ընդդէմ բռնակալութեան, կեղեքումին ու յափշտակութեան։ Շեշտեց արաբ ժողովուրդին կրօնական և գաղափարական ազատութեան համար ունեցած սէրն ու յարգանքը և գնահատեց անոր ասպնջականութիւնն ու վեհանձնութիւնը։ Պ. Կոտալաղեան իր խօսքերը աւարտեց յայտնելով որ իրենք միշտ համակրանքով և բարեկամութեամբ դիմաւորած են «Ջահակիր»ը և այսուհետեւ ալ այդպէս պիտի ընեն։

Ընկ. Արամ Մովսէսեան, իր կարգին խօսք առնելով, ունկնդիրներուն առջեւ պարզեց (արաբերէնով) երկարօրէն՝ հայ և արաբ յարաբերութեանց ու բարեկամութեան դարաւոր պատմութեան փուլերը, ծանրանալով այն նպաստին վրայ, զոր Հայաստան և հայութիւն բերած են արաբաշխարհին և կը բերեն ցարդ։ Կ'արժէ որ այս ակնարկը, յարմար առիթով, իբրեւ յօդուած ալ տրուի թերթին մէջ։

Խօսեցաւ «Ալ. Կումհուրիա» մեծադոյն օրաթերթի տեղական բաժնի խմբագիր-վարիչ և Արաբ Խորհրդարանի (Ազգ. Ժողովի) երեսփոխան Ուսթազ Ահմէտ Ղալպան։ Ան, արաբականութեան պայքարը, յաղթանակները և Փոր-Սայիտի Դեկտ. 23ի Յաղթանակը յիշելէ ետք, անդրադարձաւ դեռ մեր ընելիքներուն մասին՝ վասն ազատութեան և հայրենիքի, վասն ժողովուրդին և ընկերվարութեան, վասն մեր ապագային: Ապա, այս պայքարին և յաղթանակներուն մէջ՝ հայերը ընդունեց իբրեւ անկեղծ և նուիրեալ գործակից-եղբայրներ և իրաւահաւասար քաղաքացիները արաբական հայրենիքին։ Այս գեղեցիկ գործակցութեան և եղբայրութեան տեւականացումը և նոր յաղթանակներ մաղթելով աւարտեց իր խօսքը:

«Էլ Մէսաէ» («Երեկոյ») մեծ օրաթերթի խմբագիր և գեղարուեստական բաժնի վարիչ Ուսթազ Քամալ Էլ Կուէլի (որ ուղղակի աշխատակցած է «Ջահակիր»ին, անցեալ տարի), խօսեցաւ ջերմագին ճառ մը, որով կը պանծացնէր Յաղթանակի Օրը և զայն կերտող իրականութեան հանդէպ հայոց կեցուածքը կը գնահատէր մեծապէս։ Արաբները և հայերը տարբերութիւն չունին ու նոյն կեցուածքը ունին հանդէպ ազատութեան, ցեղային անխտրականութեան և բարեկամութեան։ Հայերը մեր եղբայրներն են։

Խօսք տրուեցաւ խմբագիր Ընկ. Հայկ Ժամկոչեանին, որ հակիրճ կերպով ներկայացնելէ ետք 1956ի երեակ յարձակման պատճառներն ու նպատակը, վեր առաւ արաբ ժողովուրդին, բանակին և ֆետայիններուն դիմադարձութիւնը և անոնց կարգին՝ արաբներուն բարեկամ ժողովուրդներուն կեցուածքը։ 1956ին Փոր-Սայիտ հերոս քաղաքին մէջ գաղութարար դրամատիրական կայսերապաշտութիւնը վերջնապէս համոզում գոյացուց որ փոխուած են ժամանակները, արթնցած են ափրօ-ասիական շահագործուող ժողովուրդները։ Դեկտ. 23ի Յաղթանակով՝ մենք հաստատեցինք նաև, որ եթէ ԱՄՀին թշնամիներ կան Եւրոպայի մէջ, Ս. Միութեան, Եուկոսլաւիոյ, Հնդկաստանի, Ինտոնեզիոյ նման (որոնք «կա՛ց» ըսին յարձակողին) մեծ բարեկամներ ալ կան։ Ո՛չ մէկ ժողովուրդ այլեւս մինակ է՛, երբ իր դատը արդար է և իրաւացի։ Յաղթանակի տօնակատարութիւնը հայոց կողմէ, այս տարի, աւելի փայլուն եղաւ և բախտաւոր ենք որ զուգադիպեցաւ «Ջահակիր»ի Բ. տարեդարձին ու անոր խմբագրատան բացման հանդիսութեան։ Իբրեւ աշխատաւորները այս օրկանին,

Ուսթազ Քամալ Էլ Կուէլի
խմբագիր «Ալ-Մէսաէ»ի

պիտի շարունակենք պայքարի և շինարարութեան ճամբուն մէջէն քալել՝ յաղթանակին ոգիովն ու ձգտումներովը։

Հրաւէր ուղղուեցաւ Սով. Փոխ-Հիւպատոս Ընկ. Պարոյր Թալալեանին, որ իր խօսքն ընէ այս առթիւ։ Ընկ. Թալալեան խօսեցաւ արաբ ժողովուրդի պայքարին մասին՝ ընդդէմ դրամատիրական

(Շար. տես էջ 6)

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ՝ «Յ. ՇԻՐԱԶ»

Չորեքշաբթի, 22 Դեկտ. 1965 երեկոյեան, Նուպարեան վրժ.ի ուսուցիչ և «Ջահակիր»ի աշխատակից ընկ. Նուպար Բիւփէլեան դասախօսութիւն մը տուաւ հայրենի բանաստեղծ Յովհաննէս Շիրազի կեանքին ու գործին մասին՝ Հայ Գեղարուեստասիրաց Միութեան սրահին մէջ։ Երեկոյթին մասնակցեցաւ պ. Հայրօ Հինայէկեան՝ կատարելով վեց արտասանութիւն Շիրազէն։

Գրական այս հաւաքոյթը մեծապէս գնահատուեցաւ ունկնդիր հասարակութենէն։

ԽՕՍՔ ՏԱՐԵՄՈՒՏԻ

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆԸ

Լոյսերի մէջ այս գիշեր նորանում է մեր տարին,
Նոր ճամբաներ են բացում լոյսին, բարուն, արդարին,
Նոր ճամբաներ, որ պիտի նոր կատարներ մեզ հանեն,
Եւ ճամբաներ, որ պիտի դէպի երազը տանեն:
Ու այդ բոլոր, այդ բոլոր ճամբաների մէջ բազում
Կայ մի ճամբայ, որ դարեր հայ պանդուխտն էր երազում:

Զրկուած օտար ափերի մշուշներից դժգոյն,
Գալիս է նա ու հանգչում Արարատի շուքի տակ:
Եւ այդ ճամբին թափ տալով օտար հողի պաղ փոշին
Ու հայեացքը՝ ալեծուփ մեր Պետական դրօշին,
Այս գարնան հետ, երբ բարձրիկ իմ լեռնաշխարհը ծաղկի,
Հայ պանդուխտը կը դառնայ հինաւուրց հողը Հայկի:

Եկէ՛ք, պանդուխտ եղբայրներ, թափառիկներ անկայան,
Ձեզ հողի ձայնն է կանչում, կանչում է ձայնը արեան,
Ձեզ Զուարթնոցն է կանչում իր լռութեամբ փառահեղ,
Հրազդանն է ձեզ ձայնում շառաչիւնով իր ահեղ,
Մեր հին քարերն են կանչում մեսրոպատառ բարբառով,
Այգեստաններն են կանչում իրենց բոյրով ու քարով,
Իր վարդագոյն ժպիտով նոր Երեւանն է կանչում
Եւ իր կապոյտ զմրէքից արեւն անգամ ղողանջում
Ու կանչո՜ւմ է ձեզ, կանչո՜ւմ...

Եւ ափերից այդ հեռու,
Երբ դուք, ձեր ոտքը դնէք կանաչ շեմքին մեր Լոռու,
Ալեւորիկ մօր նման Դեբեդն առաջ կը վազի,
Որ կարօտած շուրթերով օրհնանքի խօսքը ասի:
Եւ կապուտակ ծիծաղով իր ծիծաղկոտ Սեւանի
Հայոց հողը ձեր ոտքի ամպն ու մուժը կը վանի...

Եկէ՛ք հողում հայրենի դրէք հիմերը ձեր տան,
Դրէք ամուր ու հաստատ, քանզի ոչ մի եաթաղան
Էլ չի կարող ձեր նորոգ բախտի վրայ շառաչել,
Քանզի դրօշն է կարմիր ձեզ հովանին իր բացել:

Եկէ՛ք, ձեր ուժն էլ բերէք կորովաշատ մեր բազկին,
Ձեր սուրբ քրտինքը խառնէք հայրենի հող ու հասկին,
Երեւանի լոյսերին ձեր երազանքը խառնէք
Ու նոր թեւով, նոր յոյսով յաւերժութիւն սաւառնէք:

Լոյսերի մէջ այս գիշեր նորանում է մեր տարին,
Նոր ճամբաներ են բացում լոյսին, բարուն, արդարին:
Եւ այդ բոլոր, այդ բոլոր ճամբաների մէջ բազում
Կայ մի ճամբայ, որ դարեր հայ պանդուխտն էր երազում,
Սակայն դարեր այդ ճամբան պատած էր մուժ ու ամպով,
Բաց է հիմա նա ձեր դէմ, բարո՛վ դառնաք այդ ճամբով:

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՒԹԵԱՆ

ԿԱՐԴՈՒՄ Է ՍՈՒՐԷՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆԸ...

Յովհաննէս Թումանեանը այնպիսի հազուագիւտ գրողներից է, որի ստեղծագործութիւնը յիշւում է ոչ թէ օրացոյցով, այլեւ ամէն օր, ամէն ժամ, որպէս անհրաժեշտութիւն, հոգեպարար մի գանձ ուղեկցում է մարդուն՝ նրա մանկութիւնից մինչեւ խոր ծերութիւն:

Գրականութեան այս հսկայի ստեղծագործութիւնն է երկար տարիներ ի վեր դարձել հանրաճանաչ արտիստ Սուրէն Քոչարեանի իւրայատուկ արուեստի ներշնչանքն ու անսպառ աղբիւրը:

Դեռ մանկութեան օրերին փոքրիկ Սուրէնը Թիֆլիսում իր Սոֆիա տատիկից լսելով ժողովրդական բառ ու բանով համեմուած հայկական հեքեաթները, ամբողջովին հրապուրւում է դրանցով: Մի անգամ դպրոցական ինքնագործ թատերական խումբը ներկայացնում է «Գիքորը», որտեղ իր արտիստական բացառիկ շնորհքով աչքի է ընկնում 13ամեայ արտիստը՝ հիացնելով նաեւ խըստապահանջ հեղինակին: Ու տարիներ յետոյ, որքան էլ հարստանում է ականաւոր ասմունքողի խաղացանկը՝ «Սասունցի Դաւիթ», «Վագրենաւոր», «Կրէօյցերեան սոնատ», «Դեկամերոն», «Ոդիսական», «Վէրք Հայաստանի», «Շեհերազադ», «Երիտասարդ գուարդիա», Թումանեանի գործերը միշտ էլ մնում են նրա արուեստի հիմքն ու գագաթը:

Ահա թէ ինչո՛ւ ունկնդիրները անսահման գոհունակութեամբ ընդունեցին երեք մասից բաղկացած այն ձայնապնակները, որոնց վրայ Ս. Քոչարեանի կատարմամբ ձայնագրուած են անմահ գրողի հեքեաթները, պոէմները, քառեակները, «Գիքորն» ու միւս պատմուածքները:

Լսում ես Քոչարեանին, ու աչքերիդ առջեւ հերթով գծագրւում են այնքա՜ն կենդանի կերպարները, ձեռքը ծոցում չուար ու մոլոր կանգնած ձախորդ Փանոսը, յիմարների շրջապատում ամենախելօք թուացող ու աշխարհի վրայ ծիծաղող Նազարը, կեանքի ծանր բեռան տակ կորացած, հառաչանքը սրտում ծերունին: Իսկ ինչպիսի՛ ոգեւորութեամբ ու բեմական իւրայատուկ նրբերանգներով է նա շունչ տալիս «Անուշի» դրամատիկական հարուստ պատկերներին, ասես մի ամբողջ թատրոնի կոլեկտիւ բեմադրում է անզուգական այդ գործը: Ո՞ւմ աչքերից արցունք չի քամել փոքրիկ Գիքորի ու Մարոյի տխուր ճակատագիրը:

Մեր գիւղն էն է, որ հպարտ...

Սկզբում կարդում է դանդաղ, հանդիսաւոր և կամաց-կամաց խօսքը շիկացնելով, փոթորկւում է, ապա՝ դառնում խոհուն, վերջում արդէն գտնում ողբերգականի բարձրակէտը տանող ու բացայայտող բանալին: Զարմանալի հմտութեամբ է տիրապետում Քոչարեանը գրականութեան, հետեւաբար և ասմունքի ամենադժուարին գէնքին՝ երգիծանքին ու հումորին: Չես կարող առանց ծիծաղելու լսել «Բարեկենդանը», տասնեակ անգամ կարդացած ու լսած... «Սուտլիկ որսկանը», «Կիկօսի մահը»:

Ինչ երկ էլ նիւթ դարձնի իր արուեստին, Քոչարեանն ունի իր ստեղծագործական մօտեցումը. Նա և՛ ռեժիսէօր է, և՛ դերակատար, և՛ հեղինակ: Նրա կոմպոզիցիաները աչքի են ընկնում բարձր ճաշակով, ինքնուրոյնութեամբ ու գործողութիւնների դրամատիկ յաջորդականութեամբ:

Յովհաննէս Թումանեանի ստեղծագործութիւնների «լոյս ընծայումը» ձայնապնակների վրայ՝ մի հաճելի նուէր է պոէզիան, արուեստը սիրող բազմահազար ընթերցողներին:

Ձայնապնակներին կցուած է պրոֆեսոր Տիգրան Հախումեանի խօսքը Թումանեանի ու նրա ստեղծագործութիւնների վարպետ կատարողի՝ Սուրէն Քոչարեանի արուեստի մասին:

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՅ ՔԱՆԴԱԿՆԵՐ

ՄԱՆԿԱՆ ԱՉՔԵՐՈՎ

Նայի՛ր աշխարհին մանկան աչքերով, ու թող ամէն ինչ գեղեցիկ թուայ այսօր:

Չէ՞ որ այսօր Նոր տարի է:

Այսօր բարի՛ եղիր, յիշիր նրանց, որոնց առանձնապէս չես սիրում և աշխատիր նրանց մէջ գտնել անժխտելի բարեմասնութիւններ:

Այսօր բաց սիրտդ աշխարհի ու մարդկանց դէմ. աշխարհը մեծ է, իսկ մարդը՝ մեծ ու ամենազօր:

Վերցրու մի լաւ գրուած գիրք ու կարդա. ու եթէ կան այդ գըրքում վրիպակներ, ուշադրութիւն մի՛ դարձնի:

Մի՛ բողոքի անյաջող բանաստեղծութիւնների դէմ, գուցէ բանաստեղծը գրել է այն ստեղծագործական մեծ տագնապով և յաջողութեան չի հասել, որովհետև գրելիս շատ է յուզուել...:

Այսօր մեծահոգի՛ եղիր:

Եթէ ուզում ես անցեալը յիշել. յիշի՛ր միայն լաւ օրերը ու եթէ քիչ են այդպիսիք, բազմապատկիր եղածը և դու կը հասնես մեծ արդիւնքների:

Հնարագէ՛տ եղիր այսօր:

Ու եթէ ուզում ես մտածել վաղուայ մասին, ապա երեւակայիր այդ վաղն ամենասիրելի և ամենապայծառ գոյներով:

Վաղը միշտ գեղեցիկ է:

Հեռատե՛ս եղիր այսօր. չէ՞ որ այսօր Նոր տարի է...:

Ու լցուիր գարնան զգացողութեամբ: Երեւակայի՛ր մեխակի սուր բուրմունքը, ձմերուկի բուրմունքը, անձրեւից թրջուած հողի բուրմունքը: Յիշի՛ր եղրեւանու բուրմունքը և քեզ կը զգաս աւելի երիտասարդ ու թարմ:

Օժտի՛ր, վարձատրի՛ր, զարդարի՛ր քեզ այն ամէնով, ինչ գեղեցիկ է կեանքում, ինչ կարող են տալ մարդուն տարուայ բոլոր եղանակները:

Ու նայիր այսօր աշխարհին մանկան աչքով. չէ՞ որ այսօր Նոր տարի է:

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԱՀԱՐԻ
Երեւան

ՊԷՊԷՔԸ

— ԿԱՂԱՆԴԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ —

Սիրվարդ եօթը տարեկան, դեղնորակ խոպոպիկներով ու կապոյտ երկնային աչքերով հըրեշտականման աղջիկ մըն էր, իր ծնողքին մէկ հատիկը ու անոնց գուրգուրանքին և ուրախութեան միակ առարկան:

Կաղանդէն շաբաթներ առաջ, արդէն իսկ իր ստանալիք նուէրովը կը մտատանջուէր փոքրիկ մանկուհին և յաճախ անոր վրայ կը խօսէր իր հայրիկին ու մայրիկին հետ:

— Մայրիկ, ի՞նչ նուէր պիտի տայ ինծի Կաղանդը:

— Ի՞նչ նուէր կ'ուզես, հըրեշտակս:

— Աղուոր, խոշոր պէպէք մը:

— Շատ աղէկ, աղջիկս:

Բայց պէպէք մը, որ աչքը գոցէ բանայ, քնանայ, արթընայ, ձեռքն ու ոտքը շարժէ:

Եւ անհատնում այդ պէպէքին խօսքն էր որ կուգար իր մանկական անմեղ շրթունքներու վրայ ու վարդագոյն լեզուին ծայրը:

Մայրը որ յղի էր և ծնելու մօտ, օր մը ըսաւ Սիրվարդին:

— Շաբաթ մը պէպէքդ պիտի գայ, աղուոր պզտըլիկ պէպէք մը, որ ոչ միայն աչքը պիտի գոցէ ու բանայ, այլ նաև պիտի լայ, պիտի խնդայ, պիտի ուտէ ու պիտի քալէ:

— Իրա՞ւ կ'ըսես, մայրիկ:

Ու փոքրիկ Սիրվարդ ուրախութեամբ ու աղապատանքով իր մօրը վիզը փաթթեց իր ձիւնաթոյր փափուկ թեւիկները:

Եւ ահա իրիկուն մը, նոյն իսկ Կաղանդի իրիկունը, հայրիկը Սիրվարդին բերաւ ցուցուց ճերմակ ժանեակներու մէջ պարուրուած պզտիկ պէպէք մը, որ աչքերը գոց՝ շրթունքը կը շարժէր:

Մանկուհին՝ խանդավառ ուզեց գրկել ու համբուրել աղուոր պէպէքը, որ իրեն կաղանդչէք կը տրուէր:

Հայրիկը հաւանեցաւ, բայց հազիւ թէ գիրկին մէջ առած՝ ու այտերուն պաչիկ մը տուած, եկան առին ձեռքէն, ըսելով որ պէտք եղածէն աւելի խաղացած էր իր պէպէքին հետ:

Սիրվարդ նեղացաւ, լալ սկսաւ ու պահանջեց որ իր պէպէքը չտանին: Բայց անօգուտ եղան իր բոլոր լացն ու կոծը:

Օրերով այսպէս Սիրվարդի թոյլ տուին միայն մօտենալ պէպէքին, կամաց մը համբուրել և հեռանալ:

Խեղճ մանկուհին յուսախաբ՝ ա՛լ չսիրեց իր պէպէքը և նոյնիսկ տեսակ մը ատելութիւն զգաց այդ պէպէքին դէմ, որուն հետ մայրիկը շատ աւելի կը զբաղէր ու կը զբօսնէր, քան թէ ինք:

— Սիրվարդ, եկուր պէպէքդ սիրէ կ'ըսէր երբեմն մայրիկը: Բայց փոքրիկ աղջիկը դէմքի դժգոհ ծամածռութեամբ մը կը պատասխանէր.

— Չէ, մայրիկ, դուն սիրէ:

Ու նախանձոտ աչքով մը կը նայէր իր փոքրիկ բարեկամուհիին՝ Մաննիկի պէպէքին, որ թէև չէր լար ու խնդար, ծեծ չէր ուտեր կամ չէր քնանար, բայց ճշմարիտ՝ այսինքն կեղծ պէպէք մըն էր, որ միշտ Մաննիկի քով կը մնար և որուն ուրիշ ոչ ոք ուշադրութիւն կ'ընէր:

— Ինծի Մաննիկին պէպէքին պէս պէպէք մը առ, կ'ըսէր յաճախ Սիրվարդ իր մայրիկին, բայց այս վերջինը կը պատասխանէր.

— Դուն արդէն աղուոր պէպէք մը ունիս:

Յաջորդ Կաղանդին մօտերը Սիրվարդ գացած էր իր փոքրիկ բարեկամուհին տեսնելու և անոր պէպէքին հետ խաղալու:

Բայց պէպէք չկար մէջտեղ:

— Ո՞ւր է պէպէքդ, հարցուց աղուորիկ Սիրվարդ:

Մաննիկ խորհրդաւոր կերպով մը պատասխանեց:

— Կոտրեցի պէպէքս:

— Կոտրեցի՞ր, հարցուց Սիրվարդ իր աղուոր կապուտակ աչքերը խոշոր խոշոր բացած:

— Այո՛, կոտրեցի որպէս զի Կաղանդին նոր մը առնեն ինծի:

Սիրվարդ ձայն չհանեց:

Քանի մը օր ետք, մինչ մայրիկը իր փոքրիկ նորածինը քընացնելէ ետքը, գացած էր տան գործերով զբաղելու, Սիրվարդ կամացուկ մը մտաւ այն սենեակը, ուր իր պէպէքը կը ննջէր,

(Շար. տես էջ 4)

Զրոյց մայրերու հետ

Սիրելի Անահիտ,

Ծնողքի մը համար ամէնէն դժուար և ամէնէն անհաճոյ բանը իր զաւկին մէկ յանցանքին համար պատիժ մը սահմանելն է:

Անչափելի է ծնողքի մը սէրը զաւկին հանդէպ և այդ զգացումն իսկ կը մղէ, որ ան հարկադրուի պատժել իր զաւակը՝ զայն սրբագրելու մտահոգութեամբ, վաղուան լաւ առաջնորդը կերտելու յոյսով:

Շատերու համար պատիժ կը նշանակէ մարմնական պատիժ միայն: Այսօր դաստիարակներ և հոգեբաններ համոզուած են՝ որ մարմնական պատիժը շատ հեռու է դրական արդիւնք տալէ, այսինքն տղուն գործակցութիւնը ապահովելէ: Որևէ պատիժի դիմելէ առաջ՝ նախ պէտք է ջանանք տղուն բացատրել, թէ ինչո՞ւ իր մէկ արարքը սխալ կը նկատենք, թէ ի՛նչ հետեւանքներ կրնայ ունենալ եթէ շարունակէ չսրբագրել զայն: Բայց ասոնցմէ աւելի կարեւոր է տղուն առջեւ յստակ գծել այն ուղին՝ որուն կ'ուզենք որ ան հետեւի:

Պատժուելէ առաջ, տղան լաւ պէտք է գիտնայ, որ ինչո՞ւ կը պատժուի, որպէսզի աւելորդ դառնութիւն չունենայ իր փոքրիկ սրտին մէջ: Չպատժենք տղան այսօր՝ իր մէկ հին յանցանքին համար, զոր արդէն ինք մոռցած է: Յետոյ, տրուած պատիժը պէտք է ըլլայ համեմատական: Ասոր համար պէտք է հանդարտ մտածել և ճըշդել պատիժը իբրեւ վրէժխնդրութիւն: Փոքր թերացումի մը համար՝ տալու է պզտիկ պատիժ մը և խոշոր թերացումի մը համար՝ համեմատաբար խոշոր պատիժ մը: Չմոռնանք նաեւ, որ պատիժի մէկ ձեւը կրնայ արդիւնք տալ մէկու վրայ, բայց ոչ մէկ արդիւնք ուրիշին մօտ: Խուսափելու է մանաւանդ յաճախակի և նմանօրինակ պատիժներէ: Ճշմարիտ դաստիարակները ու տիպար ծնողները անոնք են՝ որ նուազագոյն պատիժով առաւելագոյն դրական արդիւնքը ձեռք կը ձգեն:

Սիրով՝
ԱՍՏՂԻԿ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ 20ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԱՐՇԱԿ ՎԱՍԻԼԵԱՆ

Բաւական տարիներ սահեր անցեր են այն բարեբաստիկ թուականէն, երբ հիմը դրուեցաւ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան, որուն նշանաբանն ու նպատակը պիտի լինէր երկրիս վրայ խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն։ Եւ իրաւամբ հինգ երկար տարիներու ահաւոր պատերազմէն, միլիոնաւոր մարդկային և հարստութեանց անհելի կորուստէն, բազմաթիւ քաղաքներու և գիւղերու կործանումէն ետք, վերջապէս պատերազմող ազգերը խելքի եկան ու յայտարարեցին թէ այսուհետեւ այս անպատմելի սպանդներըն ու աւերները պէտք է առյաւէտ վերջ գտնեն, ազգերն ու ժողովուրդները իրենց վէճերն ու սահմանները պէտք է խաղաղութեամբ կարգադրեն։ Այս բարձր նպատակով ոգեւորուած 51 ազգեր հաւաքուելով Հիւս. Ամերիկայի Սան Ֆրանչիսքօ քաղաքին մէջ՝ 1945 Յունիս 14ին հիմը դրին Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան։

Այս առթիւ մեծ դիւանագէտներ խօսեցան խանդավառ ճառեր, ներբողելով խաղաղութեան շուրջ Ազգերու միաւանականութիւնը, գծեցին և ստորագրեցին ՄԱԿի գործադրութեան համար ՈՒԽՏԱԳԻՐ մը, CHARTER, որ կը պարփակէր համամարդկային երազներու յոյսերը։

Այս ուխտագրին ներկայ էր Մ. Նահանգներու նախագահը՝ Հէրրի Ս. Թրումըն։

Թրումըն տարփողելով կազմուած միութիւնը խօսեցաւ՝ կրակոտ ճառ մը. իր խօսքը ուղղելով հոն հաւաքուած 51 ազգերուն ըսաւ. «Դուք այսօր ընդդէմ պատերազմին տարիք մեծ յաղթանակ մը. եթէ երբեք թերանանք գործադրել այս Ուխտագիրը, մենք դաւաճանած կը լինենք այն բիւրաւոր նահատակներուն, որոնք ինկան՝ որպէսզի մենք ազատ և համարձակ ապրինք, հոս հաւաքուելով՝ այս սրբազան Ուխտագիրը ստորագրենք։ Եթէ պատահի ազգ մը, կամ ազգերու խումբ մը, որ զայն ծառայեցնէ իրենց ազգային եսասիրական շահերուն, մենք դաւաճանած կը լինենք այս հռչակաւոր Ուխտին. թող մեծ ազգեր օրինակ հանդիսանան աշխարհն առաջնորդելու դէպի միջազգային խաղաղութեան և արդարութեան։» Թրումըն իր խօսքերը վերջացուց բացագանչելով. «Օ՛հ, այս ի՜նչ օր պիտի լինի աշխարհի պատմութեան մէջ»։

Սակայն այս տարի երբ 113 ազգեր կը տօնէին ՄԱԿի հիմնադրութեան 20ամեակը, երկրիս վրայ ո՛չ խաղաղութիւն կար, ոչ ալ մարդոց մէջ հաճութիւն, ՄԱԿը կը դիմաւորէր կատարեալ մութ-մռայլ անստոյգ ապագայ մը։ Այս իրողութիւնը խոր տխրութեամբ մը դիտեցին բոլոր պատուիրակները. ճիշդ այն օրը երբ անոր 20րդ տարեդարձը կը տօնուէր, ՄԱԿը կազմալուծուած վիճակի մէջ էր։ Խաղաղութիւնը անցեալին մէջ պաշտպանելու ծախքերուն շուրջ մեծ ազգերը չէին հաշտուեր, վէճը սաստիկ էր, կիրքերը բորբոքած. ժողովը փակուեցաւ Փետրուար 18ին՝ առանց օրակարգի ոչ մի հարց լուծած ըլլալու։

Այսուհանդերձ, ՄԱԿը որքան որ աշխարհի խաղաղութիւնը չկարողացաւ պահպանել, որուն համար ինքը ստեղծուած էր, ուրիշ մարզերու մէջ կատարած է գնահատելի աշխատանք. կարօտ և աղքատ ազգերուն տուած էր ուտելիք. Թեքնիքի մէջ յետամնաց ժողովուրդներուն համար կատարեց նորանոր ձեռնարկներ, սատարեց անոնց զարգացման և յառաջդիմութեան. օգնեց անգրագէտ զանգուածներու որ սորվին գրել կարդալ, 1945էն ի վեր ան օգնեց մօտաւորապէս 700 միլիոն ժողովուրդներու, որ ունենան իրենց ուրոյն կառավարութիւնը։ Ազատեց 280 միլիոն ժողովուրդներ՝ մալարիայի հիւանդութենէն։ Միլիոնաւոր աղքատ մայրերու և մանուկներու հայթայթեց ուտելիք, դեղօրայք և ուրիշ կարեւոր պիտոյքներ։ Նմանապէս մէկուկէս միլիոն փախստականներու տուաւ մնայուն օթեւան, դեղօրայք և դպրոցական առարկաներ։ Պատուիրակութիւններ, որոնք ներկայ էին 20րդ տարելիցի տօնակատարութեան, խոր հրճուանքով յիշեցին ՄԱԿի այս յաջողութիւնները։ Դարձեալ ՄԱԿը կարողացաւ կասեցնել Պաղեստինի պատերազմը 1949ին։ Եգիպտոսի վրայ խուժումը՝ 1956ին։ Յոյներու և Թուրքերու ընդհարումները՝ Կիպրոսի մէջ։ Մասնաւորապէս Գոնկոյի մէջ չորս երկար տարիներ, իր խաղաղութեան ուժերը հոն կեդրոնացնելէ ետք, վերջ ի վերջոյ պարտուելով յուսահատօրէն քաշուեցաւ։ Նոյնպէս Պերլինի և Գուպայի տագնապին առթիւ, իբրեւ խաղաղութեան ախոյեան, ոչինչ կարողացաւ ընել։

Այսպէս ՄԱԿը իր խաղաղութեան միսիոնին մէջ հիմնովին ձախողած էր։ Այսօր մեծ ազգեր իրենց շատ մը վէճերն ու գժտութիւնները փոխանակ ՄԱԿին տանելու և անոր իրաւարար ատեանին յանձնելու, դուրսը իրենց ուզած եղանակով կ'ուզեն կարգադրել։ Մեծ ազգերու այս զարտուղի արարքը մեծ յուսախաբութեամբ մը կը դիտեն ամէն անոնք, որոնք ՄԱԿը կը նկատեն աշխարհիս խաղաղութեան միակ յոյսը և ապաւէնը։ Մեծ ազգեր միշտ ալ ջանացած են ՄԱԿը գործիք ծառայեցնել իրենց ազգային շահերուն։ «Նիւ Եորք Թայմզ»ը քննադատելով Ամերիկայի տգեղ արարքը, Յունիս 21ի իր խմբագրականին մէջ կը գրէր. «Միացեալ Նահանգները, վերջին տասնամեակին (1950–1960) Գորէայէն մինչեւ Գոնկօ, վարեց միակողմանի, խորամանկ, սինիք քաղաքականութիւն մը, սպառնալով, միանգամայն կաշառելով բազմաթիւ տկար և աղքատ ազգեր. ՄԱԿը գործածեց իր գծուծ շահերուն համար քուէարկութեան կրկէս մը։ Այս առթիւ Ժողովրդային Ջինաստան եւս Սեպտ. 23ին հրապարակաւ յայտարարեց. «Որքան ատեն որ Ամերիկա ՄԱԿը կը գլխաւորէ, անկէ աշխարհի խաղաղութեան համար բան մը յուսալու չէ։»

Եթէ կ'ուզէք որ ՄԱԿը իր իսկական կոչման ծառայէ, Ամերիկան պէտք է դուրս վտարել։ Ակներեւ իրողութիւն է որ ուժի քաղաքականութիւնը մեծ դեր կը կատարէ ՄԱԿէն ներս, ինչ որ կը սպառնայ քանդել միջազգային այս կազմակերպութիւնը։ Այս իրողութիւնը փաստեց նոյնինքն ընդհանուր քարտուղարը, երբ կը խօսէր անոր 20րդ տարեդարձին՝ Սան Ֆրանչիսքոյի մէջ։ Ու Թանթ ըսաւ. «ՄԱԿի Ուխտը գործադրելու մե-

Շար. յետ. էջ 5

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ՎԱՒԵՐԱԳՐԵՐՈՒ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏ ՎԵՀԱՓԱՌ ՎԱԶԳԷՆ Ա.ի

ՏԱՍՆԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ԹԵՄԻՍ ԱՌԱՋՆՈՐԴ

Տ. ՄԱՄԲՐԷ Ս. ԱՐՔԵՊՍ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆԻ

Բացումը՝ Կիրակի, 2 Յունուար 1966 կ. ա. ժամը 11.30ին, Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ։

Ցուցահանդէսը բաց է ամէն օր կ. ե. ժամը 5էն 9, մինչեւ Յունուար 9։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆ (ԿՆԻՔ)

« ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆԸ ՋԵՐՄ ՈՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԵՐԳՉՈՒՀԻ Է »

Ռոզի Արմէնը (Ֆրանսայի բեմերու հայազգի փայլուն աստղ — Ջ.) իր կեանքին մէջ առաջին անգամ բեմահարթակէն ունկնդիրներուն դիմեց մայրենի լեզուով և ըսաւ, որ կը փափաքէր բոլոր երգերը կատարել հայերէն։

Հայֆիլհարմոնիայի համերգային մեծ դահլիճին մէջ հաւաքուած մօտ երկու հազար Երեւանցիներ, Նոյեմբեր 22ին, եկեր էին Ռոզի Արմէնի անդրանիկ համերգին ու ջերմ, երկարատեւ ծափահարութիւններու արժանացուցին տաղանդաւոր երգչուհին։

Ճիշդ է, Ռոզի Արմէն երգերուն մեծ մասը կատարեց ֆրանսերէն, բայց երգչուհիին ու դահլիճին մինչեւ մտերմութիւն ստեղծուեցաւ առաջին իսկ րոպէներուն։ Երբ ան կ'երգէր «Նուպար-Նուպար»ը, դահլիճը արուեստագիտուհիին հետ ներդաշնակ կը ծափահարէր։ Հայկական յայտագրին մէջ առնուած էին նաեւ «Մայրիկի Երգը» և «Երեւան»ը։

Հանդիսականները սիրով ընդունեցան նաեւ ֆրանսական «Եթէ վստահ ըլլամ որ դուն կուգաս», «Ուշադրութիւն տղոց և աղջիկներուն», «Արցունքներդ մի՛ թափեր», «Ջին կուգայ» և միւս երգերը, որոնց թիւը հասաւ քսանըվեցի։

Ֆրանսահայ երգչուհիի առաջին համերգը անցաւ մեծ յաջողութեամբ։ Սովետական Միութեան ժողովրդական արուեստագէտ Պաւել Լիսիցեանը նշեց, որ Ռոզի Արմէնը բաւական համեստ, ընդունակ երգչուհի է, ունի լաւ ճաշակ, հաճելի ձայն, էստրատային (միւզիք հոլի) մեծ արուեստագիտուհի դառնալու բոլոր տուեալները։

— Անժխտելի է, ըսաւ Ս. Միութեան ժողովրդական արուեստագէտ Թաթուլ Ալթունեան, որ Ռոզի Արմէնը տաղանդաւոր, վերին աստիճանի ջերմ ու անմիջական երգչուհի է։ Ես համոզուած եմ, որ ան յառաջիկային ա՛լ աւելի կը խորանայ, կը զարգանայ իր արուեստին մէջ։

«Եր. Երեւան»

ՊԷՊԷՔԸ

(Շար. Գ. էջէն)

մօտեցաւ օրօրոցին, դժգոհ դէմքով մը նայեցաւ պէպէքին, յետոյ վճռական որոշում մը տալով, իր փոքրիկ թեւերուն մէջ առաւ մանկիկը, գնաց պատուհանին քով, փեղկը բացաւ և պէպէքը փողոց նետեց, որ արդէն ծածկուած էր ձիւնին տակ։

Յետոյ, հանդարտիկ, գընաց նստաւ բազմոցին վրայ և սկսաւ պատկերազարդ գիրք մը թղթատել։

Ժամ մը ետք մայրիկը ներս մտաւ ու փութաց օրօրոցին քով։

Մանկիկը հոն չէր։

— Ո՞ւր է պէպէքը, գոչեց խեղճ մայրը խելայեղ։

— Մայրիկ, ըսաւ Սիրվարդ իր անմեղունակ հրեշտակային աչքերը անոր դարձնելով, պէպէքս փողոց նետեցի որպէս զի կաղանդին նոր մը առնէք ինծի... Մաննիկին պէպէքին պէս, մի սրդողիր։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՍՈՒԼԷՏԻՈՅ ՖԵՏԱՅԻՆԵՐԷՆ ՔԵՌԻ

Գրեց ԵՐՈՒԱՆԴ ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ (Ե. Սիսուանի)

Թուրք ժողովուրդը սակայն կը վախնար հայ յեղափոխականին հետ ճակատ առ ճակատ գալէ։ Կառավարութիւնը կը զգուշանար բախում ունենալէ, որովհետեւ անոնք՝ յեղափոխականները իրենց քաջութեամբ, ճարպիկութեամբ կը գերազանցէին զիրենք. մանաւանդ անոնց քով եղած մահացու դժոխային գնդակնե՞րը, օ՛, չէ՛, կարելի չէր մօտենալ անոնց. անոնց մօտենալ մահուան ընդառաջ երթալ է, իսկ թուրքը մահը տեսնելուն՝ անկէ հազարներով մղոն ետ կը քաշուի. ի՜նչպէս ընել ուրեմն, այդ պատուհասներէն ազատելու համար ուրիշ միջոց չկար, բայց եթէ դաւաճանը, խաբեբայութիւնը. հի՜ն զէնքե՛ր, թուրքի զէնքե՛ր օգնութեան կանչուած են ամէն անգամ, որ նեղը մնացած են անոնք, այս անգամ ալ անկէ զատ ուրիշ ելք չկար։

1896ին էր, Պոլսէն՝ Պապը Ալիին հրահանգ տրուեցաւ Ֆունուզը զարնող Ալի Պէյին, որպէսզի ամէն ջանք ի գործ դնելով՝ այդ յեղափոխականները ողջ կամ մեռած անպատճառ ձեռք անցընեն ու յանձնուորները պատժէ։ Ալի Պէյ՝ ի լուր այդ հրամանին խոր մտածութեան մէջ կ'իյնար։ Ինք որ Ֆունուզը զարնելով՝ հերոսի անուն մը շինած էր ու կը յոխորտար, այժմ կը վարանէր...։ Մի քանի օր մտածեց և վերջապէս կրցաւ գտնել միջոցը։

Սարգիս Պ. Պ...եան (Քեռի)

Ան տասը հազար զինուորներու գլուխը անցած՝ իրեն հետ ունենալով այդչափ մըն ալ ու աւելի պաշըպօզուքներու խուժան մը, եկաւ պաշարեց խումբին գտնուած շրջանակները. անոր կ'ընկերանային եւրոպացի հիւպատոսական փոխանորդներ, ինչպէս նաեւ Անտիոքի Հայոց Առաջնորդ հայր սուրբը։

Ալի պէյ աւելի առաջ երթալու և անոնց մօտենալու կը վախնար. կը կարծէր թէ ամէն տեղ ականներ պատրաստուած են ու պիտի պայթին երբ ինք անոնց վրայէն անցնի և այդպիսով ինքն ու իր ամբողջ բանակը պիտի ոչնչանային, ուստի՝ խոհեմութիւն համարեց պատգամաւորով մը պահանջել, որ անձնատուր ըլլան անոնք, ի փոխարէն խոստանալով անոնց մէկ մազին չդպչիլ և ոչ ալ իրենց պատճառով ժողովուրդը պատժել։ Այդ պատգամաւորութիւնը բնական է մերժումի պիտի հանդիպէր յեղափոխականներու կողմէ։ Հայ յեղափոխականը անձնատուր ըլլա՞լ...։ ո՛չ, այդ անկարելի բան է, ան ուխտած է, և իրեն միակ սկզբունքն ու հաւատամքն ունի ազատութիւն կամ մահ, հետեւաբար իրենց դիակներն էին, որ միայն պիտի յանձնէին թուրք հրամանատարին։ Այդ մասին պատասխանեցին իրենց ներկայացող պատգամաւորութեան. անոնք մտքերնին դրած էին քաջաբար դիմադրել։ Մինչեւ իրենց արեան վերջին կաթիլը, մինչեւ ամենավերջին փամփուշտը հատնիլը, մինչեւ ամենավերջին մարդը, մինչեւ իրենց վերջնական ուժաթափ ըլլալը դիմադրել։ Գիտէին որ պիտի մեռնէին, բայց գիտէին և այն շատ լաւ, որ այնչափ ալ աժան պիտի չվաճառէին իրենց կեանքը՝ մէկի դէմ տասը, քանի, թերեւս աւելի ալ մեռցնէին ու ո՞վ գիտէ բախտը ի՞նչ կերպ կ'որոշէ, վաղը թերեւս անակնկալով մը յաջողէին ալ։ Վերջապէս մարդկօրէն անկարելին ի գործ պիտի դնէին ու իրենցմէ ոչ որ ողջ պիտի յանձնուէր թշնամիին. այս էր իրենց վերջին կամքը, վերջին որոշումը։

Ալի Պէյ լսեց անոնց մերժումը, սարսափէն երեսին գոյնը նետեց, մէկ վայրկեանի մէջ կարծես համայն աշխարհ կը փլէր իր վրայ՝ սպառնալով զինք գետնամոյն ընել. փրփուր բերանին հրամաններ կ'արձակէր, ի՞նչ կ'ըսեմ կ'ոռնար. «Ամբողջ ժողովուրդը սուրէ պիտի անցընեմ, երբեք պիտի չխնայեմ ոչ որի, ո՛չ պզտիկին, ո՛չ մեծին և ո՛չ ալ նոյնիսկ օրօրոցի երախային», ու Ալլահին անունով, փատիշահին անունով կ'երդնուր իր սպառնալիքը գործադրել՝ եթէ այդ կեավուրները դեռ յանդգնէին իր դէմ մնալ, դեռ յանդգնէին անձնատուր չըլլալ. «Այդ յեղափոխականներուն, այդ սրիկաներուն դիակն ալ կտոր կտոր պիտի ընեմ», կ'ըսէր։

Այս սպառնալիքներն հիւլէի չափ նշանակութիւն չունէին ի հարկէ, անոնք մահէն վախցող չէին, անոնք մահուան ընդառաջ կ'երթային, որովհետեւ գիտէին, որ իրենց մահուամբ պիտի նուիրագործեն, գիտէին, որ հայրենիքի ազատագրութեան գործը զոհեր կը պահանջէ, իրենք իրենց կեանքը պիտի զոհէին այդ սուրբ գործի սեղանին առջեւ։ Անձնատուր ըլլա՞լ, այդ դասալքութիւն էր, իսկ դասալքութիւնը մահուան հետ հաւասար է անկեղծ անձնուէրին համար։ «Մահ ոչ իմացեալ մահ է, մահ իմացեալ անմահութիւն», այսպէս ըսուած էր հանդիսաւոր օր մը և անոնք կ'ուզէին անմահանալ և պատմութեան մէջ գրաւել յաւագոյն էջ մը։

Դէպքերը սակայն եկան բոլորովին ուրիշ կերպ տնօրինելու և անոնց ճակատագիրը տակնուվրայ ընելու։

(Շար. 3)

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ», Հայագիտական Ուսումնաթերթ Վիեննայի Մխիթարեան Հարց. Թիւ 4–6 (Ապրիլ-Յունիս) և 7-9 (Յուլիս-Սեպտ.), պատմաբանասիրական շահեկան բովանդակութեամբ։ Բաժնեգին՝ տարեկան 8 տոլար։ Հասցէ՝ Վիէն 62 (Աւստրիա), Մխիթարիստենկասս 4։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՌՈՒՊԱՅԱԹ ՕՄԱՐ ԽԱՅԵԱՄ-ԷՆ

(Ֆիցճերըլտի թարգմանութեան հետեւողութեամբ)

Ռամազանի օրը վերջին: Իրիկնամուտ:
Ես յամրաքայլ՝ մի բրուտի մթայ խանութ,
Սպասելով ի յայտ գալուն նոր մահիկին
Փարչ, կուժ, սափոր, կաւ, ամբոխին հետ միասին։

Զարմանալի, հոն կար փարչ մը առնող լայն ու նչ
Եւ ուրիշներ կը խօսէին, ոմանք ալ մունջ·
Յանկարծ մէկը աղաղակեց՝ խոժոռադէմ,
Բրուտն ո՞վ է, սափորն ո՞վ է, ըսէք խնդրեմ:

Այս խօսքերէն ուրիշ մէկն ալ առնելով ուժ՝
Շատ տխուր — ի զուր չէր որ շինողն ինձ կուժ
Անարգ կաւէն առաւ նիւթս, ճարտարօրէն,
Եւ ոտնակոխ, ըլլալիքս հող է նորէն:

Կաւատան մէջ՝ պահ մը տիրեց լռութիւն սառ
Մինչ անդիէն, ճաքած փարչ մը կը մրմրար,
— Ի՞նչ կը ծաղրէք վատ վիճակըս, ինչո՞ւ համար,
Իմ ի՞նչ յանցանք բրուտին ձեռք երբ կը դողար:

Ասուլիսէն շատ ազդուած, սափոր մը կաղ
Պոռաց տեղէն — ի՞նչ է պատճառ, ինչո՞ւ այս խաղ.
Մանուկն անգամ երբ կոտրէ յետոյ կուլայ
Մեզ քանդողին արդեօք աչքէն արցունք կու գա՞յ...:

Ռամազանի օրը վերջին: Իրիկնամուտ,
Ես տապով գինեպանին մթայ խանութ
Սպասելու ի յայս գալուն նոր մահիկին
Գինով լեցուն սափորներու հետ միասին։

Տաղաչափեց ՀԱՅԿ ԿԱՐԻՆԵԱՆ

Աղեքսանդրիա

ԱԼԻՍ ՍԱՓՐԻՉԻ

ՆՈՐ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Փարիզեան թատրոններու Իսթանպուլահայ տաղանդաւոր արուեստագիտուհիներէն Ալիս Սափրիչ, վերջերս յաջող ելոյթներ ունեցած է հեռատեսիլէն ու մեծապէս գնահատուած։

Նկարին մէջ կը տեսնուի Իսթանպուլահայ արուեստագիտուհին, Մօլիէրի մէկ թատերգութեան «Մաթիլտ»ի տպաւորիչ դերով։

ՄՈՌԱՑՈՒՄ

Մեր նախորդ թիւով տրուած «Դաւը» թատերգութեան գերակատարներուն մէջ մոռցուած է Օր. Սոսի Գարայեանը, որ ստանձնած էր Լէյտի Պեվըրլի (Ֆէյ)ի դերը, որ կատարեց յաջողութեամբ։

ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀ. ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Համաշխարհային ցուցահանդէսը, որ կը կոչուի «ԷՍՓՕ», կը բացուի այս քաղաքին մէջ, ապրիլ 1967ին, որ կը զուգադիպի Մոնրէալի հիմնումին հարիւրամեակին։

Այս մեծ ցուցահանդէսը վաւերացուած է միջազգային բարձրագոյն յանձնախումբի կողմէ ու աւելի քան 80 երկիրներ պիտի մասնակցին, որոնց կարգին նաեւ Թուրքիա:

Բոլոր մեծ երկիրները, Միացեալ Նահանգներ, Սովետական Միութիւն, Անգլիա, Ֆրանսա, Ափրիկէ ու Ասիոյ երկիրները կը մասնակցին այս ցուցահանդէսին։

Սովետական տաղաւարի ճարտարապետը հայ մըն է, Գ. Գ. Մնտոյեանց, որ հոս կը գտնուի ներկայիս։ Սովետական տաղաւարին մէջ պիտի ներկայացուին Սովետական Հանրապետութիւնները և Հայաստան:

Գանատայի մէջ գտնուող բոլոր այլացեղ ժողովուրդները պիտի արտօնուին ցուցադրութիւններ կատարել իրենց տոհմիկ պարերով ու երգերով: Ասոնց կարգին Հայեր եւս պիտի արտօնուին բերելու իրենց մասնակցութիւնը այս հանդիսութեանց:

ԼԵՒՈՆ ՔԷՇԻՇԵԱՆ
«Մարմարա»

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

Դեկտ. 26ին խմբագրատանս մէջ հաճոյքն ունեցանք ընդունելու այցը լիբանանահայ ուսուցչուհի Օր. Շուշան Պօյաճեանի եւ իր եղբօր՝ Ընկ. Սեպուհ Պօյաճեանի, որ ծանօթ է Հ.Մ.Մ.ի իր ազգային գործունէութեամբ, շարունակելով մեկտեղ համալսարանական իր ուսումը։

Մեր երիտասարդ հայրենակիցները եկած են իբրեւ զբօսաշրջիկ՝ տեսնելու ԱՄՀի տեսարժան վայրերը եւ պիտի մնան մօտ 10 օր։

Մ. Ա. Կ. 20ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

(Շար. Դ. էջէն)

Ծագոյն խոչընդոտն է ուժի քաղաքականութիւնը, որ բացայայտօրէն, երբեմն ալ գաղտնի՝ կը գործէ ՄԱԿէն ներս։ Ծայրայեղ գաղափարապաշտութիւնը և թունդ չովէն ազգայնականութիւնը բնական թշնամիներն են ՄԱԿի Ուխտագրին։ Արդեօք մինակ պատերազմով և ահաբեկչութեա՞մբ կարող ենք աշխարհի մէջ խաղաղութիւն և արդարութիւն հաստատել. արդեօք մենք պատասխանատուութեան գիտակցութիւնը պիտի չունենա՞նք՝ մեր կոչման, այլ միայն անձնատուր պիտի լինինք փոթորիկներու, անկարող՝ խաղաղութեամբ տիրանալու ապագային։

Շեշտելով խաղաղութեան համար աշխատելու կարիքը՝ Նախագահ Ճանսըն ՄԱԿի տարեդարձին ըսաւ. «Հոս գտնուող անդամները իրենց բոլոր ճիգերն ու ջանքերը պէտք է կեդրոնացնեն խաղաղութեան համար, որովհետեւ այս կազմակերպութեան գոյութիւնը այս նպատակաւ միայն կ'արդարանայ. վէճերն ու գժտութիւնները պէտք է սրահէն դուրս կարգադրել, ոչ թէ զայն ընել երկարատեւ վէճերու և կռիւներու թատր մը։ Ուր որ վէճեր կան՝ աշխատելու ենք միջոցներ գտնել օրինաւոր կերպով կարգադրել»։ Որքան որ Ճանսըն խաղաղութեան առաքեալ ուզեց ձեւանալ, սակայն պատուիրակներու հակառակութիւնն ու դատապարտանքը հրաւիրեց իր վրայ: Արդէն Գուպայի պատգամաւորը, դեռ Ճանսըն չսկսած իր բանախօսութիւնը, սրահէն դուրս ելաւ. Իսկ Արեւելեան Եւրոպայի պատուիրակներն անոր խօսքերը նկատեցին սոսկ կիրակնօրեայ դպրոցի դաս մը, լեցուն պարապ խոստումներով, սուտ ու փուճ խօսքերով։ Իսկ դուրսը մեծ թափօր մը կազմուած՝ ցուցատախտակներով՝ կը պահանջէր Նախագահ Ճանսընը դուրս վտարել և ձեռք առնել Վիեթնամի խաղաղութեան հարցը։

Հակառակ ՄԱԿի նկատմամբ եղած յուսախաբութեան, համաշխարհային զանազան դաւանանքի 2 միլիառ անդամները եւս գրկած էին իրենց ներկայացուցիչները՝ անջատօրէն տօնելու համար ՄԱԿի 20րդ տարելիցը։ Կաթողիկէ, Բողոքական, Արեւելեան Օրթոտոքս, Պուտտայական, Հրեայ, Հինտու և Մահմետական համայնքները։ Պապ Պօղոս 6րդ բացատրելով այս կրօնական անջատ համագումարին իմաստը՝ ըսաւ. «Որքան տեղին ու յարմար է, որ կրօնականներ եւս բերեն իրենց մասնակցութիւնը 20 տարի առաջ ՄԱԿի Ուխտագրի յիշատակումի տօնախմբութեան»։

Քսան տարիները՝ կրնայ լինիլ որ կազմակերպութեան մը կեանքին մէջ երկար ժամանակ մը չէ։ Սակայն անիկա երկար ժամանակ մըն է՝ ցուցնելու իր կարողութիւնը՝ խաղաղութիւն հաստատելու մարզին մէջ։ Այսօր աշխարհի առջեւ ՄԱԿը ի յայտ բերաւ իր անկարողութիւնը իբրեւ խաղաղութեան ռահվիրայ։

Ուրեմն Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը այսօր մարդկութեան համար սոսկ յուսախաբութիւն մը եղաւ, ուրիշ ոչինչ:

Շիքակօ Ա. Վ.

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
30 ԴԵԿՏ. 1965

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՖՈՒԹ-ՊՈԼ

ՕԼԻՄՓԻՔ-ՃԱՄԱԼԷՔ

Ճամալէքի դաշտը լեցուն էր ու կը սպասէր երկու խումբերուն դաշտ իջնելուն։ Ճիշդ ժամուն սկսաւ խաղը։ Երկու խումբերուն ջիղերը պրկուած էին ու անոնք կը խաղային շատ մեծ վախով. ասիկա տեւեց հազիւ քանի մը վայրկեան ու Օլիմփիք անցաւ յարձակողականի և փախցուց քանի մը վստահ կէտեր. նոյնը եղաւ Ճամալէքի յարձակողականին։ 33րդ վայրկեանին Օլիմփիքի խաղացող Մահմուտ Պատաուի շատ դիւրութեամբ նշանակեց Ա. կէտը ու Պատաուի Ապտէլ Ֆաթթահ Ա. կիսախաղին վերջանալէն 3 վայրկեան առաջ նշանակեց Օլիմփիքի Բ. կէտը։ Ժողովուրդը ըմբոստացաւ ու դաշտ իջաւ՝ ըսելով թէ այս Բ. կէտը սխալ էր և պէտք չէ որ հաշուի առնուի, բայց զուր տեղը։

Բ կիսախաղին Ճամալէք անցաւ յարձակողականի և 5րդ վայրկեանին Հասանէն նշանակեց Ճամալէքի Ա. եւ վերջին կէտը։ 33րդ վայրկեանին դարձեալ Պատաուի Ապտէլ Ֆաթթահ նշանակեց Օլիմփիքի Գ. կէտը եւ խաղը վերջացաւ Օլիմփիքի յաղթութեամբ, 3ով 1։

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Թովմաս Մանճըլըքեան իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, նամակով կամ զանազան բարեկամական միութիւններու նուիրատուութիւններ ընելով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ մօր՝

ՈՂԲ. ՌԱՔԷԼ ՄԱՆՃԸԼԸՔԵԱՆԻ

սխուր մահուան առթիւ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թովմաս և Մանուկ Մանճըլըքեան եղբայրներ իրենց սիրեցեալ մօր՝ Ողբ. Ռաքէլ Մանճըլըքեանի մահուան քառասունքին առթիւ կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները —

Նիլր Իսթ Հայկ. Ակումբին ե.գ.	500
«Կամք»ին	300
Հ.Մ.Ը.Մ.ին (Աղեքս.)	200
«Տիգրան Երկաթ»ին	200
«Յառաջդիմասէր»ին	200
«Արեւ»ին	200
«Յուսաբեր»ին	200
«Ջահակիր»ին	200

(Ստանալ Պր. Վահան Պէնտեանէ

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Տէր և Տիկին Արշակ Գազանճեան (Աղեքս.) Ողբ. Անուշ Գալընեանի (Երեւան) կսկծալի մահուան առթիւ, կը նուիրեն 100 ե. գ.։

Նոր խմբագրատան բացման ուրախ առիթով, եղած են հետեւեալ սրտաբուխ նուիրատուութիւնները.—

ՈՄ (Ընկլ. Թիւ 480) 1000 ե.գ.
Ընկ. Վրէժ Սեֆէրեան (Աղեքս.) 500 ե.գ.
ՈՄ (Ընկլ. Թիւ 481) 500 ե.գ.
Տէր և Տիկին Վարդան Թապաքեան 200 ե.գ.

Նոյն ուրախ առիթով, պ. Պարգեւ Տիւրկէրեան (Ֆոթօ Փարամաունթ) Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի գեղեցկօրէն շրջանակուած մեծադիր լուսանկարը կը նուիրէ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Ընթերցասրահի Երիտասարդաց Յանձնախումբի մշակութային գործունէութեան առ ի քաջալերութիւն՝ կը նուիրեն.

Տէր և Տիկ. Մարտիրոս Սուլթանեան
Տէր և Տիկին Մակար Գումրուեան
Տէր և Տիկին Արամ Օգնայեան
Տէր և Տիկին Միսաք Տընկճեան
Տէր և Տիկին Հայկ Օհաննէսեան
Տէր և Տիկին Եդուարդ Յակոբեան
Տէր և Տիկին Զաւէն Պալեան
Պր. Մուշեղ Կէրիկեան
Պր. Արթօ Սարաֆեան

100ական ե.գ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ

ԳԱՀԻՐԷ

ԱՄԱՆՈՐԻ ԵՒ Ս. ԾՆՈՒՆԴԻ ԱՌԹԻՒ

ՀԱՆԴԷՍ - ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԵՒ ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

Շաբաթ, 8 Յունուար 1966 երեկոյեան ժամը 7ին

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՏՕՆԱԾԱՌ

ԺԱՄԸ 9էն ՍԿՍԵԱԼ

ԽՐԱԽՃԱՆՔ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Առաջնորդութեամբ Devil's Boys նուագախումբի

ԸՆԴՀ. ՄՈՒՏՔ 13,5 Ե. Գ.

Կաղանդ Պապային նամակը պարտաւորիչ է փոքրերուն համար

Ապահովեցէք ձեր սեղանները, դիմելով սրահ ամէն երեկոյ ժամը 7–10, կամ հեռաձայնելով Թիւ 934908։

ԿՈՉ

ՍՐԱՀԻՍ ԸՆԿԵՐ ԵՒ ՀԱՄԱԿԻՐ ԾՆՈՂԱՑ

Բոլոր այն ծնողները, որոնք կը փափաքին որ իրենց զաւակները մաս կազմեն Սրահիս կազմակերպած 8 Յունուար 1966ի Նոր Տարուայ և Ս. Ծնունդի հանդէսի յայտագրին (երգով, պարով կամ արտասանութիւնով) թող բարեհաճին արձանագրել իրենց զաւակները սրահիս քարտուղարութեան մօտ՝ մինչեւ Երեքշաբթի 4 Յունուար 1966, երեկոյեան ժամը 7–10։

ՆԻԸՐ ԻՍԹ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

ՊԱՍՔԷԹ=ՊՈԼԻ ՄԻՋՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՄՐՑՈՒՄ

Հ·Մ·Ը·Մ· ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ ԸՆԴԴԷՄ ՆԻԸՐ ԻՍԹԻ

Կիրակի, 2 Յունուար 1966, կ.ե. ժամը 5էն սկսեալ
Ակումբիս մարզադաշտին վրայ
Մրցումէն ետք պարանցիկ երեկոյթ
Առաջնորդութեամբ խանդավառ նուագախումբի
ԸՆԴՀ. ՄՈՒՏՔ 10 Ե.Գ.

Հայրենակիցներ, ձեր ներկայութեամբ քաջալերեցէք, Նոր Տարուան առաջին մարզական ձեռնարկին մասնակցող մեր երիտասարդ մարզիկները։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Պատրաստուեցէք Ամանորի եւ Ս. Ծննդեան աւանդական տօնակատարութեան, Կիրակի, 9 Յունուար 1966ին։

ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՕՐԸ ՏՕՆՈՒԵՑԱՒ ՅԱՂԹԱԿԱՆՕՐԷՆ

(Շար. Բ. էջէն)

աշխարհի ընչաքաղցային ախորժակներուն. պայքար՝ որմէ դուրս է եկեր ան՝ պատիւով։ Պանծացուց յատկապէս 1956ի յաղթանակը և աւելցուց որ այլեւս նման անարգ յարձակումներ չեն ըլլար։

Հանդիսավար արաբագէտ Ընկեր Արամ Մովսէսեան

«Փոր-Սայիտի օրերուն, կը յիշեմ, ըսաւ Ընկ. Թալալեան, մենք սովետական մարդիկս, ոչ միայն մտքով, գաղափարով և սրտով ձեզ հետ էինք, այլ կ'ուզէինք զէնք առնել ու գալ ձեզ հետ կռուիլ ագրեսորին դէմ։ Կը յիշեմ բազմաթիւ բանուորներ և գիւղացիներ, Հայաստանի բոլոր շրջաններէն, փափաք կը յայտնէին կամաւոր արձանագրուիլ այդ կռուին համար. գործարանները հրահանգ ստացեր էին՝ ԱՄՀի ապսպրանքներուն հետեւանք տալ անմիջապէս։ Եւ ուրախալի է, որ դուք ալ ունեցաք ձեր Սթալինկրատը։ (Առանձին պիտի տանք այս ճառը։)

Մշակոյթի Նախարարութեան նախարարական գործոց գրասենեակի տնօրէն Ուսթազ Հիւսէյն էլ Պալատի ողջունեց Յաղթանակի տօնը և զայն այսպէս տօնող հայ եղբայրները՝ յանուն Նախարար Տոքթ. Մ. Ապտէլ Քատէր Հաթէմի։ Ծանրացաւ արաբահայ եղբայրութեան վրայ և մաղթանքներ ըրաւ «Ջահակիր»ին։ (Իր ճառը պիտի տանք առանձին)։

«Ջահակիր»ի փաստաբան Ուսթազ Ահմէտ Շամս խօսեցաւ նոյնպէս արաբ ժողովուրդի պայքարին մասին՝ վասն իր ազատութեան, հայրենիքի անկախութեան. ընդգծեց հայ տարրին մասնակցութիւնը կառուցողական մարզին մէջ և անոր արժանաւորութիւնը՝ իբրև անկեղծ գործակից, եղբայր ու համաքաղաքացի ընդունուելու։ «Այս թերթը, ըսաւ Ուսթազ Շամս, ճշմարտութեան և արդարութեան դրօշակիրն է, ի սպաս հայրենիքին ու ժողովուրդին, կ'ողջունեմ։»

Ընկ. Մովսէսեան յայտարարեց, որ շնորհաւորական հեռագիրներ ղրկուած են Նախագահ Նասէրին՝ յաղթանակի տօնին առթիւ, Հայկ. Ընթերցասրահի վարչութեան և «Ջահակիր»ի խմբագրութեան կողմէ։ Ապա կարդաց ցանկը շնորհաւորական հեռագիր ղրկողներուն։ Յիշենք անոնցմէ՝ Պէյրութի «Արարատ» օրաթերթը, այժմ Պէյրութ գտնուող նկարիչ Սիմոն Սամսոնեան, Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան (Առաջ. Փոխ. Աղեքսանդրիոյ), Աղեքսի Հ.Մ.Ը.Մ., Բէմպէճեան Եղբարք, պ. Վրէժ Սեֆէրեան, ճարտ. Արշաւիր Կարինեան, պ. Հայկ Կարինեան և պ. Լեւոն Հիւրմիւզ։

Վերոյիշեալ ելոյթներուն մէջտեղ, գործադրուեցաւ նաև գեղարուեստական փոքր յայտագիր մը։ Փոքրիկն Նուպար Պահատրեան, այլեւս նշանաւոր դարձած այս պատանեակ ասմունքողը, արտասանեց եգիպտահայ յայտնի արաբագիր ու ֆրանսագիր բանաստեղծ և երգահան Արամ Մուրատեանի «Վաթանի էլ Մահպուպ» (ԻմՍիրելի Հայրենիք) արաբերէն քերթուածը՝ զմայլելիօրէն։ Հանդիսականները ծափահարեցին ասմունքողն, ու մանաւանդ հեղինակը՝ որ ներկայ էր սրահին մէջ։ Բանաստեղծ Մուրատեան, միշտ համեստ, ոտքի ելաւ և խոնարհելով շնորհակալութիւն յայտնեց ծափահարողներուն։

Բոլորի փափաքին վրայ՝ Նուպարիկը արտասանեց նաև Օննիկ Բանիկեանի «Նամակ Սփիւռքահայութեան» երկարաշունչ քերթուածը, անսայթաք։

Օր. Մարօ Պալեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ Տիկ. Ժ. Պալեանի, երգեց «Սիրոյս կրակն անշէջ» հայեւարաբական երգը։ Բուռն ծափահարութիւններ եղան։

Փոքրիկն Հայկ Սարգիսեան, գոց նուագեց Պէյէրի «Էթիւտ»ը և Պախի «Մէնուէ»ն։ Ասիկա անակընկալ մը եղաւ իբրեւ յաջողութիւն։

Գալուստեան Վրժ.ի տնօրէնուհի Տիկ. Իսկուհի Տատրեան հրաւիրուեցաւ կտրելու տարեդարձի կարկանդակը։ Ստեղծուեցաւ խիստ խանդավառ մթնոլորտ։

Փակման խօսքը վստահուած էր Առաջնորդ Սրբազան Հօր, որ գնահատեց կատարուած ձեռնարկը՝ արաբահայ բնոյթով, ցոյց տալու համար, որ հայերս միշտ ալ կղզիացած կամ մեկուսացած չէ որ կ'ապրինք, այլ մեր արաբ եղբայրներուն հետ ենք իրենց դատին ու շինարարական գործերուն մէջ, իբրեւ օրինապահ քաղաքացիներ։ Մաղթեց, որ մեր գործերը համապատասխան ըլլան մեր խօսքերուն։ «Յաղթանակի օրը տօնուեցաւ յաղթականօրէն» ըսաւ Ս. Հայրը և յաջողութեան մաղթանքներով փակեց հանդէսը։

Հանդիսականներէն շատեր, դեռ մնացին մինչեւ ուշ գիշեր, ծանօթանալու համար հիւրերուն (արաբ և սովետական)։ Սովետական պաշտօնատար ընկերները, խիստ համեստ ու ժողովրդական, զոհացում կուտային իրենց մօտեցող բոլոր հայերուն, յատկապէս մայր հայրենիքի մասին տեղեկութիւններ հաղորդելով։

Սպասուածէն շատ աւելի յաջող, տպաւորիչ և օգտակար հանդիսութիւն մը եղաւ այս երեկոյթը։

Շնորհաւորութիւններ ստացաւ նաեւ Ընկ. Արամ Մովսէսեան, որ անհաւատալի ճարտարութեամբ հարազատութեամբ և արագութեամբ արաբերէնի կը թարգմանէր խօսուած հայերէն ճառերը ու կը կատարէր ելոյթներուն հաղորդումը։

Կ. Ս.

Յ. Գ.— «Ալիպար»ի 27 Դեկտեմբերի թիւին մէջ (էջ 6) գրուած է, որ «Ջահակիր»ի ընդհ. տնօրէն Սարգիս Պալեան եւ խոր հրդական Մոհմ. Ֆաթհի Ապտէլ Ռահիմ Դեկտ. 25ին Նախագահական պալատ այցելած են շնորհաւորութեան համար և արձանագրուած՝ տոմարին մէջ։

Տեսարան մը «Ջահակիր»ի Նոր խմբագրատան բացման հանդիսութենէն